·BIBLIOTECA·
·LVCCHESI·PALLI·

Grande Sala O.g

O 12. VII. 4

Digitized by Google

III. 12 VII 4

Digitized by Google

HISTORIA
PRINCIPUM
LANGOBARDORUM

Quae continet antiqua aliquot opuſcula de rebus Langobardorum Beneventanae olim Provinciae quae modo Regnum fere eſt Neapolitanum.

CAMILLUS PEREGRINIUS

ALEX. FIL. CAMPANUS

Recenſuit atque carptim illuſtravit

HAC NOVA EDITIONE

Notis, ineditis adhuc opuſculis, variiſque Diſſertationibus, atque Peregrinii vita auxit

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS

TOM. IV.

BIBLIOTECA LUCCHESI PALLI

NEAPOLI, Ex Typographia Johannis de Simone MDCCLIII.

Superiorum facultate.

ILLUSTRISS. AC REVERENDISS. DOMINO

FELICI DE PAÙ

EPISCOPO TROPEENSI.

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS.

DIu anceps haeſi, Praeſul Illuſtriſs. cui Tomum iſtum Langobardorum Principum Hiſtoriae nuncuparem, ut in Maecenatis optimi ſinu conlocatus, & authoritati aptiùs, ſecuriùſque commendatus, publicam lucem obtinere, morſuſque invidos criticorum audactèr parvifacere poſſet. At Te potiſſimum menti meae jure meritoque occurrentem, cujus hunc in clientelam tutiſſimam, patrociniumque traderem, me delegiſſe aequi bonique conſulas velim, tenuique hoc munere Chronogra-

Digitized by Google

phorum nempe barbarorum collectaneis graves curas, quibus aſſiduus uſque adeò tam vaſtae Diaeceſis regimini incumbis, tantillùm interpellantem, quaeſo te lubenti animo patiaris: neque ullum profectò diſpendium Paſtoralis ſolicitudo, ac vigilantia tua, qua populos tibi commiſſos tam ſanctè cuſtodis, erit paſſura. Siquidem temporis aliquid ſupererit, quo levamen, ociumque animo tuo praeſtet ſolicitudinis quaedam intermiſſio, ipſaque opuſcula iſthaec hocce in Tomo contenta porriget, quae Te curis, ſtudio, laboribus allevet aliquando: quum nulla tibi momenta ſint, quin vel Eccleſiae tuae, vel ſubditorum ſaluti, vel librorum lectioni, aut Hiſtoriae monumentis indeſinentèr incumbas. Hanc praeſertim Langobardicam, tamdiù a te expectatam, & quam Tu inſtans operi aequè promovere, opem ferre, vetereſque codices pervolutare dignatus es, qui poterit deſiderio, genioque non indulgere tuo, ſi tam ardenti exoptaveras voluntate? Si priores meas tribus in aliis Tomis curas tanti feceris (nec quo ſcirem merito) commendaveris? Quod opera mea incredibili clementia exceptus ſis, benignitati potiùs tuae, quam ſcriptoris erit merito adſcribendum. Sed quod literis hu-

ma-

maniſſimis , atque honorificentiſſimis eas laudibus ubique locorum celebraveris, quibus nihil omninò, quae ad comitatem, humanitatemque tuam palam oſtendendam deficeret, tuaſque elucubrationes mihi communicare non ſis dedignatus, iſthaec profectò confuſionis meae nota erit inpoſterum, amicitiaeque tuae poſt tot annorum curricula perquam illuſtre teſtimonium. Tua igitur intereſſe debet ingenj mei quicumque ſit labor, quoniam ſi amicus eſt alter ego, tuam aequè, ac meam nominis aeſtimationem magnipendere opere pretium erit patrocinio tuo, quo invidia malignantium opprimatur. Nemo eſt, Praeſul Ill., qui omnigenam doctrinam tuam ignoret, tuamque in agendis rebus dexteritatem, quibus amorem pariter, timoremque omnibus peperiſti, non admiretur; nec deeſſe Tibi pernegant virtutes alias, quae aut natura tibi gratis, aut ſtudium bonarum artium, & indefeſſa exercitatio protulere: itaut non apud noſtros ſolummodo Cl. viros, ſed exteros quoque nominis tui fama pervolaverit, eruditionemque tuam morum ſuavitate, comitatem cum gravitate conjunctam, veneratione potius, quam admiratione ſuſpicit, unde delicium propemodo, &

humani generis amor, Titi Aug. Caeſaris inſtar, evaſeris. Accedit (quamvis iſtud meae hujuſce nuncupationis argumentum aliud, tibi in patulo me propoſuiſſe diſplicebit) quod non tam exiſtimationis tuae nomen, quam Generis claritudo, praeſidium, & decus opellae huic meae abſque dubio conferet. Eccui enim Familiae tuae vetuſtas, amplitudo, inſignia, dignitates occultantur, quae Tuam non modò Patriam, ſed Provinciam in dies illuſtrarunt? In confeſſo equidem eſt apud omnes, Te genus duxiſſe tuum e Barcinonenſi Comitatu (ubi adhuc Caſtellum quoddam Paù ſeu Pavium adpellatum) hùc in vetuſtis Provinciae illius pro Regni Neap. ſub Regibus Aragoniis expeditionibus bellicis tranſductum. Johannes ſive Jannoctus Pau militiae Dux ille fuit, qui ſub Conſalvo de Corduba Supremo exercituum Prefecto in Apuliae Provincia cum hoſtibus ſepe dimicans, Bitonti ſedem ſuam, & domicilium fixit, pluris novam Patriam, quam veteris ditionem faciens. Ex illo utique ſucceſſionis praeceſſae ordine in lucem editi Hannibal, Carthaginenſis illius Ducis gloriae, virtutiſque militaris aemulator, Johannes Hieronymus, & Johannes Paulus, qui propitiam in Neapolitana Sacri

Re-

Regii Conſilii Aula ſententiam obtinuere, qua nobilitati Patriciae Bituntinae Civitatis donati fuerunt A. MDCXII. Hannibal inde Terlitium ad incolendum trajecit, ubi Rebeccam de Aquila, familiae ſuae heredem, duxit uxorem, ibidemque lares ſuos, generiſque nobilitatem adſportavit. Quo ex ſtipite majores Tui, & Januarius praeſertim Genitor tuus, ad Patriae decus, Familiaeque ornamentum exortus eſt: ille inquam Januarius, qui ſuas ob morum, virtutumque praeſtantias, vaſtamque Juriſprudentiae, atque ſeveriorum diſciplinarum agnitionem apud Summos Regni noſtri Moderatores, eorumque Magiſtratus, necnon apud Provinciarum Ordines, & Dynaſtas ſummo ſemper honore habitus fuit, variiſque aeque curis, miniſteriiſque diſtentus. Quid perinde admirandum, ſi illo ex ſemine FELIX hoc Germen eductum fuerit, qui omnia in unum Familiae Paù inſignia collegerit, eduxerit, illuſtraverit? Roma primùm, quae Te digniſſimum Gymnaſiorum ſuorum cultorem, Curiae illius Alumnum, ac Profeſſorem emeritum probavit, & admirata eſt, adhuc tuorum laborum immortales curas agnoſcit, & plaudit. Neque hujus Regni Caput, & Metropolis minoris te

aeſti-

Digitized by Google

aeſtimandum fore cenſebat, quum Te ſcriptis, laboribus, & dexteritate indeſeſſum laboraſſe vidit ad extinguendas Terlicienſes inter ac Juvenacienſesperdiu ceptas controverſias, quae ex Felici ingenio, ductuque Tuo poſt diuturnas procellas, variumque fatum, ſerenitatem tandem, lucem, ac quietem adquiſivere (Concathedrali nempe Patria tua Terlicio erecta, inſimul cum Juvenacienſi, quae decus illud immeritò contendebat) Archipresbyteratus dignitate illi ſublata, novaque ſcilicet Archidiaconatus ſubrogata, cui Tu primò evectus pro merito, praemioque praefuiſti. Regis noſtri Invictiſſimi (quem Deus Opt. Max. diu ſervet) clementia veſtrae Eccleſiae rationes, ac momenta librans, & penſitans juſtitiam praevenit, Terlitii Urbem encomiis exornavit dignitatibus auxit, beneficiiſque redundavit; Teque ad Tropeenſem poſthac Infulam exaltans, Cives tuos, Patriam, Provinciam liberalitate cumulavit. De me autem, quem ſingulari ſemper humanitate es proſecutus nihil admodum dicam, quum tua ad Infulam elevatio, me quoque aliquomodo recrearit. Hinc novum mihi hujus Tibi nuncupandi operis argumentum, quod nullus mihi adhuc aditus

tus

Digitized by Google

tus patuiſſet, quo meam erga Te gratitudinem, & gratulationem exhiberem: nihil omninò verens, ne mea beneficiorum cognitio, & praedicatio vel minùs grata tibi ſit, vel arrogans videatur: tanta enim benignitate praeditus es, ut munificentiae tuae laudes cum iis quos demereri ſuſceperis communicare ſtudeas, atque contendas. Sed quia nec mea facultas, nec hujuſce epiſtolae brevitas patitur ulteriùs, aut in tuis recolendis rebus praeclarè geſtis, aut in debitis Tibi referendis gratibus, quòd me, ſub Tui tutela, recipere haud es dedignatus, immorari, Tuae ſummopere fiſus humanitati, ſileo, nec alloquar amplius; Agam tamen gratias D. O. M. quod Te ad ſublimem Praeſulatus dignitatem ſublimaverit, brevi ad majores aſcenſurum, meque ad familiaritatem tuam cooptaverit, ut beneficentiae tuae dignationibus ditarer opportuniùs. Tibi interea, Antiſtes meritiſſime, incolumitatem, Eccleſiae Tuae tranquillitatem, mihi praeſidio tuo maledicentiae formidinem exploſuram auſpicor. Vale.

Dabam Neapoli Kal. Julii MDCCLIII.

ELENCHUS
EORUM,
Quae hoc Tomo continentur.

CAm. Peregrinii in Chronologos P. Caraccioli.	pag. 1
Franc. M. Pratilli in eoſdem.	2
P. D. Ant. Caraccioli C. R. Propilaea.	4
Lupi Protoſpatae Chronicon cum Not. Peregrinii.	16
Anonymi Caſſinenſis Chronicon cum Not. Peregr.	65
Anon. Neapolit. Breve Chronicon ineditum.	132
Falconis Benevent. Chronicon cum Not. Peregr.	135
Ignoti Barenſis Chronicon cum Animadv. Peregr.	314
Chronicon Barenſe aliud cum Not. Aloyſiae.	348
S. Sophiæ Benev. Chronicon cum Not. ejuſdem, & Prat.	358
Chronicon Cavenſe ineditum cum notis Franc. M. Pratilli.	381
Supplementum alterius Chronici Muratoriani.	452

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS
BENEVOLO LECTORI.

HAud ignoro, me aliquos fortaſſe de mendacii, aut negligentiae ſaltem criminibus accuſaturos, quod Tomum IV. hujus Operis tamdiu expectatum uſquemodò diſtulerim, quum infra ſemeſtre temporis ſpatium eorumdem unumquemque promiſiſſem, ſicuti in Tomis aliis jam fideliter adimpleveram: nunc verò ad biennium & ultra iſtius editionem incurioſè prorogaverim. At me damnatum iri non renuo, dummodo humaniſſimus quiſque Lector dolorem, infortuniumque meum benignè compatiens, obtrectationes, & contumelias aliis, mihi verecundiam, & confuſionem compareat, cunctis patefaciens, me neceſſitate compulſum, hanc ſeu culpam, ſeu doli mali crimen, aut fraudis contra votum quidem commiſiſſe. Eccui namque ignotum, vix Tomo III. e praelis educto, plurimùm me valetudine laboraſſe; itaut acciſis viribus, mente defatigatus, pectoris aſthmate, capitis convulſionibus, diuturnâque febre oppreſſus (quae ad extremum me fere itineris lapidem acceſſurum minitabantur) nedum libros tantummodò, verùm etiam calamum attingere valuerim? Quibus profectò malorum complicationibus, quae animo meo triſtitiam, taediumque conſtantèr ingeſſerant, vitaeque inſidiabantur, Dei Opt. Max. primùm ſubſidio, atque aeris beneficio, morbis tandem depreſſis, aut enervatis, manum ad laborem novo hoc ingreſſo anno admovere potui, animumque ad operis mei proſecutionem advertere; ne a benevolis meis Lectoribus, opere tamdiu expectato, curioſitas, patientiaque defatigatae importuniùs forent. Neceſſitati igitur parcendum, ut ajebam, quòd diu abſque dolo, culpâve aliquâ proſecutioni Hiſtoriae Princ. Longob. ſilentium repugnantèr indixerim. Tarditatem tamen hanc meam variis, curioſioribus, noviſque Chronicorum Analectis compenſaſſe indubiè ſpero,

ro , ut quae plura per ſaecula noſtris in Provinciis geſta ſint , pateſiant . Novum poſtremo hujus Tomi loco , & adhuc ineditum (caeleſti ope e tenebris vindicatum , ut ſuo dicam tempore) CAVENSE CHRONICON in medium producam , animadverſionibus aliquot illuſtratum; quum non ultra adnotationes extendere meas datum fuerit , ne plus nimio editio retardata , ad nauſeam uſque protraheretur . Aliquot etiam Opuſcula , quae Cl. Muratorius poſt Peregrinium noſtrum typis primùm donaverat , diligentiùs recognita , atque aucta , necnon notulis , & caſtigationibus permultùm ditata reproducere ſtudui , ut in harum rerum tenebris magis veritas (quam dumtaxat omni conatu inquirendam propoſui) eluceſcere queat omnimodo . Non quae mea (fateor ingenuè) ſed quae veſtra intereſſe poterant , commodoque Literariae Reip. conſulere , meis pro viribus curavi . Quod niſi iſthaec expectationi reſpondeant , noſtrarum rerum adverſo fato , non animi mei cupiditati , votiſque adſcribe . Vale .

Digitized by Google

CAMILLI PEREGRINII

IN CHRONOLOGOS P. CARACCIOLI

Ad Lectorem Admonitio.

Abſoluta jam Serie Abbatum Caſſinenſium(*), locisque in vetuſto ejuſdem Monaſterii Chronico, quae in temporum deſignatione difficiliora occurrunt, expoſitis, in mentem venit, utilem nunc quoque operam me tibi poſſe locare, ſi ſtrictim, ac velut in tranſcurſu Anonymi Monachi Caſſinenſis Chronicon, olim paulo negligentius procuſum, cognatum quod eſſe praefato Chronico Caſſinenſi latere neminem puto, quantum in praeſens per otium licet, etiam recenſerem. Manus autem operi extemplò cum admoviſſem, nam inſtabat Typographus, nec multi id mihi futurum erat laboris, quippe prolixiores Notulas in Quatuor illos una editos antiquos Chronologos jam pridem a me elucubratas in ſcrinio ſervabam, religione quadam ſum tactus, cenſuique nefas eſſe, quoniam Erchemperti Hiſtoriam mea diligentia ſuae integritati, & ſinceritati reſtitutam Typis iterum commiſeram, Lupo ſimul Protoſpatae, nec non Falconi Beneventano, qui praefatum Chronicorum complent quaternionem, currenti licet calamo, meam pariter opem non praeſtare, quos a librariis male etiam habitos, dolens non uno in loco expoſueram. Vicit itaque poſtrema haec cogitatio, depravataſque lectiones, quas in Chronicis illis caſtigaveram, publici juris facere conſtitui: quamvis ignarus non ſim, alias in iis plures, praeſertim in Lupo, curationis indigas, ſed non abſque ſcriptorum Codicum auxilio tentandas, remanere. Qui meus in Te, tuaque ſtudia amor ſit tibi acceptus, rogo, Vale.

(*) *Quam in ſequenti Tomo dabimus.*

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

In Chronologos P. D. Antonii Caraccioli Cl. Reg. Praeloquium.

Quos uſque ab Anno MDCXXVI. Chronologos quatuor typis Neapoli ediderat P. Antonius Caracciolus , eos Camillus Peregrinius noſter (ſecluſo Erchemperto , qui integer , veruſque ab eodem editus fuit initio ſuae Langobardorum Hiſtoriae) criticis notis , ſive caſtigationibus illuſtrare ſategit (quod multis ipſi mendis , lapſibuſque redundaſſent) illaſque poſtmodum A. MDCXLIII. praelo commiſit in fine ejuſdem Hiſtoriae . Permulto Chronica iſthaec temporis ſpatio a ſuis animadverſionibus diviſa , ſejunctaque per eruditorum virorum manus evagata ſunt : quum Cl. Muratorius eas primo ſuis Authoribus adjunxit , atque in ſuo magno Italicorum Scriptorum opere recudi curavit . At neque hoc omni ex parte abſque defectu aliquo, culpave Illuſtris Collectoris contigerat : quum ipſa abſque novis animadverſionibus, quae fortaſſe neceſſariae omnino erant, reproduxerit . Has ipſe ad operis mei decorem, Chronologorumque illuſtrationem adjungere exiſtimavi , ut amicorum genio, atque eruditorum ſtudio indulgerem . Propylaea ejuſdem Caraccioli non omnia denuo edere curavi , quippe ſuperius in praecedentibus Tomis quaedam recuſa jam fuerant , alia omnimodo tamquam ſuperflua , & inutilia praetermiſi (e. gr. de Erchemperti aetate , genere , obitu , de Comitibus Capuae &c.) cujus quidem culpae Lectorem meum teſtem , patronumque advoco : immo Principum Salerni Catalogum , quem Caracciolus inepte conſarcinavit , praeterire quoque in voluntate erat ; Sed ne nimium Cl. Virum illum offen-

derem,

Digitized by Google

derem , aliiſque fortaſſe injucundus fuerim , eum heic adnexi eo modo quo ab Scriptore , quamvis mutila, nec plurimis ſine mendis congeſta fuiſſet ſeries illa , ut ſuo loco patebit. Caeterum quas ipſe meas, vel ad Lupum, alioſque, vel ad Peregrinii caſtigationes brevî notulas adjeci, eaſdem magis ad Chronologorum noſtrorum lucem, intelligentiamque opportunas exiſtimavi; reliquis ceteroquin praetermiſſis, quae parum mihi utiles ad Langobardorum Hiſtoriam videbantur. Poſtremo Lectorem admonendum duxi, Peregrinii notas literis ſignatas eſſe, Caraccioli variantes lectiones aſteriſco, meas animadverſiones numeris eſſe diſtinctas.

Digitized by Google

P. D. ANTONII CARACCIOLI
Cl. Reg. in Chronologos
PROPYLAEA.

CUm in his Chronicis, & maxime in Heremperti Epitome, ſaepe fiat mentio Beneventi, Salerni, & Capuae Principum, neceſſarium duxi, horum ſeriem, veluti Propylaea quaedam, praefigere Operi: nimirum, ut Lectores, hac qualicumque luce praediti, liberius in Hiſtoriae cognitione poſſint excurrere.

Series Ducum, & Principum Beneventi, ex Paulo Diac. Heremperto, aliiſque nonnullis.

GOthorum Regibus, qui per centum quadraginta circiter annos Italiam preſſerant, Belliſarii, & Narſetis virtute devictis, extinctiſque, Langobardorum examina è Scandinavia Inſula ad Italas regiones, evocante Narſete, anno Chriſti 568. convolarunt. Igitur Alboinus cum innumera barbararum gentium multitudine Italiam praedabundus ingreſſus eſt, magnamque ejus partem armis occupavit, reliqua a Graecis vix retenta. Poſt tres vero Regni Langobardici annos, ſucceſſit Alboino Clephon: quo poſt decimum octavum menſem a ſervo necato, Langobardi, ut odioſum Regis nomen evitarent, triginta Duces, qui eam Italiae partem, quem armis caeperant, per Dynaſtias moderarentur, ſummo omnium conſenſu creaverunt: tametſi poſt decem annos, rurſus ad Regem ſibi eligendum, conſtituendumque redierint. In iis autem Dynaſtis, primus Beneventi Dux I. Zo-

Digitized by Google

I. *Zoto fuit, qui Dynaſtiam tenuit an.* 20. *Paul. Diac. de Geſt. Langob. lib.* 3. *cap.* 34. *Is vivebat Guntrammo Rege Francorum, & Authari Rege Langobardorum, uti elicitur ex Cap.* 35. *quo Paulus tradit, Autharim nonnullas Provincias Beneventano Ducatui ſubjeciſſe.*

II. *Aroges, ſive ut alii vocant Arechis, ex nutricio Giſulphi Ducis Forolivii, factus eſt Dux Beneventi ab Agilulpho Rege Langobardorum. Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 19. *Praefuitque an.* 50. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 46. *& Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi. Meminit bujus Ducis S. Gregorius lib.* 2. *Regeſti Epiſt.* 32. *vocatque Arogem.*

III. *Ajo Arogis filius an.* 1. *menſ.* 5. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 46.

IV. *Rodoaldus Giſulphi jam dicti filius an.* 5. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 47.

V. *Grimoaldus frater Rodoaldi an.* 25. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 47. *Quod intelligi debet de* 15. *annis Ducatus, &* 10. *Regni ſimul junctis. Nam ex Duce Beneventi factus eſt Rex Langobardorum poſt mortem Ariperti, dum Bertaritus, & Godebertus filii ſtultè inter ſe de Regno dimicarent. Idem ibidem.*

VI. *Romoaldus Grimoaldi Regis filius, a Patre ad Regni acquiſitionem abeunte, relictus eſt Dux Beneventi data ei uxore Theodorada Lupi Foroliujenſis Ducis filia, ex qua tres filios genuit, Grimoaldum, Giſulphum, & Arechim. Idem lib.* 4. *Cap.* 53. *& lib.* 5. *Cap.* 25. *Ducatum Romoaldus tenuit an.* 16. *Idem lib.* 6. *cap.* 2.

VII. *Grimoaldus II. jam dicti Romoaldi primogenitus Ducatum rexit an.* 3. *Uxorem habuit Wigilindam Cuniberti ſororem, Bertbariti Regis filiam. Idem lib.* 6. *cap.* 2.

VIII. *Giſulphus Grimoaldo fratri ſucceſſit; praefuitque an.* 17. *Hic ex Winiberta uxore genuit Romoaldum II. Idem ibidem. Campaniam dirè populatus, Joannis VI. P. M. precibus vix placatur. Idem lib.* 6. *cap.* 27. *Platina in Ioanne VI. Colennut. Hiſt. Neap. lib.* 2.

IX. *Romoaldus II. Ducatum geſſit an.* 26. *Paul. Diac. lib.* 6. *cap.* 55. *Hic ex priore conjuge Guntberga Luitprandi* Re-

Digitized by Google

Regis ſorore genuit Giſulphum II. eaque mortua duxit Ravigandam Gaidoaldi Brixiae Ducis filiam. Idem lib. 6. cap. 50. Giſulpho autem ob pueritiam inepto regimini, Luitprandus Rex ſubſtituit nepotem ſuum, cui nomen

X. *Gregorius, eique uxorem dedit Giſelbergam. Hic Giſulphum puerum educavit, educatoque Conibergam conjugem junxit. Idem lib. 6. cap. 55. Vixit autem in Ducatu Gregorius an. 7. Idem cap. 56. eique, nondum adulto Giſulpho, ſucceſſit*

XI. *Godeſcalcus, qui poſt tres Ducatus annos occiditur a Giſulphi ſequacibus, ejuſque uxor Anna Conſtantinopolim, unde venerat, rediit. Idem lib. 6. cap. 57. Itaque*

XII. *Giſulphus II. jam aetate idoneus rectioni, Luitprandi patrui opera Ducatum capeſſit. Idem lib.6. cap.58. tenuitque per an.* 14. ut tradit Herempertus: qui & ſequentium Beneventi Principem ſeriem ſic habet.

XIII. *Luitprandus an.* 8. *men.* 3. *Hunc puto Giſulphi filium.*

XIV. *Arechis an.* 28. *men.* 6.

XV. *Grimoaldus Arechis filius, an.* 18.

XVI. *Grimoaldus alter, cognomento Storeſayg, an.* 11. *men.* 1.

XVII. *Sico exul de Civitate Spoletana, an.* 12. *men.* 2.

XVIII. *Sicardus Siconis filius, an.* 6. *men.* 10.

XIX. *Radelchis an.* 11. *Iſte Radelchis* (verba ſunt Heremperti in Cod. Boluit.) *incepit principari anno Domini* 840. *& tunc Civitas Capuana de novo conſtructa eſt, juxta pontem in quo nunc eſt. Et tertio anno Principatus diviſit Principatum Beneventanum a Principatu Salerni cum Sichinolfo filio Siconis Principis, & fratris Sicardi praedicti.*

XX. *Radelgarius filius ejus ſedit an.* 3. *men.* 3. *dies* ...

XXI. *Adelchis frater ejus ſedit an.* 24. *men.* 6. Hic a quibuſdam vocatur Adelgiſius.

XXII. *Gaideris filius praedicti Radelgarii an.* 2. *men.* 6. *dies* 19.

XXIII. *Radelchis filius ſupradicti Adelchis an.* 3. *men.* 8. *dies* 21.

XXIV. *Ajo,*

Digitized by Google

XXIV. *Ajo, Radelchis frater an. 6.*

XXV. *Urſus Ajonis filius an. 1. Poſtea dominati ſunt in Principatu Beneventi per annos quatuor.*

XXVI. *Sabbaticus*, ſive ut alii appellant, Symbaticius, *Stratigo, &*

XXVII. *Georgius Patritius, Graeci, qui tunc temporis praeerant in Apulia pro parte Imperat. Conſtantinopolitani.*

XXVIII. *Guido Marcheſius poſtea tenuit Principatum an. 1. men.* 8.

XXIX. *Radelchis Princeps ſedit an.* 1.

Hactenus Heremperti verbis. Reliquos Principes ex Platina, Colennutio, Sigonio, & Ammirato collegi.

XXX. *Athenolphus Beneventi, & Capuae Princeps, an. 15. Cujus ſucceſſores Capuae ſimiliter Principes extiterunt.*

XXXI. *Athenolphus, & Landolphus filii an.* 32.

XXXII. *Landolphus ſolus, mortuo patre Athenolpho, an.* 4.

XXXIII. *Pandolphus cognomento Capoferreus circa annos 15.*

XXXIV. *Landolphus II. Pandolphi filius, an.* 17.

XXXV. *Landenolphus an. 9. Hic in Eccleſia S. Marcelli a Capuanis occiditur.*

XXXVI. *Laidolphus Landenolphi frater an. 2. Eique ab Othone III. Imp. dejecto, ſufficitur quidam*

XXXVII. *Ademarius: quo ob generis vilitatem a Capuanis pulſo*

XXXVIII. *Pandolphus II. a S. Agatha dictus, Landolphi II. filius capeſſit Dynaſtiam, tenuitque an. 28. Eoque ab Henrico I. Imp. quod ad Graecos defeciſſet, in Germaniam relegato, ſufficitur*

XXXIX. *Pandolphus III. Theani Comes, qui Princeps fuit an. 3. donec videlicet*

XL. *Pandolphus a S. Agatha e Germania reverſus, Dynaſtiam recuperavit, quam ſcelerate preſſit per annos circiter 12. Tandem a Conrado Imp. dejectus eſt, eique ſucceſſit Salerni Princeps*

XLI. *Guai-*

Digitized by Google

XLI. *Guaimarius. Hic Principatum Beneventanum, & Capuanum tenuit an. 9.*

XLII. *Pandolphus III. jam dictus ab Henrico II. Principatui reſtitutus. Sed non diu poſt Pandolphus iſte obiit.*

XLIII. *Pandolphus Pandolphi III. filius. Hujus Principis tempore Leo IX. P. M. Beneventum Rodulpho concedit.*

XLIV. *Rodulphus igitur iſte inter Beneventi Principes numeretur.* (Quiſque a ſemetipſo cognoſcet, an Caracciolus, aliique erraverint in expoſita hac ſerie Princ. Beneventi). *Poſt hunc*

XLV. *Humfridus Apuliae Comes Beneventum occupat, cui ſucceſſiſſe videtur.*

XLVI. *Landolphus, Rodulphi jam dicti fortaſſe filius, aut frater. Hic cum aliis Ducibus, & Dynaſtis interfuit celeberrimae illi Caſſinenſis Eccleſiae Conſecrationi, quam Alexander II. P. M. magnificentiſſimè exequutus eſt an. Sal.* 1071. *uti Acta ipſa Conſecrationis, diſertè tradunt.*

Primordia Ducum Beneventi.

E*Numeratis jam, quotquot reperire potui, Beneventi Dynaſtis, expedienda mihi, Lector, hoc loco eſt, haud ſanè levis difficultas de illorum Epoche; quo ſcilicet anno Dux primus Zoto regere coeperit Beneventi Dynaſtiam. Video enim varias de hac re Chronologorum, Hiſtoricorumque ſententias. Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi, quem Hiſtoriae ſuae praefixit, apertè tradit, ab ipſo anno* 568. *quo Langobardi, teſte Paulo Diacono lib.*2. *de Geſt. Langob. c.*7. *Italiam cum Alboino Rege ingreſſi ſunt, Zotonis Ducatum initium habuiſſe. Leo autem Oſtienſis lib.*1. *Chron. Caſſin.c.*48. *figit Beneventani Ducatus primordia ad an. Chriſti* 571. *ſcribit. enim, Ducatum Beneventanum perduraſſe annis* 320. *ſi numerentur anni a primo Duce Zotone uſque ad* 891. *Chriſti annum, quo Urbi Beneventi capta eſt a Symbaticio Graecorum Patritio. Si itaque ab annis* 891. *detrahantur anni jam dicti* 320. *reliqui*

erunt

erunt anni ſolidi 571. quo caeperit Zotonis Ducatus. Longè verò ab horum ſententiis recedit Wolphangus Lazius lib. 12. de Migrat. Gent. aſſerens ab Rege Authario, quem alii vocant Autharim, conſtitutum fuiſſe Zotonem Ducem Beneventi: citatque Paul. Diac. lib. 3. c. 16. Sed, ut mox oſtendam, illi Paul. Diac. probè perceptus, minimè ſuffragatur. Sequi tamen voluit Lazium Sigonius, & hunc Lauretus, arbitrantes non ante Autharis Regis ad Samnites, Lucanos, Calabroſque acceſſum, atque horum provincias ab eo debellatas, & Zotoni Duci ſubjectas, Beneventanam Dynaſtiam incepiſſe. Quocirca Lauretus ſtatuit exordium Zotonis Ducis circa annum 587. ſecundo videlicet, aut tertio anno a Regni Autharis initio; quem cum Baronio, & Sigonio ait factum fuiſſe Regem Langobardorum an. 585. Denique Turſellinus in ſua Hiſtoriarum Epitome opinatur non ab Authari, ſed ab Agilulpho Rege creatum eſſe primum Beneventi Ducem, idque factum an. 591. videlicet anno primo Agilulphi Regis.

Ego verò poſt diligentem ejus rei conſiderationem, Oſtienſis quidem tueri me poſſe ſententiam confido, alias autem facilè mecum confutabit quiſque Hiſtoriam Langobardicam vel mediocriter noverit. Quocirca ſtatuamus hic theſes aliquot certas, & exploratas, è quibus rei geſtae veritas innoteſcat. In primis compertum, certumque eſt apud omnes, Zotonem viginti annis rexiſſe Ducatum. Ita habent Paul. Diac. lib. 3. de Geſt. Langob. c. 34. Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi, Leo Oſtien. Pandulphus Colenn. Sigonius, & alii recentiores. Praeterea certum quoque eſt, Arechim, ſive, ut eum D. Gregorius vocat, Arogem, Zotonis ſucceſſorem, an. Chriſti 592. creatum eſſe Ducem Beneventanorum. Id conſtat auctoritate S. Greg. Papae, qui Epiſt. 32. lib. 2. Regiſt. ſcribens Joanni Epiſcopo Ravennati, dolet Arogem ſe junxiſſe cum Arnulpho, hoſque duos Duces Langobardorum multas tetendiſſe inſidias noſtrae Neapoli. Scripta eſt autem ea Epiſt. Indict. 10. quae proculdubio deſignat annum 592. uti rectè Illuſtriſſ. Baronius ad eum annum obſervat. Hoc ipſum ſolidiſſimè firmatur

ex Paulo Diac. ſcribente lib. 3. c. ult. Agilulphum deſignatum eſſe Langobardorum Regem menſe Novembri ejuſdem anni, quo Autharis mortuus eſt; poſt Paſcha verò ſequentis anni eundem in Regno ſolemuiter confirmatum. Quae certè verba, veluti digito, indicant annum Chriſti 591. quo etiam baptizatus eſt Agilulphus. Nam Autharim, quem conſtat factum eſſe Regem an. 585. ſex ſolos aunos regnaſſe, ex eodem Paul. Diac. lib. 3. c. pen. certum eſt. Porrò cum etiam certum ſit, Arechim, ſive Arogem factum eſſe Beneventi Ducem a Rege Agilulpho non multo poſt quam ille Regnum iniit, videlicet eodem an. 591. vel ſummum, anno ſeq. 592. tum quia Paulus Diaconus inter prima geſta Agilulphi Regis, Arogem Ducem creatum narrat, tum etiam quia ex auctoritate S. Gregorii jam dicta, ad illum annum Ducem Arogem Baronius collocat, liquidò ex his conſequitur non poſſe dari, uti ſanè dandi ſunt, Duci Zotoni annos 20. niſi ab anno 592. retrocedendo deveniamus ad annum 571. quo illum iniiſſe Beneventi Ducatum Leo Oſtienſis tradit. Atque eadem ratiocinii, & argumenti vi neceſſe eſt omnes alias jam ſupra recitatas opiniones, ſimul corruere. Quomodo enim dabunt Zotoni viginti Ducatus annos illi, qui eum vel ab Authari Rege anno 587. vel ab Agilulpho anno 591. factum eſſe Ducem arbitrantur, cum a 587. ad Arogem, non niſi quinque anni, & à 591. ad eundem Arogem, ſive Arechim, pauci tantummodo menſes, aut ad ſummum, vix unus annus interſit?

Herempertus ſimiliter (ſi tamen Heremperti eſt ille Ducum Catalogus, qui pagellis ante initium ejus Hiſtoriae ſcriptus habetur) aberrat a jam ſtatuto numero 20. annorum Zotonis Ducis. Nam ab anno Chriſti 568. quo ejus Ducatum Herempertus exorditur, uſque ad expletum annum 591. quo Arechis ab Agilulpho Rege factus eſt Dux, ſunt anni ſolidi 23. vel fortaſſe 24. non autem 20. ſolummodo: Praeterea videtur prorſus incredibile Langobardos, eo ipſo anno 568. quo Italiam ingreſſi ſunt, tantum terrarum acquiſiviſſe, ut non ſolum Inſubriae, Iſtriae, Venetiaeque Civitates, quas primas citra Alpes invenerunt,

ſed

ſed etiam Beneventum, quod in 14. *Italiae regione a Paul. Diac. collocatur, dicto penè citius occupaverint, quaſi tunc Itali omnes fuiſſent.*

. . . . . . imbelles lepores, timidique cunicli.

Quod verò Herempertus in eo Catalogo aſſerit Radelchim, qui Sicardo ſucceſſit, iniiſſe Beneventanum Principatum anno Chriſti 840. *id aliud profecto non eſt, niſi errorem errore cumulare. Conſtat enim ex Annalibus Geſtorum Caroli Magni, & Ludovici Pii, auctore Britanno quodam Anonymo Hiſtor. German. Tom. IV. cui quae magiſter Caroli Magni, & eorum, quae ſcripſit, ſere omnium oculatus teſtis extiterit, longè magis quam Heremperto, aut cuivis alii credere debemus; conſtat, inquam ex hoc tam certo, gravique Chronographo, Siconem creatum eſſe Beneventi Principem anno* 818. *Huic verò, ipſo Heremperto teſte, poſt* 12. *annos, & menſes duos, Sicardus filius haeres extitit Principatus, quem* 6. *annis, & menſib.* 10. *moderatus, Radelchim habuit ſucceſſorem. Ini nunc mecum Lector has ratiunculas, & porrò invenies, a Zotone Duce uſque ad Radelchim non* 840. *ſed vix* 837. *annos intercurriſſe. Sed ejuſce Catalogo mendorum in notis arithmeticis, quis unquam finis, ſi ea diligentius quis velit excutere? Quamobrem Catalogum Ducum Beneventi uſque ad Giſulphum II. non ex Heremperto, ſed ex Paul. Diac. qui Herempertum pluſquam centum annis praeceſſit, hic ego poſui: ratus antiquiorem illum ſcriptorem, eumque nuper Lugduni Batavorum ex veterum collatione Codicum, quantum fieri potuit, emendatè procuſum, nobis utcumque certiora ſuggerere. Et quidem, periculo facto, comperi, optimè convenire Pauli Diac. numeros cum numeris tum Leonis Oſtienſis; qui ſtatuit, ut videmus, Zotonem Ducem ad annum Chriſti* 571. *tum etiam Codicis Legum Langobardicarum, in quo legitur Conſtitutio quaedam Grimoaldi, qui ex Duce Beneventi, factus eſt Rex Langobardorum, lata ab eo anno ſexto Regni ejus, currente Indict. undecima. Colligitur quippe illum coepiſſe regnare Indict. prima, hoc eſt anno Chriſti* 663. *& anno praeterito* 662.

B 2 *reli-*

reliquiſſe Ducatum Beneventi Romualdo filio. Si igitur ex annis 662. eximantur anni 91. quot videlicet ponit Paul. Diac. a Zotone Duce, ad Romoaldum, qui Grimoaldo ad Regnum abeunti ſucceſſit, reliqui erunt 571. totidem nimirum, quot ex Leone Oſtienſi colliguntur. Eodem igitur anno 571. ſtatuenda eſt Epoche Ducum Beneventi. Huic autem ſententiae Paul. Diac. quem Lazius pro ſe laudat, minimè refragatur. Nuſquam enim Paul. Diac. aſſerit, ut Lazius putat, Zotonem non extitiſſe Ducem, niſi poſtquam Rex Autharis Beneventum veniſſet, & eum Ducem conſtituiſſet, ſed id tantum Paul. Diac. ſcribit, Autharim, facta excurſione cum ſuo exercitu a Samnio uſque ad Rhegium, hoc eſt ad extremam uſque Calabriam, eas provincias, quas debellaverat, & occupaverat, Zotoni tradidiſſe regendas. Quocirca cum ſcribit Autharim Beneventum acceſſiſſe, non debet, aut poteſt inde elici, Beneventum ab Authari fuiſſe primo expugnatum, & Zotoni traditum, ſed poſtquam in eam urbem receptus a Zotone eſt, reliquam Samnitium regionem, & Lucaniam, atque Calabriam occupaſſe. Verum Paul. ipſe Diac. audiatur, & ſatis erit. Is lib. 3. c. 33. ait: Circa haec tempora *(profligati videlicet Francorum exercitus a Childerico Rege in Italiam miſſi)* putatur eſſe factum, quod de Authari Rege refertur. Fama eſt enim tunc eundem Regem per Spoletium Beneventum perveniſse, eandemque regionem coepiſse, & uſque etiam Rhegium, extremam Italiae Civitatem, vicinam Siciliae, perambulaſse. *Non dicit coepiſſe Beneventum, ſed Beneventanam Regionem: alioquin ſi ex eo, qui Beneventum veniſſe dicitur, colligi debet, eam Civitatem expugnaſſe, & occupaſſe, profecto & Spoletium expugnaſſe, & coepiſſe intelligere oporteret, quia Spoletium Autharis venit, & per Spoletiun Beneventum. Atqui Spoletium diu antea a Langobardis fuerat occupatum, & Ducis ſedes factum. Lege Lazium de Migrat. Gent. lib. 12. Zotonem igitur ab Alboino Rege an. 571. creatum Ducem exiſtimo. Is quippe & alios quoſdam creaſſe legitur, videlicet Giſelbertum Veronae, Brixiae Walrim, Tridenti*

Co-

Comum, & Forojulii Giſulphum, uti Paul. Diac. & ex eo Lazius tradunt.

Primordia Comitum, & Principum Capuae.

LEo Oſtienſis lib. 5. cap. 43. & ex eo Illuſtriſſ. Baronius Tom. 9. ſcribunt advenisse Capuam Joannem Papam eo nomine Octavum, & diviſiſſe Epiſcopatum Capuae inter diſſidentes Landolphum, & Landenolphum, anno Chriſti 879. Atqui, uti ſuperius ex m. ſ. Cod. Caſſinen. ſcripſimus, ejuſmodi diſſenſio inter Landolphum, & Landenolphum contigit anno primo Pandenolphi Comitis. Adventus igitur Papae Joannis figi debet ad annum ſecundum jam dicti Pandenolphi: nam multae interceſſerunt calamitates, atque aerumnae ex illa inter Epiſcopos diſcordia, ut neceſſe fuerit Leonem Epiſcopum Theanenſem, & Berthariam Abbatem Caſſinenſem Romam proficiſci, qui denuntiatione turbarum, cladiumque maximarum, quibus & ipſe Summus Pontifex involvendus eſſet, eum a conſecratione Landenolphi deterrerent. Ergo primus annus Pandenolphi Comitis, fuit Chriſti 878. E quibus ſi detrahantur quinquaginta octo propemodum anni (hoc eſt 57. & menſes decem) qui colliguntur ex ſupraſcripta annorum ſerie, quibus Capuae Comites Pandenolphi praedeceſſores dominati ſunt, remanebunt anni 820. Hoc igitur anno juxta Anonymum hunc ſcriptorem, qui a Landolpho ſeriem Comitum ducit, Comitatus Capuae exortus eſt, quamquam negare non poſſum aliquot reperiri in Hiſtoriis, multo antiquiores Landolpho iſto. Leguntur enim apud Paul. Diac. lib. 4. cap. 3. Tranſamundus, & lib. 5. c. 9. Mittola Capuae Comites, qui proculdubio ante annum 820 vixerunt.

Principatus autem Capuae diu poſtea initium habuit, nempe Athenolpho, qui Radenolphus a quibuſdam appellatur, imperante: de quo ſuperius jam dictum eſt numero IX.

Sa-

Salerni Principes ex Heremperto, Leone Oſt. aliiſque recentioribus.

L*Otharius Auguſtus Beneventanam ampliſſimam ditionem (ea quippe per Samnium, Lucaniam, Calabriam, & magnam Apuliæ partem latè protendebatur) ita diviſit; ut Aldegiſius Beneventi, Siconolphus Salerni eſſent Principes. Quod an. Chriſti* 851. *factum Hiſtorici memorant. Igitur primus Salerni Princeps fuit*

I. *Siconolphus Sicardi Beneventani Principis frater.*

II. *Sico Siconolphi filius.*

III. *Radelchis, Siconolphi filius, Siconis frater.*

IV. *Adelchis, Siconolphi item filius.*

V. *Ademarius Petri filius a Lothario Imp. fit Salerni Princeps.*

VI. *Dauferius Majonis filius, Siconolphi affinis.*

VII. *Guaiferius, Dauferii patruelis; Eoque Monaco facto*

VIII. *Guaimarius filius ſuccedit.*

IX. *Giſulphus Guaimarii filius.*

X. *Guaimarius II. Guaimarii ſenioris filius.*

XI. *Joannes Giſulphi filius.*

XII. *Guaimarius III. cognomento Balbus, Joannis filius.*

XIII. *Giſulphus II. ultimus è Langobardis.*

XIV. *Robertus Guiſcardus Nortmannus, Dux Apuliae.*

XV. *Rogerius Comes Siciliae, Rex Neapolis. Et alii Reges.*

De Lupo Protoſpata.

R*Eperi hoc breve Chronicon inter antiquas Schedas Joannis Franciſci Rubei, viri quidem non Legum ſolummodo ſed humanarum etiam literarum apprimè periti. Porro cum ea ipſa, quae hoc Chronico continentur, habeat vulgari lingua Diarium illud, in M. S. Cod. Ducis Andriae, quod continuatur a Juliano Paſſaro, exiſtimo, vel Paſſarum ipſum, vel alium aliquem è latino in* vul-

Digitized by Google

vulgarem Italicum vertiſſe ſermonem, & quod is, quo uſus eſt, liber nullum præferret Chronici hujus auctorem, nemini proinde ſuppoſuiſſe hunc foetum. Nos igitur & primi typis committimus, & latine, uti a Lupo Protoſpata compoſitum hoc Chronicon, ſive Diarium eſt, publici juris facimus. Et hic ſane libellus utilis erit ad Apuliae potiſſimum turbas, cladeſque noſcendas.

*Quiſnam autem Auctor iſte fuerit, nullo hactenus extante noſtratium Scripturarum Nomenclatore, equidem divinare non poſſum. Coniicio tamen civem fuiſſe Barenſem, & genere Græcum. Prius ex eo colligo, quod in rebus Barenſibus crebro verſatur, & quod ſimpliciter, ac quaſi antonomaſticos ad ann.*886. & 890. *Barii Dynaſtam, Principem vocat. Graecum autem genus prodit, tum quia ſaepe graeciſſat, uti eruditus lector obſervare poterit, tum etiam, quia Graecos impenſe ſe oſtendit amare, cum ad annum* 1085. *Dei miſericordiam potentiamque laudat, quod Robertum Nortmannorum Ducem adverſus Imperatorem Graecorum cum ingenti claſſe traiicere parantem, inopinato profluvio ventris extinxerit. Vox praeterea Protoſpata idipſum forte innuit, ſive ſtirpis nomen fuerit, ſive Officii. Et veriſimile eſt, virum genere Graecum, & in Apulia ortum, Protoſpatarium (ſic enim habet Cod. Andr. non Protoſpatam) fuiſſe Strategi ſive Catapani Apuliae, hoc eſt, Palatinorum militum Primipilum. Hoc ipſo Chronico legitur Sergius Protoſpata, & Joannicius Protoſpata, vel, ut utrobique habet Cod. Andr. Protoſpatarius. De qua voce, & dignitate multa afferunt ex Codino Meurſius, Pontanus, Bullengerus, & qui antea dici debuit, doctiſſimus Pancirola. Hos, qui plura volet, adeat.*

CAMILLI PEREGRINII
DE LUPO PROTOSPATA.

HIc Auctor genere Apulus, in cujus regionis rebus eſt fere totus, Materenſis civis nonnullis repu-

ta-

tatus eſt, ex illa dicendi forma ſibi uſurpata ad ann. 1093. perſuaſis. *Urbanus Papa venit in Materam*. Neſcio cur hoc eodem argumento non illum fecerint Antiochenum, qui ad ann. 1098. dicat. *Chriſtiani bellando venerunt uſque Antiochiam*. At latiniſſime dictum. *venire*. pro. *ire* tritum eſt: illud minus, quod obſervavit Salmaſius ad Hadrianum Spartiani *redire* pro *ire*, ſicut *reddere* pro *tradere*. Apud præſentes etiam Italos priora illa duo vocabula ſaepe confundi, vel pueri norunt. Alii autem Lupum crediderunt Barenſem; *quod ille ſimpliciter, ac quaſi antonomaſticos ad an.* 886. & 890. *Barii Dynaſtam Principem vocat*. Ab his minime diſſentirem: in rebus enim Barenſibus multus eſt Lupus, ſi Barii, non Beneventi Princeps fuiſſet Ajo ille utrobique deſcriptus. Erit igitur, dices, Beneventanus. Erit, quibus ea argumentatio probatur; eritque etiam genere Graecus, *quia ſaepe Graeciſſat, ac Graecos impenſe ſe oſtendit amare*. Mihi autem Apulus eſt; quam gentem diu Graecis, variaque fortuna olim ſubditam, & commixtam, pleraque illorum vocabula quotidiano etiam in ſermone uſurpaſſe, ac ut fieri per factionem ſolet, pleroſque Apulos etiam poſt ſaecula Graecorum amorem animo ſervaſſe, non eſt diffitendum. Verum fuerit ne munere, an gente dictus *Protoſpata*: fueritque ex Graeci Protoſpatarii muneris nomine gentile deductum ſuae genti nomen, comperti nil habeo. Illud novi, in antiquiſſimi operis lapidea columna apud Brunduſium, referente Scipione Ammirato ubi de Logotheta, & Protonotario, inſculptum literis ſequioris aevi haberi hoc Epigramma: *Protoſpata Lupus* ni inverſo ordine legendum ſit: *Lupus Protoſpata*, utpote in orbiculata ſuperficie deſcriptum, in qua non facile dixerit, quid primum, quid ſecundum. Si is fuit hic noſter, certe vel patria, vel incolatu, aliave occaſione Brundiſinus cenſendus eſt. Haec de Auctoris genere: de aetate vide ad an. 1088.

LU-

LUPI PROTOSPATAE

Rerum in Regno Neapolitano geſtarum, ab Anno Sal. 860. uſque ad 1102. BREVE CHRONICON, Cum Appendice Inc. Auct. uſque ad ann. 1519.

Adjectae ſunt variae Lectiones ex M. S. Cod. Italico Illuſtriſs. Ducis Andriae (A).

ANno 860. Indictione VIII. comprehenſa eſt Civitas Barum ab Imperatore Conſtantinopolitano (1).

(B) Anno 861. Indict. VIIII. Mortuus eſt Michael Imperator, & ſurrexit Baſilius Paraſcenſumenus filius ejus & regnavit ann. 21. ipſe ſolus, & ann. 9. cum filiis ſuis (3).

C An-

(A) Et caſtigationes Cam. Peregrinii.

(B) *An 861. Ind. 9. Mortuus eſt Michael. Imp. & ſurrexit Baſilius Paraſcenſumenus, filius ejus*) Michaelis obitum alii omnes notant ad an. 867. At Baſilius, quem Miehael in filium adoptavit, pridem fuerar ipſius παρακοιμώμενος, *Paracoemomenus*, Latine *Accubitor*, quae vox in Hiſt. Miſcella lib. 17. *Paracoemumenum* detorta, praeſenti eſt loco reſtituenda; itemque in Luitprandi Legatione, ubi leviori errato legitur. *Paracoenomenus*; & in antiquis quibuſdam ſchedis, quæ habent: *Paracemimenus*. Parum circumſpecte nonnulli id verbi vertunt: *Cubicularius*. Meurſium vide in Gloſſ qui Xilandrum ſugillat; eſtque eadem cenſura dignus Glaber Rodulſus lib. 4. cap. 2. & Codini interpres Gretſerus cap. 2. num. 6., qui poſtmodum in Commentario ejuſdem operis, *Paracoemomenum* nulla attentiori obſervatione, *Accubitorem cubiculi*, eſſe exponit. Alii nil melius Hiſt. Curopalatis *Praefectum Regii cubiculi*. Ab hujus munere aliud fuit munus *Paramonarii*; qui latine *Stationarius*, & *Manſionarius*; deque eo alibi in Notis ad antiquum Rituale Campanae Eccleſiae Cathedralis (2): nam alter perſonae: alter domus cuſtodiæ, & ſervitio invigilabat.

(1) Is tunc temporis erat Michael III. Porphyrog., ebrioſus vocatus, Theophili Imp filius, qui triennis patri ſucceſſit A. DCCCXLII. Hoc eodem anno DCCCLX. (ut habet Pagius, quamvis Ducang. in Famil. Aug. Byz. ſerius hoc contigiſſe adfirmet) Barda Auguſtus creatus eſt, qui germanus Theodorae Aug. Michaelis mater erat.

(2) Opuſculum jam inter alia Peregrinii deperditum.

(3) Certo quidem heic errat Lupus: non enim A. DCCCLXI. Sed A. DCCCLXVII. a Baſilio occiſus eſt.

Digitized by Google

Anno 866. intravit Ludovicus Imp. Beneventum.

(*) Anno 867. incenſa eſt Matera a Ludovico Imperatore, & idem Imperator intravit Civitatem Oriam.

Anno 868. Indictione prima exierunt Agareni a Baro Civitate per Francos, tertia die intrante menſis Febr. eodemque anno comprehenſus eſt prædictus Ludovicus in Benevento (4).

Anno 875. intraverunt Græci Barum menſe Decembr. die Natalis Domini, feria 3. & Gregorius Stratigo, qui & Bajulus dicebatur (C).

Anno 880. exierunt Agareni de Tarento.

(**) Anno 884. Indict. 2. ſurrexit Alo Princeps menſe Octobris (D).

An-

(*) *Zonaras hoc anno figit obitum Michaelis, & initium imperii Baſilii. Sed Graecorum calculus diſſidet a calculo Latinorum, ut notat Baronius Tomo 7. ad an. Chriſti 610.*

(**) *Cod. Duc. Andr. Alo creatus eſt Princeps Barii.*

(C) *An. 875. Intraverunt Graeci Barum, menſe Decembris, die Natalis Domini, Feria 3.)* Reſtituo *an. 876. Intraverunt*, &c. quo anno Chriſti Natalis incidit in Feriam 3. Erchempertus Num. 38. iſta aliquanto fuſius, actaque dicit, non multo poſt quam Imp. Ludovicus Lotharii filius ex hac Cis-Tyberina Italia ultimum diſceſſit, deceſſitque, qui in anno ſane obiit 875. Vide Chronol. Comitum Capuae N. 5. par. 13. & 14.

(D) *An. 884. Ind. 2. ſurrexit Alo Princeps, menſe Octobris*) Si menſe Octobris: ergo Indictione 3., quae numerari coepta ab antecedente Septembri. Sed non *Alo*, nec Princeps Barii, ut autumant, cujus Dynaſtiae nomen ſenſim, & per tempora inductum Nortmannorum, ſero Auctoribus expreſſe uſurpatum legitur; ex alia nimirum paulo antiquiori nuncupatione *Ducis, & Principis Apuliae, & Italiae* natum, de quo nonnihil infra ad an. 1042. ſed uberius alibi: quandoque enim fuit Apuliae caput Barium. Scribe igitur, *ſurrexit Ajo:* ille inquam, qui Princeps fuit Beneventi poſt Radelchim II., de quo Erchempertus Num. 48., Oſtienſis lib. 1. cap. 45. aliique, recentioribus etſi bene noti, parum tamen bene obſervati; quibus omni ceſſante argumento reputatus ille eſt Barenſis. *Alo* autem ex *Ajo* eodem factum eſt errore, quo in Anonymo Caſſin. ad an. 1125. *Suiu* pro *Suiſi*. oppidi nomen ad dexteram Liris ripam a medicinalibus aquis clarum: & in Oſtienſi lib. 1. cap. 17. & 18. *Calazzano* pro *Cajazzano* lib. 2. cap. 26. *Papinlanus* pro *Papinianus* lib. 2. cap. 72. *Decinlanum* pro *Decinianum*, & lib. 3. cap. 19. *Minlanenſis* pro *Minianenſis*, quod etiam nomen reſtitui debet apud eundem Auctorem lib. 2. cap. 63., pro quo Editio Neapolitana habet

(4) De hoc alibi To. III. ſatis dictum eſt.

Anno 885. mortuus eſt Baſilius Imper. & coeperun t regere Leo, & Alexander filii ejus ann. 26. ſoli, cum eo vero ann. 9. (5)

(E) Anno 886. facta fuit proditio in Baro menſe Junii, quando Princeps fecit praelium cum Stratigo Trapezi, & Graecis.

Anno 890. obiit Alo Princeps, & ſurrexit Urſus frater ejus (F).

Anno 891. intraverunt Graeci Beneventum menſe Octobris, & Stratigo Sabbatichi in Siponto menſe Junii.

(G) Anno 894. exierunt Graeci de Benevento menſe Aug. per Francos.

Anno 900. deſcendit Meliſianus Stratigo in Apulia (6).

 An-

bet *Mutclanenſis*: Veneta autem vero magis accedens *Minlanenſis*: antiqui enim Librarii minuſculum *i.* eadem altitudine, qua minuſculum *l.* depingentes, anſam errandi minus attentis lectoribus dedere; qui nihilominus hanc in iis differentiam ſervarunt: nempe parvulum *l.* ab ima parte, ut modo etiam fit, leviter dextrorſum inflectentes.

(E) *An. 886. Facta fuit proditio in Baro menſe Junii, quando Princeps fecit praelium cum Stratigo Trapezi, & Graecis.*) De hac proditione, ac Barenſium rebellione Erchempertus Num. 76., deque regione a Principe Beneventi Ajone tunc pervaſa Cedrenus pag. 489., qui id refert ad an. 2. Imperii Leonis 6. (hic fuit Chriſti 887.) eundemque Principem primitivo, ac deſueto nomine appellat *Ducem*, & depravate Ἀγγαῖον, *Angaeum*. Certe in Lupo annus 886 vacillat: confer etiam Erchempertum dicto loco cum Chronico Comitum Capuae Num. 9. Ceterum adverſus Principem Ajonem, miſſum ab Imperatore Conſtantinum, dignitate Patritium, idem Cedrenus Erchemperto concordans perhibet; quem ipſe, unaque Lupus a munere ſimul, & dignitate appellat Graeco vocabulo: τὸν Τραπέζην, *Trapezim*, ideſt *Dapiferum*, ſic enim vertunt id verbi in Nicephoro Gregora lib. 7.

(F) *An. 890. Obiit Alo Princeps, & ſurrexit Urſus frater ejus*) Idem hic eſt Ajo, de quo ſupra, Beneventi Princeps; poſt quem Urſus quidem ſurrexit, ſed ejus filius, non frater. Vide Fragm. Anonymi Beneventani Num. 1. & Chronicon S. Sophiae Par. 2. Num. 12.

(G) *An. 894. Exierunt Graeci de Benevento menſe Auguſti per Francos.*) Nempe per Ducem Spoletii Guidonem. Quanto autem tempore Graeci Beneventum, in anno a ſe pervaſam 891. menſe Octobris, obtinuerint, va-

(5) Calculus Lupi claudicat. Vid. quae Baron. Pagius, aliique de Leonis, et Alexandri Imperio adfirmant.

(6) Al. Melichianus, et Melkianus.

(*) Anno 901. deſcendit Abraham Rex Saracenorum in Calabria, & ivit Coſentiam Civitatem (**), & percuſſus eſt ictu fulguris (7).

(H) Anno 912. complentur ab obitu S.Martini anni 51.

(I) Anno 913. Ind. prima coronatus eſt Conſtantius Imp. filius prædicti Leonis, qui regnavit ann. 47. (8)

(***) Anno 916. exierunt Agareni de Gariliano, & ſunt anni 350. quo intraverunt Langobardi in Italiam ſub Alboun Rege eorum (L).

An-

(*) *Id accidit juxta latinorum calculum an. 909. Vid. Jo. Diac. in Actis transl. S. Severini Abb. & ex eo Summont. lib. 1. Summontius lib. 1. Hiſt. Neap. ex Cod. Andr. figit obitum hujus Regis Abrahami ad an. 902.*

(**) *Cod. Andr. & cum perveniſſet ad Eccleſiam S. Pancratii, fulgure obiit.*

(***) *Reponerem for. 918. Sed pag. ſequ. eundem numerum 916. firmat hic Auctor. Vid. ad an. 966.*

variant. Anonymus Salern. Par. 4. Num. 4. & ſeqq. Oſtienſis lib. 1. cap. 48. & Chron. S. Sophiae Par. 2. Num. 13. & 15. Sed in hoc conveniunt, non minorem eis ſpatium tribuentes annorum quatuor. Igitur exierunt Graeci in anno 895., de quo in Principum Beneventi Chronologia pluribus.

(H) *An 912. Complentur ab obitu S.Martini anni* 51.) Suppleo Typographi defectum, ſcriboque *anni* 510. nam Lupus aeque ac Sigebertus Sancti Martini obitum ad Chriſti annum retuliſſe videtur 402. Rigordus de Geſtis Philippi Auguſti a ceteris omnibus abſurdiſſime diſcrepans, quos vide apud Petavium in de Doctrina, & in Rationario temporum Part. 2. l. 4. c. 12, fluxiſſe tradit ab Incarnatione Domini uſque ad tranſitum S. Martini annos 445. a cujus morte Franci conſueverunt tempora ſupputare, ut pridem obſervavit Baronius ad an. 351.

(I) *An. 913. Ind. 1. coronatus eſt Conſtantius Imp.* &c.) Vere hic dictus eſt *Conſtantinus*, non *Conſtantius*: utriuſque tamen nominis ob affinitatem ſaepe invicem facta eſt confuſio, quod docti viri notarunt: ſicuti nomen quoque *Maximini* Imp. tranſivit in *Maximiani* in Actis S. Barbarae apud antiquum Capuae Breviarium; ibique in Actis etiam legitur S. Rufini, Campanos aliquos Langobardos ejuſdem Divi *Rufini* nomen cum nomine commutaſſe *S. Rufi*.

(L) *An. 916. exierunt Agareni de Gariliano, & ſunt anni* 350. *ex quo intraverunt Langobardi in Italiam.*) Sunt haec invicem ſeparanda. Agarenorum exterminatio de Gariliano ad annum referenda eſt 915., de quo vide

Se-

(7) Vide quae ſupra in Chron. Saracenico-Calabro Tomo antecedenti diximus.

(8) Conſtantinus Porphyr. Aug. creatus eſt A. 910. Poſt obitum Leonis Anno ſequenti Imp. coronatus eſt.

(M) Anno 916. explentur 40. anni, ex quo Agareni introierunt in Italiam (10).

Anno 920. introierunt Ungari, ideſt Unni in Italiam menſe Februarii (11).

(*) Anno 921. Interiit Urſileo Stratigo, in praelio de Aſculo (N) menſe Aprilis, & apprehendit Pandulphum Apuleo (**).

An-

(*) *Cod. Andr. Commiſſum eſt praelium in Civitate Aſculi, inter Pandulphum, qui captus eſt, & Urſileonem Strategum, qui interiit.*

(**) *Cod. Andr. pro Landulpho ſemper habet Neldulphum: ſed vitio, ut puto, librarii.*

Seriem Abbatum Caſſin. in Joanne I. (9) Collectio autem annorum ab adventu gentis Langobardicae figenda ad annum eſt 916. nempe juxta Lupi computum, quae pari calculo, ad an. 966. & ad ann. 1083. Langobardorum Epocham ad annum Chriſti retuliſſe volunt 566. Ibi tamen vide, & ad Anon. Caſſin. ad an. 1172.

(M) *An. 916. explentur* 40. *an. ex quo Agareni introierunt in Italiam.*) Otioſe repetitur annus Chriſti 916. nam Auctor antecedentem, praeſentemque collationem ſub unico notarat contextu. Sed haec ſumma annorum 40. neque ex vero, neque ad Lupi eſt mentem, qui dixerat, *Agarenos a Baro exiiſſe in an.* 868. Saraceni enim Barium advenerunt in anno ſere 840. Erchempertum vide Num. 16., Ignotum Caſſin. Num. 4., & quae ibi notavi ad oram, ubi legendum. *An annos*, &c. ambigue, & per interrogationem.

(N) *An. 921. Interiit Urſileo Stratigo in praelio de Aſculo, menſe Aprilis & apprehendit Pandulfum Apuleo*) Si in praelio illo interiit Dux Graecus, certe *Landulfus* Princeps (nullus enim tunc in hac Cis-Tyberina Italia vivebat *Pandulfus*) apprehendit, hoc eſt cepit, Apuliam; nec ipſe ab ignoto hoc *Apuleone* apprehenſus, hoc eſt captivus factus eſt. Sane Princeps Pandulfus, qui a Graecis, tempore Imp. Othonis I. bello victus in illorum venit poteſtatem, ac duobus non integris annis in vinculis tentus eſt, de quo

Ano-

(9) Siculae claſſis jacturam figit Oſtienſ. ann. 915. eodemque anno Caſtrum Gariliani a Saracenis amiſſum. In Chron. Arabico ap: Io: Bapt. Caruſ. tom. I. collect. Siculae fol. 97. locus ab Anonymo dicitur Arabice Hala yanahum (forte Garilianum) quamvis Pagius, Annales Bertinianos, atque Protoſpatam ſecutus, crediderit Caſtri amiſſionem ann. 916. contigiſſe. Vid Caruſium fol. ut ſup.

(10) Sicil ex quo apud Garilianum, Minturnis, Formiiſque conſtiterant. Multum enim ante XL. annos Italiae provinciam Saraceni invaſere, ut ſup. vidimus.

(11) Alii ad A. DCCCCXXII. & XXIII. hanc irruptionem reponunt.

Anno 924. capta eſt Oria a Sarracenis menſe Julii, & interfecerunt cunctas mulieres, reliquos vero deduxerunt in Africam, cunctos venundantes. *Cod. Andr.* & hoc anno Euſebius obiit Cluſii.

(*) Anno 926. comprehendit Michael Sclabus Sipontum menſe Julio (O).

(P) Anno 927. fuit excidium Tarenti patratum, & perempti ſunt omnes viriliter pugnando: reliqui vero deportati ſunt in Africam. Id factum eſt menſe Auguſti in feſtivitate Sanctae Mariae.

Anno 929. Indict. 2. Pandulphus, & Guaymarius (**) Principes intraverunt in Apuliam (Q).

An-

(*) *Cod. Andr. Itatachel Slavorum Rex cum ſuo exercitu obſedit, & coepit Sipontum, menſe Julio, die S. Felicitatis, feria 2.*

(**) *Cod. Andr. Principes Langobardorum.*

Anonymus Salern. Part. 7. num. 4. & 6. cum hoc, ſive dicar *Landulfo*, ſive *Pandulfo* confundendus non eſt. Eſt autem de eo capiendus Cedrenus pag. 536. apud quem tamen depravate appellatur Δανδοῦλφος, *Dandulfus*, & imperite Ῥῆξ, *Rex*, eademque cum ſimul perhibeat Curopalates, eodem vitio laborabat. Nec de alio Principe Luitprandus Ticinenſis in Legatione; ubi perhibet, *Principem Landulfum ſeptennio poteſtative Apuliam ſibi ſubjugaſſe.*

(O) *An. 926. Comprehendit Michael Sclabus Sipontum, menſe Julio*) Scriptus Codex Ducis Andriae addit captam Sipontum *die Sanctae Felicitatis, Feria 2.*, quae in Kalendariis notatur 6. Idus Julii; vereque deſcripto anno dies illa in ſecundam incidit Feriam: quod noto, ut hinc conſtet, Lupum non ſemper in annis Chriſti ab aliis diſcrepare. Vide etiam hic ad annum 1053.

(P) *An. 927. Fuit excidium Tarenti patratum*, &c.) Haec Marinus Freccia de Subſeudis lib 1. cap. de Prov. & Civit. Regni, ut pleraque alia ex hoc Auctore mutuatus, in annum refert 928., cujus Codices qua ipſius, qua Typographi incuria multis cum ſcateant mendis, caute ad hanc Lupi cenſuram ſunt adhibendi.

(Q) *An. 929. Ind. 2. Pandulfus, & Guaimarius Principes intraverunt in Apuliam*) Iſta paulo fuſius in Anonymo Salernitano inedito; apud quem non *Pandulfus*, ſed ut dicebam *Landulfus* Guaimario Principi Salernitano novo foedere junctus, Apuliam iterum invaſit: ſive jam pervaſam armis retinere ſtuduit. Qui ab Imp. Leone VI. jam pridem in an. 910. Patritiatus honore decoratus, cum ab Graecis, ut ſuperius dictum eſt, in anno deſciviſſet 921. iterum ad officium poſtea rediit; namque in Tabulario Campanae Eccleſiae S. Angeli in Formis data legitur antiqua chartula *in anno 25 Imp. Conſtantini, Principatus Landulfi anno 35. Atenulfi fratris 25. Atenulfi fi-*

Anno 936. venerunt Ungari Capuam.

Anno 939. obſcuratus eſt Sol, & apparuerunt ſtellae menſe Julii (*) aſtante tres dies, feria 3. ad horas tres, Luna 29.

(**) Anno 940. introierunt Ungari, vel Unni in Italiam menſe Aprilis, & factum eſt praelium in Matera a Graecis cum Langobardis cum Stratigo Imogalapto, & negavit eum Pao in mari (R).

An-

(*) *Cod. Andr. menſe Julio, die 3. fer. 3. hora 3. Luna 29.*

(**) *. De hac Ungarorum excurſione Sigonius lib.6.* & nos alibi.

ſi filii anno . . . menſe Aprilis, Indictione octava. Capuae, quae de anno eſt Chriſti 935., conſimileſque alias plures obſervare eſt per ſubſequentes annos ad annum uſque 30. *Imp. Conſtantini*; 40. *Landulfi*; 30. *Atenulfi ejus fratris*; 7. *Atenulfi filii* (ſcribo 8.) 1. *Landulfi filii ſuperius dicti Landulfi, menſe Febr. Ind.* 13. hoc eſt ad annum Chriſti 940., quo anno iterum ad arma Graeci, ac Langobardi redierunt, ut infra ex Lupo.

(R) *An. 940 Factum eſt praelium in Matera a Graecis cum Langobardis cum Stratigo Imogalapto, & negavit eum Pao in mari*) Fuerit ne Graeci hujus Ducis nomen ex nomine ductum Oʹμεγάλακτος: ſive dicas agnomen; quod valet. *Collactaneus*, non definio. At illud *negavit*, vel ſtat pro *necavit*: promiſcua enim fuere elementa *c*, & *g*, ut in *Sico*, & *Sigo*. *Acerentia*, & *Agerentia* &c. de quo alibi: vel ſtat pro *in aquis necare*, & *ſubmergere*. Leges Alamannorum Tit. 84. §. 3. *ſi quis aliquam clauſuram in aquam fecerit, & ipſa aqua influverit, & ibi alicujus pecus negaverit* &c. ſed ibi intranſitive. Pao autem quiſquis ille, ſi modo ſincera ea eſt lectio, Strategum videtur necaſſe. De Langobardis nil certi ſtatuo, copiae ne illae fuerint praefati Principis Landulfi, an Salernitani Principis Giſulfi, qui aetate triennis, vel quatriennis Guaimario II. patri ſucceſſerat in anno 933. ſub tutore Priſco. Sed vide an ad hos referas annos, quae Luitprandus l. 4. c. 4. Sane antiqua Chartula apud noſtri Michaelis Monachi Sanctuarium pag. 634. data legitur *anno 33. Imp. Conſtantini*; 43. *Principatus Landulfi* (ſcribendum 41.) 9. *Atenulfi ejus filii*, & 2. *Landulfi alterius filii praedicti Landulfi, menſe Magio, Indict.* 14., quae de anno eſt Chriſti 941. Illa igitur aetate noſtrates Principes Langobardi varia uſi fortuna, modo Graecis hoſtes, modo obnoxii fuere: nunquam tamen ditionem univerſam amiſerunt. Idem Luitprandus in Legatione Imperatorem Nicephorum ſibi exprobaſſe ait, quod *Principum Capuae, & Beneventi Patres, & Avi ſuo Imperio tributa perſolverint*. Nec doctiſſimo aſſentior Baronio, qui in Annal. ad an. 942. num. 11. *eo tempore*, inquit, *Conſtantinopolitanos potitos eſſe Calabria, Apulia, atque ea Campaniae parte, quam Volturnus alluit, poſita antea ſub ditione Ducum Langobardorum Beneventi, & Capuae*. Pro me certe ipſum ſtat Privilegium ab eodem Baronio ibidem ex Chronico S. Vincentii ad Fontes Volturni relatum; quo Impp. Romanus, & Conſtantinus *die 2. Aprilis Indi-*

Anno 942. obiit Pandulphus Princeps die 10. menſis Aprilis (S).

(T) Anno 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus, & Ubo men-

diſtione 15. (hic eſt annus Chriſti 942.) *indulſere praefatae Eccleſiae, & Monaſteriis, quae ſub ea ſunt manſione, ut excuſarentur ab omni tentatione* (ſcribo *datione*) *angaria publica, & ab ipſis Patritiis, & Strategis Graecorum*, &c. *Inſuper ab ipſis Langobardis Patritiis, Caſtaldeis, vel ab omni homine Graeco, & Langobardo, cui creditur ſervitium publicum*. Patritiorum Langobardorum appellatione noſtrates certe veniunt Principes, ea tunc dignitate, dum Graecis parebant, decorati. Quod cum dicam, minime tamen Beneventanos Dynaſtas, nec Salernitanos omnem tunc retinuiſſe antiquam ditionem pronuncio, de quibus alibi fuſe.

(S) *An. 942. Obiit Pandulfus Principes die 10. menſis Aprilis*) Editus Codex ſuae inſiſtit lectioni, ego meae, & inſuper ſcribo. *An. 943. obiit Landulfus*, &c. nam de hoc Principe ad annum uſque 43. *ejus Principatus*, 3. *Kal. Februarii, Indictione* 1. qui fuit Chriſti jam dictus annus 943. mentionem in Chartulis legi, ulterius vero nullam (12).

(T) *An. 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus, & Ubo menſe Decembri*) Horum alter Graecorum Imp., alter Rex Italiae, quorum obitus ad unum referri non debuit annum. Cecidit Romanus anno 944. menſe Decembri, Indictione 3. inchoata. *Ubo*, ſive *Ugo*, vel *Uuo*, nam idem, in anno ſequenti; licet alii illum defunctum dicant aliquanto poſt (13) *Ubo* autem, ut dixi, & *Uuo*, & *Ugo* ob literarum *b*, *u*, & *g* affinitatem idem valent. In Catalogo Pontificum Romanorum in M.S. Cod. S. Mariae Monialium Capuae in Euthiciano. *Iſte conſtituit fruges ſuper Altare tantum Favae, & Ubae benedicerentur* pro *Fabae*, & *Uvae*. In actis S. Sebaſtiani Martyris apud Campanum Breviarium *Lucina Matrona religioſiſſima* ex viſo monita *levans eum, poſuit in Pavone ſuo*. Gloſſis Iſidori, *Pavo*, dicitur *Pabo*, quod eſſe interpretatur *Vehiculum unius rotae*, pro quo non oportebat ſubſtituere *poſuit in Pilento ſuo*. Sicuti nec mutandum ibidem fuit, *adduxit ad domum ſuam per ſcalam excelſam*, pro *add. in dom. ſuam in inſula excelſa, ubi manebat in Palatio*. Nec *in Hippodromum Palatii*, pro *in Epidromum*, nec tandem *pendens in unco*: pro *pendens in gonpho*: ſive *gompho*, *ἐν γόμφῳ* hoc eſt, *Clavo*, quae ſincerae erant antiquorum omnium Codicum lectiones. *Epidromus* ſane, ſive *Hypodromus*, longe aliud ab *Hippodromo*: diſparitatem obſervavit Sirmondus ad Sidonium, & ex eo La Cerda in Adverſ. Sacriſ. De ejuſmodi conſimili Porticu, quae locus facta eſt tormentorum, Syneſius epiſt. 57. & Suidas ubi de Menandro Protectore. In Palatio autem, ſcilicet in Romanae urbis decima regione, hoc appellata vocabulo. Inſulas fuiſſe duomillia ſexcentum quadraginta quatuor, P. Victor auctor eſt. Sed haec obiter.

(12) In Necrologio Mon. S Benedicti Capuae hoc itidem adfirmatur: *IV. Id. Aprilis, obiit Pandolphus Princeps Indict. I.*

(13) Certe Hugo A. 945. a Berengario II. pulſus in Provinciam abiit, in qua ſequenti anno Monaſticum habitum induit, & paulo poſt defunctus eſt. Quare Hugo A. ſaltem 946. aut 947. obire debuit.

Digitized by Google

menſe Decembri, & perierunt Ungari a Rege Othone.

Anno 946. factum eſt homicidium Bari menſe Decembris, inter Cives.

Anno 947. Introierunt Ungari in Italiam, & perrexerunt uſque Hydruntum. Et Platopidi (*) ſedit in Civitate Cuperſani, & fuit eo anno bonus introitus (**) per omnem terram.

Anno 950. obſederunt Graeci Aſculum, & obtinuerunt.

Anno 951. (***) Malachianus fecit praelium in Calabria cum Sarracenis, & cecidit.

Anno 955. deſcendit Marianus Patritius in Apuliam.

Anno 956. Incenſi ſunt (****) Murancius Cleri, & Excelſula in Baro (V).

Anno 960. Indict. 3. obiit Conſtantinus Imp. qui regnavit ann. 47. & ſurrexit Romanus filius ejus, & fuit praelium (14) inter (†) Adraliſtum, & Iſmael.

Anno 961. capta eſt Inſula Cretes a Graecis (15), ſub Romano menſe Martii, & (†*) Titabomen capta eſt a Sarracenis, & obſcuratus eſt Sol.

Anno 963. obiit Romanus Imperator, & elevatus eſt Nichiphorus, qui regnavit ann. 7. & Otho Rex intravit

D Ro-

(*) *Cod. Andr. Platopondias*

(**) *Cod. Andr. boum interitus.*

(***) *For. Meleſianus, idem qui ſupra ad ann. 900.*

(****) *Cod. Andr. Marraccius de Cremero, & Feſulus combuſti ſunt Barii.*

(†) *Cod. Andr. Adraſcum.*

(†*) *Cod. Andr. Zatrobomen.* fort. *Thuromenium*. Prat.

(V) *An. 956. Incenſi ſunt Murancius Cleri, & Excelſula in Baro*) Melior videtur lectio in Cod. Ducis Andriae. *Marraccius de Cremero, & Feſulus,* &c. Freccia id figit ad an. 966., ſed ex Typographi vitio; atque cum Indictione componit 14., quae in annum incidit 956. combuſtos dicens Barii Marancium, & Theſulum magnos Duces.

(14) Conſtantinus Porphyr. vix ab Olimpo Monte, Monachos inviſurus Byzantium ex Aſia regreſſus eſt A. 949. quum aut morbo, ut alii, aut veneno extinctus eſt. Vid Baron. & Pagius ad A. 960.

(15) Ante annos 138. ab Hiſpanis Saracenis occupata.

Romam, & obſcuratus eſt Sol (16).

Anno 965. introivit (*) Manuyci Patritius in Siciliam, & ibi mortuus eſt (X).

(Y) Anno 966. Introivit Nichiphorus (**) Magiſter in Civitatem Bari, & ſunt anni 400. ex quo (***) introierunt Langobardi in Italiam.

(Z) Anno 967. deſcendit Otho Rex, & ſenex, pater Otho-

(*) *Cod. Andr. Manuel.*

(**) *Cod. Andr. non addit, Magiſter.*

(***) *Id intellige a capta in Italiam expeditione: nam alioqui Hiſtorici ferè omnes conſentiunt, Langobardos cum Alboino ingreſſos eſſe Italiam an. 598. die 2. April. fer. 2 poſt Paſcha, Indict. 1.*

Ita etiam intelligo hunc Scriptorem infra ad an. 1083. Sed dicere etiam poſſumus (quod fortaſſis propius erit Protoſpatae menti) Graecos, ut acutè Hervvartus obſervat, Chriſti Epocham biennio citius figere. Denique facile fuit, hunc ſcriptorem falli, ob Dionyſii corruptum a librario Cyclum: quod ſphalma etiamnum extat apud Bedam Tomo 3. Ibi enim Cyclus Dionyſii habet Paſcham Kal. Aprilis non anno 568., ut Paulus Diac. refert lib. 2. cap. 7. ſed ann. 566. Vide, Lector, quanti referat emendatos libros habere.

(X) *An. 965. Introivit Manuyci Patritius in Siciliam, & ibi mortuus eſt)* Cod. Andr. habet *Manuel.* a quo ſtat etiam Cedrenus pag. 539.

(Y) *An. 966. Introivit Nichiphorus Magiſter in civitatem Bari, & ſunt anni 400. ex quo introierunt Langobardi in Italiam.) Nicephorus* iſte in vita B. Nili e Graeco in latinum verſa ab Caryophilo *Magiſter* (honoris, & muneris id nomen) dictus etiam reperitur; *qui regebat utramque Provinciam, Italiam, & Calabriam noſtram* (ſic ibi) cumque *Chelandia* (navigia ſunt) fabricari feciſſet, incenſa ſunt a Roſſanenſibus, qui B. Nili interceſſione vindictam effugerunt. Lupus autem tum hoc loco, tum ſupra ad an. 916. tum tandem infra ad an. 1083. conſtanti, eademque perverſa ſententia Epocham Langobardorum ad annum ſtatuiſſe videtur Chriſti 566. nam conſtat ex Paulo Diac. lib 2 cap 6. ſive 7. Alboinum illorum Regem e Pannonia cum omni ſuo Populo egreſſum, Italicum iter arripuiſſe menſe Aprili, *per Indictionem primam, alio die poſt ſanctum Paſcha; cujus feſtivitas eo anno, juxta calculi rationem, ipſis Kal. Aprilibus fuit; cum jam a Domini Incarnatione anni quingenti ſexaginta octo eſſent evoluti.* Haec Paulus, tempora perite conſignans. Verumtamen alia quadam interpretatione Lupi verba eſſe excipienda, ejuſque textum in annorum numeris depravatum haberi, dicam ad an. 1083.

(Z) *An. 967. Deſcendit Otho Rex, & ſenex, pater Othonis Regis, qui pugnavit cum Bulcaſſimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum)* Codex Andr. addit.: *& in eo praelio perierunt 40. millia hominum.* Utraque autem ſimul jun-

(16) Non A. 963. ſed 962. intravit Romam Otho, in qua a Johanne PP. XII. Imperiali diademate coronatus eſt.

Othonis Regis, qui (*) pugnavit cum Bulcaſſimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum.

Anno 969. introivit Otho Rex in Apuliam menſe Martii, & obſedit Civitatem Bari irrito conatu, & in alio anno intravit in Calabriam menſe Octobris; & Sol obſcuratus eſt menſe Decembris.

Anno 970. occidit Simiſchi Nichiforum Imp. & elevatus eſt ille (18).

Anno 972. pugnavit *Aſto filius Tranſamundi Marchiſii* cum (**) 40. mil. Sarracenorum. *Caytus* (id. *Caliphus*), eorum Bucobolus vocabatur, & vicit Aſto cum 60. ſuis proſequens Agarenos uſque Tarentum.

Anno 973. Ind. I. (***) obiit Paſſarus Protoſpata.

 An-

(*) *Cod. Andr. Pugnavit cum Bulcaſſimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum, & in eo praelio perierunt XI. millia hominum.*

(**) *Cod. Andr. 14 millia Sarracenorum Dux eorum dicebatur Bucebolus: & Otho in ſubſidium miſit ſex millia ſuos: proſequens Agarenos Tarentum uſque.*

(***) *Cod. Andr. Anno 975. obiit Paſſarus Protoſpatarius. Iſmael interfectus eſt, & Zacharias Bituntum coepit.*

juncta editus Lupi Codex iterat ad an. 981. de quo etiam dixi in Hiſtoria Principum Langobardorum; ſed ibi, ne textum ad meae ſententiae praeſidium, quam tunc firmare conabar, viderer caſtigare, indefinitum manere volui, ad quem annum haec ſint abſolute referenda: modo cum conſtet, tum ex ibidem, tum ex dictis in Serie Abb Caſſinenſium, ubi de Aligerno, Othonem II. a Lupo appellatum *ſenem* ad diſcrimen Othonis III., qui *puer* dictus eſt, vere in anno 981. cum Saracenis in Calabria proſpere conflixiſſe: cumque in omnibus antiquis monumentis nulla de altero, anteriorique illo conflictu ſit mentio, nec de adventu quidem ipſius Imperatoris in hanc Cis-Tyberinam Italiam ante annum 968. delenda haec prorſus eſſe, tamquam loco non ſuo poſita, conſtanter pronuncio (17).

(17) A. 968. hanc Othonis cum Graecis, Saraceniſque pugnam contigiſſe fatendum eſt ex multis Scriptorum adteſtationibus: quum revera ex iſta Graecorum trucidatione occiſio Nicephori Phocae Imp. evenerit, & Joannis Zemiſcis inauguratio A. inſequenti 969. Alium Othonis II. cum iiſdem Graeco Saracenicis conflictum, quo vix Otho incolumis evaſit ad A. 982. reponendus eſt, ut ex Chronol. Saxone & Alberico Monacho, aliiſque patet, quod alibi dictum eſt.

(18) A Johanne Zimiſca ob ſuae uxoris Theophanae perfidiam occiſus eſt A. 969. Nicephorus Imp. *Zimiſca* Armeno idiomate dicitur, quod ſtatura puſillus erat.

Anno 975. Iſmael interfectus eſt, & Zacharias Botuntum coepit.

Anno 976. obſederunt Saraceni Gravinam irrito conatu, & obiit Simiſchi Imp. qui & Joannes, & coeperunt regnare Baſilius, & Conſtantini germani (19).

Anno 977. incenderunt Agareni Civitatem Oriae, & cunctum vulgus in Siciliam deduxerunt.

Anno 978. mortuus eſt Joannes Epiſcopus, & ſurrexit Pao Archiepiſcopus.

Anno 979. Occidit Porphyrius Protoſpata Andream Epiſcopum Oretanum menſe Auguſti.

(*) Anno 981. fecit praelium Otho Rex cum Sarracenis in Calabria in Civitate Cotruna, & mortui ſunt ibi 40. mil. Poenorum cum Rege eorum, nomine Buicaſſimus (20).

Anno 982. tradita eſt Civitas Barii in manus Chalochyri Patritii (**), qui & Delfina, a duobus fratribus Sergio, & Theophilacto menſe Junii 11. die; & Otho Rex obiit Romae (21).

Anno 983. apprehendit (***) praedictus Delfina Patri ius Civitatem Aſculum menſe Decembris.

Anno 985. Deſcendit Romanus Patritius cum filio ſuo in Apuliam.

(A) Anno 986. comprehenderunt Sarraceni (****) Sanctam Chi-

(*) *Cod. Andr. anno 981. Sipontini, & Aſculani praeliati ſunt in Valle Sentilli.*

(**) *Cod. Andr. qui & Prima.*

(***) *Cod. Andr. praedictus prima.*

(****) *Cod. Andr. Sanctam Civitatem Hyeracem.*

(A). *An. 986. Comprenderunt Saraceni Sanctam Chiriachi civitatem*) Conſtantinus Porphyrog. de Them. lib. 2. Them. 10. oppidulum nomine dicit *Sanctae Cyriacae*. ſcribendum igitur in Lupo *Sanctae Cyriacae civitatem*.

(19) Hanc etiam Pagius ſententiam proſequitur in anno ſcil. 976. Zimiſcam obiiſſe: quamvis alii in antecedenti anno ejus obitum figant.

(20) Haec ad A. 968. ſub Othone I. conſignanda ſunt. Hoc A. 981. Otho II. a Saracenis victus eſt, & vix fuga ſe a praelio eripere potuit.

(21) Sequenti potius Anno 983.

Chiriachi Civitatem (*) & diſſipaverunt Calabriam totam.

(B) Anno 987. occiſus eſt (**) Sergius Protoſpata a Barenſibus menſe Februarii, & mortuus eſt (***) Adraliſcus a Nicolao Crioti menſe Auguſti 15. die, & obſcuratus eſt Sol.

Anno 988. Indict. prima depopulaverunt Sarraceni Vicos Barenſes, & viros, ac mulieres in Siciliam captivos duxerunt.

Anno 989. deſcendit Joannes Patricius, qui & Ammiropolus, & occidit Leonem Cannatum, & Nicolaum Criotis, & Porphyrium.

Anno 990. occiſus eſt Bubalus (****), & Petrus Exubitus menſe Martii.

Anno 991. fecit bellum (†) Aſto Comes cum Sarracenis in Tarento, & ibi cecidit ille cum multis Barenſibus.

Anno 992. magna fames per totam Italiam, & annonae caritas.

Anno 993. defunctus eſt Pao Archiepiſcopus, & Chryſoſtomus elevatus eſt.

(C) Anno 994. obſeſſa eſt Matera a Sarracenis tribus menſibus, & quarto capta ab eis (†*).

(D) Anno 997. occiſus eſt Marchio Theodorus Excubitus in Civitate Oriae a Smaragdo, & Petro germanis.

An-

(*) *For. illam quae adhuc S. Chiriaco vocitatur.*

(**) *Cod. Andr. Sergius Protoſpatarius.*

(***) *Cod. Andr. Adraliſtus a Nicolao de Crito.*

(****) *Cod. Andr. & Petrus Porphirus.*

(†) *Cod. Andr. Otho Comes.*

(†*) *Cod Andr. in qua mulier quaedam fame coacta proprium comedit filium.*

(B) *An. 987. Occiſus eſt Sergius Protoſpata a Barenſibus menſe Februarii,* &c.) Freccia addit. *Indictione 5. die 15. Februarii.*

(C) *Ann. 994 Obſeſſa eſt Matera a Saracenis*, &c.) Freccia hoc ad an. refert 996.

(D) *An. 997. Occiſus eſt Marchio Theodorus Exiubitus* &c.) Latine *Excubitor*, ſed populari tunc ſermone *Eſcubito*: unde in latinam formam. *Excubitus*: ſed non latine. Nec aliter leges ad annos 990. & 1017. ubi depra-

(E) Anno 998. venit (*) Buſitus Coytus cum praedicto Smaragdo Barum menſe Octobris, & praedictus Smaragdus Eques intravit Barum per vim a porta Occidentali, & exiit iterum: tunc Buſitus cognita fraude diſceſſit.

(F) Anno 999. deſcendit (**) Trachamotus Catapanus, qui & Gregorius, & obſedit Civitatem Gravinam, & comprehendit Theophilactum.

Anno Domini 1000. Indict. 13. captus eſt praedictus Smaragdus a Trachamoto menſe Julii xi. die, & obiit Rex Otho Romae (22).

(G) Anno 1001. obſedit Saphi Caytus Barum 2. Maii uſque ad Sanctum Lucam menſe Octobris: tunc liberata eſt per Petrum (***) Ducem Veneticorum (****).

Anno 1003. Indict. prima Sarraceni obſederunt Montem

(*) *Cod. Andr. Buſichius Caycus.*

(**) *Cod. Andr. Tratamorus.*

(***) *Scil. Urſeolum.*

(****) *Cod. Andr. a bona memoria dictum.*

pravate: *Excubitus*, muneris nomen in Aula Graeci Imperatoris, de quo frequens mentio in Hiſtoria Miſcella, & apud alios, id valet, quod *corporis cuſtos*, & *vigil.*: in quo munere plures ſimul erant, unde *Comes Excubitorum*. Et apud Conſtant. Porph. De Them. l. 1. Th. 12. *Praefectus Regii agminis, quod Excubitorum dicitur.*

(E) *An. 998. Venit Buſitus &c. Et praedictus Smaragdus Eques intravit Barum per vim a Porta Occidentali, & exiit iterum.* &c) Freccia ſic. *Indictione* 11. (ſcribe. 12.) *Smaragdus vi per Portam Orientalem ingreſſus eſt Barum, & cognitis inſidiis, receſſit.*

(F) *An. 999. Deſcendit Trachamotus Catapanus.* &c.) Codex Andr. *Tratamorus*. Freccia. *Drachamotus*.

(G) *An. 1002. Obſedit Saphi Caytus Barum 2. Maii uſque ad S Lucam menſe Octobris: tunc liberata eſt per Petrum Ducem Veneticorum*) Freccia. *& auxilio Petri, dicti Bonae memoriae liberata eſt*. ſic etiam Codex Andr. Eſt autem *Caytus*. ſive. *Gaytus*. militaris muneris nomen apud Saracenos. Idem Lupus ad an. 972. *Caytus eorum Buccbulus vocabatur*. & apud Ugonem Falcandum ſaepe; eſtque hoc *Saphi* nomen hic reſtituendum ad an. 1009. ubi modo legitur. *Cayti Sati*. Ceterum. *Kaiſus*. in Hiſt. Nonnoſi apud Photium proprio nomine ſic dictus vir fuit Princeps Saracenorum.

(22) Otho III. non Romae Anno M. ſed A. MII. in Vico Paterno adpellato, in Beneventano diſtrictu, diem ſuum clauſit. Lupus fort. cum obitu Othonis II. ejus Patris Romae, confundit filii obitum, ut ſup.

tem Scavioſum menſe Martii: & nihil profecerunt.

Anno 1005. rediit Durachium in manus Imperatoris per Theodorum.

(H) Anno 1006. deſcendit (*) Xyphea Catapanus menſe Julii.

Anno 1007. defunctus eſt praedictus Catapanus in Civitate Bari.

(I) Anno 1008. deſcendit (**) Curcua Patritius menſe Maii.

Anno 1009. cecidit maxima nix, ex qua ſiccaverunt arbores olivae, & piſces, & volatilia mortua ſunt, & menſe Maii incepta eſt rebellio, & menſe Auguſti apprehenderunt Sarraceni Civitatem Coſentiam rupto foedere nomine Cayti Sati.

(K) Anno 1010. obiit Curcua, & deſcendit Baſilius Catapanus cum Macedonibus menſe Martii, & Sylliſtus incendit multos homines in Civitate Trani.

Cod. Andr. eodem anno 1010. *Langobardia rebellavit a Caeſare opera Melo Ducis: iſque accurrens praeliatus eſt Botunti contra Barenſes, ubi ipſi obierunt, & Iſmael praeliatus eſt cum Graecis in Monte Peluſio, ubi peremptus eſt Dux.*

Cod. And. Baſilius Catapanus Barium obſidione cinxit a die xj. Aprilis uſque ad xj. Junii, & caepit eam cum quibuſdam conditionibus.

An-

(*) *Cod. Andr. in Apuliam.* (**) *Cod. Andr. Curſira.*

(H) *An.* 1006. *Deſcendit Xyphei Catapanus menſe Julii*) Freccia habet. *Siphea Catapanus capta Apulia, Bari obiit.* Sed de ejus obitu Lupus anno ſequenti. Codex Andr. *Deſcendit in Apuliam Xyphea.* &c.

(I) *An.* 1008. *Deſcendit Curcua Patritius Menſe Maii*) Non de hoc Curcua Cedrenus pag. 558. multo minus pag. 509. 512. 516. & 519. ubi de tertio quodam, & utroque antiquiori Joanne Curcua, de quo etiam Conſtantinus Porph. de Adm. Imp. cap. 45. Forte hic noſter ex illorum gente erat.

(K) *An.* 1010. ex Cod Andr. *Caſilius Catapanus Barium obſidione cinxit a die* 11. *Aprilis uſque ad* 11. *Junii, & cepit eam cum quibuſdam conditionibus.* Freccia haec ad annum notat 1013. his verbis. *Die* 11. *Aprilis obſeſſa Bari a Baſilio Catapano, & habita ea pacifice, facta eſt Sedes magnorum virorum Graecorum.*

Anno 1014. venit Henricus Imp. Romam (23) menſe Februarii, & Caſſanus incenſa eſt menſe Auguſti.

Anno 1015. apparuit Cometa menſe Februarii, & Samuel Rex obiit, & filius regnavit.

Anno 1016. occiſus eſt filius praedicti Samuelis (*) ab ejus conſobrino filio Aroni, & regnavit ipſe; & Civitas Salernum obſeſſa eſt a Sarracenis per mare, & per terram: & nihil profecerunt.

(L) Anno 1017. obiit Butunti (**) Meſardoniti Catapanus, & menſe Novembris interfectus eſt Leo frater Argiri, & deſcendit Turnichi Catapanus menſe Maii, & fecit praelium cum Melo, & Normannis. Leo Patianus Exubitus iterum menſe Julii 22. die praelium fecit praedictus Turnichius Catapanus, & vicit Melum, & Normannos, & mortuus eſt Patianus ibi.

(M) Anno 1018. Indict. prima deſcendit Baſilius Catapanus, qui & Bugianus, & Abalautius Patricius menſe Decembris, & Ligorius (***) Tepoteriti fecit praelium Trani, & occiſus eſt ibi Joannatius Protoſpata, & Romoald captus eſt, & in Conſtantinopolim deportatus eſt.

Anno 1019. fecit praelium ſupradictus Bugianus menſe Octobris cum Francis, & Melus fugit cum aliquibus Francis ad Enricum Imp. (****)

An-

(*) *Cod. Andr. a Fierada ejus conſobrino filio Arronii.*

(**) *Cod. Andr. Baſilius Catapanus.*

(***) *Cod. Andr. de Zepotericon.*

(****) *Cod Andr. & hoc praelium factum eſt ad Civitatem Cannenſem.*

(L) *An* 1017. *Obiit Butunti* &c. *Leo Patianus Exubitus*, &c) Lege. *Excubitus*. ut ſup. ad an. 997. qui Guillelmo Apulo lib. 1. proprio nomine dicitur. *Pacianus*.

(M) *An.* 1018. *Indict.* 1. *Deſcendit Baſilius Catapanus, qui & Bugianus.* &c) *Bugianus* hic, & infra eſt Lupo, qui Oſtienſi lib. 2. cap. 37. 38. 50. 51. & 56. *Bolanus*. & in manu exarato exemplari tum. *Bobanus*; tum *Bojanus*. Guillelmo Apulo. lib. 1. *Bagianus*.

(23) Romam venit ad reponendum in ſua Sede Benedictum PP. VIII. ob Gregorii Sciſma. Ibi a Pontifice coronatus eſt: cum quo poſtea profecti ſunt in Campaniam, ut Capuam a Saracenis liberarent.

Anno 1020. deſcenderunt Sarraceni cum Rayca, & obſederunt Biſinianum, & illud apprehenderunt. Et hoc anno mortuus eſt ipſe Amira, & Melus Dux Apuliae.

Anno 1021. captus eſt (*) Dattus, & intravit in Civitatem Barum equitatus in aſina 15. Junii.

Anno 1022. venit Enricus Imp. Beneventum menſe Martii, & obſedit Trojam in Capitinata.

Anno 1023. Venit Rayca (**) cum Saffari Criti Barum menſe Junii, & obſedit eam uno die: & amoti exinde comprehenderunt (***) Palagianum (*nunc Palaſciano*) oppidum, & fabricatum eſt Caſtellum in Motula.

(N) Anno 1024. factum eſt ſignum magnum in Epiſcopio Acherontino ſub praeſule ſecundo Stephano Materienſi in 5. die Paſchae: Crucifixus enim magnus argenteus concuſſus eſt tribus vicibus capite, brachiis, & pedibus, cunctis hoc aſpicientibus, & cecidit nix magna. Et transfretavit Bugianus in (****) Curbathia, & comprehendit ipſam Principiſſam uxorem (†) Coſmici, & direxit illam Conſtantinopolim, & mortuus eſt hoc anno Enricus Imp. & ſurrexit Conus nepos ejus. (24)

Cod. Andr. 1027. *Deſpotus Nicus in Italiam deſcendit cum ingentibus copiis Ruſſorum, Wandalorum, Turcarum, Bulgarorum, Brunchorum, Polonorum, Macedonum, aliarumque nationum, ad Siciliam capiendam. Captum eſt autem Rhegium, & ob Civium peccata, deſtructum eſt a Bulcano Catapano. Et Baſilius Imp. obiit anno ſecundo. Itaque Graeci receſſerunt die S. Martini. Jam vero Baſi-*

(*) *Cod. Andr. Rayca.*
(**) *Cod. Andr. cum Caphare de Crito.*
(***) *Cod. Andr. Corilianum.*
(****) *Cod. Andr. Corbachia.*
(†) *Cod. Andr. Ciſigni.*

(N) *An. 1024. Factum eſt ſignum, &c. in 5. die Paſchae.* &c.) Freccia: *in die Sancto Paſchae.*

(24) Henricus vere A. 1024. mortuus eſt, qui ſtatim Sanctus proclamatus eſt; eique juxta ſuum conſilium ſucceſſor datus Conradus II. Salicus vocitatus. Baſilius A. 1025 defunctus, non A. 1027.

lius vivens renuntiavit Imperio, ſibi ſubſtituens Romanum, cui uxorem dedit Zoam filiam ſuam. (O).

(P) Anno 1028. deſcendit Oreſti Chetoniti menſe Aprilis, & tunc obiit Barenſis Epiſcopus Joannes, & factus Biſancius Archiepiſcopus.

(Q) Anno 1029. venit Euſtachius cum filiis Baſilico, & Mandatora, & elegit Catapanum Chriſtophorum; & Oreſtes praedictus aſcendit in Conſtantinopolim cum Bugiano, & mortuus eſt Conſtantinus Imperator in vigilia S. Martini, & ſe vivente impoſuit in Sede ſua Romanum, & dedit ei uxorem Zoem filiam ſuam (25). Tandem Rayca & Saffari obſederunt caſtellum Obbianum, qui Obbianenſes, extraneos tradentes pacificaverunt cum ipſis, & menſe Julii venit Potho Catapanus, fecitque pugnam cum Rayca in Baro.

Anno 1031. menſe Junii comprehenderunt Sarraceni Caſſianum (*Cod. Andr. in terra Hydruntina*) & tertio die

(*) **Cod. Andr. & hoc anno obiit Guaimarius Salerni Princeps.**

(O) *An.* 1027. ex Cod. Andr. *Deſpotus Nicas* &c. *& Baſilius Imp. obiit anno ſecundo*, & infra. *Jam vero Baſilius vivens renuntiavit Imperio, ſibi ſubſtituens Romanum, cui uxorem dedit Zoam filiam ſuam.* Igitur utrobique ſcribendum. *Conſtantinus.* non. *Baſilius.* quod clarum vel ex ipſomet Lupo ad an. 1029. quo ſane anno, ſive extremo anno antecedenti Conſtantinus iſte obiit, ſuffecto ſibi Romano, &c.

(P) *An.* 1028. *Deſcendit Oreſti.* &c. *Et factus eſt Biſancius Archiepiſcopus.* Infra ad an. 1035. *Byzantius*, & ad an. 1071. vir alter cognominis *Byſantius*.

(Q) *An.* 1029. *Venit Euſtachius.* &c. Ex Cod. Andr. *Et hoc anno obiit Guaimarius Salerni Princeps.* At hujus Guaimarii obitus in annum incidit 1031. quod ex Salernitanorum PP. conſtat Chronologia. Igitur vel luxatus cenſendus eſt Lupi textus in Codice illo; vel ejuſmodi notula ad oram autographi, ſive alterius antiqui exemplaris primum depicta, quae ad annum 1031. erat referenda, in textum demum illata, ac loco eſt deſcripta non ſuo. Sic quoque pari errore, & antitipatione etiam pari altera notula obitum ex eodem Codice demonſtrans Imp. Conſtantini, toto biennio, ut praedixi, veram praeit temporis rationem.

(25) Heic quoque claudicat Chronologus noſter. Conſtantinus Imp. obiit A. 1028.

Digitized by Google

die menſis Julii fecit praelium (*) Potho cum Sarracenis, & ceciderunt Graeci.

Anno 1032. deſcendit Ichiacon, & Chetoniti, & ſecum adduxit ipſos Anocolichium.

(R) Anno 1033. indict. prima die prima menſis Maii deſcendit Conſtantinus Protoſpata, qui & Opo vocabatur, Catapanus Italiae (26).

Anno 1034. die xj. Aprilis obiit Romanus Imp. & ſurrexit Michael Imp. (27).

Cod. Andr. Anno 1035. die Epiphaniae obiit Conſtantinopoli Byzantius Epiſcopus Barenſis. Qui ſane fuit orphanorum pater, & primariae Eccleſiae Barenſis fundator, cuſtoſque Civitatis, ejuſque egregius propugnator adverſus Graecos. Electuſque eſt Epiſcopus Romulantes Protoſpatarius: ſed is Aprili menſe ab Imperatore Conſtantinopolim evocatus, exul obijt, & in ejus locum electus eſt Nicolaus.

(S) Anno 1038. Deſcendit Michael Patricius, & Dux, qui & Sfrondili vocabatur, & transfretavit cum Maniachi Patricio in Siciliam.

E 2 Anno

(*) *Cod. And. Protocapanus*. Fort. *Proto Catapanus*.

(R) *An. 1033. Ind. 1. die 1. menſis Maii deſcendit Conſtantinus Protoſpata, qui & Opo vocabatur, Catapanus Italiae.*) Hic dictus videtur. *Leo Opus* Cedreno pag. 604. & 610. De nominis *Italiae* uſurpatione, qua Opo appellatur *Italiae Catapanus* vide infra ad an. 1042. & 1083.

(S) *An. 1038. Deſcendit Michael Patritius, & Dux, qui & Sphrondyli vocabatur, & transfretavit cum Maniachi Patritio in Siciliam*) Oſtienſi lib. 2. cap. 67. praeſens *Maniachi* eſt. *Maniacus*. Sed Gaufredo Malat. lib. 1. cap. 7. *Moniacus*. Cedreno pag. 623. Γεώργιος ὁ Μανιάκης. *Georgius Moniaces*. At Michael ille priori loco demonſtratus, tu vide an dicendus. *Sphondylus*. Σφόνδυλος. quod latine ſonat. *Verticillus*. cognomen viro, forte, natum a pedum pernicitate, & quod mentis quadam velut vertigine actus, diutius uno

(26) Scil. Langobardiae minoris, quae a Graecis Italia vocabatur; neque aliud quam Apuliae, & Calabriae partem ab ipſis tunc temporis poſſeſſam deſignabant, ut infra melius a Peregrinio habebis.

(27) Romanus Argyrus Imp. veneno a Zoe conjuge extinctus eſt, & Michaelem Paphlagonium thoro, ac throno ſubſtituit.

Digitized by Google

(*) Anno 1039. menſe Februarii deſcendit Nichiphorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur (T).

(V) Anno 1040. praedictus Dulchianus excuſſit Contractos de Apulia, & praedicti Contracti occiderunt Chiriſactora Crithiri Imperatorem (**) ſubtus Mutulam & Romanum Materienſem menſe Maii, eoque menſe obſedit Argyrus filius Meli Barum civitatem, & percuſſit Muſandrum, & ligavit eum vinculo, & introivit cum eo Barum, & Contracti diſperſi ſunt.

Anno

(*) *Cod. Andr. Anno 1039. Obiit Aſeuli Nicephorus Catapanus die xi. Januarii, & die 5. Martii occiſus eſt Michael a Chato, qui & Chiroſatus vocabatur, ſub Caſtro Mottulae. Ipſeque & alii omnes ſeptima die venerunt Barum una cum Argyro filio Meli, iſteque Argyrus captivum fecit Muſandrum, virum inter eos primarium, & in carcerem truſit. E contra Romanus Materanus obſedit Argyrum intra Barum; & Muſandrum vinxit manibus, & Barum cum eo intravit.*

(**) *i. Ducem exercitus.*

uno haud conſiſteret in loco. Hac certe de cauſa vir ille Campanus civis, e Pago *Le Curte* Vincentius Ventrilia in Hiſt. Pauli Iovij lib 26. clarus ob ſervatam ſuis latrociniis a fame Neapolim ab Odecto Fuxio Lautreco obſeſſam in an. 1528. *Verticilius* dictus eſt: nominis occaſionem latius tradente Leonardo Sanctorio Caſertano in Hiſt. ſui temporis inedita. *De eodem autem Michaele Cedrenus pag. 597., et ſeqq.* Prat.

(T) *An. 1039. Menſe Februarii deſcendit Nichephorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur*) Melior lectio Codicis Andr. quae Nicephorum a Dulchiano diſtinguit, illius obitum ad jam dictum notans annum, & diem 11. Januarii: & ad an. 1041. *deſcenſum*, ſive adventum *Michaelis Protoſpatarii è Sicilia in Lombardiam, & inde in Apuliam, qui etiam Dulchianus vocabatur*. Hic abſolute dicitur. *Ducalianus* Oſtienſi lib. 2. cap. 67. *Μιχαὴλ πρωτοσπαθάριος ὁ Δοκειανός. Michael Protoſpatharius Doceanus* Cedreno pag. 623. *Michael Dochianus* Guilſelmo Apulo lib. 1. Quem e Sicilia in Lombardiam transfretaſſe, ſic accipe, ut de Lombardia id dictum capias eadem acceptione, qua ipſe etiam Lupus in Cod. Andr. ad an. 1010. dixerat, *Lombardiam*, hoc eſt *Apuliam, rebellaſſe à Caeſare, opera Meli Ducis*. Et apud Oſtienſem lib. 2. cap. 2. *Marianus* quidam *Imperialis Anthipatus Patritius, & Stratigo Calabriae, atque Langobardiae ſigillum fecit Aligerno Abbati Caſſinenſi* &c. de cujus nominis uſurpatione alibi pluribus; quam non advertens Lupi librarius, deque Lombardia SubAlpina illum locutum reputans, gloſſulam hanc addidit, *& inde in Apuliam*; quod nempe vidiſſe Dulciano deinde in Apulia rem fuiſſe: quæ vacat.

(V) *An. 1040. Praedictus Dulchianus excuſſit Contractos de Apulia*; &c.) Hæc in annum referenda videntur 1041.; quo e Sicilia Dulchianum adveniſſe, jam dictum eſt. At *Contractos* Antonius Caracciolus Clericus Regularis tum generis claritate, tum eruditione praeſignis, dictos putat deprava-

vate

Digitized by Google

(*) Anno 1041. (X) deſcendit Dulchianus a Sicilia, ivitque Aſculum, & menſe Martij Ardumus Lambardus convocavit Normannos in Apulia in Civitate Melſiae, & praedictus Dulchianus fecit praelium cum Normannis, & ceciderunt Graeci; & menſe Maij iterum praeliati ſunt Normanni fer. IIII. cum Graecis, & fugit Dulchianus in Barum.

Anno

(*) *Cod. Andr. 1041. Michael Protoſpatarius deſcendit e Sicilia in Lombardiam* (ſc. Langobardiam minorem, i. Calabriam, ut ſupra notavi. Prat.) *& inde in Apuliam. Is etiam Dulchianus vocabatur, & menſe Novembri exiit Aſculo, & intravit Barum: iſque juſſit ſuſpendi cives quatuor Barenſes primarios viros, ſuper murum Bituntinae portae* (Y): *Et die 17. Martii una cum Arduino Lombardo congregavit exercitum in Civitate Melphiae & fer. 2. prope fluvium Beneventi factum eſt ab eis praelium cum Normannis: & perierunt multi Graeci, Ruſſi, & Oſſacani. Dulchianus autem cum reliquiis ſui exercitus fugit ad Montem Peluſium. Poſtea menſis Martii die 4. collectis omnibus Graecis apud Aufidum, amnem ſub Monte majori commiſſum eſt atrox praelium, in quo etiam Graeci profligati ſunt: plurimique Natalitae, Oſſacani, Ruſſi, Calabri, Lombardi, & Apuli occiſi ſunt. Ibique obiit Angelus Sacerdos, & Stephanus Archiepiſcopus Tarentinus. Traduntque ii, qui*

vate pro. *Contragos*; Theophanemque, ſive Hiſtoriam dicas Miſcellam Auctorem pro ſe laudat lib. 19. in qua ſane de Bulgaria magna, & Contragis ſupra Meotides Paludes habitantibus. At qua occaſione ad nos longiſſime ab eis diſſitos, quove itinere ultimis his temporibus pervenerit gens, alias quoque huc progreſſa, quae nobiſcum manſit ſub aetate Beneventani Ducis Romualdi, de quo in *Diſſertationibus de Finibus Ducatus Beneventani ad Orientem, & ad Septemtrionem*, nil Caracciolus. An auxiliares Graecorum fuerant, ſicut *Oſſacani*, & *Ruſſi*; de quibus Lupus ad an. 1041. ex Cod. Andr.?

(X) *An. 1041. Deſcendit Dulchianus a Sicilia, ivitque Aſculum; & menſe Martii Ardumus Lambardus convocavit Normannos. &c.*) Oſtienſis lib. 2. c. 67. *Arduinus quidam Lombardus, de famulis ſcilicet Sancti Ambroſii*, &c. hoc eſt, ut tunc etiam dicebant, *de familia Archiepiſcopi Mediolanenſis*. Anaſtaſius Bibl. in Silverio. *Eodem tempore tanta fames fuit per univerſum mundum, ut Dacius Epiſcopus civitatis Mediolanenſis relatione ſua hoc evidenter narraverit; quod in partibus Liguriae mulieres filios ſuos comediſſent penuria famis, quas retulit ex Eccleſiae ſuae fuiſſe familia*. Vide Sigonium de Reg. Ital. lib. 7. ubi de Othone I. Arduinus autem ille Lombardus, ac Inſuber, ſive *Ligur* (nam in *Liguria* Mediolanum aliquando, ut dicam ad Anonymum Caſſinenſem anno 1135.) Guillelmo Apulo lib. 1 *Harduynus*: Gaufredo autem Malaterrae lib. 1. cap. 8. dicitur *Arduynus Italus*:

(Y) *An.* 1041. ex Cod. And. *Michael Protoſpatarius*, &c. *iſque juſſit ſuſpendi cives quatuor Barenſes.*) Falſo Freccia *cives omnes*.

Digitized by Google

(Z) Anno 1042. venit .... menſe Auguſto, fecitque bellum cum Normannis 3. die menſis Septembris, & comprehenſus eſt ille ibi, & in Melfiam deportatus eſt. Et menſe Decembris obiit Michael Imper. & elevatus eſt Caeſar Nepos ejus nomine Michael (28) Imp. & menſe Febr. factus eſt Argyrus Barenſis, Princeps, & Dux Italiae (*Langobardiae minoris, ut ſupra dictum*. Prat.) Et menſe Aprilis deſcendit Maniachus Magiſter Tarentum, & menſe Junii Monopolim; abiitque ad Civitatem Materam, & fecit ibi grande homicidium; & menſe Septembris Gulielmus electus eſt Comes Materae; & hoc anno depoſitus eſt praedictus Caeſar Michael a Regno, & excaecatus eſt, Zoes, & Teodorae ſororum juſſione, & Con-

qui praelio adfuere, obiiſſe ea die ad 4. millia Nortmannorum, & 8. millia Graecorum, qui adeo conſumpti fuere, ut vix domeſtici aliquot ſervitores Michaelis jam dicti vivi remanſerint: iique ſemivivi ob metum crudelium Nortmannorum. Acceſſivit igitur e Sicilia ſubſidiarios milites, Calabroſque cum Macedonio, & Paulo. Quibus collectis cum aliis in Catuna Montis Peluſii, ecce deſcendit in Apuliam Catapanus filius Budiani: & Michael juſſu Imperatoris in Siciliam, unde venerat, reverſus eſt.

(Z) *An.* 1042. *Venit ...... menſe Auguſto, fecitque bellum cum Normannis* &c. *& menſe Februarii factus eſt Argyrus Barenſis Princeps, & Dux Italiae,* &c.) Graecum Patritium, qui in praelio captus eſt, appellat *Bojannem* Cedrenus pag. 623. & 624. Sed Guillelmus Apulus lib. 1. & Oſtienſis lib. 2. cap. 67. *Exauguſtum*: cognomine ex occaſione, forte, illi impoſito. At a Lupo cum vides, Barenſem Argirum hoc loco appellatum *Principem, & Ducem Italiae*; & infra ad an. 1051. abſolute *Ducem*, ſemina hinc agnoſcere poteris Barenſis Principatus; de quo plene alibi; ibique ſimul exponam, *Italiae* nomine apud eundem Auctorem, alioſque plures ipſius aequales, haud omnem duplici mari, & Alpibus clauſam demonſtrari Italiam; ſed *Apuliam*, cujus Barium tunc fuit caput; & quandoque *Italiam* duntaxat *Cis-Tyberinam*: qua nimirum acceptione *Rogerius*, & uterque *Guillelmus*, *Rex Siciliae, & Italiae*, ignota aliis, diuque fruſtra hujuſmodi nuncupationis ratione quaeſita, multoties dictus reperitur. Certe *Italiae* vocabulo in Vita B. Nili verbis relatis ad an. 966. *Apulia*, Graecis tunc poſſeſſa, denotatur: & Lupo metipſi ad an. 1033. & 1051. quem confer cum Oſtienſi l. 3. c. 10. initio. Et me vide infra ad Falconem Benev.

(28) Michael Calaphatus oculis ac throno privatus eſt A. 1042. a Zoe, quae Conſtantino Monomaco nupſit. Hic Michael Paphlagon, & Michael Calaphatus a Lupo, vel potius ejus Amanuenſi confunditur, ut inferius agnoſces,

Conſtantinus Monomachus factus eſt Imperator, & 3. die menſe Julii capta eſt Juvenaties (*adhuc Giovenazzo*) ab Argyro Duce, & menſe Auguſti ivit praedictus Argyrus ad obſidionem Trani, ſeditque ſuper eam menſe uno.

Anno 1043. reverſa eſt Civitas Barum in manus Imp. & menſe Septembris deſcendit Pardus Patricius cum multo auro, quem Maniaches fecit occidi, ſeque Imp. ab omnibus appellari, & menſe Octobris venit Barum, minimeque illum recipit. Menſe vero Februarii deſcendit Theodorus Canus Magiſter, & Catapanus, & Maniaches praedictus perrexit Dyrrachium.

Anno 1044. Guillelmus filius Tancredi deſcendit cum Guarimari Principe in Calabriam, feceruntque ipſum Squillaci Caſtellum.

(A) Anno 1046. perrexit Argyrus Patricius Conſtantinopolim, & Palatinus Catapanus, qui & Euſtaſius, revocavit omnes exiliatos ad Barum, perrexitque Tarentum, & 8. die in Trano menſe Maii, commiſit praelium cum Normannis, & ceciderunt Graeci; & hoc anno venit Conus (29) Rex Alemannorum Romam, eo, quod erant ibi tres Pontifices, Sylveſter in Eccleſia S. Petri; in Laterano, Gregorius; & Benedictus in Tuſculano, quibus ejectis confirmatus eſt ibi Papa nomine Clemens a praedicto Imperatore; deinde dictus Imp. venit Beneventum. Beneventani vero ad ejus injuriam abſciderunt ſtrenutas equi ejus. Hoc etiam anno obiit Guidelmus, & frater ejus Drogo factus eſt Comes.

Anno 1047. apprehenſum eſt oppidum Scyra a Guarangis menſe Octobris, & menſe Decembris depopula-

ve-

(A) *An. 1046. Perrexit Argyrus*, &c. *Et hoc anno venit Conus Rex Alemannorum Romam* &c.) Oſtienſi lib. 2. c. 57. *Conus* eſt pater hujus Regis; qui c. 78. & 79. haec refert in an. 1047.

(29) Hoc anno Romam venit Henricus III. Imp. qui cum conjuge ſua a Clemente II. Pontifice coronatus eſt. Vide Pagium, & Baron. ad A. 1044. n. 57. & A. 1046. & Natal. Alex. Saec. XI. c. 1. Lupus heic multa confundit.

verunt Litium, & menſe Junii dictus Papa Benedictus per poculum, veneno occidit Papam Clementem (*).

Anno 1050. Indict. 3. obiit Zoe Imp. ſoror Theodorae, quae fuerunt filiae Conſtantini Imp. Zoe enim habuit viros tres, primum Romanum, ſecundum Michaelem, tertium Conſtantinum Monomachum: regnavit cum his tribus viris ann. 22. Poſt mortem vero praedictae Zoes regnavit ipſe Conſtantinus Imperator cum Theodora ſua cognata jam novem annis.

Anno 1051. Deſcendit Argyrus Magiſter Veſti, & Dux Italiae filius Meli menſe Martii, & abiit Barum, & non receperunt illum Adraliſtus, ac Romoaldus cum Petro ejus germano; ſed non poſt multum temporis Barenſes receperunt eum ſine voluntate Adraliſti, & aliorum. Sed Adraliſtus fugit. Romoaldus vero, & Petrus fratres ab Argyro ſunt comprehenſi, & catenis vincti Conſtantinopolim deportati ſunt. Hoc anno Drogo occiſus eſt in Monte Ilari a ſuo compatre, & frater ejus Umfredus factus eſt Comes.

(B) Anno 1053. in fer. 6. menſe Junii, Normanni fecerunt bellum cum Alemannis, quos Papa Leo adduxerat, & vicerunt, & fuit hoc anno magna fames in Italia.

Anno 1054. obiit Sico Protoſpata Materienſis.

Anno 1055. obiit Conſtantinus Imperator, qui & Monomachus.

(C) Anno 1056. caepit regnare Regina praedicta Theodora Auguſta ſoror Zoes Imperatricis. Et Umfreda obiit, & Robertus frater ejus factus eſt Dux, & obiit Petrus Archiepiſcopus Conſentiae.

Anno

(*) *Et iterum Pontificiam Sedem invaſit*. Prat.

(B) *An. 1053. in Feria 6. menſe Junii Normanni fecerunt bellum cum Alemannis.*) Die ſcilicet 18. praefati menſis, ut tradit Hermannus Contractus in Chron. quae vere hoc anno in ſextam incidit Feriam. Lupus igitur non ſemel communem Chriſti Aeram tenuit. Sed vide an. 1082. & 1083.

(C) *An. 1056. Coepit regnare Regina*, &c. *Et Umfreda obiit; & Robertus frater ejus factus eſt Dux.* &c.) Supra ad an. 1051. *Umfredus*, infra ad an. 1079.

Anno 1057. mortua eſt Theodora Auguſta, & Michael Bringa (al. *Stratioticus*) factus eſt Imperator.

Anno 1058. Tromby Patricius fecit occidere Scribonem in Civitate Cotroni.

(D) Anno 1059. Mortuus eſt Bringa Imp. & Iſachius Oconnus factus eſt Imperator (30).

Anno 1060. elevatus eſt Imperator Conſtantinus Ducas.

Anno 1061. Robertus Dux cepit Civitatem Acheruntiam.

(E) Anno 1062. factus eſt Papa Alexander Lucanus, & Robertus intravit Dux in Civitatem Oriae, & iterum apprehendit Brundusium, & ipſum Miriarcham.

Anno 1063. comprehenſa eſt Civitas Tarenti a Normannis.

Anno

1079. *Filius Umfredae*: nempe cum vulgo hujus viri nomen efferretur *Umfreda*; latine dicebatur *Umfredus*; quae varietas etiam in Chartulis antiquis inſpicitur; in quibus inſuper tum ipſe, tum Drogo ejus frater, & anteceſſor *Ducis* titulo, & ſimul *Comitis* inſignitus legitur. Hoc autem noto, ne falſo dici putes, Robertum factum *Ducem* poſt Umfredi mortem, quem Oſtienſis lib. 3. cap. 16 *Ducem* cepiſſe appellari perhibet poſt captam Rhegium urbem; nam uterque bene; Oſtienſis enim ſolemnem inaugurationem denotavit, de qua etiam Gaufredus Malaterra lib. 1. cap. 36. & Guillelmus Apulus lib. 2. Lupus vero, & Cartulae vulgi conſuetudinem, qua primi Normannorum ductores promiſcue *Comites*, *Duceſque* dici conſueverunt. Eademque varietate idem Lupus ad an. 1064. Robertum *Comitem*, non *Ducem* nuncupavit: fuere enim *Comites* Drogo, aliique ex gentis inſtitutione, de qua Oſtienſis lib. 2. cap. 67. *Duces* autem ex uſurpatione, & ad exemplum Apulienſium, qui ſuos Praefectos dixere quoque *Duces*, unde in hoc Lupi Chronico ad an. 1042. *Argyras Dux Italiae*.

(D) *An. 1059. Mortuus eſt Bringa Imp. & Iſachius Oconnus factus eſt Imperator*. Scribendum *Iſacius Comnenus*. De annis autem Imperatorum nil dico, quia non ſemper ex librariorum culpa, quorum menda mens eſt caſtigare, varius ab aliis videtur Lupus.

(E) *An. 1062. factus eſt Papa Alexander Lucanus &c.* Alexander hujus nominis ſecundus, patria Mediolanenſis, urbis Lucae fuerat Epiſcopus, unde latine exit *Lucenſis*; nam *Lucanus* è *Lucania* fit regione. Sed hic Graeciſmus eſt, ut etiam apud Agathiam lib. 1. ad finem bis *Λουκανοί*; Etſi Cluverius in Ant. Ital. lib. 2. cap. 3. vult utrobique legendum Λευκανοί, quod tamen, ſe fatente, ubi de Minturnis, Romano ore ſonat *Lucani*.

(30) Stratioticus depoſitus A. 1057. & electus eſt Iſacius Comnenus.

Anno 1064. comprehenſa eſt Matera a Roberto Comite menſe Aprilis.

Anno 1065. Robertus Dux intravit Siciliam, & interfecit Agarenorum multitudinem, & tulit obſidionem ex Civitate Panhormo.

Anno 1066. Loffredus Comes filius Petronii voluit ire in Romaniam cum multa gente, ſed obſtetit illi quidam ductor Graecorum nomine Mabrica, & Princeps Richardus intravit Terram Campaniae, obſeditque Ciparanum, & comprehendit eum, & devaſtando uſque Romam pervenit.

Anno 1067. menſe Maii mortuus eſt Conſtantinus Ducas Imp. & Michael filius ejus (*Parapinacius dictus*) ſuſcepit Imperium; & apparuit ſtella cometa, & Comes Normanniae Robertus fecit bellum cum Arnaldo Rege Anglorum, & vicit Robertus, qui & factus eſt Rex ſuper gentem Anglorum.

Anno 1068. 16. Februarii Robertus Dux obſedit Civitatem Montiſpiloſi, ubi nihil proficiens cum paucis abiit Obbianum, & recepit eam, & traditione cujuſdam Gottofredi intravit ipſe Dux in dictam Civitatem Montiſpiloſi.

(F) Anno 1069. menſe Septembris praedictus Dux obſedit Barum, & Romanus Diogenes, qui cum praedicto Michaele privigno ſuo tenebat Imperium, fraude praedicti Michaelis privigni ſui apud quandam Civitatem Armeniae comprehenſus, & caecatus eſt.

Anno 1070. menſe Januarii magnum homicidium actum

(F) *An. 1069. menſe Septembris praedictus Dux* (Robertus) *obſedit Barum, & Romanus Diogenes &c. comprehenſus, & excaecatus eſt*: Freccia obſeſſam Barium dicit in an. 1068. Gaufredus Malaterra lib. 2. cap. 40. in ann. 1067. quo ſane anno id oportet contigiſſe, ſi vera ſint, quae de Barenſis obſidionis intervallo tradidit Guillelmus Apulus inferius producendus. Romanum autem Diogenem non hoc, neque ſequenti anno comprehenſum volunt; ſed in an. 1071. de quo nil ſtatuo, ex cauſa paulo ante expoſita. (*Ita quidem Zonaras, & Mich. Pſellus, aliique. Peat.*)

actum eſt Brunduſii; nam Normanni volentes eam comprehendere, tenti ſunt ex eis quadraginta cum aliis eorum miniſtris quadraginta tribus, & capita omnium praedictorum ad Imperatorem portata ſunt.

(G) Anno 1071. Robertus Dux intravit Brunduſiopolim, dimiſſa ante Barum obſidione, nam ipſe Dux fecit fieri pontem in mari, quantus concluderet portum praedictum Urbis Bari. Hoc etiam anno dolo cujuſdam Argirichi filii Joannazzi occiſus eſt Byſantius cognomento Guinderlichus in Baro, & 15. die Aprilis cepit Robertus Dux Civitatem Bari, & menſe Julii Dux praedictus tranſmeavit Adriatici maris pelagum, perrexitque Siciliam cum 58. navibus.

Anno 1072. menſe Junii die 10. intravit Robertus Dux Panhormum in Sicilia.

Anno 1073. intraverunt primo Normanni in Trano in octava Epiphaniae cum Petrono Comite, ſed Robertus Dux, ejecto Petrono, introivit in eam ipſe Civitatem in Purificatione Sanctae Mariae.

Anno 1076. comprehenſus eſt quidam nepos Africani Regis a Rogerio fratre Ducis, qui praeerat Siciliae cum 150. navibus in Civitate Mazaria, & dedit praedictus Dux filiam ſuam nurum ad Imperatorem Conſtantinopolitanum (31).

(G) *Ann. 1071. Robertus Dux &c. & 15. die Aprilis cepit Robertus Dux civitatem Bari &c.* Gaufredus Malaterra lib. 2. cap. 43. Barum a Duce Roberto captam dicit in an. 1070. qui obſeſſam dixerat in an. 1067. Et ſane integro triennio (quadriennio circiter Oſtienſis lib. 3. cap. 16.) ad eam ſubigendam inſudatum tradit etiam Guillelmus Apulus lib. 3. Lupi quidem ſive lectio, ſive ſententia ex hoc quoque capite vacillat; quod in anno 1071. quando dedicata eſt Caſſinenſis major Eccleſia, Dux Robertus, ut Oſtienſis auctor eſt lib. 3. cap. 30. Panormum oppugnabat: Barii autem deditionem Panormitanam expugnationem praeceſſiſſe, idem Oſtienſis jam dicto lib. 3. cap. 16. Gaufredus Malat. lib. 2. cap. 45. & Guillelmus Apulus lib. 3. exponunt; atque Gaufredus expreſſe captam Panormum dicit in an. 1071, Lupus tamen, ſibi conſtans, in an. 1072.

(31) Helena filia Roberti Guiſcardi nupta Conſtantino Ducae. Vide Zonaram.

(H) Anno 1077. obſeſſa eſt Civitas Salerni a Roberto Duce Normanno, & comprehenſa eſt ab eo.

(I) Anno 1078. Indict. 1. obſeſſa eſt Neapolis a Richardo Principe, & minime comprehenſa: & Robertus Dux obſedit Beneventum, ſed ejus obſidio diſſipata eſt a Rodulpho Pipino Comite; & hoc anno obiit praedictus Richardus Princeps.

Anno 1079. intravit Petronus in Tranum, & Barum rebellavit, ejecto exinde praeſide Ducis, & Bajalardus filius Umfredæ comprehendit Aſculum. Et ejectus

(H) *An.* 1077. *obſeſſa eſt civitas Salerni a Roberto Duce Normanno, & comprehenſa eſt ab eo*. Variant Auctores de anno captae a Roberto Salernitanae urbis, quorum ſententiae in Chronologia Principum ejuſdem urbis ex profeſſo erunt mihi examinandae. Dicam nunc, ſive Lupum hallucinatum, ſive ipſius librarium; namque alteruter nimis etiam ſero captam ponit, ut jam declaravi, Panormum.

(I) *An.* 1078. *Ind.* 1. *obſeſſa eſt Neapolis a Richardo Principe, & minime comprehenſa. Et Robertus Dux obſedit Beneventum; ſed ejus obſidio diſſipata eſt a Rodulpho Pipino Comite. Et hoc anno obiit praedictus Richardus Princeps*. Minime Princeps Capuae Richardus eodem anno, quo Neapolim obſedit, vita functus eſt; ſed Neapolim aggreſſus initio menſis Maji, anno 1077. obiit quinta feria Coenae Domini, anno 1078. hoc eſt Nonis Aprilis; de quibus alibi fuſe. (*Breve quoddam Chronicon Catanenſe MS. ponit obitum Richardi* 1080. *Anonym. Caſſin. ad* 1077. *Ap. Collect. Siculum Jo: Bapt. Caruſium tom.* 1. *fol.* 506. *At neuter verum expoſuit, ut recte Peregrin. advertit*. Prat.) Pro me certe ſtant tum alia monumenta, tum Anonymus Caſſinenſis, conſueta nimirum cautione capiendus, quam expoſui in Serie Abbatum Caſſinenſium in Theobaldo. Nec annus firmatae Beneventanae obſidionis cum anno confundendus eſt disjectae; quos diſtinguit Petrus Diac. in Auctario ad Oſtienſem lib. 3. cap. 44. perhibens inſuper Principem Capuae Jordanum, qui Richardo patri ſucceſſerat in menſe Aprilis, caſtra a Duce Roberto in Beneventum metata diſſipaſſe; conſpirantibus cum illo univerſis Comitibus Apuliae: Lupum tamen mendacii non arguo, quod Rodulſum Pipinum, aliis *Rainulſum*, hujus diſſolutae obſidionis faciat auctorem; nam cum Jordano Rainulſum ejus patruum in Robertum hoc tempore conjuraſſe, Guillelmus Apulus lib 3. tradit. Sed Petrus Diac. Jordano rem omnem adſcribit, quia ille dignitate major: Lupus Rainulſo, quia hic aetate, & conſilio. Chronicon autem S. Sophiae part. 3. num. 14. nullo pacto conciliari Petro valet, in quo habetur, Robertum e Beneventana obſidione expulſum 6. *Id. Apr. Ind.* 1. hoc eſt triduo poſt obitum Principis Richardi; qua die Paſcha dicto anno 1078. eſt celebratum. Romualdus Sal. neutri, nec Lupo in omnibus concordat.

ctus eſt Imperator praedictus Michael a Regno, & Botoniates (32) quidam factus eſt Imperator, qui & abſtulit praedicti Michaelis uxorem, & abuſus eſt ea, & fuit hoc anno mortalitas hominum in Matera.

Anno 1080. inventum eſt corpus B. Canionis in Acherontia ab Arnaldo Archiepiſcopo, & idem Archiepiſcopus conſtruere cepit novum Epiſcopium, ideſt Eccleſiam Sanctae Dei Matris Mariae. Hoc anno Barum Civitas reverſa eſt in poteſtatem Roberti Ducis, & idem Dux obſedit Civitatem Tarentum, & menſe Aprilis comprehendit eam, & iterum obſedit Caſtellanetam, & cepit eam. Et hoc anno Imperator Michael deſcendit in Apuliam, quaerendo auxilium a Roberto Duce contra Botaniatem, & menſe Julii 27. die mortuus eſt Robertus Comes eximius, & ejecti ſunt Normanni a Matera ſecundo, & coepit regnare Loffredus Comes filius ejus, pro eo in Matera, in vigilia Sanctae Mariae menſe Auguſti.

Anno 1081. Robertus Dux intravit (Fort. *Tricaricum*) Tricharim menſe Octobris, & eodem menſe Archirizi perrexit ad Michaelem Regem Sclavorum, deditque ejus filio ejus filiam in uxorem, & Robertus Dux cum praedicto Michaele Imp. perrexit Hydruntum; miſſiſque antea navibus in Inſula (id. *Corcyrae Corfù*) Corifc, quae apprehenderunt eam, ubi & ipſe paululum una cum Imp. transfretavit, poſueruntque menſe Julii ante Dyrrachium obſidionem per mare, & per terram, quam ſtolus Veneticorum veniens diſsipavit, aperuitque Dyrracenis mare. Hoc anno Botaniates factus eſt monachus; & Alexius (*Comnenus*) factus eſt Imp. & Alemannorum Rex Enricus venit Romam, ut ejiceret exinde Papam Gregorium.

Anno

(32) Scil. Nicephorus II. Botoniates vocitatus e Phocae Imp. ſtirpe, ut aliqui Scriptores putant.

(K) Anno 1082. hoc anno complentur ab initio mundi 6281. ab Urbe condita 824. Alexius Imperator collecto grandi exercitu iniit bellum cum Roberto Duce haud longe a Dyrrachio, & terga verſus fugit, cecideruntque in ea pugna pluſquam 6000. ex ſuis, fuerunt autem in ejus exercitu 70. mil. hominum, & dominante iſto Alexio Imp. Epiſcopus Rubenſis nomine Guislibertus donavit Priori Montiſpiloſi Eccleſiam Sancti Sabini, quae eſt in Civitate Rubi, qui prior tenebatur omni anno ad quatuor libras cerae in die Sabbati Sancti, & mittere unum hominem equeſtrem ad ſuas expenſas, quando Epiſcopus Rubenſis ibat ad Barum, ſeu ad Canuſium, & menſe Januarii Robertus Dux coepit Civitatem Dyrrachium traditione quorumdam Veneticorum: & hoc tempore praedictus Rex Henricus obſedit Romam, ut vi introiret, & faceret ibidem Papam Ravennenſem Archiepiſcopum, ſed minime potuit; & Dux rediens ab Epidauro (*) ſub lecto ſibi Boamundo filio ſuo perrexit Romam, ferens auxilium Papae Gregorio, cum Rex jam in partibus moraretur Lombardiae, ad debellandam Mathildae Provinciam, quae cum Papa tenebat Gregorio. Hoc anno Bajalardus perrexit ad Conſtantinopolitanum Imperatorem Alexium cauſa auxilii; & eo anno die 16. Maii dedicatum eſt in Matera novum Templum in honore Sancti Euſtaſii ab Arnaldo Archiepiſcopo ſub Domino Stephano Abbate auctore ipſius Templi.

Anno

(*) Fort. *ſuffecto*.

(K) *An.* 1082. *hoc anno complentur ab initio Mundi* 6281. *ab urbe condita* 824. *&c.* In conſignandis annis mundi Lupus ſecutus eſt Euſebium Caeſarienſem, Chriſti Natalem ad annum mundi referentem 5199. qui cum adnotato Chriſti anno 1082. jam dictam ſummam conficit annorum 6281. Anni vero urbis conditae diminuti admodum ſunt in Lupo ob librarii incuriam, qui antiquas numerales notas in priſco exemplari repraeſentatas hac forma *MDCCCXXXIIII.* ac prae antiquitate, forte exoletas, interpretatus eſt *DCCCXXIIII.* recentioribuſque notis reddidit 824. Sane Lupus in hac, quam dico, ſumma annorum 1834. Chriſti Natalem ad annum urbis ſtatuiſſe videtur 752. cujus ſententiae plerique etiam inter antiquos fuere Auctores.

(L) Anno 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intraverunt Langobardi in Italiam, & cyclus Solaris 28. & cyclus Lunaris 17. & cyclus novennalis primus, & Epacta Luna ... & hoc tempore Romani a Papae Gregorii ſocietate diſcedentes Legatos ad praedictum direxerunt Regem, quo eum Romae mitterent: ſed Dux hoc anticipans direxit pluſquam triginta millia ſolidorum Romam, quatenus ſibi eos, Papaeque reconciliaret, quod & factum eſt. Attamen Rex Romam adveniens, coepit totam regionem Trans-Tyberim, in qua Apoſtolorum Principis eminet Templum: & menſe Junii relicto ibidem praeſidio ſuo, ac filio in caſtello, quod ipſe illic ſtatim conſtruxit, ad debellandum Gregorium Papam, qui in Laterano, ac in Celio monte ſe continebat, cum quadraginta obſidibus Roma ſeceſſit in partes Tuſciae; & Dux in menſe Maii poſuit ante Cannas, Civitatem Apuliae obſidionem, & menſe Julii comprehendit eam.

Anno 1080. Robertus Dux, collecta multitudine Normannorum, Langobardorum, aliarumque gentium, per-

(L) *An. 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intraverunt Langobardi in Italiam. Et cyclus ſolaris 28. &c. Et cyclus novennalis primus, & epacta Lunæ . . . . &c.* Annum Chriſti 1083. certis, & ſine errore characteribus conſignat. Legendum tamen *Cyclus decemnovennalis primus, & Epacta Luna* 11. Quo anno completos cum dicat ab ingreſſu Langobardorum in Italiam annos 517. conſtantiſſime illorum Epocham ad annum ſtatuit Chriſti 566. ſicut etiam fecit ad an. 916. & 966. quae ſtatuenda fuerat ad an. 568. At Lupus appellatione *Italiae*, ut dixi ad an. 1042. *Apuliam* ſolet demonſtrare; quam ſane Beneventani Langobardi ſub Duce Romualdo, ut Paulus Diac. perhibet lib. 6. cap. 1. primum invaſere, caeſo apud Siciliam a ſuis Imperatore Conſtantio in anno 668. qui Lupo fuit annus 666. juxta eandem nimirum ſupputationem, qua praedictus annus 568. illi fuit 566. Hac igitur mente Lupus cum in anno 1083. exactos ſcripſiſſet ab Langobardorum adventu in Italiam annos 417. in anno 966. annos 300. in anno 916. annos 250. novitius librarius, cui communis tantum praefatae gentis in Italiam acceſſus, communiſque, ac protrita vocabuli *Italiae* acceptio, nec alia erat nota, cenſorem agens, centenarium addidit, annoſque 417. reddidit 517. annos 300. fecit 400. annos vero 250. ad 350. produxit; ac juxta ſuum captum illo etiam priori in loco ad annum 916. *Alboini Regis* pro *Romualdi Ducis* ſubſtituit nomen.

Google

perrexit Romam, ut Papam Gregorium (*ſc. VII.*) dura obſidione retentum liberaret, quod & factum eſt: nam Romam adveniens & urbis maximam partem cepit, & Papam exinde viriliter abſtrahens, ſecum devexit Salernum.

Anno 1085. praedictus Dux grandi apparatu navium, hominumque innumerabili exercitu Brunduſiopolim veniens, depoſita ibidem navali machinatione ingreſſus eſt Adriaticum pelagus, perrexitque in Inſulam nomine Caſſiopim, ubi ſtolus Veneticorum, & filius Ducis Venetiae cum plurimis navibus erat infeſtus Duci Roberto: ſed bello in mari inter eos confecto, victoria ad Normannos conceſſit. Caeſa ſunt in ea pugna pluſquam quinque millia hominum, praeterea naves quinque captae; & duae cum hominibus ſubmerſae ſunt, ita ut qui gladium potuere evadere bellatoris, pelagi eos vorago glutiret.

Hoc anno menſe Maii praedictus Papa Gregorius dum Salerni moraretur, diem clauſit extremum, quo moriente tanta fertur grandinum, tonitruumque extitiſſe procella, ut omnes illic poſiti hujuſmodi turbinibus putarent interire. Menſe Julii dum jam dictus Dux Robertus Guiſcardus moraretur in loco, qui dicitur, *Veneti victi*, a devictis Venetis, exercituſque ejus ob quandam Civitatem capiendam in Cephalonia moraretur Inſula, ipſe autem in praedicto loco cum parte exercitus reſideret, praeparans ſe, qualiter cum grandi apparatu navium, & militum innumera multitudine ad Regiam tenderet navigio civitatem, juſſu miſericordioſiſſimi, & omnipotentis Dei, qui diſſipat, ac reprobat cogitationes, vel conſilia Principum, non ex ſuo procedentia, profluvio ventris extinctus eſt.

Anno 1086. Rogerius filius praedicti Roberti Ducis factus eſt Dux.

Anno 1087. menſe Maii corpus Beatiſſimi Nicolai Mirenſis Archiepiſcopi a quibuſdam Barenſibus a prae-

dicta

Digitized by Google

dicta Mirea ablatum, in Barum devectum, caput Civitatum Apuliae. Hoc anno Abbas Deſiderius Sancti Benedicti Montis Caſſini, conſenſu quorumdam Nobilium Romanorum, factus eſt Papa Romanus, vivente adhuc Clemente Antipapa, qui fuerat Ravennae Epiſcopus (33).

(M) Anno 1088. menſe Septembris factus eſt grandis terremotus per totam Apuliam, ita ut in quibuſdam locis turres, ac domos ruiſſe feratur; tunc enim cepta eſt guerra inter Rogerium Ducem, & Boamundum fratrem ejus. Hoc anno comprehenſa eſt Syracuſa, Siciliae quondam caput, a Rogerio Comite, in qua fertur homines comeſos, & infantes, ob diuturnitatem obſidionis.

(N) Anno 1089. facta eſt Synodus omnium Apulienſium,

(M) *An.* 1088. *menſe Septembris factus eſt grandis terremotus per totam Apuliam, ita ut in quibuſdam locis turres, & domus ruiſſe feratur &c.* En aetas Auctoris, quam pinguior in his annis detegit etiam ejus ſtylus. Ceterum Lupus praeſenti anno captas quoque Syracuſas tradit a Comite Siciliae Rogerio: ſed Gaufredus Malat. lib. 4. cap. 2. id rejicit in annum 1085. qui lib. 3. cap. 41. annum quoque obitus Ducis Roberti anticipavit, defunctum illum perhibens in anno 1084. nec dum a Rogerio receptis Syracuſis.

(N) *An.* 1089. *facta eſt Synodus omnium Apulienſium, Calabrorum, ac Brutiorum Epiſcoporum in civitate Melfiae &c. In qua ſtatutum eſt, ut Sancta Trevia retineretur ab omnibus ſubjectis &c.* Baronius Concilium Melfitanum ad annum figit 1090. Romualdi Salernitani Chronicon laudans; cujus ſunt verba: *Anno Dominicae Incarnat.* 1090. *Indictione* 13. *menſe Septembris, Urbanus Papa Synodum celebravit in civitate Melfiae; in qua Rogerius Dux ligius ejus homo effectus &c.* De menſe acti Concilii concordat Joannes Archidiaconus Barenſis apud eundem Baronium ad an. 1091. num. 14. *Electo*, inquit, *Elia in Archiepiſcopum Barii, voluntate, atque conſenſu Ducis Rogerii, filii Ducis Roberti, Melfiam Papam Urbanum adivimus, qui ibidem Synodum celebrabat menſe Septembri; quem rogavimus, ut uſque Barum deſcenderet, praedictumque conſecraret Eliam in Archiepiſcopatus honorem, Domino Boamundo eundem Papam nobiſcum deprecante, qui eo tempore Boamundo jam ſuo tenebat ſub dominio &c.* At Eliam in Archiepiſcopum ordinatum conſtat ab Urbano *in anno* 2. *ſui Pontificatus, Chriſti* 1089. *Indict.* 13. *die* 9. *Octobris:* Baronio metipſo Bullam conſecrationis referente

(33) Deſiderius renuens electus eſt A. 1086. At precibus Capuani Concilii Patrum ceſſit tandem, ac Pontificatum accepit, Romamque pergens, ibi ſequenti A. 1087. coronatus eſt, aſſumto nomine Victoris PP. III.

ſium, Calabrorum, ac Brutiorum Epiſcoporum in Civitate Melfiae, ubi affuit etiam Dux Rogerius cum univerſis Comitibus Apuliae, ac Calabriae, & aliarum Provinciarum, in qua ſtatutum eſt, ut Sancta Trevia (al. *Tregua*, *et Treuga*) retineretur ab omnibus ſubiectis. Hoc anno obiit Urſus Barenſis Archiepiſcopus, & Papa Urbanus nomine, venit in Civitatem Barum, & conſecravit illic confeſſionem Sancti Nicolai, & Heliam Archiepiſcopum, vivente adhuc praedicto Antipapa Clemente, & conſecravit Brunduſinam Eccleſiam praedictus Papa Urbanus.

Anno 1090. menſe Auguſti Acherontia admirandum in modum cremata eſt a ſe ipſa, & mortuus eſt Jordanus Princeps.

(O) Anno 1091. jurata eſt a Normannis Trevia Dei. *Cod. Andr. Et finiunt ab O. C. anni 6291 Epacta* 19.

Anno

te ad annum modo dictum num. 5. & ſeqq. Lupus igitur rei geſtae aequalis Melfitanam Synodum rite in annum refert *1089.* imperite Romualdus ad an. 1090. qui integro fere ſeculo poſterior fuit. Verum ex librarii id accidiſſe culpa, non dubito, qui unitatis notam detraxit, annoſque a Romualdo deſcriptos *MLXXXIX.* reddidit *MLXXXX.* ſicuti ex adjecta liquet Indictione 13. cepta numerari a menſe Septembri, quo Synodus Melfitana eſt celebrata. Trojanum autem Concilium a Petro Diac. memoratum lib. 4. cap. 7. (ni hoc ſit illudipſum, quod idem Romualdus ibidem actum notat in anno *1093.*) dicendum hinc eſt, ab Urbano coactum in anno antecedenti; alterutroque in anno eundem Pontificem ad Comitem Siciliae Rogerium acceſſiſſe, de quo Gaufredus Malaterra lib. 4. cap. 13. nil vero Baronius. At quod Lupus habet de *Trevia*, ſive pace, & induciis in Melfitana Synodo ſtatutis, neſcio an id capiam de inita tunc concordia, ac foedere inter Apuliae Ducem Rogerium, ejuſque fratrem Boamundum, inter quos idem Auctor, adſtipulatorem habens Romualdum, exortum, ceptumque dixerat bellum in anno 1088. Gaufredus ſane lib. 4. cap. 10. conciliatos fratres ait poſt biennii diſſenſionem, non tamen poſt annum 1086. Joannes Archidiaconus verbis ſupra relatis illos concordes fuiſſe innuit tempore Melfitanae Synodi, tradens Boamundum ſub ſuo dominio tunc Barium habuiſſe, quam ipſe ex novi foederis lege obtinuit, ut idem perhibet Gaufredus loco jam dicto.

(O) *An. 1091. jurata eſt a Normannis Trevia Dei*. Ex Cod. Andr. *Et finiunt ab O. C. anni 6291. Epacta* 19. Poſtquam Dux Rogerius cum fratre concordaverat Boamundo, nulla inter Nortmannos nova emerſerant adhuc bella. Trevia igitur iſta iterato inita an vacet, exque notula ad

libri

Anno 1092. cum obſideretur Ories Civitas a Boamundo auxilio quorumdam, Orietani obſidionem diſſipaverunt, & ipſo Boamundo fugam petente, cunctum ejus apparatum, & ſigna ceperunt.

Anno 1093. Indict. prima obiit Eugenia Abbatiſſa Sancti Benedicti Monaſterii Materienſis menſe Octobris, & eodem menſe Urbanus Papa (*) venit in Materam, & applicuit ad coenobium Sancti Euſtachii cum grandi plebe hominum.

Anno 1095. menſe Aprilis in nocte diei 4. ſubito viſi ſunt igniculi cadere de coelo, quaſi ſtellae per totam Apuliam, qui repleverunt univerſam ſuperficiem terrae, & ex tunc ceperunt Galliae populi, imo totius Italiae, pergere ad ſepulchrum Domini cum armis, ferentes in humero dextro Crucis ſignum.

(P) Anno 1096. Rogerius Comes Siciliae cum 20. mil. Sarracenorum, & cum innumera multitudine aliarum

 gen-

(*) *Ex his verbis, Agnellus Paeca, vir eruditus, arguit Auctorem hujus Chronici fuiſſe Civem Materanum, ſed ego nihilominus arbitror potius Barienſem. Ut ut fuerit, Apulus certe fuiſſe videtur. Carace.* Paccae opinio aliunde etiam confirmari poteſt; quadere ſua non caret probabilitate. *Prat.*

libri oram depicta in textum immigraverit, velim, Lector, expendas; qui facile advertere etiam potes, annum Chriſti 1091. cum anno Orbis Conditi concurrere 6290. quo anno Epacta fuit 9. nam ſalutis annus 1082. ut Lupum ſupputaſſe vidimus, fuit mundi 6281.

(P) *An. 1096. Rogerius Comes Siciliae cum 20. mil. Saracenorum, & cum innumera multitudine aliarum gentium; & univerſi Comites Apuliae obſiderunt Amalphim, & cum ibi perſeverarent, ſubito inſpiratione Dei, Boamundus cum aliis Comitibus &c. reliquerunt obſidionem, & transfretantes perrexerunt in Regiam urbem &c.* Petrus Diac. lib. 4. cap. 11. Boamundum tunc fuiſſe dicit *una cum patruo ſuo Comite Rogerio in expeditione in partes Campaniae*; cui vir magnus Baronius inhaeret, deque Capua tunc in deditionem accepta ab utroque Rogerio, & a Principe Richardo II. illum capit. Neutri ego aſſentior; nam pro Lupo ſtat Petrus Tudebodus in Hiſt. de Hieroſolymitano itinere lib. 1. itemque Gauſredus Malaterra lib. 4. cap. 24. qui *Malphi*, & *Malfam*, pro *Amalfiam* dicunt; nam utroque modo efferebatur id nomen; remque minutius Gauſredus enarrat, deque anno etiam ſubſcribit Lupo: illum adi. Capuae autem obſidio, & deditio minime in an. 1096. ſed poſt fuit, de qua ſtatim. Torquatus Taſſius, ut Parergon

gentium, & univerſi Comites Apuliae obſederunt Amalphim, & cum ibi perſeverarent, ſubito inſpiratione Dei Boamundus cum aliis Comitibus, & pluſquam 500. Equitibus, facientibus ſibi ſignum Crucis ſuper panno in humero

rergon hoc addam, ſummus abſque controverſia Vates, mihique haereditario quodam jure impenſe cultus (34), poetica uſus licentia, Tancredum Boamundi nepotem octingentos e *Campania*, nempe quae felix, & beata antiquis dicta eſt, ad ſacrum Hieroſolymitanum bellum equites duxiſſe, perhibet; quos illi ſolos, nec alios plures aliunde quaeſitos adſcribit:

Gli ottocento a cavallo, a cui fa ſcorta,
Laſciar le piagge di Campagna amene,
Pompa maggior de la natura, e i colli,
Che vagheggia il Tirren, fertili, e molli.

nam nec Tancredo, nec Boamundo ulla unquam in haec loca poteſtas fuit, praefatique temporis in inſtanti Capuam Princeps genere Langobardus, Neapolim vero Dux ſuus obtinebat, ſolamque Averſam, novam urbem, in anno Chriſti trigeſimo ſupra milleſimum conditam, & ſiqua alia minora oppida Nortmanni, alterius tamen generis, poſſidebant.

Peregrinius noſter in notis ad Anon. Caſin. A. 1097. *haec addit:* Ceterum his quae ad Lupum de poetica Torquati Taſſii obſervabam fictione, dicentis, Tancredum Boemundi nepotem octingentos e Campania, nec aliunde alios ad Hieroſolymitanum hoc bellum equites duxiſſe notula ſubjungenda erat in ſchedula mihi deſcripta, quae Typographo omiſſa haud commode tunc valuit, feſtinante praelo, ſuo loco reponi. Eam nunc opportune viſum hic dare, quae talis eſt. Sane ſi Fulconi in Hiſt. Geſt. Viae Hieroſ. eſt fides, Itali omnes Cis-Alpes, nempe,

. . . . . Ligures, Itali, Tuſci, pariterque Sabini,
Umbri, Lucani, Calabri, ſimul atque Sabelli,
Aurunci, Volſci, vel qui memorantur Etruſci,
Quaeque etiam gentes ſparguntur in Appula rura
Queis conferre manus viſum eſt in praelia dura
Sub jugo Tancredi, & Boemundi corripuere,
Et contra fidei refugas patria arma tulere,

ideſt ſub utriuſque ſignis ſponte militarunt. Wilelmus etiam Tyr. lib. 2. cap. 13. ubi de eodem Boemundo: *adhaeſerunt eis*, inquit, *ex ejus caſtris ſe adjunxere* tam de Italia, quam de aliis Provinciis viri nobiles, & potentes plurimi. Quamvis Robertus Monachus in Hiſt. Hier. lib. 2. plures quidem confluiſſe ad Boemundum, ac perinde ad Tancredum, ſe non alios dicit, quam optimates Apuliae, Calabriae, ac Siciliae, hos ſcil. cum clientibus ſuis, ut loquitur Ordericus Vitalis in Hiſt. Eccl. lib. 9.

At revera Campanos quidem optimates aliquos hocce in bello militaſſe non ignoramus, ut alibi in Monum. Viror. Ill. urbis Capuae lib. 4. dicendum erit, ſi Deus O. M. vires, vitamque praeſtiterit. *Prat.*

(34) Camillum Peregrinium ſeniorem innuit, qui pro Torquati defenſione pugnavit, male ab Hetruſca Florentinorum Academia inſimulati.

mero dextro reliquerunt obſidionem, & transfretantes perrexerunt in Regiam Urbem, quatenus cum Alexii Imp. auxilio bellando cum paganis, pergerent Hieruſalem ad Sanctum Sepulchrum noſtri Redemptoris.

Anno 1097. Boamundus cum Comite Sancti Egidii, & cum Comite Normanniae, & aliis Comitibus Occidentis cum innumera multitudine menſe Aprilis a Regia Urbe ſe moventes transfretaverunt, & ceperunt omnem terram, quam Turchi Impp. abſtulerant, & facto bello cum Turchis, victoriam Chriſtus ſuis conceſſit Chriſtianis: fertur enim fuiſſe Paganos 150. mil. Hoc actum eſt circa Niceam Civitatem.

(Q) Anno 1098. menſe Octobris apparuit ſtella Cometes,

(Q) *An.* 1098. *menſe Octobris apparuit Stella Cometes. Et Chriſtiani bellando venerunt uſque Antiochiam, & obſederunt eam, & menſe Aprilis comprehendentes &c. Et hoc anno comprehenſa eſt Capua a Rogerio Comite, menſe Martii*. De anno captae Antiochiae conſentit Guillelmus Tyrius lib. 5. & recentiores omnes: non ſic de menſe, id referentes ad diem 3. Junii, quae in anno jam dicto incidit in Feriam quintam, ut bene notat Anonymus Caſſinenſis, non quartam, ut habet Ordoricus Vitalis lib. 9. Idem tamen Anonymus perperam ad annum id figit 1096. Petri Diaconi ſcilicet errorem ſecutus lib 4. cap. 16. Igitur in Lupo menſis *Aprilis* ſuppoſitus eſt pro *Junii:* ſicuti ad eandem normam hoc pariter loco dicitur, Capuam captam a Comite Rogerio menſe *Martii*, qui Aprilem praeit, pro *Maii*, qui antecedit Junium. Nam Comes ille, ut Gaufredus Malaterra auctor eſt lib. 4. cap. 26. cum Pharum tranſiſſet prima hebdomada Aprilis, feſtumque Pentecoſtes celebraſſet cis Beneventum, juxta fluenta Sabati, quod ante diem 10. Maii celebrari nunquam contingit, Capuam dein pervenit; quam ſimul cum Duce Apuliae Rogerio, & cum Principe Richardo II. acriter obſidens, *poſt quadraginta obſidionis dies*, ut inquit Romualdus Salern. & Anonymus Caſſin. *aeſtivo tempore*, ut Petrus Diac. lib. 4. cap. 10. cui ſuffragatur Edinerus in Vita S. Anſelmi lib. 2. apud Surium 10. Kal. Maii, deditione facta obtinuit, reddiditque Richardo, qui poſt Jordani patris obitum, ac ineunte anno 1091. ab ea fuerat pulſus. Capua itaque recuperata eſt, ut citius, extremo menſe Majo, atque ingruente aeſtate, numerandi cum videantur quadraginta dies obſidionis non ab acceſſu Comitis, ſed ab die, qua Princeps Richardus II. qui Averſam proximam urbem retinuerat, Capuam ſolus circumvallaverat; nam alioquin receptam eam fuiſſe, dicendum eſt, menſe Junii: quod equidem non recuſaverim, ſi in Lupo menſis *Martis* reſtitui debeat *Junii* non *Maii*. Verum enim vero menſem *Martium* pro *Majo* ſepe alias ſuppoſitum, manifeſtum eſt; idque ex ea, forte, occaſione natum, quod nomina propria

metes, & Chriſtiani bellando venerunt uſque Antiochiam, & obſedèrunt eam, & menſe Aprilis comprehendentes interfecerunt ibi pluſquam 60. mil. hominum, iterumque commiſſa pugna Chriſtiani vicerunt, & ceperunt multa ſpolia Turcorum. Et hoc anno comprehenſa eſt Capua a Rogerio Comite menſe Martii.

Anno

pria cum ſub Nortmannorum aetate capitalibus tantummodo literis depictis compendiarentur, *Martius* menſis ſic deſcriptus, pro *Majo* a recentioribus librariis ſepenumero eſt acceptus. Sicut in Kalendario antiqui etiam Breviarii Campani, in quo Feſtum S. Potentianae Virginis perperam notatur ad diem 19. Martii, quod colitur 19. Maii. Et in percelebri quoque Diplomate praefati Comitis Rogerii apud Surium die 5. Octobris, in quo habetur, ſtructas in eum, dum in Capuae manebat obſidione, inſidias *Kal. Martii*; ubi legendum eſſe *Kal. Maii*, jam olim docti cenſuerunt viri: etſi nec talis caſtigatio omnem removet ſcrupulum, ſi vera expoſuit nobis Gauſredus, Rogerium dicens, Pentecoſten celebraſſe prope fluenta Sabati, dein autem Capuam perveniſſe. At hoc ipſo in Diplomate aliud inſidere mendum, legendumque in eo opinor, Rogerium reverſum *vigeſimanona Junii menſis Squillacium* (non *Julii*: niſi mavis *nona Julii*) *perhabita Capuae civitate*, *& per quindenam continuam fuiſſe ibidem infirmatum*; Privilegiumque feciſſe *die 2. Auguſti*, *anno ab Incarnatione Domini* 1098. *Indictione* 6. (male nonnulli edunt *Indictione* 7.) *confirmante Joanne Squillacenſis ſedis Epiſcopo*, *reſidente juxta fores Eccleſiae*. Nec cum viro docto ſentiendum eſt, Privilegium datum quidem in anno 1098. minime tamen Capuam obſeſſam, receptamque, ut Lupus perhibet, eodem anno; ſed anno antecedenti: ſicut habet Gauſredus Malaterra, qui ejuſce obſidionis tempore *aſſirmat*, *ibi impraegnatam in anno MXCVII. Comitiſſam Adelaſiam de Comite Rogerio*: haud, inquam, annus dati Diplomatis ab anno Campanae obſidionis, aegrotantiſque Comitis Rogerii diſtinguendus videtur; nec Comes ultroneam ſuam donationem poſt ſuſceptum beneficium in annum ſequentem diſtuliſſe, nulla interim expoſita ejuſmodi dilationis occaſione, quae ſane nulla: quinimmo convenientiſſime dixerimus, non revoluto, nec anniverſario anno Rogerium rediiſſe Squillacium; ſed cum primum e Capua illuc appulit, ac per valetudinem valuit, praeſatum Privilegium indulſiſſe. At Gauſredus, dicens, Capuam obſeſſam in anno MXCVII. anno ſcilicet ante datum Diploma, in ſuperius relatis verbis exponit. Ita quidem, ſi ea notula Gauſredi, nec Gloſſula reputanda ſit otioſi alicujus adnotatoris, quae ut facile eſt obſervare, e libri ora in textum traducta, continentem ejuſce Auctoris narrationem importune perturbat, ac dividit. En Malaterrae integer, qui huc facit, locus e lib. 4. cap. 26. & quidem ad ipſius Caeſarauguſtanae editionis exemplum religioſe expreſſus. *Ipſe autem Comes*, inquit, *omni diluculo ante lucem ſurgens*, *utrumque exercitum*, *pontem tranſcundo* (quem nempe ſuper Volturnum conſtruxerat, ut ſuo exercitui, & Ducis Rogerii, Principiſque Richardi communis, faciliſque pateret via, qui trans flumen

ad

(R) Anno 1099. menſe Octobris Papa Urbanus congregavit univerſam Synodum in Civitate Bari, in qua fuerunt 185. Epiſcopi (35), & menſe Junii in feſtivitate S. Petri Apoſtoli comprehenſa eſt Hieruſalem Civitas a Chri-

ad Septemtrionem Capuam obſidebant) *inviſens, utrum attenti eſſent ad excubias, viſum ibat. Porro ipſi rubore perſundebantur, quod juvenes ipſi, & ad quos peculiarius negotium attinebat, ſegniores forent: Comite provectioris aetatis, & corporis plagarum, laborumque aſperitatis viro vigilantiore exiſtente. Nam & ab omni exercitu ejus vigilantia admirationi erat, omneſque in ejus exemplo vigilantiores reddebantur.*

Anno Dominicae Incarnationis MXCVII. ibi ſe impraegnavit Comitiſſa Adelaſia de Comite Rogerio.

Cap. 27. Cum iſta aguntur, Papa Urbanus colloquium Ducis, & Comitis deſiderans, a Roma progrediens, Capuam, ubi obſeſſionem tenebant, venit. Sic ibi. Sed eſto, talia ipſe adnotarit Gaufredus: ſimulque detur, nec de Comite Rogerio praeſati Comitis Rogerii filio, tunc a matre concepto, quod aliquando conſentientibus mihi acris ingenii viris ſum opinatus, quemque Gaufredus ejuſmodi dignitate auctum certe non vidit, ibi eſſe ſermonem; ſed de patre Rogerio: an ſatis certi erimus, numeros annorum Chriſti ſincere, nec depravatos, diminutoſque vel a librariis, vel a typographo nobis fuiſſe repraeſentatos, a quibus conſimilia alibi commiſſa menda frequentiſſime dolemus? Sane Gaufredus, qui in praefatione libri 2. & lib. 4. cap. 18. temporum, annorumque ordinem ſervaturum ſe profeſſus eſt, cum expoſuiſſet eodem lib. 4. cap. 25. quae in anno geſta fuerant MXCVII. menſe Maii, dein cap. 26. & ſeq. quibus obſidionem, deditionemque Capuae narrat, retuliſſe videtur, quae ſucceſſive, nec ante acciderunt. At Comitem Rogerium in prima hebdomada Aprilis Pharum tranſiſſe, continentique itinere Capuam perveniſſe, tradit. Subſequenti igitur anno Chriſti MXCVIII. id eveniſſe oportet. Sit autem & hoc nullius roboris argumentum: an ipſimet Gaufredo, a cujus dicto lis haec omnis pendet, fides erit deneganda; qui anno Incarnationis milleſimo nonageſimo ſeptimo, menſe Majo Comitem Rogerium, non Capuae in Caſtris praeſentem facit, ſed filiam ſuam è Sicilia Alamanno Regi Ungarorum (*Colomannum* dicit Antonius Albizius in Stemm. Principum Chriſt. cujus unicam, neque hanc facit uxorem) matrimonio conjungendam maritimo itinere tranſmiſiſſe ſub ducatu Henrici Epiſcopi Leſcaſtrenſis (certe *Leocatenſis*) aperto manifeſtat ſermone? minime itaque hic Auctor alio anno Capuam obſeſſam a Comite Rogerio, quam eodem, quo Lupus, ſtatuit: itemque non alio, quam dati ab eodem Comite Diplomatis, de quo dictum eſt; quibus ineditum antiquum Cavenſe conſentit Chronicon, & Anonymus quoque Caſſin. ſed caute interpretandus, ut ibi dicam.

(R) *An. 1099. menſe Octobris Papa Urbanus congregavit univerſam Synodum in civitate Bari; in qua fuerunt 185. Epiſcopi; & menſe Junii in feſtivi-*

(35) Non A. 1099. ſed antecedenti Concilium Barenſe celebratum, ut recte Pagius, & Natal. Alexander advertunt, quos conſule.

a Chriſtianis, & omnes, quos ibi invenerunt; occiderunt. Fertur autem occiſa ibi eſſe 200. mil. hominum, & tunc levaverunt ſibi Chriſtiani Regem Gotthofridum, qui fuerat (*) Svevorum Dux, & menſe Julii praedictus Papa Urbanus obiit, & electus eſt Paſchalis Papa. (*bujus nominis II.*)

Anno

(*) *Cod. Andr. Dux Helvetiorum.*

ſtivitate S. Petri Apoſtoli comprehenſa eſt Hieruſalem civitas a Chriſtianis &c. Diſtinguenda ſunt iſta, Synoduſque Barenſis ad annum antecedentem eſt referenda, quam actam eodem anno, quo Capua a Comite Rogerio, ejuſque aſſeclis eſt expugnata, ex Edinero in Vita S. Anſelmi lib. 2. aperitur, nullo tamen anno palam ibi expoſito, ſed jam dicto tantummodo menſe celebrati Concilii. *Deinde*, inquit, *ſoluta obſidione* (Capuae ſcilicet) *multa prece Anſelmus Papam* (Urbanum, qui, ut verbis dicam Gaufredi, *colloquium Ducis, & Comitis deſiderans, a Roma progrediens, apud Capuam, ubi ſeſſionem tenebant, venit*) *ad hoc flectere conatus eſt, quatenus ab onere Pontificali eum abſolveret, & quieti liberum vacare concederet. Verum cum quantum ad effectum ad nihilum laboraſſet, fretus benedictione ejus, Sclaviam reverſus eſt* (Pagum nempe in Dioeceſi Calatina, vulgo *Li Schiavi*, in Campanae Eccleſiae, ſive dicas Campani tunc Principatus Provincia eidem Auctori antea deſcriptum, quo Anſelmus aeſtivi caloris inclementiam vitans, diverterat; indeque a Duce Rogerio acceſſitus, ad Caſtra ſuper Capuam ab eo firmata acceſſerat, ſoluta autem obſidione, iterum illuc ſe receperat) *opperiens tempus Concilii, quod idem Papa apud Barum; Kalendis Octobris erat celebraturus.* Haec Edinerus. Et vero quinam potuit Urbanus Concilium in civitate Barii congregare in anno 1099. menſe Octobris, cum die obierit, Lupo metipſo fatente, menſe Julii eodem anno, quod ſane verum: celebrata nimirum Romana Synodo, quam dicunt Tertiam Urbani, in 3. hebdomada poſt Paſcha, de qua Bertoldus Conſtantienſis jam dicto anno his verbis? *Romae*, inquit, *Dominus Papa generalem Synodum centum quinquaginta Epiſcoporum, Abbatum, & clericorum innumerabilium tertia hebdomada poſt Paſcha collegit &c.* Quae Sinodus diſtinguenda haud videtur ab illa, quam Secundam appellant, actamque volunt poſt Barenſem, in tertia ſimul hebdomada poſt Paſcha, verba pro ſe laudantes praefati Edineri loco antedicto, quae ſunt. *Finito*, inquit, *Concilio Barenſi, Romam cum Apoſtolico profecti ſumus. Tranſactis autem aliquantis diebus, venit Romam Willelmus ille, cujus in exitu Angliae memoriam fecimus. Inter alia hoc effecit apud Apoſtolicum, ut inducias Regi Angliae daret uſque ad feſtum S. Michaelis Archangeli. Quod Anſelmus agnoſcens, illico Lugdunum redire volebat; ſed prohibitus a Papa eſt propter Concilium, quod ſe tertia hebdomada Paſchae Romae habiturum ſtatuerat*: Haud, inquam, Romanum, quod poſt Barenſe celebratum ab Urbano eſt Concilium, in duo eſt diſſecandum; nam ejuſmodi duplicitatem ſimplex, unuſque annus, qui interceſſit inter Capuae obſidionem, quam proxime Barenſis Synodus eſt ſubſecuta, & Urbani obitum, non admittit; dierumque uniformitas, quibus

Anno 1100. Mortuus eſt Gottofridus praedictus ab Urſo, egrediens a ſaltu, quem antea ipſe fortiter ferierat.

Anno 1101. comprehenſa eſt Caeſarea a Chriſtianis, & ad ſolum uſque perducta, & menſe Septembris mortuus eſt Goifridus Comes, & (*) Alexander filius ejus intravit Materam, & . . . . inceperunt habitari a Montenſibus. Hoc anno obiit Arnaldus Archiepiſcopus Acherontinus, & Rogerius Comes Siciliae menſe Julii.

Anno 1102. Indict. 10. menſe Novembris obiit Stephanus Abbas Materienſis, & Simeon Abbas ſucceſſit ei, & menſe Maii electus eſt Petrus Acherontinus Archiepiſcopus (36).

Finis Lupi Protoſpatae.

(*) *Cod. And. Alexius.*

bus tum Romana Synodus a Bertoldo deſcripta, tum quae ab Edinero, eſt celebrata, de earum unitate dubitare me non ſinit (37). Guillelmum Malmesburienſem ſane de priori illo Concilio loquutum dum putant, in quo idem Auctor perhibet, *Papam cum omnibus ſententiam excommunicationis vibraſſe in Laicos inveſtitores Eccleſiarum, & inveſtitos a laicis; & in taliter inveſtitos conſecrantes, & in illos, qui pro Eccleſiaſticis honoribus, laicorum homines fiunt*, hoc ipſo argumento antedictam a me utriuſque Synodi unitatem confirmant; inter Canones enim praedicti Concilii 3. Rom. apud Binium T. 7. p. 1. celebrati an. 1099. *Pr. Kal Maij*, in Sabato ſcilicet Prid. Dominicam 3. poſt Paſcha dicti anni, cui Urbani poſtremum fuiſſe ſtatuunt, cum de 2. nulla extare acta, adfirment omnes, ſubſequens legitur Canon, ſententiae haud diſſimilis ab Malmesburienſis enunciato. *Nullus Abbas* (verba ſunt Canonis) *nullus Eccleſiarum Praepoſitus, quae juris ſunt Eccleſiaſtici, a Laicis accipere ſine Epiſcopi conceſſione praeſumat.* Unam itaque Romanam Synodum poſt Barenſem, ac poſt annum 1098. Urbanus celebravit, in annum 1099. Quo anno, ut ad Lupum redeam, nullo errore expugnatam ipſe aſſerit Hieroſolymam; ſed diem prave conſignat, cum id inciderit in Idus Junii, ut Tyrius habet lib 8. cap. 5. & 18. aliique nulla diſcrepantia.

(36) Hoc quoque aliud eſſe poteſt argumentum, Lupi patriam fuiſſe Materam, quum ſuae patriae tot paſſim exhibeat circumſtantias.

(37) Malè etiam Baron. & Labbaeus hanc Romanam Synodum Anni 1099. in duas dividunt. At de hoc plenè Pagius hoc anno, aliique. Urbanus PP. hoc profecto A. peracta Synodo, defunctus eſt, eique ſucceſſit Paſchalis II.

APPENDIX

Incerti Auctoris, e Rubei Cod. papyraceo.

ANno 1212. ſuccedit Federicus ſecundus Imperator, ab Honorio Papa confirmatur, obiit anno 1253.

Anno 1253. ſuccedit Conradus, regnat anno uno, veneno necatur a Manfredo.

Anno 1253. Manfredus ſuccedit, regnat annis 13. a Carolo interfectus fuit, qui regnat annis 17.

Anno 1267. Carolus Ludovici frater a Clemente Quarto fit Rex, ut ſolvat 40. mil. aureorum pro feudo.

Anno 1281. intitulatur hic Carolus Rex Hieruſalem propter Mariam Antiochiae Regis filiam.

Anno 1284. ſuccedit, & in Regnum Ungariae pro uxore regnat annis 26. obiit anno 1309.

Anno 1309. ſuccedit Rubertus, regnat annis 33. in S. Clara ſepultus.

Anno 1333. Andreas Ungariae Regis frater regnat annis 3. laqueo perimitur, ſepultus eſt in Epiſcopatu Neapolitano in Capp. S. Loiſii, relicta Joanna uxore (38).

Anno 1347. Joanna praedicta alio conſobrino nupta, cum quo vixit annis 26. adoptat Ludovicum Andegavenſem, dat Avinionem Eccleſiae, & Eccleſiae relaxat cenſum.

Anno 1365. Clemens Quartus 4. Kalendas Julii anno primo Pontificatus ſui conceſſit perpetuo hoc Regnum Domino Carolo Comiti Andegavenſi filio Domini Ludovici VIII. Regis Francorum fratris Sancti Ludovici.

Anno 1380. Carolus Regio genere natus ex primo Ca-

(38) Heic fort. Amanuenſis error, ſicuti, infra A. 1365. & alibi, quos errores a ſe quiſque corrigere poterit.

Carolo, ſuccedit, & Reginam necat.

Anno 1382. ſuccedit in Regno Ungariae, & dolo necatur 1383.

Anno 1384. Ladislaus ſuccedit, regnat annis 29. veneno perit anno 1414. moritur in Caſtronovo, ſed ſepelitur in S. Joanne ad Carbonetum.

Anno 1414. Joanna Secunda ſuccedit, regnat annis 21. repudiat virum Jacobum de Marcha. Regnum dividitur; alii, & plures ſequuntur Alphonſum, alii Ludovicum Andegavenſem.

Anno 1433. 15. Decembris filia Regis Catholici venit Neapolim ad videndum Reginam praedictam.

Anno 1434. 26. Novembris die Dominico, obiit Ludovicus Tertius unicus filius D. Reginæ, Dux Calabriae, & Andegaviae.

Anno 1435. 2. Februarii hora 3. noctis obiit Regina Joanna Secunda, ſepulta in Annuntiata; relicto.... & gubernatoribus Regni. Publice Titulus Juſtitiae erat hoc modo: ſub Reginae gubernatur Reſpublica Regni Siciliae, ſeu ordinatorum praeclarae memoriae per Sereniſſimam Reginam Ungariae, Hieruſalem, & Siciliae Reginam anno primo. Per dictam mortem ſuccedunt Renatus Andegavenſis, & Alphonſus adoptivi.

Anno 1435. venit Alphonſus 5. Auguſti, & a Joanne capitur.

Anno 1438. 19. Maii venit Renatus Neapolim, & regnat annis 7. cum infinitis malis.

Anno 1438. 3. Auguſti Renatus vadit ad campum verſus Aprutium propagando Regno; ultimo Septembris liberatus venit ad obſidendum Neapolim; die 17. Novembris ejuſdem anni prope Sanctum Angelum in Arena interfectus Infans Caſtiliae frater Alphonſi ictu bombardae, ſepultus in Monaſterio de Carmelo, propter quod diſceſſit ab obſidione 29. ejuſdem menſis, & fuit captus.

Anno 1442. 2. Junii intravit Alphonſus per puteum

prope S. Sophiam in domo Citelli, expulſo Renato, qui fugit in arcem novam, & inde per mare cepit regnare a die mortis Reginae.

Anno 1452. venit Imp. Federicus Neapolim cum magnis triumphis.

Anno 1456. 5. Decembris hora 11. magnus terremotus, qui adequavit aliquas terras ſolo, & maxime damnificavit Neapolim, & deſtruxit Eccleſiam S. Joannis Majoris, & alias domos.

Anno 1459. 16. Julii peſtis per ſex menſes: moritur Alphonſus Primus in arce Ovi, demum multos poſt annos deducitur ad Sanctum Dominicum cum pompa.

(S) Anno 1459. equitavit Rex Ferdinandus Primus per Civitatem regnat annis 26.

Anno 1459. 25. Octobris. Armata Ducis Joannis filii Renati cum xix. triremibus apparuit in maritima Neap. in Dohana ſalis, & receſſit inglorius.

Anno 1465. venit Neapolim Hippolyta Sfortia uxor Alphonſi Secundi.

Anno 1470. Elionora Ferdinandi filia nupſit Herculi Eſtenſi.

Anno 1476. Beatrix Aragonia Ferdinandi filia Regi Ungariae nupſit: 18. Septembris exit ad Virum.

Anno 1477. prima Septembris Joanna tertia ſoror Catholici Regis uxor Ferdinandi Primi venit ad Virum.

Anno

(S) AD APPENDICEM LUPI, quae juſtius Appendix ad Chronicon Anonymi Caſſinenſis dicenda eſt, namque iſtud in anno ſubſtitit 1212 a quo ipſa exorditur, paucula haec in patriae meae gratiam obſervo, plurimis aliis omiſſis, quae aeque ac iſta, non librariorum incuriae, ſed Auctoris imperitiae videntur, imputanda, mihique pro ſuſcepti operis munere minime inpraeſentiarum ſunt caſtiganda.

An. 1459. Equitavit Rex Ferdinandus Primus per civitatem. Regnat. an. 26. At cetera antiqua omnia monumenta Alfonſum Ferdinandi Primi patrem vita functum notant anno 1458. *Quo mortuo* inquit Jovianns Pontanus de bello Neapol. lib. 1. *Reguli, civitateſque miſſis Oratoribus, Capuae conventu habito (nam peſtilentia Neapolim infeſtabatur) in Ferdinandi verba, de more juravere.*

Anno 1480. Hydruntum capitur a Turcis 27. Julii.

Anno .... 23. Januarii Ferdinandus Secundus equitavit ut Rex, & duxit Joannam quartam Infantam, ejus amitam, & filiam Ferdinandi Primi ex Joanna tertia uxore.

Anno 1484. 22. Auguſti moritur Papa Xyſtus. Eo anno 25. Auguſti venit Neapolim D. Franciſcus de Aragonia filius Regis Ferdinandi.

Anno 1490. Regnum Granatae capitur.

Anno 1494. 25. Januarii obiit Ferdinandus Primus, & ſepultus eſt in Tribuna Sancti Dominici, ubi & cadaver Alphonſi erat. Iſto anno fuit repertus Tarenti liber Sancti Cataldi, conſiſtens in tribus laminis plumbeis, videlicet, duabus extremis ſemiſcriptis, & media ſcripta ex utroque latere, qui praeſentatus fuit Domino Regi, loquens de dicti Regis repentina morte, & ſic fuit, repente mortuus. Eo die Alphonſus Secundus ex prima uxore, equitavit Rex, & eo anno legitur coronatus per Legatos in Epiſcopatu cum magno triumpho.

Anno 1495. Alphonſus ſentiens adventum Gallorum, diffidens auxilio Magnatum, qui eum oderant, ſponte reliquit filio Regnum, ipſe in Siciliam ſecedit ...... ubi moritur in Meſſana: 23. Januarii diſceſſit Neapoli.

Anno 1495. Carolus Octavus cum 80. mill. armatis capta vi Cajeta, eaque devaſtata, & data in ſanguinem militibus, Regnum obtinuit, expulit Ferdinandum in Iſclam, intravit Neapolim 22. Februarii in Caſtro Capuano, ſanavit plures Neapolitanos morbo ſchrophularum. Eo anno, quia Cives Neapolitani ſufferre non poterant injurias Gallorum, 7. Julii redeuntem cum claſſe Regem Ferdinandum Secundum receperunt per portam Mercati, Gallis undique trucidatis; & ipſe Carolus verſus Galliam ſe ſalvavit, alias de eo, & exercitu ſuo actum fuiſſet.

Anno

(T) Anno 1496. 7. Octobris moritur ſtrenuiſſimus Ferdinandus Secundus, & ſepultus eſt in S. Dominico; eo anno, & die equitavit Rex Federicus in Civitate Capuae, quia Neapoli erat peſtis. Regnat annis quatuor cum

(T) *An. 1496. 7. Octobris moritur ſtrenuiſſimus Ferdinandus Secundus &c. Eo anno, & die equitavit Rex Federicus in civitate Capuae, quia Neapoli erat peſtis &c.* Qui potuit eadem die Capuam Fridericus advolare, Barones Regni, ut oportebat, ſecum habens, quem ad eandem urbem ea ſane die literas dediſſe de ſuſcepto a ſe Regno poſt mortem Nepotis, Campana monumenta, ipſaeque ejus, quae extant in ejuſdem urbis Archivio literae, teſtantur. Certe ex actis Regiae Cancellariae coronatum illum ſolemni ritu Capuae conſtat *in Eccleſia Cathedrali per manus Apoſtolici Legati Caeſaris Cardinalis Borgiae 4. Idus Auguſti, anno 1497. Indict. 15. praeſentibus Archiepiſcopo Conſentino, Pontificis tunc Alexandri VI. a ſecretis, & quampluvimis Praelatis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, atque nonnullis Oratoribus: videlicet Oratore Regis Romanorum, Regis Hiſpaniae, Venetiarum, & Ducis Mediolani; Proſpero Columna Duce Trajecti, Fabritio Columna Duce Tagliacozzi, Alfonſo de Aragona de Piccolomineis Duce Amalfiae, Ferdinando Franciſco Guevara Marchione Piſcariae, Trojano Caraczulo Duce Melfiae, Alberto Carrafa Duce Ariani, Andrea de Altavilla Duce Termularum, Franciſco de Urſinis Duce Gravinae, Petracono Caraczulo Comite Pulicini, Joanne Thoma Carrafa Comite Matalonis, Trojano de Cabanillis Comite Montellae, Belliſario de Acquaviva Comite Neritoni, Marco Antonio Caraczulo Comite Neocaſtri, Joanne Carrafa Comite Policaſtri, Vito Piſanello Regio Secretario, Antonio Griſono Regio Camerario, Roberto Boniſacio Milite, & aliis Donnicellis, Baronibus, & Militibus &c.* Sylveſter Guarinus Averſanus in Diario ſui temporis non dum edito, Italice deſcripto, de eadem Frederici Coronatione ſic habet: *Giovedì a' 10. di Agoſto 1497. La Maeſtà del Signore Re Federico ſe incoronato allo Veſcovato di Capua alle 17 ore con gran triunfe; & lo Legato, che lo iè a coronare, era figlio a Papa Aleſandro, ch' era Cardinale de Valentia, dove foro aſſai Baruni, & gentilhuomini bene in ordine; ma non ci fu nullo Barone di caſa Sanſeverino. E dopo la Maeſtà ſua cavalcao per Capua, e lo Signore Ferranno d' Aragona gettava una ſorta di moneta, che valeva mezzo carlino, quale moneta haveva da una banda un libro dentro una fiamma di foco, e lo motto diceva:* Recedant vetera; *dall' altra ci era una corona, e lo motto diceva:* A Domino datum eſt iſtud. *Domenica a' dì 13. ſua Maeſtà fece uno bello convito alli Barune, & allo Cardinale di Valentia, & fecero gran feſta, & triunfe. Et Lunedì ſua Maeſtà ſe ne andao in Napoli inſieme con lo Cardinale. Allo convito ſi trovao lo Prencipe di Biſignano di caſa Sanſeverino.* Haec ille (39).

(39) Id tamen verum eſt, quod Notarius Caeſar Malfitanus de Neapoli in Protocollo de anno 1496. ſic adnotavit pag. 39. Die 7. Octobr. 1496. mortuus fuit Rex Ferdinandus II. & in eodem die equitavit Sereniſſimus Rex Federicus, qui Rex fuit benedictus eodem die per Reverendiſſ. Alexandrum Carafam Archiepiſcopum Neap. *Prat.*

Digitized by Google

cum Sereniſſima Iſabella Baucia uxore, ex qua genitis tribus filiis maſculis, & duabus femellis, expulſus, ad Ludovicum Regem vadit, caſu ejus domo igne combuſta prius, poſtea moritur.

Anno 1502. 4. Auguſti convenientibus contra Federicum Ludovico Franciae Rege, Duce Mediolani, Catholico Ferdinando, & uxore, miſſo Domino de Obegni per Franciam cum magno exercitu Neapolim, & Conſalvo Ferdinando cum alio in Calabriam Regnum obtinent. Facta eſt diviſio Regni, facta deditione Neapolis. Capua praedata eſt per Gallos nolentibus Civibus ſe dedere (40).

Anno 1503. quia Regnum non capit duos, commiſſis pluribus ſtragibus, die Veneris Aprilis, in Cirignola victi Galli, iterum menſe Decembri in Garigliano. Denique cum victorioſo exercitu intravit Neapolim Prorex magnus Capitaneus 16. Maii die Martis hora xx. & demum una die quaſi per duas horas cepit arcem Novam. Aliae ſe dederunt.

Anno 1503. menſe Decembris habita eſt notitia mortis Reginae Iſabellae, ſuperſtite Joanna filia, & Ferdinandus duxit aliam uxorem.

Anno 1506. prima Novembris die Dominico venerunt in Regno Rex Catholicus, & Regina Germana de Foix uxor ejus cum quatuordecim triremibus, & aliis lignis: intravit Civitatem rupta porta, ſub pallio aureo, arcubuſque triumphalibus, per totam Civitatem oſtendens laetitiam, dedit ei omnes gabellas, quas rehabuit, pro 30. mil. aureorum. Eodem anno 4. Junii diſceſſerunt Rex, & Regina cum Illuſt. Magno Capitaneo, relicto Joanne de Aragonia Comite Ripecurſiae in Regno.

Anno 1507. 16. Maii captus eſt piſcis Neapoli centum cantariorum, de quo factum eſt oleum.

Anno 1508. 14. Septembris rediit Neapolim Beatrix

(40) Haec in A. 1501. contigere, ut alibi plenius dicendum.

trix Sereniſſima Regina Ungariae. Moritur, & in Sancto Petro Martyre ſepelitur, cum per prius veniſſet de Ungaria.

Anno 1511. 2. Novembris Vicerex Regni deſcendit Bononiam cum exercitu pro tuitione Eccleſiae contra Gallos.

Anno 1513. 21. Februarii moritur Julius Papa Secundus hora 6. Eodem anno 21. Martii creatur Papa Joannes de Medicis, qui creatus Pontifex de natione Florentina, vocatur Leo X.

Anno 1514. menſe Novembris Tyberis inundavit, & eodem anno 2. Decembris Iſabella Eſtenſis filia Eleonorae Aragoniae, uxor Marchionis Mantuae, equeſter venit Neapolim ad videndum Reginam, & diſceſſit Neapoli 15. ejuſdem.

Anno 1516. 23. Januarii obiit Rex Catholicus, & eo die ſucceſſit Joanna, & Carolus Maximus ejus filius. (*qui fuit Imp. V. nomine*)

Anno 1517. 7. Januarii die Mercurii prima hora noctis obiit Joanna tertia, ſoror Catholici Regis.

Anno 1518. 28. Auguſti, obiit Joanna quarta, filia Joannae tertiae praedictae, die Sabbati.

Anno 1519. 12. Januarii moritur Maximilianus Imperator.

Eodem anno 7. Julii habita eſt notitia per litteras, qualiter eſt electus Carolus Rex Romanorum, & Imperator.

Finis Appendicis ad Protoſpatam Incerti Auctoris.

DE

ANONYMI CASSINENSIS
CHRONICON.
P. ANTONII CARACCIOLI
De Anonymo Caſſinenſi.

R*Es, ſuae, & ſuperioris aetatis, easque praecipue, quae ad Caſſinenſem ditionem ſibi viſae ſunt pertinere, accurate literis mandavit hic Monachus. In Cod. m. s. e quo, dum in religioſiſſimo Caſſinenſi Coenobio eſſem, excepi, non eſt Auctoris nomen. Haud raro id antiquis Scriptoribus, & maxime Monachis, in more fuit, ut in editione librorum, modeſtiae ergo, nomen celarent ſuum. Atqui hunc ſcriptorem fuiſſe Monachum Caſſinenſem produnt aperte verba ejus ad ann.* 1139. *Idem Rex Rogerius ad hoc* (Caſſinenſe) *Coenobium venit* 3. *Kal. Aprilis: cui per chartulam Roccha de Bantra traditur pro Pontecurvo, quem dicebat injuſte a nobis detineri. Et ad ann.* 1201. *Abbatem Caſſinenſem*, ſuum *vocat* Abbatem. *Extendit autem hoc Chronicon usque ad annum* 1195. *quo, ut opinor, ipſe vivebat. Gratiae profecto huic habendae ſunt, quod multa narret, quae nemo alius ſcripſit. Plura ego non habeo, quae de Chronographo anonymo, & hactenus inedito, dicam. Porro hominum, geſtorumque hoc Chronico deſcriptorum clariorem notitiam dat Nomenclator, quem in Propilaeis praefiximus Operi.*

CAMILLI PEREGRINII
DE ANONYMO CASSINENSI
PRAELOQUIUM.

UNi Anonymo, Caſſinenſi Monacho, univerſum hoc adſcribitur Chronicon, quod ab anno Chriſti milleſimo nulla ſatis congrua, quam cognoverim, occaſione deductum, ad annum pervenit 1212. Auctoriſque ſui nullo nomine prodito, eſt non in uno ejuſdem Monaſterii manuexarato Codice, ſed nec integrum, nec ad eandem prorſus normam, deſcriptum. Namque ejus pars, quae ad annum pertingit 1152. in Codice habetur ſignato num. 47. librariique ſane errore ab anno 1034. ad finem uſque foediſſimam, ac fere perpetuam unius anni anticipationem fovet. Subſequentem vero partem ab anno 1154. ad annum 1195. Codex exhibet ſignatus num. 199. qui ſimul anteriora illa continet ab anno milleſimo, non tamen eadem prava anniorum conſignatione perturbata: quippe qui recentius, nec inepte, fuerit ut plurimum caſtigatus, ſicut frequentes in eo raſurae, lociſque quibus oportuit, nova ſuperinducta ſcriptura demonſtrant. Poſtrema tandem pars ſcripto Codici adſuta eſt Chronicorum Leonis Oſtienſis, & Petri Diaconi, quae non ab anno 1195. ad quem ſubſiſtit modo dictus Codex 199. ſed ab anno exorditur 1153. ita ut Auctarium, ſive continuatio haud putanda illa ſit Chronici deſcripti in Codice 199. ſed Chronici in Codice 47. qualis plane eſſe videtur, eundem cum ſervet Prochroniſmum ad annum uſque 1188. quo vitio, ut dixi, prior pars illa in praefato Codice 47. ſimul laborat: ex occaſione nimirum, mihi iterum in Serie Abbatum Caſſinenſium, in Theobaldo exponenda; quod *anni Dominicae Incarnationis, & Indictiones, & caetera* (minio depicta) *quae debuerant ni-*

nigrae ſcripturae (ſcilicet ſingulis per ſingulos annos narratiunculis) *praeponi*, *fuerunt poſtpoſita* ad jam dictum uſque annum 1188. ad quem librarius haec monuit his ipſis verbis; dicens inſuper, ſubſequenti a ſuo quaeque loco fuiſſe deſcripta. *Dehinc vero*, inquit, *praeponuntur anni Domini*, *& caetera*, nam anni etſi nullis eventibus clari, ſuo nihilominus ordine notati ibidem fuerant. Aſpectus igitur, & ordo praefati Chronici in antiquis exemplaribus, omiſſa illorum minutiori, ſed ad rem nihilo utiliori deſcriptione, eſt plane, quem dixi. Ex iis vero ejus editio, quae adhuc unica habetur, ſubſcripto ordine cum proceſſerit; nempe pars ejus, quae ad annum pervenit 1152. cum fuerit deprompta ex Cod. 47. ſubſequens autem pars ad annum uſque 1195. ex Cod. 199. reliqua tandem ex tertio ſuperius dicto Codice manarit, factum hinc eſt, ut prior pars illa, ad ſui Archetypi inſtar, male conſignatos annos nil melius repraeſentarit; cetera autem pars, quae ad exemplum Codicum notae melioris expreſſa eſt, haud talem contraxerit deformitatem. Sed utinam priſcus librarius, qui ex deperdito nunc Autographo novum ante alios omnes exſcripſit exemplum; ſive aliud (nam exemplum in Codice 47 exaratum ex alteruto effluxiſſe videtur, quod ulterius producendum quoque fuerat, ſicuti adſutae ibi, conſuetiſque lineis interſtinctae, ſcribendoque accommodatae membranae, quae nunc vacuae, indicant: nec ſane Codex 199. & ipſe olim mendoſus, Prototypum dicendus) utinam, inquam; notulas ut reor, ad antiquiſſimi exemplaris oram poſtea deſcriptas recens librarius in exaratum a ſe Antigraphum inducens, eas ad reſpondentes Chriſti annos attentiori cura retuliſſet! Quam inconvenientiam non cenſor ille, qui annos in Cod. 199. paucis exceptis, rite direxit, nec alius poſtmodum advertit; unde multa in annis diſparata, abſurdiſſime ſimul congeſta praeſenti in Chronico nunc habentur, quae minime credam, a primaevo ejus Auctore, viro non prorſus inerudito, adeo inepte fuiſſe confarcinata.

Sane in Lupo quoque, ne aliena, remotioraque a nobiſdem exempla, non ſemel hunc ipſum commiſſum errorem, ſuis locis probatum eſt; quod etiam de adnotata ibidem collectione annorum ab obitu S. Martini ad annum Chriſti 912. ſentiendum judico; quae haud ab eodem Auctore, genere Apulo, ſed ex Francorum more a viro Franco ad oram priſci exemplaris fuerit, procedentibus annis, exarata; exque Codice illo in alios dein manarit. Verum quid te diutius moror? Noſtri ne Caſſinenſis Anonymi, quae nunc habentur in membranis exemplaria, alia aliis viciſſim cum ſint pinguiora, non id clare probant? ipſa nimirum a ſuis librariis, ſive ab iis, qui denuo hoc opuſculum deſcribendum curarunt, pro arbitrio fuiſſe qua aucta, qua decurtata? Chronicon ſane metipſum ad annum uſque 1137. ex Oſtienſis, & Petri Diaconi Chronicis defloratum, nec ab unico continuatum Caſſinenſi Monacho, obſervatu difficile non eſt: quod perinde eſt, ac varie a variis fuiſſe acceptum; nam quiſquis illud ad annum produxit 1195. Caſſinenſem Abbatem Roffridum, tunc viventem, abſolute *Abbatem* appellat: ſecus autem, qui annos ſupplevit ad 1208. qui *Dominum* illum, & *noſtrum Abbatem* dicit. At reliquos quatuor annos neutrum, ſed tertium quendam Monachum habuiſſe exiſtimo adnotatorem; qui primi Continuatoris morem ſequutus, nec praememoratum Roffridum, nec ejus ſucceſſorem Petrum honeſtiori alio, quam ſimplici *Abbatis* titulo condecorat. Hanc porro Auctorum multiplicitatem ex aliis etiam probare poſſem adminiculis, ſed id tanti non eſt; eruntque haec ad rem praeſentem ſatis.

ANO-

ANONYMI

MONACHI CASSINENSIS,

Rerum in Regno Neapolitano geſtarum, breve Chronicon,

Ab anno Chriſti M. uſque ad MCCXII.

E duobus Codd. mm. ss. 47. & 199. qui ſunt in Caſſinenſi Coenobio diligenter exceptum.

Additae ſunt Appendiculae aliquot ex Codd. mm. ss. ejuſdem Bibliothecae Caſſinenſis. Quae Cod. Caſſinenſ. 199. plura habet, ea † *notavimus.*

ANno 1000. Otho Imperator puer Beneventum venit. † Quidam Nortmanni Hieroſolymis venientes, Salernum a Sarracenis liberarunt (1).

(A) 1001. Obiit Otho tertius Imperator Sutri, & Henricus filius patrui ſui fit Rex.

† Bea-

(A) *An.* 1001. *Obiit Otho tertius Imperator Sutri* &c. Oſtienſis lib. 2. cap. 24. obiiſſe dicit Othonem *apud Paternam*, *non longe a civitate Caſtellana*, ſed annum non admodum clare prodit; cui de loco conſentiunt plerique alii antiqui, de anno nihilominus ſubſcribentes huic Anonymo. Alii tamen ab iis diſcrepant, quos ſequitur, ac tuetur Baronius, defunctum illum perhibentes anno ſequenti. Sed Auctorum non ſemper nunc obſervo diſcrepantias, qui exules, exoletaſque ſtudioſius aucupor lectiones, & fugitivas. Hoc non prae-

(1) Plura hic Anonymus, aut ejus amanuenſis anachroniſmi, vel prochroniſmi crimina continet. Neque initium ſine labe. Otho III. (qui ad diſtinctionem Patris, & Avi *puer* heic adpellatur) A. 1000. in Germania morabatur. In Italiam perrexit ſequenti A. 1001. quo Beneventi moratus eſt. Inde digreſſus A. 1002. in Paterni Caſtro infirmatus occubuit, dum in Germania regredi paraverat, non autem Sutrio. Nec Salernum A. 1000. Sed 1002. liberatum, ipſo quo Aug. obiit anno.

(B) ✠ Beatus Dominicus migravit ad Chriſtum.

1002. Hoc anno venerunt Sarraceni ſuper Capuam (2).

(C) 1004. Terremotus ingens per XV. & eo amplius dies hunc montem exagitavit, ita ut in nonnullis locis Eccleſiam ſcinderet.

1007. Obiit Landulphus Princeps Capuanus.

1010.

praeteream, in Codice 199. deficere τὸ. *Sutri*: in quo etiam deficiunt nonnulla deinceps alia, quae Codex habet 47, locis infra deſcriptis, eaque hoc loco congerere, opportunum duxi. In Codice igitur 199. haec deſiderantur. Ad an. 1016. *Obiit Joannes* &c. ad an. 1022. *obiit Athenulphus Abbas:* ad an. 1066. *Campaniam* ad an. 1089. *B.Martini.* ad an. 1093. *EccleſiaS. Andreae* &c. ad an. 1107. *Caſtrum Terami* &c. ad an. 1125. *Caſtellum Suiu* &c. ad an. 1129. *ivit* ad an. 1136. *paene totam quatuor:* ad an. 1145. *apud* ad an. 1146. *alii a Turcis occiſi ſunt.* ad an. 1150. *obiit Sybilla Regina* ad an. 1151. *multi, &c.* ad an. 1152. *Sol paſſus eſt Eclypſim*, & infra, *Rex Hieroſolymitanus cepit civitatem Aſcalonam. Rex Rogerius, &c.* Item deficiunt iſta alia, quae tertius Codex habet. Ad an. 1158. *Caſſinenſis* ad ann. 1162. *Rex Siciliae* &c. ad ann. 1176. *Andriae*, & ad ann. 1182. *Eccleſiae*. Haec curioſius notare non piguit, ut haberes, quæ quibus differant utraque ſcripta hujus Anonymi exemplaria, nam editus Codex affixo indicavit ſigno ſalutis † quae non ſunt in Cod. 47. utque ex his noſcas, quam varie, ut praedixi, praeſens a librariis Chronicon fuerit acceptum.

(B) *An.* 1001. Ex Cod. 199. *Beatus Dominicus migravit ad Chriſtum*. Ipſe falleris, non me fallis, Anonyme: ni tuus librarius, quod magis credam, ſit falſi (ſaltem oſcitantiae) accuſandus. Oſtienſis ſane lib. 2. cap. 60. ex quo tu iſta, praefatum B. Dominicum, Monachum Caſſinenſem, ad Dominum migraſſe perhibet in anno 1031. idemque inedita Acta ejuſdem Divi, ac Petrus Diac. adſtruit lib. 3. cap. 39 bis. Manifeſtum adeo errorem nullus certe, niſi librarius, commiſit; qui ut infra alias ſaepe, notulam ad antiquiſſimi exemplaris oram exaratam, novum in codicem intulit, & in locum non ſuum: quoniam ſcilicet illam inter binas columnas, ut loquuntur, defixam, qua forma praefatus Codex erat, ni fallor, deſcriptus: cum neſciret ad annum referendam 1031. ad reſpondentem ex adverſo latere annum retulit 1001. qui in oppoſita columna erat notatus. Codex quidem Oſtienſi, & Petro Diacono adſutus, ex ampliſſimis compactus membranis etiam per columnas exaratus habetur.

(C) *An.* 1004. *Terremotus ingens &c.* Oſtienſis lib 2 cap. 25. id refert in annum octavum Abbatis Joannis, qui hic fuit Chriſti 1004. Vide Seriem Abbatum Caſſin.

(2) Potius dicere debuerat: *Hoc anno venerunt Saraceni ſuper Barium*, ut ſup. in Lupo Prot. animadvertit. Capua multo poſt a Saracenis occupata, ſcil. A. 1007. ut alibi opportunius.

1010. Obiit Joannes Abbas Beneventi.

1011. Sol defecit, & fames valida fuit.

1014. Henricus Rex venit Romam, & coronatus eſt a Papa Benedicto (D). Et Pandulphus Princeps . . . (3).

1016. Luna verſa eſt in ſanguinem.

1017. ✝ Nortmanni, Melo duce, ceperunt expugnare Apuliam.

1021. Dattus captus eſt a Graecis in turri Gariliani.

1022. Henricus Imperator venit Italiam, & ſuper Trojam. Theobaldum ordinavit Abbatem. Pandulphum fecit Principem, qui fuit Comes Theanenſis. Pandulphum Principem vinctum ſecum abſportavit. Obiit Athenulphus Abbas.

(4) 1025. Obiit Domnus Henricus Imperator (E), & Pandulphus Princeps ſolutus vinculis, anno uno obſedit Capuam cum Graecis, & tandem recepit eam.

1027.

(D) *An.*1014. *Henricus Rex &c. Et Pandulphus Princeps* . . . . In exemplaribus nulla eſt lacuna, quae hanc plenam habent ſententiam. θ. *Pandulphus Princeps* hoc eſt. *Obiit*. Symbolica igitur quae erat obitus Pandulfi nota, cum viſa fuiſſet, & textum perſuaſit mancum: de quo miror; nam Typographus ejusdem notulae uſurpatam ſignificationem, quae ab Lipſio, De recta Pronunc. L. L. cap. 14. aliiſque affatim expoſita eſt, bene callens ad an. 1077. obitum Richardi; ad ann. 1104. obitum Oderiſii; ad ann. 1117. obitum Paſchalis; ad ann. 1122. obitum Gerardi, & alibi pluries per *obiit* expreſſit, qui per θ in ſcriptis exemplaribus conſtanter fuerant demonſtrati. Sane in Chronico Ciccanenſi non dum edito, quod ex loco, ubi primum repertum, vocant Foſſae novae, in quo alia multa totidem ſyllabis atque in hoc enarrantur, haec ipſa de Henrici Regis coronatione, & Principis Pandulfi obitu abſque ullo defectu hoc anno habentur.

(E) *Ann.*1025. *Obiit Domnus Henricus Imperator*; *& Pandulphus Princeps ſolutis vinculis, anno uno obſedit Capuam cum Graecis, & tandem recepit eam*. Scripta exemplaria *vi recepit*, quibus favet Oſtienſis lib. 2. cap. 57. ſed per ſeſquiannum obſeſſam tradit: uter verius, dicam in Principum Capuae Chronologia.

(3) Alio in exemplari ſegitur: 1015. *Idem Papa Romae Concilium celebravit*.

(4) A. 1024. obiit Henricus Imp. Pandulfus Capuam recepit poſt longam obſidionem A. 1025. Anonymus utrumque eodem anno confundit.

(F) 1027. Idem Pandulphus Princeps ingreſſus eſt Neapolim, & obtinuit eam anno uno, & menſibus quinque.

1029. Luna quintadecima obſcurata eſt.

1033. Solis pars maxima obſcurata eſt in ipſa feſtivitate S. Petri (G).

1034. Obiit Theobaldus Abbas (H).

1035. Baſilius fit Abbas.

1036. Sexto Kal. Febr. Mons Veſuvius eructavit incendium, ita ut uſque ad mare diſcurreret (I).

1037.

(F) *An.* 1027. *Idem Pandulphus Princeps ingreſſus eſt Neapolim, & obtinuit eam anno uno, & menſibus quinque*. Oſtienſis loco antedicto. *Tenuitque Neapolim Capuanus Princeps per annos ferme tres*. Igitur in Anonymo ſcriptum prius fuerat *obtinuit eam an. I. & menſ. V.* altera autem unitatis nota in vetuſtiſſimo codice exoleta, recentiores librarii ſcripſere *anno uno* &c. Vide quae ſuperiori Tomo in Chron Duc. Neap. diximus. *Prat.*

(G) *An.* 1033. *Solis pars maxima obſcurata eſt in ipſa feſtivitate S. Petri. Ex certa Aſtronomicarum Tabularum obſervatione*, inquit Baronius ad ann. 1033. num. 9. *conſtat hanc Solis Eclipſim contigiſſe hoc anno 3. Kal. Julii, ipſa die Apoſtolorum Petri, & Pauli:* ut eam Glaber Rodulfus conſignavit lib. 4. cap. 9. Dein Helgaldum reprehendit, ac Sigebertum, illam referentes ad an. 1032. Et Aſtronomorum quidem calculos pro Glabro ibi, ac pro noſtro Anonymo hic ſtare, negandum non eſt. At Glaber, nec ſibi de anno praedictae Eclypſis admodum conſtare, hinc intelligi poteſt; quod ipſe antedicto loco tradat, iterum quoque *poſt annos. IV.* (ſcribe *VI.* hoc eſt in an. 1029. *factam Eclipſim Solis undecima die Kalendarum Septembrium feria 4. hora 6. atque Luna, ut ſemper fit, viceſima octava: eodemque nihilominus anno Conradum apud Saxoniam Romanorum obiiſſe Imperatorem*. Nam lib. 5. cap. 1. Conradi obitum refert ad annum *Milleſimum quadrageſimum primum Incarnationis Dominicae, quo extitit Terminus Paſchalis duodecimo Kalendarum Aprilium, & ipſe dies undecimo*, idque adnotare ſe dicit, *quoniam nec communis unquam fit temperior*, feſtus ſcilicet dies Paſchae. Nec ignoro, Baronium cenſuiſſe, vitio librariorum ibi ſcriptum *anno MXLI.* pro *undequadrageſimo:* verumtamen Tabulae Eccleſiaſticae docent, Paſcha XI. Kal. Aprilis celebratum in ipſo, quem Glabri Codex deſignat, anno 1041. non 1039. nec de male conſignata die Paſchatis librarios argues, quos ipſe Glaber tuetur, dicens, hoc ſolemne nunquam tempeſtivius die fieri antedicta, quod verum.

(H) *An.* 1034. *Obiit Theobaldus Abbas*. Hinc annorum ordo praepoſterus eſt in Codice 47. atque adeo in Codice edito. Thebaldum obiiſſe anno ſequenti, perhibet Oſtienſis lib. 2. cap 62. exque certiſſimo annorum calculo probatum eſt in Serie Abbatum Caſſin.

(I) *An.* 1036. *Sexto Kal Febr. Mons Veſuvius eructavit incendium &c.* Non de hac Veſuvii eruptione Oſtienſis lib. 2. cap. 82. cum dicit. *Quo mortuo* (Pandulfo ſcilicet Campano Principe hujus nominis quarto, quem obiiſſe quar-

to,

(K) 1037. Conradus Imperator ingreſſus eſt Capuam Vigilia Pentecoſtes, & in Pentecoſte coronatus eſt. Athenulphus Epiſcopus reconciliatur. Pandulphus Princeps exiliatur. Guaimarius fit Princeps: & Richerius Abbas.

1038.

no 1050. X. Kal. ſive IX. Kal. Martii, alio dicam loco) *Mons Veſuvius in flammas erupit* &c. nam pergit *ſequenti anno praedictus Pontifex* (Leo IX. hoc eſt ſecundo anno ſui Pontificatus, nam de primo dixerat paulo ante cap. 80.) *iterum ad hoc Monaſterium venit in Vigiliis S. Petri; & die ſequenti, & altero Apoſtolorum Petri, & Pauli miſſas celebravit. Cumque die illo* (tertio nimirum a vigiliis praefatis, ipſoque die Commemorationis S. Pauli, trigeſimo Junii) *Sabbatum eſſet* (in anno 1050.) *ad Fratrum mandatum ingreſſus, duodecim Monachis pedes lavit &c.* De eadem ſane eruptione ineditum Chronicon Cavenſe totidem verbis, ſed ad ann. MXXXI. pro MXXXVII. qui in noſtro etiam Anonymo eſt reſtituendus, ut conſtat ex dictis. Porro hanc Veſuvii conflagrationem, quae in cunctis Oſtienſis Codicibus loco legitur ſuperius indicato, nec non Solitarii viſionem ibidem deſcriptam, haud Pandulfo IV. ſed Pandulfo cognomine Caputferreo competere, in Hiſt. PP. Langobardorum & in Serie Abb. Caſſin. in Aligerno abunde eſt probatum. Cujus quidem eruptionis in anno factae 1050. unico praefati Auctoris, ſi tamen ejus, ceſſante nunc teſtimonio, expungant illam a Veſuvianorum incendiorum catalogo, quicumque noviſſimas ejuſce montis flammas literis conſignarunt, ac Petro Damiano fidem injuſte negatam, commodent neceſſe eſt, perhibenti ipſam contigiſſe ſub Othonis II. in Cis Tyberinam Italiam adventum, hoc eſt in ann. 981. qui *cum Opuſculum dictator exararet*, ab praeſente ſibi Deſiderio tunc Caſſinenſi Abbate, ſincerae vir fidei ab aeque ſincero enarratore, & Anachoretae viſionem, & montis incendia juxta ſeriem a ſe expoſitam, ſe accepiſſe, teſtatur. Ego ſane jam pridem in Italica Diſſertatione * *De nativis Campaniae incendiis*, quam flagrante Veſuvio in anno 1631. extemporaneam habui, domique ſervo, cum pleraque nec poſt ab aliis ſuper ea re obſervata expoſuiſſem, Petro Damiani ſtandum currenti licet calamo, pronunciavi.

(K) *An. 1037. Conradus Imperator ingreſſus eſt Capuam Vigilia Pentecoſtes, & in Pentecoſte coronatus eſt. Athenulphus Epiſcopus reconciliatur* &c. Oſtienſis lib. 2. c. 64. de adveniente Conrado Capuam hoc anno (anno inquam 1038. qui depravato Anonymo eſt 1037.) *Imperator*, inquit, *Capuam in ipſis Vigiliis Sanctae Pentecoſtes intravit. Altera die civitatem egreſſus, apud Capuam veterem tentoria figit*. Igitur urbe egreſſus eſt, poſtquam ſacris interfuiſſet mane celebratis, inter quorum ſolemnia fuit coronatus. Cur autem non Romae coronatus eſt Conradus? Dices; quia non tunc primum vel in Regem, vel in Imperatorem eſt ille ſublimatus; quem Regem ſalutatum perhibent anno 1026., Imperatorem anno ſequenti; ſed ſolemnitas quaedam ejus fuit tum Regiae, tum Imperialis coronationis, agi, ac repeti ſolita in celebrioribus anni diebus, quam Anonymus hic noſter, itemque Cavenſis ineditus Chronologus compendioſo adnotarunt ſermone, Oſtienſis vero omnino praeteriit, utpote ex frequenti, ut dixi, conſuetu-

* Quam modo flammis abſumtam etiam deflemus. *Pratil.*

1038. Obiit Conradus Imperator; Heinricus filius ejus imperat (5).

(L) 1041. Luna XIII. obſcurata eſt per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in coelo.

1044. Richerius Abbas ejecit Normannos de terra Sancti Benedicti.

1046. Heinricus Imperator venit Capuam, & reddidit eam Pandulpho Principi juniori.

1049.

dine rem ſatis notam. Sigebertus ſane coronatum eundem hunc Conradum perhibet anno antecedenti, die pariter Pentecoſtes ad Miſſam apud Mediolanum. Lotharius quoque Imperator in anno 1137. menſe Septembri, cum in civitate eſſet S. Germani ad pedes Caſſini Montis, miſſumque delegaſſet ad Monachos in ſuperiori Monaſterio decentes, qui eis nunciaret, ſe poſtridie Montem aſcenſurum, *ipſe coronam Patritiatus accepturus, in Civitate remanſit: quippe tunc Exaltationis Sanctae Crucis agebatur celebritas*, quae ſunt verba Petri Diaconi in Auct. ad Oſtien. lib. 4. cap. 120. Venetae, & Pariſienſis editionis atque ſcripti etiam exemplaris. Robertus de Monte in antiquo Codice apud Iuretum ad Iuonis epiſt. 70. de Monaſterio ſcribens S. Joannis Laudunenſis. *Tantae vero dignitatis*, inquit, *erat eadem Abbatia, ut quandocumque Rex Francorum in diebus ſolemnibus Lauduni coronandus eſſet, in ipſa praecipue* (malim *praecipuam*) *coronam auream portaret*. Sugerius quoque in Ludovico Craſſo frequenter iteratas Regiarum coronationum celebritates prodit, tradens, *Remenſem Eccleſiam contendiſſe primae Regiae coronae provincias* (*primitias* legit idem Iuretus ad Ivonis pariter epiſt. 189. ſed abſque neceſſitate, qui aliis etiam in locis immerito eundem Auctorem vexat, etſi non injuſte multotiens illum caſtiget) *ad ſe pertinere, & ſpectare*; nam de coronationibus, quae ex more repetebantur non curabant Remenſes. Ex hoc itaque ritu coronatus eſt Capuae Conradus. Sed quod noſter addit de reconciliato tunc Epiſcopo Atenolfo, id accipe de Campano Archiepiſcopo eo nomine appellato; quem Princeps Pandulſus IV. ut perhibet Oſtienſis lib. 2. cap. 64. olim *carceri mancipaverat praefatus autem Imperator ſedi ſuae reſtituit*; ſive ut Hiſtoriae Neapolitanae Latinus Auctor, ubi de Capuae Archiepiſcopis pag. 865. expoſuit, *Archiepiſcopum fecit, & elegit*, pro ſe Cavenſe ineditum laudans Chronicon, in quo tamen nil tale.

(L) *An. 1041. Luna XIII. obſcurata eſt per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in Coelo* ſcripti Codd. *V. Idus Januarii*. Sed Annus certe ex more anticipatus in Codice 47. reſtituendus eſt 1042. ut habet Codex 199. Præſens autem Lunæ deliquium haud ex luminarium oppoſitione factum videtur; ſiquidem fruſtra, ac falſo obſcurata ea diceretur, *cum nulla nubes appareret in Coelo, eſſetque decima tertia*. Aſtronomi ſane docent, me vero Plinius lib. 2. cap. 13. *Lunae defectum non fieri, niſi plena, ſemperque citra quam proxime fuerit*.

(5) Conradus Imp. obiit Ultrajecti A. 1039.

(M) 1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus eſt.

(N) 1051. Guaimarius Princeps interficitur, & Bonifacius Marchio.

1052. Leo Papa cum Normannis in Apulia dimicavit (6).

1053. Leo Papa obiit (7).

1054. Victor Papa fit. Richerius Abbas defungitur, & Petrus Abbas ordinatur.

1056. Federicus fit Abbas, qui & poſtmodum Stephanus Papa.

1057. Hoc anno defuncto Stephano Papa, & hujus Monaſterii Abbate, Domnus Deſiderius omnium Fratrum unanimitate Abbas eſt ordinatus (8).

1058. Nicolaus Papa ordinatur.

1060. Obiit Nicolaus Papa.

(O) 1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intravit

(M) *An. 1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus eſt*. Alii etiam antiqui, ipſeque Oſtienſis lib. 2. c. 80. & ſeqq. quo auctore uſus eſt hic noſter, electum Leonem tradunt deſcripto anno 1049. Anonymus tamen novam hac vice tenens ſupputationem, in Codice 199. annum electi Leonis deſignat 1050. qui in Codice 47. eſt 1049. more ibi conſueto.

(N) *An. 1051. Guaimarius Princeps interficitur, & Bonifacius Marchio*. Alter Salerni Princeps, alter Mantuae Marchio. Utriuſque autem caedes in Cod. 199. ad an. notatur 1052., quo Hermannus Contractus rei geſtae coaevus Bonifacium peremptum prodit. Sed Guaimarium tunc quoque nece ſublatum, Chronicon exponit Cavenſe, quod etiam ex Oſtienſi intelligi poteſt, perhibente l. 2. c. 84. *eodem anno illum occiſum, quo inter Leonem IX. & Henricum II. facta eſt commutatio de Benevento, & Epiſcopio Bambergenſi*; quae ex praefato Hermanno in exeuntem an. 1052. eſt referenda. Sed de his alibi.

(O) *An. 1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intravit Capuam, & factus eſt Princeps XII. Kal. Junii*. Nicolaus in anno deceſſit 1061. extremo ut volunt, Junio; cui ſubrogatus eſt Alexander poſt tres circiter menſes, quod tradit Oſtienſis lib. 3. cap. 21. Noſter igitur more non ſuo, ſed ſui librarii, annum anticipans, obitum cum notaſſet Nicolai ad annum 1060. electionem Alexandri minime in ſequentem debuit referre. Qui anno etiam ci-

(6) Hæc verius in A. 1053.

(7) Obitus Leonis Papæ fuit A. 1055. cui ſucceſſit Victor II.

(8) *Defuncto* potius Victore, non *Stephano*. Stephanus vero IX. Victori ſucceſſit, qui obiit A. 1055. Florentiae; illique ſucceſſor datus Nicolaus II.

Capuam, & factus eſt Princeps XII. Kal. Junii.

1062. Luna quintadecima Eclypſim paſſa eſt V. Idus Novembris.

1065. Hoc anno Domnus Deſiderius Abbas coepit aedificare Eccleſiam Sancti Benedicti in hoc Monte Caſſinenſi.

(P) 1066. Stella Cometes apparuit. Gotfridus Dux cum exer-

citius Richardum ex Averſae Comite Principem Capuae factum prodit; namque ille in anno 1058. ut ex antiquis Tabulis, & ex Romualdo Salernitano manifeſtum eſt, Capuam, ſed limitata quadam poteſtate, obtinuit: pleniſſime autem in anno 1062., quod Anonymus hoc loco notat, fuſiuſque Oſtienſis lib. 3. cap. 16. perhibens ſimul, Richardum a Nicolao II. apud Melfiam, Apuliae urbem, Concilium celebrante in anno 1059. Capuae Principatum obtinuiſſe: *Iiſdem quoque diebus*, inquit, *& Richardo Principatum Capuanum, & Roberto Ducatum Apuliae, & Calabriae, atque Siciliae confirmavit cum ſacramento, fidelitate Romanae Eccleſiae ab eis primo recepta &c. Confirmavit*, inquit, quod noto, ne rem ſecus ac geſta traditur, quis capiat, hujus ſcilicet verbi uſus frequenti tunc uſurpatione; qua dicebant *firmari*, *& confirmari*, quod firmiter, vel in perpetuum poſſidendum concedebatur: idem enim eſt *perpetuum*, quod *firmum*; quocirca ipſa conceſſionum Praecepta paſſim *firmitatis apices* olim appellata, ipſeque ſubſignandi actus, uti nunc etiam vulgo, per *firmare*, *& confirmare* exponebatur; nempe quod ſcriptione firmarentur, perpetuoque manſura fierent ore promiſſa. Oſtienſis lib. 1. c. 28. *Princeps Radelchis, & Siconolſus Pactum diviſionis Principatus inter ſe firmantes* &c. Capitulare demonſtrans a me in Hiſtoria Principum Langobardorum evulgatum. Falco Beneventanus ad an. 1121. *Pontifex Calixtus conſilio invento, Salernum ivit quinto die intrante menſis Septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guillelmo, & Rogerio Comite confirmaret.* Et ut innumera alia exempla miſſa faciam, in Epiſtola etiam Epiſcoporum ad Regem Ludovicum inter Capitula Caroli Calvi num. 23. §. 8. *Capitula, quae habemus cum veſtris fratribus, accepiſtis, & in Chirographo apud Marſnam manu propria confirmaſtis. Contra quod ſi forte aliquis egit, non propterea vos immunes eritis ſi illud, quod teſte Domino pepigiſtis, & confirmaſtis, obſervare, quod abſit, non ſtudueritis.* Sed hoc ex Sacrae ſcripturae manavit phraſi; in qua *confirmare ſermonem*, *verba*, *petitiones*, & hujuſmodi alia multa in eandem ſententiam eſt obſervare. Unicum Regii Prophetae non omittam locum Pſalmo 116., quo Gentiles, & Judaeos invitat Pſaltes ad collaudandum Dominum *quoniam*, inquit, *confirmata eſt ſuper nos miſericordia ejus, & veritas Domini manet in aeternum*. Namq; appellatione *confirmatae miſericordiae* Chriſtus Jeſus demonſtratur promiſſus Patribus, ut exponit Apoſtolus ad Roman. 15. *Dico*, inquit, *Chriſtum Jeſum miniſtrum fuiſſe circumciſionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones Patrum.* &c.

(P) *An. 1066. Stella Cometes apparuit. Gotfridus Dux cum exercitu venit Campaniam uſq; Aquinum. Richardus Princeps Terram Marſorum intravit.* Praepoſtero ordine Anonymus iſta; nec ſcio, an ex librarii culpa. Oſtienſis

exercitu venit Campaniam uſque Aquinum. Richardus Princeps terram Marſorum intravit.

(Q) 1071. Eccleſia nova Sancti Benedicti dedicata eſt ab Alexandro Papa die Kalendarum Octobrium cum quinque altaribus ſanctis.

1072. Alexander Papa defungitur, & Ildeprandus Archidiaconus in Papam Gregorium ordinatur menſe Aprili (9).

1074. Nocte Natalis Domini captus eſt prædictus Papa ſuper ſanctum altare a quibuſdam Romanis, ſed vi; & conſtantia omnium Romanorum eodem die receptus eſt (10).

1075.

ſis ſane lib. 3. cap. 25. qui eadem fuſius, nullo tamen anno expoſito, Gotfridum Tuſciae Marchionem, aliis Godefridum (fuit hic Dux quoque Lotharingiae) adverſus Richardum, Romanam Campaniam, Romaeque vicina loca invadentem proceſſiſſe tradit, ſed tandem cum eo concordatum *ad Pontem S. Angeli, qui dicitur Todici*. Plura ubi vide. Lupus Protoſpata Richardum intraſſe Terram Campaniae, obſediſſe, ac comprehendiſſe Ciparanum; & devaſtando uſque Romam perveniſſe in anno 1066. eſt auctor; quo etiam anno inſignem apparuiſſe Cometem per totam hebdomadam Paſchae, alii quoq; antiqui tradunt. Dein itaque in anno 1067. Gotfridus Richardo obviam venit, qui annus Anonymo noſtro ex conſueta anticipatione eſt 1066. Ceterum quod Oſtienſis de Gotfridi Marchionis munere ibi perhibet, nimirum conſueviſſe illum quoties ex Tranſalpinis regionibus *Rex Italiam deberet intrare, cum ſua militia Regem praeire*, ex parte etiam tangit Nicephorus Gregoras lib. 7.; ſed Marchionis dignitatem exterus, ac Graecus ſcriptor non bene callens reticuit: *Marchiones*, inquit, *qui non clari ſunt apud Latinos, cum dignitatis gradum tenent, quem apud Romanos* (Graecos ſic appellat) *is qui vexillum Imperatoris geſtat*. Et infra: *Marchioni perpetuum munus attributum, ut novo Imperatori vexillum praeferat*. Marchiones quidem haud magno in honore primitus fuere, utpote nec inter poteſtates, nec dignitates connumerati, quales ſoli Reges, Duces, vel Principes, atq; Comites: ſed tandem & ipſi in dignitate.

(Q) *An. 1071. Eccleſia nova S. Benedicti dedicata eſt ab Alexandro Papa, die Kalendarum Octobrium cum quinque Altaribus ſanctis*. In Codice 47. annus notatur 1070. qui in Codice 199. eſt 1071. itemq; in Oſtienſi lib. 3. c. 30. a quo perhibetur, Kalendas Octobris eo anno incidiſſe in Sabbatum, quod verum. Manifeſtum errorem in re celebri facile advertit, caſtigavitq; qui hujus Chronici

(9) Annum heic poſtponit Anon. In anno namque 1073. Alexandro ſucceſſit Papa Gregorius.

(10) Haec quoque more ſolito male commiſſa. Anno namque 1076. acciderunt.

(R) 1075. Venit hoc anno Robertus Dux ſuper Salernum pridie nonas Maii, & obſedit eam terra, marique, & coepit eam die Idus Decembris.

(S) 1076. Hoc anno Richardus Princeps cepit obſidere Neapolim principio menſis Maii.

1077. (*) Richardus Princeps obiit Capuae quinta feria Coenae Domini, & Neapolis obſidione ſoluta eſt; & Jordanus fit Princeps.

1080. Heinricus Rex valida manu venit Romam, ſed obſiſtentibus Romanis cum Papa Gregorio, ſine effectu regreſſus eſt. Robertus Dux Romaniam debellaturus ingreditur.

1082. Heinricus Rex iterum Romam veniens, Porticum S. Petri vi captam ex parte deſtruxit, & Archiepiſcopum Ravennenſem invaſorem Eccleſiæ Romanæ conſtituit.

(T) 1083. Idem Rex a quibuſdam Romanis intromiſſus, poſt duos menſes a Roberto Duce fugatus eſt. Idem Dux Papam Gregorium de Vrbe erutum, Salernum perduxit (11).

1084. Fames & mortalitas maxima fuit. Gregorius Papa

(*) *Breve quoddam Chronicon Catanenſe manu exſcriptum ponit obitum Richardi Principis ad ann.* 1080. *Protoſpata autem ad ann.* 1077.

nici editionem curavit Caracciolus. Scribendum tamen erat. *Cum quinque altaribus ſuis*, non *ſanctis*, ad fidem ſcilicet utriuſque manu exarati Codicis.

(R) *An.* 1075. *Venit hoc anno Robertus Dux ſuper Salernum.* &c. Annus ad Anonymi mentem reſtituendus 1076., quem Codex 199. deſignat, eundemq. adſtruit Romualdus Salern. ſequentem verò Lupus, qui audiendus non eſt, ut ibi dixi. Sed de his plenius alio loco.

(S) *An.* 1076. *Hoc anno Richardus Princeps caepit obſidere Neapolim principio menſis Maij.* Non hoc anno, ſed ſequenti obſeſſam a Campano Principe Neapolim, notant Codex 199, Romualdus Salern. & Chronicon Cavenſe. At Codex 47. & ex eo editus, ſuum ſervant errorem. Vide quae de his, deque obitu Richardi dixi ad Lupum, ne actum hic agam.

(T) *An.* 1083. *Idem Rex a quibuſdam Romanis intromiſſus &c.* Scripti Codd. *Idem Rex Romam a quibuſdam Romanis &c.*

(11) A. potius 1084.

Papa apud Salernum moritur (12) : & Robertus Dux.

1085. XIII. Kalendas Martii noctis initio ſtella clariſſima in circulum primae Lunae ingreſſa eſt. Deſiderius Abbas Romae in Papam Victorem eligitur die Pentecoſtes.

1086. Deſiderius Abbas Papa ordinatur VII. Idus Maii, qui poſtea in hoc Monaſterio, ordinato Abbate Oderiſio, poſt tertium diem moritur. Piſani apud Africam certantes, Saracenos vicerunt.

(V) 1087. Otho Oſtienſis Epiſcopus in Papam Urbanum eligitur IV. Idus Martii (13).

(X) 1089. Eccleſia S. Martini dedicata eſt a Joanne Tuſculanenſi Epiſcopo die Octavarum ejuſdem B. Martini. Obiit Jordanus Princeps.

1090.

(V) *An. 1087. Otho Oſtienſis Epiſcopus in Papam Urbanum eligitur IV. Idus Martii. Quarta feria primae hebdomnadae Quadrageſimae, octavo ſcilicet Idus Martii congregati ſunt apud Tarracinam, Campaniae civitatem* Eccleſiae Ordines pro eligendo Romano Pontifice Victoris tertii ſucceſſore; electuſque tunc eſt Urbanus 2. *ſubſequenti die Dominico*, 4. *Id. Martii*, ut tradit Petrus Diac. in Auctar. ad Oſtienſem lib. 4. cap. 2. quem Anonymus hic noſter ab anno 1075. & in ſubſequentibus habet Auctorem. Quadrant iſta omnia in annum 1088. quod noto, ut commiſſum ſemel in hoc Chronico Prochroniſmum, conſtantiſſime fuiſſe obſervatum pateat.

(X) *An. 1089. Eccleſia S. Martini dedicata eſt &c. Obiit Jordanus Princeps.* In Serie Abbatum Caſſinenſium, ubi de Oderiſio, dicendum erit, Eccleſiam S. Martini dedicatam anno 1090. *Perque idem tempus*, inquit Petrus Diac. lib. 4. cap. 10. *Jordanus Princeps cum univerſam fere Campaniam a jure Sedis Apoſtolicae ſubductam, in deditionem accepiſſet, apud Pipernum vita deceſſit &c.* Obiit itaque Jordanus jam dicto anno, quod Lupus quoque perhibet, atque, ut Campana Emortualia notant, 13. *Kal. Decembris*: Caſſinenſe, die ſequenti: Campani autem ineunte novo anno 1091. adverſus Richardum II. ejus filium rebellarunt, ſed Anonymus noſter utrumque annum ex librarii errore antevertit. Romualdus Salernitanus defunctum dicit Jordanum *Indictione* 14. ſcilicet inchoata, *anno Principatus* 13. nempe a morte Richardi patris eodemque non exacto; apud quem annus Chriſti unitate excedit, reſtituique debet *MXC*, qui in calamo exaratis exemplaribus eſt *MXCI*. Auctor Chronici Cavenſis, ſimulque alter Chronici Ceccanenſis Auctor, dum calamo parcunt, in unum eundemque annum, & Jordani mortem, & Campanorum defectionem retulere: ille in annum 1091. hic antecedentem.

(12) Mors Gregorii PP. VII. ad A. 1085. eſt conſignanda.

(13) Anno 1088. fuit electus Urbanus II.

(Y) 1090. Caſtrum Frattae a Normannis furatur, & a noſtris duodecimo die, magna Dei virtute, receptum eſt. Capuani rebellaverunt.

(Z) 1093. Eccleſia S. Andreae Apoſtoli dedicata eſt a Raynaldo Epiſcopo Cajetano III. Kal. Febr.

(A) 1094. Stellae de coelo innumerabiles quaſi pluere menſe Aprili prope diem verſus Occidentalem plagam coeli, ubique terrarum.

1095. Innumera Francorum, & Ultramontanorum multitudo mare tranſivit (14).

(B) 1096. Stella Cometes apparuit. Hoc anno urbs Antio-

(Y) *An.* 1090. ***Caſtrum Frattae a Normannis furatur &c.*** Scripti Codd. unaque Deſcriptio conſecrationum Eccleſiarum Caſſinenſium habent *furatum*.

(Z) *An.* 1093. *Eccleſia S. Andreae Apoſtoli* &c. Vide Seriem Abb. Caſſin. in Oderiſio.

(A) *An.* 1094. *Stellae de coelo innumerabiles quaſi pluere menſe Aprili &c.* Typographi ſane defectum facile ſupplebis ex ſcriptis Codd. *quaſi pluere viſae ſunt, menſe Aprili &c.* At annus Chriſti notandus 1095. tum ex Lupo, Sigeberto, aliiſque, qui annus reſtituendus etiam eſt in Fragmento Hiſtoriae Francorum a Roberto ad mortem Philippi Regis; tum ex Petro Diacono lib. 4. c. 11. *Anno autem*, inquit, *Dominicae Incarnationis milleſimo nonageſimo quinto, Prid. Non. Aprilis, quarta Feria poſt octavas Paſchae* (eo anno litera Dominicalis fuit G. Paſcha vero vigeſima quinta die Martii) *a quarta ferme vigilia noctis uſque in crepuſculum ſtellae innumerabiles de coelo verſus occidentalem plagam ubique terrarum cadere viſae ſunt.*

(B) *An.* 1096. *Stella Cometes apparuit. Hoc anno urbs Antiochena a Chriſtianis capta eſt tertio Non. Junii, quinta Feria.* Non repetam, quae ad Lupum dixi de anno captae Antiochiae. Hoc addam minime ab Sigeberto, nonnulliſque aliis, ut ab Lupo, noſtroque fit Anonymo, nec non ab Petro Diacono lib. 4. c. 16. ejuſce urbis expugnationem in eundem annum referri, quo viſus eſt Cometes menſe Octobri, ſed in annum ſequentem, Chriſti nimitum 1098. Addam inſuper, praeſentem in Codice 47. & in hoc typis evulgato annum 1096. eſſe 1097. in Codice 199. ad Auctoris ſcilicet, ut ſolet, mentem; qui Antiochiam anno expugnatam 1098. retulit ad antecedentem, Petrum Diac. ſequutus, anno eo loci deducentem ab Chriſti Nativitate, cenſentemque eos ab aliis ductos ab Incarnatione: prave enim ejus Codices editi, ineditiq; pro anno 1097. annum nunc repraeſentant 1096., in eundem videlicet, & conceſſionem referentes Comitiſſae Adelgrimae; de qua ibi, & Cometes apparitionem, victoriamq; de Antiochia a Chriſtianis ſuſceptam.

(14) Concilium Claromontanum vere hoc anno celebratum eſt. At exercituum expeditio ſequenti anno eſt conſignanda. Quae ſequuntur, ſolito Anonymi prochroniſmo claudicant, ut ſupra dictum eſt.

tiochena a Chriſtianis capta eſt III. Non. Junii quinta feria.

(C) 1097. Civitas Hieruſalem capta eſt a Chriſtianis Idibus Julii. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obſidentes receperunt, & Richardo Jordani filio reſtituerunt. Eo anno via ignea per totam noctem in coelo apparuit V. Kalend. Octobris.

(D) 1098. Luna duodecima in ortu ſuo defectum paſſa, paulatim redintegrata eſt Nonis Junii, & Urbanus Papa moritur. Paſchalis fit Papa.

(E) 1099. Guibertus Haereſiarca invaſor Romanae Eccleſiae moritur.

1104.

(C) *An.* 1097. *Civitas Hieruſalem capta eſt a Chriſtianis Idibus Julii. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obſidentes receperunt, & Richardo Jordani filio reſtituerunt. Eo anno via ignea per totam noctem in coelo apparuit V. Kal. Octobris.* De more annum anticipat Codex 47. & ex eo editus. Non ſic Codex 199. in quo iſta ſub anno ſunt 1098. Et ſane, quod ad Capuae ſpectat expugnationem, omnino bene, ut pluribus ad Lupum eſt demonſtratum. Idque non ut cetera alia ex Petro eſt mutuatus Anonymus, qui lib. 4. cap. 10. rem, non annum conſignavit; & cap. 16. Hieruſalem captam; ac igneam in coelo viam noctu viſam dixit *ſequenti tempore* ab anno devictae Antiochiae, hoc eſt ab anno Nativitatis 1097. qui fuit Incarnationis 1098., nempe hujus verbi *Incarnationis* pro *Nativitatis*, uſurpatam in contextu cuſtodiens acceptionem; quam nihilominus non perpetuo ſervavit, ſaepe etiam tum in antecedentibus, tum in ſubſequentibus iis concordans quos putabat annos ſupputaſſe ab Epocha Chriſti concepti, ut non uno conſtat exprimento, deforme fovens, ſi cum aliis conferatur, inconſtantiam. Hieroſolymam ſane Chriſtiani anno ceperunt 1099. ac die, quam Anonymus deſignat, Chronologis univerſis conſentientibus.

(D) *An.* 1098. *Luna duodecima in ortu ſuo defectum paſſa* &c. *Et Urbanus Papa moritur. Paſchalis fit Papa.* Iſta in Codice 47. more conſueto, ſub hoc ſunt anno, quae in Codice 199. ſub anno ſunt 1099. quo Urbanum II. vita functum, eodemque electum Paſchalem, certe non ante, conſtans eſt antiquorum omnium ſententia. Petrus Diaconus igitur, qui lib. 4. c. 18. una conſpirantibus ejus omnibus exemplaribus, haec retulit in annum *Dominicae Incarnationis* 1098. annos, ut iterum ſupra auſpicatus eſt ab Chriſti Nativitate; non autem ab Annunciatione; quam pariter ſervavit ſupputationem, annum conſignans obitus Antipapae Guiberti, de quo ſtatim.

(E) *An.* 1099. *Guibertus Haereſiarcha invaſor Romanae Sedis moritur.* Bene anno ſequenti ab ordinatione Paſchalis: ſed Chriſti 1100. ut habet Codex 199. non 1099. ut Codex 47. & ex eo editus. Quibus nil ſuffragatur Pe-

1104. Domnus Odoriſius Abbas acquiſivit Oppidum Pontiſcurvi, & Caſtellum Vitecoſi. Obiit Odoriſius Abbas.

(F) 1105. Stella Cometes apparuit, & Heinricus Rex de-

trus Diac. lib. 4. c. 20. ſive 21. quin nec, ut volunt, Guiberti mortem anno milleſimo centeſimo poſteriorem facit verbis illis, quae in editione Veneta, ac Pariſienſi diminute, in Neapolitana diminute ſimul, ac depravate, longeque aliter atque in manu deſcripto ſunt Codice. *Porro*, inquit Petrus in exemplari Caſſinenſi, *cum a Papae Gregorii ſeptimi decimus ſextus, & Victoris tertii decimus quartus, & ſecundi Urbani tranſitu, ac ſubrogatione Paſchalis ſecundi ſecundus jam annus eſſet elapſus, & ab Incarnatione Dominica centeſimus, & nonageſimus nonus volueretur, Guibertus Haereſiarcha invaſor Romanae Eccleſiae vita privatus eſt*. Nam Petrus hoc loco, ut ſaepe etiam in ſuperioribus, annos Dominicae Incarnationis non ab anno Chriſti concepti, qua Epocha alios Auctores mortem Guiberti in annum referentes 1100. malo ordine uſos putavit; ſed ab anno ſupputavit Chriſti nati: nempe eorumdem ſic caſtigans, quem exiſtimabat errorem. Quam plane ſententiam adſcribendam illi eſſe, haud dubito (nec aliter ejus conſiſtere poterunt dicta) qui tradat lib. 3. cap. 71. Papam Victorem III. defunctum *anno Domini* 1087. (ſcilicet ab Incarnatione, qui fuit a Nativitate 1080.) verbis autem paulo ante relatis affirmet, revolutos ab ejuſdem Victoris ad Guiberti deceſſum (hoc eſt ad annum, ut praedixi, Nativitatis 1099. Incarnationis 1100.) annos *quatuordecim*: in eadem nimirum hac ſumma ipſo anno 1087. ſimul collecto. Sicuti eodem prorſus calculandi modo ab obitu Papae Gregorii VII. id eſt ab anno 1085. ad obitum Guiberti annos ſupputavit *ſexdecim*; itemque ab obitu Urbani II. a ſe deſcripto, ut ſuperius expoſui, ad annum Nativitatis 1098. Incarnationis 1099. colligit ad Guibertum decedentem *annos duos*, quem obiiſſe anno, ſive dicas Nativitatis 1099. ſive Incarnationis 1100. adeo claro pronunciavit ſermone, ut virum demirer magnum aſſerentem, Petrum retuliſſe Guiberti mortem ad an. 1101. A qua nec ſtat, ni fallor, ſententia, ut putant, Dodechinus in vita Comitiſſae Mathildis, tradens praefatum Antipapam, qui

. . . . per viginti tres annos denique Chriſti
Eccleſiam niſu toto turbarat iniquus,

defunctum,

Poſt annos binos, Urbanus erat quod ab iſto
Saeclo portatus, coelique choro ſociatus:

Nam viginti tres annos motarum a Guiberto rerum non ab anno numerat, ut bene obſervavit idem vir clariſſimus Baronius, quo ille ſedit Pſeudopapa, quod contingit ab anno 1080. ſed ex quo, ut reor, excommunicatus, atque ab Archiepiſcopali dignitate in Romana Synodo depoſitus fuit, anno 1078. Catholicamque in Eccleſiam, & in Gregorium VII. ejuſque ſucceſſores indeſinenter exarſit.

(F) *An.* 1105. *Stella Cometes apparuit. Et Henricus Rex defungitur* &c. *Obiit Richardus ſecundus Princeps. Robertus fit Princeps*. De anno obitus Henrici, deque Richardi in Serie Abbatum Caſſin. eſt nonnihil dictum Robertum autem Richardi fratrem, ac ſucceſſorem adminiſtrationem quidem Prin-

defungitur (15). Heinricus filius ejus imperat. Obiit Richardus Secundus Princeps. Robertus fit Princeps.

1106. Luna quartadecima obſcurata eſt. Obiit Otho Abbas. Bruno Signinus Epiſcopus Abbatiam ſuſcipit.

1107. Caſtrum Terami a Comitibus Aquinenſibus invaſum eſt, ſed a noſtris quintodecimo die receptum eſt.

1109. Stella Cometes apparuit.

(G) 1110. Heinricus praedictus Rex cum magno exer-
citu

Principatus poſt ejus mortem, ſed minime Principis nomen illico aſſumpſiſſe, ex antiquo Diplomate diſcimus, in Archivo Monaſterii S.Laurentii Averſanae urbis adſervato; quod datum aſſeritur. *Anno Dominicae Incarnationis* 1106. *menſe Aprili, per Indictionem* 14. ejuſque initio ſic legitur. *Ego Robertus filius bonae memoriae Jordani Principis, Procurator ſcilicet Principatus Capuae cum ſubſcriptis Baronibus, & caeteris aliis per interventum Goffridi de Mediania concedo* &c. In Principem vero illum conſecratum anno 1107. menſe fere Aprili (certe non ante Martium, nec poſt Majum) plures docent antiquae Chartulae, alibi commodius producendae. At Richardo II. etiam vivente, Robertus Principatum videtur concupitus; nam *anno* 1104. *ſurrexit contra Principem germanum ſuum*: quae ſunt verba in Chronico Ceccanenſi anno praedicto. Nec melioribus eſt ille artibus, Richardo defuncto, Capuam adeptus; quippe (ſic in Chronico Cavenſi *Anno MCV.* (ſcripto *MCVI.*) *Richardus Princeps, filius Jordani obiit. Robertus filius Jordani invaſit Capuam, & ex parte eam ſuccendit, nocte 4. Idus Januarii.* Nimirum Richardo eodem menſe, ut Romualdus Salernitanus auctor eſt, vita functo. Campanos itaque inopino incendio perculſos (quo pariter ſtratagemate uſus olim Richardus Primus, atque Henricus Imp. ille Teanum, hic Romam ſubegit, ut apud Oſtienſem obſervo lib.3.cap.16 & 52) facilius in Roberti poteſtatem deveniſſe, non inſolens ſugerit conjectura.

(G) *An.* 1110. *Henricus praedictus Rex cum magno exercitu Romam veniens Paſchalem Papam cum multis aliis capit; ad ultimum coronatus abſcedit* &c. Scripti Codd. *ad ult. fine facta coron. abſc.* Sed Codex 47. more ſuo haec anno citius; Codex vero 199. ad an. 1111. ad quem etiam eadem referunt ſummâ concordiâ antiqui Auctores omnes, & quod mireris, Petrus ipſe Diaconus lib. 4. cap. 35. qui ſuo illo jam dicto calculo per integrum annum ſolebat praeire. *Anno*, inquit, *Dominicae Incarnationis* 1110. *Indictione* 3. (incidit haec ſane Indictio in annum, quem a Nativitate dicimus 1110.) *menſe Junio, ſexto ejuſdem, Stella Cometes apparuit*, proximo autem cap. 36. tradit Henricum adveniſſe Romam 3. *Idus Februarii* (ſcilicet ſequenti anno 1111.) *Sabbato videlicet ante Quadrageſimam*. Quo charactere manifeſtiſſime annum a Chriſti Nativitate deſignat 1111. Hanc viri inconſtantiam ſuperius dolebam, quae infra iterum nos vexabit.

(15) Henricus non hoc anno defungitur, ſed ab Henrico ejus filio carceri mancipatus eſt.

citu Romam veniens Paſchalem Papam cum multis aliis capit; ad ultimum coronatus abſcedit. Bruno Epiſcopus Abbatiam dimittit: Girardus fit Abbas: obiit Rogerius Dux, & Boamundus frater ejus (16).

(H) 1114. Gerardus Abbas Oppidum (*) Suivum acquiſivit. Piſani Maioricam, & Minoricam, & inſulas debellantes ceperunt.

1116. Terremotus magni fuerunt; ita quod multa edificia per diverſa loca corruerunt, multi mortui ſunt, lampades Eccleſiarum moveri viſae ſunt. Luna quartadecima obſcurata eſt.

1117.

(*) For. *Supinum*: Sed male Caracciolus. Suivum omnino legi debet, Caſtrum non longe a Caſino. *Pratil.*

(H) *Ann.* 1114. *Gerardus Abbas oppidum Suivum acquiſivit* &c. Ne cum viro docto legendum crede *Supinum*, ſed *Suium*, ut ſcriptus uterque Anonymi Codex, itemque Petrus Diac. habet lib. 4. c. 54. oppidulum nimirum, quod eſt ad Lirim flumen, vulgo *Suio*; ubi calentes aquae, de quibus capiendus Plinius lib 2. cap. 103. *Sed & fontium*, inquit, *plurimorum natura mira eſt fervore: idque etiam in jugis Alpium, ipſoque in mari inter Italiam, & Aenariam, ut in Bajano ſinu, & in Liri fluvio, multiſque aliis*. Neſcio an ex his aquis idem *Liris ſulfureus* dictus ſit Silio Italico lib. 8. apud quem lib. 12.

. . . . . *fumantem texere giganta Fregellae*.

urbs ſcilicet & iſta olim ad Lirim, ſed ſupra Suium (ipſique Silio ſupra Aquinum, ne miſcuiſſe eum credas loca) ad Septentrionem mill. paſſ. plus minus 18. fumantem enim Gigantem ab urbe Fregellis comprimi, ac tegi, id valet juxta conſuetam antiquis affabulationem, quod locum ſuapte natura ſubterraneos, perenneſque alere ignes; ex quibus quidem ignitis locis tum ſulfureos odores, tum fervidas emanare aquas, experimento non uno conſtat. Sed redeo ad Petrum Diaconum, in cujus Caſſinenſi exemplari, & in editione Neapolitana acquiſitum legitur Suium a Gerardo, *cum jam ab Incarnat. Domini annus milleſimus centeſimus ac quintuſdecimus elaberetur, undecimo Kal. Martii*, ad quem ſimul annum id deſcriptum habetur in Cod. 199. At ille *elabentem* appellans annum, qui ad undecimum Kal. Martii pervenerat diem, ab eodem menſe annos Chriſti ſe ducere, atque ab ejus Incarnatione ſtrictiſſime accepta, aperit quam manifeſtiſſime, quam pariter ſervat ſupputationem cap. 55. celebratam perhibens a Papa Paſchali II. Trojanam Synodum *ſequenti anno* poſt receptum ab Abb. Gerardo antedictum oppidum Suium: nempe anno 1116. cum tamen acta illa fuerit, Petro metipſo conſentiente, anno 1115. ut dicam ad Falconem.

(16) Boamundus obiit A. 1111. in Apulia, cui ſucceſſit Tancredus ejus nepos.

1117. Obiit Paſchalis Papa: Joannes Cancellarius eligitur in Papam Gelaſium; tunc & Rex Romam accurrens, Burdinum invaſorem ſubmittit (17).

(I) 1118. Obiit Gelaſius Papa apud Cluniacum, & Guido Viennenſis Epiſcopus a Cardinalibus in eodem loco in Papam Calixtum eligitur.

(K) 1119. Idem Papa Romam veniens honorifice exceptus eſt. Obiit Robertus Princeps, & Richardus filius ejus ungitur, quo paulo poſt mortuo, Jordanus patruus ejus fit Princeps. Terremotus magni per plures dies in terra S. Benedicti, & circumquaqe fuerunt, ita ut aedificia multa ruerent.

(L) 1120. Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum, apud Cavas cuſtodiae mancipavit.

1121. Idem Papa eundem Burdinum de Cava extractum in Janula cuſtodiendum tradidit.

1122.

(I) *An.* 1118. *Obiit Gelaſius Papa* &c. *Guido Viennenſis Epiſcopus* &c. Scribe, ut in utroque manu exarato exemplari. *Viennenſis Archiepiſcopus.*

(K) *An.* 1119. *Idem Papa* (Callixtus) *Romam veniens honorifice exceptus eſt. Obiit Robertus Princeps, & Richardus filius ejus ungitur. Quo paulo poſt mortuo, Jordanus patruus ejus fit Princeps. Terraemotus magni* &c. Romam advenit Callixtus, nemine ex antiquis diſcrepante, anno 1120. nec aliter in Codice 199. in quo aeque ac apud Petrum Diac. lib 4. cap. 65. fine, Roberti etiam Campani Principis mors, Richardi filii ejus ſubrogatio, ac cetera ſuperius deſcripta ſub eodem habentur anno nunc dicto. Falco & ipſe utrique conſentit, qui nil de terraemotu.

(L) *An.* 1120. *Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum, apud Cavas cuſtodiae mancipavit.* Jam nil dicam de anno capti Burdini, nam piget de commiſſo a librario in hoc Chronico prochroniſmo toties te admonere. Quod noto, hoc eſt; a nemine diligentius, quam ab noſtro Anonymo loca deſcripta, in quibus Burdinus in vinculis detentus, ac ſervatus eſt. Apud Cavas cuſtodiae mancipatum illum nunc perhibet: inferius dicet translatum in Janulam (Arcis id nomen, quae in declivi Caſſini montis Sancto Germano imminet) ac tandem in Fumonem. Petrus Diac. lib. 4. cap. 68. nil de Cavenſi cuſtodia, nec Sugerius in Ludovico Rege; ſed uterque tantum de Janula; quin de arce Fumonis ad Cavenſe Monaſterium ductum Burdinum notat, non e contra.

(17) Ad ſequentem Ann. iſthaec adnumeranda: ſicuti & Gelaſii obitus in A. 1119.

Digitized by Google

(M) 1122. Obiit Gerardus Abbas, & Odoriſius fit Abbas. Stellae innumerae, quaſi pluere viſae ſunt pridie Non. Aprilis hora matutina.

1123. Caſtrum Pica ab Odoriſio Abbate acquiritur, & a Calixto Papa, & Jordano Principe Sancto Benedicto confirmatur. Obiit Calixtus Papa, & Lambertus Oſtienſis Epiſcopus in Papam eligitur Honorium (18).

1124. Richardus de Caleno terram S. Benedicti hoſtiliter ingreſſus Caſtella ejus incendit. Predictus Papa Burdinum de Janula tractum in Fumonem relegavit. Heinricus Rex obiit: Lotharius fit Rex.

(N) 1125. Odoriſio a Papa excommunicato, homines S. Germani Monaſterium iſtud fraudulenter invadunt, ipſoque depulſo, Nicolaus ingreditur. Rocca de Janula de-

(M) *An. 1122. Obiit Gerardus Abbas, & Oderiſius fit Abbat, Stellae innumerae quaſi pluere viſae ſunt Prid. Non. Aprilis, hora matutina.* Haec in Codice 199. ad annum ſunt 1123. Et Gerardi ſane obitum, Oderiſiique ſubrogationem haud alio anno contigiſſe (vel ad Petri Diaconi mentem) in Serie Abbatum Caſſinenſium exponam. Qui tamen Petrus lib. 4. cap 81. editionis Venetae, & Pariſienſis, atque in Codice manu deſcripto, ſtellas cadere viſas dicens, tempore Abbatis Oderiſii in anno 1122. annos Chriſti ab Epocha ſibi pluries obſervata non duxit, ſed conſueta inconſtantia annum antevertit, nulla coactus neceſſitate. Quem pariter Prochroniſmum commiſit cap. 84. juxta praefatarum editionum deſcriptionem, atque Codicem Caſſinenſem; tradens Caſtrum, ſive Oppidum *Pica* ab Abb. Oderiſio receptum *in anno Dominicae Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimo tertio;* eidemque Abbati deinde confirmatum a Capuae Principe Jordano, literis commonitio Papae Callixti; ſub ipſis ferme diebus obitus ejuſdem Papae, qui e vivis diſceſſit menſe Decembri, anno 1124. Principis autem de eadem hac re Praeceptum in Regiſtro ſane a Petro metipſo exarato pag. 317. a tergo, datum legitur *anno 1125. menſe Februario, Indict. 3. anno ſui Principatus quinto.* Quae omnia Anonymus in Codice 199. congrue ad annum notavit 1124. ſed nil de praecepto Principis.

(N) *An. 1125. Odoriſio a Papa excommunicato* &c. *Caſtellum Suiu a filio Richardi de Aquila occupatur.* De his Petrus Diac. lib. 4. cap. 88 & ſeqq. ſed annum nullum manifeſte exponit. In Cod. 199. & in Serie Abbatum a me deſcripta hic annus eſt 1126. *Suiu* autem (Caſtellum ſcilicet, de quo dixi ad an. 1114.) non *Sulu* ſcribendum monui ad Lupum an. 884. quod Petri Diac. etiam dictis relato nunc loco firmatur.

(18) Anno verius 1124. Aeque ſequentia, ut moris, non A. 1124. ſed 1125. conſignanda.

Digitized by Google

deſtruitur. Caſtellum Suiu a filiò Ricardo de Aquila occupatur.

(O) 1126. Caſtellum novum a Landenulpho de Spinio occupatur, Caſtrum novum recuperatur. Odoriſius Abbatiam foris jurat. Caſtrum Terellae aedificatur. Nicolaus expellitur. Seniorettus fit Abbas. Dux Guilielmus, & Jordanus Princeps obierunt. Robertus fit Princeps.

1127. Papa in Apuliam contra Comitem Rogerium, qui Ducatum occupaverat, cum expeditione properat. Ad ultimum, facta concordia, Ducatum ejus confirmavit (19).

(P) 1128. Rogerius Dux capit Trojam, & fere totam Apuliam, & Capuanus Princeps illi hominium fecit.

1129.

(O) *An. 1126. Caſtellum novum a Landenulpho de Spinio occupatur. Caſtrum novum recuperatur; Odoriſius Abbatiam foris jurat. Caſtrum Terellae aedificatur. Nicolaus expellitur. Seniorettus fit Abbas. Dux Guilielmus, & Jordanus Princeps obierunt. Robertus fit Princeps.* Uterq; ſcriptus Codex poſt Caſtrum novum occupatum a Landenulfo, qui eſt *Adenulſus* Petro Diac. lib. 4. cap. 91. addit: *Caſtrum Pica redditur:* eodem teſtante Petro ibidem: Sed Codex 47. annum praeveniens, haec ad 1126. alter rite ad an. 1127. refert. In Serie quidem Abb. Caſſ. probandum erit, Oderiſium II. depulſum an. 1126. quem ſequenti anno Abbatiam foras juraſſe, vel, ut Petrus Diac. habet lib. 4. cap. 92. in manu Romani Apoſtolici illam refutaſſe, rerum deinde geſtarum ſeries dictat. Eo etiam loco exponam, Abbatem Nicolaum dicto anno dejectum 1127. Nec Ducem Apuliae Guilielmum alio defunctum anno, Capuaeque Principem Robertum II. patri Jordano ſucceſſiſſe, ex Falcone, ut antiquas nunc non recitem Chartulas, eſt manifeſtum. Omittendum tamen haud judico, a Petro Diac. lib. 4. cap. 96. in editione Neapolitana, & in exemplari Caſſinenſi, annos praefato Duci adſcribi *fere XVI.* (Chronicon Salernitanum a me editum tribuit annos 17. puta inchoatos) quos priores ejus editiones depravate praeferunt *XII.* ſiquidem Guilelmus poſt patrem Rogerium defunctum 8. Kal. Martii, anno 1111. obiit 17. Kal. Auguſti, anno 1128.

(P) *An. 1128. Rogerius Dux cepit Trojam, & fere totam Apuliam. Et Capuanus Princeps illi hominium fecit.* Nil de his Petrus Diaconus, quae noſter ex aliis eſt mutuatus, & in Codice 199. ad annum adnotata habes 1129. De capta autem Troja ab Apuliae tunc Duce, eodemque Siciliae Comite Rogerio Alexander Teleſ. lib. 1. cap. 18. 19. & 24. quo poſtremo loco de *hominio* etiam ei facto a Capuae Principe Roberto II. his verbis. *Tunc tem-*

(19) Ad ſequentem annum, ut ſup. & infra Anon. agit, haec ſunt reponenda.

Digitized by Google

1129. Obiit Honorius Papa, & eo die ſunt electi Gregorius S. Angeli in Papam Innocentium, & Petrus Cardinalis S.Mariae trans Tiberim in Anacletum: & Innocentius ultra montes perrexit. Anacletus in Apuliam ivit, qui Ducem Rogerium Regem conſtituit (20).

(Q) 1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim.

1131.

temporis, inquit, *& Robertus Capuanorum Princeps ſolo nominis ſui terrore conſtrictus, ſuo ſubditur dominio.* Ne tamen credas, Principem ſponte, nullaque coactum neceſſitate Rogerio ſe ſubdidiſſe, in quem ille jura dominii ſibi ex Apuliae olim Duce Rogerio, Roberti Guiſcardi filio, nata repoſcebat: nam Princeps Richardus II. in anno 1098. *cauſa auxilii*, ut Gaufredi Malaterrae dicam verbis lib. 4. cap. 26. *quod ab ipſo ſperabat* (nempe ad Capuam recuperandam) *homo Ducis factus fuerat* &c. At Teleſinus definitum repetitae hujus deditionis annum, etſi non exponit, a noſtro nihilominus haud abit; uterque enim Auctor perhibet, Rogerium ſtatim poſt deſponſam ſibi a Campano Principe ſubjectionem, Ducis, Comitiſque nomen, & dignitatem ſpreviſſe, ſeque in Regem coronari, atque inungi curaſſe, in anno 1130. auctoritate accedente Pſeudopapae Anacleti II. qui eodem anno 16. Kal. Martii Romanam Sedem invaſerat, Beneventique conſtitutus 5. Kal. Octobris Diploma ſubſcripſit de Regio titulo, Rogerio impertiendo: *Anacletus* (inquit noſter in Codice edito, & in Cod. 47. ad ann. 1129. ſed in Cod. 199. ſunt in an. 1130.) *in Apuliam ivit, qui Ducem Rogerium Regem conſtituit*: ſcilicet deinde apud Panormum coronandum; in quam etiam ſententiam Petrus Diac. lib 4. cap. 97. capiendus eſt, cum dicit, ab Anacleto tributam Rogerio coronam, ſimulque factum tunc ei Privilegium. Audi Falconem ad an. 1130. *Eodem anno*, inquit, *praedictus Anacletus venit Beneventum: deinde Abellinum civitatem ivit* (medius hic eſt locus inter Beneventum, & Salernum, e qua Dux digreſſus advenienti ad ſe Anacleto obviam eſt factus) *& cum praedicto Duce Rogerio ſtabilivit, ut eum Regem coronaret Siciliae. Et his ſtatutis, Anacletus ille Beneventum revertitur* (tunc itaque exaratum fuit praememoratum Diploma) *& Dux ipſe Salernum, deinde Siciliam remeavit. Anno igitur ipſo praedictus Anacletus Cardinalem ſuum Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Palermitana in Regem coronavit* &c. Alexander etiam Teleſ. lib. 2. cap. 3. Rogerium dicto jam die apud Panormum ſolemniſſima pompa Regem ſalutatum affirmat; ex quorum Auctorum conſenſu redarguas oportet, qui haec bis acta tradidere: primum in anno 1129. iterum in ann. 1130. ſane Rogerius Ducis adhuc titulo utebatur, cum *Privilegium fecit S. Benedicto per manum Guarnerii Mazarienſis Decani in anno Domini milleſimo centeſimo triceſimo*, de quo Petrus Diac. lib. 4. cap. 96.

(Q) *An. 1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim.* In Codice 199. haec ad annum ſunt 1131. quae non alio tempore geſta, ex Falcone intelligimus: perhibente, Regem Rogerium illico poſt coronationem exerci-

tu

(20) Ad A. 1130.

1131. Rogerius Rex expugnavit Barium, & cum Principe, & Comite pugnans apud Nuceriam ſuperatur maxima ſtrage utrorumque. Rex Lotharius Italiam ingreſſus eſt (1).

(R) 1132. Lotharius Rex venit Romam, & accipiens coronam ab Innocentio, reverſus eſt. Sol fere totus obſcu-

tu congregato Amalfim obſediſſe, obtinuiſſeque. Verum Falco ad annum id notat 1130. cum debuiſſet ad ineuntem annum 1131. quod factum ſcias, quoniam ipſe annos a menſe Martio auſpicatur. Expugnata igitur fuit Amalfis per menſem, vel Januarium, vel Febrarium: XIII. Kal. Martii 1130. expugnata fuit urbs Amalfiae, ut in Chron. Amalfit. m. s. legitur anno praedicto: qua ſubacta, inquit Alexander Teleſ. lib. 2. cap. 11. *Rogerius victor Salernum revertitur.* Illuc Anacletus, Benevento diſcedens (manſerat enim Beneventi, Conciliumque in Natali celebraverat) illum adivit, ſi Falconis recte mentem capio loco relato. *Quibus omnibus*, inquit, *ita peractis, praedictus Anacletus die Kalendarum Martiarum Salernum ivit; deinde conſilio accepto, Romam redeundi diſpoſuit.*

(R) *An. 1132. Lotharius Rex venit Romam &c. Sol fere totus obſcuratus a ſexta hora uſque ad nonam IV. Nonas Auguſti. Rogerius Rex ingreſſus eſt Apuliam, & Comites Converſanenſem, & Andrianenſem exhaeredavit.* Eodem anno, quo Lotharius Romam veniens coronatus eſt in Imperatorem a Pontifice Innocentio II. Solis defectum 4. Non. Auguſti feria 6. hora 6. factum quoque ponit Robertus de Monte in Append. ad Sigebertum, ſed ad Chriſti annum rejicit 1133. ad quem pariter annum haec in Chronico notantur Ceccanenſi, & in noſtri Anonymi Codice 199. ibique Solem obſcuratum perhibetur ab hora *ſeptima*; itemque a Rege Rogerio *exhaeredatos Comites Converſanenſem, & Andrenſem* (*Andrenſem* etiam hunc dicit Alexander Teleſ. lib. 2. pluribus locis, nomineque *Gofridum*, qui Falconi eſt *Giffredus*) in Codice vero 47. *Comites Converſanenſes*, numero multitudinis, ut apud Romualdum Salernit. *Rex Rogerius*, inquit, *iterum in Apuliam rediit* (ſcilicet anno ſequenti poſtquam ad flumen Sarnum a Campano Principe Roberto, & a Rainulfo Comite bello victus in anno 1132. Siciliam ſe receperat) *Converſanenſes obſedit, eorum Civitates, & Caſtella viriliter expugnavit, & quoſdam ex eis captos in Siciliam miſit.* Ex genere itaque Converſanenſium Comitum praeter Tancredum ejuſce Civitatis tunc Dynaſtam prodiiſſe hinc intelligimus Alexandrum Comitem Materae, & Goffridum Comitem Andrenſem, ſive dicas Andriae; in quos omnes Rogerium eodem hoc anno, quo Imp. Lotharius Romam advenerat, feliciter pugnaſſe, vinctoſque eos Siciliam miſiſſe, Goffredum, & Tancredum, Alexander Teleſ. lib. 2. cap. 33. & ſeq. atque Falco ad an. 1133. pluribus tra-

(1) Lotharius Romae ab Innocentio PP. A. 1133. coronatus eſt; & rebelles declaravit; qui Anacletum Antipapam proſequerentur. Epiſt. encyc. Lothar. ap. Dacher Tom. II. Inde Germaniam regreſſus eſt.

ſcuratus a ſexta hora uſque ad Nonam IV. Nonas Auguſti. Rogerius Rex ingreſſus eſt Apuliam, & Comites Converſanenſem, & Andrianenſem exhaeredavit.

(S) 1133. Robertus Princeps abiit Piſas, & Rex Rogerius venit ſuper Principatum, & Comitem Raynonem. Principatum cepit, Comiti dimiſit terram, & reddidit ei Comitiſſam.

(T) 1134. Princeps a Piſis ſtipatus navali exercitu venit

tradunt. Tancredo autem a Rege in anno 1132. Civitates, & oppida dolo erepta, illumque ad tranſmarinas partes deſtinatum (Hieroſolymam ad terminum ſtatutum properaturum habet Teleſinus lib. 2. cap. 21.) unaque praedictum Goffredum ad maximam afflictionem redactum, idem perhibet Falco, quae alter modo laudatus Auctor non diſſimulat; ſed omnem rei geſtae invidiam in Comites; multorum criminum reos, convertit, quos in Regem iterum poſtmodum rebellaſſe, ultimamque rerum ſuarum cladem, Anonymo huic noſtro praeſenti anno deſcripta, juſte pertuliſſe, utpote perjurii reos, exponit.

(S) *An. 1133. Robertus Princeps abiit Piſas* &c. Princeps Capuae Robertus Piſas petierat anno 1133. primum ſolus, ſecundum cum Pontifice Innocentio, menſe Septembri. De his Falco ad annum praedictum. In anno dein 1134. illuc tertium profectus, a Rogerio interim Principatu eſt exutus, a quo Terra omnis Raynoni, ſive dicas Raynulfo, ut aliis, & noſtro etiam infra ad an. 1138. dictus reperitur, pridem erepta, atque uxor Mathildis eſt ei reddita, eodem referente Auctore, & rei geſtae annum qui praeterit, Alexandro Teleſino lib. 2. cap. 54. & ſeqq. In noſtro itaque Anonymo haec ad annum figi debent 1134., fide etiam accedente Codicis 199.

(T) *Ann. 1134. Princeps a Piſis ſtipatus navali exercitu, venit Neapolim. Averſani reddiderunt ſe ei; contra quem Rogerius Rex veniens, fugavit eum, & Averſam in cinerem redegit. Raynoni, & Tugoni Comitatum abſtulit. Rayno Comes Neapolim fugit.* In Codice 199. haec ſunt ad an. 1135.; & in Chronico pariter Ceccanenſi, atque in Falcone. Hujus ſunt verba. *Hoc anno*, inquit, *Princeps ipſe, ſeptimo die ſtante menſis Aprilis cum viginti navigiis Neapolim venit, & comprehendit Averſam*, & cetera fuſius Alexandro etiam Teleſino relata lib. 3. cap. 1. & ſeqq. Ambo autem manu exarati Anonymi Codd. non *Tugoni*, ſed *Ugoni*, Comitatum ereptum notant; quem Teleſinus lib. 2. cap. 64. Comitem appellat *Bojanenſem*; hoc eſt, *Boviani*; illumque haud in an. 1135., quo Averſa incenſa eſt, Regi *terras ſuas univerſas dimiſiſſe, quas Biſernus fluvius Orientem verſus praeterfluit; nec non Caſtellum maris, ſitum ſcilicet, quo fluvius Volturnus curſus ſui finem deſignat*: ſed eodem tempore, quo Rayno, ſive Raynulfus eſt ei reconciliatus; nempe in anno 1134. Hic autem Rayno cum ab Rege iterum defeciſſet, nec hilum in illum proficere poſſet, Neapolim ſe recepit dicto anno 1135. teſte Falcone, quod verbis ſuperius relatis notabat noſter Anon.

venit Neapolim. Averſani reddiderunt ſe ei, contra quem Rogerius Rex veniens fugavit eum, & Averſam in cinerem redegit. Raynoni, & Tugoni Comitatum abſtulit, Rayno Comes, Neapolim fugit.

(V) 1135. Rex Rogerius Alfuſo filio Capuanum Principa-

(V) *An.* 1135. *Rex Rogerius Alfuſo filio Capuanum Principatum tradidit. Imper. Lotharius Liguriam ingreditur* &c. Iſte *Alfuſus*, ſic etiam dictus Petro Diac. lib. 4. cap. 97., eſt *Amfuſus* in Codice 199. tum hoc loco, tum ad an. 1144.: nec aliter in antiquis Chartulis, & apud Alexandrum Teleſ. cui tamen dicitur. *Anfuſus*, ſub nomine appellatus, ut Hieronymus Surita conjectatur, Alfonſi Regis Hiſpaniarum, ejus Avi materni, quod nomen Vuolfangus Lazius de Migr. Gent. lib. 10. detortum putavit, ex *Ildifonſo*; atque hoc ex *Hildibuntzo*: vocabulo Gothico, *a favore* ſcilicet, *&* *amore foederis*: Sane apud Diac. lib. 6. cap ult. *Aufuſus* dictus eſt vir quidam ex ſorore nepos Luitprandi Regis Langobardorum; & apud editum a me Ignotum Caſſin. Num. 8. legitur de *Alfonſe* Saracenorum Lybicorum Duce; ſed haec obiter. At Rex Rogerius Anfuſum filium tertio loco genitum, & adhuc puerum Capuae conſtituit Principem, cum haberet (verba ſunt Alexandri Teleſ. lib. 3. cap. 27.) *alios duos liberos adoleſcentiores, ad ſuſcipiendum militiae cingulum utroſque adultos; quorum unum, qui erat primogenitus omnium fratrum, Rogerium nomine jam Ducali honore, alium autem* (Tancredum appellatum) *Principatu Barenſi provexerat* &c. Campanus itaque Principatus poſt Barenſem a Rege acquiſitus, juniori obtigit filio Amfuſo, cui Ducatus paulo poſt Neapolitanus eſt etiam a patre contributus, ut alibi fuſius. Quod autem ad conſignatum ejuſce rei geſtae annum ſpectat, in Codice 199. notatur, inſtitutum Principem Amfuſum, Imperatoremque Lotharium in Liguriam advenifſe uno, eodemque anno 1136. ſed de Lotharii adventu poſtea videbimus. Amfuſum vero Principis dignitate a patre decoratum ſtatim poſt Urbem Neapolim ab eodem Rege terra, marique, ſed fruſtra, oppugnatam, (id in anno contigit 1135. menſe Septembri, auctore Falcone, qui tamen nil de Amfuſo) atque antequam idem Rogerius *mare ingreſſus, Siciliam, cum immenſa expeditione Veris tempore ad expugnandam rurſus Neapolim reverſurus, repetiſſet*, credendum oculato eſt teſti Alexandro Teleſ. lib. praedicto cap. 27. & ſeqq. Noſtri itaque Anonymi textus hac parte luxatus cenſendus certò eſt, novique Campani Principis inauguratio ad jam dictum annum 1135. figenda Kalendis Octobris, vel circa; quod etiam ex obſervata in antiquis Chartulis ſerie annorum ejus Principatus clariſſime aperitur. Sed Lotharii in Liguriam, atque in Italiam adventus rectiſſime quidem in Codice 199. ad annum notatur 1136. quippe *menſe Novembri*, *Indictione* 15. vergente, ſcilicet praefato annò, poſitus ille apud Roncalias (planus, ac patens eſt campus non longe a Placentia ſuper Padum Othoni Friſingenſi in Friderico lib. 2. cap. 12. & Gunthero lib. 2.) legem condidit *de Feudo non alienando*, deſcriptam lib. 2. Feudorum Tit. 52. nec non ſub alio tamen titulo, lib. 3. LL. Langob. Tit. ult. Falco etiam diſerte pro hac ſtat ſententia, ex cujus narratio-

cipatum tradidit. Imperator Lotharius Liguriam ingreditur: terremotus magni in hoc loco ſunt (2).

1136.

ratione iſta, quae huc faciunt, excerpo. *Anno*, inquit, 1136. *Dominicae Incarnat. & ſeptimo Papae Innocentii, praeſatus Imperator* (Lotharius) *Apoſtolico Innocentio mandavit, ut eum praeſtolaretur, quia Domino favente, ſicut promiſerat, in feſtivitate S. Jacobi venire deſpondebat* (ſcribo *diſponebat*). Et mox infra *Princeps Robertus audiens Civitatem Neapolim famis periculo urgeri, cum quinque navigiis ad eandem civitatem venit, & Imperatoris adventum firmiter propalavit, & curſu celeri Piſas revertitur. Continuo ad Imperatorem feſtinans, invenit eum montes deſcendiſſe, & ſuper Civitatem Cremonam caſtra ſua poſuiſſe* &c. Lotharius itaque in anno 1136. in Sub Alpinam pervenit Italiam, ſive in Galliam dicas Tranſpadanam (eſt namque trans Padum Cremona) quam noſter in utroque ſcripto Codice hoc loco, & ad annum 1147., more aliis tum ſuae, tum aliquando antiquioris aetatis frequenter uſurpato, nomine appellavit *Liguriam*, etſi haec olim ultra Padum non porrigebatur. Quo circa Petrus Diac. lib. 4. cap. 97. praeſenti cum viveret, ac ſcriberet tempore, ulteriuſque Chronicon ſuum cum non produxiſſet, cur in annum id retulerit 1135., niſi illum nunc pariter credam ſic caſtigandum, communem duxiſſe errorem, quem in ſupputandis annis Chriſti ceteros omnes fovere, ſibi perſuaſerat, haud habeo, quid aliud dicam. Nam poſſem equidem, ut alias feci, hanc quoque culpam in librarii caput convertere, feciſſemque; ni viſum, non ſemper, nec tuto nunc ad hujuſmodi aſylum commodum confugiendi locum eſſe. At *Liguriae* vocabulo campeſtrem Subalpinam, ut dixi, hic denotari Italiam, & trans Padum, ambigendum non eſt; quam hujus nominis acceptionem non advertens vir doctus, ſubſtituendum credidit *Liburiam*: putans Anonymum loquutum de Campaniae uberrima regione, hoc vocabulo, ſed poſt Plinii Secundi aetatem, nuncupata: Clanio ſcilicet amne, Cumis, Puteolis, Neapoli, Acerriſque urbibus aliquando definita; (*Vid. To. III. de Liburia Diſſertationem, in qua de hac re plura collegi. Prat.*) quae nihilominus ſaepenumero in priſcis monumentis, & praeſertim in Regiſtro Monialium S. Blaſii vrbis Averſae, atque in Hiſtoria Miſcella lib. 16. dicta etiam reperitur *Liguria*, *Cumanos* (ſic ibi) *Puteolanos*, *& alios plurimos in Liguria degentes* &c. ex conſueto nimirum, mutuo, ac facili tranſitu, & converſione literae *b* in *u*: & *u* ante *u* in *gu*; ita ut unum, idemque hoc *Liburiae* nomen promiſcue *Livuria*, & *Liguria* olim ſcriptum, fueritque pronunciatum. Liguriam vero ſub-Alpinam trans Padum proceſſiſſe, ex Rigordo intelligimus in Phil. Rege, cum inquit: *Eodem anno* 1213. *factum eſt bellum in Liguria, in territorio Cremonenſi* &c. quod etiam adſtruit Otho Friſing. lib 7. cap. 14. de Imperatore loquens Henrico. *Verum*, inquit, *Novariam, Liguriae civitatem, dum per Longobardiam pergeret, ceperat*. Sed & Notitia Imperii Occidentalis Cap. de Comite Sacr. Larg. nec non Paulus Diac. de Geſt. Langob. lib. 2. cap. 11. ſive 15., ut Anaſtaſium mittam Bibliothecarium loco in Caſtigat. ad Lupum relato, qui Mediolanum, & ipſam trans Padum inter Cremonam, & Noveriam ſitam, Liguribus, & Liguriae

(2) Scil. in Liguria, ſeu Langobardia.

(X) 1136. Obiit Seniorettus Abbas, Raynaldus Tuſcus ſit Abbas. Imperator Barium uſque pervenit, cui pe-

riae adſignant. Hinc Guntherus ſuum de Imp. Friderico Hiſtoricum Poema *Ligurinum vocavit*, *quia Aenobarbo*, ut Voſſius notat de Hiſtoricis Latinis lib.2.cap.53., *negotium in primis fuerit cum urbe Ligurina*, *hoc eſt Mediolano*, *cujus incolas Ligures ſemper appellat*. Quin idem Guntherus lib.2. Ligurum Metropolim eam conſtituit, ſimulque Bernardus Abb. Bonaevallis in vita S.Bernardi Clarevallenſis lib.2.cap.4. Caſſiodorus inſuper Variar.lib. 12.epiſt.14. Comum ex hac eadem deſcriptione *quaſi murum quemdam* eſſe dixit *planae Liguriae*; *quae*, inquir, *poſt tergum campeſtria culta transmittit*, *amoenis vectatoribus apta*, *& victualibus copiis indulgenter accommoda*: *a fronte ſexaginta millibus dulciſſimi aequoris amoenitate perfruitur*. Haec ille. Nec anguſtiores ejuſce Liguriae conſtituit fines Caſſiodoro aequalis Ennodius in Vita B. Epiphanii, de cujus etiam ubertate, quae populata a Burgundionum Rege fuerat Gundobado (de hac etiam clade idem Caſſiodorus Var. lib. 12.epiſt.28.) Italiae Regem Theodoricum ad ipſum Epiphanium ſic loquentem facit. *Illa mater*, inquit, *humanae meſſis Liguria*, *cui numeroſa agricolarum ſolebat conſtare progenies*, *orbata*, *atque ſterilis jejunum ceſpitem noſtris monſtrat obtutibus*. Tranſalpina etiam Gallia poſt priſcos, & exoletos Ligures ſuos recentiorem quoq; habuit Liguriam, quam praefato Caſſiodoro lib.8.epiſt.12. memorari obſervo. Sed eam a Gregorio Turonenſi lib.1. Mirac.cap.92. epitheto *amoeniſſimi loci* appellatam cum video, Regemque Alaricum vehementer ſtuduiſſe, ne ejus proſpectus Regias aedes lateret, ſuſpicione tangor, an omnis aſpectu jucunda, & laeta, ubertateque clara planities ex jucundiſſima, uberrimaque Campaniae Liguria, ſive Liburia, communi velut nomine *Liguria* fuerit nuncupata: haud ſecus, ac praefatus Gregorius lib.2. Mirac.c.35. & de Glor. Confeſſ. c.84., aliiq; mediae aetatis Auctores, *Falerna vina* dixere, etiam quae alibi, quam in Falerno Campaniae agro nata, illorum tamen generoſitatatem aequiparabant? Sicut Paulinus etiam Nolanus epiſt.10. ad Severum appellavit *Viam Appiam* (ut complurium recentiorum paria de hujus nominis uſurpatione praetercam nunc exempla) quae ad Appiae inſtar firmiſſimo ſilice inter Neapolim, & Nolam ſtrata fuerat via; cum haud ille ignoraſſet, ut argumento eſt ejus locus in Carm. ad Cytherium, viam dictam proprie Appiam Roma Capuam ab Appio in Cenſura ſua munitam, unde eſt denominata (*). Qua pariter figura idem bis relatus Caſſiodorus Var.lib.12.epiſt.22. regionem *ſupra ſinum maris Jonii conſtitutam*, *olivis refertam*, *ſegetibus ornatam*, *vite copioſam non immerito Ravennae Campaniam* vocatam *eamque* (nec alias nunc afferam Campanias conſimili occaſione, atque ab exemplo noſtrae nomen olim mutuatas) *ſuas habere Bajas*. Scaliger ſane ad Auſon. lib. 2. cap.16. *Alpes pro Pyreneis*, eidem Poetae, ac Gellio dictas obſervans, id niſi ex utrorumque montium pari magnitudine, ac munere, quo illi Italiam a Gallia, hi Galliam ab Hiſpania diſcriminant, haud ii uſurparunt Auctores. Sed ad noſtrum jam inſtitutum, a quo ſumus digreſſi.

(X) *An.1136. Obiit Seniorettus Abbas. Raynaldus Tuſcus ſit Abbas. Imperator Barium uſque pervenit* &c.) Cuncta haec in Codice edito, & in Caſſinen-

(*) *Plura ego in Appiae Viae Deſcript. lib.III.*

pene ſe tota Apulia tradidit (3). Innocentius Papa cum Duce Bojoariae per totam Tuſciam iter agens omnibus ei ſe, praeter Romam, uſque Beneventum tradentibus, apud Barium Imperatori jungitur. Papa, & Imperator, tradito Ducatu Comiti Raynulpho, revertuntur. Raynaldus

ſinenſi 47. ſub anno deſcripta 1136.; rectius in Codice 199 ad annum notari 1137, ex paulo ante dictis, & ex exponenda in Serie Abbatum Caſſin. Chronologia ſatis conſtabit: pro qua ſententia ſtat quoque Auctorum fere omnium unanimis conſenſus. Fit autem hinc manifeſtum, ab impoſturae, ac falſitatis excuſari non poſſe culpa, quae Sigonio probata, ſuaeque Hiſtoriæ Regni Italiæ inſerta lib. 11. a Baronio damnata jure eſt diſputatio Cardinalium cum Petro Diacono coram Lothario Imp. habita ad Aquas Penſiles (locus eſt in Apulia, vulgo tunc *Lago Peſole*, in Epiſcopatu Venuſino) anno 1138., menſe Julii, ad calcem Chronici ejusdem Petri attexta, iiſque commixta, quæ eo loci ab ejuſmodi diſputatione prorſus aliena, idem Auctor ſincera fide deſcripſerat: Lotharium ſcilicet dicens, una cum Papa Innocentio ex Apulia recedentem, perque Caſſinenſe Monaſterium menſe Septembri, anno 1137., iter habentem, Romam recto itinere perveniſſe, non alias Cis-Tyberinam hanc Italiam reviſurum, qui apud Cluſam Liguriæ (ſic inquit) diem haud multo poſt obiit. Sed eſt & alia in Actis ejuſce diſputationis temporum diſſonantia; cum ſcilicet cap. 113. perhibetur, Lotharium in ſervitio Innocentii uſque ad praeſatae diſceptationis dies *per annum, & dimidium* in papilionibus commoratum (cap 116. dicitur *per annum, & menſes duos*) nempe poſtquam ille Italicum ſuſceperat iter; quod ſane temporis intervallum trium fuiſſet annorum, ſi Italiam adveniſſet in anno 1135, ut Petrus ſtatuit loco ad annum ſuperiorem relato. Ceterum ambo ſcripti Anonymi Codices praeterquam quod in annis, ut ſolent, in aliis hic quoque invicem variant; quae in Serie Abbatum Caſſin. ſunt mihi enarranda, ubi de Rainaldo Tuſco, & ſupra an. 1001. Lectionem autem Codicis 47 editus cum expreſſiſſet, compendiatum tamen vocem *Colim.* omiſit (in Codice 199. deſcripta ea etiam eſt, ſed in hanc formam. *Colemt*) qua genus Abb. Rainaldi Colimentani, ſucceſſoris Abb. Guiberti, ibi exponebatur; tantique fuit me in Diſſertatione quadam Italice deſcripta hoc advertiſse, ut viri quidem diſerti, ſed ab criticae ſtudiis longe alieni, opinionem de Rainaldo hoc Colimentano diu ſibi, ſed & aliis pridem perſuaſam, praeſenti tandem anno abjecerint, ac mutarint. Sed in utroque Anonymi Codice praeter haec eſt obſervandum, haud videri ex ipſius placito obitum Lotharii Imperatoris in eundem non referri annum, ad quem ibidem ſublimatio notatur ſucceſſoris ejus Conradi: qui ceterorum Auctorum inſiſtens dictis, utraque ſane iſta ſub uno anno 1138. continenti, ni fallor, deſcripſerat textu; ſed librarii per ſummam oſcitantiam ea diſpertierunt, praefatum annum electioni præficientes Regis Conradi, qui erat Lotharii morti praeponendus.

(3) Lotharius in Italiam advenit initio Veris A. 1136.

naldus hujus loci electus (*) deponitur. Guibaldus ordinatur, qui poſt quadraginta quatuor dies recedit. Raynaldus fit Abbas. Obiit Lotharius Imperator (4).

(Y) 1137. Conradus fit Imperator (5). Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus; ſed poſt duos menſes, fratres ejus cum ſuis elegerunt quendam Gregorium (**) Haereſiarcham, qui poſt tres menſes a Papa Innocentio deponitur. Rex Rogerius venit ſuper Raynulphum Ducem Apuliae; & exhaeredavit Alexandrum de Claromonte. Aliphas redegit in cinerem, ſicque in Siciliam reverſus eſt.

(Z) 1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnavit. Obiit Raynulphus Dux (6). Mons Veſuvius per quadraginta dies eructavit incendium. Rogerius Rex venit Apuliam, & cepit eam praeter Barium, & Trojam: deinde venit (7) Minlanum, contra quem Papa cum exercitu veniens juxta Gallucium in fugam verſus comprehenditur, & quarto die pace facta confirmat illi totam terram a fluvio Carnello, & infra: filiiſque Principatum, & Ducatum. Caſtellum Sancti Angeli igne cre-

(*) *Scil. Abbas.* (**) *Schiſmaticum.*

(Y) *An. 1137. Conradus fit Imperator. Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus*, &c.) Scripti Codices, ſed ſinguli ſuum in annis ſervantes tenorem, haec paulo plenius: *Obiit Petrus filius Leonis, qui & Anacletus: ſed fere poſt duos menſes fratres ejus cum ſuis elegerunt pro eo quendam Gregorium*, &c

(Z) *Ann. 1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnavit. Obiit Raynulphus Dux. Veſuvius per quadraginta dies eructavit incendium*, &c.) Et iſta in Codice 199. recto ordine ad annum ſunt 1139.; in quo habetur Veſuvium per quadraginta *ferme* dies flammas eructaſſe. Falco id perhibet accidiſſe anno nunc dicto 4. *Kal. Junii*, ignemque viſum *per octo dies*; cinerem vero *per dies triginta*: rem ſcilicet minutiori narratione conſignans, quippe qui eadem vixerit aetate. Eſt etiam in praefato Codice 199. deſcriptum nomen *Miniani*: non *Minlani*, de quo dixi ad Lupum: nec ibidem *S. Petro in Fia*? ſed *S. Petro in Fine* ut item infra ad ann. 1194. oppidum videlicet in Caſſinenſis ditionis confinio, quod ab Teanenſi, ac Venafrano hanc dirimit Comitatu.

(4) Lotharius obiit initio menſis Decembr. an. 1137. prope Tridentum. Vid. Pagium & Calviſium Baron. obitum transfert ad ſequ. A. 1138.

(5) Conradus III. fit Imp An. 1138.

(6) Haec ad A. ſpectant 1139.

(7) Scil. Minianum adhuc *Mignano*.

crematur, & Mortula, cum S. Salvatore, & S. Victore, & S. Petro in Fia.

1139. Idem Rex ad hoc Monaſterium venit III. Kalend. Aprilis, cui per chartulam Rocca de Bantra traditur pro Ponte Curvo, quem dicebat, injuſtè a nobis detineri. Caſtrum, quod Peſmontis dicitur, cum Cardito, & Camino nobis tollitur.

1140. Terremotus factus eſt valde magnus.

(A) 1141. Hoc anno Rex iterum ad Monaſterium venit IV. Non. Novembr. cum fratres facto ſigno ad Veſperam orationibus inſtarent, ſubito fulgur unum fratrem ſenem ante crucem ſiniſtri chori ſtantem perculit, & occidit; & locum hunc multis in locis diſſipavit.

(B) 1142. Luna quartadecima obſcurata eſt a prima hora noctis uſque ad quartam. Pridie Non. Novembris Eccleſia S. Mariae, & S. Alberti dedicatur. Obiit Innocentius Papa. Coeleſtinus fit Papa (8). Rex iterum ad hunc locum venit. Terra Marſorum ſe ei tradidit. Theſaurum hujus loci omnem cum tabulis ante altare tollit, praeter Crucem majorem cum Cyborio, & tribus tabulis altaris.

(C) 1143. Coeleſtinus Papa moritur, & Girardus Cardina-

(A) *An.* 1141. *Hoc anno Rex iterum ad Monaſterium venit IV. Non. Novembr. cum fratres facto ſigno ad Veſperam* &c.) In Codice 199. annus praenotatur 1142. Regemque ad Caſſinenſe Monaſterium advenisse III. *Non. Novembris*, ac *tacto ſigno ad Veſperam* (vulgo dicimus, *toccato il ſegno*) Fratrem unum fulmine peremptum, & reliqua.

(B) *An.* 1142. *Luna quartadecima obſcurata eſt* &c.) Refert haec ad annum 1143. Codex 199. hoc ordine: *Luna quartadecima tota obſcurata eſt a prima hora noctis uſque ad quartam III. Non. Februarii. Eccleſia S. Mariae, & Sancti Alberti dedicatur*, &c.

(C) *An.* 1143. *Coeleſtinus Papa moritur*, &c.) Coeleſtini Pontificis obitus in annum incidit 1144., & menſem Martium. Quo quidem anno, ſicut hoc etiam loco Anonymus tradit, Amfuſum Capuae Principem diem obiiſſe, eique a patre, ac Rege Rogerio ſuffectum, tum in eodem Principatu, tum in Ducatu Neapolis alterum filium, nomine Guilielmum, ex

(8) A.1143.

dinalis Sanctae Crucis in Papam Lucium eligitur (9). Rex iterum ad hunc locum veniens cum Papa loquitur; & diſcordans, Papa recedit; Rex partem Campaniae cum Terracina cepit. Berrulas obſedit: deinde quodam pacto facto, quae ceperat, reddidit, & Siciliam abiit. Obiit Alfuſus Princeps; & frater ejus Guilielmus fit Princeps. Mare dulce factum eſt a Cajeta uſque Neapolim (10). Jordanus filius Petri Leonis cum Senatoribus, & parte totius populi minoris contra Papam rebellat.

1144. Obiit Lucius Papa (11), & Eugenius ordinatur

ex antiquis manifeſtum eſt chartulis. Ugo itaque Falcandus certè eſt memoria lapſus, Guilielmum hunc ex Tarenti Principe in Regni collegam, & ſucceſſorem a patre dicens poſtea adſcitum, quem rectius Romualdus Salern. (non tamen ſine alio novo errore, de quo infra) ex Capuae Principe in Regem evectum notat: dudum enim ante Amſuſi mortem in fata etiam conceſſerat Tancredus Tarentinus, qui Barenſis quoque dictus eſt Princeps; Duxque Apuliae Rogerius in an. 1148. poſt Amſuſum e vivis & ipſe abierat, ſoluſque patri remanſerat praeſens Guilielmus. Primaevi ſanè Reges Siciliae liberis ſecundo loco genitis, Campanum Principatum tradere conſueverunt. Sic ipſe nunc dictus Rex Rogerius Capuae Principem conſtituit Guilielmum, ex filiis tunc viventibus ſecundo loco natum (cum ſecundo filio Tancredo Barenſem Principatum antea tradidiſſet, ad an. expoſui 1135.) Sic Guilielmus iſte, cum eſſet Rex, primum Roberto filio, eoque mortuo iterum Henrico, quarto loco natum, Campani Principatus honorem attribuit, primogenito ſcilicet Rogerio, qui in Regnum ſucceſſurus erat, prima vice Apuliae Ducatu conceſſo; altera autem vice, quoniam ambo jam dicti majores natu ejus filii diem obierant, Guilielmo contradito, inter viventes aetatis ſane provectioris. Quem ex rationabili cauſa uſurpatum tunc fuiſſe putamus morem; nam Ducalis ea dignitas ab eadem hac Nortmanica fuerat gente inſtituta, ejuſque ditio Campano Principatu, utpote quae ſub ſe reliquam omnem tunc complectabatur Italiam Cis-Tyberinam, longe erat major; a quo honore ad Regiam ipſe Regni primus inſtitutor Rogerius aſcenderat ſublimitatem. Sed de his alias. Obitus igitur Pontificis Caeleſtini, atque Principis Amſuſi, ceteraque in Anonymi Codice 47. & in edito ſub anno deſcripta 1143., anno contigerunt ſequenti, ad quem in Codice notantur 199. Hi vero ambo ſcripti Codices plura habent, quam editus, a quo etiam variant in hanc formam, *Rex iterum ad hunc locum veniens, Ceperanum abiit; ubi cum Papa loquitur; & diſcordantes, Papa recedit*, &c.

(9) A. potius 1144. ſicuti & alia, quae ſequuntur.

(10) Anon. noſtri illuſio.

(11) Obiit Lucius II. ictu lapidis. Pagi in Brev. Rom. Pont.

tur (12), qui tertio diē ſuae electionis nocte cum omnibus Cardinalibus, & Epiſcopis Roma egreſſus ſugit, & apud Farvenſem Abbatiam Pontifex conſecratur; & apud Bitervum Paſcha celebrans, ibique per octo menſes remoratus, demum cum Romanis paciſcens, Romam reverſus eſt. Stella Cometes apparuit.

(D) 1145. Eugenius Papa per Tranſtyberim exiens, Bitervum devenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinae Civitatis deſtrui praecepit, & apud Civitatem Lucenſem abiit. Rex Rogerius cepit Tripolim.

1146.

(D) *An. 1145. Eugenius Papa per TransTyberim exiens, Bitervum devenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinae Civitatis deſtrui praecepit*: &c.) Lege, ut in utroque Caſſinenſi exemplari. *pactum cum Romanis reformans*. Sic etiam infra ad an. 1148. ſive 1149.; *Eugenius Papa pactum cum Romanis reformans*, &c. Ad quem locum ſuppoſitum quoque legitur in Codice edito. *pacem cum Romanis*. Eſt autem *pactum*, quod quandoque *Placitum* dictum obſervo, tum induciae, & pax ad definitum tempus, tum quaelibet animorum poſt quamcumque diſcrepantiam concordia ſub certa lege. In Gloſſis ad Regulam S. Benedicti cap. 2. in manu deſcripto Codice Monaſterii S. Mariae Monialium Urbis Capuae: *Teſtamentum, Placitum, vel Pactum*. Gloſſae Baſilicorum, *πάκτον, σύμφωνον, πάκτον, συνθήκη, πάκτα, εἰρήνης*. Hoc eſt, *Pactum, Conſonans. Pactum, Foedus, Pacta, Pace*. In eandemque plane ſignificationem olim hoc vocabulum vulgo uſurpari conſueviſſe, aperit Joannes Boccacius in Fabella inſcripta: *Toſano di Arezzo*, inquiens. *E così a modo del villan matto, dopo danno ſe patto*. Hinc apud Conſtantinum Porphyr. de Admin, Imp cap 9. *πακτιῶται*, ideſt *foederati*, ſive *tributarii*, nam *pacta* res ſunt etiam ipſae ex inito pacto promiſſae. In Hiſtoria Miſcella lib. 19. Muhavias Arabum Princeps *dirigit Legatos ad Principem Conſtantinum, poſtulans pacem; & pollicetur annualia ſe Imperatori pacta laturum*. Et infra. *Convenit inter utrumque in ſcriptis fieri paeis eum juramento ſermonem ſuper conſonantiam annui pacti*. Non oportebat igitur locum turbare Anonymi. Sicuti nec ab Hiſtoria Erchemperti extremo fine, amputanda erant verba, quae a me ſunt reſtituta. *Cum autem*, inquit, *uterque ſe junxerit ad pactum, vel ad bellandum, quod deinceps egerint, praeſenti Opuſculo inſeram*: in quibus *pactum* juxta priorem expoſitam eſt acceptationem. Sed de hoc, deque aliis pluribus Latinobarbaris vocabulis, quae in Hiſtoriae Langobardorum Principum libro primo occurrunt, commodius dicam in Gloſſario peculiari (*).

(*) *Hoc etiam inter alia Peregrinii, opera deperditum deflemus*.

(12) Eugenius III. extra Cardinalium ordinem electus eſt A. 1145. In Farſenſi Coenobio conſecratus. Baron. h. a num. 23.

(E) 1146. Idem Papa Burgundiam ingreſſus, a Ludovico Rege Francorum apud Divionem honorifice ſuſceptus eſt, cum quo Paſcha apud Pariſios celebravit, ejuſque tutelae Regno Francorum dimiſſo, idem Rex cum magno exercitu Hieroſolymam perrexit: quo etiam anno Conradus Rex Secundus Alamanniae cum ingenti exercitu per Ungariam, Hieroſolymam profecturus, Conſtantinopolim devenit, ibique Ludovico Regi ſociatus, & ab Imperatore Emanuele Cognato ſuo honorificè ſuſcepti per Iconium deſertum ingreſſi ſunt, & quamplures de exercitu fame perierunt, alii a Turcis occiſi ſunt (13).

Sol obſcuratus eſt IV. Kal. Novembris; Eugenius Papa Antiſiodorum veniens, Monaſterium S. Mauri ſub obedientia Coenobii Caſſinenſis manere confirmavit, Abbate prius ab obedientia Epiſcopi Andegavenſis ſoluto. Indeque Treverim veniens ab Archiepiſcopis, & Proceribus Alamanniae honorifice ſuſceptus eſt. Rex Rogerius cepit Africam.

(F) 1147. Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, quen-

(E) *An. 1146. Idem Papa Burgundiam ingreſſus* &c. Annus ex Codice 199. reſtituendus 1147. & infra ex utroque Caſſinenſi exemplari legendum: *Iconium:* non *Ieonium*; & *Principibus Alamanniae:* non *Proceribus.*

(F) *An. 1147. Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, quendam Haereſiarcham Hiſpaniae, qui ſe Chriſtum eſſe dicebat, perpetua cuſtodia damnavit*, &c. De impudentiſſimae, vaniſſimaeque hujus haereſis Auctore in Concilio damnato Rhemenſi pluribus Robertus de Monte ad an. 1148. cui proprio vocabulo dicitur *Eon.* Vuillelmus etiam Neubrigenſis de Rebus Anglicis lib. 1. cap. 19. cui eſt *Eudo*: Gallice: *Eun*, & Otho Friſing. in Friderico lib. 1. cap. 54. & 55. iſtique nuncupatur: *Eus*; quo pariter nomine ambo Caſſinenſes Codices illum indigetant, ſic habentes: *Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, Eum Haereſiarcham Hiſpaniae, qui*, &c. Verba ſunt praefati Roberti, nam aliorum nil opus dare. *A Papa Eugenio Remis* 11. *Kal. Aprilis Concilium celebratur; in quo Haereticus quidam de Brittannia adductus, damnatur; qui ſe Prophetam, vel magnum quemlibet, & nomini ſuo alludens*

(13) Haec ad ann. 1147. ſpectant, ſolito prochroniſmo, uti & fere ſemper, ut ſup.

quendam Haereſiarcham Hiſpaniae, qui ſe Chriſtum eſſe dicebat, perpetua cuſtodia damnavit, ſicque per Liguriam regreſſus eſt Bitervum. Conradus Rex Alamanniae cum Ludovico Rege Hieroſolymam ingreſſus, & per aliquot dies ibi remoratus, congregato exercitu Damaſcum obſedit; ſed fraude incolarum deceptus, per Conſtantinopolim, & Venetiam in Alemanniam rediit. Ludovicus verò Rex Antiochiam reverſus eſt. Abiit Rogerius Rex. Guilielmus frater ejus fit Dux.

1148. Eugenius Papa Tuſculanum ingreſſus, fultus auxilio Rogerii Regis, Romanos ſibi rebelles expugnat (14). Ludovicus Rex a partibus Hieroſolymitanis reverſus, & a Rege Rogerio apud Potentiam cum honore ſuſceptus, IV. Nonas Octobris ad hoc Monaſterium venit, ſuſceptuſque honorifice, poſt diem recedens tertium,

ludens (Eon enim dicebatur) Eum, qui venturus eſt judicare vivos, & mortuos, & ſeculum per ignem, ſe eſſe dicebat &c. quae ibi vide; & craſſam deride viri procaciſſimi, ineptiſſimique nebulonis inſipientiam: *ita plane* (dicam cum Neubrigenſi) *ut Eun, & Eum neſciret diſtinguere*. Ceterum ex Roberto jam noſti Concilium hoc Rhemenſe actum eſſe in ann. 1148.; in quem etiam annum illud rejicit Codex 199. Eodemque ex exemplari ſcribendum inferius eſt, *Obiit Dux Rogerius, Guilielmus frater ejus fit Dux*: minime vero, ut habet editus. *Abiit Rogerius Rex* &c. namque ibi ſermo habetur de Rogerio filio Regis Rogerii, quem pater, ſe vivo, Apuliae conſtituerat Ducem: quo mortuo alterum filium, Guilielmum nomine, Capuae tunc Principem, in Ducem ſubrogavit; ſed non hoc anno 1148., ſicut in noſtro Anonymo perperam librarii repraeſentarunt, Indiſcretè ſimul componentes, quae erant diſtinguenda, unoque ſub anno minime fuerant notanda: verum in anno 1149. *Indictione* 12. quod antiquae adſtruunt Chartulae, & Romualdus exponit Salernitanus. Hunc vero Ducem Guilielmum in anno poſtmodum 1151. menſe Maii ab patre in Regem fuiſſe evectum, idem Anonymus in Codice 199. cuſtoditaque in praenarratis chartulis dictat annorum ratio; a quibus nonnihil diſcrepat jam dictus Romualdus, cum tradat, Guilielmum a Rugerio, Regni collegam factum ex Capuae Principe, quod ſane falſum: *Biennio*, inquit, *antequam moreretur* (Rex Rogerius) *Vuillelmum filium ſuum, Capuanorum Principem, in Regem Siciliae fecit inungi, & ſecum juſſit pariter conregnare*. At acciderint haec biennio ante Regis obitum, nec ne, nil modo dicam: vide infra.

(14) Rebelles: ſcil. Schiſmaticos Arnaldiſtas. Vid. Baron. ad Ann. 1141. num. 2.

tium, & apud Tuſculanum cum Apoſtolico colloquens, Franciam rediit. Eugenius Papa pacem cum Romanis reformans, Romam reverſus eſt (15).

1149. Eugenius Papa Urbe egreſſus, Campaniae moratus eſt. Aqua turbida pluit pridie Idus Martii. Luna obſcurata eſt Idibus Martii. Sanguis pluit in feſtivitate S. Joannis Baptiſtae (*).

1150. Obiit Sybilla Regina. Rex Rogerius conſtituit Guilielmum Ducem filium ſuum Apuliae Regem.

(G) 1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex (16). Naaſſamonites gens Mauritaniae Regem ſuum ejuſdem Provinciae laqueo ſuſpenderunt; deinde iter agentes nobiliſſimam Urbem Buceam, & multas alias Civitates tum vi, tum dolo ceperunt, Rege ejus fugato. Eugenius Papa cum Romanis paciſcens, Romam reverſus eſt V. Idus Octobris. Terremotus multi, & magni fuere. Naaſſamonites Regem Buceae in Conſtantina Urbe captum, ſuſpendunt.

1152. Sol paſſus eſt Eclypſim. Obiit Eugenius Papa: & Conradus Epiſcopus Sabinenſis conſecratur in Papam Anaſtaſium (17) Rex Hieroſolymitanus cepit Civitatem Aſcalonam. Rex Rogerius cepit Civitatem, quae quondam Ippone Regium dicebatur. Abbas Monaſterii San-

(*) *Alibi pluries admonitum, Chronographos illius aevi fabellas, illuſioneſque nimis oſcitanter deſcripſiſſe.*

(C) *An. 1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex. Naaſſamonites gens* &c. *Eugenius Papa cum Romanis paciſcens, Romam reverſus eſt V. Idus Octobris* &c. Non quinto Id. Octobris, ſed *Decembris* habet Codex 199.: nec ad annum haec notat 1151. ſed 1152. cui praeter ceteros alios tum antiquos, tum neothericos Auctores adſtipulatur Robertus de Monte. Sed ille *Maſſemutos* appellat, quos noſter hoc loco per errorem, de quo infra, *Naaſſamonites*: ſed rectius ad annum 1160. *Maſenutos*, & ad ann. 1181, *Maxamutos*. Inſuper eſt Roberto *Rex Bulgiae*, qui noſtro dicitur, *Rex Buceae*: id eſt urbis in mari Africano, vulgo nunc *Bugia*; e qua Rex Maſſemutos timens, Conſtantinam in mediterraneis (*Cirtam* putat Ortelius in Theſauro) ſe recepit; quae interpretatus aliter eſt vir doctus.

(15) A. 1149.

(16) Federicus I. Barbaroſſa Imp. Conradi nepos electus An. 1152.

(17) Obiit Eugenius, & electus Anaſtaſius IV. A. 1153.

Sanƈti Mauri ad hoc Monaſterium .·. .·. .·.

Haƈtenus ex Cod. 47. Sequentia cum habeat Codex 199.

(H) 1154. ✝ Obiit Rex Rogerius menſe Februarii die ultimo. Obiit Anaſtaſius Papa, & Adrianus Papa eligitur.

(I) 1155. Exercitus Regis Siciliæ cum Aſclentino Cancella-

cella-

(H) *An. 1154. Obiit Rex Rogerius menſe Februarii, die ultimo. Obiit Anaſtaſius Papa, & Adrianus Papa eligitur*) Liberi erimus tandem ab hac moleſtiſſima temporum obſervatione, in quam adeo frequenter adegit nos depravatus Codex Caſſinenſis 47. illo nunc deficiente in anno 1152., qui reſtitui debet 1153., quippe nulla poſthac de annis ab Anonymo deſcriptis habenda erit nobis cura; quos in Codice 199., unde praeſentis Chronici ſubſequens pars ad annum uſque 1195., eſt deſumpta, & in tertio illo ſuperius mihi indicato Codice, ex quo poſtrema pars eſt accepta, reƈto ordine, ſive ut circumſpeƈtiori verbo dicam, ad mentem Auƈtoris procedere, non habeo, cur non credam. Et Regis Rogerii ante omnia annum, & diem obitus rite hic conſignari, antiquae Chartulae, & Auƈtores conſentiunt omnes: quin nec ſecus ejus Tumulus capiendus eſt, ut dicam ad an. 1172. nec ipſe negat Romualdus Salernitanus, qui in aliam ab hac ſententia a ſummo laudatur viro Baronio. Guilielmum enim verbis paulo ante relatis coronatum prodidit in Regem biennio ante Rogerii patris mortem: nempe rotundo ibi uſus annorum numero; ſed dein Rogerii deſignans obitum, non ſic, inquiens, *Defunƈto Rogerio, Vuillelmus filius, qui cum patre duobus annis, & menſibus decem regnaverat, illi in Regni adminiſtrationem ſucceſſit*. Guilielmus itaque Rex coronatus in anno 1151. menſe Maii, utique in exitu menſis Februarii anno 1154., annos duos, & menſes ſui Regni decem numerabat. Porro eodem anno 1154. menſe Decembris defunƈtum quoque Papam Anaſtaſium, eleƈtumque *in Papam* (ſic in Codice 199.) Adrianum, eſt Scriptorum omnium conſtans aſſertio.

(I) *An. 1155. Exercitus Regis Siciliae cum Aſclentino Cancellario Campaniam ingreditur, & combuſſit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina. Deinde rediens, moenia Aquini, & Pontecurvi, & aliorum oppidorum dirui fecit &c.*) Sunt haec geſta., atque ab Aſclentino *de Eccleſia Caſſinenſi* (ſic ſcripti Codices) ejus Monachi abſcedere juſſi, novo Regis Guilielmi furore exardeſcente in Papam Adrianum; quoniam, ut inquit Romualdus Salernitanus, non Regem illum, ſed dominum Siciliae in literis ei datis appellaverat Adrianus. Quae repellere, vindicareque damna, quinimmo toto Guilielmum Regno proturbare conveniens ſibi Pontifex ducens, tum alios minores, tum praecelſiores, praepotenteſque ea tempeſtate in hac Italia Dynaſtas in illum commovit: Comitem videlicet Loretelli Robertum, aliis diƈtum de Paſcuilla; qui debitum, ut autumabat, ſibi Regnum cepit invadere, & Richardum cognomento de Aquila (*de Ling* dicit Robertus de Monte) Comitem Fundanum: in Petri Diaconi Chronico antiquioris editionis lib. 4. cap. 106. appellatum. *Aquilanum*, qua vocabuli ambiguitate deceptus

cellario Campaniam ingreditur; & combuſſit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina: deinde rediens, moenia Aquini, & Pontecurvi, & aliorum Oppidorum dirui

ceptus Sigonius lib. 11. de Reg. Ital. *Aquilanorum* nuncupatione perperam illum deſignavit. Cumque eodem tempore Robertus II. Capuae olim Princeps, & Andreas Comes Rupiſcaninae (oppidi hoc nomen in Epiſcopatu Aliſano) frater Comitis, & Ducis olim Apuliae Raynulfi spe fultius Friderici Imp. qui Romam eopſe anno ad ſuſcipiendam Imperii coronam advenerat, ex longo decem, & octo annorum exilio ad avitas recuperandas ditiones animo intenderent, opportunoque etiam Papae Adriani favore roborati, atque (verbis dicam noſtri Anonymi) *audita morte Regis Guilielmi* (lectio haec eſt è manu exaratis exemplaribus, quam firmant Robertus de Monte, Ugo Falcandus, & Gutherus in Ligurino lib. 5.: non autem, ut habet editus Codex: *audita morte Regis Rogerii*) *Comes Andreas cepit civitatem Aliſiae, Robertus de Surrento cepit omnem Principatum Capuae uſque Neapolim, & Salernum*. Fuit autem hic *Robertus de Surrento* idem ille Princeps hujus nominis ſecundus, qui in anno 1127. teſte Falcone, ab Campano Archiepiſcopo *juxta praedeceſſorum ſuorum Privilegium, praeſente Romano Pontifice Honorio, in Principatus honorem inunctus*, varios expertus deinde rerum caſus, eidem Falconi, & Alexandro Teleſino fusè deſcriptos, bis a Rege Rogerio Principatu exutus: (*) primùm ſcilicet in anno 1134., iterum in an. 1137. ad Imp. Conradum Lotharii ſucceſſorem profugus ſe trans Alpes receperat; quod Sigonius loco jam relato, neſcio tamen ex quibus antiquis edoctus monumentis, adnotavit. Ibique, defuncto Conrado, ad hos uſque annos manſerat, ut Guilielmi Tyrii auctoritas perſuadet lib. 18. cap. 2. *Exules quoque* inquit, *quos tam ipſe* (Guilielmus) *quam pater ejus de Regno ejiciens, bonis fecerat exterres paternis, viros inclytos, & armis potentes, Dominum videlicet Robertum de Surrento Principem Campanum, Comitem quoque Andream de Rupecanina, & alios multos exhortationibus ſuis* (Adrianus Papa) *provocaverat, ut in Regnum redirent, & ad jure haereditario ſibi debitas accederent poſſeſſiones* &c. Idem etiam innuit, quamvis noſtri Roberti nomen omninò reticet, Guntherus lib. 1. poſt deſcriptam Friderici Imp. electionem, ſic canens:

„ *Nec minus Appuliae Calabris, qui ex finibus alti*
„ *Sanguinis hic aderant proceres, quos ille locorum*
„ *Invaſor patriis migrare Rogerius oris*
„ *Juſſerat, & tota profugos regione fugarat,*
„ *Multaque flebiliter crudelia facta Tyranni*
„ *Dequeſti, patria ſeſe tellure fugatos,*
„ *Proſcriptoſque bonis* —— Subdit autem.
„ *Accipit haec laetus Princeps, gaudetque rogari,*
„ *Signaque trans Alpes poſt prima biennia ferre*
„ *Regia, communi Procerum juramine ſancit*, &c.

Et lib. 4. enarrans receptas ab praefatis exulibus priſcas ſuas ditiones „ *In-*

(*) *Surrentini hunc Robertum Civem ſuum oſtentare conantur ad Seriſalium familia; ſed perperam, ut alibi aptius aniles haſce fabellas ad cachinnos excitandos in theatro exponam.*

rui fecit, & omnes Monachos de Eccleſia foras expelli, exceptis duodecim. Imperator Theutonicus Romam venit, & clam coronatus receſſit. Robertus Comes Lo-

ro-

„ *Interea patriis Andreas finibus exul,*
„ *Atque alii Proceres, Siculus quos ille Tyrannus*
„ *Appuliae totis dudum proſcripſerat oris,*
„ *Seu poſtliminio Romani jure reverſi*
„ *Principis, injecta fines, ereptaque dudum*
„ *Jura, manu, firmaſque urbes, & caſtra tenebant,*
„ *Omnibus attonitis.* Et iterum lib. 5.
„ *Hic Comes Andreas Capuae, proſcriptaque turba*
„ *Nuper ab exilio noſtro ſub Rege reverſa*, &c.

Qui tamen poſtremus Guntheri locus Capuam quidem a ſuo anteriori domino receptam, etſi ſubobſcure aperit; ſed ejus ſimul detegit indiligentiam; qui nullum agnoviſſe videtur Principem Robertum: congeminatoque errore Comitem Capuae facit Andream de Rupecanina, Roberti conſanguineum: reclamante ſcilicet noſtro Anonymo, jam dicto Tyrio, Romualdo Salernitano, & Ugone Falcando, qui non *Robertum de Surrento*, ut alii, ſed *Robertum Surrentinum* illum dicit. quo indicio ductus, (alia nunc omitto pro mea hac opinione argumenta) ipſius Falcandi dictionem cultiorem alicubi modo haberi, quam ipſe efformarit, paſſamque in multis judico noviratem. Hic itaque Robertus in anno vigeſimo octavo; ex quo primum Capuae Princeps fuerat ſalutatus, nempè in *anno Chriſti 1155. menſe Decembrio*, *Indictione quarta* (ex antiquis Chartulis haec eſt temporis deſignatio, quas omnium primus palam dedit amicus vir Michael Monachus in ſuo Sanctuario) avitum Principatum tertia vice detinebat; quem in antecedente Septembri recuperarat: quamvis plerique recentiores, quorum anteſignanus, ac princeps extitit Thomas Fazellus in Decade poſteriore Rerum Sicularum lib. 7. cap. 4. hunc Robertum nuncupatum *de Surrento* alterum, ac diverſum ab Roberto illo II., ſtatuerunt, patriaque putarunt Surrentinum; ſed hunc commenti virum, coacti ſimul ſunt aſſerere, Regi Guilelmo uno, eodemque prorſus tempore cum duplici Roberto pro Campano retinendo Principatu rem fuiſſe; quo dicto nil abſurdius, nec ab antiquiorum narratione diſſonantius. Verumtamen qua occaſione Campanus Princeps Robertus hanc novam acceperit denominationem, comperti nil ego cum habeam, minus quidem perite viri ceterum docti egiſſe ſe videntur in re manifeſta, quandoquidem ſub aetate Nortmannorum, quorum tempore haec acciderunt, haud cognomina ex urbibus, niſi aliquando poſſeſſis, deſumi conſueverunt; ex quo ſane more in antiqua Chartula a ſuperius dicto Michaele Monacho relata, Philippus quidam praeſentis Principis Roberti II. *avunculus*, idemque cognomine appellatus legitur *De Surrento*: quippe qui filius fuerat Sergii Principis Surrenti; ejuſdemque Sergii filia Philippi ſoror, conjugio copulata Principi Capuae Jordano II., ſecundum hunc genuit Robertum, quod ex vetuſto Diplomate deſcripto in Latina Hiſtoria Neapolitana pag. 515. attente idem amicus doctus vir obſervavit. Noſter igitur Robertus vitam ducens exulem, ex ignota nunc oc-

ca-

rotelli Regnum cepit invadere. Comes Richardus de Aquila cepit Sueſſam, & Theanum. Audita morte Regis Rogerii Comes Andreas cepit Comitatum Aliſiae. Robertus de Surrento cepit omnem Principatum Capuae uſque Neapolim, & Salernum. Adrianus Papa adiit Beneventum. Robertus Comes Lorotelli cepit totam Marinam, & Caſtrum Bari diruit.

(L) 1156. Wilelmus Rex Siciliae venit Brunduſium, & ce-

caſione maternae patriae cognomen videtur uſurpaſſe; qui cum filius fuiſſet Jordani II., nepos Jordani I., ac pronepos Richardi I. Campanorum Principum Nortmannorum, *jure ſibi haereditario debitam*, ut Tyrius loquitur, Campani Principatus poſſeſſionem repoſcebat: quod etiam affirmat Falcandus. *Robertus*, inquit, *Surrentinus a Capuanis ſuſcipitur, & haereditario ad ſe jure pertinentem occupat Capuae Principatum*. Quae jura minime ex materno, ſed ex paterno genere ei competere potuiſſe, eſt ſatis, ſuperque manifeſtum; nec in his diutius te, Lector, nunc moror.

(L) *An.* 1156. *Wilielmus Rex Siciliae venit Brunduſium* &c.) Qua celeritate univerſum fere Apuliae Ducatum, Capuaeque Principatum Guilielmus eadem protinus recuperavit: ſibi repente conciliato Papa Adriano, *cum quo*, ut noſter perhibet, *paciſcens, ſecure permiſit exire Regnum Comitem Lorotelli, & Comitem Andream* (ſic legendum hoc loco, & ad an. 1157., & 1158. bis, ex fide ſcriptorum Codd. non. *Comitem Andriae*.) *& alios ſocios eorum, prece ipſius Papae*. Tyrius negat illis hoc permiſſum ex Adriani rogatu (Anonymo concordat Romualdus: Falcandus utrumque tacet) quinimmo tradit, *excluſos omnes alios a foedere, qui Domini Papae juſſionibus tantis ſe laboribus immerſerunt, & periculis*. Blondus nuperus auctor prae iſta, quae tractamus, tempora, in Hiſt. Dec. 2. lib. 2. perfidiae noſtrates accuſat Barones, quoniam inſcio Pontifice, Regi concordaverant; quam plane narrationem ex Adriani Actis, ſicut pluraque alia ibi a ſe deſcripta, eſt mutuatus; ſed Baronius non hoc adverſus Tyrium praeſidio Papam protegendum duxit, nam virum non fugit ſcientiſſimum, Barones illos ſola fuga, atque exilio vitam ſalvaſſe; quorum omnium unus Campanus Princeps Robertus ſub ipſa fuga captus *apud Garilianum* (ſic noſter habet in manu exaratis exemplaribus; male editus Codex, *apud Cajetam*) *in carcerem eſt ad Siciliam deportatus, ubi caecatus eſt, & non poſt multum temporis obiit*. Tyrius de eodem. *Dum Garilianum*, inquit, *navigio tranſire parat, a ſuis vectoribus, cum ſuos jamjam tranſituros expectaret, captus eſt*, &c. Idem Romualdus Salern. *Jam Garilianum fluvium pertranſiens, Richardus de Aquila Comes Fundanus, qui homo ejuſdem Principis erat* (conjuraverat & ipſe in Regem) *poſitus inſidiis ipſum cepit*. Falcandus inſuper: *Per terram Comitis Richardi de Aquila ſecure tranſiens, in tranſitu fluminis ab eodem capi juſſus, Regique traditus eſt. Eo facto Richardus gratiam ejus promeruit*. Sic uno conſenſu laudati Auctores. Sed indicta aliis omnibus notat

& cepit illud menſe Maii, die vigeſimo octavo, & deſtruxit Barum, deinde venit Beneventum ad Papam Adrianum, cum quo paciſcens, ſecurè permiſit exire Regnum Comitem Lorotelli, & Comitem Andriae, & alios ſocios eorum prece ipſius Papae. Quo audito Robertus de Surrento fugit, ſed captus apud Cajetam, in carcerem eſt ad Siciliam deportatus, ubi coecatus, & non poſt multum temporis obiit. Adrianus Papa coronavit Beneventi ſupradictum Regem Wilelmum, & confirmavit ei Regnum, & regalia B. Petri de Regno. Abbas Raynaldus recuperavit gratiam Domini Regis Wilelmi apud Salernum.

1157. Menſe Novembris Comes Andriae cepit Terram Fundanam, & Aquinum, & terram S. Benedicti; deinde cepit Cominum.

1558.

notat Chronicon Ciccanenſe ad an. 1156. his verbis. *Captus eſt cum ſuo filio, & filia in Trajectu.* Et ad an. 1157. *Menſe Novembris venit Comes Andreas cum Romanis, Graecis, & aliis multis: acquiſivit totamterram Fundanam, & cremavit Trajectum pro vindicta Principis* &c. Eo enim loci ſcaphis trajici Garilianus multo ante haec tempora conſuevit; unde novo ibi oppido, quod non admodum ab ejuſdem fluminis refugit ripa, exque vicinis Minturnarum crevit ruinis, factum eſt nomen. *Trajecta*; qua forma in Capitulari enunciatur Principis Sicardi de anno 836. Num. 13. Et Roberti quidem ſecundi hic fuit vitae finis, poſtquam tertia tandem vice Principatum Capuae detinuiſſet a menſe Septembri anni 1155. ad Junium anni ſequentis, menſibus fere novem; annumque numerare cum cepiſſet, ut Chartulae antiquae non unae ſunt documento, *vigeſimum nonum* ab ſuſcepto poſt patrem Jordanum II. Principatu, hoc eſt ab Januario anni 1127. Quocirca ex Campanorum Principum albo expungendus qui nunquam in vivis fuit, nulliſque priſcis Auctoribus eſt cognitus tertius, exteruſque Princeps Robertus, ex patria ſive urbe, ſive gente falsò recentioribus reputatus *De Surrento*. Cuius denominationis certa nos haud lateret nunc ratio, ni ſimul ſub alto Scriptorum omnium ſilentio, de quo miror, Surrentinae urbis omnino per Nortmannorum tempora lateret, qui fuerint caſus (*).

(*) *An Fort. vel ob Surrenti aliquo temporis ſpacio, domicilium poſt Capuani Principatus amiſſionem; vel ab aliqua Surrentini Ducatus apri poſſeſſione: ex Sergiorum adfinitate, ut ſuperius Peregrinius innuit! Sed alibi plenius.*

(M) 1158. Comes Andriae VI. die menſe Januario cepit Sanctum Germanum, & Raynaldus Caſſinenſis Abbas, & Alfanus Capuanus Archiepiſcopus, & quamplures alii Caſſinum conſcenderunt. Terram autem Sancti Benedicti reddidit ſe praefato Comiti Andriae, qui ſequenti die aſcendit Caſſinum, & acriter pugnavit; ſed nihil profecit, poſtmodum exivit de Regno. Imperator Conſtantinopolitanus fecit pacem cum Rege Siciliae uſque ad triginta annos. Theutonicus Imperator in Lombardiam veniens, Mediolanum, & Cremam obſedit, quam tandem igne combuſſit.

1159. Obiit Adrianus Papa apud Anagne. Rolandus Cancellarius in Papam Alexandrum (*ſcil.III.*) eligitur. Et Octavianus a Monticello a paucis eligitur in Papam Victorem, qui perrexit ad Imperatorem Theutonicum in Lombardiam; & Papa Alexander manſit in Campania.

(N) 1160. Comes Robertus de Loritello, & Comes An-

(M) *An.* 1158. *Comes Andriae VI. die menſe Januario cepit Sanctum Germanum* &c.) Jam paulò ante monui ſcribendum. *Comes Andreas*, eſtque idem nomen reſtituendnm in Roberto de Monte ad an. 1156. Item inferius ex Caſſinenſibus exemplaribus lege. *Terra autem Sancti Benedicti reddidit ſe praefato Comiti Andreae* &c. non. *Terram*. ut in edito.

(N) *An.* 1160. *Comes Robertus de Loritello* &c. Totum hunc locum, ad ſcriptorum Codicum formam, ſic reforma. *Comes Robertus de Loritellis, & Comes Andreas intraverunt in Regnum. Maſemuti ceperunt Africam. Matthaeus Bonellus interfecit Majonem Ammiratum apud Panormum*. Quos autem noſter ad an. 1151., ſive 1152., bis dixerat. *Naaſſamonites* pro *Mnaſaemonites*, rectius nunc appellat. *Maſemutos*. nam horum ſermo (quod teſtatur Livius Sanutus lib. 8. Geographiae Terrae Africae pag. 99. a ter.) nonnulla cum retineat vocabula Araba, plerique fuere, qui eos ex Arabia Felici in Mauritaniam, quam incolunt, Tingitanam (Regnum hodie fere eſt Marochi, ad montem Atlantem) digreſſos putarunt, & origine *Sabaeos*, vel ut alii appellant apud Robertum de Monte ad an. 1152. *Moabitas*. At *Naaſſamonitae* vel nulli unquam populi, vel iidem plane, ac *Mnaſaemanes*, aliàs *Maeſaemanes*, Ptolomaeo deſcripti Geogr. lib. 6. cap. 7. in Tab. 6. Africae, qui Arabiae incolas illos facit. Sed in quodam Diplomate Petri Regis Aragonum apud Baronium ad an. 1097. num. 92. *moneta Maſemutorum*, quae auri unciam valebat, dicta cum ſit. *Naſſamutina*, eſt hinc intelligere, nomen ejus gentis varié olim fuiſſe detortum, quod alii etiam aliter pronunciant: *Muſinudae*, *Maſmudae*, & *Mamudae*. Ceterum

Andreas intraverunt in Regnum: Maſenuti ceperunt Africam. Matthaeus Borrellus interfecit Majorem Ammiratum apud Panormum.

1161. Incarcerati de Sicilia per vim liberati ſunt. Buteria rebellata eſt; ſed Rex eam capiens deſtruxit. Menſe Auguſti Luna duodecima obſcurata eſt.

1162. Alexander Papa per mare ivit in Franciam, & a Rege Franciae (18), & Anglorum honorifice receptus eſt. Federicus Imperator deſtruxit Mediolanum, & ſubjugavit Lombardiam. Rex Siciliae veniens in Apuliam (19) deſtruxit Tabernam; deinde rediit in Siciliam; prius tamen praecepit cuſtodiri diligenter Monaſterium Caſſinenſe.

(O) 1163. Menſe Julii fer. 4. Sol obſcuratus eſt. Rocca Gulielmi recepta eſt ab Aulicis Regis.

(P) 1164. Menſe Aprilis, quartadecima die intrante, Victor ſchiſmaticus obiit apud Lucam; & Guido Cremenſis in Papam Paſcaſium ordinatur (*).

1165.

terum in anno ſuperius deſcripto captam ab iis accipe non eam Africam latiſſimam ad Meridiem regionem

„ . . . . *Italiam contra, Tybermaque longe* „ *Oſtia:*

ſed urbem in ejus litore, nomine *Mahdia* incolis, ut perhibet Fazellus in Hiſt. Siculae Dec. poſt lib. 7. c. 4. & alibi, Tuneto orientaliorem; de qua iterum noſter ad an. 1086. ſive 1087., Romualdus Salernit. Ugo Falcandus non ſemel, Robertus de Monte ad an. 1180. Petrus Diac. in Auct. ad Oſtien. lib. 3. cap. 69. neſcioque an eadem acceptione S. Gregorius Magn. lib. 2. Ind. 10. epiſt. 30.

(O) *An.* 1163. *Menſe Julii* &c. *Rocca Gulielmi recepta eſt ab Aulicis Regis*. Scripti Codd. *a Balivis Regis*, ſcilicet, *a miniſtris Regis*, quod etiam ſonat id verbi apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 103. *A Regis Balivis*, inquit, *ſecuritate accepta*. Qui autem proprie fuerint *Balivi*, alias *Bajuli*, & *Baillivi*, eorumque Magiſtratus *Balìa*, & quam multiplex etiam ejus nominis uſurpatio, hujus non eſt loci aperire.

(P) *An.* 1164. *Menſe Aprilis quartadecima die intrante*, *Victor ſchiſmaticus obiit apud Lucam* &c. In Cod. 199. ſed depravate, *quartadecima die in Trano* &c.

(18) Ivit in Franciam A. 1161. quatuor illi naves praebens Vilielmus Rex. Procellis tamen vexatus in Italia hyemare coactus eſt. Vere tamen Gallias progreſſus.

(19) In Calabriam potius, ubi Tabernae oppidum ſitum.

(*) Legendum omnino *Paſchalem*.

1165. Alexander Papa per mare de Francia rediens, Urbem intravit, qui a maxima parte Senatus, & a populo Romano honorifice receptus eſt (20).

(Q) 1166. Rex Guilielmus obiit decimaquinta die, menſe Maii, & Guilielmus filius ejus coronatus eſt menſe Julii. Raynaldus Abbas obiit menſe Octobris. Theodorus electus eſt in Abbatem.

(R) 1167. Dum Imperator Fredericus oppugnat Anconam, Raynaldus ejus Cancellarius expugnavit Romanos, ex quibus mille quingenti occiſi ſunt, vulnerati vero, & capti mille ſeptingenti; quod audiens Imperator, captâ Anconâ, venit Romam, & combuſſit porticum S. Petri. Alexander Papa exiens Urbe, Beneventum venit. Menſe Septembris obiit Theodinus Abbas, & fuit maxima mortalitas (21).

(S) 1168. Guidus Abbas Venuſinus ordinatus eſt in Abbatem Caſſinenſem. Comes Gilbertus, & Berteraimus filius ejus expulſi de Regno, Hieroſolymam perrexerunt. Abbas vero Aegidius depoſitus eſt a Papa Alexandro, & reliquit procurationem Petro Caſſinenſi Decano.

1169. Robertus Comes de Loretello cum Rege Guilielmo concordatus eſt. Multa moenia diruta ſunt a terre-

(Q) *An. 1166. Rex Guilielmus obiit* &c. *Theodorus electus eſt in Abbatem* Scribe. *Theodinus*, ut bene editus habet Codex ad an. ſequentem, & utrobique ambo Scripti Codd. Ita quoque inſr. ſequenti A. habetur *Theodinus*. Prat.

(R) *An. 1167. Dum Imperator Fredericus* &c. *Et combuſſit Porticum S. Petri. Alexander Papa exiens Urbe, Beneventum venit. Menſe Septembris obiit Theodinus Abbas* &c. Uterque ſcriptus Codex Caſſin. *& combuſſit Porticus S. Petri*, exque iis ſubſequentia ſic diſtingue. *Alexander Papa exiens urbe, Beneventum venit Menſe Septembri. Obiit Theodinus Abbas* &c. Roma clam diſceſſerat Alex. menſe Aug. ut ejus habent Acta apud Baron. hoc A. perque Terracinam, & Cajetam tranſiens, non ante Septembr. Beneventum pervenit.

An. 1168. Guido Abbas Venuſinus ordinatus eſt in Abbatem Caſſinenſem &c. *Aegidius* dicitur, non *Guido* in M. SS. exemplaribus conſtanti ſcriptura hic, & inſra, quam ibi editus etiam retinet Codex.

(20) PP. Alexander Cajetam primum; inde Beneventum venit; quamvis alii Panormum adſerant perveniſſe, Regis Wilelmi navigiis, & tandem Romam introgreſſum fuiſſe, in fine A. 1165.

(21) Peſtilentia ſcil. ob quam Federicus Aug. diſcedere cogitur.

remotu in diverſis partibus.

1170. Alexander Papa rediens a Benevento recepit Tuſculanum ad proprietatem Romanae Eccleſiae.

(T) 1171. Dominicus Abbas de Sabucino electus eſt in Caſſinenſem Abbatem.

(V) 1172. Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus

(T) *An.* 1171. *Dominicus Abbas de Sabucino* &c. Scripti Codd. *de Cabucina.*

(V) *An.* 1172. *Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus eſt in Abbatem* &c. *Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre ſuo venit in Apuliam; ſed Princeps infirmatus rediit in Siciliam, & ibi mortuus eſt* &c. Paulò pinguius haec de Regis Guilielmi ſecundi in Apuliam adventu, deque morte ejus fratris Henrici Romualdus Salernitanus, quem dicit a parre Guilielmo primò inſtitutum Principem Capuae poſt obitum alterius filii nomine Roberti (fuerat hic quoque Campanus Princeps ab anno 1158., nec dum novi quo anno deceſſit) annumque vitae decimum tertium agentem praeſcripto anno 1172. fato functum aſſentitur. Diem ejus obitus ſic praefert Emortuale Caſſinenſe. *XVI. Kal. Julii obiit Henricus Capuanus Princeps*, cujus extat etiamnum Tumulus in Eccleſia Montis Regalis, Joanni Aloyſio Lelli, & Georgio Gualtherio, in antiquis Tabulis Siciliae relatus; ibique etſi defunctus ille perhibetut in anno Chriſti 1170., iis verſibus

„ *Mille decem decies, decies ſeptem datus annus*
„ *Te tollit, poſtquam carnem pius induit Agnus,*

id Romualdo, noſtroque haud adverſatur Anonymo, qui communem Chriſti ſecuti ſunt aeram. Quandoquidem praefati Tumuli Siculus plane Auctor minime eandem, ſed aliam Sicilienſibus uſu receptam uſurpaſſe videtur epocham, in Tumulo etiam Regis Rogerii obſervatam; in quo duo pariter anni praevertuntur, defunctuſque traditur Rogerius in anno 1152. quem plures noſtrates antiquae chartulae viventem faciunt in anno 1153. obiiſſeque complurium, etiam Auctorum teſtimonio conſtat, in anno 1154. ut dictum eſt ſupra: Eundem quoque calculum ab Lupo obſervatum in deſignanda epocha adventus Langobardorum in Italiam, fuiſſeque integro biennio ab eo anticipatam, non hoc repetam loco. Quod quidem Prochroniſmum ad Graecorum ſententiam, qui Natalem Chriſti, ut notavit Joannes Georgius Heruvartus in nova ſua Chronologia, biennio citius figunt, docto ne credas viro accommodatum. Nam Graeci, eodem Heruvarto monitore cap. 208. 234. 237. 260. & alibi, ſuo illo ratiocinio ducti, *annos Chriſti biennio plus numerant, quam nos vulgo ſolemus*; & ſane Lupus Langobardorum adventum, quem noſtri ad annum figunt 568. minime retulit ad annum 570. ſed 566. Redeo itaque ad Principem Henricum, Ugoni etiam Falcando memoratum, ubi de Regis obitu Guilielmi I. *Qui*, inquit, *Guilielmum majorem filium poſt ſe Regni ſucceſſorem conſtituit: Henricum verò Principatu Capuæ, quem dudum ei conceſſerat, voluit eſſe contentum.* Sic quidem cavit Rex ille, Romualdo inſuper id ipſum affirmante his verbis. *Teſtamentum fecit, in quo Guilielmum filium ſuum majorem, totius Regni haeredem inſtituit, Henrico alteri filio Principatum*

Ca-

tus eſt in Abbatem a Papa Alexandro apud Tuſculanum. Luna decimaquarta obſcurata eſt, & terremotus fuerunt. Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre ſuo venit in Apuliam, ſed Princeps infirmatus rediit in Siciliam, & ibi mortuus eſt. Dominus Rex venit Capuam, & inde pergens Salernum, reverſus eſt in Siciliam.

(X) 1174. Menſe Aprilis Dominicus Abbas obiit: Petrus Decanus electus eſt in Abbatem menſe Auguſti. Stolium Regis ivit Alexandriam. Fredericus Imperator venit Lombardiam.

1176. Chriſtianus Cancellarius Imperatoris, veniens ſuper Cellis, obſedit eam. Comes Rogerius Andriae, & Comes Tancredus cum aliis Comitibus contra eum perrexerunt illuc.

1177. Alexander Papa ivit Venetias, & ibi fecit pacem cum Imperatore menſe Julii in feſto B. Jacobi Apoſtoli.

1178. Joannes Abbas Stumenſis, qui vocabatur Papa Calixtus in decollatione B. Joannis Baptiſtae Tuſcula-

Capuae, quem conceſſerat, confirmavit. Quocirca ex certiſſimis documentis cum conſtet, fuiſſe hunc Henricum Capuae Principem, inveſtigent quaeſo eruditiores, cur ejus nomen datis tunc Chartulis, atque Notitiae Judicati editae a me lib. 1. Hiſt. PP. Langob. pag. 256. quae de anno eſt 1171. quando ipſe vivebat Princeps, praefixum de more haud fuerit. Nam quod ſub tutore, Rege ſcilicet, ac fratre ejus Guilielmo II. utpote aetate minor, ipſe vixerit Henricus, erit, forte, haec rei geſtae ratio perquam vero ſimilis; at Regem, quem ſummae bonitatis concelebrat fama, minus in fratrem benevolum, quin & injuſtum prodit, vel ex patris Guilielmi Primi, & Rogerii Avi exemplo; qui filiorum ſuorum Amfuſi, Guilielmi, & Roberti Capuae Principum nomina chartulis poſt ſua superſcribi permiſere, voluereque. Sed de his alias.

(X) *An. 1174. Menſe Aprilis Dominicus Abbas obiit. Petrus Decanus electus eſt in Abbatem menſe Auguſti. Stolium Regis ivit Alexandriam* &c. Interpungenda iſta, ut in Codice 199. *electus eſt in Abbatem. Menſe Auguſti Stolium* &c. Tertius ſcriptus Codex praeter conſuetam in ſingulis annis uſque ad an. 1188 anticipationem, hoc loco annum praefert MCLXXII. & ſtatim annum MCLXXIII. deinde iterum annum MCLXXII. utique mendoſe; quos ad oram neſcio quis, ſed juxta ibi ſervatum recenſuit Prochroniſmum.

lanum ad pedes Domini Alexandri Papae III. venit, quem poſtea Rectorem Beneventi conſtituit.

(Y) 1179. Alexander Papa celebravit Concilium in Eccleſia Lateranenſi menſe Martii, ubi fuerunt Epiſcopi numero triginta & unus, exceptis Cardinalibus, qui fuerunt viginti duo, & exceptis Abbatibus, qui præ nimia multitudine numerari non potuerunt, ubi Sancta Synodus promulgavit capitula viginti ſeptem.

1180. Hoc anno homines Sancti Germani perrexerunt ad Dominum Regem apud Meſſanam, ut concederent illis privilegium contra Monaſterium; ſed nihil profecerunt. Lando intruſus, qui eſt Papa Innocentius dictus, apud Palumbarum cum ſociis captus, ad Cavas (*) eſt in exilium deportatus.

(Z) 1181. Alexander Papa obiit apud Civitatem Caſtelli; & Ubaldus Oſtienſis Epiſcopus ordinatur in Papam Lucium apud Velletrum. Dominus noſter Rex fecit treguam apud Panormum cum Rege Maxamutorum uſque ad decem annos, menſe Auguſti.

(A) 1182. Tribus diebus infra octavam Epiphaniae tam maxima venti procella deſaevit per totam Italiam, quod homines plures, & beſtias interfecit, arbores exaruit, & herbas ad radices deſtruxit. A quinque annis, & infra fames fuit tam valida per totam Italiam, quod diverſis in partibus vulgo *ſalma*, & *ſoma* tritici pro auri uncia non poterat inveniri; & omnium frugum terrae ſterilitas maxima fuit, & plures homines prae nimia fame her-

(*) *Ad Monaſt. ſcil. Cavenſe apud Salernum.*

(Y) *An.* 1179. *Alexander Papa celebravit Concilium* &c *ubi fuerunt Epiſcopi numero triginta, & unus &c.* Scripti Codd. *Epiſcopi numero* CCCI. &c. quibus adſtipulatur Guilielmus Tyrius lib.21. cap.26.

(Z) *An.* 1181. *Alexander Papa obiit* &c. *Dominus noſter Rex fecit treguam* &c. Vixit igitur hic Anonymus per tempora ejuſdem Regis, & poſt. Ceterum qua occaſione Rex Guilielmus II. cum Maſemutorum, & Marochi Rege inducias fecerit, quod hoc loco notat Anonymus, vide Robertum de Monte ad an. 1180.

(A) *An.* 1182. *Tribus diebus infra octavam Epiphaniae* &c. *ad radices deſtruxit* &c. Scribe *extraxit*; & paulo poſt *pſauma tritici*, ut in exemplaribus.

herbas comedentes agreſtes deperierunt.

(B) 1183. Rex Guilielmus Siciliae ſecundus, venit ad Montem Caſſinum ſeptimo Kalen. Februarii, & alio die verſus Capuam remeavit. Lucius Papa III. apud Velletrum promovit Guilielmum Abbatem S. Mariae Regalis de Panormo in Archiepiſcopum Montis regalis. Chriſtianus Moguntinae Eccleſiae Archiepiſcopus obiit apud Tuſculanum. Homines Malſenſes (*) deſtruxerunt Rapollam.

(C) 1184. Nono Kalen. Junii Terremotus adeo magnus, & terribilis fuit per totam Calabriam in (**) Valle de Grati, & vallem de Sinu. Eccleſiae omnes, & omnia aedificia murorum corruerunt, & Rufus Cuſentinus Archiepiſcopus, & multi alii ſub murorum praecipitio ſuffocati ſunt. Caſſinenſis Eccleſia commutationem fecit cum Roberto Caputaſino de Selectano cum Caſtro Fella. Lucius Papa dimiſſo Comite Bertoldo ad defenſionem

(*) *Lege omnino* Melfienſes: *Male igitur emendat infra Peregrin. Rapolla namque proxima eſt Melfiae, non Amalfiae*. Prat.

(**) *Locus corruptus*. Carac.

(B) *Ann.* 1183. *Rex Guilielmus Siciliae ſecundus venit ad Montem Caſſinum ſeptimo Kalen. Februarii; & alio die* &c. Mutilus eſt hic locus in Codice edito, quem uterque ſcriptus integrum praeſert ſic. *Ven. ad Mon. Caſſ. ſept. Kal. Febr. ubi eo die pernoctans, & ſequenti die ibidem permanens, poſt Solis occaſum deſcendit. Alio die a S.Germano rediens, per Martulam . . . . . . per Sueſſam, verſus Capuam remeavit* &c. & infra *homines Amalfenſes* non *Malſenſes*.

(C) *An.* 1184. *Nono Kalen. Junii Terremotus* &c. Putabat vir doctus corrupta verba illa *in Valle de Grati*; ſed non ſunt: ſic enim dicta olim, atque etiam num dicitur Vallis, regioque percelebris in Calabria citeriori ſupra Conſentiam ad Septemtrionem, Tarentinum-aduſque ſinum porrecta, quam praeterfluit flumen Orathis, vulgo *Grati*, unde illi nomen, Regiiſque frequentiſſime Tabulariis, nec non Richardo de S.Germano ad an. 1234. memorata. Corrupta certe ſunt verba illa. *Vallem de Sinu*; quorum loco neſcio an reſtituendum *Valle de Salina*, ſive *Salinarum*, a Gaufredo Malat. lib. 1. cap. 21. deſcriptam prope urbem Rhegium: in Calabria ſcilicet Ulteriori: ita ut utramque pene Calabriam Terraemotu hoc concuſſam fuiſſe intelligamus. Nec ſine mendo in Codice edito *Caſtro Fella*, & *Comite Bertoldo*, quae in manu ſcriptis ſunt *Caſtro Sella*, & *Comite Bertolfo*.

nem Campaniae, per Vallem Orbeti Veronam acceſſit ad colloquium cum Imperatore (22).

1185. Pax firma inter Imperatorem Fredericum, & Regem Guilielmum facta eſt. Rex Guilielmus Siciliae copioſum exercitum in Romaniam tranſmiſit, qui Civitatem Durachiae, & Civitatem Saloniquium ceperunt (23). Praefatus Rex Conſtantiam amitam ſuam tranſmiſit in conjugem ad Illuſtrem Regem Henricum filium Frederici Imperatoris. Novum genus hominum, qui Vendicoſi dicebantur, in quadam parte Regni ſurrexit, quos praedictus Rex ſuſpendi fecit, & diverſis poenis affligi. Supradicto ſtolio Regis, fraude, & vi Graecorum, poſtmodum fortuna eſt adverſata. Lucius Papa apud Veronam obiit VII. Kalend. Decemb. & Archiepiſcopus Mediolanenſis in Papam Urbanum eſt ſubſtitutus. Baldovinus Rex Hieroſolymitanus obiit, & Baldovinus filius ſororis ejus eſt factus Rex. Andronicus Conſtantinopolitanus obiit, & Iſacius factus eſt Imperator (24).

(D) 1186. Dominus Petrus Sacerdos, & Abbas Caſſinenſis obiit VIII. Idus Julii.

(E) 1187. Saladinus menſe Maii Chriſtianos devicit; iterum in Junio in alio conflictu victoriam obtinuit. In Septembri 4. Idus Hieruſalem cepit. Exiens Papa Urbanus de Verona, & Ferrariam veniens, obiit (25). Ma-

(D) *An.* 1186. *Dominus Petrus Sacerdos* &c. Mancus locus, ſupplendus ex exemplaribus ſic. *Dom. Petrus de Inſula Sacerdos, & Abbas Caſſinenſis in ſancta confeſſione obiit* &c.

(E) *An.* 1187. *Saladinus menſe Maii* &c. *& veniens in civitatem Piſanam obiit V. Kal. Januarii* &c. Deeſt denarii nota, nam ſcripti Codd. defunctum notant Papam Gregorium *Kal. Januarii*, eique ſubſtitutum Paulum Epiſcopum *Praeneſtinum*, non *Clandeſtinum*.

(22) Ibique Concilium celebravit, Imperatoris etiam interventu. Labbe To. X. Sigon. aliique.

(23) Pro hac expeditione fuit ſupplicatum ſervitium a Baronibus Regni, prout in Archivio Neap., & apud Borrellum in Vindic. Neap. Nobil.

(24) Multa horum pertinent ad An. 1186.

(25) Ob Hieruſalem a Chriſtianis deperditae dolorem.

Magiſter Albertus Beneventanus Presbyter Cardinalis Sancti Laurentii in Lucina, & Sanctae Romanae Eccleſiae Cancellarius, in Papam Gregorium Octavum eſt ſubſtitutus; & veniens in Civitatem Piſanam obiit V. Kalend. Januarii (26). Paulus natione Romanus, & Epiſcopus (*) Clandeſtinus in Papam Clementem eſt ſubſtitutus.

(F) 1188. Papa Clemens a Romanis magnifice eſt receptus. Roffredus de Inſula VII. Idus Julii in Caſſinenſem Abbatem honorifice receptus eſt.

1189. Guilielmus Rex Siciliae ſine liberis, & teſtamento moritur. Panormi oritur inter Chriſtianos, & Sarracenos diſſenſio. Sarraceni multa ſuorum ſtrage facta, exeunt, & inhabitant montana. Roffredus Caſſinenſis Abbas, futurorum providens, cum vicinis Comitibus, & Baronibus confoederatur.

(G) 1190. Tancredus Comes Licii, qui apud Trojam cum quibusdam aliis juraverat fidelitatem Conſtantiae uxori Henrici Regis Theutonicorum, & filiae quondam Regis Rogerii, Panormum vocatus a Magnatibus Curiae, de aſſenſu, & favore Curiae Romanae coronatur in Regem menſe Januarii. Rogerius Andriae, & Richardus Caleni Comites, melius ſuae fidei memores cum quibuſdam aliis Tancredo reſiſtunt; ſed differente ſupraſcripto

(*) *Al. Praeneſtinus.*

(F) *An.* 1188. *Papa Clemens a Romanis*. &c. In tertio ſcripto Codice nulla ad hunc annum notantur geſta; ſed ea tantummodo Librarii legitur admonitio, ſuperius mihi bis deſcripta, qua ſuam ipſe faſſus incuriam, reliquos annos recto ordine digeſturum ſe ſpondet.

(G) *An.* 1190. *Tancredus Comes Licii* &c. Pluries hoc loco in edito Codice adverſus manu deſcriptos peccatum; in quibus *Rogerius*, *Andreas* (non *Andriae*) *&* *Richardus Caleni Comites* &c. & infra. *Cui etiam munitiones blanditiis Riccardi Acerrarum Comitis cognati ſui inductae ſe reddunt. Idem Comes Romanorum, & Campaniae, & Regni collecto magno exercitu &c.* poſtmodum *muniunt civitatem Ariani*, iterum *fide rupta capit*; *& redit cum exercitu contra Capuam, & Averſam*.

(26) Vix dies LVII. Petri Cathedram rexit.

Rege Henrico in Italiam venire, Tancredus Apuliam fere totam, & terram Laboris ſibi ſubjicit, cui etiam munitiones, blanditiis Acerrarum Comitis cognati ſui, inductae ſe reddunt. Item Comes Acerrarum, de Campania, & Regno, collecto magno exercitu pro expugnandis Capuanis, & Averſanis, terram S. Benedicti aggreditur. Rex Henricus Henricum Teſtam cum exercitu mittit in Regnum; qui per Amiterninas, & Theatinas oras, intrans, plurima loca incendio, praedaque conſumpſit; qui junctus cum praedicto Comite Rogerio, in Apuliam vadunt, locaque quamplurima depopulantur. Cornitum capiunt, & incolas compellunt exulare; contra quos exercitus Tancredi muniunt Civitatem Ariani, & loca vicina, metuentes bello campeſtri pugnare. Theutonici vero aliquandiu eos obſidentes, cum aeſtatis fervore, tum penuria depreſſi, obſidionem ſolvunt, & de Regno exeunt. Comes Acerrarum invaleſcit: & ſupra dictum Comitem Rogerium ad concionem vocatum, fide rupta capit. Redit cum exercitu Capuam, & Averſam (27). Capua ſe reddit improvido conſilio, ſicut ſemper uſa, cum

(27) Anon. noſter injuſte Campanos offendit. Quomodo enim ii militia, armis, aliiſque ad urbis defenſionem neceſſariis carentes, obſiſtere potuiſſent, Theutonicis etiam e Regno diſceſſis? Neque verum, Henricum, cui ipſi favebant quam maxime, illuc *appropinquaſſe*, quum non paucos poſt menſes Auguſtus cum uxore Conſtantia Regnum ingreſſus fuerit. Comiti etiam Acerrano concivi ſuo Capua deditur, quod ab eo beneficia potius, quam hoſtilitates referre ſperabat, patronum, non inimicum expertura. Jam pene tota Campaniae regio Tancredo ſe ſubdiderat, eccui igitur Capua auxilio confidere poterat, aut a quo ſubſidium expectare, quum Provinciam hoſtes poſſediſſent, Henrici exercitus abſuiſſet? Haec non improvido conſilio peracta, ſed rationabili cauſa, ut ipſemet Henricus deinde confeſſus eſt, quum Capuam fuerit ingreſſus, Campanoſque fideles ſuos adpellarit: quo titulo ab eo uſque tempore decorata Fideliſſimae etiamnum dignitatem oſtentet ſuam. At qua ratione Caſſin. Anonymus hanc Capuae notam impegiſſet, ignoro. Fortaſſe quod Campani Aquinates eorum potentiam, nimiaſque divitias infringere ſtuduerint, & Capuae cives, Monachos illos ex eorum Urbe profectos quum regredi nequiviſſent, ipſos apud Principes, ac Provinciae Magnates accuſare, & quoquo modo adverſari contenderent. Neque adhuc in Caſſinenſes animi motus compoſiti: nam permultas ex hac Urbe opes retrahunt, alio translatas,

cum jam Rex Henricus, cui favebat, appropinquaret. Fredericus Imperator Romanorum, ſupradicti Regis Henrici Pater, qui cum ingenti exercitu Hieroſolymam iverat pugnaturus contra Saladinum, qui terram illam occupaverat, in flumine moritur. Henricus ejus filius Italiam ingreditur.

(H) 1191. Obiit Papa Clemens menſe Martii. Jaquintus Diaconus Cardinalis in Papam Coeleſtinum conſecratur; a quo ſupradictus Rex Henricus apud Sanctum Petrum in Principem Romanorum coronatur menſe Aprili. Tuſculanum Romanis conceditur deſtruendum. Henricus Imperator una cum ſupradicta Conſtantia Imperatrice per Campaniam deſcendens in Regnum, Roccam Arcis violento capit inſultu. Quod factum ſuos in audaciam, & noſtros ſic inducit in diffidentiam, ut jam nec loca munitiſſima de reſiſtendo cogitentur: unde Sorella, Atinum, & Caſtrum-Celli non tam bello, quam ſtupore devictae, ſe reddunt. Abbate Roffredo apud Montem Caſſinum ad mortem pene infirmato, habito tractatu inter Legatos Imperatoris, & Conventum Caſſinenſem, qui multum Imperatori favebat, vocati ſunt homines S. Germani, & ibi de mandato Decani, & Conventus juraverunt. Imperator, & Impera-

(H) *An.* 1191. *Obiit Papa Clemens*. &c. Sub uno etiam faſce emendatiora ex ſcriptis Codd. bic dabo, quæ editus tum manca, tum depravata profert. Scribendum itaque. *Quod factum ſuos in audaciam, & noſtros ſic induxit in diffidentiam, ut jam loca, etiam munitiſſima, de reſiſtendo non cogitarent. Unde Sorella, Atinum*, &c. deinde, *& ibi de mandato Decani & Conveneus juraverunt Imperatori. Imperatrix primum recta via poſt Imperatorem per Soram, & Atinum, Caſſinum venit*, &c. infra vero: *obſidionem deſerit. Per Capuam redit Caſſinum*, &c.

[..]ſtas, ut non huic Urbi, e qua illis agri, aliaeque opes tributae, ſed aliis elargiantur locis. At deflenda iſthæc potius, quam enarranda! Alibi fortaſſe melius expendenda.

Nullibi quidem auditum, aut Principi obſequium praeſtaſſe, aut Reip. commodum Urbes illas, quae pro fide ſervanda excidio ſe damnant, ac perditioni. Cui bono Civitates ſolo aequatae, ejuſque incolae ferro aut igni traditi? Fidelitas animo inſidere debet, quae opportunitatem ſe oſtendendi expectet, atque haec Principi obſequia, & Reip. commoda; non autem Urbium excidia.

peratrix primum recta via, poſt Imperatorem per Soram, & Atinum, Caſſinum venerunt. Conventus eis jurat, Abbas minime, ſed obſides dat. Poſt aliquot dies veniunt in Terram Laboris, nullo reſiſtente, praeter Civitatem Neapolitanam, in qua receptaverat ſe cum ſuo exercitu, ſupradictus Comes Richardus. Imperatrix Salerni recipitur, & moratur. Imperator Neapolim obſidet, a menſe Maii uſque ad menſem Auguſti, & tum infirmatus obſidionem deſerit. Per Campaniam redit Caſſinum: pro Imperatrice mittit, ſed Salernitani, fide rupta, detinentes, ad Regem tranſmittunt. Imperator infirmus, majori parte ſuorum, aëris intemperie, mortua, captis obſidibus de Sancto Germano, & ſecum ducto ſupradicto Abbate, redit in Theutoniam menſe Septembris. Comes Richardus cum exercitu, & Neapolitanis, egrediens, Capuam capit Civium (*) proditione, ubi multi de Theutonicis gladio pereunt. Conradus Muſcain-cervello, in Caſtro Capuano aliquandiu reſiſtit; tandem compoſitus cum Comite, cum ſuis exiit illaeſus, Capuae nobilibus, qui cum eo erant, carceri deputatis. Stultus Paganus Caſtellanum Atini Theutonicum egredientem gladio deiicit, & Atinum pro parte Regis occupat. Comes Richardus recuperata Terra Laboris, in Venaſro Comitem Rogerium Moliſi obſidet, quo ſe redempto ad S. Germanum venit, eumque quorumdam Civium Regi faventium ſcelerata factione, obtinet. Atenulphus Caſſinenſis Decanus, relictus ab Abbate procurator, in Caſſino ſe recipit, & cum Monachis obſeſſus a Comite, viriliter reſiſtit. Comes, in Damanium Regis, capta Terra S. Benedicti, redit in Terram Laboris, menſe Novembri. Legati Curiae Romanae Caſſinenſe Monaſterium, Decanum, & Monachos interdicunt; nec hoc tamen ſeparat eos ab Imperii charitate (**).

(*) *Iterum heic convitiatur Anonymus, qui Campanorum fidelitati magnopere invidebat. Scriptores alios conſulat Lector, ut maledicta dignoſcat.*

(**) *En Anonymi ſcopulus, & Capuae proditio!*

(I) 1192. Decanus cum Diopulto Caſtellano Rocchae Arcis, menſe Januario, collecto exercitu de Campania, & Romanorum, deſcendentes per montem, invadunt Sanctum Germanum. Balivi Regis, Mónachi, & laici, Regis fautores in fugam ſe vertunt. Ceteri non tam dominio reſiſtere valentes, quam contra violentiam praedonum ſe tuentes, magna intrantium ſtrage facta, eos repellunt, donec viſo Decano, in manibus ejus, ſe reddunt. Juramento impunitatis a Magnatibus exercitus recepto, qui tamen obſides capiunt, & auferunt victualia. Idem Caſtellanus Soram capit; deinde ſimul cum Decano capiunt Plumbariolam, & Pinnatarium, ubi multa ſtrage facta inhabitant, & conſumunt omnia. Rex Tancredus veniens in Apuliam vadit uſque Piſcariam; & totam inde Regni terram ſibi ſubiicit, praeter Comitem Caleni, cum quibuſdam Baronibus: deinde per Terram Laboris redit in Siciliam, relicto Capitanio Richardo Comite Caleni, qui jam ſe reddiderat. Rogerius de Foreſta Caſtellanus Atini Caſtrum Sancti Eliae capit. S. Germanum collecto exercitu ab una parte obſidet, & uſque ad muros violento inſultu expugnat: labores conſumit, & exportat; Caream, & alias Villas igni commendat; ſed ut praedictus Comes Caleni cum magno exercitu in obſidione Civitatis, apud Sanctum Angelum diu moratur. Qui ex condicto pariter venientes, violentos facit inſultus; ſed Decanus ſicut in monachatu monaſticum, ſic in bello militarem gerens animum, abſente Diopulto, per ſe Urbem tuetur; ſuos animat, portas reſerat, & vigi-

(I) *An.* 1192. *Decanus cum Diopulto.* &c. Et has curſim non magni momenti demonſtro ex exemplaribus ſinceras lectiones. *Ceteri non tam dominio reſiſtere volentes, quam.* &c. aliquanto poſt *capiunt Palumbarum, & Pinnatarium.* mox *praeter Comitem Celani.* inferius *violento inſultu oppugnant*, poſtea *violentos faciunt inſultus; ſed Decanus, ſicut in Monachatu monachicum, ſic in bello.* &c. ad haec *& Abbatis ſui relictum. Inde Caſtellanus ſaevit*: deinceps *milites Abbati concedit, cum quibus rediens.* &c. demum *coſcina frumenti pluſquam uncia auri, & pſauma vini ſimiliter, & caſiſa olei taren. V.*

vigili cura diſcurrens ad omnes inſultus ſe obiicit, ita ut, ſi poſſibile ſit, uno momento portis omnibus adiſtere cernatur, menſe Junii; Comes autem contra conſtantiam, ac animoſitatem Decani ſe videns non proficere, ab inſultu ceſſat, & de viribus diffidens ſpem in corruptela reponit, & quem bello non potuit expugnare, blanditiis, & muneribus attentat. Sed & Caſtellanus Atini captum a militibus Regis Fratrem Decani, variis tormentis affligit, cujus liberatio Decano offertur, aurum promittitur, cujuslibet in Regno dignitatis optio datur; ſed fidelis animus, nec avaritiae cedit, nec ambitioni; quinimo tormenta diſſimulans jurat, ſe toleraturum magis ante oculos ſuſpenſionem Fratris, quam fidem Imperii, & Abbatis ſui relicturum. Ille in Caſtellanum ſaevit, montana caſtra Sancti Benedicti capit, & depraedatur. Imperator Bertoldum Comitem cum exercitu mittit in Italiam, & cum eo remittit ſupradictum Abbatem, ſed Bertoldus in Tuſcia demorans, milites Abbati concedit, cum quibuſdam rediens Ceperani adloquitur ſupradictam Imperatricem jam a Rege remiſſam, ducentibus eam Cardinalibus, ad hoc miſſis a Papa, qui putabat Romae cum ea de concordia tractare. Sed eadem Auguſta Urbis declinat ingreſſum, & per Tiburim in partes Spoleti recipitur. Applicat Abbas cum militibus, qui die quadam cum Decano euntes Atinum, Cancellos diruunt, magnam partem Atini depraedantur, & comburunt, cepiſſentque Caſtrum, ſi conſilio Decani ſtetiſſent. Sed Theutonicus furor eodem, quo venit, impetu receſſit. Iterum eadem via Cominum intrant, Gallinarium capiunt, & inhabitant: poſt dies aliquot milites, qui conduxerant Abbatem, recedunt, paucis remanentibus; Abbatia ex parte favet Abbati. Caſtrum Sancti Angeli ſolita perfidia induratum, hoſtiliter reſiſtit, latrunculos conducit, qui per ſylvas, & loca opportuna inſidentes, praedam eis referant. Caſtellanus Atini iterum invaleſcit, montana caſtra S. Benedicti capit, & tam ipſa, quam Ca-

Caſtrum Sancti Eliae gladio, praedia igne diſſipat, & affligit. Inter has anguſtias adeo fames invaluit, ut ſaepe apud Sanctum Germanum venderetur coſcina frumenti pluſquam una uncia auri, & ſauma vini ſimiliter, & capiſa olei taren. quinque. Diopultus auxilio Abbatis collecto exercitu, Aquinum, ubi milites Regis erant, obſidet, & militibus exeuntibus obtinet, inde ſic invaleſcit, quod omnia vicinia uſque Sueſſam depraedatur, & affligit. Praedictus Bertoldus, Amiternum, & Valua menſe Novembri recipiens, ſubito deſcendit in Comitatum Moliſii, & Venafrum primo inſultu capiens, uſque ad conſumptionem inhabitat. Obtinet caſtra vicina, in quorum quibuſdam milites Regis capit. Rex Angliae Hieroſolyma rediens, in Theutonia captus, Imperatori datur. Poſt modicum, liberatum, & ſecum retentum, Imperator, recepta ab eo fidelitate, coronat, & Regnum ejus auget.

(K) 1193. Bertoldus, relictis in Comitatu Moliſii Conrado Muſca-in-cervello, redit, & ducit in uxorem ſororem Comitis Berardi, relictam Comitis Roberti de Caſerta. Diopultus in praedam diſcurrens verſus Campaniam, gradientem contra ſe Comitem Caleni capit, & transductum in Rocca Arcis captivum ſervat, & praeda tali glorioſus uſquequaque per Terram Laboris licenter jam diſcurrit, & depraedatur. Supraſcriptus Abbas, exercitu collecto, recuperat Caſtellum novum, & alia vi-

 cina

(K) *An.* 1193. *Bertoldus, relictis in Comitatu Moliſii Conrado Muſca-incervello, redit.* &c. Scripti Codd. *Bertoldus relic. in Comit. Mol Conrado Muſca, & Diopulto, redit.* &c. Facit hos quoque duplices Bertoldi adminiſtros Richardus de S Germano ad an 1193. a quo tamen ſecundus ordine non *Muſca*, ſed dicitur. *Muſcaincervello*. In Anonymo autem dein legendum, *egredientem contra ſe Comitem Caleni*, non, *gradientem*, & infra. *Pacto facto de reddendo ſe* &c. & iterum, *venit ad Montem Fuſculum*, non *Montem Fuſcum*: poſtremo, *deinde obſidet Averſam, & ipſi ſe reddunt*, non, *obſidet Torſam*, quae lectiones omnes ſunt e manuſcriptis Codicibus.

cina Caſtra, pacto de reddendo ſe ſtatuto tempore, niſi erit eis a Rege ſuccurſum. Caſtrum Sancti Angeli foris devaſtat; Bertoldus redit in Comitatum Moliſii: Rex Tancredus in Apuliam veniens, recepit filiam Imperatoris Conſtantinopolitani in uxorem Rogerio filio ſuo, dudum in Regem coronato. Exinde, collecto exercitu venit ad Montemfuſcum, contra quem Bertoldus caſtra movens, tentoria figit apud Paludam, ubi die belli condicto pugnare volentem Regem, quidam de ſuis retrahunt. Inter moras autem exercitus Imperialis, penuria coactus, redit in Comitatum Moliſii. Rex vero tranſiens vi capit Roccham Sanctae Aghates, & Caſtrum Sabiniani, ubi plures de Theutonicis captos, extremo ſupplicio damnat. Bertoldus Caſtrum Montis Rodonis obſidet, quia fidem ruperat; ſed die quadam ſuas machinas exterius inſtruens, de machina interiori emiſſo lapide percuſſus moritur. Conradus ſupradictus, parte quadam exercitus dilapſa, Dux eligitur ab aliis. Obſidionem non deſerit, donec Caſtrum vi capit, proditores in circuitu ſuſpendit; conſumptiſque rebus Caſtrum ipſum incendio primum, deinde ruina uſque ad ſolum evertit. Rex Tancredus, proſperis ſucceſſibus animatus, venit in Terram Laboris, obſidet Caſertam, donec Comes Guilielmus reddit ſe; deinde obſidet Torſam, & ipſi ſe reddunt, obſidibus datis. Conradus tranſit in Vallem Forconi, exercitum recreat, captis terris, quae reddiderant ſe Regi. Rex venit Theanum, ſperans ad ſe revocare ſupradictum Abbatem; ſed vir conſilii futurorum providus, & juſtitiae conſcius, nec muneribus Regis, nec terroribus Sedis Apoſtolicae potuit inflecti. Rex aegritudine correptus rediit Siciliam, quo recedente, Conradus Cominum intrat, & devaſtat; & deducto Comite Caleni, recipit Diopultus Roccham Montisdraconis. Conradus vero in Apuliam tranſiens, loca immunita cepit, munita depraedatur, & devaſtat.

1194.

(L) 1194. Supraſcriptus Rogerius filius Tancredi obiit, poſt quem & ipſe coronato Vvilelmo filio ſuo deceſſit. Imperator exercitu collecto, menſe Junio, Italiam ingreditur, Piſis, & Januae parat exercitum navalem, & eo miſſo ipſe in Regnum deſcendit, omnibus ſe reddentibus praeter Atinum, & Roccham Vvilelmi. Capuani, & Averſani nec ſe reddunt, nec obſidentur. Neapolitani ex pacto jam Piſis habito, ſe reddunt. Imperator tranſiens, Salernum vi caepit, & in ultionem ſuae injuriae habitatores partim gladio, partim carcere, nonnullos exilio damnat, rebus publicatis, & in praedam exercitus addictis. Deinde tranſit in Apuliam, & nullo reſiſtente, per Calabriam venit Meſſanam. Vvilelmus novus Regulus dimiſſo palatio matri, recipit ſe in Caſtrum munitum, quod dicitur Calatibilotta. Quo viſo populus Panormitanus Imperatorem vocat; at ille praemiſſis nuntiis, & foedere facto cum Regina, de dando ſibi Comitatu Licii, & filio Principatu Tarenti, properat, & magnifice Panormum ingrediens, in Palatium recipitur, nec multo poſt idem Regulus fortunam cum corona deponens, ad pedes ejus venit.

(M) 1195. Imperator ſolemni Curia in Palatio habita, oſtenſis litteris, quas conſpiratione quorundam Magnatum Regni factas dicebat adverſus eum, eundem Vvilelmum quondam Regem, modo Principem factum, & plures Comites, ac Regni Magnates in vincula conjecit.

Q 2 Con-

(L) *An. 1194. Supraſcriptus Rogerius*, &c. Duo praeter fidem Codicum Caſſinenſium male hic cuſa: ſed levia, alterum eſt, *& in praebendam exercitus addictis*, non, *in praedam*: alterum, *Calatabillota*, non *Calatibilotta*.

(M) *An. 1195. Imperator ſolemni Curia*, &c. In Codice 199., qui hoc loco deficit, textus iſte ab edito admodum variat. Ibi ſic habet, *quorundam Magnatum Regni factae dicebantur*, item, *filium parit in Marchia Anconitana, quem in auſpicium cumulandae probitatis inculcatis duorum nominibus, Fridericum Rogerium: ſeu*, &c. tertio, *Qui rediens obtinet Atinum* quarto, *reddit ſibi Atinum*, quinto. *Imperator in Apuliam redit; & conjunctus cum Imperatrice Curiam ſolemnem ibi habuit*, &c.

Conſtantia Imperatrix filium parit in Marca Anconitana, quem in auſpicium cumulandae improbitatis, inculcatis Avorum nominibus Fredericum Rogerium, ſeu Rogerium Fredericum vocat. Roffridus Caſſinenſis Abbas non ſegnis, Panormum vadit, ibique donum Atini, & Malveti ab Imperatore ſuſcipit, qui rediens obſidet Atinum. Rogerius ſupraſcriptus videns ſe non poſſe reſiſtere, reddit ipſi Atinum, recipiens Caſtrum S. Petri in Fine. Imperator in Apulia redit, & conjunctus cum Imperatrice Curiam ſolemnem habuit, qua finita, ipſe in Theutoniam rediit, Imperatrix in Siciliam vadit.

Hoc Chronicon videtur continuatum fuiſſe ab alio Scriptore in alio Cod. num. 199. *in quo etiam ſcriptum eſt antiquis litteris Langobard. Chronicon Caſſinenſe Leonis Marſicani; continuatur autem hoc modo. Caracc.*

1196. Dictus Imperator, de Alemania rediens, ivit Panormum, ubi ſicut Deo placuit, diem clauſit extremum. Tunc exiens de Regno damnatae memoriae Marcuvaldus Conſiliarius ejus, & aliquantulum commorans in Marchia Anconitana, mortua Panormi jam dicta Imperatrice, rediens ille ad Regnum cum multo exercitu perditorum, & veniens cepit Sanctum Germanum, & totam terram Sancti Benedicti diſſipavit ſimul, & ex magna parte combuſſit, tradens ſpolia habitantium in ea, exercitui ſuo. Nonnulla quoque altaria, iniquorum manibus, Reliquiarum abſtractione, violata ſunt. Obſedit autem & Monaſterium Caſſinenſe, ubi ſe concluſerant duo Cardinales, qui venerant ex parte Domini Innocentii III. cum multis militibus de Campania in auxilium Terrae. Sed Domnus Abbas praedictus ferre non valens multitudinem virorum, & mulierum, qui ſe ibidem receperant, data illi pecunia numerata, fecit eum de Terra exire, commendato ab illo dicto Diopulto, Caſtello novo, Caſtello Fractarum, & Pontecurvo.

1197. Vadit ille Marcuvaldus Panormum, & illic recipiens quaſi in cuſtodiam dictum filium Imperatoris,

cum

cum tribulaſſet multos ibi, & ipſe miſerabiliter expiravit.

1198. DictusDiopoltus, cui haeſerat omnis ille exercitus perditorum, cum apud Venafrum juraſſet ſatis ſolemniter treguam, & pacem Domino Abbati, & hominibus Sancti Germani, per fraudem de nocte veniens cepit Sanctum Germanum, & multos de habitatoribus captivos tenens, omnia diripuit, quae inventa ſunt, inferens quaecumque mala potuit, ſicut erat moris ejus, omnibus Caſtellis Monaſterii; & habitatoribus eorum. Exivit autem de Civitate, ſed vix ibi poterat aliquis ſine timore, & tremore habitare.

1201. Gualterius Comes Brennenſis mittitur in Regnum a Domino Papa Innocentio, & fretus auxilio Abbatis noſtri, dictum Diopultum apud Capuam cum multo exercitu contra eum venientem, fugavit. Diripuit omnia, & cunctum ejus exercitum diſſipavit, capiens nonnullos eorum, & alios in fugam convertens IV. Idus Junii. Civitas Venafrana tota combuſta eſt in vigilia Sancti Joannis Baptiſtae. Cum auxilio dicti Comitis Gualterii Domnus Abbas Caſtellum Pontecurvum, Caſtellum novum, & Fractas recuperavit: datis Richardo de Aquila, qui tenebat illa per dictum Diopultum, Eccleſia Sancti Magni in vita ejus, & Molendino de Repoſorio apud Sanctum Germanum, & tenimentis dicti Petri de Manſo.

1202. Fames valida per Regnum exorta eſt, unde nonnulli hac inopia coarctati, mortui ſunt.

1203. Dictus Diopultus in Caſtello Summae, tentus eſt, qui tandem evaſit ſuis promiſſionibus deceptoriis. Comes Richardus de Aquila cepit Sueſſam.

(N) 1204. Dictus Comes Gualterius cepit Tarracinam de Salerno, & licet aliquantis diebus ibi a Diopul-

(N) *An. 1204. Dictus Comes Gualterius cepit Terracinam, de Salerno,* &c. Ab antiqua Tarracina, quae in Latio, alia haec *Terracina de Salerno,* non-

pulto fuerit adeo coarctatus, ut carnes equorum cum ſuis compulſus ſit edere, auxilio tamen Comitum, et Baronum, cum quibus juraverat homagium, liberatus eſt; et ipſum Diopultum cum ſuis omnibus de tota Civitate Salerni ignominioſe fugavit, obſeditque Terram Majorem per multos dies, et eos, qui ſe ibi concluſerunt, ad omnem inopiam coarctavit.

(O) 1205. Menſe Januario dictus Comes Gualterius apud Sarnum (*), cum ſuis decumbens, minus caute, fortuna ſibi novercante, fugatis ſuis omnibus, et de eis plurimis interfectis, captus eſt per Diopultum, et Generalem ejus, et conjectus in vincula, dicitur ibi diem clauſiſſe extremum (46). Triumphans de hoſte Diopultus, et ſe ipſum humilians, obtinuit, ut Dominus Papa, miſſis Nuntiis fecerit ſupradictum Diopultum, et ſuos ab excommunicatione abſolvi, credens eum Eccleſiae profuturum; Qui poſtmodum Romam perrexit, et a Domino Papa Innocentio, et a Romanis bene receptus eſt: poſtea reverſus eſt Salernum.

1206. Hoc anno menſe Novembris Comes Diopultus cum

(*) *Quod obſidione, cingebat.*

novum oppidum in Picentinis, memoratum etiam Richardo de S. Germ. hoc anno, & an. 1226. Idcirco interpunctio illa in edito Codice omnino moleſta, in quo etiam male cuſum infra, *Terram Majorem*, pro *Turrim Majorem*, de quo dixi in Italica Diſſertatione. *De-Portis*.

(O) *An. 1205. Menſe Ianuario dictus Comes Gualterius apud Sarnum cum ſuis decumbens*, &c. Non, *menſe Ianuario*, ſed, *menſe I.* ut habet ſcriptus Codex: hoc eſt. *Iunio*. Chronicon Ceccanenſe uſurpato tunc more carmina ſolutae commiſcens orationi, expreſſe hunc Menſem notat.

„ *Quintus & annus Do...ini cum mille ducentis,*
„ *Et fuit undena Iunii lux in prima menſis,*
„ *Hinc octava datur Indictio, quae renovatus,*
„ *Cum Comes eſt Bramnae Sarni devictus ad amnem.*
„ *Stultitia, caſu, nec Marte, dolo ſuperatur*, &c.

(46) Colenucc. habet Gualterium vulneratum fuiſſe; & a Diopulto injuriis affectum e ſuis vulneribus faſciolas evelliſſe; quam ob cauſam exſanguem obiiſſe quarta ſui infortunii die.

cum pluribus Regni ivit Panormum, et traditum eſt ei Panormum cum Rege: poſt modicum vero temporis Cancellarius Gualterius, junctis Theutonicis, habuit Regem Fredericum.

1207. Hoc anno menſe Madii Comes pugnavit cum Neapolitanis, et ex eis magnam ſtragem fecit.

(P) 1208. Menſe Januario, in vigilia Epiphaniæ Dominus Roffredus Caſſinenſis Abbas Civitatem Soræ, quam homo perditiſſimus, et perfidiſſimus Conradus de Marley Teutonicus cum Rocca de Sorella . . . fuerat ab Henrico Imperatore VI. relictus Caſtellanus, Peſclum Solidum, Roccam Arcis, et Broccum tenebat, conducta praedonum, et ſibi ſimilium manu, Campaniam, et adjacentia loca, et maxime Terram Sancti Benedicti depraedabatur; in crepuſculo diluculi cum gente ingreſſus eſt. Eo die per Civitatis transfugas, qui ſe receperant in . . . Avellum, quammultae Civitatis domus igne deflagravere. Illi autem de loco natura munitiſſimo a gente Abbatis expulſi eodem die, in Sorellae Roccham ſe receperunt. Alia igitur die Caſtellum Brocci expugnatum eſt, et Arx Sorellae de Planello arctius eſt obſeſſa. Menſe Februarii Arx dicta nocte expugnatur a noſtris, uno tantum de noſtris ab hoſtibus audaciter reſiſtentibus, ceſo. Captus Conradus, Sorellae, cum univerſis qui fuerant illic inventi, tenetur in vin-

cu-

(P). *An 1208. menſe Ianuario, in Vigilia Epiphaniae*, &c. *conſtitutis ad hoc Capite, & Magnis Iuſtitiariis Apuliae, & Terrae Laboris Comite Petro Celano, & Richardo Fundano*, &c. Compendiatam in exemplari vocem *Mag.* quae explicanda fuerat; *Magiſtris*, expoſita a Typographo imperite eſt: *Magnis*; quoniam ſeptem, quae ſuprema dicuntur Regni officia, paſſim *Magni* titulum nunc obtinent; ut *Magnus Iuſtitiarius*, &c. At olim *Magiſtri* appellabantur quicumque aliis praeerant, quod planum; unde dictus etiam *Magiſter latronum* apud Caeſarium Heiſterbacenſem lib 7. Mirac. cap. 59. Sane ambo praefati Comites cum adminiſtrarent Regni tutelam, ſub hoc ipſo titulo *Magiſtri Iuſtitiarii*, alter eorum, Petrus Celanenſis, deſignatus legitur apud Richardum de Sancto Germano. Ex quo pariter Auctore lacunam haud magnam in eodem Anonymo ad finem praeſentis anni commode poteris explere.

culis, Roccham Arcis, et Peſcum Solidum reddere pro ſua, ſuorumque qui tenebantur vincti, liberatione, promittens. Prima igitur quinta feria Quadrageſimae, Hugo pro liberatione dicti Conradi, et ſuorum, Stephano Camerario Domini Papae Innocentii, et Richardo ejuſdem germanos Roccham Arcis aſſignat, recepta per eos a Domino Papa multa quantitate pecuniae, et firmata perſonarum, et rerum ſecuritate. Menſe Junii Dominus Papa Urbem exiens ad Sanctum Germanum contendit, convocatiſque illuc Civitatibus, Comitibus, et Magnatibus Regni, de Domini Regis Frederici ſuccurſu, et Regni pace tractavit, conſtitutis ad hoc Capite, et Magnis Juſtitiariis Apuliæ, et Terrae Laboris, Comite Petro Celano, et Comite Richardo Fundano. Deinde Montem Caſſinum Dominus Papa conſcendit, ibique diebus multis propter clementiam aeris immoratus, a Praedeceſſoribus ſuis indulta Monaſterio privilegia renovavit, et quaedam de novo concedens, alienata de pertinentibus ad Hoſpitale, Veſtiariam, vel Infirmariam, ſive Cellariam revocari poſſe, clementer indulſit. Deſcendens igitur a monte, rogatu Domini Petri Decani Caſſinenſis, in Altare Sancti Nicolai de Sancti Petri Monaſterio ſacras Reliquias ipſe recondidit in feſto Beati Jacobi VIII. Kalend. Auguſti; ſed quia propter ferventis aeſtatis inclementiam taedebat eum, conſtipante ſe turba celebrare divina, mandato ſuo celebravit Dominus Albanenſis, et Dominus Sabinenſis, facto ſermone, devote venientibus in Anniverſario quadraginta dies de criminalibus inſtituit relaxari. Occiſum a ſuis Philippum Alemanniae Regem interim nunciatur. Deinde Soram Dominus Papa contendit, et per Atinum cum Cardinalibus tranſiens, a Domino Abbate Eccleſiae Sanctae Mariae honorifice recipitur. Menſe Octobris Richardus Fundanus Comes Capuam, et Caſtellum obſidet.

. . . .

1209.

1209. Menſe Septembri Otho IV. Dux Saxoniae Imperii diademate inſignitur in Eccleſia S. Petri in Urbe Roma a Domino Papa Innocentio III. & tunc orta eſt ſeditio inter Romanos, & Theutonicos, Romanis quibuſdam, & Theutonicorum pluribus interemptis. Diopultus Comes, Dux efficitur Spoletanus. Terremotus magni per loca. In Valvis, & Rete Provinciae Samnii munitiones diruuntur, & plura aedificia, & caſtella. Fredericus Rex Siciliae duxit in uxorem ſororem Regis Aragonenſis. Diopultus dictum Imperatorem Othonem introduxit in Regnum, cum Petro Comite Celani, & dedit ei Salernum, propter quod factus eſt ab eo Dux Spoleti. Hoc anno menſe Madio Roffridus Abbas hujus loci mortuus eſt; & Petrus, cui praenomen erat Comes, promotus eſt in Abbatem in Natale Sancti Joannis Baptiſtae.

1210. Dictus Imperator contra juramentum, quod fecerat Domino Papae Innocentio; Regnum intravit, & (*) Capuam; propter quod Dominus Papa ipſum Imperatorem excommunicavit, ſc. Othonem IV.

1211. Menſe Januario obiit Petrus Caſſinenſis Abbas. Dominus Papa ſententiam, quam tulerat in Othonem Imperatorem, confirmat, excommunicans Canonicos Capuanos (**), quoniam auſi ſunt celebrare Imperatore praeſente, cui Neapolitana Civitas ſe donavit, eique in Apuliam deſcendenti Civitates, & Villae omnes ſponte jurarunt.

(P) 1212. Praedictus Imperator in Alemanniam rediit, eo quod . . . .

Caetera deſiderantur.

(P) An. 1212. *Praedictus Imp. in Alemanniam rediit eo quod* . . . Sententiam Librarii defectu maneam, qui plura deſcripturus, pauſam hic fecit, ex jam dicto Sangermanenſi Chronologo ſic ſupplebis: *eo quod quidam Alemanniae Principes ſibi rebellaverant*. Iſtaque ad hunc Anonymum ſatis.

(*) Et *poſtea* Cod. Borr. (**) De hoc alibi dicendum.

In eodem ſupraſcripto Cod. 199. Bibliothecae Caſſinenſis ſunt pagellae aliquot ad finem libri, in quibus Appendiculas haſce ſcriptas reperi, quas ſubjicio.

ANno Domini 1349. tertia Indict. die nono Septembris, fuit magnus terremotus in toto Regno Siciliae, qualis non fuit ab initio mundi, niſi in morte Chriſti, & ſpecialiter in Epiſcopatu Caſſinenſi, in tantum, quod totum monaſterium funditus corruit, & remanſit in eo nulla domus erecta, & omnia Caſtra Monaſterii fuerunt diruta praeter Caſtrum Sancti Victoris, & Fractarum. Id fuit horâ Miſſae. Itaque multi homines, & mulieres, & Sacerdotes, & Religioſi ſuper altaria, & in Eccleſiis mortui ſunt, praeter eos, qui in propriis domibus, Caſtris, & Civitatibus obierunt. Civitas ergo Sancti Germani media corruit, praecipue illa pars, quae erat in plano, ſeu paludibus, & in ea innumera multitudo hominum, ac mulierum mortua eſt.

1362. Indict. XV. Menſe Martii ſtella Cometes apparuit in Oriente, & viſa fuit per multos dies. Eodem anno, ſequenti menſe Madii obiit Ludovicus inclytus Rex Siciliae, & ſequenti menſe Junii obiit Ludovicus de Duratio in Caſtro Ovi Neapoli, & immediate poſt mortem dicti Domini Ludovici de Duratio, maxima mortalitas hominum ſequuta eſt in Civitate Neapoli, & per totum Orbem, ita ut in multis locis Caſtra, & Villae vacuae, & deſolatae remanſerint. Eodem anno menſe Auguſto, a principio fere ipſius menſis innumerabilis multitudo bruchorum ab Oriente venientes totam terram occupaverunt, & tanta fuit multitudo ipſorum, quod porci, & gallinae, & murilegi eos comedebant, & duraverunt in partibus noſtris per totum menſem praedi-

dictum, licet in partibus Apuliae fuerint per totam aeſtatem praeteritam, imo per tres ſequentes annos duraverunt, non tamen generaliter, ſed per loca, comedentes omnes herbas virides, & folia arborum.

Anno Dominicae Incarnationis 1388. Indictione XI. Januario menſe, die octava. Serotina hora una, & ſemis viſae fuerunt a parte Occidentis ſtellae ire per Coelum ſonitu horrifico verſus Neapolim, & Cajetam, quae quidem ſtellae claritate erant praefulgidae, & tanti ſplendoris, ut quando earum diſcurſus fiebat, eſſe videbatur quaſi medius dies, quantitate erant indiſcretae: nam aliquae ipſarum tantae quantitatis cernebantur, ac ſi eſſent magnae trabes igneae, in numero fuerunt....

Caetera deſiderantur, huic explendae lacunae ducentorum annorum.

Ad hanc lacunam explendam, parvum quoddam Anonymi Neapolitani Chronicon adjungere cogitavi, quod in ſchedis V. Cl. Patris Caroli Borrelli Cler. Reg. Min. hacce in Urbe in Biblioth. S. Joſephi, & apud haeredes etiam Caroli Marocci Calatini M. S. adſervatur: in eoque perquam breviter, quae notabiliora Neapoli, aut hoc in Regno contigere ab An. MCCCCXXXIV. ad An. MDVI. enarrantur. Tu interim, Lector, mei ſtudii diligentiam agnoſcas oro, atque obteſtor. Vale. *Pratillus.*

Digitized by Google

CHRONICON ANONYMI NEAPOLITANI ADHUC INEDITUM.

ANno 1434. die 26. Novembris 13. Indict. de die Dominico. Obitus Regis Ludovici.

An. 1435. die 5. Auguſti 13. Ind. Captio Regis Aragonum.

An. 1438. die 3. Auguſti. Adventus Ducis Renati ad hanc Civitatem, & acceſſit ad Caſtra Aprutium verſus. Caſtrametatio Neap. per Regem Alphonſum die ultimo Septembr. 2. Ind. Interitus Infantis Caſtiliae die 17. Octob. ejuſdem Ind.

Diſceſſio Regis ad ejuſmodi caſtrametationem: Adventus Ducis Renati ad hanc Civitatem die 19. Maji ejuſdem An. 1. Ind.

An. 1442. Debellatio Civit. Neapolitanae die 2. menſ. Junii 5. Ind. De mane die ſabbati intravit Rex Alphonſus debellando Civitatem Neap.

An. 1452. die 1. menſ. April. 15. Ind. Adventus Imp. Federici III. ad hanc Civitatem.

An. 1456. Apparuit cometa. Die 5. Decembr. hora 11. noctis fuit terremotus magnus.

An. 1458. die 26. menſ. Junii 6. Ind. Obitus noſtri Domini Regis Alphonſi. Et coronatio Regis Ferdinandi.

An. 1459. die 25. menſ. Octobris 8. Ind. Armata Ducis Johannis venit.

Debellatio Regis Ferdinandi in territorio Civitatis Sarni.

An. 1460. Victoria Domini Regis contra hoſtem in Urſaria.

An. 1465. Adventus Duciſſae Calabriae die 14. menſ. Septembris Ind. 14.

An. 1467. Exitus Domnae Dianorae ab hac Civitate Neap. ad ejus maritum.

An. 1476. die 7. Septembr. X. Ind. Exitus Sereniſſimae Reginae Beatricis de Aragonia ad Regem Hungariae

riae maritum ſuum. Coronatio dictae Reginae die 15. ejuſdem menſ. anno praedicto. Exivit ab hac Civitate die 18. ejuſdem menſ.

An. 1477. die primo menſ. Septembris XI. Ind. Adventus Dominae Reginae Joannae, dictae Terciae, de Aragonia.

An. 1480. die 27. menſ. Julii. Adventus Baſciani in Terra Idronti. Et inde captio.

An. 1484. die 12. Aug. 2. Ind. die Jovis hora prima noctis. Obitus Sixti Papae IV. Adventus Dom. Franciſci de Aragonia ad hanc Civitatem Neap. die 25. Aug. 2. Ind.

An. 1494. die 25. Januarii 12. Ind. Obitus Regis Ferdinandi I. cui ſucceſſit Rex Alphonſus II. Succeſſio Regis Alphonſi II. uſque ad An. 1495. die 23. Jan. 13. Ind. Succeſſit Regno Sereniſſimus Dom. Ferdinandus II. per renunciationem Regis Alphonſi ſui Patris.

An. 1495. die 22. Febr. XIII. Ind. Adventus Chriſtianiſſimi Regis Caroli VIII. in hoc Regnum, qui expulit Regem Ferdinandum II.

Recuperatio Regni facta per Regem Ferdinandum praedictum An. 1495. die 7. Julii XIII. Ind.

An. 1496. die 7. Octobr. XV. Ind. Obitus ſupradicti Regis Ferdinandi II. cui ſucceſſit Rex Federicus ejus Patruus coronatus ſolepniter in Civitate Capuae.

An. 1501. 24. Jul. IV. Ind. Strages civium facta eſt Capuae per Gallos hora 13. Et die 4. Aug. Expulſio dicti Regis Federici a Chriſtianiſſimo Ludovico Rege Francorum, Duce Mediolani, & aliis, qui dictum Regem Federicum expulerunt ab hoc Regno.

An. 1503. die 16. Maji VI. Ind. Illuſtriſſimus Dom. Conſalvus Ferrandus Locumtenens Captolicorum Dominorum Ferdinandi, & Heliſabetae Dei gratia Regis, & Reginae Hiſpaniae intravit hanc Civitatem Neap. tanquam Vicerex, devicto exercitu Gallico apud Cerignolam, & in Garigliano, per Portam Capuanam.

An.

An. 1506. Adventus Sereniſſimi, & Captolici Ferdinandi de Aragonia Regis Aragonum, Siciliae citra & ultra Farum, Hieruſalem &c. una cum Sereniſſima Regina Germana de Fois ejuſdem Captolici Regis Conſorte, nepti ex ſorore, Chriſtianiſſimi Ludovici Franciae Regis ad hanc Civitatem cum vigintiquatuor triremibus, & biremibus, & multa quantitate navium; & intraverunt per Molem magnam dictae Civitatis, diruta porta die primo Novembris X. Ind. de die Dominico, quo die celebratur Feſtum Omnium Sanctorum in meridie, quibus Deus Omnipotens auxilium praeſtet vivendi, & pacifice, feliciterque regnandi. Amen.

Diſceſſio dictorum Regum ab hac Civit. eodem Anno & Ind. die vero quarta menſis Junii veneri conſecrata, ejuſdem hora XIV. ſupradicti Rex, & Regina ab hac Civit. eodem itinere, quo venerant, vacuo derelicto portu diſceſſere, & verſus Hiſpaniam ventis dedere vela, quorum nomine Illuſtriſſimus Dominus Joannes de Aragonia Comes Ripacurſiae Civitati jam dictae praefuit.

Heic Anonymus Chronico ſuo finem imponit.

P. D.

Digitized by Google

P. D. ANTONII CARACCIOLI

DE FALCONE BENEVENTANO.

Falco, trium ſuperiorum, loco quidem poſtremus, diligenti tamen geſtorum, locorumque enarratione, profecto primus habendus eſt. Is Notarius, eo tempore, inſignis, & Sacri Palatii Scriba fuit: atque ab Innocentio II. P. M. ob fidei conſtantiam, qua Pontificias partes in maximis illis turbis tutatus fuerat, Judex ſuae patriae renuntiatus eſt. Hoc vero Chronico, quod ab anno 1102. *ad* 1140. *producit, res ſui temporis, eaſque praecicipue, quae Beneventi contigerunt, adeo fuſe, & accurate deſcribit, ut tibi, Lector, non legere, ſed praeſens eſſe videaris. Et niſi te ſtylus, barbarie horridus, arceat, caetera abs te laudatum iri Falconem, nullus dubito. Baronio ſane, & Gordono is placuiſſe videtur: quippe qui & calamo exceptum habuerint, & non ſemel ille in Annalibus, iſte in Operis Chronologici poſteriore Tomo citaverint. Hoc igitur & tu, ſtudioſe Lector, nunc primum aſpiciente lucem, per me fruere, & vale.*

JULIUS DE SYNDICIS BENEVENT.

Lectori.

Pervenit in manus noſtras, Lector dulciſſime, libellus quidam, cujus auctor Notarius Falco, Scriba Sacri Palatii appellabatur: in quo Hiſtoriae multae totius Regni Neapolitani ſcriptae ſunt: praecipue tamen Beneventanorum geſta inter ſe, uti civilia bella, ac etiam contra exteros Normandos, ut eſt videre ibidem. At quia corroſioni, & literarum obſcuritati, ſucceſſione longi temporis videbatur proximus, ut apparet ex defectu ſui principii, & ſui finis, utrinque enim paginae duae evulſae,

& de-

& deperditae ſunt, propterea ne tantum opus, & auctoris labor in nullam memoriam deveniant, exemplandi onus ſuſcepi: commutando tamen characteres Longobardorum in latinos noſtros. Noli igitur mirari, ſi principium habet ſine principio, & finem ſine fine. Vale.

CAMILLI PEREGRINII

DE FALCONE BENEVENTANO.

PRAELOQUIUM.

INcultus, & ſemi quamvis barbarus, qui nunc recenſendus mihi ſupereſt antiquus Chronologus Falco, noſtratium nihilominus Hiſtoricorum mediae aetatis ob fidelem, nec prorſus ineptam diligentiam facile Princeps, munere, ut ipſe de ſe tradit ad an. 1133. & 1137. Notarius, & Scriba ſacri Beneventani Palatii, tandemque ſua in eadem patria urbe Judex, Chronicon, quod nunc principio, & fine mutilum habetur, exorſus ab anno mihi quandoque eſt viſus 1077. in quo Beneventanorum Principum Langobardorum deficiente in Landulfo VI. ſucceſſione, regi ea civitas coepit a Romano Pontifice per Praefectos, vulgo tunc dictos *Rectores*: *poſt cujus Principis obitum* (inquit Anonymus S. Sophiae part. 3. num. 15.) *recta eſt civitas per Romanam Eccleſiam*; namque in ejus demum devenerat poteſtatem ex cauſa expoſita ab Oſtienſi lib. 2. cap. 83. mihique ad Anonymum Caſſin. ad an. 1051. curſim delibata. At cur ita putarem, in cauſa erat ipſius Falconis acephalus textus, qui ante omnia ſermone abrupto praefert, Beneventanos fere centum viros, tum nobiles, tum honeſto loco natos, quos *bonos homines* ipſe Auctor appellat, Romam adiiſſe, ac Papam, ſed fruſtra eſſe deprecatos, ut *Paſtorem ele-*

electum corroborare, hoc eſt ſuo aſſenſu robur ei, & poteſtatem dare *dignaretur*; quibus verbis de electo aliquo Archiepiſcopo a Beneventano Populo, ac juxta Sacros Canones a Summo Pontifice confirmando, ſermo ibi fieri videbatur; quod praefato anno 1077. contigiſſe conjectabar; quoniam in eodem Chronico proxime poſt dicta, ad annum ſcilicet 1107. notatur obitus Beneventani Archiepiſcopi Roffridi, cui imputantur anni 31. menſes 2. dies 20. indeque conſtare poterat, electionem a Romano Pontifice improbatam praecedere oportuiſſe praefati Roffridi ſublimationem; qua ratione Falco ſuam deſcribere Hiſtoriam ab exordio novi Archiepiſcopi, ſimulque novi Pontificii regiminis convenientiſſime ſuſcepiſſet; quam nunc haberemus ingenti hiatu ad annum uſque 1103. fatiſcentem. Rem tamen aliter ſe haberi, poſtmodum judicavi; nimirum cum advertiſſem, Petrum Epiſcopum Portuenſem, qui Beneventi tunc praeſens, ut idem Auctor perhibet, Beneventanos in ſeditionem ob paſſam a Papa repulſam verſos, eorumque arma vix effugerat, ad remotiora illa tempora minime referri poſſe; quibus Portuenſem Epiſcopatum haud ipſe obtinebat, qui ad eam dignitatem longe poſt evectus fuit a Paſchali II. ſed Joannes. Opinionem itaque abjeci, ſaniorique conſilio ſum perſuaſus, Beneventanos Paſtorem quidem, ſed ſeculari, non autem Eccleſiaſtica poteſtate praeditum a Papa confirmandum petiiſſe, quem uſitatiori vocabulo appellabant Rectorem; idque a Falcone metipſo ibi ſimul exponi, non dubitavi; quandoquidem Portuenſis ille Epiſcopus non multos poſt dies in gratiam rediens cum Beneventanis, ex eorundem petitione (verba ſunt Falconis) *oravit Dominum Papam, ut Rectorem mitteret, qui Roſſemannum Monachum Rectorem iterato conſtituit*: nimirum reſtituit, ut reor, quem Beneventani ſuſcipere recuſarant, unde proceſſerat ſeditio; ſicque lis ea omnis, ac jurgium conquievit. Verum enimvero de his cum ita ſtatuam, haud tamen negaverim,

Rectorem a Beneventanis electum dignitate Epiſcopum extitiſſe: namque ejus fautores demonſtrabat Falco, dicens, civile bellum *inchoatum, eo quod pars Epiſcopi in Campanili* (Eccleſiae Cathedralis) *aſcendens, Palatium Dacomarii* (in inferiori urbis loco ſitum ad occidentem hybernum, vulgo nunc dictum *la Commare*) *in quo Epiſcopus ille* (Portuenſis) *morabatur, fortiter expugnabat.* Rector itaque ille a Beneventanis expetitus, dignitate Epiſcopus fuit, idemque nomine appellatus *Riſo*, ut idem exponit Auctor: *Qui*, inquit, *ex parte Riſonis videbantur, arma, & belli apparatus ſuper Campanili impoſuerunt.* Quo circa Rector a Papa iterato inſtitutus cum fuerit monachus; obſervareque etiam in Falcone poſſimus, ejuſdem urbis ſepius demandatam fuiſſe curam viris Cardinalibus, atque in anno 1120. Roſſemannum Diaconum praefati Roſſemanni filium ordinatum Rectorem a Callixto II. nulla jam de Epiſcopo Riſone tunc electo a Beneventano Populo reliqua nobis eſſe poterit dubitatio. Haud igitur Falco, ut olim opinabar, Beneventanam Hiſtoriam, conjunctarum etiam rerum caſus complectentem, ab exceſſu Beneventani Principis Landulfi VI. atque ab anno 1077. ſed ex recentioribus eſt eam initiis auſpicatus. Illa autem, niſi mea me iterum deſtituit conjectura, ea ipſa arbitror, quae Pontificatus Paſchalis II. primordia etiam fuere, praeſentemque Falconis textum uno, aut altero anno vix antecedunt; electus namque fuit Paſchalis, Urbani II. ſucceſſor, menſe Auguſti, anno 1099. qui *in anno* 1102. *Indictione X.* ut perhibet Romualdus Salernit. in Chronico, *ſimul cum* Apuliae *Duce Rogerio obſedit Beneventum, maximo cum exercitu: nec deſtitit, donec eo, qui in eadem civitate principabatur, expulſo, cepit ipſam civitatem.* Hos itaque ſuorum Beneventanorum caſus adeo memorandos videri ne poterit Falco praetermiſiſſe, qui eorundem Hiſtoriam per annos proxime ſubſecutos deſcribendam ſuſceperat? quique aliam opportuniorem ſcriptitandi occaſio-

caſionem nec ſeligere quidem valuiſſe? Quod nullo veriſimili argumento inficiari cum poſſimus, conſequens quoque eſt, ut credamus, una cum iis ab eo expoſitum, quis ille, Romualdo innominatus, fuerit Princeps, atque quo pacto, & anno, Beneventanum obtinuerit Principatum. At Falconis fruſtrata haec vota haud prorſus irrita remanebunt; cujus defectus ex praefati auctoris narratione, exque Petri Diaconi dictis ſuppleri utcumque poterit; qui in Auctario ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 19. meminit cujuſdam oblationis, quam circa annum 1098. fecerat B. Benedicto, ac Monaſterio Caſſinenſi *Anſo Rector Beneventani Principatus ad fidelitatem Romanae Eccleſiae, & nobiles viri fratres ſui Dauferius, & Atenulfus, Joannes, & Berardus, Petrus, & Alfanus, & Luitprandus, filii Domni Dacomarii Beneventani Praeſidis*. Hic autem Rector Anſo in ipſo Diplomate ejuſce donationis, ſeu Praecepto, cujus Antigraphum extat in Regiſtro ejuſdem Petri pag. 283. non *Rector*, ſed nuncupatur *Princeps*: quo etiam nomine eſt eidem Auctori ibidem dictus pag. 32. a ter. ubi recitatis literis, quas Urbanus II. Benevento rediens Romam, dedit *Cariſſimo filio A. Beneventanorum Domino* (ſic ibi) *apud Ceperanum 3. Non. Novembris*, eidem praecipiens, ut Monachorum Caſſinenſium jura ſuper poſſeſſione Eccleſiae S. Sophiae ejuſdem urbis ſaepius examinata recognoſceret, hanc notulam ſubjecit. *Sequenti anno*, inquit, *Papa defunctus eſt*. (ſcilicet in an. 1099.) *Anzo poſt biennium perdidit Principatum* (in an. 1101. quod Romualdus actum dicit anno ſequenti) *& negotium iſtud ea propter manſit infectum*. Iſta itaque geſta haud dubie initio ſui Chronici fuſius Falco expoſuerat; quorum ordinem poterit nunc quiſque pro arbitrio, ut veriſimilius judicabit, conjectari. Veruntamen de meo hoc unum proferam, videri hunc Anſonem, ſive Anzonem, ex Rectore, ut eum nuncupat Petrus Diac. in laudato Auctario, nomen Principis, atque dominium Beneventi, qua diſſimulante, qua an-

annuente Papa Urbano II. uſurpaſſe; qui illum non *Principem*, ſed *Beneventanorum Dominum* in praefata epiſtola appellavit; idque a ſucceſſore ejus Paſchali nullo pacto fuiſſe toleratum: ex diuturniori enim ejuſmodi Rectoratus Magiſtratu, quem Anſonis quoque pater Dacomarius, vir ſane magni nominis, pridem obtinuerat, proclive ei fuerat receptam longiſſimo annorum curriculo in ea urbe, ſubinde civibus acceptiſſimam, concupiſcere, & demum adipiſci dignitatem. At Falconis Hiſtoriam pari propemodum fallacia, qua rebar eam ductam ab anno 1077. & ab exordio Archiepiſcopatus Roffridi, productam ad Guatmundi Beneventani etiam Archiepiſcopi initia, & ad annum 1142. in ejuſdemque gratiam ab Auctore ſuo elucubratam, ſum quandoque opinatus, quae quidem nullo congruo fine in anno nunc ſubſiſtit 1140. Meaque mihi arridebat conjectura, quod ex Baronii obſervatione ad an. 1113. Falconem crederem, *in eadem Beneventana Eccleſia Clericatus munere functum*; qui eopſe in opere ad annum 1124. Eccleſiaſticum alloqui videbatur virum, atque in dignitate etiam conſtitutum, eum honorifico vocabulo Paternitatis compellans, inquit enim. *De miraculis autem, quae ob praedicti patris noſtri Barbati merita, honoremque Jeſus Chriſtus humani generis amator, nobis omnibus aſpicientibus oſtendere dignatus eſt, licet ſermone inculto, Paternitati veſtrae explicabo*. Et ad an. 1118. *De guerra*, inquit, *Jordanis Comitis ſupra memorati, ſi veſtrae placuerit charitati, & Comitis Rainulphi, aliquid ſuccincte narrabo*, parique ratione ad an. 1137. ſic habet. *Aliud quoque non tegendum ſilentio fraternitati veſtrae explicabo*. Atqui iis ſane titulis, eaque dicendi forma haud decorum aliquem certum virum, ſed quemlibet Lectorem modeſte, & humaniter compellaſſe, cenſendus eſt: quippe ad an. 1114. id quamclariſſime innuit, cum inquit. *Sed ſi Lectoris charitati aſperum non videbitur, quod poſt illatam excommunicationem actum Beneventi ſit, non praete-*

te-

tereundum exarabo : Et hanc itaque maleſanam, ſicut antecedentem, abjeci opinionem, de quo quid nunc ſtatuam, nil prorſus habeo. Ipſe autem Falco cur reputatus a Baronio fuerit clericali militiae mancipatus, non equidem aſſequor; quem conſtat, ex laicali munere Notarii, & Scribae ſacri Beneventani Palatii, ut initio dixi, in Judicem Beneventanum adſcitum: namque deſitis Principibus, Curia Beneventana adhuc dici perſeveravit *Sacrum Palatium*, ut ante annos trecentum Princeps Arichis inſtituerat; ac pleraque Palatina officia vel re, vel ſaltem nomine tenus remanſerant, ut Comes Palatii: de quo idem luculentus teſtis eſt Falco ad an. 1114. & 1137. Cum autem ille ſe civitatis Judicem in anno 1133. ex conſilio Rectoris, & Cardinalis Girardi, Rolpotonis Comeſtabuli, aliorumque ſapientum civium factum, electumque prodit, perque Apoſtolicum Innocentii II. Privilegium deinde confirmatum dicit, haud Praetorem definiendis litibus conſtitutum: ſed in Decurionum, ſive dicas Senatorum album credas relatum, qui per ea tempora pleriſque in locis *Judices* appellabantur, unde etiamnum nobile Capuae Forum ſervat antiquum ab ejuſmodi Judicibus acceptum nomen. Et Beneventanorum quidem plurimorum Judicum frequens apud Falconem cum ſit mentio, quos ſaepe cum ſapientibus viris conjungit, ſaepe etiam ipſos abſolute vocat ſapientes: eorum tamen munus quamvis fortaſſe circa judicia quoque verſabatur, ut Cajetae olim obſervatum conſtat, caeteras nihilominus publicas contemplabat functiones; Pontificemque Callixtum II. in an. 1120. Beneventani ſolemni pompa in ſuam urbem excipientes, *pedes ejus, & habenas equi cives quatuor a Ponte Leproſo uſque ad Portam S. Laurentii* (qua ab eo latere urbs aditur) *ducebant: deinde quatuor alii uſque ad Epiſcopium: ab Epiſcopio autem quatuor Judices Joannes, Perſicus* . . . . (deficit Judicis nomen, qui tertio deſcriptus fuerat loco) *& Landulphus uſque ad ſacrum Beneventanum Pala-*

latium detulerunt. Et in annno pariter 1137. *Judices Beneventanae civitatis cum aliis civibus Regem* Rogerium *adeuntes, ad Anacleti fidelitatem, & ipſius Regis amorem, civitatem ſubmittunt Beneventanam*. Ad ejuſmodi igitur Judicum ordinem, dicendum eſt, Falconem ex Notario fuiſſe evectum: pari ferme ratione ac vir nomine Salernus ex medico Judex Salernitanae urbis legitur apud Hugonem Falcandum inſtitutus, qui nihilominus medendi exercitia non deſeruit. Et ſane qui regendis civitatibus ſua tunc ferebant ſuffragia, & praecipuum ordinem, ut olim Decuriones in Coloniis, Romae vero Senatores, conſtituebant, Judicum nomine paſſim appellabantur; nam Rex Guilielmus II. una cum matre ſua Margarita literas dans *Andreae Stratigoto, & Judicibus, & univerſo Populo Meſſanenſi*, quas recitat idem Falcandus, univerſam urbem Meſſanam compellaſſe videtur; eodem pacto, ac ſi antiquiori ritu dixiſſet. *Ordini, & Populo Meſſanenſi*. Eandemque formulam non alia mente pridem uſurpavit Pontifex Joannes VIII. cum Epiſtolam ſcriberet: *Omnibus eximiis Judicibus, & univerſo Populo Neapolitano*, quae inter ejus Decretales notatur num. 67. & ſimul in epiſt. 205. Landulſum aſſereret, *omnium Dei Sacerdotum, & Judicum, ſeu totius Capuanae plebis voto, parique conſenſu* fuiſſe electum ejuſdem urbis Epiſcopum (ſtat *ſeu* hoc loco conjunctive pro & acceptione non infrequenti, ut opportuniori occaſione exponam) Quorum quidem Judicium ordinem ex ſolis viris Patritiis conſtitiſſe, idem indicat Pontifex epiſt. 206. de eodem electo Epiſcopo ad Guaiferium Salerni Principem ſcribens, ac *Nobilium* appellans *Catervam*, quos in antecedenti *Judices* nuncupaverat. Hi tamen peculiari conſuetudine tum Neapoli, tum Cajetae, tum quoque Piſis: ſed diſpari nonnihil obſervatione, non hoc loco apte exponenda, dicti fuere *Conſules*, unde noſtro Falconi ad ann. 1134. *Alzopardus, & Canis Conſules Piſanorum*: deque Neapolitanis Conſulibus aliis relata, ſed non huic fini, nec mo-

modo ſuccurrit quam bene expoſita, obvia ſunt exempla, quae nunc repetere, non eſt opus. Haud tamen omittam, bis dici Anaſtaſio Bibl. in Hadriano *Judice Cleri*, & *Judices Militiae*, qui eidem ibi nominantur *Primates Eccleſiae*, & in Stephano II. *Optimates Militiae*: utrumque nimirum Romani univerſi Populi ordinem, hoc eſt Eccleſiaſticum, & Laicalem, Cleri, & Militiae vocabulis denotans. Quos quidem Optimates ab praefato Hadriano obviam miſſos credam Carolo Magno Romam adventanti, cum *direxit in ejus occurſum*, ut idem loquitur, *univerſos Judices ad fere triginta millia ab Romana urbe*; cujus itineris ſpatium ad numerum Judicum retuliſſe videtur parum lectioni attentus Platina, legendumque judicaſſe *tria millia*: qui nec ſic devitans immodicum coetum Judicum, vocatos cenſuit hoc nomine eos, *qui nequaquam ſordidis artibus impliciti eſſent*, ſed acceptione nunquam omnino obſervata. Deque his ipſis Judicibus, ſive Optimatibus Militiae, ideſt Laicalis Populi Romani, capio Petrum Diac. in Auctar. ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 37. qui eos ab dignitatibus, muneribuſque appellat, *Bajulos Cereoſtatarios* (ſic ibi legendum, non *Cereoſtarios*) *Stauroferos*, *Aquiliferos*, *Leoniferos*, *Lupiferos*, *Candidatos*, *Defenſores*, & *Stratores*. Ex quibus intelligere erit, Judices non ſemper ad judicia referendos eſſe, noſtrumque ſimul Falconem haud Eccleſiaſticorum Judicum conſortio fuiſſe aggregatum, qui non *Cleri*, ſed *civitatis* ſe Judicem affirmat inſtitutum. Sed in his diutius jam non moror.

FALCONIS CHRONICON.

. . . . Anno 1102.

. . . .

apud urbem Romanam eum ab honore privabat, quin etiam animos Beneventanorum ſaepiſſime incitabat, ne praeter-

ter licentiam Domini Papae Archiepiſcopatui (1) conſentirent. Tandem Concives hujuſcemodi deliramenta aſpicientes, nec mora; fere centum nobilium, & bonorum hominum Romam miſerunt, Dominum Papam precantes, ut Paſtorem Electum corroborare dignaretur. Illi autem abeuntes, coram omnibus, videlicet in Sacroſancta Synodo, quam conſtituerat, eum indeſinenter poſtulavere, quod minime obtinere valuerunt. Videntes autem hoc, qui miſſi fuerant, indeque reverſi corda aliorum movebant dicentes, Patres, Avos, Proavos noſtros tantam injuriam paſſos nunquam fuiſſe. Sed quid plura? Qui ex parte Riſonis videbantur, arma, & belli apparatus ſuper campanili impoſuerunt; audierant enim, quod Petrus ipſe Portuenſis Epiſcopus conjurationem feciſſet, ut theſauros Eccleſiae, & ejus bona virtute vellet diripere. Tunc Epiſcopus ipſe in coelerio arma imponi aſpiciens, triſtis factus, ſuos vocari praecepit fideles, quatenus conſulerent, quid ſuper hoc tanto, talique negotio fieri debuiſſet. Interim bellum inchoatum eſt, eo quod pars Epiſcopi in campanili aſcendens Palatium Dacomarii, in quo Epiſcopus ille morabatur, fortiter expugnabat; & Epiſcopi auxiliarii de Turre Dacomarii pugnantes invicem crudeliter praeliati ſunt; duo quidem juvenes in ipſo conflictu animas reddidere. Poſtremo nocte adveniente, videns ſe Epiſcopus ipſe circumventum, medio noctis ſilentio Monaſterium S. Sophiae cum quibuſdam aſcendit, ibique tempore non multo commoratus eſt. Praeterea Cives metu coacti timentes, ne Epiſcopus ille eos apud Dominum Papam (2) affligeret, eum coegerunt, quoadusque eis fidem ſacramento praeberet, quod facturum promiſit, oravitque Dominum Papam, ut Rectorem mitteret, qui Roſſemanum Monachum Rectorem iterato conſtituit.

An-

(1) Archiepiſcopo potius legendum exiſtimarem. *Borrell.*

(2) Erat quidem tunc Papa Paſchalis II.

Anno 1103. XII. Indictionis.

Anno 1104. XIII. Indictionis.

Anno 1105. XIV. Indictionis, menſe Januario, & Februario nix magna fuit, & fluminum inundatio, & ſtella Cometes ad occaſum apparuit: triduo enim poſt venit Papa Beneventum.

Sequenti anno obiit Henricus Theutonicorum Rex.

Anno 1107. menſe Septembri I. Indict. obiit praefatus Roffridus Beneventanus Archiepiſcopus, qui ſedit triginta annis & uno, menſibus duobus, diebus viginti.

In hoc anno, ipſo menſe Septembris obiit Abbas Madelmus, & hoc menſe Septembris electus eſt Bernardus Abbas in feſtivitate S. Angeli.

Anno 1108. II. Indictionis ſterilitas vini, mortalitaſque animalium: & Papa Paſcalis venit Beneventum, qui menſe Novembris ordinavit Landulphum Archiepiſcopum.

(A) Anno 1109. III. Indictionis obiit *Formatus*. Paſcha accidit VII. Kalendas Majas, & ſecundo die intrante menſis Novembris combuſtus eſt theſaurus S. Mariae.

(B) Anno 1110. IV. Indictionis Henricus Rex venit Ro-

(A) *An.1109. III. Indictionis obiit Formatus. Paſcha accidit VII. Kalendas Majas.*) Annorum, Indictionumque hi non cohaerent numeri; eademque diſconvenientia praeſens Chronicon laborat ab omnium primo, quo praenotatum habetur anno, ad an. 1112. Caſtigandas autem eſſe Indictiones, quae rectum calculum unitate excedunt, tum ex iis, quae infra dicam, tum ex die Paſchatis hic deſcripto, palam conſtat. Namque in anno 1109. vere Paſcha celebrari contingit VII. Kal. Maji, quod tempora ſubducentes non latebit.

(B) *An. 1110. IV. Indictionis. Henricus Rex venit Romam, qui fraude, & dolo Papam Paſchalem cepit, & Cardinales menſe Februario. Eodem menſe Dux Rogerius obiit, & Boamundus germanus ſuus*) Ex recta antecedentium, & ſubſequentium annorum in praeſenti Chronico deſcripta ſerie hic plane eſt annus 1110. At ei non Indictio quarta, ſed tertia: nec quos Falco appingit, competunt eventus, ſed anno 1111. In antiquo Vaticano-Codice apud Baronium, captus notatur Paſchalis ab Henrico *Menſe Februario, pridie Idus, anno Dominicae Incarnationis* 1111. *Indictione* 4. *die Dominico*; cui antiqua monumenta prorſus omnia, & Auctores conſentiunt: ſibique

Romam, qui fraude, & dolo Papam Paſchalem cepit, & Cardinales, menſe Februario. Eodem menſe Dux Rogerius obiit, & Boamundus germanus ſuus.

Anno 1111. V. Indictionis.

(C) Ann. 1112. VI. Indictionis menſe Martio Papa Paſchalis faciens Romae Synodum fregit pactum, quod fecerat cum Henrico Rege. Hoc anno inceptum eſt aedificari Oratorium Sancti Bartholomaei Apoſtoli . . . . . .

His

bique invicem bene congruunt temporum hi Characteres. Rogerii etiam Ducis, & Boemundi obitum nec in antecedentem referunt annum Petrus Diac. in Auctar ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 40. Romualdus Salernitanus, Anonymus Caſſinenſis a me recenſitus, & qui recentiſſime mihi innotuit, perque me poſt has Caſtigationes lucem primum aſpiciet Ignotus, & antiquus civis Barenſis, Chronici Lupi Protoſp. ſere paraphraſtes; qui praeterea Rogerium menſe quidem Februarii, ut hic dicitur; ſed Boemundum menſe Martii defunctos notat, eique adſtipulantur Emortualia Monaſterii Caſſinenſis edita a Caracciolo. Minime itaque receptam aliis annorum ſupputationem ſervaſſe, cenſendus eſt Falco; qui ſane haud annos ab Januario, ſed a Martio auſpicari deprehenditur; namque ſingulis fere praepoſitis annis, menſem ſtatim ſubjicere ſolet Martium; & quae per Januarium, & Februarium, perque initia etiam Martii acciderunt, in eundem conſtanti tenore conjecit annum, in quem retulerat ea, quae per menſes contigerant anteriores. Sic nimirum ad annum obſervat 1112. ubi de Paſchali Beneventum adveniente menſe Decembri, ibique Synodum celebrante in Februario: nec non ad an. 1117. ubi de eodem Pontifice aliam Synodum ibidem habente menſe Aprili, diem vero obeunte 11. Kal. Februarii. Et ad an. 1129. ubi de Pontifice Honorio eadem in urbe conſecrante Franconem in Abbatem S. Sophiae menſe Auguſti, ac decedente in Februario. Et praeterea ad A. 1121. 1127. 1130. 1132. 1135., & alibi annos tum ultra Decembrem producit, tum ut dixi, ad Martium uſque extendit etiam inchoatum; qui tamen ad A. 1116. & 1138. diem quartamdecimam, & decimamquintam praedicti menſis & ad A. 1118 diem ſecundam novo anno imputat; ita ut annos non ab die, qua *Verbum caro factum eſt*, vigeſimaquinta nimirum Martii; nec a die Nativitatis, vel Circumciſionis ſe deducere prodat; quos nihilominus ab communi Epocha ducit Nativitatis, ac juxta communem calculum congruas eis aſſignat Indictiones, quo ſane pacto tertiam, non quartam Indictionem, ut editus Codex depravate repraeſentat, rite adſcripſit anno 1110. eamque pari paſſu ad Martium produxit anni ſequentis; nec de cetero eſt ſincerior alia lectio ibi expetenda.

(C) *Ann. 1112. VI. Indictionis Menſe Martio, &c.*) Reſcribe *V. Indictionis*, quod exigit temporum ratio ſuperius expoſita: & inſuper Card. Baronius teſtatur ad an. 1140. ſic haberi in hujus Chronici antiquo exemplari. *Falco Beneventanus*, inquit, *Chronicon ſuum in hunc uſque annum perduxit*,

coe-

His & aliis ita decurſis cernentes Beneventani ſe variis praedarum doloribus affligi, conſilio habito, Landulphum Archiepiſcopum, & Joannem Judicem ad praefatum Apoſtolicum delegaverunt, quatenus Cives illos tanta oppreſſos calamitate ad portum ſalutis erigere dignaretur; precipue cum plerique Beneventanorum Civitatem intrinſecis conſpirationibus ſaepe turbaviſſent; ſcilicet quod alii Landulſum Burrellum, alii Anſonem Civitatis Rectorem ſine Domini Papae voluntate conſtituere ſatagebant. Apoſtolicus autem haec audiens, nec mora, ſecundo die intrante menſis Decembris advenit Beneventum, qui menſe Februario Synodum conſtituit. Synodo autem facta, cum in Sacro Beneventano Palatio aſſiſteret, praedictamque conſpirationem factam pro parte illius Landulphi Burrelli deprehendens, concives vocari juſſit, a quibus, quid agendum eſſet ſuper hoc tanto, & tali negotio, ſubtiliter ſciſcitatus eſt, quo-

T 2 mo-

coeptum ab anno Redemptoris 1112. *quinta Indictione*. At de ejus exordio ſic quidem ibi pronuntiat: ad annum tamen 1113. ductum ipſum ait ab anno hoc ipſo, perque annos dumtaxat 27. ad annum uſque 1140. productum; ita ut antecedentium, quae ſuo operi inutilia, & per ſe tum mutila, tum nimis jejuna eſſe cognoverat, nihili feciſſe videatur. Ceterum in Falcone e verbis illis: *Hoc anno inceptum eſt aedificium*, *vel aedificari*, &c. expungendum eſt to, *aedificium*, quod orationi non quadrat, redundatque; gloſſula cum ſit compendiati verbi *aedific*. Apoſtolicus autem, hoc eſt Romanus Pontifex tunc Paſchalis II. Beneventum, ut Falco perhibet, cum adveniſſet initio menſis Decembris hujus anni 1112. Synodum deinde ibidem celebravit in Februario, ſcilicet communis ſequentis anni 1113. hiſque conſonat Petrus Diac. in Auct. ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 48. qui praeſentem adventum Paſchalis in has partes numero facit ſecundum, priorem ſtatuens in anno 1108. menſe Octobri, ut tradit lib. eod. cap. 33. adſertoremque noſtrum habet Falconem, dicentem tunc illum menſe Novembri ordinaſſe Landulſum Archiepiſcopum Beneventi. Quo circa hoc anno ab eodem Pontif. Beneventum pergente, conſecratam credam in urbe nuncupata S. Agatha Gothorum, Eccleſiam S. Mennae, quam conſtruxit *R. Comes*, hoc eſt Robertus filius Rainulfi, Petro Diac. memoratus praefato lib. 4. cap. 25. licet in lapide, operis ſane antiqui, nec impoſturae judicium praeſeiente, ibi poſito, legerim eam actam *anno ab Incarn. Dom. MCIX. II. Non. Septembr. Indict. quarta per manus Dom. Paſchalis ſecundi PP.* quae praeterea temporum conſignario haud ſibi conſtat: nec Paſchalem eo anno, & menſe ad nos acceſſiſſe, eſt qui prodat.

modo, ut diximus, conjuratio illa ad traditionem Civitatis, & detrimentum fore videbatur: & quod quidam civium pro ipſius Landulphi auxilio turres Portae Summae noctu cepiſſent; indeque munitionum ipſarum cuſtodem ejicientes una tantum nocte eas virtute tenuerunt. Tandem, Deo opitulante, & Beneventanorum complurium fidelium ſolatio, quorum mens erat ſanior; turres ipſae vendicatae ſunt, & B. Petro reſtitutae. At cives ipſi tale Domino Papae dedere reſponſum, ut, quos ſuſpectos haberet, vocaret, & ab eis pleniter juſtitiam ſumeret. Quid plura? Curia ordinata, vocantur malorum fautores, vocantur ſuſpecti; tandem legitime ſententia extenſa, quoſdam captos vidimus, quoſdam ejectos, & domos quorumdam fiſco deditas, quorumdam deſtructas. Iſtis taliter actis.

(D) Anno videlicet 113. ſupra milleſimum, & XIV. anno Pontificatus ſupradicti Domini Papae menſe Martio VI. Indictionis Dominus ipſe Apoſtolicus Civitatem Beneventanam variis praedarum perſecutionibus ex omni parte oppreſſam aſpiciens, & civium bona a Normandis undique vicinantibus quotidie diſtrahi, & confundi co-

(D) *Anno videlicet 113. ſupra milleſimum*, &c. *Landulphum de Graeca, militem praeſtantem; & ſolertem, Comeſtabilem Beneventanorum inſtituit.*) Baronius hoc loco, & ad ann. 1114. ex hoc Auctore appellat: *Landulphum de Graecia*, quod gentis nomen natum ſuſpicor ab dominio oppido olim *Graecia* nuncupati, in terra Beneventana, ut legitur in Regiae Siclae Tabulario; idque varie pronunciatum reor, qui a Falcone videam ad an. 1121. memorari *Gerardum de Graecis*; & an. 1137. *Thadaeum de la Graeca*, nobiles utique viros Beneventanos. Porro Landulfus honorem Comeſtabiliae a Papa Paſchali, neſcio an dicam adhuc in hoc anno 1113. apud Beneventum commorante, accepiſſe videtur menſe Martii; qui anno ſequenti (cum ipſo dicam Falcone) *poſita Comeſtabilia domum ſeceſſit eodem menſe, quo ordinatus eſt: unius ſolummodo anni ſpatio in honore perſeverans*. Et vero haud hoc anno Paſchalis Beneventi manens literas dedit 15. Kal. Aprilis ad Patriarcham Antiochiae, a Guilielmo Tyr. relatas lib. 11. cap. 27. ſed in an. 1117. ut dicam poſt; qui alias etiam recitat datas ab eodem Pontifice eadem die ad Regem Hieroſolymitanorum, non Beneventi, ſed apud Lateranum commorante, manifeſta contradictione, aliis non obſervata.

cognoſcens, conſilio habito, Landulphum *de Graeca* militem praeſtantem, & ſolertem Comeſtabulum Beneventanorum inſtituit, quatenus, Deo adjuvante, & ipſius prudentia Civitas a praedarum ſolita confuſione, quae ſaepiſſima imminebat, & a conſpirationum ſeditione contra Dominum Papam crebro erecta, ſecura in progenie, & progenies conſiſteret: cognoverat enim eum prudentem, & animoſum, ſagaciſque ingenii virum, cujus auxilio, & ſolertia nedum Beneventanorum populus ſibi ad regendum commiſſus, verum etiam pleraque Langobardorum habitatio a Normandorum ſervitute affligentium eripi, & liberari confidebat; Erat quippe Landulphus ipſe bellicoſi ſpiritus, & minorum injurias non patiens, inimicis omnibus quotidie minabatur. Nam ſi quis inimicorum illi injuriam, vel praedam inferret, mori prius velle deſiderabat, quam impunitus aliquo modo inimicus recederet. Quid plura? Landulphus ipſe Comeſtabulus, ex omni parte, virtute, & ſcientia redimitus colla nulli minantium flectere dignabatur. Cumque ſicut praedictum eſt, Landulphus ille, Comeſtabiliae honorem a ſupradicto Domino Papa Paſchali acciperet, videns Caſtellum, quod quidam Robertus, qui *Sclavus* cognominabatur in monte Sableta (3) conſtruxerat, vir omnis malitiae, & nequitiae ſtudio repletus, anxiando cum eo loquutus eſt, ut caſtellum illud deſtrueretur. Ob Beneventanorum enim guerram, & inimicitiam Civitatis, Caſtellum illud Robertus ipſe conſtruxerat mirabile, valdeque laborioſum. Ex cujus Caſtri reſidentibus multa cives opprobria, damnorumque copiam perpeſſi fuerant, ita quidem, quod quidam concivium pro ipſius Caſtelli aedificio praedia, & poſſeſſiones, quas circa eundem montem habuerunt, perdidere. Caſtello itaque mirabiliter conſtructo, illic reſidentes cum ipſius Roberti ſervientibus quandoque Beneventanos capiebant; quando-

(3) Sableta mons non longe a Benevento Boream verſus.

doque, quod crudelius eſt, peregrinis vitam cum eorum bonis auferebant. Praedictus igitur Apoſtolicus haec Romae audiens Robertum illum excommunicavit, donec Caſtellum illud Civitati contrarium deleviſſet, quod facere ipſe Robertus contempſit. Quid plura? Landulphus ipſe de Graeca Comeſtabulus ordinatus cum praedicto Roberto pactum incipiens, ipſe quod cum praedicto Papa fecere noluerat, Caſtellum illud deſtruxit; & funditus delevit, duobus videlicet equis optimis, & ducentis ſolidis datis. Deinde Landulphus ipſe Comeſtabulus pactum cum Comite Jordano, ſacramento affirmans, quotidie virtutibus, & laudis praeconio attollebatur.

Robertus itaque Princeps, & Robertus, & Jordanus Comites Caſtellum illud ſic deſtructum, & Landulphum illum Comeſtabulum de die in diem virtute, & divitiis repleri aſpicientes, invidiae zelo ex odio Longobardorum perculſi, putantes ſe illius prudentia exhaeredari, cum omnibus Normandis ex omni parte vicinantibus conjuravere, affirmantes ſe guerram Beneventi facturos, & praedam, donec Landulphus ipſe Beneventanorum Comeſtabulus videretur. Sacramento ipſo taliter confirmato innumeris cum militibus, & peditibus ſuper Beneventum venerunt, duodecimo die intrante menſis Auguſti, & in monte, qui Guardia dicitur, die una tantum, ac nocte caſtrametati ſunt, credentes & illum ejicere, & Civitatem omnino depopulari; ſed die ipſo, quo applicuerunt, bellum inchoantes & ſuperati ſunt, & quidam eorum capti. Nocte autem inſecuta, timore celeſti, & Beneventanorum terribiliter commoti; more latronum per devia fugientes, exiſtimabant ſe nocte ipſa a Beneventanis capi, & turpiter teneri. Ita quidem ut ſicut ex ore eorum complurium narrantium auditum eſt, ſi Comeſtabulus ipſe cum Beneventanorum, & militum caterva Eccleſiam S. Angeli ad Crucem tranſcenderet, vel vocis alicujus ſonitus audiretur, & hoſtes, & hoſtium apparatus ſtipendia Beneventanorum in manibus procul dubio traderetur. Il-

Digitized by Google

Illius autem Normandis ſic abeuntibus, Landulphus ipſe de Graeca Comeſtabulus, inimicorum non ferens inpugnationes, vicem reddens pro acceptis, haud mora, militum fere centum, & octuaginta numero armatorum collecto, & civium circiter quatuor millia multitudine congregata, Caſtellum, quod Terrarubea (*) dicitur, adivit, quod igne, ferroque terratenus proſtravit: ipſiuſque Caſtri incendio Robertus quidam, de Sicilia dictus, combuſtus obiit; ſicque innumerabilem animalium, & aliarum rerum ſubſtantiam Beneventum magno cum gaudio perduxere. Non poſt multum vero temporis iterum collecta Equitum, & Concivium cohorte, Landulphus ipſe Caſtellum Apicem inſilivit, cujus Caſtri & molendina deſtruxit, & praedam animalium ſecum gaudens aſportavit..

His omnibus ita perfectis, guerra Normandorum quorum mentionem fecimus, durius incepta eſt; in qua Landulphus innumeram auri, & argenti copiam, & equorum diſtribuit. Interea dum Comeſtabulus ipſe cum militum caterva prope pontem Serretellae pro inimicorum inſidiis cuſtodiſſet, en adſunt equites Roberti Comitis fere quinquaginta, qui & pro dolo Civitatis inter fruteta morabantur. Quid dicam? inſidiis ex utraque parte propalatis, conflictus inter eos habitus eſt. Tandem Dei miſericordia ſuperveniente, pars inimicorum terga vertens, in fugam converſa eſt, adeo quod de eorum equitibus duodecim captivos Comeſtabulus ipſe cum armis omnibus eorum duxit. Praeterea ſicut diximus, guerra ex utraque parte fortiter inchoata, ſaepiſſime hinc, & inde depraedatum eſt (E). Contigit autem die

(E) *Contigit autem die quadam Rao &c. ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivit*) Palorum ſepem in publicum, privatumve commodum ſtructam ad arcendam, conſtringendamve perennis fluminis aquam, Falco populari tunc vocabulo, pleriſque etiamnum in locis uſurpato, appellat. *Arcaturiam*.

(*) An. fort. *Terracuſium?*

die quadam, Rao, qui erat Dominus Caſtelli Ceppalunis, cum Landulpho Burrello, & aliis fere centum quinquaginta militibus, & peditum multitudine ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivit. Cumque Comeſtabulus ſic frangentes eos flumen Sabbati vidiſſet, tantam non ferens audaciam, in medium campi ad Eccleſiam Sanctorum Septem Fratrum, ſtipatus militum collegio exiit; ubi ad invicem decertatum eſt; ſed peccatis ſupervenientibus pars Comeſtabuli ab inſidiis inimicorum decepta, per planitiem illam perſecuta corruit; ita quod duodecim milites Civitatis nobiles cum omni armorum apparatu, retenti ſunt.

Iſtis omnibus, & aliis ſic decurſis, inimici omnes, qui pro guerra conjuraverant, videntes Comeſtabulum ipſum colla eis non flectentem, eis potius minari, & Beneventanos eum, & ejus praecepta jugiter ſectari, caeperunt Civitatem plus ſolito diſtringere, praecipientes, ut omnes, quas poſſent, vineae circum aſtantes inciderentur. Quod & factum eſt: inſuper pauperes, aliosque viros, quos invenirent, caperent: ſententia quorum divulgata, plerique hominum capti ſunt.

(F) Anno 1114. menſe Martio VII. Indictionis, dum vineae ſic incidebantur, & capiebantur homines, Beneventanorum quidam, invidiae gladio compulſi, miſerunt ad praedictum Papam, Landulphum Archiepiſcopum, & Rachiſium Sancti Modeſti Abbatem, ut ei neceſſitatem ex omni parte, quam patiebantur, intimarent. Ipſi autem abeuntes, quam viderant afflictionem Domino Papae patefecerunt, eum lacrymando precantes, ut gregi com-

(F) *An. 1114. Menſe Martio &c. Pag. 187. Neceſſitate autem Romano Papae oſtenſa, eis praecepit, &c.*) Baronius legit. *Neceſſitate n. Dominus Papa eis praecepit, &c.* ex Auctoris plane idiomatiſmo, optimoque ejuſdem exemplari, quo eſt uſus; a cujus tamen fide videtur alicubi diſceſſiſſe, aliquantoque concinnius, & ad Latinam magis normam dictionem compoſuiſſe. Singula nunc non proſequar ejuſmodi loca, ſed ea tantum, quae peculiarem exigent obſervationem, eritque mihi ſatis, indicium feciſſe.

commiſſo ſicut paſtor bonus ſubvenire dignaretur. Neceſſitate autem Domino Papae oſtenſa, eis praecepit, ut pacem Civitati, prout melius potuiſſent, facerent, & pauperibus ſubvenirent, ne Petrus Apoſtolus Civitatem acquiſitam occaſione perderet; quicquid autem de pacis conſilio inveniſſent, ipſi remitterent. Archiepiſcopus vero Romà reverſus, aliter quam acceperat, faciens, miſit Landulpho Comeſtabulo dicens, ut conſulens neceſſitati, pauperum Comeſtabiliam deponeret, quoaduſque Dominus Papa Beneventum veniret. Poſtea vero aut pretio, ſervitiiſque, ſeu civium precibus Papam ipſum precarentur, eumque honori priſtino redderent: dummodo Normandi pacem facere nolint, ſacramento, ut dictum eſt, eorum interveniente. Landulfus autem Comeſtabulus hoc audiens, in ſacro Beneventano Palatio coram B. Petri fidelibus reſpondens ait, ſe nunquam Comeſtabiliam dimiſſurum, niſi manu ad manum captus eſſet, & per vim retentus. Inſuper videre vellet, quam Normandi pacem Beneventanis facere voluiſſent, & Domino Papae pacem ipſam deſcriptam delegaret, quicquid autem de pace praeciperet, vel de Comeſtabilia ponenda ipſe Dominus Papa coram omnibus faceret ſe executurum. Qualiter autem in ſacro Beneventano Palatio Comeſtabulus ipſe affuerit, retexam: Cum ſicut praelatum eſt, Archiepiſcopus Romà reverſus fuiſſet, cum quo & Petrus Portuenſis Epiſcopus, & Romualdus Diaconus, Sanctae Romanae Sedis Cardinales ab ipſo Papa miſſi pro pace invenienda fuiſſent, abſque mora, in ipſo eorum adventu, eiſque nondum hoſpitatis, populus ferina mente commotus palatii Dacomarii, in quo Comeſtabulus habitabat, aſcendens vociferabatur, dicens, quod pacem deſideratam, niſi cito feceritis, omnino gladiis acceptis per plateas moriremur: Inſuper minas, & opprobria Comeſtabulo inferebant, dicentes; eos pro unius hominis Comeſtabilia guerram paſſuros non eſſe, & ſic turpiter vitam finire. Alia quidem die,

ſurgens pars Archiepiſcopi, arma, & belli apparatus ſuper campanili impoſuit, quatenus Landulphum armis, & lapidibus debellatum ejicerent. Seditionem itaque populi Portuenſis Epiſcopus deprehendens cum eodem Comeſtabulo, & fidelibus B. Petri curiam Principis advenit: ibique in conſpectu omnium taliter allocutus eſt: afflictionem, & famis penuriam, quam diu pro fidelitate B. Petri paſſi eſtis, & patimini, Dominus noſter Papa, & a quibuſdam audivit, & ab Archiepiſcopo deprehendit; unde ſciatis eum toto mentis affectu contriſtari, & ſuper audita mirabiliter dolere. Iccirco nos, & Archiepiſcopum veſtrum delegavit, quatenus, Deo adjuvante, pacem conſequi valeatis. Propterea fidelitatem veſtram monemus orando, ne ſuperbiâ, aut furore moveamini, dum nos cum aliis ſapientibus viris, pacis conſilium vobis neceſſarium invenire poſſimus; tam enim grave, & laborioſum negotium, nemo praecipiti animo agere poterit. Ideo nemo armis ſuperveniat, quatenus, ſi Deo placuerit, pacem omni furore depoſito invenire mereamur. Haec, & alia hujuſmodi eo loquente, vox populi ad ſidera tollitur dicentis: orationes iſtas, quas funditis, nos ullo modo audire non poſſumus, niſi pacem citiſſimè nobis dederitis. Tunc alio die adveniente, populus dilationes, & inducias quas ponebant, non ferens, domum Perſici Judicis aggreditur, quam ex toto deſtruxiſſet, ſed quorumdam amicorum auxilio evaſit. Portuenſis igitur Epiſcopus ſeditionem populi placare non valens, aurorâ alterius diei ſurgente receſſit, Comeſtabulo praecipiens, ut palatium Principis aſcenderet, & ſic populi ſaevientis rumorem evaderet: qui juſſui ejus favens, taliter ſacrum Palatium habitavit. Sed redeamus ad cauſam.

Archiepiſcopus autem dicta Comeſtabuli audiens, pacis firmamentum ordinatim deſcribens, ſicut poſtulaverat, ei mandavit. Audita namque ſerie ſcripturae pacem continentis, ait Comeſtabulus: en pacis firmamentum opti-

optimum eſt; nunc Domino noſtro mittatur, & ſicut imperaverit, aſſequamur (*). Interea Archiepiſcopus ipſe, & vir quidam nomine Fulco, in Epiſcopio ſaepe complures civium convocans; dicebat: nos Domino Papae veſtram patefecimus neceſſitatem, a quo & accepimus, ut finem cum Normandis faceremus; iccirco ſuperfluum videtur pacem deſcriptam ad eum remitti. Civium verò quidam aliarum inimicitiarum odio repleti, animos aliorum incitantes palam exclamabant, ſe pro illius Comeſtabilia guerram paſſuros non eſſe. Conſilio habito conjuraverunt intra Epiſcopium, quod Landulphum illum de Greca Comeſtabulum eſſe non conſentient, exin & dum Dominus Papa cum conſilio Normandorum illum honori non reddidiſſet. Sacramento taliter eo invento, Archiepiſcopus praedicto Comeſtabulo Epiſcopum Abellinenſem, & quoſdam Presbyterorum miſit, ut honorem dimitteret, ſicut dictum eſt, qui & ſimiliter reſpondit: Deinde alia die Sabbati XIV. die intrante menſis Martii Comeſtabulus cum ſuorum caterva armatus in medium plateae exivit dicens; quod videre vellem eos qui me de Palatio, & honore ejicere minantur. Laudabilius quidem eſt ſic animam reddere, quam ita turpiter, aut auri pondere promiſſo obſtrictum, honorem acceptum dimittere. Audito igitur Archiepiſcopus belli apparatu, & campanâ Palatii triſtiter ſonante, ſuos juſſit vocari fautores, ut cum Normandis, quam poſuerant pacem firmarent; ſi autem Comeſtabulus ipſe reſiſtere vellet, paratos eos haberet. Interim pars Archiepiſcopi domum cujuſdam fidelis Comeſtabuli aggreditur, quia eis non conſentiebat; quod Comeſtabulus audiens, ut domum aggreſſam defenderet, properavit, ſicque eo viſo bellum inceptum eſt civile, intantum quod alii per campanilia, alii per tecta domorum, atque alii per plateas pugnarent. Poſtremo pars Archiepiſcopi, fortunâ converſa, victoriam capiens, Comeſtabulum illum cum

 ſuis

(*) Potius legendum *exequamur*, ut in Cod. Vat.

ſuis uſque ad palatium Principis ſecuta eſt, quoſdam autem ex utraque parte vidimus vulneratos. Comeſtabulus itaque ſe in Palatio recipiens parumper ibi moratus eſt, donec Archiepiſcopus ei fidem dare deberet in perſona videlicet ſua, & ſuorum ſequentium. Cives interea protelationem hanc non ferentes, & quod ſitibundo pectore pacem quaerebant optatam, ei lapidibus minabantur, ut ſi citò de Palatio non deſcenderet, eum vi caperent, & membratim illum perimiſſent. Ipſe autem Landulphus ſe circumventum aſpiciens, ſe Archiepiſcopo, & civibus reddidit: inſuper jurejurando firmavit, quod Comeſtabiliam, & Rectoraticum, aut aliquam Baliam publicam non acciperet, niſi bona voluntate Archiepiſcopi, & Roffredi Archipresbyteri (G) & Arechiſii Archidiaconi, & Roffridi Foligaderiſii, et Roffridi a Porta Aurea, & Gervaſii, & Vitalis filii Joannis Galli, & quod malum meritum Archiepiſcopo, & omnibus Beneventanis non redderet, & ſi aliquis reddere vellet, diſturbaret

ſine

(G) *Roffridi Foligaderiſii*; & *Roffridi a Porta Aurea*) Scribo. *Roffridi Fili Gaideriſii*, qui ad an. 1130. abſolute dicitur. *Roffridus de Gaideriſio*: ſic enim ibi legendum eſt; non autem *de Garderiſio*, quippe apud Langobardos proprium virile nomen fuit *Gaideris*, quod Latino magis ore enunciabant *Gaideriſus*, & *Gaideriſius*. Atque ex hoc Falconis loco intelligere eſt, quo pacto parentum nomina in filiorum, & in univerſae tandem ſtirpis cognomina frequentiſſime olim tranſirent: nimirum quoniam ex genitorum nominibus gnati ſic, vel ſic communi quadam conſuetudine denominabantur, ut ab aliis conſimili appellatione in gente, vel in vicinia nuncupatis facilius diſcernerentur; quae ſemel indita cognomenta firmius eis cum inhaererent, gentilitia demum devenere, haud tamen contracta illa vocula *fili* ſemper expreſſa, de quo exempla obvia ſunt ſatis. Plurima autem talia gentilitia ex parentum nominibus exorta cognomina facillime ab omnibus nunc cum internoſcantur; ſunt tamen nonnulla, quae niſi antiquitatis peritioribus, nec iis omnia quidem, patent; nam propria illa vocabula ab communiori uſu cum jam receſſerint, vulgus haud ex ipſis, ſed vel ex alia, vel ex ignota origine gentilitia proceſſiſſe putat. Sed redeo ad Falconem; apud quem eſt hoc loco Roffridus, & ad an. 1119. Alferius cognomine dictus *A Porta Aurea*, quod genti inditum eadem plane occaſione conjicio, qua apud Salernum nobilis quaedam ſtirps a Portae Rotenſis cuſtodia denominata fuit *De Porta*: promiſcue enim Portae urbium olim a ſuis cuſtodibus, ut alibi expoſui, nomina deſumebant; eiſque ſua aliquando impertiebantur.

ſine fraude, & malo ingenio. Quo facto, & a militibus, qui eum ſequuti ſunt, hujuſmodi fides accepta eſt, & ſic unuſquiſque ad propria remeavit, & Landulphus ille de Greca domum, poſitâ Comeſtabiliâ, ſeceſſit, videlicet eodem menſe martio, quo ordinatus eſt, deſcendit, unius ſolummodo anni ſpatio in honore perſeverans. Alia autem die ſurgente Dominica, poſtquam haec peracta ſunt, Comes adveniens Robertus, cum militum, & peditum multitudine in capite Pontis majoris ſacramento ipſe, & Rao Dominus Ceppalonis, & Ugo de Caſtellopotonis, pacem promiſſam cunctis vitae eorum diebus, confirmaverunt. Idipſum etiam Jordanus Comes, & Robertus Sclavus, & Girardus de la Marra juraverunt. Cumque ſicut ſupra relatum eſt Archiepiſcopus in perſona Comeſtabuli, & aliorum videlicet militum, peditumque, velut ipſe poſtulaverat, ſecuritatis verba dediſſet, domum honore poſito adiit; ipſo namque Archiepiſcopo, & Beneventanis videbatur, quod pacem diu deſideratam lucrarentur. Deinde Comeſtabulus ſecuritate accepta domi reſidens exiſtimabat nihil aliud proculdubio agere, quam erga ſuam animam ſecuriter impendere; erat enim, ut fati ſumus, graviter vulneratus. Amici igitur ejus, & B.Petri fideles, quorum mens ſuper illius contumelias, injuriaſque fideliter contriſtabatur die noctuque, licet non in propatulo eum ſolabantur; hortantes, ne animus ejus circa accepta triſtis foret, cum haec quae viderant, quaeque facta ſuper eo fuerant, pro Beati Petri fidelitate perpeſſus fuiſſet. Archiepiſcopus autem, ejuſque fautores haec audientes, ſuſpicione quadam repleti, ſperantes Landulphum conſilium pro Comeſtabilia reintegranda accipere, ei ſaepe, ſaepiuſque miſerunt, ut Civitatem exiret, & amicorum conſortia deſereret, dum Dominus Papa eum, qualiter praemiſſum eſt, honori ſolito reddidiſſet. Tunc Comeſtabulus verba ferentibus, aliiſque concivibus palam exclamabat, quod ſuper hujuſmodi verbis miramur omni-

omnino, cum ab omni Beneventanorum caetu coactus Comeſtabiliam dimiſerim, & promiſſam ab Archiepiſcopo ſecuritatem circa nos verſari quoquomodo non viderim. Tandem Comeſtabulus populi ſaevientis videns pertinaciam, magis, magiſque inflammari, conſilio habito die Dominica in Ramis palmarum, aurorâ ſcilicet ſurgente, Montemfuſcum paucis cum militibus expetivit. Deinde Archipraeſulis conjuratio nondum perfidiae inchoatae fidem tribuens, Joannem, & Perſicum Judices, alioſque Nobilium, & bonorum hominum ſacramento perſtrinxit, quo Comeſtabulus ipſe juraverat, alioſque civium, timore omni remoto, putant eos inimicitiarum merita eis retribuere allegavit. Cumque iſtiuſmodi facti, ultra quam credi poteſt, nefandi, praedicti Apoſtolici aures fama tetigiſſet, tactus dolore intrinſecus ſuper dilecti filii ſui Comeſtabuli expulſione, lacrymis, ſicut audivimus, manantibus, ſpiritu infremuit, qui confeſtim Archipraeſulem Landulphum ab omni, quod acceperat a Sede Romana, officio coram omnibus depoſuit, ſimiliterque omnes ſuos ſequaces anathematis vinculo, donec ſatisfecerint, alligavit. Sed ſi Lectoris charitati aſperum non videbitur, quid poſt illatam excommunicationem actum Beneventi ſit, non praetereundum, exarabo. Deum enim teſtor, nihil aliud poſuiſſe, praeter quod viderim, & quod audiverim, ſcripſiſſe.

Tali igitur anathematis ſententia in B. Petri adverſarios longe, lateque divulgata, delegavit praefatus Apoſtolicus Beneventum Anaſtaſium ... (H) & Albanenſem Epiſcopum Cardinales Romanae Sedis idoneos, cupiens, quid Beneventanus populus in animo haberet cognoſcere. Cardinali-

(H) *Delegavit praefatus Apoſtolicus Beneventum Anaſtaſium .... & Albanenſem Epiſcopum Cardinales, Romanae Sedis idoneos, &c.*) Duplices Cardinales a Papa Beneventum miſſos praefert his verbis editus Falconis Codex; qui infra hac eadem pagina unum tantum Anaſtaſium Cardinalem apud Beneventanos loquentem, Beneventoque Romam recedentem facit: & ſane unus, & idem Anaſtaſius Cardinalis ſimul & Albanenſis tunc erat Epiſcopus,

libus autem ipſis hoſpitatis, triduo poſt caetus omnis Beneventanorum in ſacro Beneventano Palatio convenit, ibique omnia qualiter Beneventi acciderant negotia,& guerrae origo ſurrexerat coram Cardinalibus illis radicitus recitatum eſt. Quibus auditis Anaſtaſius in verba prorumpens inquit. Ad videnda, Domini & fratres, Romae quae audierat Dominus Papa noſter negotia, & inveſtiganda nos praecepto (*) ſciatis eſſe delegatos. Unde prout melius, Deo annuente, poterimus circa pacis, & utilitatis veſtrae proficuum nos die, noctuque conſilium, & auxilium praebebimus. Iſtis, & his ſimilibus taliter prolatis, unuſquiſque ad propria remeavit. Diebus autem non multis elapſis, vir ille, cujus mentionem fecimus, nomine Fulco, ex hujus ſaeculi ergaſtulo anathematis vinculo irretitus, heu miſer, migravit. His taliter actis, Cardinalis ipſe Romam tetendit; cumque Cardinalis ipſe Anaſtaſius Romam peteret; Dominus Papa Paſcalis, Archiepiſcopis, Epiſcopis,& Abbatibus congregatis, menſe octobri poſt primum ejus regreſſum adveniente, Ceperani Concilium conſtituit, ad cujus ſacri Conventus frequentiam Guillelmus Dux, & Robertus Princeps, mille fere Equitum numero congregato, perrexere. Landulphus vero de Graeca Comeſtabulus literis Domini Papae ſpecialibus ad idem ſacrum Concilium accerſitus honorifice commeavit. Qui a Domino Papa officioſiſſime ſuſceptus eſt: hic namque fraudem devitans, Normandorum navigio quodam ſecuriter transfretavit. Jordanus autem Comes, timens multorum ſuorum pondere delictorum oneratus, ad tale,

tan-

pus, quam lectionem, ac caetera in eandem ſententiam concorditer deſcripta Baronius ex ſuo exhibet exemplari;& praeterea verba illa: *cupiens quod Beneventanus populus in animo baberet cognoſcere*, citat in hanc formam *cupiens quod Benev. popul. deberet ſe recognoſcere*, & infra *nos pro certo ſciatis*: non *praecepto*.

(*) Legendum omnino: *pro certo*, ut in exemplaribus P.Caroli Borrelli Cl.Reg.Min.& in Biblioth.SS.Apoſt. Neapoli.

tantumque Concilium pergere, Legatos ſuos direxit. Archiepiſcopus vero Landulphus ſuffraganeis ſuis convocatis, innumeraque auri, & argenti copiâ congregatâ, cum Comite Roberto ad conventum illum tetendit. Talibus igitur, & tantis Patribus, Proceribuſque congregatis in medio conventus ipſius, die videlicet ſabbati Ducatum Apuliae (I), Calabriae, & Siciliae Duci praefato Apoſtolicus conceſſit. Concilio itaque mirabiliter ordinato, Apoſtolicus ipſe coram omnibus ſuper Landulpho Archipreſule lacrymabiliter, & quod Comeſtabulum ſuum expuliſſet Landulphum, & quod literis ſuis vocatus ad eum ire contempſiſſet, condolens conquerebatur. Ipſe verò Archipreſul nolens, immo timens conventum illum ſine loci, & officii reſtitutione ingredi, apud Inſulam Ce-

(I) *Ducatum Apuliae, Calabriae, Siciliae Duci praefato Apoſtolicus conceſſit*) Non *Ducatum Apuliae*, ſed *Ducatum Italiae* legebat Baronii optimus Codex. Pontifex itaque, dices, univerſam Italiam Duci conceſſit Guilielmo in Concilio Ceperanenſi? Id quidem apertum quia videbatur mendacium, Librarium perſuaſit, ut ex puncto Italiae nomine, alterum Apuliae induceret; vel ob id maxime, quod fortaſſe obſervaſſet, Petrum Diac. in Auctar. ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 49. pro illa ſua ſtare lectione. *In eodem Concilio*, inquit Petrus, *idem Apoſtolicus inveſtivit Gulielmum Ducem de Ducatu Apuliae, & Calabriae*. At neſcius erat ex Graecorum tunc idiotiſmo, noſtratibus etiam Italis ob mutuam cum iis conſuetudinem uſurpato, communi Italiae vocabulo a Falcone Apuliam ſolummodo demonſtrari, quam Langobardis, perindeque Italicis Dynaſtis ipſi ſubtraxerant. Nec noverat ob id recentem Calabriam, ſitam ad mare Inferum, tunc comprehenſam ſub eo vocabulo non fuiſſe, quoniam ea Graecis amiſſa nunquam fuerat, nec Italis unquam poſt Juſtini Junioris tempora poſſeſſa. Hoc autem ſi ex ſuperius laudatis ad Lupum auctoribus, & ex Lupo metipſo non cognoverat, potuiſſet plane ex non uno Falconis loco quam manifeſtiſſime intelligere; cui frequenter non cuncta duplici mari, & Alpibus circumſepta Italia, ſed una tantum Apulia eo nomine eſt. Dabo ejus in hanc ſententiam non ambigua verba de Lothario Imper. demoliente Caſtellum a Rege Rogerio conſtructum apud Barim, ejuſque defenſores vi captos non uno mortis genere perimente. *De tali*, inquit, *tantaque victoria tota Italia, & Calabria, Siciliaque intonuit*. Quae vocabuli uſurpatio adeo obtinuit, ut univerſa etiam cis Tyberim Italica regio nonnunquam abſolute dicta fuerit *Italia*: ut in antiqua chartula de anno 1091. in Archivio Monaſterii Cavenſis, quae de quadam donatione eſt facta eidem Monaſterio a Guaimario de Jeſuno Langobardorum Principum Salerni prognato, cum ipſe ibi, & filius ejus ſacra religionis vota Deo nuncuparent. *Et ſi*, inquit praeclarus

Ceperani proximam hoſpitatus eſt. At ubi Apoſtolicum conquerentem ipſe comperiit, quoſdam Romanorum, & Praefectum etiam vocari juſſit, ut videlicet, utcumque potuiſſent, miſericordiam a Domino Papa pro eo impetrarent: quin etiam dicebat Archiepiſcopus, ſe Domino Papae ex omnibus illatis querimoniis, ſatisfacturum, dummodo ei locum Concilii, & officium reſtitueret. Hoc Apoſtolicus audito, conſilio habito, & locum, & officium ei reintegravit; cumque taliter reſtitutus fuiſſet, abſque mora, Conventum illum, die videlicet Lunae cum Comite Roberto adivit. Quid plura? eum reintegratum per diaconum quendam ad faciendam juſtitiam in preſentiarum Apoſtolicus vocari praecepit. Qui continuo ſurgens voce lacrymabili coram omnibus reſpondens iniquit: Primitus gratias ago Deo, & B. Petro, & tibi Domino noſtro Papae Paſchali de reſtitutione loci, & officii: nunc autem Domine Pater veſtram imploro Paternitatem, ut miſericordiam ſuper me, quem Sancti-

rus vir ille, *ante noſtram conſecrationem mihi, & ipſi filio meo mors evenerit, in quocumque loco ab urbe Roma in iſtis partibus per totam pertinentiam Italiae, ſtatim*, &c. (*) Atque hinc eſt, quod Graeco Auctori Nicephoro Gregorae conſtanti more Carolus Andegavenſis, dicitur *Rex Italiae*, qui, ut olim vulgo loquebantur, fuit *Rex Apuliae*. At haec bis jam conſtabilita, nec difficili, dubiove aſſenſu doctis probata amicis viris, quibus cum ea dudum communicavi, ſupervacaneum certe eſt longiori ſermone communire. Obiter tamen addam, noſtrae huic Italiae idem propemodum accidiſſe, cum abſolute Italia eſt dicta, quod ſeptem univerſae Italiae Provinciis pridem contigiſſe, norunt eruditiores; quae abſolutum Italiae nomen ſibi vendicarunt, quoniam eae ſolae magiſtratui parebant, Vicario Italiae nuncupato, caeterae cum eſſent Vicario Urbis ſubjectae. Sed nec praeteream, nulla fallacia a Falcone eſſe proditum, confirmaſſe tunc apud Ceperanum Pontificem Paſchalem Duci Guilielmo praeter Apuliam, & Calabriam, Siciliam quoque, Petro Diac. omiſſam, quam tunc ejus patruus obtinebat Comes Rogerius; nam Guilielmus, ut noſter perhibet ad an. 1122. *nondum medietatem ſuam Palermitanae civitatis, & Meſſanae, & totius Calabriae eidem Comiti conceſſerat.*

(*) Item & aliam dabo in A. 1113. in Tabulario Monialium S. Johannis Capoae, in qua legitur: *omniumque aliarum* (terrarum) *quae in tota Italie regione mei juris eſſe dignoſcuntur.*

tas veſtra apud Beneventanam Sedem plantavit, habeatis. Apoſtolicus autem hoc audiens: Unde vis, inquit, ut miſericordiam ſuper vobis habeamus? & Archipraeſul: Domine, quia audivi, vos erga me indignatos eſſe, quoque cum me literis veſtris accerſiri juſſiſtis, curiam veſtram non adveni. Et Apoſtolicus; Quare, inquit, ut ipſe aſſeris, vocatus curiam non adveniſti? Ad haec Archiepiſcopus: Domine, inquit, Pater, timore coactus veſtrae indignationis, & quorundam minantium, non adveni vocatus, & quod Legatos meos Epiſcopos quidem non accepiſti, & alium quendam, quem prius direxeram, adverſarii noſtri verberibus afflixere. Ad haec Apoſtolicus: Legatos tuos, quos dicis Epiſcopos, iccirco non exaudivi, quia juſtitiae faciendae verba non dixerant, immo mercedis cauſa pro vobis venerant. Legatum autem alium, quem verberatum profiteris, nec vidi, neque ejus fama ullo modo ad nos pervenit. Cumque Archiepiſcopus ipſe ex omni parte detentum ſe veris aſpexiſſet reſponſionibus, aliam adinuenit excuſationem, dicens: Domine Pater terminum competentem, mihi veniendi non tribuiſti, unde venire nec potui; nec, ut dixi, metu compulſus auſus fui; & Apoſtolicus: Sed quia literas noſtras contempſiſti, aſſeris te nunc non pro contemptu, metu autem ad nos non veniſſe. Competentem enim terminum veniendi proculdubio largitus fui, ab Idibus ſcilicet Aprilis, & ſex menſium ſpatio interpoſito. Unde literas vocationis in medio legi praecepit: Verum tamen iſti noſtri deliberent, & quam dicis excuſationem canonicam fuiſſe, diſcernant. Et praecepit quibuſdam Cardinalibus quidem, & Archiepiſcopis Romanae Sedis Judicibus, ut in partem ſemoti ſuper hujuſmodi excuſationem Archipraeſulis ſententiam extenderent. At ipſi in partem euntes, ſententiam illam diu ventilantes, taliter in conſpectu omnium regreſſi Judices ipſi protulerunt: Domine Archiepiſcope Beneventane, quoniam non pro contemptu, ſed metu aſſeris vo-

ca-

catum ad Curiam, te non veniſſe, dicimus & judicamus hanc Canonicam non eſſe excuſationem; judicio etenim talium, tantorumque Patrum extenſo, capitula Sanctorum Patrum praedicatorum (K) coram omnibus exhiberi, & legi Apoſtolicus praecepit; confirmata ſcilicet in Conventibus, & ſuper contemptoribus ordinata. His ita perfectis, ſuper tanto, & tali negotio a Cardinalibus, & Epiſcopis diu ventilatum eſt. Sed quid plura? Diaconus eum iteratò ad juſtitiam vocavit faciendam, qui continuo ſurgens: Unde inquit, & de quo accuſor? Et Apoſtolicus: Quia ſuſcepiſti Regalia B. Petri extra noſtram voluntatem, & claves tenuiſti portarum, & palatium invaſiſti, & Landulphum expuliſti, & galeam ſumpſiſti, & clypeum, & Fulconem illum ad ſacramentum impuliſti. Hoc ipſe Archiepiſcopus audito reſpondit. Vere Regalia B. Petri non alia de cauſa accepi, niſi veſtra pro fidelitate. Nam cum Beneventi aderas, Civitatem mihi commendaſti. Portarum vero claves non ego ſuſceperam, hunc ſane, qui eas retinent, fidelem omnino confitemur. Clypeum profecto non accepi, galeam quidem tuli capitis pro munitione, ne aliquo lapide opprimerer. Normandos, ut dixiſtis, non introduxi. Longobardos vero ſexdecim pro auxilio populi Civitatem ingredi feci, Sacramentum Fulconis juſſu meo factum fuiſſe, & populi jusjurandum denego. His omnibus Apoſtolicus auditis, Cardinalibus iterum, & praefatis Judicibus praecepit, ut ſuper omnibus iſtis, & ſuper contemptu ſententiam exprimerent. Cumque Archiepiſcopus ipſe hujuſmodi praeceptum, ut ita dicam terribile audiſſet, Guillelmum Ducem ſupra memoratum,

(K) *Capitula Sanctorum Patrum Praedicatorum omnibus exhiberi, & legi Apoſtolicus praecepit*) Aptius ſane Baronii exemplar. *Capit. Sanct. Patrum praedeceſſorum*; apud quem reliqua etiam narratio de Beneventano Archiepiſcopo Landulfo in Concilio illo depoſito, qua ad Falconis mentem, qua in decentiorem converſa ſermonem pluribus, ſed leviuſculis locis, caſtigatior habetur.

& Robertum Principem, & Petrum filium Leonis, nec non & Epiſcopos exorabat dicens: Domini proceres, & Epiſcopi Confratres, Dominum noſtrum Papam Paſchalem, precor, orate, ne me in conſpectu omnium taliter confundat, & dedecoratum dimittat; ſi vero ejus clementiae placuerit exilium petam, vel mare transfietabo (L). Tunc Proceres ipſi euntes pedibus Domini Papae advoluti, ſicut Archiepiſcopus rogaverat, deprecati ſunt quod minime obtinere valuerunt. At ipſi Judices ex praecepto euntes, licet dolendo, & protelando reverſi tale ſuper Landulpho dedere judicium. Judicibus enim ipſis, ut dixi, moram facientibus ſuper ſententia, praecepit Apoſtolicus adjurando, ut per fidem, quam B. Petro, & ei deberent, quod canonicum eſſet dicendum, dicerent. At Epiſcopus Portuenſis primus omnium licet

cet

(L) *Exilium petam, vel mare transfretabo.*) Conjunctive legit Baronius *& mare transfretabo*; rei quidem congrua ſententia. At nec disjunctiva hoc erat loco particula illa *vel*: ſicuti nec apud Erchempertum (domeſtica do exempla, in re non difficili, ut parcam verbis) in Deſcript. Regum Italiae Num. 5. & in Hiſtoria Langob. Num. 1. Nec apud quot quot in antiquis Codicibus deſcripta habentur Sanctorum virorum geſta, quae paſſim hanc praeferunt epigraphen. *Vita, vel obitus*, quod Italice ſonat *Vita, & morte*. Nec tandem apud Concilium Taurinenſe Canone 5. iis verbis. *Si quis ab ejus* (Felicis) *communione ſe voluerit ſequeſtrare, in noſtrae Sanctae pacis conſortium ſuſcipiatur, juxta literas venerabilis memoriae Ambroſii, vel Romanae Eccleſiae Sacerdotis dudum latas*. Super quae inutilis fuit labor Hieronymi Aleandri junioris in Diſſert. 2. cap. 3. de Region. Suburb. dicentis, *particulam vel eo loci declarandi vim obtinere; perinde ac ſi dictum fuiſſet* (hanc ille putat plenam verborum Concilii ſententiam) *juxta literas Ambroſii, vel ut verius dicamus, Romanae Eccleſiae Sacerdotis*, namque planus erit ſenſus, ſi juxta alias uſurpatam ejus ſignificationem conjunctionis vice poſita credatur. Sed & disjunctiva illa pariter particula *ſeu*, conjunctiva eſt, tum alibi, tum in Epitome Conſtitutionum Caroli Mag. Titul. de Metropolit. cap. 4. *Ut Epiſcopi*, ſic ibi, *de inceſtuoſis hominibus emendandi licentiam habeant; ſeu & de viduis infra ſua Parochia poteſtatem habeant corrigendi*. Ad quem locum fruſtra etiam eſt Vitus Amerpachius, putans *ſeu*, *potuiſſe omitti, aut poſitum eſſe pro imo*, ſtat enim ibi pro *item*. Sed haec per tranſcurſum. Ceterum non longe poſt ſuperius producta Falconis verba, mutilus eſt ejus textus, ſic ex Baronii exemplari inſtaurandas: *At ipſi Judices ex praecepto euntes, licet dolendo, & protelando reverſi ſunt, ne tale ſuper Landulfum Archiepiſcopum darent judicium, Judicibus tamen ipſis, ut dixi*, &c.

cet aegre, & tantae ſententiae dolore turbatus ait. Quoniam regalia B. Petri ſuſcepiſti, & claves portarum tenuiſti, & palatium invaſiſti, & Landulphum expuliſti, & Curiam venire vocatus contempſiſti, judicamus ſuper vos depoſitionis ſententiam, quia contra B. Petrum & Dominum noſtrum Papam feciſti. Idipſum Capuanus Archiepiſcopus, & Gregorius Cardinalis affirmavere. Volentibus autem aliis Judicibus eandem confirmare ſententiam, Landulphus ipſe e medio Conventus illius timore coactus; & ſententiae talis gladio perculſus ſurrexit. O qualem, ſi intereſſes Lector, fletum videres, & Landulphi illius pallidum aſpiceres vultum: cum ex ore tantorum Judicum, qui decoratus Beneventana Sede, & prae aliis glorioſus ubique fuerat, deponebatur. Quid dicam? ſubſellio ejus levato, metuendum illud Concilium, ut mente captus, dereliquit.

(M) Hoc anno Eccleſia B.Mariae de Epiſcopio ampliata

(M) *Hoc anno Eccleſia B. Mariae de Epiſcopio ampliata eſt per conſilium Landulphi de Graeca. Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus captus eſt, & Landulphus de Graeca, qui expulſus fuit a civitate Beneventana, reverſus eſt, accepta Comeſtabilia. His omnibus, & aliis ita peractis*, &c.) In antiquo exemplari fortaſſe ſcriptum fuerat *Eccleſia B. M. de Epiſcopio*, quod librario interpretari viſum *B. Mariae*, at exponendum erat *B. Maximi*; ut idem Falco ad an. 1122. argumento eſt, dicens; *eodem anno Landulphum de Graeca ſupra nominatum XII. Kal. Decembris obiiſſe, & ad Eccleſiam ſuam S. Maximi ſepultum eſſe*: ni potius ſit ibi *B. Mariae* nomen reſtituendum. Diu autem anceps fui, praeſens ne integra adnotatio ſit Falconi tribuenda; an ab extraneo aliquo adnotatore ad ejus Codicis fuerit oram adpicta, ac demum ab imperito, novitioque librario in textum inducta; quippe quae antecedenti, ſubſequentique haud apte admodum cohaerent ſermoni: nec in Falcone apparet, Landulfum Archiepiſcopum ante, vel poſt ſuam depoſitionem captum, ut hic aſſeritur, & in vincula conjectum fuiſſe; quem Petrus Diac. in Auct. ſaepius dicto lib. 4. cap. 49. palam proclamat, Papae ſententiam audire declinantem ex Ceperanenſi Concilio ad Caſſinenſe Coenobium confugiſſe; & inſuper non obſcure indicat, ad ſuam uſque reſtitutionem ibidem manſiſſe; cum affirmet, rogatu ejuſdem Congregationis Pontificis ordinem, & Papae gratiam non diu poſt rurſus habuiſſe; ſcilicet quando idem Paſchalis Roma Beneventum in an. 1114. proficiſcens, ad praedictum in itinere divertit Monaſterium. Sed tandem viſum eſt, Petrum Diac. praeclari adeo Antiſti-

ta eſt per conſilium Landulphi de Graeca. Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus captus eſt, & Landulphus de Graeca, qui expulſus fuit de Civitate Beneventana, reverſus eſt, accepta Comeſtabilia.

(N) His omnibus, & aliis ita peractis, Apoſtolicus ipſe

IX.

tiſtitis carcerem, ſive liberam cuſtodiam verecunde reticuiſſe, ac diſſimulaſſe; qui de cetero hac ipſa in narratione ſuis eſt etiam Monachis blanditus, aſſerens illum in gradum ſuum reſtitutum rogatu Congregationis Caſſinenſis: cum tamen Falco tradat, antequam Paſchalis Beneventanum iter arripuiſſet, ac ſubinde priuſquam Caſſinum conceſſiſſet, hoc eſt *in anno 1116. undecimo die intrante Menſis Auguſti redintegratum in Archiepiſcopatum*, quod Baronius geſtum ſubdubitat in Concilio Lateranenſi, celebrato jam dicto anno, menſe Martii: quamvis ad annum dein 1117. Petri conſentiat dicto. Falconis itaque praemiſſa adnotatio omnino ſpuria non eſt: omnino, inquam; etenim ut verum fatear, ſubolet ea mihi neſcio quid conciſae orationis, quae ex alia prolixiori in minorem verborum circuitum praeter Auctoris morem videtur redacta, & ſane laxiorem ni eam formaſſet Falco, haud continuo illam uſurpaſſet dicendi formam, ac ſubjeciſſet. *His omnibus, & aliis ita peractis*, quae uberrimam praeceſſiſſe narrationem, qui non intelligat, erit nemo.

(N) *His omnibus, & aliis ita peractis, Apoſtolicus ipſe IX. Kal. Septembris Trojam tetendit; ibique Concilium ſtatuit, & firmavit.*) *His*, inquit, *omnibus, & aliis ita* (nimirum, *ut expoſui*) *peractis* (ſcilicet tum *in Concilio Ceperanenſi*, celebrato, ut ipſemet Falco adnotarat, menſe Octobri, an. 1114. tum *per menſes proxime poſt Concilium ſubſequutos*) *Apoſtolicus ipſe IX. Kal. Septembris* (anno videlicet 1115. quem non dum ſermone attigerat) *Trojam tetendit*, &c. Eſt itaque his praefigendus jam dictus annus 1115. in quem etiam Baronius ex hoc Auctore praeſentem conjicit Synodum Trojanam. At Paſchalis, ut Petrus Diac. perhibet in laudato non ſemel Auctario lib. 4. cap. 55. *Menſe Majo Romam egrediens, venit ad Monaſterium Caſſinenſe, ejuſque Abbatem*, tunc Girardum, *ſecum ducens, Synodum celebraturus, Trojam pervenit, indeque regrediens, Eccleſiam S. Vincentii juxta ortum Volturni fluminis ſolemniter dedicavit*. Sic ille. Et Falco inſuper poſt praedicta ſubdit. *Confirmato autem Concilio, & pie finito, Papa Beneventum tertio die intrante menſis Septembris reverſus eſt. Deinde Romam reverſus eſt ſeptimo Kal. Octobris; qui tunc Monaſterium S. Vincentii* (hoc jam a Petro etiam intellexeramus) *dedicavit*. Igitur Paſchalis a menſe Martio in anno 1115. Roma abſens moratus in his eſt locis per quatuor fere menſes, cum Synodum habuit Trojanam; recitata namque Petri verba de alia Synodo in praefata urbe congregata, quam de expoſita a Falcone, haud ſunt intelligenda; quod amborum Auctorum de celebrata tunc a Paſchali dedicatione Eccleſiae S. Vincentii concors aſſertio manifeſte probat. Et praeterea, ut in Caſtigationibus ad Anonymum Caſſin. ad an. 1114. obſervabam, Petrus dicens, Papam Paſchalem ſequenti anno poſtquam Caſſinenſes Monachi Caſtellum Suium recuperarunt, quod cap.

54.

IX.Kalendas Septembris Trojam tetendit, ibique Concilium ſtatuit, & firmavit, ad cujus ſacri Conventus praeſentiam fere omnes Apuliae Proceres, Archiepiſcopi, & Epiſcopi convenerunt. Conventu itaque ſancte ordinato, inter cetera, quae ibi compoſita ſunt (O), Treuga Dei ſtatuta eſt, adeo quod Comes Jordanus, & Comes

54. accidiſſe perhibet in an. 1115. (ſic enim ejus ſcriptus Codex, & editio praefert Neapolitana) ſtatuens, inquam, Papam Roma diſceſſiſſe ſequenti anno, hoc eſt Chriſti 1116. Trojanum Concilium celebraturum, communem Epocham Chriſti nati obſervatam a Falcone anno certe praeit; quo fit, ut Falcone de tempore praefati Concilii non adverſetur. Qui inſuper ſpontanea confeſſione coactum illud detegit in an. 1115. dum cap. 60. & 61. ait Paſchalem ſociato ſibi Abbate Caſſinenſi Romam reverſum (ex Synodo nimirum jam dicta) diſpoſuiſſe *mediante Quadrageſima* alteram ibi Synodum celebrare; ac deinde *loco ceſſiſſe* ob turbas a Romanis motas, occaſione Praefecti, ſe invito, inſtituti; tandemque in an. 1117. urbem egreſſum (ad eam enim prius ipſe iterum ſe contulerat, ut fatendum eſt, idque Falco non tacet) Beneventum receſſiſſe, ut Romam advenientem Regem devitaret Henricum. Paſchalis, inquam, praefati Regis occurſum ſi in dicto anno 1117. declinavit, in quem ceteri etiam omnes id conjiciunt Auctores, & praeſertim Falco, qui illum menſe Aprili Beneventi conſtitiſſe affirmat, utique poſtquam Concilium in Quadrageſima antecedentis anni 1116. Romae habuerat, eam deſernerat, repetiveratque urbem, ac ſubinde in anteacto an. 1115. Trojae, ut praedictum eſt, praeſens fuerat. Quae autem tunc bis Beneventum pertranſiens ibi egerit Paſchalis, in Falcone deſiderantur.

(O) *Treuga Dei ſtatuta eſt, adeo quod Comes Jordanus, & Comes de Lauritello, & alii Barones Apuliae ſacramento in praeſentiarum firmaverunt treugam Dei*, &c. Sic etiam infra ad an. 1123. *Treugam Dei tenendam poſuerunt*, hoc eſt, inducias, ſive pacem pepigerunt. Guilielmus Neubr. lib. 5. cap. 3. *Induciis, quas Treugas vocant*. Tyrius lib. 1. cap. 13. *Pax, quae verbo vulgari Treuga dicitur*. Ea plane ſic dicta, ſcriptaque eſt aliis etiam Auctoribus; & inſuper *Treuva* noſtro Auctori bis ad an. 1120. nbi per Typographi forte errorem modo habet: *Treuna*. Ad Lupum dixi promiſcua fuiſſe G. & V. ſicut in Ugo, & Uvo &c. Igitur Treuga, & Treuva idem; ſed V. ante V. tranſibat quandoque in G., unde *Tregua* Italice nunc effertur. At in Ivone Carnot. epiſt. 90. & in Lupo Protoſp. ad an. 1089 & 1091. forma magis Latina appellatus *Trevia*: quem Auctorem cum caſtigarem, ſubdubitavi, de qua Trevia ille erat capiendus; tunc enim ad memoranda Nortmannorum Procerum bella mentem cum haberem, non adverti ſermonem ibi fieri de conciliatis iis Dynaſtis ob privata odia, cauſaſve alias civilibus armis mutuo conflictantibus: quo morbo immane quantum *Praelati omnes*: hoc eſt quicumque praeſidendi aliis munus, & dignitatem obtinebant, per Langobardorum tempora, ſicut ineditus teſtatur Anonymus Salernit., ubi de Principe Beneventi Sicone; ſed & per

mes de Lauritello, & alii Barones Apuliae ſacramento in praeſentiarum firmaverunt treugam Dei ex tunc, & ſpatio annorum trium fore tenendam, & cuſtodiendam, ſicque confirmato Concilio, & pie finito Papa Beneventum tertio die intrante menſis ſeptembris reverſus eſt. Deinde Apoſtolicus ipſe civitatis negotia, quae imminebant dijudicans, Romam reverſus eſt ſeptimo Kal. octobris. Qui tunc Monaſterium Sancti Vincentii dedicavit.

(P) Anno 1116. ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, & XVII. anno Pontificatus Domini Paſchalis II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae menſe Martio IX. Indictionis, Dominus noſter praedictus Apoſtolicus Romae Synodum ſtatuit. Et hoc anno Praefectus Urbis Romae menſe quidem martio obiit, poſt cujus mortem civile bellum terribiliter ortum eſt, eo quod Romani audierant, quod Petrus filius Leonis, Apoſtolici conſilio filium ſuum Praefectum ordinare vellet. Unde Romanorum populus Praefecti defuncti filium ad Praefecturae honorem erexerunt. Quo ordinato ad praedictum Papam Paſchalem miſerunt, ſuppliciter poſtulantes, quatenus eorum ordinationi aſſenſum ipſe praeberet, & corroboraret. Apoſtolicus autem nullo modo eis aſſenſum tribuit. Romani itaque haec agnoſcentes conjuratione

per Nortmannorum aetatem, ut ex praefato Lupo, & Falcone conſtat, laborarunt! Quibus nil modeſtius ſe geſſerunt inferioris homines conditionis: Alexandrum Teleſinum, ut alios praeteream, vide lib. 1. cap. 21.

(P) *An. 1116. ab Incarnatione Dom. noſtri Jeſu Chriſti, & XVII. anno Pontificatus Domini Paſchalis II.* &c. *Et hoc anno Praefectus urbis Romae menſe quidem martio obiit*, &c.) Credam ne Falconem mendacem, an ejus textum luxatum; an potius haec ab ipſo rite ad an. tradi 1116. relata aliis ad annum antecedentem; quae acta fuiſſe *anno pacis quinto*, initae nimirum inter Papam Paſchalem, & Regem Henricum menſe Aprilis an. 1111. Petrus perhibet Biblioth. apud Baronium, & in an. 16. Pontificatus ejuſdem Papae, qui etiam Falconi reputatur Chriſti jam dictus 1115. (*)

(*) Vere haec ad A. 1116. reponi debent contra ſententiam Natal. Alexand. ut alibi dictum.

tione facta, mirabilia domorum aedificia, & turres complures radicitus proſtraverunt; eorum quidem qui cum Petro Leonis ad id faciendum conjurabant. Unde factum eſt, ut Ptolemeus Praefecti avunculus, & alii Barones Apoſtolici caſtra invaderent, & tenerent. Contigit autem die quadam, quod Praefectus ipſe militum fere quinquaginta collegio ſtipatus ad explorandum milites, quos Apoſtolicus miſerat, extra Urbem perrexiſſet. Comeſtabulus autem Apoſtolicus hoc deprehendens, ex improviſo eos aggreditur, proſtravit, & Praefectum comprehendit. Ptolemeus igitur memorati nepotis captionem audiens abſque mora, militibus ſumptis, Papae praefatum Comeſtabulum invadens, nepotem, qui captivus ferebatur, abſolvit, & ſecum gaudens ad propria perduxit. Dum haec, & alia Romae agerentur, praefatus Apoſtolicus Urbem exivit, qui apud Caſtrum quoddam Setium nomine, commoratus eſt. Viderat ſi quidem ſeditionem illam magis, ac magis inflammari, & Petrum Leonis de die in diem acriter expugnari. Diebus autem non multis elapſis, Apoſtolicus ipſe ſeditionem illam placari, & minui aſpiciens, conſilio accepto, militibus collectis, Romam ingreſſus eſt, deinde Palatium Lateranenſe ingreditur, ibique Miſſarum ſolemnia decantavit. Cum autem ipſe Urbem ingreſſus fuiſſet, Romanorum coetus, qui ei rebellis extiterat, fere ad ejus imperium, & voluntatem converſus eſt; ſicque Apoſtolicus ipſe tranquillitate inventa Romam ſecurus habitavit. His taliter actis, praedictus Apoſtolicus Landulphum, quem depoſuerat, undecimo die intrante menſis Auguſti redintegravit ad Archiepiſcopatum.

(Q) Anno 1117. Dominicae Incarnationis, & XVIII.

 Pon-

(Q) *An. 1117. &c. Menſe Aprili ipſe Papa Synodum Beneventi celebravit*, &c.) Sane haud Trojae, ſed Beneventi manens Paſchalis literas dedit hoc anno, tum ad Epiſcopos, Regemque Angliae Henricum, 9. Kal. Aprilis, quas refert ex Malmesburienſi Baronius: tum ad Patriarcham Antiochiae 15. Kal. ejuſdem Menſis; nam ſcriptae hae fuere, ut res, de qua in

Pontificatus Domini Paſchalis, menſe Aprili ipſe Papa Synodum Beneventi celebravit.

Hoc anno Riſo Barenſis Archiepiſcopus ab Argyro cive Barenſi trucidatus eſt in via Canuſina.

Hoc anno Paſchalis Papa obiit XI. Kalendas Februarii, & Gelaſius Papa eligitur.

An-

in iis agitur, manifeſtat, poſt alias pridem ad Regem Hieroſolymitanorum directas 5. Kal. Julii: aliaſque ad praefatum Patriarcham ab eodem Pontifice datas 7. Idus Auguſti, quas omnes Guilielmus Tyrius lib. 11. cap. 27. recitat, & ad annum refert 1115., ſed plane poſteriores illae ad Patriarcham (cur non etiam anteriores, ſic nimirum locorum diſtantia, actaeque rei dictante difficultate?) tranſacto praefato anno tranſmiſſae fuere; quae ut praedixi, datae leguntur apud Beneventum 15. Kal. Aprilis, ac ſubinde in an. 1117. Paſchalis enim haud antea in eam urbem rediit poſt an. 1115. Sibique, non mihi, idem Tyrius pugnat, alias his ſocias Papae epiſtolas praeferens, eadem die non Beneventi, ſed apud Lateranum ad praedictum Patriarcham datas. At de Beneventana ſuperius deſcripta Synodo, quae in literis etiam memoratur Gelaſii II. ad Galliae Archiepiſcopos, Epiſcopos &c. relatis a Baronio ex praefato Malmesburienſi: non de antecedenti Trojana capiendus eſt Petrus Bibl. in vita Paſchalis iis verbis: *Dominus Papa*, inquit, *celebrato Concilio, quod in partibus Apuliae congregaverat, rediens cum Nortmannorum exercitu in Campaniam* (quae ſcilicet *Latium* olim fuit appellata) *Pillum*, *Pullanumque* (Petrus Diac. lib. 4. cap. 61. *Pylium* vocat, peractaque haec dicit *diebus Pentecoſtes*: ſed ipſe Bibliothecarius: *Autumnus*, ait, *inſtabat*, & calor, & aeſtus ſenem Pontificem diſſolvebat: mallem itaque, *Aeſtas inſtabat*. Et *Pullanum* certe eſt *Palianum*) *in maritimis oppidum S. Silveſtri in ſui deditionem convertit*. Nec turbet te, quod dicat, *in Apuliae partibus* Concilium illud congregatum, in quibus haud cenſetur Beneventum; nam tunc, & aliquanto etiam poſt, paſſim unius Apuliae abſoluto nomine cunctam Italiam cis Tyberim exteri occidentales nuncuparunt, exque illorum uſurpatione etiam incolae; quandoquidem Nortmanni ob res primùm in Apulia praeclare, & feliciter geſtas longinquorum ora ad ſe ſolos, & ad unam Apuliam converterant. Ceterum Barenſis Archiepiſcopi Riſonis necem, Falconi leviter hic libatam, Ignotus ejuſdem urbis civis fuſius in ſuo Chronico ſuperius laudato praeſenti anno patratam exponit. In quem etiam annum noſter obitum referens Papae Paſchalis, id juxta ſervatam a ſe annorum facit rationem: nam obiit ille, ut perhibet praefatus Bibliothecarius, 15. Kal. Februarii, collocatuſque eſt 11. Kal. (hunc humationis ejus in diem mortis idem noſter immutavit) hoc eſt deſinente anno Falconiano 1117. & inchoante communi 1118. (*) Ex hac autem, quam praeſens Falconis te-

(*) De Obitu Paſchalis, atque ſucceſſoris Gelaſii II. electione vid. Petr. Diac. Chron. Caſs. lib. 4. c. 64. & Pag. ad h. ann.

Anno 1118. ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, & anno primo Pontificatus Domini Gelaſii II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae, menſe Martio, XI. Indictionis: Factum eſt, cum praefatus Pontifex Gelaſius ad Pontificale ſolium fere totius Populi Romani unanimi voto, & concordia eligeretur, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus circa Romanam ſedem morantibus, Miſſos Apuliae quoque partibus delegavit, ut ad ejus Conſecrationis diem convenirent. Erat quippe, ut retulimus, cum electus fuit, Diaconus, & Cancellarius; qui quidem non niſi in canonico jeiunii tempore conſtituto conſecrari poterat. Legatione itaque accepta Epiſcopus Trojanae, Archiepiſcopus Sipontinae civitatis, & alii complures ad ipſius conſecrationis ſolemnitatem properarunt. Sed priuſquam memoratus electus Gelaſius conſecrationis acciperet dignitatem, Rex praefatus Henricus, inſtructis inſidiis, noctis ſilentio Romam ingreditur menſis Martii ſecunda die ingrediente. Apoſtolicus itaque Regis ipſius ingreſſum ſic latenter deprehendens, reminiſcens, qualiter Rex ipſe Dominum Papam Paſchalem ejus praedeceſſorem, & Cardinales fraude, & dolo cepiſſet, abſque mora, Cardinalibus convocatis, fluvium Tyberis ingreſſus eſt; deinde proſperis ventis mare ſulcantes, pervenerunt Calenum (R). Rex autem Apoſtolici egreſ-

textus ad deſcriptum annum ſtrictiſſimam praefert narrationem, deciderunt, quae ipſe infra ad an. 1119. ſe pridem adnotaſſe ait de excidio Montis Militis, & Montis Aperti. Sane ea niſi ex hoc, non ex alio exeidiſſe videntur loco.

(R) *Anno 1118. Deinde proſperis ventis mare ſulcantes pervenerunt Calenum.*) Ergo ne Roma Calenum marino pervenit itinere Gelaſius? Equidem Plinius lib. 3. cap. 5. mediterraneam eam urbem facit; ſed quid Plinius Auctores prorſus omnes a mari eam longius removent; quam non ſic, ſed primitivo vocabulo (derivativum eſt enim Calenum) appellant *Cales;* iia ut de Caleno municipio, cive, agro, vino, praelo, aqua &c. multa apud veteres cum habeatur mentio, vix praeter Plinium, alium reperies qui abſolutum praeferat Caleni nomen. In quo foede ſunt lapſi omnes fere recentiores, vel Cales a Caleno peſſime diſtinguendo, vel utramque urbem unam recte quidem faciendo, ſed perverſe Calenum nunc eſſe *Carinulam* (& ipſam mediterraneam) reputando quae ſane eſt *Calui*. At errorem ex Au-

egreſſum cognoſcens, ei apud Calenum delegavit, quatenus Urbem reverteretur, quoniam ad ejus conſecrationem libentiſſime intereſſe, & corroborare deſiderarent. Pontifex autem Gelaſius nequitiam ejus, & perfidiae telum longe, lateque cognoſcens: miramur, inquit, ſuper talis, tantique viri legationibus, cum ad nos venturum ſe die Reſurrectionis nuper tranſmiſerit. Nunc vero nocturno tempore, & ante condictum tempus comperimus eum adventaſſe. Ego vero Deo annuente, Conſecrationis accipiam firmitatem. Dehinc me, ubicumque voluerit, paratum ad propoſitum negotiationis inveniet. Quo audito, qui miſſi fuerant, ad Regem reverſi ſunt feſtinanter, atque omnia, quae a praedicto Pontifice audierat, Regi renunciaverunt. Deinde electus ille Gelaſius die conſtituto a Cardinalibus, qui cum eo exierant, canonicè, & ordinatè conſecratus eſt apud Calenum menſe Martio ſuperius memorato. Rex autem Pontificis ipſius reſponſum audiens, peſtifero invento conſilio, Archiepiſcopum quendam Hiſpanum in Pontificem, & ut ita dicam, inva-

Auctoribus videntur hauſiſſe, qui per aetatem vixerunt Nortmannorum, Carinulamque omnium primi appellare Latino eloquio coeperunt Calenum; quam novam urbem Langobardi ante annos octingentos duobus fere milliariis ad Semptentrionem ſecedentes ab antiqua, nec ſcio quo caſu conſumpta *Foro Claudio*, appellata quae prius fuerat *Forum Poplium*, ut eſt apud Ptolomaeum Geogr. lib. 3. Tab. 6. Europae, ſive *Forum Popilium*, ut apud Dionyſium Halicarn. lib. 1. ſed apud Plinium lib. 14. cap. 6. *Colonia Syllana*, nunc inanis locus, dictus *Civita rotta*, munitiori in receſſu conſtruxerunt, ac denominarunt *Calinium*, ſed de his fuſius alibi (*). Interim vero nunquam ad mare cum fuerit Calenum, nec ambiguum ſit, Papam Gelaſium tunc ad patriam urbem Cajetam ſe recepiſſe, haud difficili conjectura in Falcone nomen Cajetae eſſe reſtituendum apparet; in qua aliquantiſper ille commoratus, in Sacerdotem primùm, & mox in Papam conſecratus eſt *infra Kalendas Martii*, ut perhibet Pandulfus Piſanus in ejus vita: ut vero Petrus habet Diac. lib. 4. cap. 64. *in Quadrageſima*; at noſter magis ſignate *in Canonico jejunii tempore*, hoc eſt in quatuor temporum Veris: Diaconus enim ille adhuc erat cum in Papam fuit electus; quo anno 1118. dies Cinerum incidit in diem nonum, non infra Martii octavas.

(*) Et ipſe quoque in Appiae Viae deſcript. lib. II.

vaſorem Eccleſiae conſtituit, & conſecravit (*). O nefas, & terribile periculum! Rex ille, qui Romanae Sedis & totius Catholicae Eccleſiae defenſor, & adjutor fieri deberet, novam haereſim, & dira mortis genera per univerſum Orbem induxit. Romanorum igitur complures, quorum mens erga Eccleſiae Romanae fidelitatem fixa manebant, viſa hujusmodi haereſi, & cognitâ, ajebat: Heu miſeri, cum nos ex longo noſtrorum Patrum vetuſto ritu ſine alicujus Regis adventu, & licentia, Paſtorem eligebamus, conſecrabamus, quem volebamus, nunc autem ſine Regis permiſſu jam amplius alium neque eligere, neque conſecrare auſi erimus? (S). Deinde praefatus, & alii Romanorum Nobiles, Gelaſio canonicè ordinato, apud Calenum, legaverunt dicentes: Veſtrae noteſcat Paternitati Pater, & Domine, nos, & noſtros amicos conſecrationi illius excommunicati Viri in Pontificem ſceleſtum conſtituti, nullatenus conſilii, & auxilii manus dediſſe.

(S) *Deinde praefatus, & alii Romanorum Nobiles*, &c.) Locus palam mutilus, ſed & corruptus in voce *Calenum*, ut praedixi. Quae autem hic deſint, haud facile divinaverim: non abnuerim tamen epiſtolae Auctores extitiſſe eoſdem Romanos Proceres, qui Gelaſium, ut praedictus Pandulfus Piſanus perhibet e manibus eripuerant Cencii Frangepanis: eam vero per nuncium miſſam Papa Capuae manens accepit, ubi proximum Paſcha ſolemni pompa celebravit, eodem Pandulfo, & Petro Diac. perhibente lib. 4. cap. 64. qui etiam ibidem Synodum (**) habens, damnavit Regem Henricum, & Idolum ejus, Antipapam ſcilicet Burdinum ut ait Abbas, Uſpergenſis. Et fortaſſe eodem tempore *Landulphus de Graeca, olim Beneventanus Comeſtabulus*, ut noſter ſubjicit antedictis, *literas ſuas apud memoratum Gelaſium notificando, Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipſe depoſitus fuerat, juſtitiam egentibus, non feciſſe nuntiavit*. At quo pacto contigerit ut Landulphus denuo ejiceretur, poſtquam in an. 1114. iterum praefatam acceperat Comeſtabiliam in Falcone non legitur; intelligereque tantum datur, id patratum in an. 1117. nam in an. 1120. menſe Auguſti a Pontifice Callixto Beneventum revocatus fuit, *cum per triennium Montem Fuſcum habitaſſet*.

(*) Sc. Mauritium Burdinum Archiep. Brachar. cui Gregorii VIII. nomen impoſitum.

(**) De hac Capuana Synodo, aliiſque ibi celebratis peculiari alio opere, Deo dante, pertractandum erit.

diſſe. Et ſciatis, quoniam, Deo opitulante, Regis illius, viri iniquiſſimi machinationes, & conſilia in proximo delebuntur, & vos, Deo propitio, erroris, & malignitatis deſtructor ad ſedem propriam, & locum cum laetitia, & honore revertemini. His taliter actis, praedictus Landulphus de Graeca olim Beneventanus Comeſtabulus, literas ſuas apud memoratum Gelaſium notificando, Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipſe depoſitus fuerat, juſtitiam egentibus non feciſſe, inſuper etiam domos ſuas, & poſſeſſiones a Beneventanis dirutas nuntiavit.

Hoc anno praedictus Papa Gelaſius Gallias ivit ſecundo die menſis Septembris intrante, & Piſas applicuit: cumque ſicut relatum eſt, Pontifex Gelaſius apud civitatem Piſanam iviſſet, & Archiepiſcopum Civitatis conſecraſſet, inito conſilio, navem ingreſſus eſt; deinde divina gubernante clementia, ventis ſecundis, ultramontanas partes transfretavit. Continuo Archiepiſcopi omnes, & Epiſcopi proceresque alii gaudio eum ineffabili, & honore immenſo ſuſceperunt (T). Taliter igitur Gelaſius acceptus, cum praedicto Anglorum Rege confabulatus eſt. Dehinc Apoſtolicus ipſe ſtabilivit, ut in ſequenti menſe Martio Synodum cum Patribus Franciae, Theutoniciſque celebraret, ibique de Sacerdotii, & Regni diſcidio, longe, lateque habito, Spiritu ſancto mediante, lo-

(T) *Taliter igitur Gelaſius acceptus, cum praedicto Anglorum Rege confabulatus eſt*) Anglorum Rex, qui tunc erat Henricus haud Falconi antehac fuerat memoratus: quin illum Gelaſius in Gallias profectus alloqui minime valuit, qui poſt Synodum apud Viennam Allobrogum collectam ineunte anno 1119. nec Gallorum quidem Regem, niſi per nuntios, literaſque quivit compellare, minores tantum Principes coram alloquutus. Certe res qui deſcripſere praefati Henrici, illum praeterquam cum Callixto apud Giſortium, & cum Innocentio apud Carnotum, & Rothomagum, colloquium cum alio Romano Pontifice habuiſſe, non adnotarunt. Mancus itaque, & praeterea depravatus eſt hoc loco Falco: nam de confabulatione inter Regem, & Papam per internuntios habita, ſi eum capias, ineptiſſimi ſermonis ipſum facis reum; qui nec ſilere debuiſſet conſimili ratione Gelaſium tunc etiam Gallorum Regem conveniſſe.

loquerentur. Quantas autem divitias, & munera argenti, & auri partibus in illis Apoſtolicus ille lucratus eſt, ſi ſigillatim deſcribere vellem, prius me tempus deſereret, quam copia recitandi. Sed antequam terminus ſtatutus Synodum celebrandi adveniſſet, apud Monaſterium S. Petri, quod vocatur Clunia, ubi diligenter morabatur, aegritudinis mole detentus eſt (V). Confeſtim ſe infirmitatis validae diſſolutione teneri perſentiens, Paleſtrinum acciri juſſit Epiſcopum, & imponere illi tanti honoris culmen Romanae Sedis ſatagebat. Praevidebat enim ſe, ut fragilitatis eſt, corpore diſſolui. Audiens itaque Epiſcopus ipſe hujuſmodi verba Pontificem proferentem; Abſit, inquit, omnino abſit, ut tanti honoris, ponderiſque cacumen indignus ego, & infelix ſuſcipiam: praecipue cum auxilio Dei, & ſaecularium virtute divitiarum, & Romana Sedes temporibus noſtris, ſub perſecutionis flagello dedita, defendi oporteat, & muniri. Si vero meis acquieſcere velitis conſiliis, Viennenſem Archiepiſcopum, virum utique religioſum, prudentiſque animi, & ſaecularibus ornatum virtutibus, ad tale, tantumque patrocinium eligamus. Dei namque conſilio, & B. Petri meritis, & viri hujus ſolatio Romanam Sedem ſub tantae perſecutionis periculo diutiſſime oppreſſam, credimus ad ſerenitatem, triumphumque ſublevari. Quid multa? et Gelaſio Pontifici infirmanti, et ceteris Cardinalibus, aliiſque omnibus Epiſcopi ſermo complacuit; nec mora, Archiepiſcopum illum accerſiri jubent, ut dicta factis compleant, et perſeverent. Quia vero vocatus viribus totis renuit, ſeſeque tanti officii culmine indignum clamitabat, tamen caeleſti clementia ordinante, ad Pontificalem Inſulam Gelaſio, aegro ante, et vo-

(V) *Confeſtim ſe infirmitatis validae diſſolutione teneri perſentiens*, &c.) Univerſus hic ſermo uſque ad praeſentis anni finem in pluſculis variat apud Baronium: locos confer, eamque ſequere, quam ſinceriorem reputabis lectionem.

et volente promoverunt. Die vero altera adveniente Gelaſius Pontifex, IV. videlicet Kalendas Februarii, apud praedictum Monaſterium feliciter ex hujus mundi ergaſtulo migravit ad Dominum.

Protinus, conſilio invento, Cardinales, qui illic aderant Petro Portuenſi Epiſcopo, quem Pontifex Gelaſius Romae Vicarium dimiſerat, et ipſius Gelaſii obitum, et qualiter Archiepiſcopum illum in Pontificem Calliſtum elegerant, ſtudioſe delegaverunt. Portuenſis autem Epiſcopus literis acceptis ſuper ipſius Apoſtolici morte lachrymis manantibus valde contriſtatus eſt. Illicò Cardinales cum eo manentes, pluresque Romanorum fidelium convocans, Capitolium aſcendit, ibique litteras miſſas oſtendit, et legi praecepit. Quibus lectis, una voce, et concordia Dominum laudavere omnipotentem, quod eis virum prudentem, et ornatum moribus in Pontificem largitus eſt. De obitu verò Apoſtolici Gelaſii valde turbati ſunt. His ita geſtis, conſilii ſtudio invento, praefatus Epiſcopus Landulpho Beneventano Antiſtiti, et Ugoni Cardinali Beneventum regenti, Clero, et populo Beneventano Gelaſii mortem, et Calliſti electionem ordinatim mittere curavit. Continuò Landulphus Antiſtes, cives, presbyteroſque omnes, et Epiſcopi clericos ad ſacrum fecit vocari Palatium, ut eis ordinem rei annunciaret, quibus accitis literas illas legi juſſit, et exponi; nec mora, praedicti Calliſti electionem unanimiter laudantes commendaverunt. Deinde Te Deum laudamus canendo proruperunt; ſicque Archiepiſcopus ipſe, et Ugo Cardinalis, clericorumque turba copioſa, et civium multitudo a praedicto ſacro Palatio ad Epiſcopium canendo deſcenderunt. Poſtea vero eminentiori loco Antiſtes ille aſcendens, Cives exhortatus eſt, ut fidelitatis manum erga Romanam Sedem perpetuò conſervarent. Quo facto ad propria remearunt.

An.

(X) Anno 1119. & anno Primo Pontificatus Domini Calliſti II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae, menſe Martio, XII. Indictionis, eodem menſe Martio, praedictus Beneventanus Archiepiſcopus videns civitatem variis praedarum afflictionibus ex omni parte confundi, & devaſtari, ſuaeque Parochiae Eccleſias a raptoribus vexari quotidie, Synodum decimo die intrante menſis ejuſdem Martii celebravit. Ad cujus ſacri Conventus praeſentiam Tuſculanus affuit Epiſcopus, & Ugo ſupranominatus Cardinalis, & Cardinalis alius, & Beneventanae Sedis Suffraganei circiter viginti, & Monaſteriorum Abbates ſex affuere. Inter cetera vero, quae in ipſo Conventu ſtatuta ſunt, omnes male facientes Beneventi, & diſturbantes mercatores ad civitatem venientes, & redeuntes, ſub anathematis vinculo alligavit. Conventu itaque piè, & ordinatè finito, unuſquiſque ad propria repedavit.

De guerra autem Jordanis Comitis ſupra memora-

(X) *An.* 1119. *& anno primo Pontificatus Domini Calliſti II.* &c. *Menſe Martio praedictus Beneventanus Archiepiſcopus videns civitatem variis praedarum afflictionibus ex omni parte confundi, & devaſtari, ſuaeque Parochiae Eccleſias a raptoribus vexari quotidie, Synodum decima die intrante ejuſdem Martii celebravit*, &c.) Excommunicationis ſententiam in hac Beneventana Provinciali Synodo, cui praeter alios adſuit Hugo Cardinalis, Beneventi Rector a Gelaſio in Gallias proficiſcente inſtitutùs, torſit Landulſus Archiepiſcopus in Beneventanorum res, & negotia diſturbantes. Sed ejuſdem urbis ad tutelam eximiè ſe tunc praefatum Hugonem geſſiſſe indicat Landulſus Piſanus: *Hugoni*, inquit, *Cardinali Apoſtolorum Beneventanae urbis cuſtodia, pro ut poſtea vidimus, non ſine Sancti Spiritus oraculo* eſt a Gelaſio *commendata; nam paulo poſt deficiente Papa, niſi ipſe reſiſteret, & mille modis ipſis ſagaciter obviaſſet, Nortmanni illam hodie, & non Papa teneret*: deque his ſucceſſibus Falconem ne verbum quidem feciſſe cum appareat, illum vel aliena injuria; vel propria incuria, ſive malis induſtria mancum putem, neceſſe eſt: qui praedictos Hugonem, & Landulſum amicitiam cum Jordano Ariani, & aliorum locorum Comite, genere Nortmanno, coluiſſe adversùs Rainulſum Abellini, & Calatiae, pluriumque pariter oppidorum Comitem, genteque etiam Nortmannum, & aſſeclas ejus, ad hunc & ad ſequentem annum quamſobriiſſime adnotavit. Hugonis itaque induſtriae adſcribendum eſt, cunctos illos Proceres in Beneventi damna tunc una non conſpiraſſe.

ti (ſi veſtrae placuerit charitati) & Comitis Rainulphi aliquid ſuccinctè narrabo. Cumque jam, ut dictum eſt, Montiſmilitis Caſtrum, & Montiſaperti, deſtructum fuiſſet, praefatus Robertus de Monteſuſco, Caſtellum aliud, quod Tuſum vocatur, ſaepiſſime aggreſſus eſt, qui verò, ut Dominum Caſtri, & habitatores terroribus variis commoverunt, bellorum machinationibus aſſiduis acriter expugnavit. Deinde mortis inaudito nuntio, conſilio invento, ruſticorum ſata, & vineas, ſylvaſque igni, ferroque depopulatus eſt. Sata quidem ruſticorum noviter aſperſa, quod nunquam a ſaeculo auditum eſt, raſtris, & aratris iteratò evolvi, & devaſtari praecepit. Dominus autem Caſtri Rao nomine, nec bellorum turbinibus, neque tali mortifera confuſione turbatus, Caſtrum illud viriliter, & animosè tenuit Jordanis Comitis ad fidelitatem. Praeterea Jordanis Comitis patruus jam nominatus Robertus, quotidie adverſus eum ſeditionum conventicula, & minarum jacula, ut erat viperei cordis, operabatur: ſaepiſſime namque cum Comite Rainulpho, & Roberto de Monteſuſco de ipſius Jordanis Comitis infeſtationibus, & damnorum periculis confabulabatur. Tandem cordis ſui ſilentia, quae jugiter meditabatur, aperiens, caſtellum, quod Templanum vocatur, a Comite Jordano expetiit, ut ſic fidelis, & amicus ejus diebus omnibus ipſe permaneret. Agebat autem, quod cuidam filio ſuo naturali, quem diligebat, caſtrum illud ſacramento Comes ille firmaret. Comes autem haec audiens, mentis afflictione, ultra quam credi poteſt, perculſus, valde ſuper his mirabatur. Continuò ſuos omnes vocari fecit Barones, & ſuper hoc tanto, & tali negotio ſtudiosè ab illis conſilium perquiſivit. Illi vero Comitis neceſſitates, quae ſupererant, & Roberti illius mentis perfidiam cognoſcentes, & alter erga Comitis fidelitatem converti non poſſe aſpicientes, ut petitionibus ejus uſquequaque faveret, conſilium tribuerunt. Ventilato itaque & firmato Concilio in praeſentia

ſentia Landulphi Archiepiſcopi, & Ugonis Cardinalis, aliorumque Beneventanorum, & Procerum, qui ad tale, tantumque ſpectaculum convenerant, petitiones cunctas illius adimplevit (Y). Deinde ſacramento mediante, Comitis Jordani, fidelis, & canonicus effectus eſt. His taliter actis, centum milites pro ejus ſervitio obtinuit. Continuò vicem reddens pro acceptis, ſegetes omnes militum Montisfuſci depopulatus eſt. Contigit autem tum die quadam Landulphus de Graeca Montisfuſci Comeſtabulus, ſuper Caſtrum jam dictum, nomine Tufum, militum catervâ ſtipatus tenderet, Comes Jordanus occultè invigilans eos aggreditur; proſternit, & duodecim milites illorum comprehendit, armis omnibus eorum acceptis, inter quos miles nomine Eternus, & Brianus captivi perducti ſunt. Audiens autem Rainulphus Comes fidelium ſuorum ſtragem immenſam, & a Comite Jordano ita ſuperari non patiens, militum fere quadringentorum copiam, & peditum multitudinem congregavit. Quibus congregatis multotiens minabatur, ſe terram Comitis Jordani ingreſſurum, & caſtrum aliquod ejus igni, ferroque conſumare. Tandem militum, peditumque manu illâ aſſumptâ Jordani Comitis Terram ingreſſus eſt: nam ſicut ipſe ſaepius dixerat, non auſus eſt caſtellum illius aggredi, neque belli ſonitum praeparare; ſed ut nominis ſui gloria levaretur, & Comitem Jordanum terreret, confinia caſtelli, quod Peſclum nominatur, intravit; ſicque nullo concurſu ſuo-

(Y) *Deinde ſacramento mediante, Comitis Jordani fidelis, & canonicus effectus eſt.*) Nimirum cum in Feudum accepiſſet a Jordano Caſtellum Templanum, factus eſt ejus *canonicus*: hoc eſt *tributarius*: nam penſio paſſim olim dicta reperitur *Canon*; quoniam ſcilicet juxta Canonem, & certam regulam penderetur; unde Caſſiodoro lib. 2. epiſt. 25. *ſolidi canonici*; & lib. 12. ep. 13. aliiſque in locis ſunt *Canonicarii*, qui tales Canones exigebant, deque iis etiam vide Cujacium in expoſitione Novell. Juſtiniani 128. Porrò in Falcone paulo poſt lego *duodecim milites illorum comprehendit, armis omnibus eorum acceptis; inter quos miles nomine Eternus, & Arianum captivi ſunt perducti*; non *Eternus, & Brianus*.

rum parato ad propria reverſus eſt. Comes autem Jordanus, ut providi, & ſapientis erat ingenii, Rainulphi Comitis agnoſcens proterviam, & hujuſmodi audaciam non ex prudentum theſauris procedere, trecentorum militum catervâ ſtipatus circa ejus confinia diſtrictè morabatur. Agebat quidem Comitem illum non ſic ſtultè ſectari, ſed munitiones ſuas, ſi oporteret, viriliter contueri.

(Z) Hoc anno XV. die intrante menſis Maji, Beneventanus Archiepiſcopus Landulphus ſupra memoratus conſilio ſalutis juvento, corpora Sanctorum Martiani, Dori, Potiti, Proſperi, Felicis, Cervoli, atque Stephani, quae priſco ex tempore non honeſtae tumbae, qua jacuerant, coram omnibus propalavit. Corporibus namque illis taliter foras eductis, ex oſſibus eorum duo in conſpectu omnium civium Antiſtes praefatus poni magna cum reverentia, ut crederent, praecepit. Famâ igitur per Civitatem ventilatâ, concurſus magnus factus eſt virorum, ac mulierum, & curſu praecipiti, oblationibus oſſa illa lachrymando oſculabantur; quae vero oſſa Sanctorum indignus ego oſculatus ſum. Biduo autem poſtquam corpora illa Sanctorum foras educta ſunt, praedictus Antiſtes Presbyteros omnes civitatis ad Epiſcopium vocari praecepit, quatenus de tantorum Sanctorum laudibus agendis colloquerentur. Continuò, conſilio aſſumpto, dedit in mandatis, ut primùm Presbyteri Por-

(Z) *Hoc anno XV. die intrante menſis Maji Beneventanus Archiepiſcopus Landulphus*, &c.) Reſtituo *XII. die intrante*; nam Landulfus eductis e vetuſta tumba Sanctorum Lipſanis, ut ea in decentiori reponeret ſepulchro, poſt tranſactum biduum, die videlicet 14. Maji, palam univerſo Beneventano populo per inſecutos dies octo, nempe ad 21. uſque diem, ipſa expoſuit; & demum proxima luce, *in craſtinum*, inquit Falco, *die videlicet decimo ſtante Menſis Maji*, hoc eſt decem ejus Menſis diebus ſuperſtitibus, ipſoque die 22. in praeparato loculo collocavit. Beneventanos autem regionatim ad eorundem SS. honorem vigilias per ſingulos praedictos octo dies celebrandas conveniſſe, ſimulque in Falcone nomina deeſſe duarum regionum, alibi eſt a me obſervatum.

Portae Summae ad Epiſcopium jubilando, cereis, & lampadibus deſcenderent; & coram Sanctorum oſſibus laudes Deo, & eis decantarent. Secundò quidem Presbyteri Portae Aureae; Tertiò autem Portae Ruffinae; Quartò Foronſes; Quintò civitatis novae; Poſtremò verò civitatis totius Presbyteri, & viri, quatenus unà in honore Dei, & Sanctorum illorum aggregati, Omnipotentis Dei miſericordiam invocarent, ut eorum interceſſionibus, delictorum veniam conſequerentur. Presbyteri autem Paſtoris juſſa audientes, ſicut imperaverat, executi ſunt, & laudibus innumeris ordinatim ad Sanctorum corpora deſcendebant. Virorum autem, & mulierum, & pauperum turbam canentium, quae praecedebat, & ſequebatur, cereis in altum poſitis, & accenſis; Lector, ſi cerneres, de tanto gaudio ultra humanum modum exultares, & ex cordis profundo lachrymas rivo irriguo produceres: proceſſionem enim inſolitam cerneres, & quod a multis annorum ſpaciis inauditum eſt, Beneventana civitas ob Sanctorum honorem, amoremque modò operata eſt. Regem quidem teſtor caelorum, quod ſi lingua triplicatos ederet ſonos, & vox inceſſabili plectro promeretur, tanti gaudii pondus, & tantarum laudum denſitatem nullo modo exarare valerem. Quis unquam civium tempore iſto viventium, ſic prorſus civitatem laetari, poterit recordari? Credo vero ſub B. Apoſtoli Bartholomaei Patroni civitatis adventum, ita prorſus gaudio magno civitatem impletam fuiſſe. Nam, ut Beneventanorum memoria per duas generationes allevaretur, Abbates omnes Eccleſiarum ſtudio magno lignorum machinationes mirabili conſtructas artificio compoſuerunt. Civitatis autem novae Presbyteri, ut ſtudioſiores prae omnibus viderentur, lignorum machinam quandam circumquaque cereis, lampadibuſque immenſis obductam, ad Sanctorum corpora perduxere. Infra eam verò juvenes cum tympanis, cum cytharis tinnientibus vidimus exſultantes. Campanas namque, & tintinnabu-

la

la multa intra ſtruem illam videbamus. Sacerdotes denique in albis veſtiti, cum vexillis, & multo cereorum comitatu coram Sanctorum oſſibus decantabant. Noviſſimè autem Arichiſius Archidiaconus talem, tantamque per ſingulas civitatis partes, partiumque angulos laetitiam inſolitam fieri aſpiciens, conſilio accepto, mirabilem quandam lignorum ſtructuram pro Eccleſiae Sancti Laurentii honore, quam regebat, & totius civitatis, praecepit componi; illic artifices multos, Lector, ſi adeſſes, conſpiceres, ibi ſtolii manus operantes videres, ſub quorum verò induſtria ad naviculae inſtar facta eſt. Quâ demum peractâ, ſuper illam magni ponderis campanam, & multa alia metallorum genera vociferantia, & cereos multos accenſos imponi praecepit. Hominem etiam lyrizantem, & tubas ſtridentes ad aſtra, ibi aſſociavit; & circa illam cornua crepitantia, tympana mirabiliter percuſſa, cytharae, variique generis modulationes tripudiabant. O qualem, Lector, aſpiceres exultationem, quale gaudium per totius civitatis partes cerneres, ſi intereſſes, quod revera putares, crederesque potius aliam vitam, aliamque ſpeciem cordis, oculi, & corporis imitari. Talibus igitur, & tantis modulationibus patratis, ut Archidiaconi gloria attolleretur, boves ad illam ſtructuram injunxit, & junctis bobus uſque ad S. Andreae Eccleſiam perduxere. Deinde pro denſitate aedificiorum, quae ſuper plateas inerat, uſque ad Epiſcopium boves illam trahere nequiverunt. Continuò ad manus virorum multorum machina ipſa ſic ponderata ad Sanctorum corpora perducta eſt; & eâ perductâ, Archidiaconus ipſe cum Clericorum comitatu in albis veſtito coram oſſibus Sanctorum vigilias cantaverunt, quibus finitis unuſquiſque ad propria reverſi ſumus. In craſtinum autem praedictus Antiſtes, die videlicet decimo ſtante menſis Maji, cum Epiſcopo Frequentino, & de Monte Marano, & Arianenſi corpora Sanctorum collocavit; inter quos corpus aſſocia-

vit

vit Beati Joannis XXI. Beneventani Archiepiſcopi, qui triginta, & tres annos, ſicut titulus teſtabatur, in Epiſcopatu advixit. Item corpus Stephani Levitae, & corpus alterius Sancti, cujus nomen ignorabatur. Corpus quidem ipſius Joannis Epiſcopi, & Stephani Levitae, & alterius Sancti ante praedictorum inventionem Sanctorum Martiani, & ejus ſociorum, inventum eſt juxta Altare, in quo ipſi requieſcebant. Ad quorum verò venerabilem dedicationem Archipraeſul ipſe quartam partem peccatorum omnibus, qui ad Sanctorum viſitationem convenerant, condonavit; donavit id quoque omnibus aliis, qui uſque ad octavum diem Apoſtolorum Petri, & Pauli venturum, ad dedicationem hanc convenerint; item ſub excommunicationis vinculis poſuit contra omnes malè facientes illis, qui ad tantorum Sanctorum conveniſſent dedicationem.

Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus obiit IV. die intrante menſis Auguſti, & Roffridus electus eſt, qui erat tunc Archipresbyter.

Hoc anno VII. die ſtante menſis Februarii, Alferius Judex a Porta Aurea obiit.

(A) Anno 1120. Dom. Incarnat., & ſecundo anno Ponti-

(A) *An.* 1120. *Dominicae Incarnationis*, &c. *Deinde Cardinalem Ugonem Beneventum Regentem, & Stephanum Rectorem, Roffridumque Electum accerſiri praecepit*, &c.) Paulo diligentiorem nunc te optaſſem, Falco; nam Cardinalem Hugonem *Regentem*, Stephanum vero *Rectorem* cum appellas, diſcreta quidem ea fuiſſe officia innuis, alterumque altero praeſtantius, quae viri imparis conditionis obtinerent; ut etiam facis ad an. 1127. ubi Gualterio Archiepiſcopo Tarentino Beneventum moderante, & Guilielmo tunc cum eo ſimul Rectore: ſed talium nuncupationum diſcrimen tu te confinxiſti, nec palam ipſorum munerum aperis diſparitatem; qui promiſcuè non ſemel Rectores vocas tum eos, quos ſuprema illa poteſtate, tum quos minori praeditos fuiſſe, veriſimile eſt; quin ad an. 1129. praefato Guilielmo Rectori ſubſtitutum ais Rectorem Girardum Cardinalem, haud planè eandem, ni fallor, ſed celſiorem jam dictam dignitatem obtinentem, in qua poſitus qui erat, adminiſtrum habere ſolebat Rectorem inferiorem; ut ex Falcone metipſo diſcere eſt ad an. 1137. *Prius vero*, inquit, *quam Apoſtolicus* Innocentius *de civitate diſcederet, Octavianum Subdiaconum, virum prudentem, & ſapientis animi, Rectorem Beneventi ordina-*

tificatus Domini Calliſti II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae menſe Martio XIII. Indictionis. Hoc anno menſe Majo, tertio die ante feſtivitatem Sancti Euſtachii (*) magna fluminis Caloris venit inundatio, quam nemo viventium tempore ipſo potuerit recordari. Per idem tempus Comes Rainulphus, cujus mentionem fecimus congregatâ militum, peditumque catervâ innume-

navit; qui ſimul cum Domino Girardo Cardinali *ſtatum civitatis, & pacis firmamentum ſtudioſe regebat:* Vel etiam Comeſtabulum, & ipſum dignitate ſe minorem: Idem noſter ad an. 1132. fautores ait Papae Innocentii ſtatuiſſe Girardum Cardinalem Presbyterum Rectorem Beneventanorum, & alio die *tradidiſſe Comeſtabiliae honorem, & poteſtatem Rolpotoni de Sancto Euſtaſio; qui taliter ordinatus, coepit ſimul cum Cardinale illo Curiae ſtatum regere, & juſtitiae vigorem unicuique diſpartiri.* Comeſtabilia enim, ſicuti ille minor Rectoratus, proxima ſupremo Rectori poteſtas cenſebatur, omniſque alia erat iis inferior; indeque Landulfus de Graeca a ſeditioſis Beneventanis adactus eſt; ut *jurejurando firmaret* (verba ſunt Falconis ad an. 1114.) *quod Comeſtabiliam, & Rectoraticum, aut aliquam Baliam publicam non acciperet*, quarum licet altera militari, altera civili munere eſſet praedita, in Falcone tamen non leges, tunc apud Beneventum eas ſimul, ſed modo iſtam, modo illam obſervatam: nimirum quoniam ſi pro temporis ratione arma erant tractanda, vir praeficiebatur gerendo bello aptus; qui ſub militaris magiſtratus titulo utramque obtinebat poteſtatem: unde eſt, quod praefatus Comeſtabulus Rolpoto Curiae ſtatum rexiſſe, & juſtitiae vigorem unicuique diſpertiiſſe dicatur; & ad an. 1133. quod *cum B. Petri fidelibus Curiam animosè gubernarit*. Sin autem nulla armorum aderat occaſio, non Comeſtabulus, ſed Rector inſtituebatur; qui etiam pro opportunitate milites educebat ad bellum, ut de Guilielmo Rectore legitur ad an. 1127. Quae promiſcua cum eſſent munera, ut dictum eſt, nunc intelligimus, non incongrue Landulſum de Graeca, olim Beneventanum Comeſtabulum, literas ſuas apud Papam Gelaſium direxiſſe, *notificando Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipſe depoſitus fuerat, juſtitiam egentibus non feciſſe*. Comeſtabuli itaque, & Rectores illi minores, ſive uno, ſive altero vocabulo praefigurarentur, aeque forenſibus, & bellicis praeerant concertationibus: pari ratione ac ipſis ſupremis Rectoribus utraque committi conſuebat cura. Honorius Papa, inquit Falco ad an. 1127. *Gualterio Tarentino praecepit Archiepiſcopo, ut Beneventum veniens, civitatis negotia ſtudioſe curaret, & ejus conſilio civitatem tueretur.* Et ad annum 1137. ait, Pontificem Innocentium ſic Beneventanum populum inter alia verba allocutum: *Cardinalem Girardum vobiſcum morari permittimus, qui erga veſtras utilitates aſſidue invigilabit, & pacem inter vos continebit*, quae tamen publico Ordine urbis conſulto, ſive ut tunc loquebantur, conſultis *Judicibus*, ipſi Rectores curabant: *Amici*, inquit Falco ad an. 1131. *ipſius Creſcentii* Cardinalis, *& praefati Judices ad eum animoſe conveniunt, & eum hortantur, ut Curiae ſtatum ſimul cum eis obtineat.*

(*) Al. *Euſtaſii.*

mera, unà cum Roberto de Monteſuſco, ſuper praedictum caſtellum, quod Tuſum vocatum eſt, commeavit: continuò montem quendam munitum valde conſcendunt; in quo Caſtelli munitiones mirabiliter conſtruentes, vallo & aggere illud circumeunt, lignorum machinis circumquaque componunt, & eo taliter munito, Tuſum illud ſaepiſſime, acriterque expugnabant. Rao autem Caſtri Dominus viriliter obviabat. Comes igitur Jordanus audiens Rainulphum Comitem ſuper Tuſum illud, caſtelli munitiones conſtruxiſſe, & oris omnibus belli apparatus feciſſe, abſque mora, collectâ equitum, peditumque manu copioſâ, ad caſtellum, quod Montisfalconis dicitur, haud longe a Rainulphi Comitis tentoriis, tetendit. Deinde Cardinalem Ugonem Beneventum Regentem, & Stephanum Rectorem, Roffridumque Electum accerſiri praecepit; & eis advocatis, ad Comitem Rainulphum illos deſtinavit, addens in mandatis, quod libenter a Comite Rainulpho juſtitiam ſumeret, & ipſe ei juſtitiam conferret. Comes haec audiens pollicitus eſt & accipere juſtitiam, & libenter ſectari. Quid plura? Tuſum illud dimittunt, & ad pontem S. Valentini magna Procerum caterva glomerante congregantur. Confeſtim coram omnibus, data fide, & accepta, treunam a VII. die ſtante menſis Maji, & uſque ad Kalendas Septembris firmiter confirmaverunt, in qua etiam treuna Civitatem Beneventanam ſtatuere.

Hoc anno quinto die ſtante menſis Maji Capuani conſtituerunt Principem Richardum filium Roberti Principis Dominum eorum, eò quod Princeps ipſe genitor ejus infirmabatur, & eo conſtituto, Capuanus Archiepiſcopus, convocatis Epiſcopis, aliiſque viris prudentibus, & Roffrido Beneventano Electo, die Aſcenſionis Domini, V. die ipſius Maji ſtante, Principem illum conſecravit. Octavo autem die poſt ejuſdem filii ſui conſecrationem, Princeps ipſe genitor ſuus ex hoc ſaeculo

deceſſit: Filius autem Principis illius, poſtquam conſecratus eſt, decem dies advixit, quo defuncto, Jordanum praedicti Roberti Principis fratrem conſtituerunt in Principatus honorem.

Hoc anno ſupramemoratus Papa Calliſtus ab Ultramontanis partibus reverſus eſt, & nono die intrante menſis Junii Romam ingreditur. Unde factum eſt, ut Petrus Portuenſis Epiſcopus, tunc Vicarius cum aliis Cardinalibus Romae manentibus, aliiſque clericorum turmis, & viris utriuſque ſexus obviam Pontifici illi properavit. Gaudium igitur populi Romani, & laetitiam, ſi Lector aſpiceres, diceres admirans prae gaudio, tanto ſub honore, & triumpho Pontificem quempiam Urbem ingreſſum non fuiſſe. Audiens itaque Ugo Cardinalis, qui tunc Beneventanam civitatem regebat, Apoſtolici adventum, Romam feſtinus tetendit, & cum illo cives complures adierunt. Eodem anno, nono die intrante menſis Julii, Rao nomine Dominus Ceppaloni mortuus eſt.

Hoc anno Bernardus Abbas Monaſterii Sanctae Sophiae III. Kalendas Auguſti migravit ad Dominum. Poſt obitum vero ipſius Abbatis quaedam Monachorum pars ultimo die ſtante menſis Julii Monachum quendam Ademarium nomine, Abbatis Madelmi nepotem, in Abbatem elegerunt, ad cujus electionem Joannes Venerabilis Decanus, Joannes Grammaticus, vir percuncta laudabilis, Rao Sacerdos, & Monachus, aliique Monachorum ſapientes non conſenſerunt. Unde factum eſt, quod diſcordia ineffabilis inter eos habita eſt. Hoc anno Dominus noſter Papa Calliſtus, accepto conſilio, Beneventum advenit, & octavo die intrante menſis Auguſti civitatem ingreſſus eſt. Audiens itaque Beneventanus populus ipſius adventum longe, lateque optatum, extra civitatem duorum milliarium ſpatio, gaudio magno repletus egrediebatur. Tandem Apoſtolicus ipſe a Clericis, & Monachorum turba, & a Preſbyteris, civibus omnibus, gloria, & gaudio magno ſuſcipitur. Praeterea Amal-

mal-

malphitani omnes plateas cunctas veſtibus ſericis, palliiſque, & ornamentis pretioſis in adventu illius ornaverunt; infra ornamenta verò, thuribula aurea, & argentea cum odoribus & cinnamomo poſuerunt. Pedes vero Apoſtolici, & habenas equi cives quatuor a Ponte leproſo, uſque ad Portam S. Laurentii ducebant: deinde quatuor alii uſque ad Epiſcopium, ab Epiſcopio autem quatuor Judices Joannes, Perſicus, ... & Landulphus uſque ad ſacrum Beneventanum Palatium detulerunt. In comitatu Apoſtolici, Lector, ſi adeſſes, & tympana percuſſa, cymbala tinnientia, & lyras ſonantes aſpiceres, revera affirmares Apoſtolicum alium tali ſub triumpho, & gaudio ingreſſum non fuiſſe civitatem. Diebus autem non multis decurſis, complures civium, qui amici Landulphi quondam Comeſtabuli extiterant, Apoſtolicum precatur, quatenus ei copiam habitandi tribueret in civitate. Comeſtabulus verò per triennium Montemfuſcum habitaverat. Apoſtolicus igitur fidelium ſuorum precibus favens, ſicut poſtulaverant, licentiam impendit. Continuò obviam exeuntes cum Jordano Comite, qui pro eo venerat, Landulphum illum civitatem introduxere. Audiens autem Calliſtus Pontifex diſcordiam illam, quae inter Fratres Monaſterii Sanctae Sophiae, pro electione facta ſupradicti Ademarii regnabat, Monaſterium advenit, & congregatis Fratribus, ſatis, abundeque ſuper electione tali locutus eſt. Tandem cognitâ rei veritate, & quia electio illa canonica, & regularis non eſſet, a Petro Portuenſi Epiſcopo, ceteriſque Cardinalibus, qui illuc convenerant, irrita, & fracta judicata eſt. Confeſtim id a Pontifice Calliſto confirmatur. Quid multa? licentiam fratribus dedit, ut, quem vellent, Abbatem eligerent. Quo facto ad Palatium Apoſtolicus reverſus eſt. In craſtinum autem quartodecimo die intrante menſis Auguſti, tota Fratrum collectio locum Capituli ſolitum ingreditur, ibique Spiritu Sancto mediante, de facienda electione ple-

 niter

niter tractavit . Interea praedictus Joannes venerabilis Decanus perſonam fratris ad tantum ferendum pondus idoneam elegit, & Fratribus in unum congregatis eam patefecit. Denique unumquemque interrogavit, ſi perſona complaceret. At ipſi una voce, una concordia dignam fore, clamavere. Fratres vero ipſi numero fere quinquaginta convenerant, & clamantibus illis perſonam illam Joannis quidem Grammatici, virum prudentem, ornatum moribus comprehenderunt, & eum invitum, & renuentem, jubilando cathedram ſuperſedere fecerunt. Ipſe autem indignum & infelicem ſe coram nobis omnibus clamitabat. Deinde facta eſt actio venerabilis ſacra, & monachus virgam in manu ejus Paſtoralem poſuit, & eum ad locum Abbatis in Capitulo ſtatuerunt. Continuò Decanus primùm, poſtea fratres omnes pedibus ejus, ut moris eſt, advolvuntur, & unicuique pacis oſculum ipſe donavit. Electo autem eo, nuncium Calliſto Pontifici dirigit congregatio, ſignificans Joannem Grammaticum electum fuiſſe. Audiens igitur Apoſtolicus, quod regulariter electio illa fieret, complacuit, & confirmavit. Diebus autem non multis excurſis, praedictus Pontifex Calliſtus Monaſterium Sanctae Sophiae advenit, & inter Miſſarum ſolemnia XIV. Kalend. Septembris praefatum Joannem Grammaticum, quem congregatio Monaſterii elegerat in Abbatem, conſecravit. Die vero ipſius conſecrationis Dedicatio Altaris B. Mercurii celebratur in Sancta Sophia. Diebus autem non multis elapſis, prius ad praedicti Roffridi electionem Pontifex Calliſtus inducias poſuit, ut ad conſtitutum tempus jejunii menſis quidem Septembris conſecraretur. Cumque ad id ventum eſt, magno cum honore, & diligentia eum in Sacro Beneventano Palatio Presbyterum ſtatuit. In craſtinum autem die Dominico coram Epiſcopis decem numero, Sedis Beneventanae ſuffraganeis, illum ad Pontificalem inſulam ſublimavit: inter quos venerabilis Joannes Monaſterii Sanctae Sophiae

phiae

phiae Abbas aſſuit; die vero conſecrationis ipſius feſtivitas Sancti Januarii celebratur, quae erat XIX. die menſis Sept.

Hoc anno biduo poſt conſecrationem praedicti Archiepiſcopi Roffridi, Calliſtus Pontifex conſilio accepto, depoſuit Stephanum, qui tunc Rector fuerat, & ordinavit Rectorem Roſſemannum Diaconum filium Roſſemanni Monachi.

(B) Anno 1121. Dom. Incarn. & III. anno Pontificatus Domini Calliſti II. Summi Pontificis; & univerſalis Papae, menſe Martio IV. Indictionis. Hoc anno Domina Labinia Abbatiſſa Monaſterii S. Mariae a Porta Summa, infirmitate validâ detenta eſt. Videns itaque ſe ad mortis tranſitum tendere, conſilio accepto, cunctas ancillas Dei ſorores ſuas vocari praecepit, quibus vocatis, ita eas alloquitur: Credo veſtram non latere prudentiam, Sorores chariſſimae, quantum erga Monaſterium iſtud, & veſtram charitatem laborum perpeſſa ſum. Unde, Deo ſavente, & veſtris orationibus ſuccedentibus, ſtatus Monaſterii hujus enituit, & ad perfectionis culmen attinxit. Nunc autem, ſicut conſpicitis, validae infirmitatis periculo teneor, & certa ſum ab hoc corpore citò diſſolvi: familiaritatem igitur veſtram ſuppliciter poſtulo, quatenus petitionibus meis faveatis, praeſertim cum, Deo teſte, nihil praeter Monaſterii proficuum a vobis petiero. Praevidi enim corde poſt meum diſceſſum diſcordiam electionis oriundam, & Monaſterii cauſas ad detrimentum pervenire. Unde ſi veſtrae placuerit charitati, vivente me, diſſidium hoc auferatur, & perſonam, quam dixero, Abbatiſſam ſtatuamus. Quid plura? Bethleem filiam Girardi Comitis de Graecis patefecit. Auditâ itaque perſonâ eis complacuit,

(B) *Ann. 1121. Dominicae Incarnationis*, &c. *Menſe Martio IV. Indictionis*) Denarii numeri notam omiſit Typographus; nam hoc anno Indictio cenſebantur *XIV*.

cuit, & ſtudium electionis laudaverunt. His actis, praedicta Domina Labinia Abbatiſſa migravit ad Dominum. Continuò Roffridum Beneventanum Archiepiſcopum, & Rachiſium S. Modeſti Abbatem accerſiri jubent, ut factum illud firmarent, & ſtatuerent; qui vero petionibus earum faventes factum illud firmaverunt. Diebus autem non multis elapſis, Archiepiſcopus ipſe Monaſterium advenit, & Abbatiſſam illam ſecundum ordinem regulae nobis, & multis aliis viris conſecravit aſpicientibus; ad cujus ſacrationem Joannes venerabilis Abbas Monaſterii S. Sophiae, & praedictus Rachiſius Abbas Sancti Modeſti convenerunt quarto die intrante Menſis Aprilis.

Hoc anno XVIII. Kalend. Junii Robertus de Monteſuſco a Rogerio filio Trogiſii, & fratribus ſuis apud Beneventum gladiis, heu miſer, laceratus eſt; quem ſi, Lector, aſpiceres capite horribiliter caeſo, membriſque ejus diviſis, & per partes diffuſis, miſeratione motus lachrymarum fontem ſuper eo produceres, & de tali, tantoque homicidio mirareris. Praedictus autem Joannes Monaſterii S. Sophiae Abbas venerabilis cum quibuſdam fratribus ad cadaver illud properavit, & eo viſo mirabiliter horruit, mirabiliuſque lachrymatus eſt. Nec mora, illum taliter cruentatum ad Monaſterium perduci praecepit, quem juxta ritum Chriſtianorum occiſorum ſepelierunt (C). Confeſtim Comes Jordanus Montemſuſcum properavit, & pactis intervenientibus, ſuae caſtellum illud obtinuit poteſtati.

Eo-

(C) *Quem juxta ritum Chriſtianorum occiſorum ſepelierunt*) Hunc paulo clarius deſcripſit ritum Aymoinus Floriac. in vita S. Abbonis cap. 20. de ejus agens nece. *Dubitatum*, inquit, *aliquandiu eſt, quo nam in loco poni deberet. Tunc in commune placuit, ut quando innocenter, ac pro veritate, quae Chriſtus eſt, interemptus erat, in Eccleſia poneretur*. & infra. *Matutino ſane tempore Feriae quartae cum ipſis, quibus indutus erat veſtimentis, uti mos eſt ſepelivi interemptos, inlotus etiam, lapideo tumulatus Sarcophago*. *Inlotus*, inquit; nam defunctorum hominum cadavera communiter olim lavabantur, antequam humarentur, atque veſtibus quan-

Eodem anno ſupradictus Pontifex Calliſtus, exercitu congregato, ſuper civitatem nomine Sutrim tetendit. Gregorius autem ille, quem praedictus Rex in Pontificem ſtatuerat, civitatem ipſam obtinebat. Quid longius moror? viribus ſumptis, civitatem illam comprehenderunt, & Gregorium illum, turpiſſimè, ultra quam credi poteſt, injuriis afflictum ligaverunt. Deinde illum ſuper Camelo (*) imponentes, Romam taliter captivum, & veſtibus propriis exutum perduxere IX. Kalend. Majas. Pontifex igitur Calliſtus Deo, & Petro Apoſtolo gratias agens, gaudio magno repletus, Urbem triumphans ingreſſus eſt: deinde conſilio invento, ad Monaſterium S.Trinitatis, quod Cavae dicitur, illum delegavit (**).

(D) His ita peractis praedictus Pontifex Calliſtus, conſilio

quantum licebat decentioribus induebantur; non ſic occiſorum ſine cauſa: nimirum quoniam ſanguis eorum, ſi dilutus non fuiſſet, Divinam vindictam in percuſſores indeſinenter clamare credebatur; juxta id quod legitur Geneſis cap. 4. *Vox Sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Rex autem Chilpericus ſuorum temporum alter Nero, ut eſt apud Gregorium Turon. Hiſtor. lib. 6. cap. ult. cum fuiſſet interemptus, *ablutus, veſtimentiſque melioribus indutus, in Baſilica S. Vincentii, quae Pariſiis eſt, ſepelitur*.

(D) *His ita peractis, praedictus Pontifex Calliſtus conſilio invento Salernum ivit, quinta die intrante Menſis Septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guilielmo, & Rogerio Comite confirmaret*) Acta haec dicit Falco poſtquam Callixtus Antipapam Mauritium ex Sutrina civitate vi extractum, *ad Monaſterium S. Trinitatis, quod Cavae dicitur, illum delegavit*: illuc, inquam, tunc primum, ut ad Anonymum Caſſin. eſt notatum. Et quidem etiam Baronius in Callixti poteſtatem Mauritium hoc anno 1121. veniſſe aſſentitur, quod non antea contigiſſe, ad praefatum Anonymum expoſuimus. At idem Dux Guilielmus, ut perhibet Romualdus Salernitanus, quem praefatus ſequitur Baronius, in Beneventano Palatio in anno antecedenti, ante captum Antipapam, ligius homo Papae Callixti factus, Ducatum ab eo per vexillum recepit; eodemque menſe illum Trojam venientem officioſiſſimè coluit. A quo haud diſſona tradit Petrus Diac. lib. 4. cap. 68. dicens; Callixtum Benevento Trojam deſcendiſſe, ac more anteceſſorum ſuorum a Duce Guilielmo fidelitate

(*) Scriptores fere omnes *Aſinum* appellant, non *Camelum*.

(**) Al. *relegavit*, & rectiùs.

ſilio invento, Salernum ivit, quinto die intrante menſis ſeptembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guillelmo, & Rogerio Comite confirmaret.

Hoc anno IV. Kalend. Septembris Archiepiſcopus Salernitanus nomine Alfanus defunctus eſt. Quo defuncto, Calliſtus ſupramemoratus Pontifex Romualdum Diaconum Cardinalem Archiepiſcopum Salerni conſecravit menſe Septembris mediante.

Hoc anno Robertus Sclavus obiit decimo die ſtante menſis decembris, & Rachiſius Abbas Sancti Modeſti; ad cujus obitum Joannes venerabilis Abbas Monaſterii S. Sophiae cum quibuſdam Fratribus properavit. Continuò cadaver ejus ex more paratum ad Monaſterium ſepeliendum perduxit: deinde peractis exequiis in tumba quadam marmorea poſitum eſt.

Aliud quoque, ſi placuerit, explicabo; ſeptimo namque die Kalendarum martiarum Agnes Abbatiſſa Monaſterii S. Petri Apoſtoli, quod ſitum eſt intra civitatem Beneventanam, in ſacro Beneventano Palatio aſcendit, & ſuper Bethleem Abbatiſſam Monaſterii Sanctae Mariae, quod eſt conſtructum ad Portam Summam conqueſta eſt, videlicet, quod contra voluntatem ſuam Abbatiſſa effecta eſſet de praedicto Monaſterio Sanctae Mariae, affirmans quidem Monaſterium illud ſuae ditioni poſitum (*), & Monaſterio Beati Petri ſubditum eſſe (E). Apoſtolicus autem hoc audiens, praedictam Bethleem vocari prae-

tate receptâ, Romam eſſe reverſum, ac Mauritium deinde cepiſſe. Nec ego temere fidem his auctoribus denegaverim; verum id non apud Beneventum, quod non ſiluiſſet Falco, pluſcula Callixti ibi geſta prolixius elocutus; ſed primùm apud Trojam, quam cauſam illuc procedendi habuiſſe videtur Papa; & demum iterum apud Salernum in an. 1121. interventu etiam Siciliae Comitis Rogerii, peractum reor.

(E) *Apoſtolicus autem hoc audiens*, &c.) Septima die Kalendarum Martiarum, deſinente anno Falconiano 1121. inchoato autem anno communi 1122. coram Callixto Beneventi tunc degente, Falco perhibens procla-

(*) Al. ſuppoſitum.

praecepit, ut juſtitiam ex hoc conſequeretur. Continuò adveniens querimonias audivit, & per Advocatos ſuos reſpondit, ſe dictis illius fidem dare non debere, niſi rationibus ſcriptis, quae dixerat, probaret. Tunc Apoſtolicus, quia valde infirmabatur, & curiam in conſpectu ſuo ſervare non poterat, Dioniſio Tuſculano Epiſcopo, & Chryſogono Cancellario, Roberto Parienſi, & aliis Cardinalibus praecepit, ut ſuper hoc negotio Judices exiſterent, & diſcordiam utriuſque Monaſterii, rationibus cognitis, ſedarent; quod & factum eſt. His ita decurſis praefata Agnes Abbatiſſa per Advocatum ſuum oſtendit privilegium quoddam, per quod Leoprand (*) olim Dux civitatis Beneventanae conceſſit, & tradidit praedictam Eccleſiam Sanctae Mariae cum omnibus ſuis pertinentiis ſub jure, & dominio praedicti Monaſterii S. Petri Apoſtoli. Oſtendit item privilegia, quibus Pandulphus Princeps, & ejus ſucceſſores confirmaverant eandem Eccleſiam S. Mariae ſub poteſtate jam dicti Monaſterii B. Petri. Iterum protulit alia privilegia, & munimina ipſius Monaſterio pertinentia. Ad haec jam dicta Bethleem Abbatiſſa Monaſterii S. Mariae per Advocatum ſuum produxit in medium chartas, & inſtrumenta, eidem Monaſterio pertinentia, in quibus continebatur, a quinqua-

clamaſſe Agnetem. Abbatiſſam Monaſterii S. Petri Apoſtoli ſuper Bethleem Abbatiſſam S. Mariae, hoc quidem dicto, non alio apertiori ſermone prodidit, Papam Salerno digreſſum ſe contuliſſe Beneventum. Cui tunc, ut puto, Sugerius Abbas S. Dionyſii quod ipſe de ſe ait in Vita Ludovici Groſſi, *in Apuliam* (ſic dicit Italiam hanc omnem cis Tyberim) *apud civitatem Beneventum* (non *Botontum*, ut depravatus ejus Codex; nec. *Bitontum*, ut legit Baronius, qui haec refert in antecedentem Callixti ad nos adventum, quando verè ille in Apuliam, ac Trojam proceſſit) *miſſus a Dn. Rege Ludovico pro quibuſdam Regni negotiis occurrit*. Id autem in anno 1122. cum Beneventi Callixtus iterum adeſſet, accidiſſe, ex Sugerio metipſo fatendum eſt; qui tradit, Mauritium Antipapam pridem devictum fuiſſe., annoque ſequenti ab eodem Pontifice celebratum Concilium Lateranenſe, quod in anno actum conſtat 1123. ut paulò poſt dicam. Quos autem raptotes Italiae, & Apuliae tunc a Callixto perdomitos, idem ibi innuat Auctor, haud novi. Ceterum ſecundus iſte Callixti adventus Beneventum latuit Baronium, quem non latuit Falco.

(*) Sc. Luitprandus.

ginta annis jam praeteritis, & uſque ad praeſens Abbatiſſam continuatim in Monaſterio S. Mariae praefuiſſe; ex quibus prior fuerat Labinia nomine; ſecunda Sikelgarda; & aliae, quarum nomina in earum inſtrumentis legebantur. Nos autem memoriae ducimus ex moderno tempore Abbatiſſam Labiniam eidem Monaſterio ſecundam praefuiſſe. Similiter in ipſis muniminibus legebatur, Praepoſitas ipſi Monaſterio per ſe cauſas, & negotia, & praefuiſſe, & egiſſe. Oſtenſis itaque ab utraque parte privilegiis, & munitionibus illis, & lectis, praedicti Cardinales Judices dati in partem euntes, ſuper auditis querimoniis ſententiam protulerunt. Ventilatâ igitur ſententia ex communi conſulto Domino Papae Calliſto eam intimavere, ut ipſe, quam invenerant ſententiam confirmaret. Calliſtus autem Pontifex abſque mora, dicta eorum & confirmavit, & fidem attribuit; & ſententia talis fuit, videlicet, ut praedictum Monaſterium S. Mariae a modò, & perpetuò propriam habeat Abbatiſſam, a Romano quidem Pontifice conſecrandam, ita ut Sororum congregatio apud idem Monaſterium S. Mariae degentium poteſtatem habeat eligendi Abbatiſſam, qualem voluerit, ſalvo tamen cenſu, quem pars ipſius Monaſterii perſolvat annualiter ad praedictum Monaſterium S. Petri, quatuor oblatas ſcilicet, & duos cereos in Nativitate Domini, in Reſurrectione totidem, in Aſſumptione B. Mariae totidem. Super etiam ſententiam ipſam Apoſtolicus ipſe ſcribi praecepit, & a cunctis praefatis Cardinalibus conſtitutis ſuper hoc Judicibus, teſtari mandavit. In quo vero libello judicii ipſe Pontifex manu propria ſe ſubſcripſit. Confirmatâ itaque, & ſic roboratâ tali ſententiâ, praedictae Bethleem venerabili Abbatiſſae illam delegavit talibus, & tantis ornatam Cardinalium teſtimoniis, quatenus amodò, & perpetuis temporibus pars Monaſterii ipſius quieta permaneat, & ſine aliqua, a parte B. Petri, perturbatione, moleſtiave conſiſtat. Praeterea privilegio ſignato,

con-

Digitized by Google

confirmavit idem monaſterium S. Mariae cum omnibus poſſeſſiônibus ei pertinentibus, quatenus omni tempore inviolatum permaneat, & ſine cujuslibet contrarietate vigorem obtineat.

Anno 1122. Dom. Incarn. & IV. anno Pontificatus praedicti Domini Calliſti II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae menſe martio XV. Indictionis. Hoc anno Dux Guillelmus filius Rogerii Ducis ad Rogerium Comitem filium Rogerii Comitis Siculorum deſcendit, conquerens de Jordano Comite Arianenſi, ut ei auxilii manum, & virtutis militum, & divitiarum ei largiretur, quatenus ejus auxilio de Jordano Comite ultionem perciperet. Cumque Dux ipſe ad Comitem illum applicuiſſet, precibus multis, lachrymiſque taliter exorſus eſt. Ad veſtram, Comes egregie, deſcendi potentiam, tum pro conſanguinitatis vigore, tum pro divitiarum tuarum magnitudine, de Jordano Comite querimoniam facturus, & ſuppliciter poſtulans, ut veſtro vallatus auxilio ſuper illo ulciſcar. Nam cum die quadam ego Civitatem Nuſcum intrarem, en Comes ille Jordanus militum ſuorum catervâ ſtipatus ante Portam ipſius Civitatis advenit, & contumelias multas, & convicia mihi inferens minatus eſt, quia mantellum tuum ego curtabo (F). Deinde civitatem ipſam Nuſcum circumquaque perluſtrans, omnino depraedatus eſt. Ego vero quia praevalere in eum non poteram, invitus ſuſtinui, & diem rogavi ultionis. Et

 his

(F) *An.* 1122. *Contumelias multas, & convicia mihi inferens, minatus eſt: quia mantellum tuum ego curtabo*) In Sacris literis lib. 2. Reg. 10. Hanon contumeliae etiam cauſa *praeſcidit veſtes ſervorum David medias* (Septuaginta legunt. *Mantella.* quam lectionem noſter imitatus videtur) *uſque nates*. Sed & Regis Rogerii Cancellarius Guarinus apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 100. paribus minis opprobria etiam paria in Caſſinenſes Monachos ſe illaturum vociferabatur; dicebatque, *ſe inciſurum illis, & labrum, & nares, & veſtes illorum medias uſque ad nates*. quâ contumelia olim frequenter ſolita irrogari, qui afficiebantur, cum abirent, quia utraque pudenda manibus tegere conabantur, dicterio occaſionem dedere, in eos uſurpari conſueto, quos aliqua cum ignominia ad ſua rediiſſe, vel redituros notamus:

his actis, Comes ille horis omnibus, multis, variiſque afflictionibus nos dehoneſtabat. Quid multa? Medietatem ſuam Palermitanae Civitatis, & Meſſanae, & totius Calabriae Dux ille eidem Comiti conceſſit, ut ei ſuper his omnibus auxilium largiretur. Continuo ſexcentos milites, & quingentas uncias auri ei largitus eſt. Nec mora: Dux ille adveniens terram Comitis Jordani aggrediens die S. Joannis Baptiſtae caſtrum Roſetum, & alia multa ei abſtulit. Inde procedens in feſtivitate Sanctorum Joannis, & Pauli caſtellum Montis Jovis inſiliens, igne, ferroque illud conſummavit: & quinquaginta milites ibi comprehendens, arma eorum, & ſpolia ſecum gaudens deportavit. Et inde procedens caſtellum Apicis, ubi Comes ille morabatur, obſedit. Ad Ducis namque auxilium Creſcentius Cardinalis, tunc Rector Beneventanus cum Beneventanorum coetu feſtinavit. Quid multis? Comitem illum, & caſtrum Apicis ſuae obtinuit poteſtati. Comes itaque Jordanus, Ducis pedibus, ſicut ipſi vidimus qui aderamus, proſtratus, miſericordiam ei poſtulavit. Dux autem precibus multis coactus praecipue Comitis Rainulphi, qui aderat, liberum eum, & ubi vellet abire permiſit: qui verò Comes Montemfuſcum properavit: & his actis civitatem Ariani, & totius ſui Comitatus confinia, ejus ſubmiſit poteſtati. Cumque Comes ille Jordanus Montemfuſcum aſcendiſſet, dies quindecim ibi moratus eſt. Continuò Landulphus de Graeca ejus adverſarius conſpiratione firmatâ eum de Monteſuſco ejecit, qui taliter ejectus, caſtrum Morconis adivit, ibique per annum habitavit; quibus ita patratis Dux ipſe Montem Corvinum, Salerni proximum, obſedit. Fulco itaque Dominus caſtri illius, quia reſiſtere non poterat, caſtellum illud Ducis ſubmiſit poteſtati. Eodem tempore Richardus filius Guarini de Fornari a villanis ſuis eſt trucidatus. Audiens autem Dux praenominatus taliter Richardum illum trucidatum eſſe, congregato exercitu, Montem Vicum feſtinavit, & inauditam de homi-

mi-

Digitized by Google

micidis illis accepit ultionem, & caſtellum illud igne, ferroque conſumavit; & duos Presbyteros, qui ad mortem illius conſenſerant, laqueo ſuſpendit. His, aliiſque negotiis ita decurſis, Dux ille milites, quos a Comite Rogerio acceperat, ei remiſit; cumque ſicut praediximus, Jordanus Comes exhaeredatus fuiſſet, conſilio Ugonis Infantis, & Raonis de Boſcone, & Raonis de Fraineta invento, caſtellum Paludis comprehendit. Audiens autem Dux praenominatus caſtellum illud captum fuiſſe, exercitu aggregato caſtrum illud obſedit menſibus tribus. Tandem Dux ille videns, quia ſic citò capi non poterat, Principem Jordanum Capuanorum rogavit, ut ei auxilium praeberet, & pro auxilio offerendo caſtellum Apicis, & Acernum ei largitur. Continuò Princeps ipſe, congregato exercitu, ſuper Apicis Caſtrum advenit, & ex hac parte in planitie caſtrametatus eſt. Praeterea Dux ipſe Beneventanis mandavit, ut neque ſibi, neque Comiti Jordano auxilium praeſtarent, & daret eis, & concederet totas fidantias, & penſiones, quae a caſtello Fenuculo, & uſque ad caſtellum Montisfuſculi exibant de haereditatibus Beneventanorum; quod Beneventanis complacuit, & ſic pactis firmatis juratum eſt ab utraque parte. Cumque Comes ille Jordanus taliter ſe coactum aſpiciens, in manus praedicti Principis ſe, & caſtellum Paludis ſummiſit: & ipſe cum ſuis praedictis conſociis inde exeuntes ad propria reverſi ſunt, Comes vero Jordanus caſtrum Morconis ingreſſus eſt; & ſic pace firmata, Princeps ipſe Capuam revertens, temporibus multis caſtrum Apicis, & Acernum obtinuit. Deinde Dux ille ſuper caſtrum Morcone milites, & peditum catervas oppoſuit, cogitans & Comitem, & Caſtellum illud ſuae obtinere ditioni, quod facere minime potuit. Deinde Dux praefatus Salernum adivit, & de multis, variiſque ſudoribus, quos perpeſſus fuerat, requiem adeptus eſt; ſicque uſque ad diem obitus ſui Terra ſui Ducatus a bellorum turbinibus ſiluit, & quievit. Et ipſo anno, duo-

duodecimo die intrante menſis Auguſti copia piſcium in Caloris flumine apparuit, ita quod mulieres, & viri manibus tantum, ſine retibus capiebant (*).

(G) Anno 1123. Dom. Incarn. & V. anno Pontificatus Domini Calliſti II. Summi Pontificis, & univerſalis Papæ menſe Martio I. Indictionis, ſupradictus Calliſtus Pontifex conſilio ſalutis accepto, ultramontanos omnes fere Epiſcopos, et Archiepiſcopos, et Abbates, et totius, ut ita dicam, Italiae Eccleſiarum Paſtores accerſiri praecepit, quatenus, ſancta Synodali confabulatione firmata, pactum cum Imperatore Henrico poſitum, perpetuo confirmaret (**). Ad cujus ſacri Conventus praeſentiam Roffridus Beneventanus Antiſtes honeſtè properavit. Ordinato itaque Concilio tali, et tanto, Apoſtolicus ipſe ſacramenti privilegium, quod praedictus Imperator conſtituerat, pacis, in conſpectu omnium, qui convenerant adduci, et legi praecepit. Continuò ab omnibus confirmatum eſt, et commendatum. Inter cetera vero, quae ibi ſtatuta ſunt, treugam Dei tenendam poſuerunt. Item vinculis anathematis alligavit Apoſtolicus ipſe, ſi quis Beneventanam civitatem ex B. Petri poteſtate auferre tentaret; et multa alia, quae huic opuſculo affigere longum viſum nobis eſt: excogitans quidcm

(G) *An. 1123. Dominicae Incarnat.* &c. *Menſe Martio I. Indictionis ſupradictus Callixtus Pontifex conſilio ſalutis accepto, Ultramontanos omnes fere Epiſcopos*, &c. *accerſiri praecepit*, &c.) In praeſentem etiam annum hanc Lateranenſem Synodum coniicit Robertus de Monte, & Chronicon Ciccanenſe; a qua ſententia ſtat quoque Rigordus in Ludovico, ut expoſitum eſt ſupra. Sed Baronius eam ſtatuit ad antecedentem.

(*) Hoc etiam anno 1751., eodemque Auguſto menſe immenſa piſcium copia in Vulturno fluvio repente apparuit, immo piſces magni ponderis, quorum nuſquam aliter in flumine illo viſi ſunt. Ii tamen aut mortui, aut ſemianimes multi, aliique viventes. Qua ex cauſa hoc contigerit alii alia. Non iſthaec explicandi tempus.

(**) Concilium Lateranenſe CCC. & amplius Epiſcoporum hoc A. verè celebratum fuiſſe, licet Baron. antecedenti anno ipſum ſtatuat, adfirmant Cronologi etiam ap. Leibnitium.

dem me faſtidia addere, ſi libello tali univerſa componerem. Alias vero ſcripta omnia, et notata invenietis. Audivimus autem, et quod revera eſt comperimus, tale, tantumque pacis firmamentum infra Romanam Urbem temporibus praedicti Apoſtolici advéniſſe, quod nemo civium, vel alienigena arma, ſicut conſueverat, ferre auſus eſt, et Concilio celebrato, Beneventum venit praedictus Apoſtolicus Calliſtus, et quaedam negotia Beneventanorum tractavit.

Eodem anno Landulphus de Græca ſupranominatus, XII. Kal. Decembris obiit, et ad Eccleſiam ſuam S. Maximi ſepultus eſt. Cumque praedictus Pontifex Calliſtus Beneventum veniſſet, vocari fecit praefatum Roffridum Archiepiſcopum, ut audiret quorumdam civium accuſationes, quae ei inferebantur. Accuſatus enim fuerat, quod ſimoniacè Archiepiſcopatus honorem accepiſſet. Tunc Praeſul ipſe, vocatis quibuſdam ſuffraganeis ſuis, et presbyteris civitatis ſacrum aſcendit Palatium, et accuſatoribus auditis, inducias poſtulavit, et acceptis induciis reſpondit: Paratus ſum, Pater Sanctiſſime, juxta canonica inſtituta ab his purgari accuſationibus, et veſtram ſequi juſſionem (H). Tandem juravit ipſe primùm, cum duobus Epiſcopis, et tribus Presbyteris, ſimoniacè non fuiſſe ingreſſum.

Anno 1124. Dom. Incarn. et VI. anno Pontificatus Domini Calliſti Papae. Hoc anno praefatus Roffridus Beneventanus Antiſtes. conſilio accepto, corpus Sanctiſſimi Patris noſtri Barbati Beneventani Praeſulis ex Altaris tumba, quâ per multa annorum curricula quieverat, abſtraxit: Altare vero illud non honeſtè, prout decebat, habebatur; praecipue quia ſtructura novi Epiſcopii ad locum ipſius Altaris producebatur: idcirco inde amoveri juxta fabricae ſententiam oportebat. Archiepiſcopus itaque

(H) *Tandem juravit ipſe primum*, &c.) Canonica ea dicebatur purgatio, de qua Jureto ad Juonem, aliiſque obſervata, non repeto.

que praenominatus Epiſcopos duos ſuffraganeos vocari praecepit, quatenus eorum conſilio, et auxilio talis, tantuſque copioſus theſaurus inveniretur. Continuò quibuſdam civibus advocatis, et clero, medio noctis ſilentio, Archipraeſul Roffridus Eccleſiam ingrediens ad Altare ſuperius nominatim adivit, et coram omnbius, Sanctorum reliquiae, quorum nomina neſciuntur, inventae ſunt; quibus eductis in (*) altum fodi praecipitur, ut diu deſideratum pignus praefati corporis videretur. Nec mora, lapis quidam pretioſius invenitur, ex omni parte acriter, miroque laboris opere concluſus, quem vectes ferrei ſuſtentabant: et eo invento, laetitia eos invaſit immenſa, qui ad tollendum lapidem viribus omnibus conabantur: ſed quia fortiter ob duritiem operis tenebatur lapis ille, aſſenſu omnium fruſtatim confringitur. Quo ſublevato, divina gratia favente, Beatiſſimi Barbati corpus inventum eſt. Praefatus itaque Archiepiſcopus, primus omnium locum ingreditur, et oſſa, cineremque advoluens, gaudio magno, laudibuſque ſonantibus ad medium propalavit. O quale gaudium, Lector, aſpiceres, et alacritatem, cum longe margaritas optatas temporibus noſtris invenimus. Oſſa autem collecta ad Altare S. Sebaſtiani clericis cantantibus hymnos, producuntur. Mane autem facto, tota civitas catervatim prorupit, et Deum omnium conditorem laudabant, qui eis tale, tantumque B. corpus Barbati largiri dignatus eſt. De oſſibus namque ipſius vidimus quaedam, et oſculati ſumus. Quibus ita peractis, praecepit Archiepiſcopus; ut primum Presbyteri Portae Summae, et clerici ſimul cum laicis ad Epiſcopium deſcenderent, et coram ſacratiſſimo Barbati corpore vigilias celebrarent. Confeſtim exjuſſu Archipraeſulis Sacerdotes conveniunt, et cereis, lampadibuſque accenſis, ſimulque magno laicorum comitatu utriuſque ſexus, et aetatis, jubilando deſcendimus;

(*) Al. *in imum*, & fortaſſe melius. *Cod. Car.*

mus; ſicque unaquaeque civitatis Porta diebus ſingulis uſque ad octavum diem peregit. Die itaque octavo adveniente pridie Kalend. Junii ſub Altari lapideo corpus B. Barbati praefatus Archiepiſcopus duobus ſecum Epiſcopis adhibitis, locavit: et eo taliter locato, Altare in honore B. Barbati dedicavit; ad cujus dedicationis ſolemnitatem turba multa civitatis convenit, quatenus delictis eorum Deus Omnipotens indulgeret. Archiepiſcopus itaque jam fatus loco eminentiori aſcendens, ut videri, et audiri ab omnibus poſſet, peccatorum partem, divinâ favente clementiâ, condonavit. Donavit item aliis omnibus, qui uſque ad octavum diem feſtivitatis Sanctorum Apoſtolorum Petri, et Pauli ad dedicationem illam devote concurrunt (*). De miraculis autem, quae ob praedicti Patris noſtri Barbati merita honoremque Jeſus Chriſtus humani generis amator, nobis omnibus aſpicientibus, oſtendere dignatus eſt, licet ſermone inculto, Paternitati veſtrae explicabo. Cum enim, ſicut ſupra ſcriptum eſt, B. corpus venerabile in conſpectu omnium ad Altare S. Sebaſtiani per dies octo teneretur, vir quidam, Joannes Sutor vocabulo, Epiſcopium ingreditur, et ante Sanctiſſimi Barbati corpus terratenus lachrymis rigantibus proſternitur, qui continuò a Clero, populoque aſtante, qua de cauſa defleret, interrogatur, & ille cuncta, quae acciderant, a veſtigio patefecit. Dum ego noctis ſilentio in ſtratu quieſcerem, meo corpori ſomno debito ſoporatus, en adeſt ante oculos vir quidam canitie venerandus, veſtimentis indutus dealbatis, qui verò paulatim accedens ſtratui meo appropinquavit: Et quare, inquit, cum caeteris ad vigilias canendas coram oſſibus praeterito die non adveniſti meis? Et ego, Pater, quoniam dolore gravi, uti conſtat, brachium meum cum dextera tenebatur; ſex etenim menſium ſpatio miſer ego tali languore pertur-

(*) *Gratias multas de Eccl. theſauris*. Ita Cod. Car. & Baron.

bor, addidique: Dicito mihi, quo nomine Pater vocaris? et ille, Barbatus, ait, Beneventanae quondam civitatis Epiſcopus. Subjunxit item; brachium, et manum ipſam citò mihi oſtendas. Tandem ego, quia dolore torquebar, non citiſſimè manum extendi; extenſam tamen tetigit eam, et ita curſu rapido dolor ille dilabitur, ac ſi nunquam manum cum brachio dolor ipſe tenuiſſet. Protinus mane facto ſurrexi, et ſanitatem citò exortam mirabar. Adveni itaque gratias, et laudes Creatori omnium Deo, et Barbato Sanctiſſimo Praeſuli, cujus meritis evaſi, redditurus. His ita actis, atque narratis, tintinnabula omnia Epiſcopii pulſari jubentur, ut civitatis populus ad audiendum, videndumque tale, tantumque miraculum convenirent. Prorupit continuo tota fere civitas, et medicorum omnium medicum glorioſiorem benedicendo laudavimus: manum illius cum brachio curatam ſcriptor ego palpavi: vicini namque illius teſtabantur, quod tempore longo eum infirmari cognoviſſent. Quo viſo ad propria, laetitiâ referti, reverſi ſumus. Aliud quoque miraculum, quod Redemptor generis humani Chriſtus Jeſus diebus ipſis operatus eſt, ad praefati Patris noſtri Barbati gloriam enarrabo. Ruſticus quidam de caſtello Montisfuſci habitator, tantique Viri famam ſanctitatis audiens, Beneventum venit, qui per longa annorum curricula nervis cruris, pedisque arefactis claudicaverat; tenebatur quidem jugiter dolore terribili, et quaſi pede ad clunes ligato, miſer ille omnibus horis cruciabatur. Continuò ante Baſilicam Sancti Barbati proſternitur, Redemptorem omnium Deum efflagitans, quatenus ei priſtinam reſtitueret ſanitatem: et eo taliter orante, ſoporis gravitate arripitur, et ceu ſemivivus noctis unius ſpatio ibi moratus eſt. Noctis igitur ipſius ſilentio, en adeſt vir quidam aetate ſenili productus, canitie venerandâ locupletatus, qui ſicut ex ejus lingua audivimus, eum taliter expergefactus eſt: Surge, ait, feſtinus, et pro-

propera Altare nomini meo conſecratum exquirens, ibique favente Salvatoris clementia, ſanitatis gaudia longe, lateque optatae conſequeris. Et ille: Quis es, inquit, qui mihi tanti theſauri pondus promittis? Barbatus, ait, Beneventanae civitatis Epiſcopus. Confeſtim claudus ille audaciam ſumens loquendi: non poſſum, ait, infelix ego ſic pergere; videsne qualiter pede ſiccato cruciatus hic ego permaneo? tuae namque ſanctitatis famam perſentiens curſu rapido aſello ſuperſedens adveni, ut tuis interceſſionibus ſalutis optatae laetitiam adipiſcar. Nec mora; Pater ille Barbatus manum extendens, pedem aridum, et tibiam tangit, inquiens; Feſtina celeriter, et ſanitate acceptâ ante altare te proſternito. His auditis ſurrexit ſanus, qui fuerat claudus, et altâ voce Deum laudat, per quem ſibi dona ſalutis talia donantur; per quem ſibi gaudia dantur. Et mane facto Eccleſiam ingreditur, Deo, et Patri Barbato gratiarum actiones redditurus. Narrat itaque, qui claudus fuerat è veſtigio cuncta, quae ſibi acciderant, populo advenienti, et qualiter longo ex tempore claudicaverat nervis contractis. Fatebatur etiam praefatum Epiſcopum Barbatum ſibi apparuiſſe, et ejus interventu ſanitatem accepiſſe deſideratam. Fragor interea tanti miraculi civitatis partes, partiumque angulos invadit, et catervatim ad videndum hominem cives properaverunt. Quo viſo factorem omnium laudantes ad propria remeavimus. Diebus autem non multis elapſis, mulier quaedam manus aridas, nervoſque obductos ferens ad beneficia Praeſulis Barbati accurrit, quae coram altaris praeſentiâ accubuit, et lachrymis manantibus Salvatoris miſericordiam invocabat. Lachrymas autem ejus Omnipotens Dominus ex alto aſpiciens, et confeſſoris ſui Barbâti gloriam oſtendere volens, qualis, quantique apud eum triumphi conſiſtit, coram omnibus, qui convenerant, manus ſic arefactas cepit mulier illa ad caelum erigere; deinde voce clarâ prorupit

ſanitatis auxilium in manibus, et nervis circumflexis ſenſiſſe, digitos revera curvatos aperuit, et compages digitorum omnium, gratiâ divinâ favente, ſolutae ſunt. Ad haec populus fere totus feſtinat, et coelorum Regem, Patremque noſtrum Barbatum benedicendo magnificavimus.

Hoc anno tanta fuit fertilitas vini, quod nobis, et multis aliis videntibus, centum ſaumae pro triginta denariis vendebantur. Eodem anno ſupramemoratus Papa Calliſtus, duodecimo die ſtante menſis Decembris, migravit ad Dominum; poſt cujus obitum Cardinales omnes Oſtienſem Epiſcopum nomine Lambertum, in Pontificem Honorium elegerunt; qui verò Calliſtus annis quinque, et menſibus novem Pontificatus Cathedram gubernavit. Continuò Honorius ipſe Pontifex ordinatus, Petrum Presbyterum Cardinalem Rectorem apud Beneventum delegavit.

Anno 1125. Dom. Incarn., et I. anno Domini Honorii menſe Martio III. Indictionis: hoc anno undecima nocte menſis Octobris adveniente, novum, terribileque Beneventi advenit prodigium: et ut audivimus etiam per civitates alias, et oppidâ civitati Beneventanae contigua. Nocte ſiquidem illa, nobis omnibus ſopori debito incumbentibus, terraemotus ſubitò factus eſt inauditus, ita quod univerſi nos exterriti mortem expectabamus. Continuò civitatis populus expergefactus lachrymis, ſingultibusque exaeſtuans, ad Epiſcopium feſtinavit, alii quidem civium ad Monaſterium Sanctae Sophiae, Deum precaturi Salvatorem omnium, feſtinavimus. Terraemotus verò ſic terribiliter accidit, quod turres, palatia, & univerſa civitatis aedificia concuſſa tremebant; terra quoque, & ſaxa a tanti tremoris formidine in duas partes ſciſſa ſunt: muri quoque civitatis ruentes, domos quorumdam terratenus proſtraverunt. Regem vero teſtamur aeternum, terram ſub pedi-

pedibus cerneres (*) labefactari. Quid dicam? terraemotu tanto ſtupefacti, & prae timore inſolito areſcentes ad ima deſcendere cogitabamus: ſicque uſque ad ſolis ortum, locis Sanctorum gemitibus, lachrymisque adhaerentes, fletibus multis precabamur Dominum, corporum, & animarum ſalubrem medicum, ut pietatis viſcera nobis indignis largiretur. Tertiò, ut ferebant, & quartò terraemotum illum accidiſſe nocte illâ affirmabant. Die verò inſecutâ circa meridiem, en adeſt iteratò terraemotus concutiens, quod, ſi Lector adeſſes, oculatâ fide univerſa civitatis aedificia tremere, & palpitare videres. Praeſatus igitur Pontifex Honorius, qui tunc apud Sacrum Palatium Beneventanum morabatur, tanti terraemotus concuſſionem nocte illa perſentiens, cameram egreditur, & S. Joannis Baſilicam properavit. Continuo terratenus proſternitur, & coram altari Salvatoris Dei miſericordiam lachrymis irrigantibus invocavit. Mira res, & omnibus inaudita viventibus, quae nuſquam temporibus iſtis, & a quibus recordari potuerit, ſic evidenter accidiſſet! Nocte ſiquidem ſemel terraemotus concuſſionem adveniſſe complures memoriae ducimus, & firmamus. Nunc vero die, noctuque ſaepiſſimè ad quindecim uſque dies terraemotus tempeſtas perduravit: ex cujus terraemotus formidine cives ſtupefacti ad Epiſcopium, & ad Eccleſiam S. Leonis Papae cum Litaniis, & magno lachrymarum ſingultu viri, & mulieres, parvuli quoque clamantes ad Dominum, feſtinarunt. Quin etiam praeſatus Pontifex Honorius, Cardinalibus vocatis, nudis pedibus magnas ſuper hoc ad Deum lachrymas, preceſque effudit.

Anno 1126. Dom. Incarn. menſe Martio IV. Indictionis, hoc anno Imperator Henricus obiit (**).

Anno 1127. Dom. Incarn. Hoc anno Dux praenomi-

(*) *Al. noviſſet.*
(**) Henricus mortuus eſt A. 1125. ut pene omnium eſt ſententia.

minatus Guillelmus, VII. Kalendas Auguſti mortuus eſt. Continuò uxor ejus crines ſuos, quos pulchros, & ſuaves nutrierat, coram omnibus, qui aderant totondit, & lachrymis manantibus, vocibuſque ad aſtrâ levatis, ſuper Ducis defuncti pectus projecit. Nec mora, totius civitatis Salernitanae partes obitus Ducis famâ perculſi (I); & ſic

(I) *An.* 1127. *Et ſic catervatim*; *curſu praecipiti Populus omnis ad Palatium properavit, cupiens Ducis illius defuncti cadaver aſpicere*, &c.) Eodem ritu a cuncto Clero, & Populo civitatis Trojae, per turmas ſcilicet diſpertito, Ducem Raynulſum ſepulturae traditum narrat idem noſter ad an. 1138. Nec diverſo admodum modo Hugo Falcandus ait comploratum primi Regis Guilielmi obitum. *Per totum*, inquit, *triduum mulieres, nobileſque matronae, maxime Saracenae, quibus ex morte Regis dolor fictus obvenerat, ſaccis opertae, paſſis crinibus, & die, noctuque turmatim incedentes, ancillarum praeeunte multitudine, totam civitatem ululatu complebant, ad pulſata tympana cantu flebili reſpondentes.* Sic etiam de Boni Neapolis Ducis morte, ut legitur in ejus Tumulo, Neapolitani *turmatim* condoluerunt. Nec tantum in luctu ejuſmodi mos ſervabatur, ſed etiam in publica laetitia. Idem Falco ad an. 1139. *Audiens*, inquit, *Populus Romanus Domini Papae Innocentii adventum, catervatim obviam exivit, & illum gaudio magno, & honore ſuſcepit.* Quin non alio ordine ad ſacras tunc procedebant, conveniebantque praecipuas ſolemnitates, eaſque celebrabant. Anaſtaſium Biblioth. ſic capio in Leone III. dicentem, quod Romae, qua die idem Pontifex a Romanis clericis linguâ, & oculis fuit privatus, indictis majoribus Litaniis, *omnes tam viri, quam faeminae devota mente catervatim in Eccleſia B. Chriſti Martyris Laurentii, quae Lucinae nuncupatur, ubi & Collecta praedicta inerat, occurrerant.* Nec niſi catervatim etiam recedebant: idque eſt S. Paulino Nolano in Natali 7. *ſolvere coetus a Templo*. Catervas autem tales regionatim collectas diſco ex Gisleberto in vita S. Romani lib. 2. cap. 15. apud Biblioth. Floriac. ubi de pueri cujuſdam matre, ſurdi, & claudi, quae viderat per ſomnium, ſe ad Sanctorum Eccleſias illum detuliſſe, ſanitatemque ei expoſtulaſſe. *Quibus ita viſis*, inquit, *ſuperveniente diei ſplendore, audivit referri a commanentibus, quod ad S. Romanum ire, ac peculiare deberent orationum celebrare ſacrificium. Quem laborem totâ cum illis ſuſcipiens induſtriâ, eorum juncta agmini, unicum detulit pignus ad limina praefati protectoris*: Sed adverte, peculiare illud fuiſſe ſacrificium, & laborioſum; nam ſolebant ſingularum regionum incolae in ſingulos coetus adunati, una cum Eccleſiaſticis viris ſuae regionis, quibus praecipua cura erat proceſſionem ducere, habereque tum ad ſui nominis, tum ad ſuarum Eccleſiarum decus quamornatiſſimam, ſtatis diebus, ſi Feſtum in plures dies producebatur, ad ſacras vigilias celebrandas procedere: ſacra cantica canentes, cereoſque, & lampades accenſas, & vexilla ſimul geſtantes, & pegmata majoris, minoriſve molis vario artificio elaborata, in Templo ejus Divi, cujus feſtum agebatur, aliquandiu ad devoti cultus argumentum aſ-

& ſic catervatim curſu praecipiti populus omnis ad Palatium properavit, cupiens Ducis illius defuncti cadaver aſpicere, & eo viſo humilitatis ejus, & pietatis reminiſcentes, crinibus, geniſque evulſis, patrem eorum, & Dominum mirabiliter invocabant. Confeſtim Archiepiſcopus civitatis, clero accito ad deferendum corpus adivit, & eo in feretro glorioſè impoſito, quatuor ejus, quos dilexerat, equos (*) ante feretrum uſque ad Epiſcopium Sancti Matthaei duxerunt, ſimiliter quatuor aurea vexilla coram eo impoſuerunt. Lector itaque ſi adeſſes, utriuſque ſexus populum deflentem aſpiceres, & miratus affirmares Ducem aliquem, vel Imperatorem tali ſub moeſtitia nunquam ſepultum fuiſſe. Exequiis

aſſervanda. Cujus ſacri ritus luculentum praefert exemplum noſter Falco ad an. 1119. exiguumque nunc etiam a Campanis noſtris ſervatur veſtigium in Feſto Inventionis S. Stephani Protomart., qui machinulas a Sacerdotibus definitarum Eccleſiarum ad Cathedralem Eccleſiam delatas, appellant. *Faios*; detorto vocabulo ab antiquo Langobardico, *Farae*, quod apud Leges Langobard. lib. 3 tit. 12. & Paulum Diac. lib 2. cap. 7. ſive 9 ſonat idem ac *generationes*; vel *proſapiae*. Nam ipſi utique ſinguli *Faii* inſignia quaedam eſſe videbantur ſingularum regionum, quae urbani populi convenientis ad eam ſynaxim ſtirpes complectebantur. Iſtamque nominis originem ſequi penitus placet: vero quamvis etiam ſimile videri poſſet, dictos eſſe *Phajos*, quaſi *Phalas*: priſcis ſic appellatas *Turres*, teſte Servio ad Aeneid. lib. 9. & Iſidoro Ethim. lib 18. cap. 7. quibus ii formâ maxime accedunt. At ab *Faiis*, hoc eſt ab ejuſce nominis arborum, ſive aliarum arborum virentibus ramis, quos celebri etiam in ſolemnitate Translationis S. Matthaei Apoſt. regionatim Salernitanus Populus, ac Dioeceſani oppidatim ad Cathedralem Eccleſiam convenientes laetitiae, & honoris cauſâ antiquitus importabant, ſicut ex ejuſdem Eccleſiae vetuſto libro Rituali ejuſmodi imagunculis bellè depicto cognovi, minime noſtros ſtructiles dictos credam *Fajos*. Multoque minus, quod tanquam *Phari*. annexis ardentibus candelis, lucerniſve in noctu, dum procedebatur; praelucerent; nam accenſae quidem faculae in ejuſmodi proceſſionibus, ut eſt dictum, praeferebantur, tuncque ad vigilias faciendas, celebrandaſque procedi, priſco ſanè verbo dicebatur: ſed minime nocturnum illud conſtat tunc fuiſſe ſacrum: Giſlebertus inquit verbis ſupra relatis; *ſuperveniente diei ſplendore*, *audivit* mulier *referri a commanentibus*, *quod ad S. Romanum ire deberent* &c.

(*) Mos equos in funere magni alicujus Ducis ac Principis perducendi cum vexillis adhuc perſeverat, in noſtris praecipue Provinciis. *Prat.*

quiis igitur ex more celebratis, in tumba pretioſè parata Ducem illum ſepelierunt. Cumque Ducis illius mortem fama per totius Apuliae partes ventilaret, Comes praenominatus Jordanus, quia a Duce illo exhaeredatus fuerat, auxilio militum arrepto, Montemfuſcum aſcendit, die videlicet ſepulturae praefati Ducis, & quia ibi complures amicos habuerat, Comes ille Montemfuſcum obtinuit. Deinde totius ſui Comitatus comprehendit civitates, & oppida, & ſic in integrum lucratur, quod perdiderat. Diebus praeterea quindecim evolutis, Robertus filius Richardi Comitem praefatum precatur, ut in ejus ſubveniret auxilio, quatenus civitatem Florentinum capere potuiſſet. Comes itaque Jordanus, ut erat ardentis animi, abſque mora militibus ſumptis, feſtinavit. Continuò tubis ſonantibus, civitas illa ex omni parte aggreditur, & Comes ille ad portam quamdam inſiliens ingredi ſatagebat; Cuſtodes autem turris, tantam aſpicientes audaciam caeperunt lapidibus, gladiisque obſiſtere. Tandem divino jüdicio ſuperveniente, Comes ille ſub lapidum denſitate oppreſſus vitam, & totius ſui Comitatus amplitudinem, quam acquiſierat, morte infelici amiſit. Cumque Rogerius Comes Siculorum, mortem Ducis Guillelmi agnovit, navigiis ſeptem paratis (in armis ſiquidem, & omnibus neceſſariis, Salernum advenit) & diebus ibi decem commoratus eſt, nolens revera de navi deſcendere, ſed nocte, dieque in navigio perſiſtens, cives vocari fecit Salernitanos, & Archiepiſcopum eorum Romualdum, & eis juxta litus omnibus convenientibus, taliter Comes ille Rogerius exorſus eſt. Domini, & fratres, ſicut veſtra novit ſagacitas, Robertus Guiſcardus Dux olim bonae memoriae Patruus meus, civitatem hanc, quam modò veſtra tenet prudentia, in vigore animi, & prudentiâ multa expugnans, acquiſivit; deinde poſt ejus diſceſſum Rogerius Dux ejus filius, conſobrinus noſter, pacificè tenuit cum veſtra proſperitate: inde Dux Guillelmus

mus haeres ejus, & filius uſque in praeſentiarum viriliter dominatus eſt. Nunc verò judicio Dei adveniente Dux ipſe Guillelmus ſine filio mortuus eſt. Ego itaque, qui ex ejus progenie productus ſum, ſi veſtrae placuerit nobilitati, veſtram imploro civilitatem, quatenus conſilium habeatis, & me praeter quemlibet alium diligentes, dominium noſtrum, & amoris vinculum conſequamini. Nam, Domino auxiliante, & vitâ comite, ad melioris ſtatus vigorem pervenietis; & divitias, quas ſub tempore priſtino habuiſtis. Quid multa? Cives illi, conſilio communicato, Civitatem Salerni ejus ſub fidelitate commiſerunt, Sacramentis civium omnium diligenter firmatis pollicentes ſuam nuſquam deſerere dilectionem. Juravit ſtatim Comes ille Rogerius, quod ſine judicio, & ſine culpa eos non capiat, neque capi permittat, neque extra (*) dies duos in expeditione illos perducat, & caſtellum Turris majoris de illorum poteſtate non auferat, & ſi quis abſtulerit ejus auxilio ſub eorum poteſtate reſtituat. Et his actis civitatem ingreditur, & ibi honeſtè commoratur. Audiens autem Beneventanus populus Comitem illum Salernitanam habuiſſe civitatem, quoſdam civitatis ſapientes ei miſerunt, dilectionis vinculum, & obſequia pollicendo. At Comes ille gratis, & retributionis munera remiſit Beneventanis, vitâ comite, redditurum. His, & aliis ita decurſis, univerſum Ducatum Amalphitanorum circumquaque Comes ille ſuae ſubjugavit poteſtati; & inde procedens Trojanam civitatem, & Melphitanam, & totius ferè Apuliae partes obtinuit. Landulphum quoque de Montemarano, & Landulphum de Sancto Barbato, & Raonem de Fraineta, & Ugonem Infantem, cum omnibus eorum pertinentiis ad ſuam redegit ditionem. Quibus peractis victor, & exultans Siciliam repedavit. Continuò conſilio habito, ad Ducatus arripiendum honorem ani-

(*) *Al. ultra.*

animum impulit elatum, & praecepit omnibus in terra ſua manentibus, ut Ducem Rogerium eum vocitarent, quod & factum eſt. Miſit praeterea Domino Papae Honorio munera multa auri, & argenti, pollicitando inſuper etiam civitatem Trojanam, & Montemfuſcum, ut Ducatus ei vexillum, & nomen largiretur, quod nunquam tempore illo praedictus Papa Honorius ei concedere dignatus eſt. Unde diſcordia multa, & ſanguinis effuſio orta eſt. Qualiter autem ſibi praedictus Pontifex Honorius, & quando Ducatum conceſſit, in ſubſequentibus, vitâ comite, deſcribam. Audiens autem praedictus Rogerius Siculorum Comes, praefatum Pontificem Honorium petitionibus ſuis circumflecti non poſſe, praefato Raoni de Fraineta, & Ugoni Infanti, omnibuſque circa Beneventanam civitatem fautoribus ſuis praecepit, quatenus quot poſſent captivos perducerent Beneventanorum, & afflictionibus multis civitatem infeſtarent. Qui verè magis quam fuerat eis injunctum, executi ſunt; praecipuè Rao de Fraineta, qui valde civitatem ex antiquo oderat. Guillelmus igitur, qui tunc Beneventanorum praeerat Rector, ferociam, & infeſtationem praefati perſentiens Raonis de Fraineta, conſilio habito, die quidem feſtivitatis S. Martini totius Civitatis partes ſubmovit, ut armis acceptis ſuper Raonem illum feſtinaret, qui libentiſſimè perrexerunt, ut ultionem acciperent de acceptis. At praedictus Rao quinquaginta ferè milites, & pedites multos ſecum occultaverat. Unde ex improviſo inſiliens, multos Beneventanorum in fugam converſos comprehendit, & eos turpiter in flumine Sabbati, & extra invenit. Sicque ad caſtrum Ceppaluni ſecum perduxit captivos; & eis taliter alligatis bona illorum argenti, & auri pro redemptione accepit (K). His taliter omnibus ſuperius narratis

(K) *His taliter omnibus ſuperius narratis evolutis, praedictus Pontifex Honorius nihil utilitatis, & virtutis erga civitatem Beneventanam agere de-*

ratis evolutis, praedictus Pontifex Honorius nihil utilitatis, & virtutis erga civitatem Beneventanam agere deprehendens, conſilio ſalutis accepto, III. Kalend. Januarias Capuanam Civitatem adivit. Continuò praedictus Robertus Princeps officioſiſſimè illum excipiens

prehendens, conſilio ſalutis accepto, III. Kalend. Januarias Capuanam civitatem adivit. Continuo praedictus Robertus Princeps officioſiſſime illum excipiens, ad Palatium Epiſcopii Capuani gaudio magno cum caſtrametari praecepit &c.) Nec de diſcrimine, in quo Beneventana civitas tunc erat, nec de adventu Papae Honorii ad eam, aliiſque ejus geſtis in hoc an. 1127. quae tamen oratio a praeſato Pontifice in conventu Capuae habita, inferius deſcripta, utcumque exponit; nec de Principe Roberto, eſt in antecedentibus quicquam dictum. Deficere nunc itaque ea in Falcone, nemo erit, qui non fateatur. Sed ipſe, ex induſtria fortaſſe, quamvis ſane rudi, Honorium cum faciat ea, quae perpeſſus fuerat, in concione enarrantem, reliqua de Principe Roberto ex Petro Diac. lib. 4. cap. 96. & ex Anonymo Caſſin. a me caſtigato ſunt petenda: ſcilicet eodem anno 1127. quo è vivis deceſſerat Dux Apuliae Guilielmus, in fata etiam conceſſiſſe Capuae Principem Jordanum II. (hujus obitus in antiquis Emortualibus notatur 14. Kal. Januarii) eique in Principatu ſucceſſiſſe praefatum Robertum ejus filium, hujus nominis II.; quod utique Falco pluribus expoſuerat; ſicuti ejuſdem etiam deſcripſit inaugurationem; enarrans quo pacto *Archiepiſcopus Capuanus* (erat tunc Otho) *juxta praedeceſſorum ſuorum Privilegium*, ac juxta antiquum Principum Langobardorum ritum, *praeſente tanto, ac tali Pontifice Honorio cum turba virorum Religioſorum, quae convenerat, & Epiſcoporum conventu* (*Epiſcopos*, non *Archiepiſcopos* cum Abbatibus ad eam ſolemnitatem a Papa accerſitos in Falcone legendum eſt; ni mavis utroſque; nam ſublimationi Principis Richardi III. actae in an. 1120. eidemque Auctori deſcriptae, affuit etiam Roffridus electus Archiepiſcopus Beneventi) *praedictum Robertum in Principatus honorem inunxit* (oleo ſcilicet ſancto perfudit) *& confirmavit*: menſe nimirum Januarii, ineunte communi anno 1128, qui Falconi uſque ad ſequentem Martium eſt 1127. Porrò quia Campanus Archiepiſcopus praefato Privilegio non antea donatus cenſendus eſt, quàm Principatus Capuae dignitas ab Othone I. Imperiali auctoritate fuiſſet confirmata, preſidente tunt in ea urbe Pandulſo, cognomine Caputferreo, de quo pauca libavi lib. 1. plura dicturus lib. 2. Hiſt. Longobard. ea planè praerogativa nec ab alio, quam a Papa Joanne XIII. qui Campanam Eccleſiam per eadem tempora, & in an. 967. in Archiepiſcopatum erexit, videtur auctus. Hanc autem noſtrae Eccleſiae Metropoliticam dignitatem aetate minorem facere cum nequeant, qui eam ſuae Eccleſiae pari decore aliquantò recentiùs praeditae anteferri dolent; mira res eſt, ad quot in dies nova ſe vertant argumenta, ſed & diminuta etiam (non credam fraude) tanquam è ſinu, proferant priſca monumenta, & Auctores; quorum fallaciam nunc non detegam, nam ipſi ſunt ſibi invicem ſui Indices erroris.

ad Palatium Epiſcopii Capuani gaudio magno eum caſtrametari praecepit. Nec mora: Praefatus Pontifex Honorius illuc Archiepiſcopos, & Abbates accerſiri praecepit, quatenus ad Principis unctionem convenirent, qui euntes die ſtatuto exultatione ingenti, ad Capuanam Eccleſiam convenere. Archiepiſcopus itaque Capuanus juxta Praedeceſſorum ſuorum privilegium, (*) praeſente tanto, ac tali Pontifice Honorio cum turba virorum Religioſorum, quae convenerat, & Epiſcoporum conventu, praedictum Robertum in Principatus honorem inunxit, & confirmavit. O quantus exultationis, & gaudii affuit affectus! Coelorum Regem teſtamur viventem, neminem Principum vetuſtorum tali jubilatione, & jucunditate nobilitatum fuiſſe. Audivimus profectò ſicut ex eorum, qui interfuere, comperimus teſtimonio (**), quinque millia virorum ad tanti Principis unctionem conveniſſe. Pontifex autem Honorius tantam Epiſcoporum, & proborum virorum multitudinem aſpiciens, Principe illo

ris. At nobis cur hanc invident noſtrae ſenectutis praerogativam (***), quae recens eſt, prae antiquiſſima illa abuſque Eccleſiae Chriſtianae primordiis enata Campanae Sedis dignitate? Sanè qui initio praeſentis ſaeculi de Regionibus Suburbicariis peracutè, ſummaque cum eruditione diſputarunt, ultrò Campanam Eccleſiam, non aliam, in omni Campania per ea tempora Archiepiſcopali munere exornatam conſenſerunt, ac velut rem exploratiſſimam conſtanter aſſerere, de caetero diſcordes, non dubitarunt. Orationem autem a Papa Honorio in Campano conventu habitam, & a Falcone deſcriptam, in multis leges apud Baronium meliorem.

(*) Capuae ſemper Archiepiſcopi Principes ſuos ſacro oleo inunxere, etiam quum Beneventi quoque Principatui dominabantur, de quo alibi fuſius agendum; & Peregrinius noſter aliqua delibavit. *Prat.*

(**) Al. *quindecim millia*, & *quinquies quinque mill.* in C. Car.

(***) De Capuanae Eccleſiae Metropoliae Primatu Diſſertationem dabo, in qua Beneventanorum argumenta diluentur, noſtraeque Eccleſiae vindicias clariſſimè in veritatis propugnaculum oſtendam; ne hâc in re tot poſt bella, liteſque, iterum ad arma convertamur. Pompejo interim Sarnellio Vigilienſi Epiſcopo, necnon doctiſſimo Praeſuli Dominico Georgio Beneventanae Metropoliae Patronis faciam ſatis, facillimeque meos amiciſſimos Beneventanos ſibimetipſis perſuaſiſſe meas obrationes, indubiè promitto. *Prat.*

illo ſacrato, eminentiori aſcendens loco, taliter exorſus eſt : Domini, & chariſſimi fratres, ſicut veſtra cognovit charitas, diu eſt, quo Romanam Sedem relinquens, apud civitatem Beneventanam, quae ſpecialis Romanae attinet Sedi, pacificus venerim, & omnibus abjectis tempeſtatibus, circa convicaneos noſtros hoſpitatus ſum. Biduo autem poſt noſtri adventus praeſentiam Rogerius Comes, B. Petri adverſarius, circa civitatem Beneventanam milites fere quadringentos ob civitatis ruinam, & noſtri dedecus inauditum induxit, qui verè horis omnibus civium bona depraedati ſunt, & eorum poſſeſſiones aſſiduè inciſioni poſuerunt. Nos autem univerſas illorum ſuſtinentes aflictiones, ut ab illorum deſiſterent pertinacia, excogitavimus: inſuper etiam praedictus Comes Rogerius cum Ugone Infante, & Raone de Ceppaluni pro civitatis detrimento graviſſimè confaederatus eſt, exiſtimans nos timori ejus ſuccumbere, & nefandis ejus petitionibus operam dare. Ugo itaque & Rao conjuratione tali alligatâ, quotidie confinia civitatis igne, ferroque conſumere caeperunt. Nos autem omnia, quae ingerebantur, aſpicientes, ſolam Dei Omnipotentis miſericordiam praeſtolantes, coeleſtis Regis auxilium, & Beati Petri invocabamus. Deinde ne Civitas prorſus turbaretur Beneventana, talibus commota afflictionibus, militum amicorum depopoſci juvamen; ſicque prout potuimus, obſiſtere cepimus eorum pertinaciae. Cumque pro quibuſdam imminentibus negotiis civitatem Trojanam adiſſemus, praefatus Rao de Ceppaluni Beneventanos cives, qui ob vindicandas, quas paſſi fuerant, contumelias, die feſtivitatis B. Martini circa ejuſdem Raonis confinia exierant; irâ divinâ, & furore caelitus adveniente, ducentos fere captivos tenuit, & in ima carceris, denudatis corporibus, alligavit. Deinde quoſdam captivorum civium Ugoni Infanti, viro nefandae memoriae, & tyranno horribili, ut cruciatibus, & ſuppliciis afficerentur, donavit. Qui Ugo dentibus eorum radicitus

tus evulſis, & membratim dilaceratis, pretio eorum accepto, diſtraxit. Eos verò, quos Rao ipſe detinuit, periculo famis, & frigoris jugiter affligere non deſiſtit. Quid multa? univerſa, quae excogitari poſſunt, convicia Beneventanis captioni poſitis inferuntur. Praeterea die, noctuque minantur, ut Comitem illum Rogerium anathemati deditum ſuper civitatem inducant Beneventanam, & de B. Petri virtute eductam, ſuae obtineant ditioni, & poteſtati. Inſuper vobis omnibus, qui civitatum dominia, & caſtrorum vigores tenetis, terroribus multis, variiſque tempeſtatibus minitatur, quatenus unicuique veſtrum munitiones, & in quibus confiditis arces auferat, & ſecundum ejus velle vitam veſtram diſponat, & prout vult; & quomodo vult, de civibus peregrinos faciat, & de viris locupletatis pauperes ſtatuat, et egenos. Nos itaque mentis ſuae iniquitatem et excogitationes quibuſdam ſignorum conjecturis, per eos, qui hactenus perpeſſi ſunt, cognoſcentes, longè, lateque vitavimus, et pollicitationes ſuas, tanquam virus mortiferum fugientes, nullo modo paruimus, neque, ut ita dicam, auribus percipere dignati ſumus. Auri quippe, et divitiarum o quantas pollicitus eſt cumulationes, dumtaxat, ſi ei Ducatus honorem largiri vellemus, divitiarum ſanè illarum multimodas evitans promiſſiones, tum pro Romanae Sedis honeſtate, quam conſervare certavi, tum pro veſtri exilii, quod horis omnibus terrore expavi, Deum omnium factorem ſaeculorum, qui renes ſcrutatur, et corda, dejeci; et dedignatus ſum. Pro veſtra credatis confuſione, et expulſione divitias tantas promiſerat; excogitans ad ejus libitum me uſquequaque devolvere, et conſenſum veſtrae largiri exulationi. Ego verò dilectionis veſtrae vinculum amplexatus, mori prius vobiſcum elegerim, quam ejus pollicitationibus nefandis adhaerere. Vitam igitur, mortiſque aſperitatem, cariſſimi confratres, et filii, in veſtra tenetis electione, et voluntate, dum-

dummodò pugnare velitis, et vigorem honeſtatis tueri adinvicem exaeſtuatis: prudentiam veſtram certiſſimam expertus ſum, nihilque reſtat, niſi ut omni deſidiâ abjectâ, et cordis torpore depoſito, Romanae Sedis dignitatem, quae pro vobis omnibus aſſiduè intervenit, defendatis; et vobis ipſis, quem tenetis vigorem, et filiis veſtris conſervare conemini. Subvenite itaque Viri fortiſſimi, et bellatores perſpicui; et dum tempus proſperitatis ſuccedit, viribus cunctis juſtitiae, quam amplectimur, ſeveritatem ad ardua ſublevemus. Deus enim, qui juſtitiae via eſt, & lux veritatis, & B. Petri Apoſtoli interventio nos quotidie liberabit, & auxilium a ſancto ejus Solio pietate aſſueta largietur. Haec & multa his ſimilia Pontifice Honorio lachrymis irrigantibus praedicandae; vox militum, populique omnis, qui convenerat, efficitur, & unâ concordiâ clamavere ſe, ſuaque omnia pro B. Petri fidelitate, & ſuâ udituros. Noviſſime Robertus noviter Princeps ſtatutus coram omnibus taliter pollicetur. En Pater venerabilis, & perſonam, quam aſpicis, & totius Principatus mei, quem tradidiſti, virtutem tuae committo ditioni, & ad tuum imperium omnia ſubjacebunt. Idipſum Rainulphus Comes, & multi alii Proceres, & Epiſcopi, qui convenerant, pollicentur. O quales, Lector, promiſſiones, ſi adeſſes, aſpiceres, & quae ex eorum promiſſis oriebantur lachrymationes, quas ſi univerſas enarrare voluiſſem, faſtidium auditoribus orirentur. Audiens autem Apoſtolicus Honorius multitudinem illam ad ejus exorationes conſentaneam dediſſe concordiam, Salvatori omnium Deo, & Beatis Apoſtolis Petro, & Paulo gratias egit, qui in ſe ſperantibus ſubvenit, & quotidianum praebet auxilium. Continuò ex auctoritate Divina, & Beatae Mariae Virginis, & Sanctorum Apoſtolorum meritis talem eis impedit retributionem, eorum videlicet, qui delictorum ſuorum poenitentiam ſumpſerint, ſi in expeditione illâ morerentur, peccata univerſa remiſit; illorum autem, qui

qui ibi mortui non fuerint, & confeſſi ſunt, medietatem donavit. Audiens itaque praefatus Princeps, & Comes Rainulphus tanti beneficii gratiam ab Honorio Pontifice prolatam, alacritate ingenti locupletati, cum univerſis, qui convenerant ad eorum propria receſſerunt. Nec mora: totius ſui Principatus orbem, & Comitatus, praeconibus tonantibus, feriunt, ut unuſquiſque ad Pontificis paretur ſolatium. Populus autem univerſus eorum imperio conſenſit. Acceſſerunt interea praedictus Princeps, & ei ſalutis conſilium inventum intimavere, prius videlicet Ugonem Infantem a Comite illo conveniri oporteret, quoniam quidem datis inter ſe, & acceptis ſecuritatibus alligati videbantur. Apoſtolicus autem dictis illorum & aſſenſum praebuit, & eorum fidem commendavit. Confeſtim quoſdam ſuorum Procerum Comes ille accipiens ad Ugonem conveniendum, ut juſtitiam ei ſequatur, delegavit; addens in mandatis, ut obſides, & fidejuſſores acciperet, quatenus ſecuritate omni adhibitâ, Curiam Comitis ad juſtitiam faciendam veniret. Quid multa? neque obſides voluit; nec Curiam Comitis adivit. Comes igitur protinus omnia Pontifici Honorio patefecit, deinde praefatus Princeps, & Comes, ſicut polliciti ſunt, militum copioſam manum, & peditum innumeram multitudinem arripiens ſuper Caſtellum ipſius Ugonis Infantis, nomine Lapilloſa commeavit. Audiens Guillelmus tunc Rector Beneventanus caſtellum illud ſic obſeſſum fuiſſe, civitatis totius partes voce praeconis intonuit, quatenus armis eductis ad expeditionem illam properarent. Populus itaque paratus ad neceſſaria expeditionis citiſſimè feſtinavit. Triduo autem poſt praefatus Rector ſumptis ſecum fere duobus millibus hominum ſuper Caſtellum illud tetendit. Cumque ſic acriter caſtrum illud obſeſſum fuiſſet, ſylva, quae ob ipſius caſtri tuitionem longo ex tempore ſurrexerat, celeritèr inciſa, & in ignem eſt converſa. Deinde Beneventanus populus unanimiter aggregatus caſtri illius aggre-

ditur

ditur munitionem, & eo aggreſſo, viriliter expugnatum eſt, capi quidem, & comburi potuiſſet, dummodo Comitis Rainulphi auxilium ſubveniret; ſed quia Comes ille, prout poterat, auxiliari noluit, Beneventanus populus ad ſua caſtra fatigatus revertitur. Alterà autem die adveniente Beneventanus aſpiciens populus Comitis auxilium, & Principis non ita viriliter adeſſe, prout polliciti ſunt Apoſtolico, pavore, taedioque correpti ſuper talibus dilationibus mirabantur. Mane autem facto praedictus Princeps tentorium ſuum, & apparatum ejus amoveri praecepit. Deinde Comes Rainulphus pro tempore nivali, & periculoſo iſtante, manere excuſabat in tanta expeditione, ſicque unà cum Principe diſceſſit. Rector igitur, illorum deprehendens excuſationes, ut populus omnis ad civitatem reverteretur, praecepit. Nec mora, juſſa ſumentes, curſu rapido repedaverunt; obſidio autem illa IV. Kalend. Februarii facta eſt. Praefatus itaque Pontifex, qui apud Montemſarculum (*) morabatur, caſtrum illud ſic dimiſſum fuiſſe deprehendens, & pollicitationes Principis, & Comitis non circa eum proſperè commorari, dolore inaudito turbatus ultra quam credi poteſt condoluit infremendo. Continuò iter arripiens, Romanos fines adivit. Princeps itaque, & Comes doloſas ſuas machinationes circa Pontificem excuſabant Honorium. Apoſtolicus autem univerſa, quae facta fuerant, èt audita, cordis ſecreto conſervans, torvo, ut ita dicam, lumine eos aſpectans, ſicut mente conceperat, feſtinavit. Quibus ita peractis Gualterio Tarentino praecepit Archiepiſcopo; ut Beneventum veniens, civitatis negotia ſtudioſè curaret, & ejus conſilio civitatem tueretur. Inſuper etiam Rectori praefato mandavit, ut ſolidos de regalibus acceptos Archiepiſcopo illi committeret, de quibus milites

(*) Nunc etiam vulgariter *Monteſarchio*: & alii corrupte *Mons Herculis*, & *Mons Aureus*.

civitatis armaretur, et auxilium ſecundum vires praeberetur. Rector itaque ſolidos illos militibus largiri diſtulit, dum uſque literis propriis mandatum accepiſſet, et imperio accepto equitibus ſolidos illos elargitus eſt.

Anno 1128. Dom. Incarn. et IV. anno Pontificatus Domini Honorii Papae menſe Martio VI. Indict. Hoc anno Papa Honorius venit Beneventum cum ducentis militibus Romanorum, et invenit Robertum Principem Capuanum, et Comitem Rainulphum cum exercitu magno, et civium Beneventanorum multitudine ſuper caſtellum Turris Palatii, et illud valde expugnantes, et obſidentes, quod caſtellum erat Ugonis Infantis. Ugo enim ipſe contra praedictum Principem, et Comitem Rainulphum inſtabat, et caſtro illo ſic obſeſſo, et mirabiliter expugnato, Dominus, qui illud obſervabat, quia illud defendere non valebat, in poteſtate Principis, et Comitis tradidit. Quibus ita peractis, praedictus Apoſtolicus Honorius audiens Comitem Rogerium Siculorum contra ejus voluntatem quotidie inſiſtere, et Apuliae partes detinere, Robertum Principem nomine, et Comitem ſubmovit, ut exercitu congregato ſuper Comitem illum Rogerium feſtinent. Quid multa? ſimul cum Principe, et Comite illo Apuliam deſcendit praedictus Apoſtolicus, et Grimoaldum Barenſem, & Tancredum vocari praecepit, ut omnes unanimiter adversùs Comitem Siculorum inſiſtant, quod & factum eſt. Comes itaque Rogerius, ſentiens Apoſtolicum cum exercitu valido militum, & peditum, & Baronibus illis adversùs ſe venientem, in montana ſeceſſit, devitans Apoſtolici virtutem, ne aliquo modo aliquid ei ſiniſtrum contingeret, & ſic per quadraginta dies Apoſtolicus ille ardenti ſole menſis Julii fatigatus; Comitem illum obſedit. Interea praedictus Princeps, quia delicati corporis erat, & laborem ſuſtinere non poterat, cepit a fidelitate Apoſtolici declinare, excogitans qualiter caſtra ejus dimitteret, et ad propria repedaret, et ten-

tentoria ſua amoveri fecit, et iter arripere conabatur. Apoſtolicus itaque Principis fraudem, et aliorum Baronum deprehendens, pactis intervenientibus, Ducatum praedicto Comiti Rogerio per Cancellarium Americum, et Cencium Frajapanem ſe daturum promiſit, et ut Comes ille circa Beneventum veniret, ibique Ducatus honorem ei firmaret. Et his actis, Beneventum Apoſtolicus ille revertitur, et Comes ille exercitu ſuo aggregato Beneventum venit, et in monte Sancti Felicis (*) caſtrametatus eſt. Inde pactis inter ſe compoſitis, et promiſſionibus adimplendis, praedictus Apoſtolicus in octavo die Aſſumptionis Sanctae Mariae Ducatus honorem Comiti illi in conſpectu fere viginti millium hominum largitus eſt, ad Pontem ſcilicet Majorem juxta fluminis ripam poſt ſolis occaſum; multis enim negotiis intervenientibus dies ille totus diſputando inter ſe conſumptus eſt. Et quia Comes ille civitatem Beneventi introire dubitabat, ideo praedictus Apoſtolicus foris, ut dictum eſt, ad praedictum Pontem exivit, & Ducatus ei tribuit honorem; & Ducatu accepto Dux ille ſacramento juravit non eſſe in facto, vel conſenſu, ut B. Petrus, & Dominus Papa Honorius, ejuſque ſucceſſores catholici civitatem Beneventanam perdant, & Principatum Capuanum non capiat, vel permittat ad capiendum. Et his omnibus actis Salernum revertitur, & Siciliam repedavit. Diebus autem non multis elapſis praedictus Pontifex Honorius, conſilio accepto Romam reverſus eſt. Sed priuſquam Urbem Romam ingrederetur, pars quaedam Beneventanorum ſecundo die ſtante menſis Septembris, Guillelmum tunc Beneventanum Rectorem in ſacro Palatio Beneventano gladiis eductis, occidit. Videlicet miſer ille Rector furorem partis illius fugere tentans poſt Altare S. Joannis de Capella Palatii fugit, & ibi ſe occultans infra pedes Joannis Presbyteri, qui ibi

(*) Adhuc uſque ad praeſens ita vocitatus.

Miſſam tunc celebrabat, ſe abſcondit; ſed evadere non potuit. Ibi verò cultris percuſſus eſt, & foris eductus de Palatio illo projicitur, & pedibus ejus funem ligaverunt, ſicque per civitatis plateam uſque ad Carnariam (L) Sancti Laurentii, heu miſer, lapidibus obrutus productus eſt. Et eo defuncto, populus civitatis furore arreptus, domum Potonis Spitametae, & Joannis, & Guislitii Judicum, & Tranſonis, & Laurentii, et Lodoici medici deſtruxerunt. Ipſi verò, et Dauferius Judex, populi caventes ſuperbiam ad Montemfuſcum fugiunt. Continuò communitate intra ſe ordinatâ, populus fere totus juravit, ut ex tunc, et ſeptem annis completis, et quadraginta diebus non eſſet habitator civitatis praedictus Poto Spitameta cum aliis ſupradictis, qui civitatem exierunt.

Eodem anno Joannes Abbas S. Sophiae octavo die ſtante menſis novembris mortuus eſt, & Franco, qui tunc erat Manſionarius electus eſt. Audiens autem praedictus Pontifex mortem Rectoris illius ſic contigiſſe, dolore turbatus valde, civitati Beneventanae minatur ultio-

(L) *Sicque per civitatis plateam uſque ad Carnariam S. Laurentii, heu miſer, lapidibus obrutus, productus eſt.*] *Per plateam Beneventi*, inquit, non *per plateas*; quae tunc quoque e Sacro Beneventano Palatio, in ſumma urbis re, & nomine regione ſito, ducebat recto, nec minore itinere, quam omnis ejuſdem urbis oſtenderetur, nuncque extendatur longitudo, ad Portam S. Laurentii, in regione poſitam inferiori. Apud quam exterius de more erat *Carnaria*, fuitque etiam ad Salernitanae urbis Portam Novam, & ad Capuae Portam pariter Novam, ſive Caſtelli olim, nunc dictam Portam Neapolis: hoc eſt locus ſub dio, muris ſeptus, ad quem ſuſpendii morte, unde ei fortaſſe nomen: nam latinè eſt *Carnarium* cella, ubi caro ſalſa ſuſpenditur; alterove ſupplicii genere perempti, ſed & viliſſima capita ſemihumanda comportabantur, Italicè tunc dictus: *Carnaro*, & *Carnajo*, quem Florentina Academia in ſuo Dictionario, in verbo, *Carname*, valere ait, *ſepoltura comune di Spedali, o di ſimili luoghi* (*).

(*) Si itaque dicas ad Eccleſiam S. Laurentii, ſitam etiam num extra praefatam Beneventanae urbis Portam cognominem, ubi vetuſtiſſimorum etiam operum rudera apparent, & ad ejus noſocomion, quod inibi fuerat, ſpectaſſe id genus ſepulturae, atque *carnariam*, non repugnabo.

tionem pro tali facinore inſectari. Continuò conſilio accepto miſerunt ad praedictum Pontificem Legatos, qui dicerent mortem Rectoris per ſtultos, & viros iniquos adveniſſe, rogantes, ut Rectorem idoneum mitteret, & pacem donaret Beneventanis. Pontifex autem conſilio accepto Dominum Girardum Cardinalem Rectorem nobis mandavit.

Anno 1129. Dom. Incarn. Hoc anno praedictus Papa Honorius Beneventum venit, & menſe auguſto praedictum Franconem Abbatem monaſterii S. Sophiae conſecravit, & precatur Beneventanos, qui communitatem fecerant, ut praedictum Potonem Spitametam cum jam dictis civibus, quos de civitate ejecerant, revocarent Beneventum, quod obtinere non potuit. Unde Apoſtolicus valdè iratus de Benevento exivit, & ad Vicum quendam, qui dicitur Leocabante, ſeceſſit, & rogavit praedictum Ducem Rogerium, qui ibi morabatur, ut in menſe majo venturo cum exercitu veniret, & de civibus Beneventanis ultionem acciperet, quod Dux ille ſacramento juravit taliter facturum. Inde Apoſtolicus ille ad caſtrum Ceppaluni adivit, & civitatem praedari fecit, & ſic valde iratus Romam repedavit. Et hoc anno corpora Sanctorum Januarii, Feſti, & Deſiderii Roffridus tunc Archipraeſul foras produxit de Altari, in quo antiquo tempore jacuerant, & revera non honeſtè, ſicut decebat loco illo manebant: Unde in Baſilicam, quam Gualterius Tarentinus Archiepiſcopus, pro Sanctorum illorum dilectione conſtrui fecerat, magno cum honore, & laetitia, praedictorum Sanctorum oſſa collocata ſunt, nobis videntibus, & illorum oſſibus oſculantibus.

Eodem anno Dominus Papa Honorius medio menſe februario viam univerſae carnis ingreſſus eſt ad Dominum: Et Dominus Innocentius electus eſt, poſt quem Innocentium die ipſo ad horam tertiam Petrus Portuenſis Epiſcopus Petrum filium Petri Leonis elegit pro Anacleto,

cleto. Deinde Innocentii illius electionem damnantes, Anacleti Pontificis electionem confirmabant: cumque Leo Frangepanem, qui partem Innocentii ſequebatur, electionem Anacleti audiviſſet, cepit Romanos cives fideles ſuos, & amicos exhortari, ut ejus faverent auxilio. Inde Leo germanus praefati Anacleti aerario aperto, totum fere populum Romanum rogavit, ut juxta vires fratris, electionem tueretur, quod & factum eſt. Sicque ab utraque parte graviter civile bellum ſaeviſſimum inceptum eſt.

Anno Dom. Incarn. 1130. menſe martii VIII. Ind. Cum praedictus Anacletus electus fuiſſet, Beneventanis mandavit, qualiter ipſe electus fuiſſet, et ut Beneventani ſibi facerent fidelitatem. Praefatus igitur Innocentius conſecratus Pontifex videns Populi Romani diviſiones, et civilia bella quotidie oriri, conſilio habito, ultra montes perrexit ad Regem Francorum, et ad alios Romanae Sedis fideles, qui honeſtè, et diligenti cura ab eis ſuſceptus eſt. Continuò apud Rhemenſem civitatem Synodum celebravit; ad cujus Conventus praeſentiam Archiepiſcopi, et Epiſcopi fere centum (ſicut accepimus) et quinquaginta, convenere. Ibi Anacletum illum, et ejus fautores vinculis excommunicationis alligavit.

Eodem anno praedictus Roffridus Beneventanus Archiepiſcopus mortuus eſt; et Landulphus filius Roffridi de Garderiſio electus eſt in Archiepiſcopum.

Eodem anno praedictus Anacletus venit Beneventum; deinde Abellinum civitatem ivit, et cum praedicto Duce Rogerio ſtabilivit, ut eum Regem coronaret Siciliae. Et his ſtatutis, Anacletus ille Beneventum revertitur, et Dux ipſe Salernum, deinde Siciliam remeavit. Anno igitur ipſo praedictus (M) Anacletus Cardina-

(M) *Anno igitur ipſo praedictus Anacletus Cardinalem ſuum, Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Pa-*

dinalem ſuum, Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Palermitana in Regem coronavit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite ejus poſuit, cui non dignam retributionem impendit. Et eodem anno ipſe Anacletus conſecravit Romae praedictum Landulphum Archiepiſcopum. Et his omnibus actis, idem Rex Rogerius, exercitu congregato, comprehendit Amalphiam; cum-

Palermitana in Regem coronavit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite ejus poſuit, &c.] De Rogerio in Regem coronando convenerat primùm inter ipſum, & Anacletum apud Abellinum hoc anno, aliquanto ante 5. Kal Octobris: & deinde praedicto die Anacletus, jam Abellino Beneventum reverſus, Diploma conſcripſit de Regio titulo, ac Regno eidem impertiendo, quod proſtat apud Baronium; & tandem in Dominicae Nativitatis proxime ſubſecuta celebritate ea coronatio peracta eſt apud Panormum ordine, quem expoſuit ſuperioribus verbis Falco, ſed fuſius Alexander Teleſ. lib. 2 cap. 1. & ſeqq. Sed haud latet me eſſe, qui affirment, non ſemel, ſed bis, nec tunc primum, ſed anno antecedenti, Idibus Maji, Rogerium, proprio arbitrio perſuaſum, Regiâ ſe coronâ, etiam apud Panormum, redimitum fuiſſe per manus quatuor Archiepiſcoporum; Beneventani videlicet, Campani, Salernitani, & Panormitani, adſtantibus compluribus aliis Epiſcopis, Abbatibus, ac viris religioſis, praeter Dynaſtas, nobileſque milites admodum frequentes. Qui ejuſce narrationis auctorem ſe habere contextantur ineditum Chronicon Maraldi, nec dicunt quantae antiquitatis, Monachi Carthuſiani; quibus facile aſſentiri non poſſum, tacentibus omnibus antiquis, & praecipuè Alexandro Teleſino, qui Rogerii benevolus, & familiaris coronationem ejus ſummo ſumptu, hominumque omnis conditionis frequentiâ in Dominicis Natalitiis, ac perinde in exitu anni 1130. Antipapae Anacleti auctoritate actam, & a Falcone deſcriptam, literis cum conſignet; haud antecedentem, vel in ipſius Rogerii gratiam, ſiluiſſet, nec pompa, nec Antiſtitum, Procerumque minori conventu, quin nullo tunc in Romana Eccleſia ſchiſmate vigente; ſed Honorio ſedente, Rogerii eo temporis momento amiciſſimo, celebratam: uni Fazello ſuperiori ſeculo deſcriptam Decade 2. lib. 7. ſed vah quam inconvenientia ſimul componenti! Sane quiſquis ille fuerit Maraldus, is quidem unius tantum meminit coronationis, ſicut facit Fazellus; & praeterea non incongruè coronam Rogerio a praefatis Archiepiſcopis impoſitam, eſt commentatus; quippe Regem, qui Siciliam, cujus Metropolis Panormus, cunctamque Cis Tyberinam Italiam, Beneventano olim, Salernitano, & Campano Principatu fere comprehenſam obtinebat, ab Archiepiſcopis earundem urbium condecebat coronari; quibus ſuos Principes inungere, ex antiquo more, & Privilegio competebat; atque eâ ratione veluti quadruplici corona unico actu redimiri, ad inſtar ſcilicet quatuor Dynaſtiarum eodem ab Rege ſub uni-

cumque praedictus Anacletus, ut ſupra cum Duce Rogerio apud civitatem locutus eſſet Abellinum, Beneventum revertitur, et conſilio accepto vocari fecit praedictum Joannem, et Dauferium, et Benedictum Judices, et Lodoicum medicum, et Potonem Spitametam, et accipiens ab eis ducentos ſolidos reduxit illos in civitatem, et omnes illorum poſſeſſiones conceſſit eis: deinde cum illis, et aliis ſuis fautoribus tractavit, quomodo communitatem frangeret, quae infra civitatem conjuraverat a tempore mortis praenominati Guillelmi Rectoris. Saepiſſime etenim relatum fuerat, quod ob ejus infeſtationem; et civitatis detrimentum communitas illa fuiſſet ordinata, maxime a tempore praedicti Papae Honorii, quatenus idem Papa eis, qui Rectorem illum interfecerant, nocere non poſſet. Item ſibi narratum fuerat, quomodo idem Pontifex Honorius Beneventum veniſſet poſt mortem praedicti Rectoris, et cum civibus ſatis, ſatiſque fuiſſet locutus, ut Judices illos, qui ab illius mor-

unico Regno poſſeſſarum; nam id antiquitus exemplo, ut autumabant, petito ex Sacris literis uſurparunt: atque ut Hincmarus Epiſcopus Remorum in coronatione Caroli Calvi de Regno Lotharii Metis acta in an. 869. quae extat unà cum ejuſdem Regis Capitulis, eſt ad Populum praefatus, *Reges quando Regna obtinuerunt; ſingulorum Regnorum ſibi diademata impoſuerunt*. Et praeterea non ab uno Epiſcopo, ſed a pluribus ſimul coronam Regi imponi ſolitam, quod in priori illa Rogerii coronatione obſervatum fuit, Maraldus tradidit, ex altera ejuſdem coronationis Caroli Calvi deſcriptione, adjectâ ad finem praefatorum Capitulorum clarè patet. Sed ad veram, & a noſtro Falcone deſcriptam Regis Rogerii coronationem, ut me convertam; *Princeps Robertus Capuanus*, ait ille, *coronam in capite ejus poſuit*; quod ſcilicet ſuae dignitati, qua ceteros omnes Barones, ipſumque Sergium Mag. Militum Neapolitanum, ut eſt apud Teleſinum lib. 2. cap. 1. Rogerio tunc obnoxios ſupereminebat, ac ſubjectioni, qua eidem obſtrictus erat, concedens fuit: nam Roberti Patruus, & deceſſor, Princeps Richardus II. ut perhibet Gaufredus Malat. lib. 4. cap. 26. *homo* Rogerii quondam *Apuliae Ducis factus fuerat*, cujus Ducatus jam ad praeſentem Rogerium pervenerant jura; ſimillimoque exemplo legitur apud Rigordum coronatus Remis Philippus Rex Francorum a Rhemenſium Archiepiſcopo Romanae Sedis Legato, *aſtante Henrico Rege Angliae, & ex una parte ſuper caput ejus ex debita ſubjectione coronam portante*.

morte Rectoris exultaverant, in civitatem permitterent introire, et ad domos eorum, quamvis deſtructas, remeare, quod obtinere non potuit. Unde, ut praediximus, idem Pontifex Honorius valde iratus de Beneventana civitate exivit, et cum Duce Rogerio de civitatis tractavit deſolatione. His, et aliis multis praedicto Anacleto de Communitate illa ſic ordinatâ relatis, continuò conſilio praedictorum Judicum, et aliorum ejus fautorum communicato, Anacletus ipſe Robertum Capuanum Principem, qui tunc ſibi favebat, vocari praecepit, ut virtute militum copioſâ ſtipatus ad eum feſtinaret, qui nunciis acceptis, ſicut manducaverat, acceleravit. Confeſtim fractionem communitatis faciendam cum eo diſponens, precatur eum, ut ſuper hoc viriliter auxilietur. Quid multis? die conſtituto in octavis quidem Epiphaniae, et praefato Principe cum ſuis inſiſtente, vocatur Rolpoto de Sancto Euſtaſio, qui praecipuus ſuper illa videbatur communitate ferventior, et Beneventus (*) de Joanne de Rocca (N), et Roffridus de Anſelmo, et Dauferius Barbae majoris, aliique ejuſdem Rolpotonis ſequaçes, qui acciti in palatio Dacomarii, ubi tunc Anacletus ipſe, conſilio celebrato, morabatur, conveniunt, ut, quid Anacletus peteret, audirent. Ex adverſo denique Creſcentius tunc Rector fere quadringentos ſuos vocaverat fautores armatos, ut eos vocatos ſine audientia caperet. Continuò Anacleti fautores ſic armati, et Principis vigorem habentes, inſurgunt, armiſque eductis Rolpotonem

 illum,

(N) *Et Beneventus de Joanne de Rocca*) Recte quidem, non *Benevenutus*. Sicuti vir alter apud Falcandum ab nomine urbis Salerni: *Salernus* eſt appellatus, ita & hic a Benevento. *Beneventus*. Horum itaque filii ſi a genitorum nominibus ſors tuliſſet, ut gentilitia traxiſſent cognomina, facile nunc non nemo gentes ſic denominatas genus duxiſſe ex Principibus earumdem urbium autumaret: ſcilicet quoniam pari ratione plures familias a poſſeſſis locis, & oppidis appellatas conſtat: At patrii etiam loci nuncupatio in ſtirpis nomen ſaepius tranſivit, quod notum.

(*) Al. Benevenutus.

illum, et cunctos, qui cum illo venerant, turpiter comprehendentes in palatio illo Dacomarii vinctos tenuerunt, deinde per plateas eorum amicos inventos comprehenderunt. Joannem verò quendam, ut ita dicam, Jocularium, ultra quam credi poteſt, lapidibus, gladiiſque diverſis trucidant, et vulneribus multis afflictus de eorum manibus ſemiviuus evaſit, qui plures poſtea advixit annos. Cumque praefatus Rolpoto cum ſequacibus ſuis taliter captus fuiſſet, ſtatuit praedictus Anacletus, ut Perſicum, et Roffridum Judices caperet, qui actibus illorum conſenſerant, et quorum conſilio longo ſic tempore communitas illa regnaverat. Praedictus autem Perſicus, et Roffridus Judices hujuſmodi conſilia per amicos ſentientes, civitatem ſilentio exeuntes manus Anacleti, et inimicorum evaſerunt; ſicque per dimidium fere annum exulaverunt. Audiens itaque praedictus Anacletus ſic Perſicum, et Roffridum diffugientes, mirabiliter contriſtatus eſt, et mirabatur, quomodo ejus conſilium eſſet patefactum. Excogitaverat enim, ut ſi Judices illi capti fuiſſent, in Siciliam illos captivos, Beneventum nunquam reverſuros, tranſmitteret. Et his actis a compluribus praedicti Rolpotonis amicis Anacletus ille rogatur, ut Rolpotonem illum a vinculis ſolvat, qui orationibus eorum favens, a vinculis eum abſolvit, qui ſacramento firmavit jam amplius Communitatem illam, vel aliam nunquam tenendam. Alios verò ejus ſequaces ſacramentis ligatos de civitate projecit, ut ſine ipſius Anacleti voluntate, vel ſui Rectoris non ingrediantur Civitatem. Quibus omnibus ita peractis, praedictus Anacletus die Kal. martiarum Salernum ivit, deinde conſilio accepto Romam redeundi diſpoſuit. Cumque de captione praedicti Anacleti Rolpoto ille evaderet, cepit mirabiliter, mirabiliuſque multas, variaſque in pectore moliri machinationes, qualiter contra Anacletum, et ejus fautores, qui ſe turpiter comprehenderant, & quorum inſtitutione hortum ſuum vendiderat ſexaginta Romanatos, quos

quos praedicto dederat Anacleto ; ajebat quidem Rolptoto ille ,morti ſe prius velle ſuccumbere , quam captivitatem ſuam, & amicorum ſuorum impunitam dimitere . Coepit itaque nova quotidie experiri conſilia, & contra ſuos adverſarios torvo ſemper vultu, & animo excogitare.

Anno 1131. Dom. Incarnat. menſe Martio : Diebus non multis evolutis praedictus Beneventus cum ſequacibus ſuis, VIII. die intrante menſis Maji, armis acceptis , Beneventum ingrediuntur , & domum ipſius Dauferii Baſaforte aſcendunt, ibique audaci animo permanſerunt. Miſerunt itaque amicis ſuis, ut ipſis in plateam propalatis unanimiter ſubveniant, & de adverſariis ſuis accipiant ultionem, quorum conſilio de civitate expulſi fuerant: nec mora, praedictus Beneventus, & ejus ſequaces caeperunt viriliter gladiis, lapidibuſque debellare. Audiens igitur praedictus Creſcentius Rector, ſic eos audacter civitatem fuiſſe ingreſſos, turbatus animo, & valde admirans campanam Palatii pulſari praecipit, quatenus omnes ſui fautores curſu rapido ad eos ejiciendos feſtinent. Quid plura? armis eductis ad domum Dauferii Baſaforte deſcendunt, & viriliter defendere conantur, ne ſic civitas ab eorum invaſione turbetur. Beneventus autem , & ſocii ejus amicorum ſuorum auxilium non adeſſe aſpiciens, domum illam Dauferii aſcendunt , & per domos alias diffugientes, & plateas , de civitate exeunt , & de manibus perſequentium incolumes evaſerunt , & eis ſic fugientibus domum praedicti Dauferii , & aliorum , qui eis conſenſerant, proſtraverunt . Ab illo autem die diſcordia multa , & inaudita inter concives orta eſt . Perſicus interea , & Roffridus Judices , timore inimicorum coacti civitatem Beneventanam ingredi non audebant; tandem cognoſcentes, praedictum Anacletum Capuanam Civitatem applicuiſſe, ut Romam reverteretur, habito conſilio, civitatem ipſam Capuanam audacter ingrediuntur. Inde Robertum Prin-

 cipem

cipem tunc Anacleti fidelem ſuppliciter precantur, ut ejus interceſſione amorem Anacleti invenire mereantur, & licentiam ad poſſeſſiones ſuas remeandi. Robertus, itaque Princeps abſque mora, Anacletum adiit, & eum prae dilectione eorum invenienda pulſavit. Quid multis? petitionibus Principis Anacletus favens, literis datis, licentiam redeundi, & ſecurè habitandi in civitate eis largitur; ii vero redeuntes ad Portam Sancti Laurentii pervenerunt, diſponentes ad propria, fronte libera, ſicut ab Anacleto acceperant, reverti. Sed turba Inimicorum copioſa, ſimul cum praedicto Creſcentio inſurgens, crudeliter, ne introirent, minatur. Ipſi vero proterviam eorum, & minarum copiam ſentientes, ſalutis conſilium arripiunt, & ad praedictum ſunt reverſi Anacletum, qui adhuc Capuae morabatur. Continuò pedibus ejus proſtrati, omnia, quae dicta, quaeque facta ſuper ſe fuerant, è veſtigio retulerunt. Anacletus igitur ſuper hoc iratus, cepit contra Beneventanos mirabiliter minari. Tandem ex conſulto Principis eos ad civitatem remiſit, dans eis Cardinalem ſuum, ut eo viſo, & audito fidem darent, eoſque pacificè ad propria eorum reverti permitterent. Venerunt itaque cum praedicto Cardinali, quo audito, omnique depoſito furore cum civibus cives ipſi permanſerunt. Interea praefatus Rolpoto amicorum ſuorum fretus auxilio die, noctuque nova ſemper conſilia, & conventicula ſuper praefato Creſcentio, & ejus conſpiratoribus palam quandoque, privatim aliquando, adinveniebat. Tractabat quidem Rolpoto de Creſcentio, & ejus conſentaneis ultionis poenam accipere, reminiſcens doloris, & captivitatis, ſimulque horti ſui venditionis, & qualiter ſexaginta romanatos per eos perdidiſſet. Praedictus autem Creſcentius Rolpotonis illius, & ejus amicorum murmur, & minarum terrores deprehendens de Palatio Curiae deſcendit, & apud Monaſterium S. Sophiae permanſit: relatum ſiquidem ei fuerat, quod ſicut praedictus Guillelmus

Digitized by Google

mus Rector, ita & ipſe in Palatio trucidari diſponebatur, qui quidem ferociam talem, & mortis aſperitatem devitans, quaſi ſecurus infra ipſius Monaſterii clauſtra manebat. Amici igitur ipſius Creſcentii, & praefati Judices ad eum animosè conveniunt, & (*) Curiae ſtatum ſimul cum eis obtineat. Ipſe vero Creſcentius hortationibus eorum, & monitis nullo voluit modo favere. Nam per amicos revera ſuos ſaepe ei referebatur, quod ſi Palatium reverteretur, membratim eum dividerent morte inopinatâ; unde, ut praediximus, Creſcentius ipſe minas illorum, & terrores devitans, infra idem Monaſterium uſque ad feſtivitatem Sancti Angeli, quae III. Kalend. Octobr. colitur, moratus eſt. Cernens praeterea praedictus Creſcentius Rector Rolpotonem illum, & ejus auxiliarios die, noctuque minarum terrores, & convicia ſuper ſe exercere, & evidenter ſuper eum velle inſurgere, cepit cum fautoribus ſuis ſtudiosè tractare, qualiter tanti veneni mortiferi flammas poſſet extinguere. Praedictus interea Rolpoto horis omnibus minabatur, quod ſi Creſcentius ipſe ſexagintà romanatos, quos Anacletus ei abſtulerat, ei non reddidiſſet, remotâ omni caligine, de corpore ejus inauditam ſumeret ultionem. Advocans igitur praedictus Creſcentius ſuos omnes fautores, cepit cum eis agere, quid ſuper hoc eſſet faciendum. Pars quippe ejus amicorum diligenter, & dolo remoto, Creſcentium illum hortatur, & monet, ut illos ſexaginta romanatos de Curiae regalibus praedicto redderet Rolpotoni, quatenus vel ſic a tanta ruina, & timoris tempeſtate ſecurè poſſent permanere. Ad haec Creſcentius ipſe coram eis ajebat, ſe romanatos ipſos ei reddere dubitare, praecipuè cum Anacletus ille in ſcriniis ſuis pecuniam illam detuliſſet. Unde timens aſſerebat, quod ſi pecuniam illam ſine Anacleti conſilio redderet, proculdubio ejus incurreret furorem. Dum haec,

(*) Al. *ut*.

haec, & alia Beneventi geruntur, Creſcentius ipſe legatum ſuum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quae ei acciderant, & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablatâ, ipſe cum amicis ſuis mortem quotidie expectaret. (O) Inſuper, quod pro ipſius Rolpotonis timore de palatio deſcendiſſet, & infra Sanctae Sophiae Coenobium permanſiſſet: nunc vero & de pecuniae illius redditione, & de caeteris, quae ad vos miſimus, quid ſit agendum, nobis remittatis. Praedictus itaque Anacletus hujuſmodi ſiniſtrum accipiens legatum, dolore cordis turbatus, vocari fecit quoſdam ſuorum amicorum, & cum eis, quid facto opus eſſet, tractavit. Quaedam vero pars ejus amicorum, ut redderetur pecunia, pro qua Rector ejus, & civitas turbata trepidabat, confirmavit. Sed Anacletus, ut erat viperei cordis, dejecit conſilium, & Creſcentio delegavit, pecuniam illam non reddere. Vitâ enim comite, ipſe Beneventum veniret, & tempeſtatis hujus turbinem ad portum perduceret ſalutis. Reverſus igitur ab Anacleto Legatus literas haec omnia continentes praefato dedit Creſcentio; qui magis, magiſque confiſus literarum continentias adimplevit. Audiens autem praefatus Rolpoto Anacletum ſic praecipientem, & Creſcentium reddere dubitantem, cepit ferventius inflammari, & cum Roberto Principe Capuanorum, & Rainulpho Comite meditari, qualiter de Creſcentio Rectore, et ejus amicis, qui cauſa perditionis

(O) *Legatum ſuum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quae ei acciderant; & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablata ipſe cum amicis ſuis mortem quotidie expectaret, &c. nunc verò, & de pecuniae illius redditione, & de caeteris, quae ad vos miſimus, quid ſit agendum, nobis remittatis.*) Diſſonam qui videas eodem in contextu ſermonis formam uſurpari, ne deeſſe hic quicquam ſuſpiceris; ſicuti nec ad ann. 1137. ubi omnino par legitur eloquutio: non enim infrequens fuit ea variatio apud Auctores mediae aetatis. Vide Hiſtoriam Miſcell. lib. 15. ubi de Juſtino Imp. & Anaſtaſium Bibl. in Silverio bis, & in Vigilio: omitto Anonymum Salernit. ineditum, & fort. alios.

nis ejus fuerant, ulciſcatur, quod poſtea rei probavit eventus. His, et aliis conflictationibus inter ſe habitis; et pro multis antiquis inimicitiarum generibus, quae ad memoriam ducebantur, concordia illa ad fructum tranquillitatis perduci non potuit. Praefatus igitur Princeps, et Comes Rainulphus Rolpotonis illius dulcia audientes colloquia, et aureas, argenteaſque pollicitationes, ſacramentis communibus juraverunt, cum res, et tempus expoſtularet, ſibi adinvicem ſubvenirent. Sed ne tempus tarditatis me apprehendat deſcribendi, ad ea quae neceſſaria imminent, et opportuna videntur, ſuccincte feſtinemus. In ſubſequenti igitur tractatu, vitâ comite, deſcribemus, qualiter praedictus Creſcentius cum praedictis Judicibus, aliiſque eorum amicis, et alii fere quadringenti tali inventâ occaſione de civitate fuerunt exulati. Plura etenim veritate munita, et quae ipſe viderim omni remotâ dubietate, ſi ſingillatim deſcribere vellem, et tempus deficeret, et ego, licet incultus, ſub tanti laboris ſudore defeſſus ſuccumberem. Nihil etenim lectoribus, et audientibus proderit mendacia proferre, et vanitate repleta, cum tot, ut praedixi, vera habeantur, quae Domino favente, ad poſteritatis memoriam ducere curamus.

(P) Anno igitur 1132. Dom. Incarnat. menſe Martio IX. Indict., Luna ſplendorem ortus ſui derelinquens in ſanguinis colorem converſa eſt, quam nos aſpicientes, prodigium fore credidimus. Hoc anno praedictus Anacletus venit Salernum. Et praefatus Rex Rogerius videns Tancredum de Converſano, virum utique prudentem, et animoſum, rebel-

lem

(P) *Menſe Martio VIII. Indictionis*) Scribe *X. Indictione*. Et an. 1135 *Indictione XIII.* non *XII.* Nec de recta ſdubites annorum conſignatione, quibus ceterae omnes bene competunt a Falcone aſſignatae Indictiones; & praeterea apprimè eis conſentiunt temporum characteres pluribus hujus Chronici locis deſcripti, ſcilicet ad an. 1109. 1114. 1120. 1132. & 1137.

Digitized by Google

lem ſibi, et reſiſtentem, conſilio habito, exercitum congregavit, et ſuper caſtrum Brindiſii ejuſdem Tancredi feſtinavit, et illud terrâ, marique obſedit, ſicque mirabiliter expugnatum ſuae illud obtinuit poteſtati, et his actis ſuper civitatem Barenſem exercitu convocato feſtinavit. Nec mora; civitatem illam diverſis cepit expugnare machinationibus: per quindecim verò dies civitas illa obſeſſa, et expugnata eſt (Q). Tandem civium Barenſium traditione manifeſtâ (*), civitas ipſa ad Regis poteſtatem tradita eſt, et civitate ipſa ſic comprehenſa, Grimoaldus (**) Princeps, vir valde mirabilis, et bellicoſi ſpiritus a quibuſdam concivibus captus eſt, et ad Regis poteſtatem perductus, quem Rex ipſe confeſtim captivum cum uxore ſua, et filiis ad Siciliam mandavit, ſicque totam Apuliam ſuae ſubegit poteſtati. His ita peractis minabatur Rex ipſe Principem Robertum, et Rainulphum Comitem exhaeredare. Eodem anno Rex praefatus deprehendens Comitem ipſum Rainulphum convicia multa, et afflictiones Mathildi uxori ſuae inferre ejuſdem Regis ſorori, quam, ultra quam credi poteſt, diligebat, conſilio habito, ipſam ſuam ſororem vocari mandavit, quam honeſtè accipiens eam dulcibus colloquiis conſolatur, et eam in Siciliam mandavit. Hoc anno

(Q) *Tandem civium Barenſium traditione manifeſtâ Civitas ipſa, ad Regis poteſtatem tradita eſt.*) Non igitur vi capta a Rogerio fuit Baris; ſed ejus cives proditionem fecerunt, nempe poſt tres fere hebdomadas obſidionis, ut ait Alexander Teleſ. lib. 2. cap. 21. qui non in aliam ſententiam eſt capiendus. Idque Falconis plane denotat ſermo, uſurpari ſolitus iis, qui in forenſibus concertationibus judicio victi manus dabant, ac manifeſtare ſe de re injuſtè poſſeſſa, hoc eſt eam legitimis dominis renunciare, publico ſcripto profitebantur. Sic etiam Aymoinus lib. 5. cap. 5. de Barcinone ab Imp. Ludovico Pio recepta. *Tradita*, inquit, *& patefacta civitate* (quod idem valet, ac *manifeſtata*) *primo quidem die cuſtodes illùc Rex deſtinavit.*

(*) Al. *manifeſtata*.

(**) Ex ſtirpe quidem Principum Beneventi ante expulſionem Radelchiſii in aliquo illius Principatus loco translatus, ut vitam, ſtirpemque adſervaret ſuam.

anno Rex ipſe praedictum Principem, et Comitem Rainulphum cum ducentis militibus ad auxilium praedicti Anacleti Romam delegavit, et eis euntibus, ſicut praedixi, uxorem jam dicti Comitis, et filium, et civitatem Abellinum ei abſtulit; cum autem Princeps, et Comes Roma reverterentur, turbati animo, et dolore immenſo percuſſi mirabantur, qualiter Rex ipſe ejus uxorem abſtuliſſet, praecipuè tamen Comes Rainulphus, cujus uxor chariſſima, et filius ſic ablati fuiſſent, palam quandoque, aliquando privatim lachrymis conquerebatur manantibus, injuſte conjugem, et filium perdidiſſe. Inde per se ipſos, et amicos eorum praedictum Anacletum rogaverunt, ut a Rege Rogerio impetraret reddi filium, et uxorem. Anacletus igitur Regem per nuncios precatur, ut uxorem Comiti redderet, et filium, quod obtinere non potuit. Unde Comes ille dolore accenſus, ultionis tempora rogabat. Quid multa? cum praedicto Principe, et Magiſtro militum Neapolitanorum, et aliis amicis alligatus, cum duobus millibus equitum, et pedeſtrium multitudine propalatus exivit. Exivit quidem laetanti animo, et intrepidus; et morti primum ſuccumbere deſiderabat, quam exhaeredatus ab illo aliena peteret, et incognitas partes adiret. Famam vero Barenſis civitatis, et Grimoaldi Principis, et Tancredi, quos olim dilexerat, ante oculos ferens, et qualiter eos afflixerat malis, mori gladio orabat, et enſe deficere, quam tali, tantâque Regis poteſtate colla ligare. Nec mora; Princeps ille, et Comes, ut fati ſumus, cum duobus millibus equitum, et peditum armatorum magnitudine innumera pugnaturus, et defenſurus a Regis propoſito in planitiem Montis ſardi caſtrametati ſunt. Coelorum quidem ſuppliciter precantur, ut coeleſti accincti auxilio minas Regis, et timorem evadere poſſint. Quotidie Comes ille ſuos lachrymando orat, et monet, quatenus ſolius Dei fiduciam habentes; timorem abijciant, et terrorem deponant; glorioſius quidem

dem toto mundo narrabitur, nos in juſtitia confidentes, & propria tueri & mori primùm in ore gladii, quam pati alienas manus nobis viventibus noſtra invadere, & de civibus delicatis peregrinos efficere. Vox itaque omnium una efficitur, & ad illorum petitiones vertuntur; ſicque die, noctuque invigilantes coeleſtem victoriam invocabant. Cumque, ut ſupra diximus, Rex Rogerius civitatem Barenſem ſuae ſubjugaſſet poteſtati, & Tancredum de Converſano a totius Apuliae finibus expuliſſet, exercitu viriliter, acriuſque congregato, circa Beneventanos fines advenit. Continuo in planitiem Pontis Sancti (*) Valentini civitati proximam, Rex ipſe XIII. die menſis Julii intrante caſtrametatus eſt. Deinde conſilio accepto Legatos Roberto Principi Capuano, & Comiti Rainulpho mandavit, ut juſtitiam ſibi ex multis, variiſque querimoniis conſequatur. Princeps autem nunciis auditis in conſpectu omnium ſuorum taliter reſpondit. Sciat revera Rex veſter, quem dicitis, quoniam nullo modo ei juſtitiam faciemus, donec Comiti Rainulpho uxorem, & filium reſtaurabit; ſuper etiam Civitatem Abellinum, & Caſtrum (*), quod ſibi abſtulit, in ejus poteſtate largietur. Et legatis illis revertentibus Princeps ille univerſos ſuos milites tria millia fere numero, & quadraginta millia peditum armatorum, quos rogaverat congregari, mandavit, quatenus ad tale, tantumque negotium viribus totis parati invigilarent, & taliter oratio incepta diſcretâ, & diligenti curâ alloquitur. Certiſſimum Domini, & fratres agno-

(R) *Super etiam civitatem Abellinum, & caſtrum, quod ſibi abſtulit, in ejus poteſtate largietur.*) Caſtrum, cujus nomen, vel Auctor, vel Librarius omiſit, Alexandro Teleſ. lib. 2. cap. 22. dicitur *Merculianum*, *quod adhuc Mercogliano vocitatur*.

(*) Pontis *Valentini* potius, quod a Valente Imp. vel aedificatus, vel inſtauratus fuerit, ſuper quem olim Appia decurrebat, ut alibi dictum. Indè pons exciſus, & vulgo *Ponterotto* adpellatus fuit. Nunc reſtauratus veterem denominationem retinet ſuam *Pontis Valentini*.

agnovimus, vos pro libertate veſtra augenda, domos, uxores, filioſque veſtros, & univerſa bona dimiſiſſe, & armis ſolummodo veſtris acceptis, ſolam Dei Salvatoris miſericordiam invocantes, in medium conveniſſe. Audiſtis etenim, & nos veritate perfectâ accepimus, qualiter erga civitatem Barenſem geſſerit, & quomodo talem, tantumque Grimoaldum Principem ab honoris gloria turpiter afflictum exulaverit catenatum. Tancredum verò de Converſano, & ejus probitatem quid memorem? vos ipſi audiſtis, qualiter ei civitates omnes, & oppida dolo invento eripuit, & in tranſmarinas partes eum deſtinavit. Giffredum quoque Comitem ad qualem afflictionem civitatum ſuarum perduxerit, credimus veſtram non latere probitatem: omnes namque potentes viros, & illorum divitias gutture aperto deſiderat, & ne ei reſiſtant, terratenùs ſternit, & in pulverem gloriam illorum ſine aliqua manu pietatis inducit. Heu nefas, & morte digniſſimum! ſic omnium noſtrum gloriam ſitibundo pectore velle conſumere, & gladio evaginato ſine miſericordiae fonte nos omnes ad mortis periculum deſtinare. Succurrite itaque, viri fortiſſimi, & vobis, inquam, ipſis ſubvenite, ut dum tempus auxilii, & conſilii nobis ſupereſt a tanti viri faucibus, & poteſtate effraenatâ liberari valeamus. Sola namque Salutaris (*) Dei fiducia in omni noſtra manet diſpoſitione, & in veſtris armis, quae accepiſtis, omniumque bonorum amiſſione veſtrorum, conſolatio veſtra inflammetur. Conſolandum quippe eſt, ut ſpes in victoria habeatur. Nos pro augendâ libertate ſanguinem volumus fundere, & in alienas manus nullo modo pervenire. Timorem itaque mortis abiiciamus hujuſmodi, & juſtitiam defendentes unanimiter moriamur, ut toto orbe terrarum fama noſtrae virtutis inveniatur. Rex coelorum Dominus, fratres, juſtitiam noſtram inſpiciat, & qui Machabaeorum orationes

(*) Al. *Salvatoris*.

tiones clamantium exaudivit, noſtras dignetur accipere afflictiones. Quid enim prodeſt, dilectiſſimi, turpiter in mundo iſto manere, & afflictionibus ſubjacere, cum poſt multas miſerias, & pericula, quae nobis ſuccedunt, mors ex improviſo horribilis accidit, & calamitatibus noſtris, divitiiſque finem, terminumque imponit? Glorioſius igitur erit pro juſtitia, quam ſperamus deficere, quàm gentis noſtrae mala videre, & periculosè exulati diem claudere extremum. Notum praeterea veſtrae ſignificamus fraternitati, ut pro ſecuritate nobis adinvicem datâ obſides filiorum noſtrorum, & conſanguineorum ponamus; ponendum quippe eſt, & laetanti animo faciendum, ut unuſquiſque noſtrum ſecurus, & timore depoſito alter alteri fidem attribuat, & vigoris alacritatem. Haec, & his ſimilia Principe illo orante, unuſquiſque militum, & peditum, divinâ inſtigante clementiâ, petitionibus Principis conſentaneam dedere concordiam, & ſic ſingillatim filios ſuos unuſquiſque Baronum in Principis poteſtate obſidis loco largitus eſt. Legati itaque Regis a Principe reverſi, è veſtigio cuncta eis injuncta narraverunt. Quibus auditis Rex, conſilio iteratò accepto, nuncios alios eidem Principi legavit, ita continentes: Miramur valde ſuper his, quae Princeps nobis deſtinavit; praecipuè cum ejus ſuaſionibus, & legatis ego in partibus iſtis modò advenerim, pollicens ſe nobis juſtitiam de querimoniis noſtris facturum. Praeſtolamur itaque ejus promiſſionem, & die conſtituto in craſtinum, monemus illum ad juſtitiam nobis ſequendam, deinde, vitâ comite, quid ſuper his opus ſit, faciendum tractabimus. Princeps verò eadem Regi remiſit, quae, & primum mandaverat. Rex autem Rogerius dicta Principis, & Comitis audiens dolore multo accenſus, & quia quod mente conceperat, aliter fieri cognoſcit, ſatis, ſatiſque turbatus eſt. At Princeps (S) continuò

(S) *At Princeps continuò Creſcentium Cardinalem Beneventanum Rectorem*

tinuò Creſcentium Cardinalem, Beneventanum Rectorem, & Landulphum Beneventanum Archiepiſcopum vocari mandavit, quatenus cum quibuſdam ſapientibus civibus Beneventanis ad Regem ipſum feſtinarent, & nuncio accepto, aſſumptis ſecum Beneventanis Judicibus, & triginta aliis probis viris, ad Regem feſtinaverunt. Rex itaque diligenter eos, & honeſtè accepit, deinde cunctis longè, latèque confabulatus eſt, ut ejus amore, & Anacleti fidelitate ſecum alligati, & ſacramenti confaederati guerram adverſus Principem Capuanum, & Comitem Rainulphum facerent. Promittebat ideò pacem civitati Beneventanae daturum, & Beneventanorum haereditates a Normandorum ſervitute, & tributis liberare. Quid multa? Cardinalis haec audiens ſimul cum Archiepiſcopo, et Civibus Beneventum reverſi ſunt. Nec mora: Beneventanorum non modicam partem congregari praecepit, quatenus ſuper his, quae a Rege ac-

cepe-

rem, & Landulphum Beneventanum Archiepiſcopum vocari mandavit; quatenus cum quibuſdam ſapientibus Civibus Beneventanis ad Regem ipſum feſtinarent, &c. *ut ejus amore, & Anacleti fidelitate ſecum alligati, & ſacramento confoederati guerram adverſus Principem Capuanum, & Comitem Rainulphum facerent.*) Capuae itaque Princeps Robertus Beneventanos ad Regem Rogerium ire perſuaſit, ut adverſus ſe foedera cum illo inirent? Quid ſane abſurdius? Sed adverte, ne fallax lectio ad alia a vero aeque aliena commentanda te ſeducat: nam Falco inquit; *Princeps vocari mandavit*, &c. ſcilicet *ad ſe*, & praeterea, quod Card. Creſcentius, & Archiepiſcopus Landulſus *aſſumptis ſecum Beneventanis Judicibus, & triginta aliis probis viris ad Regem feſtinaverunt:* foedera ſcilicet cum eo inituri. Non Princeps igitur, ſed Rex illos vocari mandaverat; *qui in planitiem Pontis S. Valentini, civitati Beneventanae proximam, tertiodecimo die menſis Julii intrante caſtrametatus fuerat*; & per Legatos ſemel, & iterum Principem Robertum interpellaverat, *ut juſtitiam ſibi ex multis, variiſque quaerimoniis conſequeretur*; ſed illum ad debita obſequia ſibi praeſtanda allicere cum nequiviſſet, *dolore multo accenſus, & quia quod mente conceperat aliter fieri cognovit, ſatis, ſatiſque turbatus eſt; & continuò Creſcentium Cardinalem Rectorem Beneventanum* (ſic plane legendum; non *At Princeps continuò*) *& Landulphum Beneventanum Archiepiſcopum vocari mandavit*, &c. (*)

(*) Equidem *Rex* omninò aut *Rogerius* legendum; in originalibus nempe omnibus *R.* ſcriptum quod clariſſimè ex Falconis more aut *Rex* aut *Rogerius* interpretandus, ut patet. *Prat.*

ceperant, conſiliarentur; pars autem populi praecepto Cardinalis favens Curiam Sacri Palatii aſcendit, deinde ordinem rei exponens, et quid civitati pollicetur nominatus Rex, è veſtigio aperiens, conſilium ab eis perſcrutatus eſt. Expoſuit etiam, quoniam ſine ſacramentorum firmatione iſtud negotium agere noluiſſet. Quid longius moror? petitio Regis audita curſu rapido quibuſdam complacuit Beneventanorum. Continuò in ipſo ſacro Palatio cives illi, qui convenerant, Judices primùm Joannes, Perſicus, Dauferius, Benedictus, Roffridus juraverunt, non eſſe in facto, conſilio, vel conſenſu, ut Rex ille vitam, vel corporis membra perdat, aut capiatur, et vivam, et continuam guerram Principi nominato, et Comiti faciant, et alia quae in Capitulari facto legebantur, ſalvâ tamen fidelitate Petri Apoſtoli. Quibus ita peractis Cardinalis de Palatio deſcendit, et per civitatem, quot inveniri ſtuduit, ſacramento eodem alligavit. Cumque taliter a Beneventanis juratum eſſet, fama terribilis civitatem Beneventanam perculſit, et linguis ſolutis vociferabantur alii, quibus ſacramentum illud diſplicebat, quod Cardinalis Creſcentius ſimul cum Archiepiſcopo Landulpho, et Judicibus nominatis, et Beneventanis quibuſdam civitatem Beneventanam Regi Rogerio dare voluiſſet, et in ejus poteſtate largiri. Affirmabant quoque uncias auri a Rege innumeras accepiſſe. Factum eſt autem, cum taliter fama hujuſmodi per civitatem ventilaretur, en ſubitò armis acceptis maxima civitatis turba in plateas exivit, & furore arrepto ſuper Cardinalem Creſcentium inſurgens, in fugam illum perduxit. Cardinalis autem timore coactus civitatem fugiendo deſeruit, & ad Regem feſtinanter acceleravit. Nunciavit itaque omnia, quae Beneventi acciderant, & qualiter in eum lapidibus, armiſque acceptis inſurrexiſſet turba civitatis; Landulphus autem Archiepiſcopus ſic Cardinalem fugientem aſpiciens, Palatium Epiſcopii aſcendit, & ibi timore coactus mora-

morabatur. Quibus ita peractis; populus in unum catervatus, armis eductis, palam vociferabatur, quòd ſacramenta Regi Rogerio noviter facta non obſerventur. Nolumus quidem ſic Regi alligari, & ſacramentis aſtricti in expeditionibus ſuis cum Siculis, & Calabridibus, Apuliſque ſole ardenti, & ſudore fatigati anhelare. In delitiis quidem poſiti, & periculis exercitalibus nunquam aſſueti, cum tali, tantoque Rege conſortia minimè habebimus. His ita praemiſſis memoratus Princeps, & Comes Rainulphus, nunciis acceptis, Beneventanis miſerunt pacis verba, & ſecuritatis dilectionem. Notum ſit vobis, quoniam Princeps, & Comes, & Rao de Fraineta, & Ugo Infans, ſacramentis intervenientibus, dimittet in perpetuum Beneventanis omnes fidantias, & tributa, quae nobis ſolvere ſolebatis; dum tamen neque Regi Rogerio, neque nobis auxiliamen tribuatis. Revera veſtrum auxilium tempore iſto accipere nolumus, civitati providentes, ne tali occaſione civitas Beneventana contrarietatem incurrat; volumus tamen ſecuri tranſire, & timore depoſito ſecuriores manere. Quid multa? licet Cardinali Creſcentio Beneventano Rectori pactum illud diſplicuiſſet, tamen Beneventanis animo libenti ſatis, ſatiſque complacuit. Princeps itaque, & Comes Rainulphus militibus accitis ad Pontemmajorem venerunt, & coram Landulpho Beneventano Antiſtite, & turbâ multâ Beneventanorum, ſicut in ſuperiori tractavimus, ſimul & Rao de Fraineta, et Ugo Infans juraverunt. Juraverunt quoque B. Petro fidelitatem, et in ſcripto ſigillato ordinem convenientiae, et ſacramentorum firmitatem adnotari juſſerunt per omnes civitatis portas ſcriptum ſignatum de convenientia illa ad poſteritatis memoriam diligenti curâ poſitum eſt. Cumque talium ſacramentorum, et convenientiae cum Principe firmiter factae Rogerii Regis aures fama tetigiſſet, ultrà quam credi poteſt, admirans obſtupuit, et dolore cordis perculſus ajebat; quomodo civitas Beneventana,

cujus

cujus auxilium habere putabat, erga Principis, et Comitis Rainulphi dilectionem adhaeſiſſet, revera, ſicut a multis comperimus, non aliâ de cauſa Regem illum circa Beneventanos fines veniſſe, niſi ut Beneventanorum auxilio, et virtute Principem invaderet, et eum in fugam duceret deſolatum. Unde a mentis propoſito decidens, cogitationibus variis frangebatur aſſiduè, et quod mente conceperat, ad effectum non poſſe perducere, oculatâ fide cernebat. Quid igitur, dicebat, ab exteris, Siculiſque partibus hùc adveni, cum in his, quae excogitaverim fortuna volatili animo defecit? Et tali fractus anguſtiâ exercitum ſuum in partes diviſit, et quaſi ad bellandum ducturus acies diverſas exercitus, et manus armatorum inſtruxit. Ipſe verò Rex, ut erat providi animi, et cordis meticuloſi, et ne ab inimicorum cognoſceretur inſtantia, quaſi bellandi, et reſiſtendi adinvenit ſecuritatem. Nocte etenim inſecutâ cubiculariis ſuis, et ſapientioribus conſilii ejus pateſecit exceſſum, et qualiter inde amovere deſiderat, ſignificavit. Continuò clamari voce praeconis juſſit, ut vexillo ejus viſo univerſus exercitus, quâ parte duceretur, conſequatur: Praeconis itaque voce audita, timorem Regis ſentientes, prout poterant, parantur ad proficiſcendum. Nec mora, cohortibus militaribus, et peditum turmis diviſis, fugiendo potius, quàm reſiſtendo, caſtra inde amoverunt. Deum quidem teſtor aeternum, qui cordium occulta cognoſcit; remotio illa Regis in fugam nocturnam, timoremque aſcribi poterit, et memorari. Et Regem illum, cujus potentia coelum hactenus verberabat, nocturnis umbris inſilire per devia, et curſu celeri feſtinare. Mane autem facto circa Salernitanos fines applicuit, ibique fatigatus, et aliquantiſper depoſito cordis timore circa fluenta Montis Atrupaldi quievit (T). Octo

(T) *Mane autem facto circa Salernitanos fines applicuit, ibique fatigatus, & aliquantiſper depoſito cordis timore, circa fluenta Montis Atrupaldi quie-*

Octo verò dies in planitiem Pontis Sancti Valentini Rex ille moratus eſt, et illo taliter ibi morante multa frumentorum confuſio, et ruina mobilium a ſuis peracta eſt. Cumque taliter Rex locum illum fugiendo dimiſiſſet, ad exercitum Principis auditum eſt. Confeſtim Rao de Fraineta catervâ militum accitâ, poſt eum viriliter, et animosè inſequitur: inſequitur eum dentibus ſtridens, et ultionem de eo ſitibundo pectore anhelabat: Noviſſimè quoſdam Sarracenorum Regis, qui eum ſequebantur, Rao ipſe aggreditur, et eos capiens captivos ſecum perduxit; uni vero eorum caput abſcidi praecepit, quod nomine gloriae ad Principem delegavit. Princeps autem caput illud Capuam, ut fama laudis ejus attolleretur, mandavit. Rex autem Sarracenorum ſuorum ſtragem, et captivitatem audiens, ſatis, abundèque condoluit: minabatur inſuper dolore commotus, ut tempore ultionis accepto, vicem redderet pro acceptis. Inde caſtra amovens ad Caſtrum Nuceriam valde munitum, quod praefati Roberti Principis erat, exer-

quievit.) De Salernitanis finibus alibi erit ſermo peculiaris. Nunc adverto, Atrupaldi montem ipſos eſſe colles, quos amnis Sabatus praeterfluit, oppido imminentes *Atrupaldo*: quandoque etiam nuncupato *Atropaldo*, ſive ſi ejus primitiuum nomen retinere malis. *Tripaldo*, quod etiamnum obtinent, cum dicatur *L'Atripalda* pro *La Tripalda*; unde oppidani *Atrium Palladis*, vel *Atram Paludem* nomini occaſionem dediſſe, poetico ſanè figmento, ſibi perſuadent. Sed re vera cum per Langobardorum tempora in adverſa Sabati ripa civitas adhuc ſtaret Abellinum (ibi nunc Monaſterium, & Eccleſia S. Joannis Baptiſtae, & rudera antiquae urbis non obſcura) ſpeculatrix Turris a quodam Paldo in edito colle constructa fuiſſe videtur, dictaque perinde *Turris Paldi*, & per ſyncopen *Tri Paldi*, & tandem *Tripalda*; ad quam plerique Abellinates in patriae excidio, quando ea in tutiorem paulò locum ſecedere coacta eſt, ſe receperint, ſed tandem ad ima iterum ſenſim deſcenderint, tum aquarum ad varia opificia opportunitate, tum erga excavatum ibi antiquitùs coemeterium S. Hipolyſti Mart. devoto cultu allecti: ſicuti S. Felicis apud Nolam, & apud Capuam S. Priſci Chriſti Diſcipuli coemeteria, habitatoribus etiam ab antiquo frequentata fuiſſe conſtat. Sed hoc oppidum in Tabulis Monaſterii Cavenſis de an. 1174. ſcriptum legi *Truppoaldum*, ex Tabularii, ut reor, opinione: qui ab viri nomine ipſum appellatum audierat, nullumque *Tripaldi* vocabulo magis accedere ſentiebat, quam *Truppoaldi*, viris olim imponi conſuetum.

citu congregato feſtinavit. Continuò tubis ſonantibus, et tentoriis paratis Caſtellum illud Nuceriam prope muros, et turres obſedit, et eo acriter circumquaque vallato, Rex ipſe Rogerius praecepit, pontem ligneum frangi, qui ſuper flumen Sarnum poſitus antiquitùs erat, ubi Scafati (*) cognominatur, et fractum illum omninò de loco illo tolli, et amoveri. Dubitabat revera ne Princeps, et Comes Rainulphus hoſtium multimoda manu auditâ obſidionis famâ ſuper eum irruentes ſe ſe affligerent. Securus itaque Rex ipſe Caſtellum illud Nucerium obſiderat, & ex omni parte expugnatum credebat ſuae obtinere voluntati. Princeps igitur Robertus, & Comes Nuceriam taliter obſeſſam ſentientes, mente confuſi mirabiliter dolent, & ſuos omnes convocantes, curſu rapido ad liberandum concurrunt Nucerium caſtrum, quod obſeſſum audierant, feſtinant; citò citiſſimè victorem Dominum invocantes, & gladio mori deſiderant priuſquàm a tanto capiantur invaſore; & eis ſic ſitienter currentibus ad praefati fluminis Sarni oram caſtrametati ſunt. Continuò legatos explorandi deſtinant inquirentes, utrum obſidio caſtelli, ſicut audierant, vera haberetur, & veritate inventâ, tractare inter ſe ceperunt, quomodo obſidionem caſtri illius virili animo liberarent. Noviſſimè invento conſilio, pontem ordinari, & firmari fecerunt ſuper praedictum fluvium Sarnum, & vigore accepto contra Regis acies ad liberandam obſidionem expediti accelerarent. Deinde, ponte illo ſuperpoſito, Princeps ille, & Comes, milites cunctos armatos, & peditum ſuorum copioſam multitudinem tranſire die Dominico, qui aderat, mandavit, quinto videlicet die, poſtquam caſtrum illud obſeſſum fuerat, & eis transflumen euntibus abſque mora, Princeps ipſe ſalutifero uſus conſilio, milites ſuos mille rogatos, in duas diviſit cohortes.

At

(*) Adhuc oppidum extat *Scafati* vocitatum: ibi olim fort. *Scapha* ad Sarnum traiiciendum, quâ poſtmodum ſublatâ, pons ligneus erectus erat.

At Comes Rainulphus, ut erat ſapientis animi, & ad quem doloris magnitudo, & uxoris amiſſa dulcedo ſpectabat, ſimiliter equites ſuos mille numero, & quingentos in quinque diviſit catervas; ducentos verò, et quinquaginta milites ad defendendum Nuceriam tranſmiſerant, qui viriliter contra Regem pugnabant. Cumque, ut dictum eſt, ad praeliandum taliter Princeps, & Comes parati inſtarent, ſubitò ad Regis aures fama eorum pervenit. Quid multa? Praeconis voce pulſatur, quatenus omnis exercitus ad praelium armaretur. Confeſtim armis acceptis coram Rege apparuere; illicò Rex ipſe, ut audivimus, octo acies militum ſuorum, & peditum pugnaturus diviſit: quibus ita diviſis ad invicem applicuerunt. Quantas lachrymàs ab utraque parte armatorum, Lector, ſi adeſſes, aſpiceres, victorem Deum invocantes, ut juſtitiam ex alto inſpiciat, & ſanguinem innocentem liberaret! En ſubitò prima Regis acies contra Principis cohortem inſilivit, qui juxta eorum potentiam defendendo pugnaverunt, & ſic adinvicem aliquantulùm dimicatum eſt. Quibus ita praeliantibus, timor terribilis pedites Principis, & Comitis ex improviſo invadit, & uſque ad flumen nominatum terga vertentes fugierunt: multi verò per pontem tranſeuntes evaſere; alii namque mille, ſicut nobis nunciatum eſt, pontem illum deſiderantes in aquam fluvii ingrediuntur, evadere cogitantes, animas ſuas in gurgite illo amiſerunt, armis eorum bibulis aquis immerſit. Qualis igitur ſtridor, luctuſque morientium accidit? quem ſi ex toto ſcribere voluiſſem, prius me tempus deſereret, quam copia recitandi. Sed redeamus ad cauſam. Secunda itaque Principis manus ſtragem tantam militum, peditumque perſentiens, viribus, animiſque accepis ad Principis intravit auxilium. Regis quoque acies ad Regis juvamen ex adverſo poſitae incurrerunt; ſicque ſpatio interpoſito acriter, duriterque decertaverunt. Revera, ſicut ex ore narrantium qui interſuerunt, audivimus, ſic inſtanti

 ani-

animo pars Regis praeliabâtur, quod Principis acies, fugâ jam inchoatâ, deficiebat ab armis; ſed divinâ providentiâ gubernante, in cujus diſpoſitione non fallitur, juſtitiae partem, ſicut noſtrae fragilitati apparuit, ex alto proſpexit. Comes enim Rainulphus; qui ex adverſo poſitus erat, eventum pugnae jam fallentis aſpiciens, equis concitatis quingentorum militum catervâ ſtipatus, Regem animosè invadit, vigorem illicò, & conſtantiam Principi pugnanti attribuit, & clamoribus ad aſtra levatis expugnabant. Deinde ſecunda Comitis acies accurrit, & Regem atrociter pugnantem aliquantiſper impulit. Quid longius morer? tertia ejuſdem Comitis manus ardenti animo agitata, fatigatos ſuos agnoſcens, ex adverſo exiens, ſicut leonis triduana fames dentibus exaſperata pervolat, & in medio praeliantium intravit, & ſic, Domino auxiliante, in fugam, & ſtragem Rex ille converſus eſt. En clamor populi pugnantis ad ſidera tollitur, Regem fugientem ſignificans, ſuoſque adhortans, ut ſequantur, quatenus victoriâ caelitus conceſsâ de tali, tantoque viro ulciſcatur. Rex autem volens militibus ſuis animoſitatem, conſtantiamque reparare, ne tali infortunio campum dimittant, cepit haſtâ acceptâ obſiſtere, & ſuis fugientibus nomen ſuum manifeſtare: nihil tamen manifeſtatio nominis profuit, nihilque fugientibus auxilii accidit, cum jam talis, tantaque victoria ab excelſo Salvatoris ſolio Principi, & Comiti orta eſt. Rex igitur ſic ſuos, ultra quam credi poteſt, fugientes aſpiciens, haſtam proijcit; de ſola fuga, & vita cuſtodienda cogitabat, & equo mirabili, quem ſuperſedebat, concitato, ut auditum eſt, quatuor ſecum militibus adjunctis fugiendo, & mirabiliter lugendo evaſit. Sicque tantâ diſtrictus anguſtiâ, & mentis calamitate circumquaque ſatiatus, Salernitanam civitatem ad ſolis occaſum introivit. Cives autem Salernitani ſic eum fugientem ſentientes, Regem illum ſuſcepere. At Comes Rainulphus milites armatos accipiens prope civita-

ta-

tatem ipſam (*) Regem illum fugientem inſequitur. Revertitur Comes intrepidus; audierat enim Regem Salernum intraviſſe, & eo revertente ſimul cum Principe, Barones Regis viginti fere numero, & ſeptingentos milites praeter multos alios, quos nominare ſilentio dedimus, comprehendit: alios verò in fugam converſos expoſitos crudeliter fore audivimus. Quid plura? totus Regis exercitus militum, peditumque in fugam, occiſionem, captivitatem perductus eſt; auri verò copiam, & argenti ineffabilem multitudinem, & vaſorum aureorum abundantiam, & veſtimentorum infinitas varietates, & equorum congregationes, & loricarum denſitatem, cunctorumque mobilium, quae in victoria illa capta ſunt, Regem Regum teſtamur aeternum, ſi univerſa, & ſingillatim deſcribere vellem, prius in ſcribendo deficerem, quam univerſa exararem. Quid plura? univerſa illa mobilium glorioſa magnitudo ad poteſtatem Principis, & Comitis pervenit. Laetatur itaque Princeps, et Comes de tali triumpho caelitus ſibi conceſſo. Quibus omnibus ita peractis, fragor victoriae, et Regis fugientis calamitas Apuliae partes, et Siciliae, et totius Italiae intonuit, et ſuper auditis occiſionibus, et Regis terroribus valdè mirabatur. Nemo quidem tempore iſto viventium, recordatur talem tantamque praeliorum ſtragem infra chriſtianos accidiſſe. Cum autem victoriae fama Beneventanam civitatem tetigiſſet, en ſubitò civitatis populus gaudio magno repletus, ad Epiſcopium, et Monaſterium S. Sophiae jubilando convenit; ibique gratias Deo, et Petro Apoſtolo, lachrymis manantibus, egit; deinde cereorum magnorum frequentia, et luminarium lignorum accepta cum clericis, et Presbyteris catervatim ad B. Bartholomaei Apoſtoli Baſilicam, et Monaſterium Sanctae Sophiae vigilias, et laudes perſolventes laetabantur quidem gaudio ineffabili totius civitatis

(*) Scil. *Salerni*.

tatis populus, ac ſi omnis illa victoria a Beneventanis facta fuiſſet. Die verò, quo bellum illud factum eſt, in vigiliis B. Jacobi Apoſtoli habebatur, octavo videlicet Kalend. Auguſti (V).

Hoc anno XII. die intrante menſis Auguſti obiit Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus. His ita geſtis, praedictus Rex Rogerius, conſilio communicato, in Apuliam deſcendit, et apud civitatem Melphitanam diebus non multis moratus eſt. Continuò quoſdam ex Baronibus ſuis vocari mandavit, quos valde praecipiendo admonuit, quatenus in ejus permanerent fidelitate, et dilectione. Mandavit etiam, ut juxta eorum vires a Tancredi de Converſano conſortio caveant; oderat enim eum Rex ipſe Rogerius odio mortifero, et, ſicut praemiſimus, a totius Apuliae finibus eum depellere conatus eſt. Quibus peractis Salernum repedavit, ibique Procerum ſuorum frequentiâ magnificatus de inimicitiis Principis Capuani, et Comitis Rainulphi ſatis, abundeque tractabat. Conſiliabatur quotidie, qualiter eos vin-

(V) *Dies vero, quo bellum illud factum eſt, in Vigiliis B. Jacobi Apoſtoli habebatur, octavo videlicet Kal. Auguſti*) Cur. 8. *Kal.* vigilias B Jacobi celebrari dicat, quae hoc an. 1132. verè in Dominicam incidere; ipſumque Feſtum infra ad an. 1139. in 7 *Kal.* conjiciat, ibi exponam (*). Cum autem praedicta die ingentem victoriam de Rege Rogerio Robertum Principem obtinuiſſe, nuncius Beneventum perveniſſet; *en ſubitò*, inquit idem noſter, *civitatis populus gaudio magno repletus, in Epiſcopium, & Monaſterium S. Sophiae jubilando convenit, deinde cereorum magnorum frequentia, & luminarium lignorum accepta cum clericis, & Presbyteris catervatim ad B. Bartholomaei Apoſt. Baſilicam, & Monaſterium S. Sophiae vigilias, & laudes perſolventes laetabantur*. Quod inobſervatum praeterire nolui, ut videres, ſacras Vigilias clara die, ſicut ſuperius notabam, non in nocte a populo, & Clericis turmatim cereos, & lignea luminaria deferentibus celebrari conſuetas: quae ſanè luminaria *Faiis* non correſpondent *Campanis*; nam hi tanquam donaria quaedam Divo oblata ſuper Templi chorum affiguntur: illa è Templo reportabantur, ad eoſdem uſus, quoties accideret, adhibenda.

(*) Die Dominico, qui Vigiliae B. Jacobi Apoſtoli erat fuit tranſitus ſupra Sarni fluvium, ut paulò ſuperius innuit Falco. *Prat.*

vincere poſſet; quoniam quidem, ſicut praediximus, ab eis victum, et in fugam converſum eorum virtute longè, latèque audivimus. Diebus praeterea non multis evolutis, Rex praefatus Rogerius conſilio Cardinalis Creſcentii tunc Beneventani Rectoris, et aliorum Beneventanorum, ſicut audivimus, civitatem Beneventanam depraedatus eſt; viros quidem, et mulieres, et animalium multitudinem captivos apud Montemfuſcum perduxit. O qualem, Lector ſi adeſſes, luctum Beneventanorum audires, et miratus lugeres! quoniam quidem civitas ſecuritate a Rege acceptâ, jugiter ad poſſeſſiones eorum, et vineas, quia vindemiarum tempus inerat, ſine timoris aliqua dubietate exibat. Die itaque ipſo, cum talis depraedationis crudelitas acta eſt, civitatis fere totus populus armis eductis, apud Monaſterium Sanctae Sophiae, ubi praedictus Cardinalis morabatur, furore accepto, properavit. Confeſtim eum ad praefatum Regem, licet invitum, traſmittunt, quatenus cives a vinculis Regis abſolvat, et praedam Beneventanorum innumeram reducat: ajebat ſiquidem, quoniam ejus conſilio, et fautorum ſuorum talis, tantaque depraedatio facta eſt. Cardinalis igitur abſque mora, ad Regem feſtinavit. Jurabat Cardinalis ille ſacramentorum verbis coram omnibus conſilio ſuo praedam ipſam factam non fuiſſe. Cardinalis itaque ad Regem veniens nullo modo impetrare potuit, ut multitudo illa depraedationis, et civium captivorum redderetur. His ita decurſis juſſit praefatus Rex, ut horis omnibus circa Beneventanam civitatem milites ſui inſilirent, et quos cives invenire poſſent, captivos ligarent. Ipſe autem Rex, navigio parato, VIII. die menſis Decembris intrante, mare ingrediens ad Siciliae partes transfretavit; ſed antequam Rex ipſe ad navigandum pararetur, Bernardum de Fraineta, qui Dominus erat de caſtello Balba, ſuaſit nunciis interjectis, ut caſtrum illud ejus traderet poteſtati, quod et factum eſt. Accepit itaque ab eo, ſicut audivimus, cen-

centum uncias auri: ipſe vero Bernardus ad Salernitanam civitatem ſeceſſit. Mandavit continuò Rex ille centum fere viros armatos ad caſtellum illud muniendum. Rao igitur de Fraineta, qui erat Dominus praefati Bernardi, a quo caſtrum illud tenuerat dolore cordis perculſus, caſtelli illius perditionem deprehendens, Beneventum venit, et diligenter eos precatur, quatenus ei ſubveniant, et celeri curſu feſtinent. Deinde Principem Robertum Capuanum, et Comitem Rainulphum adivit, eoſque hortatur, ut ad ejus auxilium veniant. Princeps illicò, et Comes praefati, ſimul cum Beneventanis ad obſidendum caſtrum illud totis viribus feſtinaverunt, ibique lignorum machinis ad turrem illam deſtruendam citiſſimè utuntur; cuſtodes autem, qui turrem illam obſervabant, nihil omninò eorum, quae inferebantur, metuebant: milites verò Regis, et pedites in conſpectu Principis, et Beneventanorum caſtrum illud ſecuri intrabant, arma quoque et cuncta eis neceſſaria coram omnibus deferebant. Princeps itaque talem, tantamque eorum conſtantiam, et animorum alacritatem aſpiciens caſtra ſua inde amovit, et civitatem Capuanam ingreſſus eſt: Comes autem Rainulphus, et Rao de Fraineta dolore cordis turbati ſimiliter cum Beneventanorum coetu, qui aderat, ad propria reverſi ſunt: machinas quidem lignorum, quas Rao de Fraineta ad obſidionem illam duci fecerat, timore interveniente, dimiſere. Confeſtim viri de turre illâ exeuntes, machinas illas coram omnibus capiunt, et laetanti animo eas introducunt: ſicque caſtellum illud dimiſſum eſt, et ſub Regis poteſtate magis, magiſque alligatur.

Per idem tempus pars quaedam Beneventanae civitatis, conſilio habito, Dominum Girardum Cardinalem Presbyterum, qui cum Domino Papa Innocentio aderat, in Civitatem Beneventi introduxerunt; firmabat enim pars ipſa civitatis partem Innocentii Papae tenendam fore, Anacleti verò electionem contra Canones

fore,

ſore, & iniquam. Statuit itaque praefatum Cardinalem Rectorem Beneventanorum ad Romanae Eccleſiae, & ejuſdem Domini Papae fidelitatem menſe Novembri mediante. Alio autem die poſt ejus adventum in ſacro Beneventano Palatio coram Beneventanorum coetu, qui convenerat, tradidit Comeſtabiliae honorem, & poteſtatem Rolpotoni de Sancto Euſtalio, qui verò taliter ordinatus cepit ſimul cum Cardinali illo curiae ſtatum regere, & juſtitiae vigorem unicuique diſpartiri. Milites denique, & ſervientes rogavit, ut civitati ſubveniant, & contra Regis milites civitatis inimicos inſurgant, ſicque de guerra civitatis ſtudioſus apparuit. Comeſtabulus autem Montisfuſci a Rege ibi ordinatus, ut Beneventanae civitati timorem induceret, praecepit vineas omnes, & poſſeſſiones Beneventanorum igne, ferroque devaſtari, quod et factum eſt. Praefatus igitur Rolpoto Beneventanus Comeſtabulus, tantam aſpiciens contra civitatem adverſitatem, aſſidue inſurgere, vicem reddens pro acceptis abſque mora, civitatis partes praeconis voce commovit, ut armis eductis, unuſquiſque ad Eccleſiam Sancti Martiani conveniat. Qui verò praeceptis ejus faventes, ſimul cum Rainulpho Comite, qui cum trecentis advenerat militibus, ſuper caſtellum Farnitum (*), quod erat Raonis Pinellae, ultimo die ſtante menſis Januarii adivit. Quid multa? tota ruſticorum habitatio igne, ferroque conſumitur, deinde tota eadem manus habitantium utriuſque ſexus, et aetatis in timorem, fugamque converſa bona ſua dimiſit, ſicque a civibus viri multi, et mulieres, parvulique diſpoliati ſunt, et depraedati; mobilia verò illorum innumera, et animalia in oppido illo inventa ſunt. Dominus autem caſtri illius captivus perducitur: et his actis ad propria Beneventani ipſo die vertuntur. Alia autem die inſur-

(*) Quod nunc vulgariter *Fragnito*. Ex iſto Falconis loco putant aliqui Pinellae familiae exordium deſumi.

gente, ſimul cum præfato Comite civium multitudo ad caſtellum, quod Plcſcum nominatur, properavit. Robertus itaque de la (*) Marra, cujus Caſtellum illud erat, viros armatos centum ferè intromiſit. Præfatus autem Roſpoto Comeſtabulus conſtantiam illorum aſpiciens, ad civitatem Beneventanam repedavit, et ſic caſtellum illud a Beneventanis dimittitur, deinde ſecuriter, et illaeſum permanſit. His ita peractis, Rogerius Comes, Jordani Comitis filius, qui in captione Comitis Rainulphi tenebatur, ex quo praedictus Rex Rogerius, ſicut in ſuperiori tractatu dictum eſt, in fugam converſus fuit, conſilio amicorum ſuorum accepto, ſacramento firmavit, ut Principis Capuani, et ipſius Comitis Rainulphi, et civitatis Beneventanae fidelitatem teneat, et contra jam dictum Regem jugiter adverſetur: idipſum Robertus de la Marra, et Bartholomaeus de Petrapolicina (**), aliique milites juraverunt.

Anno 1133. Dom. Incarn., his ita peractis, Tancredus de Converſano, vir valde bellicoſus, & prudentis animi ſimul cum Comite Rainulpho, & aliis Baronibus Apuliae conſilio ſalutis accepto, mille ferè milites, & peditum multitudinem copioſam rogavit, & civitatem Venuſiam ſuperſedit. Populus itaque civitatis libertatem optatam expectans gratuitâ voluntate ſub Tancredi de Converſano fidelitate colla ſubmiſit, deinde alias civitates Apuliae ſuae obtinuit poteſtati.

Dum haec, & alia in Apuliae finibus geruntur, Innocentius Papa ſimul cum Lothario Imperatore Romam pervenerunt. Audivimus reverà duo millia militum ſecum duxiſſe. Apoſtolicus itaque honeſtè ſuſceptus, Pala-

(*) En veteris nobiliſque familiae *de Marra* initium, & origo apud Geneographos:

(**) Extat adhuc oppidum *Pietrapulcina* vocatum;

Palatium Lateranenſe ingreditur, ibique gaudio magno, & honoris copiâ ſuperſedit. Imperator autem circa Monaſterium S. Pauli cum exercitu ſuo viriliter caſtrametatur. Miſit namque, ſicut audivimus, ad Anacletum, ut conſilio Religioſorum virorum communicato adeſſet, & Spiritu Sancto mediante tanti erroris, & homicidii finem poneret, quod Anacletus ille, ſicut accepimus, facere contempſit. Audiens itaque Robertus Princeps Capuanus, & Rainulphus Comes Apoſtolici Innocentii, & Imperatoris Lotharii adventum, longè, latèque optatum, trecentum ferè militum catervâ ſtipati, ſimus cum Domino Gerardo Cardinale, qui tunc Beneventanus Rector praefuerat, & civibus quibuſdam ſapientibus Beneventanis, Romam feſtinarunt. Qui verò euntes, ordinem omnem afflictionis, quam civitas Beneventana dudum perpeſſa eſt, e veſtigio intimavere, lachrymis orantes, ut civitatem Beneventanam a Comite Rogerio Siculorum jugiter oppreſſam liberarent, & eam libertati redderent longè, latèque deſideratae. Cumque praedictus Girardus Cardinalis Rector praeeſſet civitati, conſilio cum praedicto Rolpotone Comeſtabulo accepto, & aliis civitatis ſapientibus, Falconem Notarium, ſcribam ſacri Palatii, iſtius opuſculi factorem (X), ſicut in prin-

(X) *Falconem Notarium ſcribam ſacri Palatii, iſtius Opuſculi factorem.*) *Falco* certè dictus eſt hic auctor; non *Fulco*, ut alicubi legitur apud Baronium per typographi fortè errorem. Quod nomen quia ſyllaba creſcit in obliquis; Italicè dicitur *Falcone*; ſed Beneventani cives efferunt *Falco*, quos non reprehendo; ſiquidem promiſcuè olim vulgò dicebatur *Falco*, & *Falcone*; *Leo*, & *Leone*; *Pando*, & *Pandone*; *Scipio*, & *Scipione*; *Ugo*, & *Ugone*, &c. unde ex iis variae etiam gentes, & cognomina proceſſere apud Capuam, & alibi: nempè *De Falco*, & *De Falcone*; *De Leo*, & *De Leone*; *De Pando*, & *De Pandone*; *De Scipio*, & *De Scipione*; *De Ugo*, ſive *De Vuo*, & *De Ugone*, quae Vua gens eſt, inque ea ante annos ferè 60. in Poetices ſtudiis emicuit Benedictus de Vua Caſſinenſis patruo meo Camillo amiciſſimus (*).

(*) Iſtorum opera poetica, quamprimum, me in lucem reproducere, novis ineditiſque poeſibus, & epiſtolis aucta, Deo opitulante, promitto. *Prat.*

cipio legitur, Judicem civitatis ordinavit, & eo ordinato, ſicut praediximus, Romam repedavit. Continuò Cardinalis ille ſimul cum civibus Beneventanis, qui cum ipſo inerant, civitatis negotia, & pericula multa, quae patiebamur, intimavit praedicto Domino Papae. Inter cetera verò annuntiant ei, qualiter conſilio Comeſtabuli, & civium, Cardinalis ille Falconem Scribam ſacri Palatii Judicem ſtatuiſſet. Quid multa? Apoſtolicus ille petitionibus eorum favens confirmavit, & privilegio ſignato miſit civitati Beneventanae per Gregorium Beneventanum Electum, qui Romam ierat, ſe Falconem praefatum Judicem confirmaſſe Beneventanum.

Eodem anno, triginta & duo Beneventani Cives, qui apud civitatem Salernum captivi tenebantur, Domino auxiliante, de vinculis liberati ſunt; dies vero eorum liberationis Sancti Euſtaſii (*) Martyris colebatur. Princeps itaque, & Comes Romam euntes, non ſicut voluerunt, ab Imperatore conſecuti ſunt. Et eis illic morantibus, en ex improviſo praedictus Rex Rogerius Siculorum, exercitu Sarracenorum congregato, Pharum tranſivit; deinde in Apuliam curſu rapido acceleravit, & continuò civitatem Venuſiam, quam Tancredus comprehenderat, & alias civitates virtute comprehendens, igne, ferroque conſumavit: viros quoque & mulieres, parvuloſque earum variis mortis generibus necavit, quoſdam verò eorum comburi fecit. Regem teſtamur aeternum, tantâ crudelitate in Chriſtianos illos exarſit, quod vix aut nunquam a ſaeculo eſt auditum. Continuò Principi, & Comiti Romae morantibus eſt nuntiatum, ut citiſſimè redeant, et tanto Tyranno reſiſtentes, Apuliam totam, et eorum bona a gutture tanti praedonis defendant. Itaque nuntio accepto celeriter redeunt, et praeconis voce tonante, Principatum totum Capuanum, et Civitatem Bene-ven-

(*) Al. *Euſtachii men. ſept.*

ventanam exagitant, ut armis eductis contra perfidiam illius, et tyrannidem viriliter reſiſtant; quod factum eſt, et praeparatum. Comes itaque Rainulphus mille fere milites accipiens circa Trojanos fines acceleravit; miſit continuò legatos ſuos ad Trojanam civitatem, ut ſacramenta, quae Comiti, et Principi cives Trojani promiſerant adimplerent. Trojanus verò populus timore praedicti Regis coactus, et verbis Regis doloſè pacificis fidem attribuens, Comitis voluntati favere penitùs recuſavit. Inſupèr etiam Epiſcopus civitatis populum omnem ſuaſerat, ut Regis fidelitatem non dimitteret. Comes autem haec audiens quadraginta dierum ſpatio illic commorans apud Beneventum repedavit. Dum haec, et alia geruntur, Rex praefatus civitatem nomine Materam obſedit, quam acriter expugnans proditione populi comprehendit; ibique Giffredum filium Giffi edi Comitis Dominum civitatis alligavit. Quibus ita peractis, civitatem aliam nomine Anſam (*) ſuae obtinuit poteſtati. Reverà theſaurum auri, et argenti Alexandri Comitis invenit. Quid multa? omnes civitates ejuſdem Alexandri Comitis, et oppida ſuae ſubmiſit ditioni, Alexander itaque Comes, ſicut naufragus, apud praedictum Comitem Rainulphum, heu miſer, mortuus eſt. Deinde civitatem Tranum, et totam Apuliam igne, ferroque Rex ipſe trucidavit. Quid dicam? quod nunquam a ſaeculo eſt auditum, Rex ipſe in Chriſtianos operatus eſt. Deinde amoto exercitu, Rex ipſe Rogerius humano nondum ſanguine ſatiatus, Montem Piloſum, ubi Tancredus de Converſano, et Rogerius de Pleuto viri bellicoſi, et ſtrenui aderant, obſedit; quindecim verò dies ibi moratus eſt. Tancredus itaque, & praedictus Rogerius viriliter, & animosè Regi Rogerio, & ejus exercitui obſiſtebant. Rex autem Rogerius conſtantiam eorum aſpiciens, machinas lignorum, & belli apparatus ſu-

(*) Al. *Anſm*.

ſuper Montem Piloſum fieri mandavit. Ruſticorum itaque manus Montis Piloſi, ferocitatem Regis, & praeliorum terrores perſentiens, pugnare contra eum nolebant: clamabant etiam ſe minimè defendere poſſe. Quid longius? tubis ſonantibus, & praelii apparatu circa muros inchoato, Montem Piloſum circumquaque vocibus ad aſtra levatis expugnat. Tancredus autem de Converſano, & praedictus Rogerius aggreſſionem ipſam aſpiciens, equos aſcendunt, & cum militibus eorum ſecundùm vires obſiſtunt. Noviſſimè autem judicio divino ſupervenientे, & eorum infortunio horribili; civitas ipſa Montis Piloſi capta eſt. Tancredus quidem, & miſer ipſe Rogerius armis projectis, per latebras, & loca civitatis abſcondita latuerunt. Inveniuntur tamen a perſequentibus, & coram Rege Rogerio perducuntur. O quantus dolor, & lachrymarum horror inſolitus! quod ſi lector adeſſes, dolore turbatus expaveſceres! Continuò Rogerium ipſum laqueo ſuſpendi praecepit. Praecepit etiam ut Tancredus ipſe, manu ſua funem laquei traheret (Y): heu nefas, & dictu terribile! Tancredus ipſe invitus, Regis voluntati obtemperavit. Mirabatur omnis exercitus, et facta Regis horrebat, caelorum Regem depoſcens, ut tanto Tyranno, et crudeli viro reſiſtere dignaretur. Quo facto, Tancredum de Converſano virum mirabilem cuſtodiri mandavit. Et ſicut audivimus apud Siciliam captivus perducitur. Nec mora, civitatem ipſam Montis Piloſi, et Monaſteria, viros, et [illegible] mu-

(Y) *Praecepit etiam, ut, Tancredus ipſe manu ſua funem laquei duceret.)* Attende quo more olim, qui ſuſpendii morte erant plectendi, ad ſupplicium ducebantur; nam ex eorum collo pendentem laquei funem carnifex manu ſervabat, ac praeibat. Petrus Diac. lib. 3. cap. 47. ab hac eſt mente, animam dicens cujuſdam Adonis ad aeternos cruciatus damnatam, viſam eſſe Gebizoni Monacho Caſſinenſi *jumentorum more ligatam ad ſuplicium trahi*. Nec aliter capiendus Oſtienſis lib. 2. cap. 2. iis verbis. *Videns*, inquit, *Adenulfus ſe non poſſe Principis manus evadere, funem in collum ſuum miſit, & per manus conjugis ſuae ad Principis pedes ſe trahi praecepit*: ſcilicet ut reus mortis.

mulieres, omnes habitatores cum parvulis eorum in ore ignis, et gladii trucidavit. Inde exercitu amoto, curſu rapido ſuper Trojanam civitatem advenit. Cives autem, quia verbis ejus in dolo pacificis crediderant, ſecuriter eum expectavere. Epiſcopus itaque Guillelmus nomine, civitatis Clerum omnem, et Monachos, et Cives convocans, in albis veſtitus, cum laudibus, et proceſſionibus coram Rege obviavit, cogitans animi ferocitatem ſedare, corpora, ut audivimus, Sanctorum ad ejus gloriam ante eum perduxit. Rex autem ipſe furibundus civitatem ingreſſus, et ſecuritatis datae oblitus proceſſionem ipſam, et gloriam aſpiciens, catholicae fidei immemor, et Chriſtianae Religionis expugnator, oculis ardentibus proceſſionem illam deſtruxit: Nolo, inquit, nolo huiuſmodi gloriam; ſed vitâ comite, omnes deſtruam, et omnes exulabo. Clerus autem, et populus, qui obviam exiverant, in fugam convertuntur, et, ſicut potuit, quiſque abſconditur. Continuò cives multos Trojanorum comprehendit, et mulieres, et eorum infantes vinculis deſtinavit. Judicem quoque Robertum nomine, et quatuor alios viros ſapientes laqueo ſuſpendi praecepit. Multi verò Trojanorum cum uxoribus, et filiis ſubſtantiam omnem relinquentes, ad Beneventum fugierunt. Domos inſuper Trojanorum, et eorum bona igne, ferroque conſumari praecepit. O quantus luctus mulierum, et infantum per totam civitatem Trojanam ſurrexit, quod ſi centenas voces lingua exprimeret, prius deficerem ſcribendo, quam omnia ſingillatim enarrem! Diebus autem non multis evolutis exercitû congregato Rex praefatus apud Malphitanam (*) Civitatem feſtinavit, quam, ſicut audivimus viriliter comprehendens, ſuae ſubmiſit poteſtati. Hoc anno praefatus Robertus Princeps videns ferocitatem Rogerii Regis, et Apuliam totam in confuſionem, et mortis periculum perve-

nire

(*) Id. *Amalfitanam*, quae Roberto Capuae Principi tunc favebat.

chinas continuò lignorum ad muros deſtruendos Comes ipſe ordinari praecepit, aquam verò fluminis, quod prope aderat, et fontes ibi contiguos die, noctuque cuſtodiri, ne a ruſticis hauriretur, viriliter praefatus Comes, et Comeſtabulus mandavere. Milites itaque caſtellum illud ſervantes terrorem machinarum, et domos ruſticorum a lapidibus dirutas aſpicientes, et ſitis periculum imminentis ſentientes, ne igne, ferroque caperentur, exterriti caſtrum illud reddiderunt ad praefati Comitis poteſtatem. Deinde ſacramentis intervenientibus, ſub fidelitate Comitis alligantur. Inde conſilio accepto, praedictus Comeſtabulus cum Beneventanis civitatem Beneventanam gaudens ingreditur. At Comes, ſuis omnibus congregatis, licentiam redeundi ad propria largitur, ſacramento firmantes, ut, cum neceſſitas incumberet, omnes armis eductis convenirent: & ſic ad propria unuſquiſque repedavit.

Eodem anno Creſcentius Cardinalis, de quo ſuperius mentionem fecimus, cum praefato Rege Rogerio conſiliatur, ut vineae omnes Beneventanorum, & poſſeſſiones incenderentur, excogitans terrorem Beneventanae civitati inducere, et ſic civitatem ſub nefandi Regis imperio ſubjugare. Rex itaque hujuſmodi nefando conſilio communicato praecepit, ut vineae omnes Beneventanorum, et haereditates igne, ferroque conſummarentur. Nec mora; pars quaedam vinearum, et poſſeſſionum inciditur, pars quaedam combuſta eſt. Lector quidem, ſi adeſſes, turbatus expaveſceres de tantâ vinearum inciſione, et combuſtione poſſeſſionum. Vindemias dimiſimus, famis quidem penuriam, et ſitis, mortiſque genera ſuſtinentes ore vociferabamur aperto, prius pelago, et morti terribili colla ſubmittere; quam ejus imperio famulari. Quis unquam mortalium tanti Regis nefandi furorem audiens, ejus dominium ſubire non pertimeſcat? Regem verò teſtamur aeternum, Judicemque communem, Neronem crudeliſſimum Imperatorem pagano-

ganorum in Chriſtianos ſtragem talem non legimus exercuiſſe. Cumque ſicut praediximus, praefatus Rex Rogerius civitates Apuliae, et oppida, viros, et mulieres eorum crudeli manu depopulatus eſſet, conſilio accepto, Salernum venit, ibique congregari mandavit Proceres quoſdam juxta Salernitanam civitatem commorantes, et eis accitis tractavit cum eis, qualiter cives Salernitanos, et Amalphitanos, ſicut Apuliae, feroci manu perderet. Sed quia congruum ſibi tempus non videbatur, quod corde conceperat, imperfectum dimiſit, excogitans tempore opportunò adimplere. Deinde navigio parato, mare ingrediens Siciliam transfretavit XII. Kal. Novembris. Audivimus praeterea, viginti et tria navigia auro, et argentò onerata, et mobilium, quae de civitatibus Apuliae expoliaverat, in profundo maris ſe ſubmerſiſſe, in quibus navigiis multi viri, et mulieres ex omnibus civitatibus Apuliae, et infantes ligati exules ducebantur, patriam, parenteſque ſuos nunquam viſuri; qui in eodem naufragio ſuffocati ſunt. O quantus luctus, et dolor horribilis univerſos fines Apuliae invaſit! coelorum tamen Regem collaudantes, quòd de variis mortis generibus, et exilii periculo, eos liberavit, et momento uno de mundi hujus voragine eos eduxit.

Dum haec, et alia, quae ſcripta ſunt, juxta Apuliam geruntur, praenominatus Pontifex Innocentius, et Robertus Capuanus Princeps, ſalutis accepto conſilio, menſe Septembri mediante, navem ingrediuntur, et ventis ſecundis Piſas transfretavere; nam, ſicut accepimus, exercitus navium, et armatorum virorum, et Imperatoris Lotharii virtutem quaerentes, cordi propoſuere, ut Domino ſavente civitatem Beneventanam multis, variiſque calamitatibus oppreſſam, a gutture néfandi Regis Rogerii eripiant. Iverat enim praefatus Princeps Robertus ad civitatem Piſanam, et cum Conſulibus, et ſapientibus viris civitatis ſatis, abundèque tractavit, ut auxilium navalis exercitus ei largirentur. Qui tamen

ſine

ſine populo Januenſi hoc promittere noluerunt. Tandem definito conſilio, ſacramentis intervenientibus, pactum ſtabilivere, ut circa menſem Martium futurum, cum centum navigiis paratis armatorum ſuper nefandum Regem Rogerium feſtinent. Audivimus quoque Ducem Venetiarum ad ejus auxilium manum dediſſe: ideoque Princeps ipſe Romam revertitur, et omnia quaecumque cum Piſano, et Januenſi populo tractavit, Domino Papae Innocentio è veſtigio patefecit, ſicque cum eodem Pontifice ad pactum illud firmandum Piſas feſtinavere. Cumque ſicut praefatum eſt, Rex Rogerius Siciliam peteret, praefatus Creſcentius, nomine tantùm Cardinalis, aſpiciens, quòd ſub ipſius Regis poteſtate, ſicut tractaverat, Beneventanam civitatem non poſſet ſubmittere, valde cepit ipſe cum aliis Beneventanis de civitate projectis contriſtari. Deinde multis, variiſque inſidiis, et conſpirationibus cepit quoſdam eorum muneribus, quoſdam autem pollicitationibus, ſacramentis intervenientibus, alligare. Alligavit reverà, ut Comeſtabulum Rolpotonem occiderent, et ejus ſequaces, quot invenire poſſent, et ſic armis eductis, civitatis plateas invaderent, pacem nomine doloſo clamitando. Quibus ſacrámento taliter alligatis, alios Beneventanos ſanioris ſenſus, et prudentiores praefatus Creſcentius decipiendo, mandavit, ut praefatis fautoribus ſuis manum conſilii, et auxilii largirentur, quibuſdam verò pecuniam tranſmiſit, quibuſdam honoris dignitatem pollicebatur. Nam ſicut accepimus, praefatum Comeſtabulum die Solemnitatis Omnium Sanctorum trucidare diſpoſuere. Sed humani generis Salvator, qui reprobat conſilia gentium, cujus conſilium manet in aeternum, diſpoſitiones eorum ſubvertit. Deinde praefatus Creſcentius per totum menſem Novembris cum praedictis fautoribus ſuis de invaſione civitatis, et deſtructione ſubtiliter, et ſtudioſiſſimè tractare non deſinit. Quid multa? peſtifero invento conſilio, die feſtivitatis Sancti Andreae Apoſtoli ſtatuerunt, ut ipſe Cre-

ſcentius, congregatis fere ducentis militibus, et peditum multitudine copioſâ, ad incidendas vineas Beneventanorum, quae ſunt in loco, ubi dicitur Roſetum, venirent. Inciſionem illam cum cives Beneventani vidiſſent, ad defendendas vineas ſuas exire pugnaturi deberent, cum quibus exeuntibus praedictum Comeſtabulum Rolpotonem aggredi, et in fugam convertere diſpoſuerunt, ita quidem, ut ſimulatâ fide, et fraude mortiferâ, primùm ipſi terga vertentes quoſdam ſuorum militum, et peditum captivos in manus dimitterent Beneventanorum. Qua de re praefatus Comeſtabulus cum civibus eos proſequi, et invadere protinus deberet, et eis ita perſequentibus, quidam Beneventanorum praefati Creſcentii fautores, et homicidio civitatis alligati, portam Sancti Laurentii clauderent, et portâ illâ viriliter clausâ nominatus Comeſtabulus cum Beneventanis, qui ſecum exierant, civitatem ingredi non poſſent, et ſic praefatus Creſcentius cum militibus Regis, Beneventanos inſequerentur uſque ad praedictam portam S. Laurentii, ad quam cum capere deſtinaverunt, et quot civium invenire potuiſſent; ſicque omnes particulatim trucidarent. Diſpoſuerunt etiam, ut centum milites ad Eccleſiam S. Angeli ad Crucem, quae eſt infra confinia portae Summae, latitarent, qui ſtragem illam, et captivitatem ſentientes, Portam Summam virtute intrarent, deinde viros, et mulieres, et parvulos, et omnia civitatis bona in ore ignis, et gladii confunderent, et ita civitatem in poteſtate Regis, et dominio ſubmitterent. Sed Salvator Omnipotens, qui caſtigat, et ſalvat, qui ducit ad inferos, et reducit, et poſt lachrymationem, et fletum exultationem inducit, mortifera eorum conſilia, et nefandas diſpoſitiones reprobavit. Ipſe, inquam, qui reprobat conſilia gentium, cujus conſilium manet in aeternum, reprobavit reverà, et ſubvertit malignorum machinationes, et longè aliter, quàm ipſe Creſcentius cum hoſtibus tractaverat, peractum eſt. O dolor, et dictu

ter-

terribile! ſub colorato nomine Romanae Sedis Beneventanam civitatem, quae in vigore libertatis, et in B. Petri fidelitate longè, latèque permanſerat, ſub praedicti Regis Rogerii crudelitate, execrandae, ut ita dicam, memoriae, ſubmittere diſponebant. Regem quidem teſtamur aeternum, quoniam per civitatis Beneventanae libertatem viriliter cuſtoditam, et merita Apoſtolorum Petri, et Pauli, et Bartholomaei, et aliorum Sanctorum, miſeram Apuliam a neſando illo Rege captivatam, et uſque in Romanos fines Provincias de manu ejuſdem Regis, et deſiderio ereptam fore, et ad gloriam perductam ſine dubio ſperabamus. Sperandum quippe erat, et ante oculos jugiter habendum, quoniam quidem Innocentius Pontifex cum Roberto Capuano Principe ſudore multo, et periculo arrepto, pro nobis omnibus redimendis laborabant, ſicut in ſuperiori tractu praemiſimus; modò verò apud hoſtes civitatis diſponebatur, nos omnes in mortem, & depraedationem, & diſperſionem ſubijcere. Sed redeamus ad cauſam.

Praefati igitur Creſcentii fautores, velocitate acceptâ, Beneventanorum ſanguinem ſitientes, adventum inimicorum civitatis, qui ſecum conjuraverant, ſicut ſuperiùs dictum eſt, non expectavere. Continuò in praedictâ feſtivitate S. Andreae Apoſtoli, armis acceptis, in plateas exierunt. Quid dicam? mente confuſi, fideles B. Petri percutientes, pacem ſe velle clamabant. Roffridum quidem Judicem, & Abbatem Paroaldum gladiis percuſſerunt. Mira res! Quid defuncto, vel ad mortem percuſſis pax talis proficeret? pacem verò firmari, & conſolidari, armis depoſitis, & vidimus, & audivimus, & eis in plateas exeuntibus exiſtimabant, ut tota ferè civitas dictis eorum, ſi factis obtemperarent. Comeſtabulus autem Rolpoto tunc in civitate non aderat; iverat enim Comitem Rainulphum alloquuturus. Confeſtim, ſpiritu fidelitatis accepto, populus omnis Beneventanus inſurgens, armis celeriter aſſumptis, ci-

vita-

vitatem Beneventanam animosè, & ſtudioſè obtinuimus. Quid plura? nefandos illos viros, Creſcentii fautores comprehendimus. Comeſtabulus autem prope civitatem Beneventanam adveniens, & eam turbatam, & in tali ruina poſitam audiens, confiſus in Beati Petri fidelitate, civitatem ingreditur: mori priùs velle deſiderans, quam ſic inopinatè civitatem deſtructam videre. Armis itaque acceptis viriliter, & animosè cum quibuſdam militibus Beneventanis ſecum venientibus per plateam civitatis aſcendit, & ad Portam Summam acceleravit, invènit revera Portam ipſam firmiter clauſam, & a fidelibus honeſtè cuſtoditam. Milites interea Montisfuſci cum Beneventanis, qui projecti de civitate fuerant, foris Portam Summam venerunt, ut civitatem intrarent, & deſideria cordis perficerent, ſicut inter ſe tractaverant. At ubi Portam ipſam clauſam aſpiciunt, paulisper ibi morati ſunt; fideles autem B. Petri turrim Portae Summae aſcendentes, milites illos lapidibus projectis eijciunt, & eam fideliter defendunt. Nec mora, milites illi terga vertentes curſu praecipiti ad ſuos revertuntur. Confeſtim Comeſtabulus ipſe Portam Summam aperiri praecipiens cum militibus armatis eos mirabiliter inſequitur, qui ſanè timore coacti ad Montemfuſcum repedaverunt: in quorum perſecutione vir quidam, nomine Joannes Benedicti, qui Beneventanus erat, quique cum praefato Creſcentio exierat, captus eſt. Praefatus autem Comeſtabulus ad civitatem reverſus cum B. Petri fidelibus Curiam animosè gubernavit. Quid multa? praedictum Joannem Benedicti laqueo ſuſpendi praecepit; deinde caeteros alios proditores, quos comprehenderamus, ſuſpendi juſſit. Joannem quidem de Lepore, virum nefandae memoriae, praefati Creſcentii fautorem capite verſo in foveam mergi praecepit, & pedibus in altum levatis, heu miſer! vitam inauditâ morte finivit. His, & aliis ita decurſis, Beneventana civitas a turbine tanto, & tempeſtate quievit. Quoſdam praeterea Be-

Beneventanos, qui in ſuſpicione illâ tenebantur, praefatus comprehendit Comeſtabulus, & vinculis alligari mandavit per Comitis Rainulphi municipia.

Anno Dom. Incarn. 1134. menſe Martio XII. Ind. Hoc anno praefatus Princeps Robertus cum duobus Conſulibus Piſanorum Alzopardo videlicet, & Cane, Viris ſapientibus, & cum aliis ferè mille Piſanis ad Principatum ſuum Capuanum revertitur IV. Kalend. Martii (Z). Qui diligenter a Magiſtro militum Neapolis, & Rainulpho Comite ſuſceptus, omnia, quae cum Piſanis, & Januenſibus firmaverat coram Papa Innocentio praedicto, patefecit, & qualiter tria millia librarum argenti Piſanis in auxilium ſuum venientibus, ſacramento mediante, dare deberet: Praedictus autem Magiſter militum, & Comes Rainulphus haec audientes, gaudio magno gaviſi ſunt, factiſque omnibus a Principe recitatis, fidem attribuerunt. Nec mora, per Eccleſias Neapolitanae civitatis, & Capuanae diſcurſum eſt, & pecuniam illam argenti, curſu celeri congregavere. Quid plura? theſaurum ipſum argenti ad Piſanos tranſmiſerunt, rogantes, ut cum feſtinatione ad eorum auxilium ſubvenirent. In quorum Comitatu Gregorium Beneventanum Electum cum quibuſdam Sacerdotibus ſuis mandaverunt, quatenùs afflictionem Beneventanae civitatis Domino Papae, qui illic aderat, & Piſanis intimaret. Quibus ita peractis, Rex Rogerius memoratus, navigiis galearum fere ſexaginta paratis Salernum pervenit. Continuò galeas illas ad

(Z) *Anno Dom. Incarn. 1134. menſe Martio XII. Indict. Hoc anno praefatus Princeps Robertus cum duobus Conſulibus Piſanorum, Alzopaldo videlicet, & Cane, viris ſapientibus, & cum aliis fere mille Piſanis ad Principatum ſuum Capuanum revertitur IV. Kal. Martii*) Si initio hujus anni Falconiani, inchoati a Martio, Robertus ad ſuum rediit Principatum, id utique non in 4. Kal. Martii, nam ſic in exitu ejus anni contigiſſet, ſed in 4. Nonas incidit, vel Idus. Ipſe planè Princeps, ut idem noſter tradit, *an. 1133. Kal. Julii mare ingreſſus, Piſas tranſfretavit; Pactumque cum Piſanis ſtabilivit, ut circa menſem Martium futurum cum centum navigiis paratis armatorum ſuper nefandum Regem Rogerium feſtinarent.*

ad civitatem Neapolim debellandam mandavit, & eis applicantibus uſque ad portum Neapolis, expugnatum eſt. Cives Neapolitani, armis acceptis viriliter galeas illas pepulerunt, deinde Caſtella Neapolitanorum ibi contigua depraedati ſunt, ſicque ad Regem remeaverunt. His, & aliis ita decurſis, praefatus Rex Rogerius, congregato exercitu Siculorum, & Apulorum, Abellinum civitatem advenit. Inde amotó exercitu, aurorâ ſurgente, caſtellum quoddam nomine Prata, quod erat Guillelmi de Abinalia (*) inſilivit. Caſtrum quidem ipſum putans fore ſecurum, et a tanto exercitu imparatum fuerat. Quid dicam? momento uno captum eſt, et in ore ignis, et gladii conſummatum: Ibi milites mortuos, vulneratos, et captivos audivimus. Eâdem die caſtrum illud Alzacauda, et Gructa, et Submonte, ad Ranem de Fraineta (A) pertinentia, comprehendit. Dum haec, et alia

(A) *Eadem die Caſtrum illud Altacauda, & Gructa, & Submonte ad Ranem de Fraineta pertinentia, comprehendit.*) Scribo *Raonem*; ut pluries illum dicit Falco, quem non confundas cum altero Raone, Ceppaluni ſimiliter domino, jam ab anno 11 0 praemortuo: nec diſtinguas a Radolfo, ut ipſum appellat Alexander Teleſinus lib. 2. cap 54. namque Nortmanni hoc nomen, *Rao*, videntur efferre etiam conſueviſſe, *Rayno*, *Radolfus*, ſive *Raydolfus*, & *Kanolfus*, ſive *Raynolfus*; de quo nunc non afferam exempla. Ipſum potiùs Teleſinum praefato loco emaculandum collatione noſtri Falconis obiter indicabo; qui Radolfum *de Frameto*, pro *de Frameto; Grintla*, *Simonto*, & *Altacunda* habet, pro *Gructa; Submontum*; & *Alta*, ſive *Alzacauda*. Et inſuper ſubſequenti cap. 55. ſicut etiam antecedenti cap. 25. eſt depravatus in vocabulo oppidi. *Traſſandi*; quo pro utrobique nunc legitur *Creſſanta*: nimirum errore nato, quòd Nortmanni inducta ſuper majuſculum C. tranſverſa quadam lineola, facile lectorem fallebant, qui ipſum ab. T. ob conſimillimam formam non diſtinguebant; unde ipſe etiam Alexander cum eſſet *Abbas Coenobii Teleſini*, reputatus eſt, ac dictus *Abbas Geleſinus*: Sed nec praeteream, eodem cap 55 legendum

(*) Id. *de Abenabulo*, familia, quae diu Capuae, Teani, alibique reſedit, ad praeſens extincta. Hujus clariſſimae familiae germen fuit Ludovicus ille, unus e XIII. Italis commilitonibus, qui cum totidem in Apulia Gallis Ducibus pugnantes, victoriae paeana cecinere. Hancce Abenabulorum familiam eandem cum ea de Vineis, & Marzanam, Capuae illuſtres olim familias, habuiſſe originem, alibi opportuniùs oſtendam.

et alia crudeli manu agerentur, Beneventanam civitatem, totumque Capuanum Principatum timor invaſit. Rogabamus itaque Salvatorem, ut nobis omnibus ſolitâ pietate ſubveniret. Quantas autem lachrymas, et voces in altum levatas Beneventanorum, Neapolitanorum, et Capuanorum, omniumque circumquaque habitantium, Lector ſi adeſſes, mirareris! Et nos crinibus ſolutis miſericordem Dominum invocabamus, et caſtris illis ita comprehenſis Rex ipſe Rogerius revertens caſtra Roberti Principis comprehendit, Palmam quidem et Sarnum. Audiens autem talem, tantamque ſtragem, et invaſionem Comes praedictus Rainulphus, et Robertus Princeps, et Magiſter militum, mirabiliter, mirabiliuſque inſiliunt, et praeconis voce, tubiſque ſonantibus civitates ſuas, et oppida, et vicos ſubmoverunt, ut unuſquiſque armipotens omnibus eorum armis eductis inſurgeret, et tali, tantoque Tyranno obviaret; Quid longius morer? Coelorum Regem teſtamur, milites omnes, Proceres, Sacerdotes, Clerici, juvenes, et ſenes occurrerunt, et mirabili, et potentiſſimo exercitu congregato, gaudio magno feſtinant, vocibus apertis dicentes: Melius eſt mori in bello, quam videre mala gentis noſtrae, et Sanctorum: et eis ita congregatis apud caſtellum Marilianum, exercitus ipſe caſtrametatus eſt. Ad auxilium verò eorum Rolpoto Beneventanorum Comeſtabulus quadraginta equites, et mille fere Beneventanos tranſmiſit. Cumque praefatus taliter Comitem Rainulphum, et Principem paratos perſenſiſſet, ſuper caſtrum Nucerium feſtinavit, putans illud momento, ſicut et caetera

dum eſſe, *ſuis Proceribus, Baronibuſque inſtanter omnibus mittens*: non *Principibus* (*Procerum* etiam lego apud eundem lib. eod. cap. 37. non *Principum*) qui ſane ſub magno ceteroquin Comite Raynulfo fuere nulli: Falco hàc eàdem pag. dicit, *milites omnes, & Proceres*, viroſque Eccleſiaſticos tunc conveniſſe. Sed & ipſe Auctor noſter pag. ſequenti auxilio eget, verbo diminutus, ubi legendum, *quadraginta equites, & mille fere pedites Beneventanos tranſmiſit*: Nunc deeſt *pedites*.

comprehendi, et circa flumen nomine Sarnum milites, et ſagittarios poſuit, ne Comes cum ſuis ad eum tranſiret. Interea caſtrum illud Nucerium acerrimè ab exercitu illud expugnatum eſt. (*) Rogerius autem de Surrento, a Principe ibi ordinatus, cum centum quinquaginta militibus, et ſagittariis multis, et armatis viris fidelibus, nihil eorum, quae inferebantur, trepidabat, et quotidiè, et animosè caſtrum illud tuebatur. Quid multis? proditione quorumdam Regis amicorum, Caſtrum illud Nucerium in poteſtate ipſius Regis datum eſt; deinde caſtrum Sarni, et Lauri, et univerſa oppida Rex ipſe ſuae obtinuit poteſtati. Cumque caſtrum illud Lauri ſic comprehenſum eſſet, praedictus Princeps, et Comes Rainulphus, et Magiſter militum mirabiliter turbati ſunt. Congregant itaque mille ferè equites, et multitudinem peditum copioſam, ut caſtrum illud Lauri de Regis poteſtate evellant, ſed Proceres Principis, et Comitis Rainulphi, pecuniâ Regis acceptâ, auxilium eis, ſicut juraverant, inferre diſtulerunt. Unde Princeps ipſe dolore commotus, Neapolim properans, Piſas transfretavit. Praefatus autem Comes Rainulphus Baronum ſuorum nequitiam comprehendens, et quia tanto Regi obſiſtere non poterant, ſacramento interveniente ſub Regis

(*) De hoc Rugerio, Roberto, aliiſque hujus praecelſae familiae de *Surrento*, quae Capuana in urbe jamdudum reſidebat, ibique poſt ſaeculum Chriſti XII. extinctae, alibi fuſiùs verba faciam, ubi de vetuſtioribus Capuae familiis, earumque Cl. Viris ſermo erit; ibique evellenda fundatiſſimis argumentis, antiquiſque Chartis opinio Geneographorum quorumdam, & Surrentinorum Scriptorum, mihi alioquin commendabilium, qui abſque aliâ, vel etiam leviuſculâ ratione, hunc Rogerium, Robertumque, necnon hujuſce ſtirpis alios, Surrentinos fuiſſe autumant, ejuſdemque prorſus familiae, quae *Serſale*, ſeu Seriſale adhuc vocitatur, caeteroqui nobiliſſima, quòd ab aliqyo *Syre*, ſeu Domino, *Saro* Surrenti Duce, aut Conſule, originem traxerit ſuam. Anilès ſanè fabellae, quae viros doctos ſtomachantur, neque huic tam illuſtri familiae ſplendorem aliquem novum, aut fulgens decus adjungunt, quum ſatis ſuperque apud omnes iſtius familiae dignitas, & ornamentum explorata omninò ſint. *Prat.*

gis poteſtate colla ſubmiſit. Audiens autem Rolpoto Beneventanus Comeſtabulus Comitem Rainulphum ad Regis imperium perveniſſe, animo conſternatus die Kal. Julii civitate Beneventanâ exiens, Neapolim ingreſſus eſt, quem Comeſtabulum mille, et eo amplius Beneventanorum ſecuti ſunt. Triduò autem poſt, Comeſtabulus ipſe Rolpoto timore perculſus navigio parato, ne in manus Regis traderetur, cum quibuſdam fidelibus ſuis, & duobus filiis Piſas feſtinavit, & eis navigantibus, judicio Dei ſuperveniente, navis illa confringitur, & ſic ipſe cum uno filio ſuo, & duobus fidelibus ſuis, inter procellas maris mortui ſunt: alter verò filius evaſit. Rex autem Comite illo accepto, Capuam, & Averſam, & totum Principatum comprehendens, Salernum adivit, & ibi non multis diebus commorans, victorque effectus Siciliam repedavit. Pontifex autem ſub Anacleti nomine coloratus (*), curſu rapido Beneventum venit, & civitatem illam ipſius Regis virtute, ſuae obtinuit voluntati, & domos quorumdam Beneventanorum deſtrui praecepit. Princeps praeterea Capuae a Papa Innocentio, qui Piſis aderat, honorificè ſuſcipitur, & ibi uſque ad menſem Martium permanſit.

Anno 1135. Dom. Incarn. & VI. anno Pontificatus Domini Innocentii menſe Martio Indict. XIII. Hoc anno Princeps ipſe VII. die ſtante menſis Aprilis cum viginti navigiis Neapolim venit, & comprehendit Averſam, & Cucculum, quibus comprehenſis Neapolim Princeps ipſe revertitur, & ibi immoratus eſt cum Piſanis ipſis. Eodem anno praefatus Comes Rainulphus venit Neapolim cum quadringentis militibus, & civitates ſuas, & oppida dimiſit. His ita peractis praefatus Rex medio menſe Junio venit Salernum, & exercitum congregavit, & ſuper Averſam perrexit, & eam igne, ferroque eſt depopulatus, & bona eorum diripuit. Cumque Rex ipſe

(*) *Sc.* Pſeudo: Pontifex.

Digitized by Google

ſtragem illam feciſſet, ſuper Neapolim venit, & diebus novem obſedit, ſed populus civitatis, & Princeps nihil ex hoc trepidabant. Rex autem civitatem illam capere non poſſe aſpiciens, eam dimiſit, & Averſam perrexit, & eam reaedificari praecepit. His ita decurſis, praefatus populus Piſanorum cum aliis viginti navigiis, quae ſupervenerunt, civitatem Amalphitanam pergunt, & eam comprehendunt, & ejus univerſa bona diripiunt, ſicque divitiis multis locupletati, Piſas redeunt ſimul cum Principe. Rex autem, Piſanorum exercitum reverti comprehendens, iterum Neapolim obſedit, cumque die quodam in feſtivitate Nativitatis Sanctae Mariae, Rex ipſe navale bellum cum Neapolitanis incipere vellet, en ſubitò tempeſtas affuit, & omnes naves illas diviſit; ita quod in profundum mergi putarent, & ſic ad portum Puteolanum revertuntur. Tunc Rex videns neque mari, neque terra, contra civitatem agere, navigia illa reverti praecepit, & ipſe Salernum repedavit, deinde Siciliam ingreſſus eſt. Cumque Robertus Princeps Piſas reverteretur, conſilio Domini Papae Innocentii, ſimul cum Domino Girardo Cardinali, & Riccardo Comitis Rainulphi germano ad glorioſum Lotharium Imperatorem feſtinavit, qui honorificè ab ipſo Imperatore ſuſcipiuntur, & ei qualiter Principatum ſuum perdidiſſet, lachrymis multis intimavit. Precatur etiam, ut pro amore Domini Papae ſibi ſuccurreret, & quòd injuſtè perdiderat, redintegraret. Imperator itaque muneribus multis ei datis, promiſit ſe ipſo anno venturum ad Romanae Sedis libertatem, & ejuſdem Principis reſtitutionem, & ſic Princeps ipſe reverſus Domino Papae Innocentio cuncta narravit. Ipſo anno Magiſter militum Piſas perrexit, ut auxilium ab Apoſtolico Innocentio, & Piſanis inveniret, qui a Piſanis diligenter ſuſceptus eſt, & promiſerunt libentiſſimè ei auxilium inferre; ſed quorumdam inimicorum conſilio auxilium illud promiſſum deſtructum eſt. Unde Magiſter ipſe militum vehemen-

ter

ter turbatus, Neapolim revertitur, & civitatem ſuam viriliter tenuit.

Anno 1136. Dom. Incarn. & VII. anno Papae Innocentii, dum haec, & multa alia agerentur, praefatus Imperator Apoſtolico Innocentio mandavit, ut eum praeſtolaretur, quia, Domino favente, ſicut promiſerat, in feſtivitate S. Jacobi venire deſpondebat. Pontifex autem ſpirituali gaudio gaviſus Magiſtro militum deſtinavit omnia, quae Imperator ei mandaverat; deinde Princeps ipſe audiens civitatem Neapolim famis periculo urgeri cum quinque navigiis ad eandem civitatem venit, & curſu celeri Piſas revertitur. Continuò ad Imperatorem feſtinans invenit, eum montes deſcendiſſe (B), & ſuper civitatem Cremonam caſtra ſua poſuiſſe. Illicò pedibus ejus advolvitur, lachrymis rogans, ut ſibi exhaeredato ſubveniret. Intereà ad tantam famis aſperitatem civitas pervenit Neapolis, quod infantes multi, pueri, adoleſcentes, juvenes, ſenes etiam utriuſque ſexus per civitatis plateas, & domos ſpiritum exhalabant. Sed Magiſter militum, & ejus fideles, qui libertati invigilabant civitatis, quippe antiquorum ſuorum ſequebantur honeſtatem, mori prius famis morte malebant, quam ſub nefandi Regis poteſtate colla ſubmittere. Haec inter praefatus Imperator literas ſuas ſignatas propriis Legatis ſuis Magiſtro militum, & civibus ſuis deſtinavit conſolationis verba deſcribens, ut fidelitatis propoſitum teneant, quia, favente Domino, in proximo ad ejus liberationem feſtinaret. Legati verò illi coram omnibus juraverunt, Imperatorem illum ad civitatem Spoletum dimiſiſſe. Diebus autem non multis excurſis, en adeſt Le-

(B) *Continuò ad Imperatorem feſtinans, invenit eum montes deſcendiſſe*) Scribe litera grandiuſcula *Montes*, quo abſoluto nomine nobis Italis dicuntur *Alpes*; pari ratione, ac *omnes altitudines montium*, teſte Servio ad Aen. lib. 10. *a Gallis Alpes vocantur; propriè tamen montium Gallicorum ſunt:* illorum ſcilicet, quibus Gallia ab Italia ſeparatur.

Legatus alius ipſius Imperatoris literas ferens, conſolationis ſimiliter verba continentes, qui eum dimiſiſſe apud fluvium Piſcariam affirmavit. Item in ſubſequentibus diebus alias tranſmiſit Imperator literas continentes, ſe in proximo venturum in Apuliam, & Italiam a tanta perditione redempturum. Archiepiſcopus praeterea Marinus civitatis Neapolitanae, & Philippus de Acerra civis Neapolitanus vir prudentis ingenii, & Rainulphus Comes, qui obviam Imperatori dudum exierant, ſimiliter literas ſuas conſolationis Magiſtro militum delegarunt. Literis itaque talibus acceptis, & tali ſuſpenſi Neapolitani promiſſione, licèt fame coacti, Imperatoris tamen illius expectabant adventum.

(C) Anno 1137. & anno VIII. Pontificatus Domini Innocentii menſe Martio XV. Indictionis praefatus Apoſtolicus Innocentius, qui tunc Piſis morabatur, conſilio communicato de civitate Piſanâ exivit, & apud civitatem Bitervum advenit, praefatum Imperatorem alloquuturus. Imperator igitur Henricum generum ſuum tribus millibus equitum ad Pontificem deſtinavit Innocentium, addens ſe facturum, ut Romanos fines teneat, & Principi Roberto Principatum ſuum reſtituat. Ipſe verò Marcas adire diſpoſuit. Apoſtolicus autem continuò Romanos fines advenit, & civitatem Albanum, & Provinciam totam Campaniae ſuae obtinuit fidelitati. Romam quidem ingredi noluit, ne in Romanorum negotiis impediretur. Praefatus autem Imperator flumen Piſcariae adveniens, Paſcha Domini ibi celebravit. Inde flumen illud tranſiens, civitatem Termulenſem, & illius Provinciae Comites obtinuit; & inde amoto exercitu, & civitatem Sipontum, & Montem Sancti Angeli VIII. die intrante menſis Maii comprehendit. Tantus ita-

(C) *An. 1137. & anno octavo Pontificatus Domini Innocentii* &c.) Deſcripta a Falcone hoc anno recitat ex eo Baronius verbis pleriſque in locis, ſed leviter, immutatis, ſicuti nonnulla etiam alia anno 1138.& 1139.

itaque timor totam invaſit Apuliam, quòd univerſus populus uſque ad civitatem Barum, ad ejus imperium alligatus eſt. Et his actis Apoſtolicus ipſe ad civitatem Sancti Germani pervenit, quam ſuae ſubmiſit ditioni. Inde Capuam veniens Roberto Principi eam reſtituit, & his actis Beneventum venit praedictus Apoſtolicus decimo kalend. Junii, & retrò montem Sancti Felicis propè Beneventum cum Henrico Duce praedicti Imperatoris genero caſtrametatus eſt. Continuò Dominum Girardum Cardinalem virum prudentem, & diſcretum propè civitatem miſit Beneventanam, ut cum Beneventanis loqueretur, utrum cum eo pacis firmamentum ponere vellent. Venerunt itaque ad eum quidam de civibus Beneventanis, & cum illis ſatis, abundèque de civitatis concordiâ tractaverunt, & his actis ad Dominum Apoſtolicum omnia, quae dicta ſunt, expoſuit praedictus Girardus Cardinalis. Alio autem die adveniente praedictus Apoſtolicus, conſilio arrepto, caſtra inde amovit, die videlicet ſabbati, & ex hac parte praedicti montis Sancti Felicis tranſivit cum exercitu praedicti Ducis Henrici, & in planitie Sancti Petri Apoſtoli juxta flumen Sabbati, viriliter, & animosè caſtra apponi praecepit. Beneventanus autem populus horum, quae fiebant, nihil agnoſcere poterat. Cumque taliter in praedictâ planitie Sancti Petri caſtra Apoſtolici, & Ducis illius ponerent, fama talis, tantique facti civitatem percuſſit Beneventanam; & Roſſemannus, qui tunc praeerat Romanae Sedis adverſarius, cives fere univerſos ſubmovit, ut contra Apoſtolicum venientem inſurgerent, & ad eorum poſſe reſiſterent. Nec mora, praedictus Girardus Cardinalis vocari fecit Landulphum Judicem Beneventanum, & Lodoicum Medicum, & Malfridum de Grimaldo Abbatem, ut de pacis foedere loquerentur, & civitatem Domino Papae Innocentio redderent. Exierunt itaque viri illi vocati, & petitionibus Apoſtolici faventes civitatem revertuntur. Praeterea ad horam ferè nonam quidam Beneventanorum exeun-

exeuntes cum Teutonicis pugnare caeperunt, putantes eis timorem inducere, aut eos in fugam ſectari (*). Dux verò illorum nominatus Henricus, audiens Beneventanos ita ſuper ſe inſilire, armari ſuos omnes occultè praecepit, & catervatim eos a caſtris exire diſponens praecepit, ut Beneventanos ſic ſtultè, & furiosè exeuntes, inſidiis poſitis, praeoccuparent. Quid multis? en ex improviſo leonum more frendentes Teutonici inſiliunt, & Beneventanos illos, qui contra eos pugnabant, uſque ad Pontem majorem in fugam convertunt. In fugâ verò illorum quadraginta fermè capti ſunt, & quidam illorum trucidati, inter quos Petrus de Populo vocatus, capite abſciſſo, heu miſer! exhalavit. Alter verò, Priſcianus nomine, civitatis Notarius, ibi mortuus eſt vulneribus multis afflictus. Decem verò vulneratorum, qui de captione evaſerunt poſt dies quadraginta mortui ſunt intra civitatem. Cumque taliter cives Beneventani capti, trucidati, & morti dediti eſſent, timor continuò civitatem invadit Beneventi, & luctus, quod ſi Lector adeſſes, mori cum eis putares, & afflictione multa deficere. Nocte itaque inſecutâ, cives, qui capti fuerant, vinculis diſtricti ſunt, & alligati. Mane autem facto, die quidem Dominico, ad Dominum Papam veniunt quidam de civibus Beneventanis viri ſapientes, & diſcreti, qui omnia, quae Apoſtolicus exquiſierat, aſſecuti ſunt, continuò captivos cives Beneventanos, quos Teutonici comprehenderant Dominus Apoſtolicus abſolvi juſſit, & ad propria reverti. Et ſic ſacramentis firmatis, fidelitatem Domino Papae complures civium, qui ad ipſum Pontificem exierant, juraverunt. Cumque taliter ſacramenta illa perficerentur, vir quidam Jaquintus nomine, civis Beneventanus, quique per triennium exulaverat, ultionem reddere de acceptis excogitans, Teutonicos omnes ſubmovit, ut civitatem ingredientes, quot poſſent, cape-

(*) In Cod. M.S. legitur: *arctari facerent*.

perent, & bona eorum auferrent; qui curſu rapido armis acceptis inſiliunt, & uſque ad Portam Ruffini feſtinaverunt; ſed quia Portam illam hi, qui intrinſecùs erant, firmiter clauſerunt, civitatem ingredi non potuere. Fama itaque tantae invaſionis cum ad aures Pontificis Innocentii pervenit, praedictum Ducem Henricum vocari mandavit, ut exercitum illum compeſceret, & a tali mortiferâ aggreſſione illum prohibeat. Confeſtim Dux ille pervolat, & totum illum exercitum ad caſtra reverti mandavit; ſicque civitas ab eorum invaſione evaſit. Jaquintus verò ille per clavicam, quae Sancti Renati vocatur, ingrediens, cum quibuſdam conſociis ſuis ad ſacrum Palatium Curiae feſtinans perrexit, & Creſcentium Cardinalem, Pontificis Innocentii adverſarium, qui tunc ibi occultabatur, comprehendit. Nec mora, per plateam illum ducentes ad Dominum Papam captivum illum tranſmiſerunt; deinde in eâdem plateâ, Bernardum, qui Comes Palatii vocabatur, ejuſdem Pontificis contrarium, Jaquintus ille invenit, quem audaciâ aſſumptâ capere conatus eſt, quatenus eum in captionem praedicto Apoſtolico delegaret; qui Bernardus videns ſe ſic turpiter capi, quibuſdam ſociis ſuis ſecum equitantibus exclamavit, ut quantocyus ſuccurrant, & eum a tanta captione eripiant, qui ſtatim enſibus evaginatis Jaquintum illum feriunt, & plagis crudeli manu impoſitis terratenùs illum de equo proſternunt, & ſic Bernardus ille a captione illâ liberatur. Invadit igitur civitatem illam timor mirabilis, & bonis ſuis oblitis, cives attoniti ruinam inauditam, & depraedationem metuebant. Praefatus autem Jaquintus ita crudeliter vulneratus ad manus quorumdam ad ſororis domum perducitur, & ſic novem dies ſine ſenſu, & memoriâ advivens, mortuus eſt. Dominus autem Apoſtolicus ſic illum vulneratum, & mortuum, ſuâque ſponte taliter fuiſſe perductum audiens, ut erat ſapientis animi, & pacifici cordis, nullam cum Beneventanis, qui eum inter-

terfecerant, excitavit quaeſtionem. Roſſemannus autem, qui tunc contra voluntatem ipſius Apoſtolici Epiſcopus fuerat, & qui civitatem violento nomine tenuerat, noctis ſilentio timore coactus fugiit. Quibus omnibus ita peractis, ita praedictus Falco Judex, & Roffridus Judex, & Falco Abbatis Falconis, & Saductus, & Pando, & Potofridus, & Adonibezet (*), qui per triennium exules fueramus, cum aliis Beneventanis qui ſimiliter exules fuerant, licentiâ praedicti Pontificis ad propria reverſi ſumus: coeleſtis quidem Regis magnalia laudantes, qui poſt tribulationem, & fletum exultationem inducit. Praefatus autem Apoſtolicus ſupranominatum Girardum Cardinalem ad civitatem mandavit, ut a civibus univerſis fidelitatem acciperet, quod & factum eſt.

His omnibus ita evolutis, Pontifex Innocentius ſacramentis fidelitatis acceptis, conſilio habito, iter arripuit VIII. Kalend. Junii, ut ad Imperatorem nominatum feſtinaret; veniens autem ante Portam Summam, populum civitatis, qui eum ibi praeſtolabatur, Pontifex ipſe taliter allocutus eſt: Gratias vobis agimus, fratres, & Domini, quia corde hilari, & voluntate ſincerâ fidelitatem nobis peregiſtis; rogo itaque fraternitatem veſtram, ut pacem teneatis, & conſtantiam juſtitiae inter vos; civitatem verò intrare modò non poſſumus pro multis, variiſque negotiis, quae cum Domino Imperatore definienda decrevi. Sed his, divinâ clementiâ definitis, ad vos revertemur, & de civitatis utilitate tractabimus; nunc verò praedictum fratrem noſtrum Cardinalem Girardum vobiſcum morari permittimus, qui erga veſtras utilitates aſſiduè invigilabit, & pacem inter vos continebit. Haec, & his ſimilia Pontifex ipſe ubi allocutus eſſet, iter ceptum arripiens, ad praedictum Imperatorem tetendit Lotharium, quem ſuper civita-

(*) Al. *Adonizebecus*.

vitatem Barenſem eam acriter obſidentem invenit. Cardinalis igitur nominatus Giraldus juſſu praedicti Apoſtolici in Beneventanâ civitate moratus eſt, & confeſtim ſacrum Beneventanum Palatium aſcendens, civitatis utilitates, datâ pace circumquaque, operabatur. Inter caeteras ejus diſpoſitiones praecipuè pacem tenendam viribus totis, ore, & corde praedicabat. Prius verò quam Apoſtolicus de civitate diſcederet, Octavianum Subdiaconum, virum prudentem, & ſapientis animi, Rectorem Beneventi ordinavit, qui ſimul cum Domino Girardo ſtatum civitatis, & pacis firmamentum ſtudiosè regebat. Cumque Pontifex ipſe apud Imperatorem perveniſſet cum praefato Duce Henrico, honore mirabili, & gaudio ab Imperatore ſuſcipitur. Deinde Barenſis populus caſtellum civitatis, quod pro eorum afflictione Rex Rogerius fabricari juſſerat valde terribile, & munitum, expugnaverunt; ſicque per quadraginta dies illud obſidentes cum Teutonicorum auxilio, virtute multâ caſtellum illud comprehenderunt, & terratenùs proſtraverunt. Cuſtodes autem caſtelli, quia jam amplius illud defendere non poterant, capti, & trucidati, & in mare praecipitati ſunt. Sicque de tali, tantâque victoriâ totâ Italia, & Calabria, Siciliaque intonuit, & Regi coelorum gratias agens, de tanti Tyranni gutture eripi gaudebat. Inde maritima omnis uſque ad Tarentum, & Calabriam ad Imperatoris fidelitatem alligari ſatagebat. Cumque caſtellum illud Barenſe taliter comprehenſum eſſet, ſuper civitatem Melfium Apoſtolicus, & Imperator venerunt, & eam viriliter obſidentes, diebus non multis elapſis, comprehenderunt, & ſuae obtinuerunt fidelitati. Haec inter, Piſanorum exercitus, ſicut juraverat, centum navigiis armatis ad civitatem pervenit Neapolitanam. Nec mora; juſſu praedicti Imperatoris ſuper civitatem Amalphitanam feſtinat, excogitans igne, ferroque eam depopulari. Cives autem Amalphitani, conſilio ſalutis invento, pecuniâ multâ datâ, ad Imperatoris, & Piſano-

 rum

rum permanſit fidelitatem; Inde ſuper Rabellum (*), & Scalam properantes, eas invadunt, & univerſa eorum bona diripientes, in ore ignis, & gladii eas conſumunt. Viros quoque, & mulieres cum eorum parvulis captivos perducunt, ſicque ſuper tali vindictâ gaviſi, ultra quam credi poteſt, inſultant. Interim praefatus Imperator, & Apoſtolicus civitatem dimiſit Melfium, & civitatis Potentiae fines deſcendit: ibique juxta fluenta de Lacu (**) Peſcle per dies fere triginta moratur. Inde univerſa Apuliae oppida, & civitates ad ſuum imperium alligavit. Et his actis mandavit Imperator, ut Piſanorum exercitus Salernum obſideat; praecepit quoque Roberto Principi, & Magiſtro militum Neapolitanorum, ut viribus totis, & armis ſimul cum Piſanis, eandem Salernitanam obſiderent civitatem; quod & factum eſt XV. Kalend. Auguſti. Quinetiam Rainulphum Comitem, quem affectione multâ ſecum detinebat, mille Teutonicorum viris ei datis, ſuper civitatem ipſam Salernum deſtinavit: quibus ita convenientibus prope muros obſederunt eam. In civitate illâ reverâ quadringenti milites aderant, qui civitati invigilantes, Piſanos, & Principem, ſuoſque omnes quotidie expugnabant. Quâdam itaque die, ſicut accepimus, certatum ad invicem validiſſimè eſt inter eos, & de militibus illis Rogerii Siculorum multi captivi ducti ſunt, & alligati. Conſules praeterea Piſanorum, civitatis conſtantiam aſpicientes, quia talis, tantaque caterva militum intererat, conſilio communicato, lignorum machinam mirabiliter, mirabiluſque excelſam, & ultra quam credi poteſt, terribilem conſtrui, ſummâque cum feſtinatione levari mandaverunt. Unde factum eſt, quod populus civitatis mortis periculo oppreſſus, mortem expectabat. Audiens autem Imperator civitatis Salernitanae conſtantiam, & quia igne, fer-

(*) Sc. *Ravellum*.
(**) *Lacupenſuli C. C.*

Digitized by Google

ferroque Piſani eam obſidebant, conſilio invento, ſimul cum Domino Apoſtolico, ad eandem civitatem celeritèr feſtinavit. Sequenti igitur die Sapientes civitatis ad ipſum Imperatorem venere, & pactis intervenientibus, civitatem ipſam ſuo imperio ſubmiſerunt. Quidam verò militum illorum, ſecuritate acceptâ, licentiam exeundi impetrarunt, quidam verò & praedicti Rogerii Proceres ad turrem majorem, quae ſuper civitatem erat, confugerunt. Sicque civitas ipſa in gaudium converſa, ſub tali, tantoque imperio exultabat. Audiens autem populus Piſanorum civitatem Salerni ſine eorum conſilio, & voluntate ab Imperatore captam fuiſſe, mirabiliter contriſtati ſunt, & furore arrepto machinam lignorum factam combuſſerunt, & paratis navigiis Piſas regredi diſponebant; ſed, Apoſtolici Innocentii precibus, & promiſſionibus coacti, ad Imperatoris voluntatem reverſi ſunt. Sicque caſtrum illud Turris majoris pro eorum diſcordiâ dimiſſum eſt. His ita peractis praefatus Imperator, & Apoſtolicus caſtra inde amoventes, Abellinum venerunt; deinde Beneventum, & juxta fluvium Caloris ex hac parte Ubiani, ad Eccleſiam Sancti Stephani caſtrametati ſunt, II. die ſtante menſis Auguſti. Cum autem Abellinum veniſſet Apoſtolicus ipſe Innocentius Ducem ad defenſionem Apuliae ordinare nomine ſuo ſatagebat. Imperator vero nomine ſuo, contra voluntatem Apoſtolici ordinare volebat. Unde factum eſt, ut per triginta fere dies ad invicem diſcordatum ſit; ſed ſapientum conſilio communicato, diſcordia talis deſtructa eſt. Quid multa? divinâ favente clementiâ, & ipſo Imperatore favente, omnibuſque ſuis, Apoſtolicus nomine ſuo ad B. Petri fidelitatem Comitem Rainulphum virum utique prudentem, & diſcretum in Ducem elegit, & eo electo vexillum ad honorem Ducatus, Apoſtolicus, & Imperator in conſpectu omnium ei tradiderunt, & confirmaverunt. Unde nemo tempore iſto viventium recordari poterit, tali laetitiâ, & honore Ducem aliquem fuiſ-

ſe

Digitized by Google

ſe electum. Cumque taliter in praedicto loco caſtrametati ſunt, triduò poſt, die videlicet Kal. Septembris Imperatrix nomine Florida, militibus ferè centum aſſumptis, ad Eccleſiam Beati Bartholomaei Apoſtoli venit, Portam Auream ingrediens, & Miſſarum ſolemnia ibi audiens, pallium quoddam ſuper Altare Beati Bartholomaei, & libram unam argenti obtulit. Prae gaudio verò Beneventanus populus utriuſque ſexus, quia per innumera annorum curricula Imperatricem, ſive Imperatorem non vidimus, curſu praecipiti ad ipſam intuendam Imperatricem ex omni parte civitatis feſtinavimus, & gratias Deo agentes exultavimus, quia, quod patres, avi, & proavi videre non potuerunt, temporibus noſtris vidimus. Ea autem Baſilicam ipſam B. Bartholomaei egrediens, per mediam plateam civitatis aſcendit, & per Portam Summam exiens, ad exercitum ſuum remeavit. Triduò autem poſt Imperatricis adventum, praefatus Apoſtolicus Beneventanam civitatem intravit, & a Clero, & populo univerſo honorificè ſuſceptus eſt. Alterà autem die adveniente in ſacro Beneventano Palatio ſedens in conſpectu Cleri, & populi Beneventani clamavit, ut ſi quis contra perſonam, ſive electionem Gregorii Beneventani electi canonicè, & rationabiliter opponere vellet, liberâ fronte opponeret: ſed clementiâ divinâ opitulante, & quia electus ipſe vitam ſuam religiosè cuſtodierat, nemo civium contra ejus electionem objecit. Apoſtolicus itaque hoc aſpiciens gratias Deo egit, & ipſe de perſona, & vita electi teſtificatus eſt honeſtè, & religiosè, & eidem Electo praecepit, ut de peccatis ſuis confiteatur; & die Dominico adveniente, Spiritu ſancto cooperante, conſecrationem acciperet. Quid multis? die adveniente Dominico, Apoſtolicus ipſe Eccleſiam Epiſcopii deſcendit, quinto die videlicet intrante menſis Septembris, Electum ipſum conſecravit, ad cujus conſecrationem Patriarcha interfuit Aquilejae, & complures alii Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates Teutonico-

rum

rum viri Religioſi. Lector ſi intereſſes, reverà miratus diceres, Archiepiſcopum quemlibet Beneventanum tanto honore, & reverentià conſecratum nunquam fuiſſe, & eo conſecrato, Apoſtolicus ipſe Palatium revertitur, His ita peractis Judices, & Sapientes civitatis eundem Dominum Papam precantur, quatenus apud Imperatorem intercederet, ut de antiquâ afflictione, quam civitas longè, latèque perpeſſa eſt, Imperator ipſe Beneventanos liberaret; videlicet de vinearum fidantiis, & angariis, terratico, & de omnibus redditionibus, quas Normandis reddere ſoliti ſunt, quoniam quidem nos, & patres noſtri, avi, & proavi Deum oravimus, ut Imperatoris adventum partibus iſtis largiri dignaretur, per cujus adventum libertatis vigorem & ſecuritatis, conſequeremur. Nunc verò Pater ſanctiſſime, & quia voluntas, & poteſtas conceſſa eſt bene nobis faciendi, lacrymis omnium oramus, ut de tanto periculo tributorum civitatem B. Petri eripias. Apoſtolicus itaque pietate divinâ correptus ſuper civitatis longâ afflictione condolens, Patriarcham Aquilejae, aliosque Cardinales, & Girardum ſpecialiter Cardinalem ſuum Presbyterum, virum valdè venerabilem, & diſcretum ad Imperatorem direxit, qui foras in praefato loco caſtrametatus erat, expoſtulans, ut comiti Rogerio de Ariano praeciperet, ejuſque Baronibus, ut fidantias, & omnes redditus, quos de haereditatibus Beneventanorum habere ſolitus erat, quietus dimitteret. Imperator itaque precibus Apoſtolici acceptis, abſque mora, vocari fecit praefatum Comitem, ut cum Baronibus ſuis venirent, & ſacramento interveniente, petitionibus Apoſtolici obtemperarent. Comes itaque adveniens coram Imperatore confeſſus eſt, ſe hoc juraviſſe, & confirmaſſe tempore Comeſtabuli Rolpotonis, qui pro civitate hoc petierat. Denique Barones, quos ſecum duxit, jurare coegit, ſicut Apoſtolicus exigebat. In primis Alferius Draco, & Robertus de la Marra, & Bartholomaeus de Petrapulcina, & Tadeus

deus de la Greca, & Girardus de Lanxulinu, & Sarolus de lo Tufo, & ſic juraverunt. Juro, & promitto, quod ab hâc horâ in antea non quaeram, nec quaeri permittam de cunctis haereditatibus Beneventanorum fidantias, angarias terraticum, olivas, vinum, ſalutes, nec ullam dationem, ſcilicet de vineis, terris aſpris, ſylvis, caſtanetis, & Eccleſiis, & liberam facultatem tribuo in haereditatibus Beneventanorum venandi, aucupandi, & in eis, & de eis quodcumque voluerint faciendi; & per hoc mercatum civitati non diſturbabo, nec diſturbari conſentiam. Haec omnia attendam bona fide ſine fraude. Taliter eis jurantibus, praecepit Imperator, ut alios ſuos Barones Montisfuſculi vocaret ad idem ſacramentum faciendum. Quibus actis, praefatus Girardus Cardinalis cum ſapientibus civitatis omnia haec Domino Papae retulerunt. Hoc ſacramentum factum eſt VI. die intrante menſis Septembris. Alterâ autem die idem Girardus Cardinalis cum Judicibus ad Imperatorem tetendit, ut ab ipſo Comite, & ſuis Baronibus ſacramentum hujuſmodi acciperet. Comes verò Rogerius ſacramentum illud facere noluit, confitens, ſe tempore praeterito illud feciſſe, ſuos verò Barones de Monteſuſco jurare praecepit, videlicet Raonem de lo Tufo, Accardum, Gemundum, Eternum, Onfridum, caeteroſque, qui circa Beneventum fidantias accipiebant, & his taliter actis Salvatori Deo, & Innocentio Papae gratias egimus, cujus virtute, & gratiâ tantam conſecuti ſumus libertatem. Quibus ita peractis praefatus Imperator de praedicto loco caſtra amovens, viam Romam redeundi arripuit, qui ante Portam Summem cum toto ſuo exercitu tranſivit, & praedictus Apoſtolicus cum illo feſtinavit IX. die intrante menſis Septembris (D).

Tunc

(D) *Et praedictus Apoſtolicus cum illo feſtinavit, nono die intrante menſis Septembris*) Haec omnino cum iis congruunt, quae in Serie Abbatum Caſſin. de tempore obſervabam, quo Innocentius, & Lotharius apud Caſſinum ſimul ſteterunt.

Tunc ipſe Imperator caſtrametatus eſt, ubi tres (*) Sancti nominatur; deinde Capuam petens, Romam tranſierunt. Quid multa? Imperii ſui altitudinem, & Palatia Imperator ille repedavit. Apoſtolicus autem Innocentius Palatium Lateranenſe adivit. Audiens itaque nominatus Rex Rogerius Imperatorem illum viam redeundi arripuiſſe, exercitu convocato Salernum venit; continuò ſuper Nuceriam veniens, illam ſuae obtinuit poteſtati: deinde caſtra amovens, totam Terram Rainulphi Comitis obtinuit. Inde procedens Capuam furore multo, & tempeſtate comprehendit, & eam igne, ferroque depopulatur; univerſa ſiquidem civitatis illius ſpolia, & divitias partim igne, partimque virtute conſumi praecepit; Eccleſias quidem, & earum ornamenta diripuit, mulieres quoque, & Sanctimoniales in opprobrium converſae ſunt, & his taliter evolutis, Abellinum, & uſque ad confinia Beneventi obtinuit. Confeſtim Magiſter militum Sergius Civitatis Neapolitanae ad ſuam convertitur fidelitatem; deinde Judices Beneventanae civitatis cum aliis civibus Regem ipſum adeuntes ad Anacleti fidelitatem, & ipſius Regis amorem, civitatem ſubmittunt Beneventanam, Innocentii Papae fidelitatem parvipendentes: & his actis convocato exercitu civitatem Beneventanam applicuit, & ante Portam Summam medio menſe Octobris tranſiens, ad Montem Sarculum feſtinavit, quod ſuae obtinuit poteſtati. Et inde procedens ſuper civitatem Comitis Riccardi curſu volucri properavit, quam Comes ille dimittens ad Ducem confugit Rainulphum; ſicque civitatem illam ſuae voluntati alligavit. Inde Montem Corvinum capiens, in ore ignis, & gladii illud conſumi praecepit, & ſpolia ejus diripuit. Dux igitur Rainulphus memoratus audiens Regem illum ob ejus confuſionem Apuliam fuiſſe ingreſſum, & ejus deſolationem quotidie tractare, Barenſem populum, & Tranenſem, Trojanum, & Mel-

(*) Adhuc hoc nomen retinet locus vulgo: *A Tre Santi* appellatus.

Digitized by Google

phienſem, & mille quingentos milites congregavit, affirmans prius morti velle ſuccumbere, quàm vitam ducere infelicem, & taliter Dux ille paratus prope Regis exercitum adivit. Interea Abbas de Claravalle (*) vir valde mirabilis, & diſcretus, qui ad Regem illum venerat pro tanti diſſidii infeſtatione ſedandâ, inter Regem illum, & Ducem pacis foedera alligare conatur: ſed pro multis, variiſque negotiis, quae inter eos querebantur, apud Salvatoris Dei potentiam nondum complacuit concordia alligari. Quid plura? Rex ipſe exercitum ſuum diviſit, & ad bellandum illum viriliter ſtabilivit: ſimiliter & Dux ille ſuos omnes ſapienter ordinavit. Primùm quidem Regis acies ordinata aggreditur, & inter Ducis armatos intravit. Illicò acies illa Regis proſternitur. Rex autem, qui cum aliis aciebus ſuis armatis inerat, Dei adveniente judicio, timore perculſus ipſe primùm terga vertens in fugam converſus eſt; ſicque univerſa Regis congregatio curſu praecipiti confugit, dimiſſis omnibus divitiarum ſuarum apparatibus, & tentoriis, auri, argentique magnitudine infinitâ, quorum numerare copia non eſt humanae ſcientiae. Quid multa? Dux ille victor effectus de Regis exercitu comprehendit, & occidit, omnemqne illam magnitudinem, divitiaſque tam ipſe, quàm populus Barenſis, & Tranenſis, caeterique, quos rogaverat ad propria locupletati detulerunt. Tria millia, ſicut audivimus, hominum in bello mortua ſunt. Ibi Sergius Magiſter militum Neapolitanae civitatis mortuus eſt; ibi Eternus de Monteſuſco, & Girardus de Luzulino, & Sarolus de lo Tuſo, & complures, quorum nomina pro difficultate numerandi ſilentio tegimus. Secundo verò die ſtante menſis Octobris bellum hoc actum eſt. Rex itaque nominatus taliter cum ſequacibus ſuis aufugiens noctis tempore, alterâ quidem die ad caſtrum Paludis pervenit, deinde Salernum feſtinavit. Diebus autem non mul-

(*) *Sc. S. Bernardus.*

multis evolutis, Roſſemannus Beneventanus Antiſtes, conſilio accepto cum Judicibus civitatis, & ſapientibus quibuſdam ad Regem ipſum conſolandum, & ſervitia civitatis offerenda feſtinavit. Precatur inſuper, ut libertatem poſſeſſionum Beneventanorum, quam ſupradictus Imperator conceſſerat, populo Beneventano ipſe largiretur. Rex igitur, precibus eorum acceptis, pro totius civitatis amore inveniendo, privilegio facto, & ſignato, omnes fidantias & exactiones, quas ſoliti fuimus perſolvere, condonavit, & privilegiis paginâ acceptâ gaudio ineffabili civitatem ſunt regreſſi Beneventanam; privilegii paginae ita eſt continens.

In nomine Domini Dei Salvatoris Aeterni Jeſu Chriſti Dom. Incarn. anno 1137. menſe Novembri I. Indict. Ego Rogerius Dei gratia Siciliae, & Italiae Rex, Chriſtianorum adjutor, & clypeus, Rogerii I. Comitis filius. Regalis Excellentiae noſtrae provocamur liberalitate fidelibus noſtris tanquam de nobis bene promeritis beneficia ampliori manu debere impendere, ut non ſolum fideliores inveniantur, ſed ut caeteri ſpe retributionis adjuti in noſtro ſervitio promptiores habeantur. Ea propter Venerabilis Beneventane Roſſemanne Archiepiſcope, qui ſemper in omnibus fidelis extitiſti, petitionibus tuis, & Bernardi Beneventani Comeſtabuli, & Beneventanorum Judicum, aliorumque plurimorum Civium clementius annuentes, quia vos ſemper noſtros fideles experti ſumus, pro amore Summi Regis, per quem ſubſiſtimus, & regnamus, & amore, & fidelitate veſtrâ; quam in nobis habetis, & in antea habituri eſtis, dimittimus, & condonamus vobis ea omnia, quae nos, & praedeceſſores noſtri Normandi circa Beneventanam Civitatem habuerunt, fidantias ſubſcriptas, videlicet denariorum redditus, ſalutes, angarias, terraticum, herbaticum, carnaticum, Kalendaticum, vinum, olivas, releuum, poſtremò omnes alias exactiones tam Eccleſiarum, quam Civium, & omnia predicta, & poſſeſſiones liberas facimus, & quietas undecumque aliquid recipere

pere ſoliti ſumus; ut quamdiu in noſtra permanſeritis fidelitate, & noſtrorum baeredum, liberi, & quieti vos, & veſtri baeredes ab omnibus ſupradictis maneatis, & in veſtris praediis venandi, piſcandi, aucupandi liberam facultatem babeatis, & ut firmiter boc tenere valeatis privilegium iſtud ſigillo aureo noſtro ſignari fecimus: Siqua verò perſona, quod abſit, magna, bumiliſve bujus noſtrae conceſſionis paginam in aliquo violare praeſumpſerit, viginti libras auri puriſſimi in miſericordia noſtra Palatio noſtro componat, praeſenſque privilegium robur priſtinum obtineat. At bujus conceſſionis judicium per manus Henrici noſtri Notarii ſcribi praecepimus, & bulla aurea inſigniri. Anno Regni noſtri ſeptimo.

Cumque privilegium hoc coram Beneventanorum coetu lectum eſſet, Deo Salvatori omnium, praefatoque; Regi, & jam dicto Antiſtiti gratias egimus, quia quod Avi, & Patres noſtri videre non potuerunt, libertatis, & ſecuritatis donum nobis dignatus eſt miſericordiâ ſuâ Jeſus Chriſtus largiri, & meritis non noſtris offerre. Quid multa; ex tanto nobis conceſſo beneficio, & firmato, cives univerſi, ſervitia, & honores praefato Regi polliciti ſunt, & ſine offenſione ad ejus praeceptum famulari (E). Dux praeterea Rainulphus ſupra memoratus audiens Regem illum ſic devictum, & animo conſternatum cum paucis

(E) *Ex tanto nobis conceſſo beneficio, & firmato, cives univerſi ſervitia, & honores praſato Regi polliciti ſunt, & ſine offenſione ad ejus praeceptum famulari.*) Fortaſſe: *ſine offenſione Romani Pontificis*. Beneventani autem liberi ab exactionibus omnibus Rogerii Privilegio redditi, ſua ſervitia ei promiſerunt; ſed pridem conceſſerat Anacletus. *Auxilium hominum Beneventi*, inquit in Diplomate ſuperius relato, *contra boſtes tuos largimur, & confirmamus*. Quos anno ſequenti 1138. obſequii ſui ſpecimen eidem dediſſe, perhibet Falco, cum ait: *Praedictus Rex Dominum Papam Innocentium in Patrem, & Dominum accepit, & civitati Beneventanae, & per totius Regni ſui partes mandavit, eum Patrem, & Dominum accepiſſe. Nos autem literis ejus acceptis, Dominum illum, & Patrem vocavimus*. Schiſmati ſic renuntiaſſe videtur Rogerius; pax tamen inter illum, & Innocentium ſequuta haud eſt, quem anno 1139. ut idem noſter habet, praefatus Papa in Romana Synodo *vinculis excommunicationis alligavit*.

cis Salernitanam civitatem fuiſſe ingreſſum, conſilio habito, mille fere equites, & Apulorum peditum multitudinem congregavit; nec mora, Trojam dimittens captivatam totam ſuae alligavit poteſtati, & inde procedens ſuper Comitis Rogerii de Ariano Comitatum advenit, qui continuò Alferium Draco, & Robertum de la Marra, & Robertum de Petramajori, & Robertum de Potofranco, alioſque Barones ipſius Comitis ſuae ſubjugavit ditioni. Poſtremò eundem Comitem Rogerium ad ſuam coegit voluntatem. Quibus ita peractis Dux ipſe prope caſtellum Paludis ſuorum virtute ſtipatus caſtrametatur, die quidem Kal. Decembris. Mirabatur interea populus Beneventanus de Ducis illius Rainulphi continentiâ, & in praedicti Regis amore, & fidelitate, & Anacleti ſervitio die, noctuque ſimul cum Domino Roſſemanno Antiſtite invigilabat.

Aliud quoque non tegendum ſilentio fraternitati veſtrae explicabo. Cum praefatus Abbas de Claravalle vir valde mirabilis, & diſcretus de foedere pacis, & Eccleſiae unitate cum nominato Rege confabularetur, aſſiduè Rex ipſe cum Abbate illo ſtabilivit, ut tres Cardinales ex parte Innocentii Papae, qui ejus interfuiſſe electioni ad Regem ipſum venirent, & tres ex parte Anacleti, & ordinem electionis utriuſque, Regi ipſi inſinuarent, deinde Rex ipſe ordine audito utriuſque partis ſanctiorem, & juſtiorem eligeret electionem, & ſic Spiritu ſancto favente, ad pacis perveniret cum totius ſui Regni magnitudine firmamentum, quantum in ſui arbitrio, & ſcientia contineret. Cognoverat enim, firmiterque crediderat, totius mundi Chriſticolas parti favere Innocentii, & ejus Pontificatum venerari; ipſe verò ſolus cum Regni ſui latitudine diſcordabat. Continuò ad Innocentium Papam, & Anacletum delegatus eſt, & curſu rapido Regis poſitio deſtinatur. Placuit itaque eis, & conſilio eorum firmato ex parte Innocentii Aimericus Cancellarius, & Girardus Cardinalis vir valdè venerabilis, ſimul

cum

cum praedicto Abbate de Claravalle Salernum ſuper hujuſmodi electione ventilandâ advenerunt. Ex parte verò Anacleti Matthaeus Cancellarius, & Petrus Piſanus Cardinalis, & Cardinalis alius nomine Gregorius ſimiliter acceleravere. Quibus congregatis, Rex ille, ut erat ſagacis animi providique conſilii, prius partem Innocentii quatriduò uſque ad occaſum mirabiliter, & ultra quàm credi poteſt, examinavit; ſequenter autem Anacleti partem quatriduo ſimiliter perſcrutatus eſt. Studiosè igitur & diligenter partibus utriuſque electionis auditis, Rex ipſe Clerum omnem, & populum civitatis Salernitanae congregari mandavit, & Epiſcopos, & Abbates Monaſteriorum, qui convenerant, & coram eis taliter exorſus eſt: Domini, & fratres credimus veſtram non latere prudentiam, qua de re Cardinales iſtos partes utriuſque fecerim convocari; putavi etenim, quantum noſtrae attinet virtuti, tali, & tanto negotio finem imponere, & juſtitiae ſemitam evidenter ſectari; ſed quia multis quaeſtionibus, variiſque reſponſionibus animus noſter impeditur, ſolus ego ſuper hoc tanto negotio finem impendere nequeo: unde ſi Dominis iſtis Cardinalibus videtur, ordinem utriuſque ſcribant electionis, & ab utraque parte unus mecum in Siciliam deſcendat Cardinalis, ubi, favente Domino Nativitatis Jeſu Chriſti Salvatoris feſtivitatem celebraturi ſumus, ibique ſapientes Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque inveniemus prudentis animi viros, quorum conſilio Anacleti partem uſque modò ſectatus ſum: tunc enim ipſorum, aliorumque ſapientum conſilio, ſuper hoc negotio, divinâ inſpirante clementiâ, certiſſimum finem, quantum meae attinet poteſtati, imponemus. Cardinalis ad haec Girardus reſpondit: Sciatis reverà, quoniam ex parte noſtra ordinem partis noſtrae nos omnes ſcribemus: audiſtis enim ex ore noſtro ſeriem electionis, audiſtis omnia, quaecumque circa nos geſta ſunt: Cardinalem quidem mittemus Guidonem de Caſtello ſapientem utique virum, & diſcretum, qui vobiſ-

cum,

cum, ſicut petitis, ad Siciliam veniat, deinde ſicut ſapientiae veſtrae placuerit, perſiciatis, Spiritus ſanctus Paraclitus cor veſtrum illuminet, & corde recto ad Eccleſiam, & veritatis lumen perducat. Et his actis unuſquiſque ad propria remeavit. Alterâ die adveniente praedictus Girardus Cardinalis cum ſuis reverſus eſt: ſolus autem Guido praefatus Cardinalis remanſit cum Rege profecturus, ſicut ſtatutum erat. Ex parte verò Anacleti ſimiliter Cardinalis alius deſtinatur. Quibus patratis, navigio parato, Rex ipſe ad Siciliam transfretavit. Dux praeterea Rainulphus jam nominatus praefatum caſtellum Paludis viriliter obſedit, quod praeliis multis, & machinationibus quotidie expugnabat. Videns autem Dux ipſe caſtellum illud capere non poſſe, conſilio habito, illud dimiſit, & in finibus Aliſanis ſeceſſit; qui continuò civitatem illam, & munitionem caſtelli comprehendit, & ſuae obtinuit poteſtati.

Hoc anno Anacletus, qui ſub nomine Pontificatus advixit, VII. die ſtante menſis Januarii mortuus eſt, qui ſedit annis ſeptem, & menſibus undecim, & diebus vigintiduobus. Innocentius itaque Pontifex continuò viribus ſumptis, & amicorum virtute acceptâ contra inimicos viriliter inſilivit. Roſſemannus igitur Epiſcopus totius civitatis tintinnabula Beneventanae pulſare praecepit, mortem ipſius Anacleti ſcilicet ſignificando.

Hoc anno prædictus Imperator cum ad Imperium ſuum revertebatur, mortuus eſt in partibus Tuſciae, & eo defuncto Corradus ad Imperium unanimi voto ſublimatus eſt.

Anno 1138. & IX. anno Pontificatus Domini Innocentii II. Summi Pontificis menſe Martio I. Indictionis. Cum praedictus Anacletus mortuus eſſet, Cardinales ſui, conſilio accepto a fratribus ipſis Anacleti, ad Regem miſerunt Rogerium, ipſius Anacleti mortem ſignificantes, ut ſi ei placeret, Papam conſtituerent. Rex itaque, ut Domini Papae Innocentii partem impediret, voluntati

eo-

eorum aſſenſit, & Papam eligendi poteſtatem dedit; qui mam reverſi, fautoribus eorum congregatis, medio menſe Martio, Gregorium Cardinalem Papam ſibi, & invaſorem conſtituerunt, Victoremque eum vocaverunt. Sed Dei miſericordiâ auxiliante, haereſis illa, & invaſio pauco tempore regnavit. Idibus autem non multis evolutis, fratres praedicti Anacleti, tantam cognoſcentes turbationem, in ſe reverſi, Domino favente, cum praedicto Domino Innocentio Papa pacis firmamentum compoſuerunt, & ipſi, & omnes ejus adverſarii ad ejus fidelitatem converſi ſunt, & ſceleratus ille, qui ſub Victoris nomine apparuit, veſtem, & mitram depoſuit, & ad voluntatem Pontificis Innocentii pervenit. Sicque gaudio magno, & gloriâ exultationis tota Romana civitas exultavit, & Pontifex ipſe Innocentius ad unitatem Eccleſiae, & concordiam, auxiliante Domino, perducitur. Diebus autem non multis evolutis praedictus Apoſtolicus, conſilio accepto, Albanum venit, diſponens, exercitu congregato, ad Ducem Rainulphum venire; ſed infirmitate percuſſus venire non potuit. Interea Rex Rogerius congregato exercitu in finibus venit Apuliae, cogitans civitates ſibi ab Imperatore ablatas ſuae ſubmittere poteſtati. Dux igitur Rainulphus Regis illius ſentiens adventum, totius Apuliae partes ſubmovit, ut contra ejus rabiem unanimiter inſiſtant. Nec mora, curſu rapido ad Ducem feſtinant nominatum, & ſic contra Regis illius ferociam menſibus fere duobus reſiſtunt. Haec inter, ſicut nobis eſt relatum, praedictus Rex Dominum Papam Innocentium in Patrem, & Dominum accepit, & civitati Beneventanae & per totius Regni ſui partes mandavit, eum Patrem, & Dominum accepiſſe. Nos autem literis ejus acceptis Dominum illum, & Patrem vocavimus; quibus peractis Rao de Fraineta Beneventanae civitati, & Regi Rogerio rebellis apparuit, & vineas Beneventanorum incidi mandavit. Cives itaque, conſilio accepto, Raonis illius

lius infeſtationes Regi nominato mandaverunt, ut citiſſimè eos ab illius adverſitatibus eripiat. Rex illicò, congregato exercitu, iter arripuit, & in ipſius ſui adventus virtute Montemmaranum, & Caſtella alia comprehendit, & igne comburit. Inde ſuper Ceppalunum adveniens ſimul cum Beneventanis illud obſedit, & die ipſa villam ruſticorum comprehendit, & eorum bona depraedata ſunt, & domos omnes eorum deſtructae. Sequenti verò die turres, & munitiones caſtelli in poteſtate Regis datae ſunt. Rao etenim de Fraineta timore Regis coactus caſtellum illud triduò ante exierat cum uxore, & ad Ducem feſtinavit Rainulphum ſimul cum Raone de lo Tuſo, & Orrico de Sarno, qui ſimiliter faciem Regis fugientes caſtella ſua dimiſerunt. Cives continuò Beneventani Regem precantur ſuppliciter, ut caſtellum illud Ceppaluni civitati contrarium, ad deſtruendum largiatur. Quid multa? Rex ipſe petitionibus populi favens permiſit ad diruendum. Nec mora, catervatim Beneventanus populus feſtinat ad deſtruendum, & ſic radicitùs univerſa aedificia caſtelli evulſa ſunt; & civitas tota ſuper illius gaudebat deſtructione. Nam ſi univerſas crudelitates, & pericula, quae ab illius caſtelli Dominis paſſi ſumus, deſcribere vellem, nec lingua dicere, neque ſtylo pronunciare poſſem. Unde Deum laudantes Regi gratias egimus, qui nobis illud ad deſtruendum conceſſit. Et his actis praefatus Rex Capuanos fines adivit, & caſtellum, quod Calvum dicitur, comprehendit (F). Dux praeterea Rainulphus exercitu congregato horis omnibus invigilabat, ut Regem illum

(F) *An.* 1138. *Capuanos fines adivit, & Caſtellum, quod Calvum dicitur, comprehendit*) Verè Calvum (ubi olim *Cales*, diutiſſimè quae deſerta manſit) & ab ejus conſtructionis primordio in ipſo confinio fuit agri Campani: quippè in an. 879. ab Atenulfo, qui dein Comes Capuae, & demum Princeps Beneventi evaſit, aedificari caeptum in limite Calinii, incurrente in Campanum, ex Erchemperto Num. 40. & 45. eſt intelligere; de quo offendebatur Capuae tunc Gaſtaldus Pandonulfus. Eadem autem deſcriptio, cum

virtute inſiliat, & accipiat ultionem. Rex vero, ut erat ſapientis conſilii, per montana quaeque, & loca ardua caſtrametatur, & ſic Ducis vitabat prudentiam, & virtutem, unde Dux ille vehementer condolens mente, & corpore fremebat, quia cordis dolorem oſtendere non poterat. Noviſſimè apud Aliſas moratur, exiſtimans Regem illum Aliſis venire. Rex verò, ut diximus, Ducis conſtantiam fugiens a caſtello Calvo revertitur, & in finibus Sanctae Agathes tentoria ſua poni praecepit, Beneventum venire diſponens; & inde amoto exercitu caſtrametatus eſt prope Beneventum, ubi dicitur Plancella (*), & ibi manſit duobus diebus. Tunc accepto conſilio indè receſſit, & diſtricto exercitu flumen tranſivit Caloris, & caſtra poſuit ſuper Pontem Valentinum, manſitque ibi duobus diebus. Dux autem nominatus Rainulphus, ut erat prudentis animi, in finibus morabatur Petraemajoris, pertractans, ut caſtellum Apicis, quod Rex minabatur obſidere, virtute, & animosè illud liberaret. Rex itaque nominatus Beneventanos precatur, ut in ejus auxilio unanimitèr feſtinarent. Roſſemannus igitur, qui tunc Praeſul aderat, amore Regis coactus, cives univerſos rogavit, & in ejus mandavit auxilio. Audiens autem Rex ipſe caſtellum Apicis a militibus, & viris prudentibus armatum fore, conſilio accepto, caſtra amovit, & Petraepolicinae caſtellum aggredi praecepit, & igne, ferroque illud depopulatur; & inde procedens caſtella alia comprehendit, & comburi mandavit. Pontem Landulphi, Farnitum (**), Campugattari (***), & Guardiam, & civitatem comprehendit Alipham, & igne conſumpſit, univerſam quidem ſubſtantiam civium, & ec-

cum poſtea ſuus ager Calvo fuiſſet aſſignatus, immutata non eſt, quod ex Praecepto Princ. Pandulfi ſuperiùs allato, & ex Privilegio quodam Reginae Joannae I. in Archivo Campanae urbis aperitur; atque etiamnum manet, de quo alibi.

(*) De locis *Chianche*, & *Chianchitelle* dictum eſt in Appia Via lib. III.

(**) *Fragnito*.

(***) *Campolattaro*.

& eccleſiarum ornatus, galiotae Regis, & turba innumera praedonum, quae eum ſequebatur, comprehendit, rapuit, diſpoliavit, & unuſquiſque, prout potuit, diſpartitur. Lector itaque, ſi adeſſes, ſuper tali, tantâque civitatis ſtrage, & confuſione turbatus deficeres, & firmares a Graecorum tempore, & Paganorum tantam in chriſtianos ruinam, & combuſtionem non accidiſſe. Cumque taliter civitatem illam Alipham conſumaſſet, exercitu inde amoto, in finibus feſtinavit Benafri, civitates illas ſuae ſubmittere volens poteſtati. Continuò, juſſu crudelitatis a Rege illo injuncto, civitatem illam Benafrum aggredi, et expugnari mandavit: cives autem, prout poterant, et ſe, et civitatem defendebant. Rex itaque eorum conſtantiam aſpiciens, crudeli manu juſſionis minatur, ut civitatem illam inſiliant. Continuò peccatis imminentibus, civitas illa valde munita, et divitiis plena capitur, et civium omnium bona, et divitiarum magnitudines ab hoſtibus capiuntur, et diviſae per partes ad nihilum ſunt converſae. Viri itaque, et mulieres, parvulique eorum per montana fugiunt, omnibus eorum bonis in manibus rapientium, et praedonum dimiſſis, ſicque civitas illa, et turrium ejus munitiones in poteſtate Regis ſubacta eſt. Et tali crudelitate auditâ Praeſentianum caſtellum, et Roccaromana ad Regis voluntatem convertitur, et alia caſtella circumquaque contigua. Quibus actis Rex inde revertens Beneventum venit, et ad Paludis caſtellum caſtrametatur XII. die menſis Septembris intrante. Dux interea Rainulphus, qui tanto Regi reſiſtere non poterat, dolore cordis concuſſus circa Aliphanos fines morabatur. Inde procedens Rex ipſe ad civitatem Melphium ivit, putans eam ſuae ſubmittere poteſtati, quod obtinere non potuit, et indè reverſus ſuper caſtellum Toccum adivit. Continuò machinas lignorum fieri mandavit, virtute quarum turres caſtelli illius, et munitiones deſtruerentur; ſicque pars quaedam turrium diruta eſt. Dux in-

terea Rainulphus circa eum quotidie invigilabat, ne Rex ille terras Rogerii Comitis de Ariano invaderet. Populus autem caſtelli, virtutem Regis, et furorem aſpiciens ſub ejus poteſtate, et ditione colla ſubmiſit, et caſtellum illud in ejus dominatione ſubactum eſt III. Kalend. Octobris, octo quidem dies caſtellum illud Toccum obſedit. Quibus ita peractis, Rex ipſe caſtra inde amovit, et tempore valde pluviali Beneventum venit, et ipſe intra Eccleſiam S. Petri Apoſtoli prope civitatem ſitam caſtrametatur (G). Totus quidem ejus exercitus infra civitatem hoſpitatus eſt Beneventi, ibique manſit diebus tribus: tempus enim terribile pluviarum, et valde periculoſum inerat, et pro inveniendis ad exercitum neceſſariis, nullo modo adire valebant; unde, ſicut diximus infra civitatem Beneventi ad refocillandum exercitum commorati ſunt. Rex interea nominatus civitatem intravit Beneventanam IV. die intrante menſis Octobris, et eccleſias, et civitatis palatia, et Curiam Apoſtolici ſtudioſè perquiſivit; et exercitu refocillato caſtra a civitate amovit, et prope caſtellum S. Severi caſtrametatus eſt. Inde procedens caſtellum Morcone ſuae obtinuit poteſtati, et his actis caſtellum Sancti Georgii, & Pe-

(G) *Beneventum venit, & ipſe intra Eccleſiam S. Petri Apoſtoli, propè civitatem ſitam, caſtramentatur*) Manent etiamnum hujus Eccleſiae rudera *in planitie*, ut noſtri Falconis uſurpem verba ad an. 1137. *juxta flumen Sabati*, eamque Theoderada, uxor Ducis Romualdi, qui ſedit ab an. 961. ad an 977. conſtruxit; *qui in loco multarum ancillarum Dei Coenobium inſtituit*, ut perhibet Paulus Diac. lib. 6. cap. 1. At hoc Rogerii tempore ibi non aderant Moniales, ut reor; quae Monaſterium S. Petri Apoſt. pariter nuncupatum, memoratumque Falconi ad an. 1121. intra urbem ſitum incolebant. Theoderada autem eam extra Beneventi moenia conſtruxiſſe videtur eccleſiam, ut pio quodam affectu D. Petri in Vaticano campo extra Romam conditam Baſilicam imitaretur; ſicuti non alia occaſione excitatas reputo extra Capuam, Tarentum, Viennam (Nolam mitto, aliaſque urbes) Eccleſias eidem Divo, ſummo cultu olim habitas, quarum prima deſcripta habetur noſtro Michaeli Monacho in ſuo Sanctuario Par. 3. altera Petro Diac. lib. 3. cap. 43. & 57. tertia verò in quodam Diplomate memoratur Callixti II. apud Bibl. Floriac. quâ deinde labentibus annis ignoratâ, vulgus, quem ſequuti poſtea ſunt doctiores, longè alias earundem conſtruendarum excogitavit pias quidem rationes.

et Petraemajoris comprehendit. Comes igitur Rogerius de Ariano haec audiens, Apicis caſtellum dimiſit, et villanis omnibus, ut Regi obedirent, licentiam largitur, et ipſe civitatem intravit Arianum; ibique confidens, Ducis Rainulphi auxilium adinvenit; quâ de re nullo modo ad Regis voluntatem pervenire voluit. Continuò Rex ipſe caſtellum Apicis ſuae alligavit fidelitati, et Rex ipſe ad caſtellum Tamarum diebus quatuor moratus eſt. Praefatus autem Dux exercitu congregato prope civitatem Arianum venit cuſtodiens, ne Rex ipſe quoquo modo eam invaderet, et ſic Rex ipſe, et Dux adinvicem laborabant. Et his decurſis praedictus Rex a Tamaro illo caſtello diſcedens circa Melphitanos fines feſtinavit; et inde procedens caſtellum S. Agathes valde munitum ſuae obtinuit poteſtati, et alia caſtella ibi contigua. Dux interea nominatus civitatem regebat Melphium, ne Rex ille quoquo modo ingenio eam invaderet: praefatus autem Rex cognoſcens Ducem Rainulphum jugiter contra ſe, et ſuos obſiſtere, et Apuliae civitates tueri, conſilio communicato, caſtella, quae comprehenderat, militibus, et viris armatis muniri, et obſervari mandavit; et ipſe Rex Salernum adivit, diſponens ad Siciliam reverti, quam longo tempore dimiſerat. At Dux nominatus Barum deſcendit, et marinos fines viſitavit, populum omnem hortando, ut tempore opportuno, viribus ſumptis, et armis, contra Regem obſiſtant, qui unanimiter, et corde devoto paratos fore clamitabant.

Anno 1139. Dom. Incarnationis, & X. anno Pontificatus Domini Innocenti II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae menſe Martio II. Indictionis, hoc anno praefatus Apoſtolicus Innocentius, VIII. die intrante menſis Aprilis, Romae Synodum celebravit. Ad cujus ſacri Conventus praeſentiam Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates innumeri convenerunt: ibique inter caetera, quae Spiritu ſancto mediante, ſtatuta ſunt, vinculis excommunicationi alligavit Regem Rogerium praedictus Apoſtoli-

ſtolicus Innocentius in praeſentia omnium catholicorum virorum, qui convenerant, & ejus omnes ſequaces. Hoc anno Rainulphus Dux, de quo in ſuperiori tractatu mentionem fecimus, ardentiſſimo febris ſinoche (*) calore correptus, ultimo die ſtante menſis Aprilis ex hoc mundo deceſſit apud civitatem Trojanam, quem Ducem Guillelmus venerabilis ipſius civitatis Epiſcopus cum univerſo clero, & populo diligenter, & honeſtè, lacrymiſque manantibus ſepulturae infra Epiſcopium tradiderunt. O quantus luctus omnium, & virginum, & viduarum, puerorum, & ſenum utriuſque ſexus, & militum, civitatem illam invaſit, quem ſi radicitùs deſcribere tentarem, nec dies ſufficerent, nec copia deſcribendi. Barenſis itaque populus, & Tranenſis, Melphienſis, Canuſinus, & omnes, qui ſub ejus dominio, & protectione confidebant, conſolatione oblitâ, crinibus evulſis, pectoribus laniatis, & genis, ultra humanum modum lugebant. Lugebant enim Ducem piiſſimum, & Patrem univerſorum, qui totius ſui Ducatus habenas dulcedine, & humanitatis ſuavitate, furore omni depoſito, diſponebat. Quid multa? de mortis illius compaſſione inimicorum etiam acerbitas, & de ejus prudentia condolens, lacrymanſque compatiebatur: ſicque tota ferè Italia de ejus probitate, & praeliis, horis omnibus recitabat. Audiens autem praenominatus Rex Rogerius Ducem Rainulphum, virum bellicoſum, & magnanimum ex hoc mundo obiiſſe, vanitatis, & elationis ſpiritu accenſus ultra humanum modum gaviſus eſt. Gaviſus utique, & morte communi oblitus exaeſtuat, animoque concipiens, ut exercitu congregato Apuliae fines inſiliat, eamque ſuae ſubmittat ditioni, & fidelitati. Quid multa? ſeptem navigiis armatorum paratis, & auri, argentique magnitudine ditatis, die VII. ſtante menſis Maii, Salernum transfretavit. Continuò clerus omnis, & populus Salernitanus laudibus multis, hymniſque ſonantibus Regem illum ſuſcepit. Nec mora,

(*) Fort. *Synanche*, ſive anginae.

mora, Rex ipſe literas omnibus ſuis circumquaque manentibus direxit, ut armis eductis ad eum conveniant. Literis itaque ejus acceptis ad imperium ejus obtemperaverunt; deinde Rex ipſe exercitu congregato Beneventum venit, & ſic contra inimicos expugnandos feſtinavit.

Hoc anno IV. Kalend. Junii, mons ille (*), qui prope civitatem Neapolim eſſe videbatur, ignem validum, & flammas viſibiles projecit per dies octo, ita ut civitates ei contiguae, & caſtra mortem expectabant; ex cujus incendio pulvis niger, & horribilis exivit, & uſque Salernum, & Beneventum, & Capuam, & Neapolim pulvis ille a facie venti pervolavit; ignis verò ille per dies octo viſus eſt, de quo pulvere cives multi Beneventanorum, & ego iſtius operis deſcriptor collegimus, per dies verò triginta pulvis ille ſuper terram viſus eſt. Cumque, ut ſupra dictum eſt, Rex Rogerius exercitum congregaſſet, ſuper Comitis civitatem feſtinus adivit, & civitatem illam acerrimè expugnans ſuae eam alligavit ditioni. Comes autem fugam petens, Trojam ingreſſus eſt. Deinde Rex ille civitates, & caſtra Capitanatae ſuae obtinuit poteſtati. Dux praeterea filius praefati Regis civitates cunctas Apuliae, & maritimas ad ſuum convertit imperium, pacem omnibus, & ſecuritatem affirmans. Barum quidem, civitatem valdè munitam, obtinere non potuit; quadringentos enim milites Princeps civitatis ſecum detinebat, praeter cives quinquaginta millia habitantium (**). Dux itaque nominatus civitatem illam Barum cognoſcens, capere non poſſe, exercitu ſuo convocato ad patrem Regem Rogerium, qui in Trojanis morabatur confinibus pervenit, & eis in unum convenientibus, ſtudioſè tractare caeperunt, qualiter civitatem Trojanam ſuae ſubmittant poteſtati. Quatuor quidem millibus interjectis a ci-

(*) *Veſuvii* montis eructationem deſcribit.

(**) Vereor ne Barenſium incolarum numerus vel amanuenſis errore, vel ſcriptoris licentiâ heic plus quam revera fuerit, auctus ſit.

a civitate Trojana Comes Rogerius Ariani cum ſeptingentis militibus de morte deſperatis morabantur. Cives revera Trojani cum extraneis, qui ad eos confugerant prae timore nominati Regis, civitatem illam tuebantur. Rex itaque civitatem illam ſic a tantorum virorum virtute munitam perſentiens, ad Caſtellum Bacharezza ibi vicinum ducentos milites dimiſit pro civitatis illius infeſtatione, & ipſe cum Duce nominato filio ſuo, ſimulque eorum exercitu advocato ſuper civitatem Arianum Comitis Rogerii venit. Continuò Rex ipſe civitatem illam obſedit, & lignorum machinas ad expugnandum eam fieri mandavit. Cives autem, & milites, qui cum eis erant, nihil ex his, quae ingerebantur, metuebant; ducentos enim milites, & viginti fere millia armatorum in civitatem introduxerunt. Rex itaque ſic eam paratam, & munitam aſpiciens caſtra amoveri praecepit, & furore commotus vineas, olivas, & arbores, & ſata eorum, quae inveniri poterant, incidi mandavit, & devaſtari, & ſic civitatem illam dimittens biduo per confinia illius moratus eſt.

Eodem tempore praefatus Apoſtolicus Innocentius praedictum Ducem Rainulphum objiſſe audiens, ſatis, ſatiſque condoluit, & conſilio communicato Urbem Romam exivit, mille Equitum catervâ ſtipatus, & peditum multitudine copioſâ, deinde ad civitatem Sancti Germani pervenit. Cumque praefatus Rex Apoſtolicum illum Urbe egreſſum perſenſit, Legatos ſuos praedicto Apoſtolico de pace mandavit, & voluntatem Apoſtolici, & petitionem pollicetur perficere. Apoſtolicus autem Legatos Regis honeſtè accipiens, Cardinales duos ad Regem ipſum tranſmiſit, pacis, & dilectionis firmamentum deſcribens, & ut ad civitatem Sancti Germani Rex ipſe feſtinaret. Quid multa? Cardinales illos Rex ille diligenter, & honeſtè accipiens, civitatem Trojanam, quam obſidebat, dimiſit, & curſu rapido ad praedium Apoſtolicum cum Duce filio ſuo, & exercitibus ſuis feſtinat;

con-

Digitized by Google

continuò per Legatos ſuos ab utraque parte de pacis faedere interlocuti ſunt. Apoſtolicus itaque Principatum Capuanum a Rege petebat, quem injuſtè Principi Roberto abſtulerat. Rex verò nullo modo Principatum reddere voluit, & ſic per dies octo diſceptatio talis inter eos habita eſt; & his actis praefatus Rex ſuo omni exercitu coacervato, ad terras, quae filiorum Burelli vocantur, acceleravit, de quibus terris partem quandam caſtrorum ſuae ſubmiſit poteſtati. Apoſtolicus autem, & qui cum eo erant, Regem illum in partes illas receſſiſſe cognoſcentes, caſtrum quoddam nomine Galluzzum aggredi praecepit, & devaſtari. Nec mora, praefato Regi nunciatum eſt, qualiter jam dictus Apoſtolicus caſtellum illud eſſet aggreſſus. Quid multa? curſu rapidiſſimo Rex ille ad terram Sancti Germani, ubi Apoſtolicus ipſe morabatur, pervenit. En ſubitò de Regis adventu fama terribilis pervolat, & continuò caſtra Regis confixa ſunt. Apoſtolicus itaque, & Princeps Robertus Capuanus, & Romanorum militia Regis adventum ſentiens, caſtra eorum omnia amoveri jubent, ut in ſecuriori parte manerent. Dux autem Regis filius, mille fere equites accipiens, ſic Apoſtolicum diſcedentem deprehendens, inſidiis conſtitutis, ſuper Apoſtolici milites inſiſivit, qui potentiam, & inſidias ſentientes, terga vertentes fugam petunt, & ſecundùm vires per loca illa diverſa aufugiunt. Praefatus verò Princeps, & Riccardus de Sapacanina (H), & Romanorum multitudo evaſit; multi verò militum, & peditum in flumine mortui ſunt, multos in captione Regis fore audivimus. Apoſtolicus autem Innocentius poſt ſuos omnes quaſi ſecurus incedebat. En ex improviſo militum ca-

(H) *Praefatus verò Princeps, & Richardus de Sapacanina*) Non ſic: ſed *De Rupecanina*, quod oppidi eſt nomen in Epiſcopatu Alliſano. Hic Richardus frater fuit Raynulfi, qui ex Abellini, aliarumque plurium civitatum, oppidorumque Comite, Dux Apuliae ab Innocentio, & a Lothario fuit inſtitutus; exque Comite Roberto natus erat, filio ſenioris Comitis Raynulfi, germani fratris Principis Capuae Richardi I. ut alibi eſt dictum.

caterva eum aggreditur, heu dolor! & illum comprehendunt, omnique ſuo theſauro, & ornatu diviſo, ducunt illum ante Regis aſpectum, & ſic contumeliis ditatum; captivum illum in tentorio, quod Rex illi tranſmiſit, intromittunt: & conſequenter Apoſtolici Cancellarium Aimericum, & Cardinales captivos perducunt. Decimo autem die ſtante menſis Julii, Pontifex ipſe Innocentius captus (I) eſt. O quantus luctus, & moeroris abundantia mentes fidelium, & Civitates Apoſtolici invaſit, quae ſi radicitus deſcribere vellem, nec dies, nec tempus ſufficerent! Quid multa? Continuò Rex ille per Legatos ſuos

(I) *Decimo autem die ſtante menſis Julii, Pontifex ipſe Innocentius captus eſt.*) Baronius non habet tò, *ſtante*, & abſolutè legit, *decimo die menſis Julii*, ac perinde id contigiſſe cenſuit 6. Id. Julii. Sed certè Innocentius captus a Rogerio fuit 11. Kal. Auguſti, decem tantum diebus Julii reſtantibus; nam *quarto die*, inquit Anonymus Caſſin. *pace factâ, confirmavit illi totam terram*: die nimirum 24. praedicti menſis; a quo noſter die tantum diſcrepat. *Die verò illâ*, ait, *in qua praedictus Apoſtolicus pacem cum Rege firmavit, B. Jacobi feſtivitas celebratur*. Quocirca in eodem Falcone paulò ante haec verba legam: *Rex ipſe, & Dux filius ejus, & Princeps ſeptimo die ſtante menſis Julii ante ipſius Apoſtolici praeſentiam veniunt*, non *ſeptimodecimo*. Sed in antecedentibus, ut dixi, nil mutandum. Nec ubi de eodem Rogerio ſuperiùs; qui *die ſeptimo ſtante menſis Maii Salernum tranſfretavit*, a quo ſimul loco Baronius expunxit tò, *ſtante*. Sane *quinto die ſtante menſis Maii* (fortaſſe *VI.* non *V.*) an. 1120. a Campanis conſtitutum Principem Richardum hujus nominis III. cum idem dicit Falco, ac ſubdit, *die Aſcenſionis Domini, quinto die ipſius Maii ſtante* a Campano Archiepiſcopo illum conſecratum, utique ipſam conſecrationem 27. die Maji actam demonſtrat; in quem praefato anno Feſtum contigit Dominicae Aſcenſionis. Huncque Falconis locum familiari in ſermone, meo more, apud amicum, doctumque virum, ut ſaepe etiam pleraque alia antiqua minùs trita, ſic etiam olim enarrabam; qui applauſu tunc ſuo meam amplexatus interpretationem, neſcio cur poſtea eam ſcripto tradens, per me profeciſſe (quod non hâc tantum vice commiſit) diſſimulavit; Baroniumque graviſſimum abſque controverſia, ſed quem ea non ſemel fugerat, ut dictum eſt, maluit ſuper hoc laudare Auctorem. Integros autem uniuſcujuſque menſis dies in tres ſectiones; hoc eſt in dies intrantis, mediantis, & exeuntis, quos ſtantes appellabant, cum olim diſtinguerent (Sinenſius epiſt. 4. in dies tantum intrantes; & exeuntes partitur menſes) de quo exempla ſunt nimis obvia, priſcorum Latinorum Nonas, Idus, & Kalendas aliquo pacto videntur voluiſſe imitari; ſed ea praeter alias adhibitâ exceptione; ut ſtantem diem ab ultimo menſis die diſtantem, non a Kalendis, & *a principio ſucceſſuri menſis*, ut rem non ſicut

ſuos Pontifici Innocentio, quem captiuum tenebat, ſuppliciter, & ultra quàm credi poteſt, mandavit humiliter, ut pacis, & concordiae manum componat. Apoſtolicus itaque ſe deſtitutum virtute, & armis, & deſolatum aſpiciens, precibus Regis, & petitionibus aſſenſit, & capitularibus, & privilegiis ab utraque parte firmatis, Rex ipſe, & Dux filius ejus, et Princeps XVII. die ſtante menſis Julii ante ipſius Apoſtolici praeſentiam veniunt, et pedibus ejus advoluti miſericordiam petunt, et ad Pontificis imperium uſquequaque flectuntur. Continuò per Evangelia firmaverunt B. Petro, et Innocentio Papae, ejuſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus fidelitatem deferre, caeteraque, quae conſcripta ſunt. Regi verò Rogerio ſtatim Siciliae Regnum per vexillum donavit ejus Duci filio Ducatum Apuliae, Principi alteri filio ejus Principatum Capuanum largitus eſt. Die verò illa, in qua praedictus Apoſtolicus pacem cum Rege firmavit, B. Jacobi Apoſtoli feſtivitas celebrabatur, VII. Kalendas Aug. Et his actis, Miſſae ſolemnia celebravit Apoſtolicus ipſe, ubi ſatis, abundèque de pacis continentia tractavit. Laetitia igitur, et gaudii abundantia univerſos inhauſit, et coelorum Regem magnificantes ſuper pacis firmatae, et concordiae dextrâ laetati ſunt. Beneventanus itaque populus pacem audiens firmatam, et Regem voluntati Apóſtolici alligatum, tanto gaudio, et exultatione triumphat, quòd ſi ex toto deſcriberem, deficerem in tempore, et locutione. Apoſtolicus igitur, pace firmata cum nominato Rege, Beneventum ingreſſus eſt die Kal. Auguſti, quem Beneventanus populus honore multo, et devotione cordis ſuſcipiens, quaſi B. Petrum in carne

Pp 2 aſpi-

* ſicut docueram, tradidit idem amicus meus, denotarent; quam differentiam Falco vel neſciens, vel non curans, non diverſo calculo dies Kalendarum, quo dies ſtantes ſupputavit; Feſtumque D. Jacobi Apoſt celebrari dixit 7. Kal. Auguſti, quod 8 Kal. ac ſeptimo die ſtante Julii veneratur: ad annum tamen 1131. Feſtum S. Angeli figit 3. Kal. Octobris nullo errore: quippè ibi recenſitus.

aſpiciens, laetatus valdè gaudebat. Rex autem foris civitatem Beneventi caſtrametatus eſt, quia Rex uſque ad Portam Sancti Laurentii cum Domino Apoſtolico comitatur. Die verò ipsâ ad veſperam Rex ipſe civitatem ingreditur, et curiam Domini Papae aſcendens, cum eo aliquantùm moratur, deinde ad Epiſcopium pergit, et B. Mariae Baſilicam, et S. Bartholomaei Apoſtoli ingrediens pro ſalute ſuâ oravit. Intravit quoque Monaſterium S. Sophiae, et ante altare S. Mercurii ſe proſtravit. Inde procedens clauſtra monaſterii, et dormitorium, et refectorium perambulavit, et monachorum orationibus ſe commendans, civitate exivit per Portam Summam, et ad caſtra gaudens remeavit. Roſſemannus autem, qui contra voluntatem Apoſtolici quotidie pugnabat, Archiepiſcopus a Petro Leonis conſecratus, de Benevento expulſus eſt, et miſer ipſe cum Domino Rege feſtinavit. Et his actis caſtellum, quod Roſſemannus ille ad Portam Summam fabricari juſſit, Dominus Papa deſtruxit: et in his diebus cives Neapolitani venerunt Beneventum, et civitatem Neapolim ad fidelitatem Domini Regis tradentes Ducem filium ejus duxerunt, et ejus fidelitati colla ſubmittunt. Praefatus praeterea Rex, exercitu amoto, Trojam adivit, et civitatem ipſam ſuae ſubmiſit poteſtati; Epiſcopus autem Trojanae civitatis Guillelmus nomine, et populus civitatis Legatos praefato delegaverunt Regi, ut civitatem ingrediatur, et inter ſuos fideles, et amicos honeſtè maneat, et ſecurè. Rex verò, Legatis acceptis: non civitatem, inquit, ingrediar, donec traditor ille, Raynulphus ſcilicet, inter vos manſerit. Continuò, qui miſſi fuerant, civitatem regreſſi, Regis intentionem omnibus patefaciunt; et licèt dolore commoti cives ex tantâ Regis reſponſione, quatuor tamen militibus praecepeiunt, ut ſepulchro fracto cadaver Ducis Rainulphi extraheretur, et extra civitatem educerent, ut furore Regis ſedato, ad eos pacificè ingrediatur. Juſſerunt etiam inimici Ducis praefati cuidam militi nomine Gal-

Gallicano, qui Ducis illius fideliſſimus fuerat, ut ipſe Gallicanus ob injuriam Ducis defuncti, et ejuſdem Gallicani dolorem, tumulum frangeret, et Ducis oſſa pelli, et foetori adhuc circumplexa manu ſua extraheret; qui Gallicanus timore coactus, et ne tanti Regis furorem incurrat, (heu dolor) quaſi mente hilari cum aliis, Ducis oſſa involuta, ut diximus, eduxit. Continuò in collo Ducis defuncti funem ligari fecerunt, qui ejus inimici extiterant, et uſque ad caſtellum civitatis per plateas traxerunt, deinde reverſi uſque ad carbonarium (K) foris civitatem, ubi ſtagnum luteum, putridumque inerat, Ducis ipſius ſuffocaverunt cadaver; heu nefas, et dictu mirabile, totam protinùs civitatem, timor, et luctus invadit, quod unuſquiſque mortem optabat, et amicorum Ducis ipſius, et inimicorum (Regem quidem teſtor aeternum, Judicemque ſaeculorum) tale, tantumque factum horribile in generationibus praeteritis, et inter Paganorum ſectam nunquam legimus accidiſſe. Haec ſiquidem crudelitatis potentia quid Regi illi profuit? quae victoria, vel majeſtatis gloria ei ſucceſſit? ſed ut mentis ſuae furorem pacare deſiderans, quod non potuit exercere in viventem, operatus eſt in defunctum. Reverà dum Dux praedictus vixerat, licet cum paucis adeſſet, ipſe tamen Rex nullo modo circa Ducis ipſius aciem, et ſi eum decem millibus armatorum inſtaret, propinquare audebat.

(K) *Deinde reverſi uſque ad carbonarium foris civitatem, ubi ſtagnum luteum, putridumque inerat, Ducis ipſius ſuffocaverunt cadaver*) Extra urbes ſub ipſis muris ad excipiendas ſordes omnes de more coenoſa iſta, & foetida ſtagna tunc deputabantur. Loci quid tale deſcripſit Joannes Boccacius in Fabella de Magiſtro Symeone iis verbis. *Erano allhora per quella contrada foſſe, nelle quali i lavoratori di que' campi facevan votar la Conteſſa a Civillari, per ingraſſare i campi loro*. Et fortaſſe locum pridem ſub muro urbis Neapolis, qui etiamnum antiquo nomine appellatur *Carbonaria*, eidem uſui fuit; ſed multò quidem ante Franciſci Petrarchae aetatem, qui Gladiatorum munus ſe ſpectante ibi exhibitum ait lib. 5. Famil. epiſt. 6. *Locum hunc carbonarium extra muros Teani, a me malè interpetratum fuiſſe in Diſſ. to. 1. in fine, fateor. Quare emendari a benevolo Lectore deprecor, mentiſque lapſui tribuere.*

bat. Unde ei viſum fuit, mentis ſuae rabiem aliquantiſper fore mitigatam. Sed redeamus ad cauſam. Dux itaque Regis illius filius factum hujuſmodi audiens ad Patrem acceſſit audacter, et facti illius ordinem redarguit, et precatur Patrem, ut ſepulturae Dux ille dehoneſtatus traderetur. Rex igitur Ducis filii ſavens orationi, ſepulturae illum tradi mandavit; et his actis civitatis populus, ut ingrederetur ad eos, expectabat, ſicut promiſerat. Qui nec ſic voluit civitatem Trojam introire; ſed caſtra inde amovens civitatem Barenſem adivit, quam terrâ, marique obſedit. Cumque praedictus Apoſtolicus civitatem introiſſet Beneventanam omnem ordinationem a Petro Leonis factam depoſuit, et a Roſſemanno; die verò Aſſumptionis S. Mariae, et in paſſione B. Bartholomaei Epiſcopium deſcendit, et Miſſarum ſolemnia honeſtè celebravit; et his actis, praedictus Apoſtolicus a Romanis ſaepe vocatus, ſecundo die ſtante menſis Septembris, iter arripuit; et, Domino ſavente, Romam repedavit.

Hoc anno Gregorius Beneventanus Antiſtes a Domino Papa Innocentio conſecratus, Beneventum intravit ſecundo die intrante menſis Septembris, et Dominus Papa Guidonem Diaconum Cardinalem Rectorem Beneventi ordinavit. Audiens autem Populus Romanus Domini Papae Innocentii adventum catervatim obviam exivit, et illum gaudio magno, et honore ſuſcepit, deinde eum hortabatur, ut pacem, quam cum Rege Rogerio poſuerat, conſilio eorum confringeret. Apoſtolicus autem nullo modo petitionibus eorum conſentire voluit; dicebat quidem ſic Domino placuiſſe, quòd per ejus captionem pax hujuſmodi facta fuiſſet. Cumque ut ſupra dictum eſt, praefatus Rex civitatem obſediſſet Barenſem, Innocentius Papa, cum intra civitatem eſſet Beneventanam, Epiſcopum Oſtienſem virum valde venerabilem ad civitatem Barenſem delegavit, populum civitatis monendo, ut ad Regis fidelitatem colla ſubmittant, et ejus voluntati ſamulentur. Populus autem Ba-

Digitized by Google

Barenſis, ut erat ſuperbi animi, et elationi ſuppoſitus, Epiſcopum illum, ut civitatem ingrederetur nullatenùs eſt paſſus, dictis quoque ejus nullo modo credere pertentavit. Quid multa? Epiſcopus ille revertens, Barenſis populi ferociam, et elationem Domino intimabat Apoſtolico; inde, ut dictum eſt, Dominus Papa Romam reverſus eſt. Rex igitur Rogerius populi illius Barenſis aſpiciens ſuperbiam, conſilio habito, machinas lignorum, et turres triginta fere ordinari praecepit, ut civitatis muros, et munitiones proſternat; quibus peractis prope civitatis murum machinas illas appropinquari virtute multa mandavit, et continuò turres, et muri civitatis proſtrati frangebantur; palatia etiam civitatis, quae prope civitatis murum intrinſecùs erant fracta, ruebant; ſicque duorum menſium ſpatio Auguſti videlicet, et Septembris ruinam illam, et timorem paſſi ſunt, famis etiam aſperitatem, et ſitis ſuſtinentes, panem unum ſex romeſinis emebant, carnem, ut audivimus, equorum comedebant. Noviſſimè autem tum pro fame, tum pro populi ſeditione, quae inter eos orta erat, quoſdam civium cum Rogerio de Surrento, Princeps Civitatis, Jaquintus nomine, ad praefatum Regem mandavit, addens in mandatis, quia civitatem animo libenti ei redderet, dummodò ſecuri circa eum, pace acceptâ, conſiſtant; et Rex captivos civitatis, quos habebat, eis reddat, ſimiliter homines Regis, quos civitas habebat, dimittat. Nec mora, pactio talis, et ordinatio et Regi placuit, et civitati, ſicque civitatis populus, pace acceptà, acquievit, et, ſacramentis datis, pax conſtituta apparuit. His ita peractis, en adeſt miles quidam, cui praefatus civitatis Princeps oculum evelli praecepit, pedibus Regis proſtratus oravit, ut juſtitiam ſibi de Principe Barenſi faciat, qui lumen oculorum ſibi evulſit. Rex itaque continuò furore accenſus, et ultra quàm credi poteſt, admirans, curſu rapido vocari fecit Judices Trojanorum, Tranenſium, et Barenſium, ut de pacto judi-

judicarent, quod Rex cum civitate Barenſi poſuerat, videlicet, ut ex utraque captivi, ſani, et incolumes redderentur. Quid plura? a Judicibus Barenſibus judicatum eſt, ut Princeps ille Jaquintus civitatis, qui ei oculum juſſit evelli, et ejus Conſiliarii in poteſtate eſſent Regis. Confeſtim Princeps ille, et Conſiliarii ejus Guaiferius quidam, et Abiut, caeterique eorum conſocii ante Regem confeſſi ſunt, juſſu, et conſilio eorum lumen oculorum militi praedicto evelli feciſſe. Nec mora; Principem illum, et praedictos viros, alioſque decem laqueo fecit ſuſpendi praefatus Rex, et decem alios oculis, et membris truncari, civeſque alios prudentes ligari, et vinculis teneri, eorumque bona auferri, ſicque de civitate illâ Barenſi inauditam fecit ultionem. Timor itaque, et tremor tantus civitatem illam invaſit, quod nemo virorum, et mulierum per plateas, et vicos incedere palam audebat. Lachrymis quidem, et ſuſpiriis Salvatoris miſericordiam invocabant, ut eorum afflictioni ſubvenire dignaretur. His ita geſtis, conſilio accepto, Rex ipſe exercitum dividens, Salernum adivit quinto die ſtante menſis Octobris, ibique de negotiis ſuis, et actibus tractavit. Octo retrò diebus intrantibus menſis Octobris civitas illa Barenſis ſic afflicta, et exagitata eſt. Cumque Salernum Rex ipſe adveniſſet, inimicis ſuis terras omnes eorum abſtulit, et ſacramento eos perſtrinxit, ut ultra montes feſtinarent: quod et factum eſt. Comitem verò Rogerium de Ariano ejus adverſarium ſimul cum uxore ſuâ, navigio parato, in partes Siciliae captivum mandavit, ſicque vindictam perficiens ſuper inimicis, quinto die intrante menſis Novembris navigio armato Panormum transfretavit.

Hoc anno XI. Kalen. Febr. primo gallorum cantu terremotus magnus factus eſt, ita quòd domos corruere putabamus: cumque, ut praediximus, Papa Innocentius civitatem Beneventanam recuperaret, Guidonem Diaconum Romanae Sedis virum valdè diſcretum, et mori-

moribus ornatum Rectorem civitatis Beneventanae ordinavit. Qui Rector uſque ad Kal. Martii in civitate permanſit. Deinde Apoſtolicus alium miſit Rectorem Joannem nomine, conſanguineum ſuum, Subdiaconum, et Guido ille Romam repedavit.

Anno 1140. et XI. anno Pontificatus praedicti Domini Innocentii menſe Martio III. Indictionis. Hoc anno praedictus Rex Rogerius Amphuſum filium ſuum Principem Capuanorum magno cum exercitu militum, et peditum trans civitatem Piſcariam miſit, ut Provinciam illam ſuae ſubjugaret poteſtati; qui verò Princeps exercitu illo accepto, ſicut Rex pater ejus juſſerat, labore multo peregit, et Piſcariam tranſiens caſtella copioſa ibi contigua, et vicos comprehendit, et ſpolia illorum praedatus eſt, et quaedam eorum igne conſumpſit. Diebus autem non multis interjectis praefatus Rex Rogerium Ducem filium ſuum mille cum militibus, et peditum manu copioſa in auxilium praefati Principis delegavit. Dux itaque cum Principe fratre ſuo ſimul alligati Provinciam illam prope Romanos fines adjacentem timore multo ad eorum imperium ſubmiſerunt; unde praedictus Apoſtolicus Innocentius turbatus, conſilio accepto Romanorum, ad eos per Cardinales direxit, ne aliena invaderent, et Romanis fines non uſurparent. Qui Apoſtolico reſcribentes reſponderunt, non aliena petere, ſed ſolummodò terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare (L).

Dum haec, et alia geruntur, nominatus Rex medio menſe Julio, navigiis paratis Salernum venit, ut filiorum Ducis, et Principis facta, quos, ut ſupra dixi, cum exercitibus miſerat, agnoſceret; inſuper cum Do-

(L) *Sed ſolummodo terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare*) Ad Capuae ne Principatum Provincia trans civitatem Piſcariam pertinebat? De hoc alibi viderimus (*).

(*) Certè ſub Nortmannis, poſtremis Capuae Principibus ad fines uſque illius Provinciae Principatus extendebatur, ut fuſius ſequenti tomo dicendum erit. *Prat.*

mino Apoſtolico Innocentio alloqui, et ſimul eſſe excogitabat. Continuo Rex ille, conſilio habito, Salernum exivit, et ducentis militibus aggregatis prope civitatem venit Beneventanam, et cum Joanne Subdiacono Romanae Sedis tunc Beneventano Rectore, et aliis Beneventanis de pace, et civitatis utilitatibus, et Domini Apoſtolici fidelitate tenenda ſatis, abundeque locutus eſt, et inde procedens Capuam ingreſſus eſt: ibique diebus non multis commorans de quibuſdam ſuis negotiis tractavit (*), deinde apud Sanctum Germanum feſtinavit. Illicò habito conſilio Legatos Duci, et Principi filiis ſuis mandavit, ut ad eum reverterentur; audierat enim Rex ipſe, Apoſtolicum Innocentium de Provinciae illius invaſione valdè turbatum eſſe, et contriſtatum. Dux autem, et Princeps nunciis acceptis ad Patrem eorum reverſi ſunt, univerſa vero oppida, quae comprehenderant, neceſſariis omnibus muniverunt. Et his actis Nuncios Rex ipſe praefato Apoſtolico delegavit, ſuppliciter impetrando, ut ſi fieri poſſet cum illo alloqui, et de multis, variiſque negotiis terminare deſideraret. Apoſtolicus autem conſilio habito, tum pro temporis tempeſtate, tum pro aliis negotiis inſtantibus eum alloqui non poſſe reſcripſit. Rex igitur, aggregato exercitu, Capuam repedavit, & ibi aliquantiſper caſtrametatus exercitum omnem dimiſit, licentiam ad propria remeandi unicuique praebens. Ipſe vero Rex quingentis acceptis militibus Piſcariam tetendit, quam ſupra diximus filios ſuos comprehendiſſe. Inde procedens totam illam regionem a praedictis filiis ejus obtentam circuivit, & eis omnibus ſtudiosè perſcrutatis, Arianum civitatem advenit, ibique de innumeris ſuis actibus Curia Procerum, & Epiſcoporum ordinata tractavit. Inter caetera etenim ſuarum diſpoſitionum, edictum terribile induxit, totius Italiae par-

(*) Curiam ibi habuit Rogerius Rex, multaque in eâdem poſtea Urbe generales Curiae ſive Regni Comitia ſub ſequentibus Regibus habita fuerunt, ut alio in opere iſthaec elucidabimus.

partibus abhorrendum, & morte proximum, & egeſtati, ſcilicet, ut nemo in toto ejus Regno viventium romeſinas accipiat, vel in mercatibus diſtribuat, & mortali conſilio accepto monetam ſuam introduxit, unam vero, cui ducatus (*) nomen impoſuit, octo romeſinas valentem, quae magis, magiſque aerea, quam argentea probata tenebatur. Induxit etiam tres follares aereos romeſinam unam appretiatos, de quibus horribilibus monetis totus Italicus populus paupertati, & miſeriae poſitus eſt, & oppreſſus; & de Regis illius actibus mortiferis, mortem ejus, & depoſitionem Regni optabat. Quibus ita mortalibus edictis, & monetis inductis, Rex ipſe militibus ſuis congregatis Neapolim tetendit. Archiepiſcopus itaque Neapolitanus, Marinus nomine, clerum omnem civitatis congregari praecepit; ſimul et cives, et adventum Regis eis annuncians hortatur, ut honeſtè, et laetitiâ multâ cum ſuſcipiant. Cives igitur ſimul cum militibus civitatis foris Portam Capuanam exierunt in campum, quem Neapolim dicunt (M), et Regem ipſum honore, et diligentiâ multâ, ultrà quam credi poteſt, amplexati ſunt, et ſic uſque ad praedictam Portam Capuanam perductus eſt. Continuò Presbyteri, et civitatis clerus ad eandem Portam obviam exivit, et eum hymnis, et laudibus ad aſtra levatis, civitatem introduxerunt. Quatuor illicò viri nobiles habenas equi, et pedes Regis ipſius tenentes, alii quatuor uſque ad Epiſcopium civitatis Regem illum introduxerunt. Frequentiam verò populi per plateam incedentis, et mulie-

 res

(M) *Exierunt in campum, quem Neapolim dicunt.*) Hunc etiam campum demonſtrabat Ignotus Caſſin. Num. 28. & Joannes Diac. de Epiſc. Neapol. in S. Athanaſio. Sed cur ipſe praecipuè dictus fuerit *de Neapoli*, ſive *Neapolis*, hoc operae erat pretium, ut literati Neapolitani viri, omnigenaeque antiquitatis periti intactum non praeterirent (**).

(*) Tunc primò *Ducatorum* nomen in noſtro Regno audiri caeptum eſt. De variis ejuſdem monetis, earumque formâ, valore, ac generibus pleniſſimum habebimus Tractatum ab I.C. Antonio Clarito Neapolitanae Urbis Cl.V. *Prat.*

(**) De *Campo*; *Neapolis* dicto, ſuperius verba fecimus to. I. *Prat.*

res viduas, conjugatas, et virgines per feneſtras exiſtentes, Lector, ſi aſpiceres, miratus affirmares, Imperatorem, aut Regem alium, ſive Principem tali ſub honore, et gaudio nunquam Civitatem Neapolim ingreſſum fuiſſe. Quid multa? Rex ipſe tali, et tanto honore ditatus ad Epiſcopium deſcendit, et in camera Archiepiſcopi hoſpitatur: die verò alterâ adveniente, totam intrinſecùs civitatem, et foris Rex ipſe equitavit, et palatia, et aedificia circumſpexit. Inde navigio parato ad caſtellum Sancti Salvatoris civitati proximum aſcendit (*), et civibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quaedam cum illis de libertate civitatis, et utilitate tractavit (N).

Do-

(N) *Civibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quaedam cum illis de libertate civitatis, & utilitate tractavit.*) De Neapolitanae civitatis immunitate Rex cum ejus civibus tractavit, quam Falco conſueto tunc vocabulo appellat *libertatem*. Sicut ad an. 1139. *Precatur inſuper*, inquit, *ut libertatem poſſeſſionum Beneventanorum, quam Imperator* Lotharius *conceſſerat, Populo Beneventano ipſe* Rex Rogerius *largiretur*. Quam ſanè immunitatem Siculi eripi ſibi timebant apud Falcandum: *Non difficilè*, inquit, *perſuaſerant, Cancellarium, ſi diù perſeveraverit in eo culmine poteſtatis, univerſis populis Siciliae libertatem, quam hactenus habuerant, ſublaturum.* Et infra: *Ut univerſi populi Siciliae reditus annuos, & exactiones ſolvere cogerentur, juxta Galliae conſuetudinem, quae cives liberos non haberet.* Nec diverſae rationis libertate, & immunitate Neapolitani praediti, eâ participes fecerunt negociatores Ducatus Amalfitani, degentes Neapoli; de quo in Privilegio apud Latinam Hiſtoriam Neapolitanam (**) lib. 1. cap. 12. ſic legitur: *Ut ſicut iſta civitas Neapolis privilegio libertatis praeſulget, ita & vos negociatores, campſores, ſivè apothecarii in perpetuum gaudeatis.* Sed qua nam? pergit privilegium: *Ut nulla condicio* (ſcribo *condictio*) *de perſonis, vel rebus veſtris, ſive haeredum, & ſucceſſorum veſtrorum negotiatorum in Neapoli habitantium requiratur; ſicut non requiritur de civibus Neapolitanis.* Haud igitur eo in Privilegio, ut cenſuit ejuſdem Hiſtoriae Auctor, *libertas Neapolitana praeponitur, quae ab aedificationis primordiis ſecum vixit*, quippè illam litertatem intellexiſſe videtur, quâ municipia communiter omnia, foederataeque civitates, ac perinde ipſi Neapolitani olim cum fruerentur, a quibus *ſtipendium, & naves*, ut eſt apud Livium lib. 35. *Romani ex foedere exigebant*, Magiſtratus ſibi creabant; nec ſatis exploratum habetur, an ei ceſſerint; quando in anno urbis conditae 663. ante Chriſtum natum ferè *90*. Sociali bello univerſa penè Italia in Ro-

ma-

(*) Nunc *Caſtello dell'Ovo vulgò dictum*.

(**) Julii Caeſ. Capacii a Peregrinio praeteriti, quod Fabii Jordani Cl. V. opus exiſtimavit, a Capacio malis fort. artibus adquiſiti. *Prat.*

Donavit inſuper unicuique militi quinque modia terrae, & quinque villanos (O), & promiſit eis, vitâ comite, munera multa, & poſſeſſiones largiturum. Interea noctis ſilen-

manos quia conſpiravit, *Lege Julia civitas eſt Sociis, & Latinis data; in quo magna contentio Heracleinſium, & Neapolitanorum fuit*, teſte Cicerone pro Balbo: *cum magna pars in iis civitatibus juris ſui libertatem civitati anteferrent*. Sed ſanè ei tandem renunciarunt, ut indicio eſt idem Cicero cont. Rull. 2. qui enumeratis Coloniis, & Municipiis Campaniae, quae Rullus ſuis colonis occupare deſtinaverat, haud Neapolim, ſed Puteolos in ſua poteſtate tunc fuiſſe perhibet. *Calenum*, inquit, *municipium complebunt. Teanum opprimenr. Atellam, Cumas, Neapolim, Pompejos, Nuceriam ſuis praeſidiis devincent. Puteolos verò, qui nunc in ſua poteſtate ſunt, ſuo jure, libertateque utuntur, totos novo populo, atque adventitiis copiis occupabunt*. Porrò dein & ipſum *vetus oppidum Puteoli*, ut ait Tacitus Annal. lib. 14. *jus Coloniae, & cognomentum a Nerone adipiſcuntur*, cum ſcilicet primitivae coloniae illuc deductae, de qua Livius lib. 34. & Vellejus noſter lib. 1. jam exoleviſſent jura; recentiſque de qua Frontinus in Catal. Coloniarum, abolita fuiſſent. Sed eidem Tacito lib. 3. Hiſt. adhuc inter municipia collocari judico Puteolos; qui ait, ab Claudiis, Faventino, & Apollinari, & ab Apinio Tirone *Municipia, Coloniaſque impulſas, praecipuo Puteolanorum in Veſpaſianum ſtudio, contra Capua Vitellio fida* (erat haec certè Colonia) *municipalem aemulationem bellis civilibus miſcuiſſe*, quippè jus coloniae adeptos fuiſſe, non coloniam miſſam praedixerat. Sic Pompejus, ut tradit Aſconius Pedian. ad Orat. in Piſon. Tranſpadanas Colonias deducens, *non novis colonis eas conſtituit; ſed veteribus incolis manentibus, jus dedit Latii, ut poſſent habere jus, quod caeterae Latinae Coloniae: id eſt, ut petendi magiſtratus gratiâ civitatem Romanam adipiſcerentur*. Qualem etiam coloniam fuiſſe Neapolim, valde ſuſpicor, quae patrios Graecanicos ritus nunquam dimiſit. Haec autem civitas, *quae mirabile dictu, poſt Romanum Imperium*, ut cum Alexandro Teleſ. dicam lib. 2. cap. 12. & 66. cujus ſententiam rigidè nunc non examino, *vix unquam a quoquam ſubdita fuit, nunc verò Rogerio, ſolo verbo praemiſſo, ſubmittitur*. Graecis namque Impp. non armis domita, ſed ex antiquiſſima ſubjectione: ut reliquo multo etiam tempore Italia, longo annorum curriculo obediverat; de quo dicam lib. 2 Hiſt. Langob. (*).

(O) *Donavit inſuper unicuique Militi quinque modia terrae, & quinque villanos*) *Unicuique Militi*, inquit, non *Comiti*, non *Magnati*, in feudum dedit exiguum terrae modum cum glebae adſcriptis colonis; ut praeſtito ſibi perinde ab iis fidelitatis juramento, ntbem in officio ſtrictiori velut nexu devinctum detineret. Alexandrum Teleſ. lib. 2. cap. 37. huc advoco, ubi de eodem Rege. *Eò quod*, inquit, *ſupradictorum adverſum ſe Principum* (lego. *Procerum*, ut monui ſupra) *comperierat eum perjurio factam conſpirationem, tantâ quidem contra eos rapitur indignatione, tantoque mentis erupit furore, ut non Comiti, non Magnati, non etiam cuilibet Militi,* qui

(*) Et nos ſuperius to. III. diſſert. de Ducatu Neap. in qua Pandulfum Capuae Principem Neapolim ſubjeciſſe, oſtendimus. *Prat.*

ſilentio praefatus Rex totam civitatem Neapolim extrinſecùs metiri fecit; cognoſcere volens, quantae eſſet circumquaque latitudinis: invenit itaque ſtudioſè metiendo in gyrum paſſus duo millia tercentum, & ſexaginta tres. Et paſſibus illis ita inventis, dum populus civitatis aggregatus eſſet, in ejus conſpectu, quaſi dilectionis affectu, eos interrogare cepit, utrùm ſcirent, quot paſſus civitas illorum per circuitum habuiſſet: qui, ultra quàm credi poteſt admirantes, ſe neſcire profitentur. Rex autem ſicut ſtudioſè invenerat, menſuram paſſuûm, quos civitas eorum tenebat, patefecit. Unde populus omnis Regem ipſum ſapientiorem aliis anteceſſoribus, & ſtudioſiorem praedicabat, & quod nunquam factum fuerat, ſuper civitatis menſurâ mirabantur, quomodo Rex ille fieri contractaſſet. Et his omnibus ita peractis ipſe Salernum properavit, & ibi diebus non multis moratus, quarto die intrante menſis Octobris, navigio parato, mare ingreſſus eſt, deinde Panormum feſtinavit. Dux verò filius ejus in Apuliae partibus remanſit, & Princeps alter ejus filius apud civitatem Capuam manſit. Cumque, ut praediximus, praedictus Rex Rogerius monetas illas ſuperiùs dictas introduceret, Domino Joanni Subdiacono Sanctae Romanae Sedis, Beneventano Rectori, & civibus Beneventanis delegavit, ut monetas illas infra civitatem ſu-

qui ita perjurantes, in eum colla erexerant, penitùs parceret. Sed attende temporum vices. Rullus olim, ut Cicero perhibet de lege Agrar. 2. quinque millia colonorum Capuam ſcribi, quos è ruſticis Tribubus ſortiri decreverat, & in ſingulos tum dena, tum duodena jugera diſpertiri juſſerat, hoc eſt noſtros terrae modios plus minus octo. Porrò Fazellus Poſter. Decad. lib. 7. non contentus res plures, tempora, & perſonas perperàm immiſcuiſſe, hoc etiam addit; quòd poſtquam inter Innocentium, & Rogerium convenit, ipſe *Rex Neapolim ingreditur, magno tum ſuorum, tum civium applauſu; quo die centum quinquaginta milites inſtituit, duoſque menſes ibidem feſtos egit*. Noſter ſanè nil habet tale, quam pro hoc dicto ab viris parùm cordatis (tales enim nuperrimo experimento contra ſpem ſe prodiderunt meam) citari video. Et praeterea ipſe Falco diſertè declarat, hoc anno *Rogerium medio menſe Julio Salernum* è Sicilia *veniſſe, & quarto die intrante menſis Octobris mare ingreſſum, Panormum feſtinaſſe*; variis interim negotiis, itineribuſque diſtentum.

ſuſcipiat, quod praedictus Rector audiens mirabiliter contriſtatur. Ajebat quidem Rector ipſe, quoniam ſine Domini Papae licentiâ monetas illas recipere non poſſet, praecipuè cum ad totius Italiae mortem monetarum illarum introductio ſpectaret. Tandem communicato conſilio, Rector praefatus praedicto Pontifici Regis edicta mandavit, ut quid ſuper his negotiis eſſet agendum mittere dignaretur. Pontifex itaque Innocentius his auditis, ultra quam credi poteſt, condoluit, & ſuper Regis Rogerii execrandis actibus mirabatur. Confeſtim Beneventanis mandavit literas ſuas ita continentes: *Facta Regis, & monetarum ſuarum inventiones, & a vobis accepimus, & ab aliis nobis in veritate referentibus; unde mandamus, ut non terreamini; neque jam mentes veſtras moveatis, quoniam tranſitura ſunt, & citò poſſunt emendari. Nos autem circa utilitates veſtras quotidie invigilamus.* Literis talibus acceptis, & lectis, gratiarum egimus actiones, & aliquantulum roborati reſpiravimus. Et his actis praefatus Pontifex Innocentius ad Regem tranſmiſit Rogerium ſignificando, qualiter totus populus Italiae, & extra de introductione monetarum iſtarum doluiſſet, & quomodo ad famis afflictionem deveniſſet . . . .

Hactenus Codex Benevent. papyraceus: *neque alitèr alii, quos conferre mihi datum eſt*. Prat.

FINIS.

IGNO-

Chronicon nunc adjiciam Anonymi Barenſis, ſuperiùs promiſſum; quod nuper in exitu anreacti Autumni, cum Salernum me contuliſſem, ut ejus urbis Archivia luſtrarem, antiquae vir nobilitatis, ſed & excellenti judicio, nec minori eruditone praeditus Pyrrhus Aloyſius Caſtellomata ex vetuſto in membranis exarato exemplari, ut exſcriberem, atque Typis inde committerem, libentiſſimè aſſenſus eſt. *Cui Chronico aliud adnectere viſum eſt* Barenſe Chronicon, *priori non multùm abſimile, quod in Archivo Vaticano latitabat, & paucis abhinc annis in lucem edidit V. Cl. Ludovicus Ant. Muratorius in Diſſert. medii Ævi cum Notis Nicolai Aloyſii*. Prat.

IGNOTI
CIVIS BARENSIS
SIVE
LUPI PROTOSPATAE
CHRONICON
AB ANONYMO AUCTORE BARENSI

Quà auctum, quà decurtatum

Nunc primùm prodit e membranaceo Salernitano Codice

V. C. Pyrrhi Aloyſii Caſtellomata

In quo antiqua exemplaris facies eſt ſcrupuloſè expreſſa.
Additi autem aſteriſci denotant caſtigata ea loca in Lupo.
Majores literae Peregrinii notas, minores autem variantes lectiones, & Pratilli notulas deſignant.

☞ A Tranſitu Sancti Gregorii uſque nunc an.ccl II. *(a)* Anni Dñi noſtri Jeſu Chriſti Dccclv.Ind.III.
Añ. D. Dccclx. Ind.VIII. Comprehenſa eſt ab Imp. Vari *(b)*.

Dccclxi.

NOTAE
IN CHRONICON
IGNOTI BARENSIS.

☞ PRaeſtat nunc quoque, levi ſaltem manu, praeſens Ignoti Barénſis Chronicon percurrere, & adnotare: quantum ſcilicet ſit ſatis ad Auctoris ejus fidem, & diligentiam declarandam. Qui ceteroquin Latini ſermonis haud iis peritior, qui per ea tempora in Foro verſabantur, quique

(*a*) In Cod. P. D. Euſtachii Caraccioli legitur *an.CCLI.* & rèctè: Gregorius namque obiit die XII. Martii DCIV.

(*b*) Scil. *Barium*, & ita deinceps.

(A) Dccclxi. Ind. viiii. Mortuus eſt Michayl. Imp. Et ſurrexit Baſilius * ParaKimumeno ejus. regnavit an. xxi.

Dccclxvii. Ind. xv. Incenſa eſt Materia a Lodoyco Imp. Intravit in civitatem Orie idem Imp.

Dccclxviii. Ind. i. Exierunt Sarraceni de Vari per Francos (a).

Dccclxxv. Ind. viii. Intravit in Bari * Bajulo Stratigo.

Dccclxxx. Ind. xiii. Exierunt Sarraceni de Taranto.

Dccclxxxv. Ind. iii. Mortuus eſt Baſilius Imp. Et re-

que Tabellionum munere fungebantur, civem ſe Barenſem eſſe clarè prodit ad an. 1064 & 1087. (vide etiam Notas ad an. 1088.) rebuſque poſtremis in annis ejuſdem Chronici deſcriptis aequalem. Graeciſſat etiam quandoque, ſed ex patrio nimirum more: ſicuti de Lupo eſt pariter dictum. At ignaviſſimus praeterea librarius ſuis ineptiis Chronicon metipſum in Codice, è quo eſt a me exceptum, foedius conſpurcavit; quae patentes ſunt adeò, atque craſſae, ut peculiari admonitione, paucis detractis, certè non egeant.

Hujus Chronici exemplar aliud oſtendit olim mihi V. Cl. P. D Euſtachius Caracciolus (cujus memoria in benedictione ſit) mecum amicitiâ, dum viveret, adjunctiſſimus: quo collato cum edito Peregrinii noſtri Codice, quaedam aut addere, aut explicare, alia variantibus ornare lectionibus, aliaque in Chronici fine adjicere ab humaniſſimo poſſeſſore datum fuit. Se Codicem illum obtinuiſſe ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Roſſanenſi Muſcettula ex Reg. Cler. etiam Familiâ confeſſus eſt, eumque cum aliis quamplurimis Codd. MM. SS. in ſuo Cimelio ad Coenobii ſui, Urbis, ac Literati orbis ornamentum adſervare. Haec paucula, ſiquae valeant, ad noſtrae Lang. Hiſtoriae ſupplementum, Lector urbaniſſime, offero: tu ne digneris tam parvi muneris oblationem, enixè precor. Pratill.

(A) *An. 861. Ind. 9.*) Quod primum occurrit, & in Lupo quoque inſidet, praereundum non eſt haud leve tum Auctoris, tum Librarii ſphalma. Nam Baſilius in filium adoptatus, & Imperator creatus eſt a Michaele in an. 866. die Pentecoſtes, 26. Maji, Indict. 14. idemque Michael peremptus in an. 867. die 24. Septemb. Indict. 1. ſed Auctor utraque in unum cum retuliſſet annum DCCCLXVI. & in Indictionem XIIII ignavus poſtea Librarius malè confuſa tempora reddidit ſuâ oſcitantiâ in convenientiora: notam nimirum X in deſcribenda Indictione mutans in V: hancque eandem notam in anno omninò omittens. Qui nec majori diligentia obitum deinde Baſilii deſcripſit ad an. 885. & Indict. 3. Vide hic ad finem adnotationum.

(a) Vide quae dixerim ſup. in Diſſert. de Ludov. Imp. captivitate.

regnavit Leo (a), & Alexander filius ejus an. xxvi.

Dcccxci. Ind. viiii. Intraverunt Greci Benevento.

Dcccxciiii. Ind. xii. Exierunt Greci de Benevento per Francos.*

An. Dom. Dcccccxii. Ind. xv.* Ab obitu Scti Martini uſque nunc an. D. (b)

(A) Dcccccxiii. Ind. i. Coronatus eſt Coñſtan. filius jam dicti Leonis; qui regnavit an. xlvii. (c)

(B) Dcccccxvi. (d) Ind. iiii. Exierunt, volente Deo, Agareni de Gareliano. * Et ſunt an. cccl. (e) quo intraverunt Langobardi in Italiam.

Dcccccxx. Ind. viii. Intraverunt Ungri in Italia.

Dcccccxxiiii. Ind. xii. Capta eſt Orie a Saracenis.

Dcccccxxvi. Ind. xiiii. * Comprehendit Michayl Clavos (f) Sipontus.

Dcccccxxvii. Ind. xv. Capta eſt Tarantus a Saracenis in menſis Auguſtus.*

Dcccccxxxvi. Ind. viiii. Venerunt Ungri in Capua (g).

Dcccccxlvii. Ind. v. (h) fecerunt Ungri uſque Otrantus.

Dcccclii. Ind. x. Obiit Petrus Eps, & electus eſt Johannes. Dcccc.

(A) *An.* 913. *Ind.* 1.) De anno coronationis Conſtantini vide infra ad an. 960. & Notas ad finem.

(B) *An.* 916. *Ind.* 4) Noſter, & Lupus quoque, quoniam annos ducunt ab Kal. Septembris, ut poſtea aperietur, quod ad ipſum Lupum non adverti, reputans annos incuriâ Librarii, ſicut pleraque alia, malè conſignatos: referunt ejectionem Saracenorum de Gariliano ad an 916. & ad Indict. 4. quippe quòd, ut reor, non in Auguſto, ut tradit Oſtienſis relatus ſupra ſed in ſubſequente Septembri conceperant id contigiſſe. *At de hoc ſuperius in aliis Tomis ſatis dictum eſt*. Prat.

(a) *Ann. XXV.* Cod. Car.

(b) *An. DII.* C. C.

(c) *An. XLVIII.* C. C.

(d) In Cod. Caracc. *DCCCXV. Ind. III.*

(e) *An. CCCLII.* C. C. Vide quae dixerim to. I.

(f) *Sklavus* C. C.

(g) *DCCCCXXXVIII. Ind. XI. Venerunt Ungri in Campanea, & fecerunt mala incredivilia.* C. C.

(h) *Ierunt.* C. C.

Dcccclvi. Ind. xiiii. Incenſi ſunt Marancius (a) Scelſula. *

(A) Dcccclx. Ind. iii. Obiit Conſtañ. Imp. ann. qui regn. xlvii. Et ſurrexit Imp. Romano filius ejus.

Dcccclxiii. Ind. vi. Obiit Romano Imp. Et reg. NiKyforo an. vii.

(B) Dcccclxx. Ind. xiii. Interfectus eſt NiKiforo a SimisKi. & reg. SimisKi Imp. an. iiii.

Dcccclxxvi. Ind. iiii. Obiit SimisKi Imp. Et reg. Baſilius, & Conſtañ. germani.

Dcccclxxviii. Ind. vi. Inchoatum eſt monaſterium Sancti Benedicti in Bari a Dom. Hieronimo Abb. Et obiit Jo-

(A) *An. 960. Ind. 3.*) Noſter Cedrenum ſequutus, qui pag. 500. coronationem Conſtantini, aetate ſeptennis, actam perhibet poſt patrui Alexandri, ne dum poſt patris Leonis obitum, eam ad annum retulit 913. ſibique nunc coſtans, mortuum illum dicit in 960. cui Imperii annos 47. imputat ibi, hic, & infra ad finem. Sed in anno, inquam, 960. inchoato a Septembri communis anni 959. (ſic etiam dicendum de coronationis ejus anno 913.) quippe obiit Conſtantinus, ut ipſe notat, Indict 3. & ut notat Cedrenus, die 9. Novembris: ſcilicet deſinente jam dicto communi anno 959. quo planè calculo uti hic noſter ſolet. Cedrenus verò pag. 529. & poſt illum Zonaras Tom. III. eâ ratione tradere videntur, Conſtantinum imperaſſe cum patre, patruo, & matre an. 13. nimirùm uſque ad 919. quoniam vixiſſe illum aſſerunt an. 54. (menſes duos addit Zonaras) annos ſcilicet vitae, & Imperii ejus confundentes.

(B) *An. 970. Ind. 13.*) Minimè annos *IIII.* ſed annos *VI.* regnavit Simiski, ſive Joannes Tzimiſces; qui occiſo Nicephoro in anno, & Indictione praenotatâ (ei Zonaras dat annos ſex cum dimidio) eodem tempore Imperium inivit, & in anno obiit 976. Indict. 4. ut idem noſter habet. Cedrenus quidem pag. 545. ab eadem ſtat ſententiâ, referens Nicephori necem ad annum Mundi 6478. diemque 11. Decembris, & 13. Indictionem: pag. verò 563. ſublimationem Baſilii, & Conſtantini fratrum, qui regnarunt poſt Tzimiſcem, conjiciens in annum Mundi 6484 menſemque Decembrem & Indict. 4. At cum ibidem dicat, idemque etiam affirmet Zonaras, imperaſſe Tzimiſcem an. VI. totidemque menſes, & paulò amplius, haereo, an Librariorum id ſit imputandum errori. Ceterum apud noſtrum more ſuo jam indicato annus 970. elevationis Tzimiſces, annuſque 976. depoſitionis ejus numeratus eſt ab antecedente Septembri, quod ex menſibus, & Indictionibus, quibus ea contigiſſe dicuntur, demonſtratur. *Vid. Pag. ad h. Ann.* Prat.

(a) *Incenſi ſunt Maranci, & Scelſula in Vari.* C.C.

Johannes Eps; & Pau. (*a*) electus eſt.

Dcccclxxxi. Ind. viiii. Fecit prelium Otto Rex cum Saraceniſ in Calabria; & mortui fuerunt ibi (*b*) xl. millia Saraceni cum Rege eorum.

Dcccclxxxvii. Ind. xv. Occiſus eſt Sergius Protoſpata a Barenſibus. Et Adraliſtus, an. ipſo interfectus eſt a Nicolao Calabriti.*

Dcccclxxxix. Ind. ii. Deſcendit Johannes Patricius, qui & Ammiropolo; & interſecit Leonem Icannato (*c*), & Nicolao Criti, & Porſirium (*d*).

Dcccclxxxx. Ind. iii. Deſcendit Tubali. Et interectus eſt Petrus Excubitus.

Dcccclxxxxi. Ind. iiii. Fecit bellum Atto Comes cum Saracenis in Tarantum; & ibi interfectus eſt cum multis Barenſis (*e*).

Dcccclxxxxiii. Ind. vi. Defunctus eſt Pau. Archieps, & Chriſoſtomus (*f*) electus eſt.

Dcccclxxxxiiii. Ind. vii.* Obſeſſa eſt Materies a Saraceni; & in quattuor menſes comprehenſa eſt.

Dcccclxxxxvii. Ind. x.* Occiſus eſt Macro Theodoro Excubitus a Maraldo, & Petro germani in Orie.

(A) Dcccclxxxxviiii. Ind. xii.* Deſcendit Trahamoti, qui & Gregorius Catap. Et obſedit Gravina, & comprehendit Theofilacto.

MIll. an. ab Incarnatione Dñi Ind. xiii. Hoc anno Trachamoti comprehendit Maracdo (*g*).

Mill.

(A) *An.* 999. *Ind.* 12.) Nomen Trachamoti incorruptum in Lupo probat nunc noſter; ſed ex hujus nihilominus collatione complura in illo vocabula, quin & annos perplures depravatos haberi aperitur. *Nomen* Trachamoti *utrobique corruptum non agnovit Peregrinius, quod revera fuit* Trachoniotis, *ſive* Trachoniota: Gregorius *namque* Trachoniota *fuit in A.* 999. *Catapanus Apuliae, ſive Italiae. Vide Cangium in Gloſſ. V. Catapanus.* Prat.

(*a*) Paulus, ut in C.C.
(*b*) XI. mill. de Saracenis C.C.
(*c*) Gannatum C.C.
(*d*) Bovi C.C.
(*e*) Aliis Varenſibus C.C.
(*f*) *Chriſtophoros* C.C.
(*g*) Smaragdo C. Car.

Mill. I. Ind. XIIII. *(a)*

Mill. II. Ind. XV. * Hoc anno deſcendit Faſi Apoſtata menſe Magio, & obſedit Bari uſque in Sancti Luce Apoſtoli; & liberàta eſt per Sancta Maria, & Petro *(b)* Dux Veneticorum.

Mill. III. Ind. I. *(c)*

Mill. IIII. Ind. II.

Mill. V. Ind. III.

Mill. VI. Ind. IIII. * Deſcendit Xifea Catepano; & Chanioti *(d)* perrexit.

Mill. VII. Ind. V. Obiit Xifea in Bari.

Mill. VIII. Ind. VI. * Deſcendit Curcua.

Mill. VIIII. Ind. VII. *(e)*

(A) Mill. X. Ind. VIII. Obiit Curcua. Et deſcendit Baſilius Meſardoniti. Et Sellittus, & aliis homines incenſi ſunt ab ipſi Tranifi *(f)* in una Turre.

Mill. XI. Ind. VIIII. Meſardoniti laboravit Caſtello Domnico.

Mill. XII. Ind. X. Obiit Hieronimus Abbate Sancti Benedicti Barenſe, menſe Octub.

Mill. XIII. Ind. XI.

Mill. XIIII. Ind. XII. *(g)*

Mill. XV. Ind. XIII. Obiit Samuil Rex. Reg. poſt filius ejus.

Mill. XVI. Ind. XIIII. Obſederunt Saraceni Salerno per mare, & terra. Mill.

(A) *An.* 1010. *Ind* 8.) *Baſilius Meſardonites*, non *Baſilius cum Macedonibus*. ut perperam praefert Lupi textus, deſcendit: hoc eſt advenit; qui ab eodem Lupo aſſeritur obiiſſe Butunti in 1017.

(a) *Obiit Otto Rex*. C. C. Obitus in ſequenti potius anno conſignandus.

(b) *Urſiolo*. C. C.

(c) *Salernum obſedit Caitus Saracinorum, & Normandi repulerunt*. C. *Car*. At infra A. 1016. iterum Salerni obſidio enarratur, quod equidem verum. *Barium* fort. pro *Salerno* heic appoſitum autumno.

(d) Scil. Trachoniota, ut ſup.

(e) *Caitus Sarac. apprendit Botruntum*. C.C. Lup. ad A. 1008.

(f) *Tranenſis* C. C.

(g) *Capua a Saracinis liber*. C. Car.

(A) Mill. XVII. Ind. XV. Deſcendit AdroniKy Cap. & fecit prelium cum Mel. & vicit Mel.

Mill. XVIII. Ind. I. * Deſcendit Baſilius Bugiano Catp. & Abalanti Patricio. Et factum prelium in Trane mortuus eſt . . . . (*a*) Johannacium Protoſp. & Romoalt captus eſt Conſtantinopoli.

(B) Mill. XIX. Ind. II. Fecit prelium Bugiano Catp. cum Franci in Canni, & vicit. Mel. fugiit, & ibit ad Enrico Imp. (*b*).

(C) Mill. XX. Ind. III. Mortuus eſt Mel. Dux. Et deſcendit Raica.

Mill. XXI. Ind. IIII. Dattus captus eſt. Intravit in Bari in Aſiano (*c*) ſuper. Mill.

(A) *An.* 1017. *Ind.* 15.) Melus Barenſis civis Langobardos, hoc eſt ſuos Apulos ſic Graecis nuncupatos, ut alibi dixi, ad deficendum a Romanis, (videlicet Graecis abſolutum nomen Romanorum uſurpantibus) cum ſolicitaſſet ex cauſa Oſtienſi expoſita l. 2. c. 37. illuſtri etiam eos proelio vicit Indict. 9. (anno nimirum 1012.) ut perhibet Cedrenus pag 582. & 583. qui Graecorum Duces, tunc profligatos, appellat, alterum Baſilium Argyrum; alterum Contoleonem; quo circa minimè capiendus ille erit de conflictu ad praeſentem annum a noſtro relato: vel ob id praecipuè, quòd eapſe Indictione 9. hyemem aſſerit fuiſſe graviſſimam, quae a Lupo conjicitur in an. 1009. quando, juxta ejuſdem Auctoris ſententiam, incepta eſt rebellio menſe Maji. Uter igitur tempora rectiùs conſignarit, inquirendum. Oſtienſis praeterea loco jam dicto prodit, Melum, & ejus Barenſes haud tunc Graecis praevaluiſſe; ſed fortaſsè poſt ſuſceptam ab Melo victoriam, deſcriptam Cedreno, victus ipſe eſt hoc anno 1017. quod noſter ambiguo, ſed Lupus aperto magis expoſuit ſermone ad annum denotatum.

(B) *An.* 1019. *Ind.* 2.) Communi Francorum vocabulo Nortmannos appellat noſter, quos Melus duxit adverſus Graecos, eorundemque armis fulctus ter eos vicit (unius tantum, id eſt prioris pugnae meminit Guilielmus Apul. l. 1.) nempè ad Arenolam menſe Majo, apud Civitatem, & apud Vaccariciam. Sed tandem circa Kal. Octobris anni inſequentis, ut ait idem Guilielmus, a Bugiano Catapano, qui Baſilius Bugianus a noſtro in anno antecedenti, & a praeſato Guilielmo ibid. ſed Bojoannes dicitur a Cedreno pag. 623. victus ingenti ſuorum clade fuit apud Cannas. Vide Oſtienſem l. 2. c. 37.

(C) *An.* 1020. *Ind.* 3.) Obiit Melus ultra Montes, Regioque more ejus funus curavit Imp. Henricus. Oſtienſis l. 2. c. 39. & Gulielmus Apul. l. 1.

(*a*) *Vaſilio Joannacius Prot. & Romualt. captus, & Conſtantinop. miſſus*. C. C.

(*b*) In Francia. C. C.

(*c*) In aſino C. C.

Mill. xxii. Ind. v. (*a*)

Mill.xxiii. Ind.vi. Rayca comprehenſit Palajano (*b*). Et fabricata eſt Mutule.

Mill. xxiiii. Ind. vii. Barchavit Bugiano in Corbatia cum Barenſes; & compreheñ ipſam Patriciſſa uxor Coſmizi, & adduxit illam in Bari; miſitque eam cum filio ſuo in Conſtantinopoli.

(A) Mill. xxv. Ind. viii. Deſcendit Oreſti Kytoniti cum exercitu, ut iret Sicilia. Et mortuus eſt Johannes Eps in menſe Junii. Et elevatus eſt Biſantius Archieps. Et Bugiano cum Barenſes barcavit Meſſinum.

Mill, xxvi. Ind. viiii. Obiit Baſilius Imp. Et reg. Conſtant. frater ejus.

Mill. xxvii. Ind. x. Factus eſt Sanctus Nicolaus de monte menſe Septembr.

Mill. xxviii. Ind. xi. Venit Andronicus p̄xim.

(B) Mill. xxviiii. Ind. xii. Ebſtaſius .... thi adduxit Catepanátum Chriſtoſcro. Oreſti verò, & Bugiano barcaverunt. Et obiit Conſtañt. Imp. Surrexit Romano gener ejus. Et incenſi ſunt duo Hebrei, pro quo fregerunt onorandam (*c*) Crucem. Et venit Patho Catp. & prelia-

(A) *An.* 1025. *Ind.* 8.) Imp. Baſilius in Siciliam praemiſerat Oreſtem, quem ſubſequi deſtinaverat; ſed morte praeoccupatus nequivit: obiit enim praedicto communi anno 1025. Menſe Decembri, Indict. 9. qui annus noſtro eſt 1026. jam a Septembri inchoatus. Cedrenum vide pag. 593. *Vixit, & regnavit*, inquit Zonaras, *an.* 72. (eſto annos vitae, & regni habuerit pares, utique deſcriptis fuere pauciores) *ſolus an.* 50. *& amplius, reliquo tempore collega fuit primùm patris, deinde Phocae, & poſt illum Tzimiſces. Fallitur Baronius, adſerens, Baſilium antequam vitae vale dixerit, monaſticum habitum induiſſe. Vid. Pag. ad A.* 1025. *n.* 7. Prat.

(B) *An.* 1029. *Ind.* 12.) Nono die Novembris Indict. 12. Imp. Conſtantinus ſubito morbo correptus, triduo poſt deceſſit, ſeptuagenario major. Cedrenus pag. 596. & Zonaras. Obiit itaque ſub exitum communis ann. 1028. ſed juxta calculum noſtri Auctoris in an. 1029. jam inchoato, cum regnaſſet an. 3. minus menſe uno, ut ex Cedreno, & Zonara.

(*a*) *Venit Enrico Imp. contra Bugiano, & capit Troy.* C. C. Hoc etiam notatur in Oſtienſ. l. 2. c. 40.

(*b*) *Et Miſafrio* C. C. Nunc dicta *Mazzafra*, non longe a *Mottula* Urbe.

(*c*) *Cruce in Paraskevi* C. C.

liavit cum Rayca in Bari. Et mortuus eſt Johannes Monopolitano. Argiro ſenex venit de ipſo exilio cum ſua familia.

(A) Mill. xxx. Ind. XIII. * Mortuus eſt Guaimarius Pſis Salernetano.

Mill. xxxI. Ind. XIIII. Compreh. eſt Caſſanum a Saraceni. Et Potho Catp. cecidit ab eis.

(B) Mill. xxxII. Ind. xv. Deſcendit Michail Protoſpata criti tuBilu, Ke tu Ypodromu. Et adduxit AnatoliKi epi tu y Kyacon Catp.

Mill. xxxIII. Ind. I.* Venit Conſtant. Protoſpata, qui Opo vocatur, Catap.

(C) Mill. xxxIIII. Ind. II. Obiit Romano Imp. Et ſurrexit Michail. Et Biſantius Archieps dirupavit Epiſcopum Barinum, & cepit laborare. Et Argiro Barenſis obiit in Conſtantinop. ideſt Argiro veterano.

Mill. xxxv. Ind. III. Objit Biſantius Archieps. Et electus eſt Romoalt Protoſpata, Poſtmodum miſſus eſt cum Petro fratre ſuo Conſtantinopoli; & poſtea electus eſt a cuncto populo Nicolaus (*a*), intronizatus eſt.

Mill.

(A) *An.* 1030. *Ind.* 13.) Igitur verè depravatus erat Lupi textus ad annum 1029. ut ibi monebam; qui obitum Guaimarii Pr Salerni eo anno contigiſſe repraeſentabat. Sed planè (antiquae nì me fallunt Tabulae) advixit etiam Guaimarius uſque ad an. 1031. quod fortaſſe non negat noſter; cum non ducat annos a Januario, ſed a Septembri: & praeterea inconſtanti tenore communem annorum computum ſaepius quidem praeveniat per menſes quatuor; nonnunquam autem etiam praetereat per menſes octo, communes annos extendens uſque ad Septembrem. Vide infra ad an. 1052.

(B) *An.* 1032. *Ind.* 15.) Supplendus, & emaculandus eſt ex noſtro auctore Lupus ad hunc annum. Sed & ipſe a Typographo leviter hic commaculatus; namque eſt viri nomen *TKiacon*; non *y Kiacon*, legendum.

(C) *An.* 1034. *Ind* 2.) *Obiit Romanus Imp.* ut inquit Cedrenus pag. 605. *die* 15. *Aprilis*, *Indict.* 2. *quo die Sanctae Magnae quintae Feriae erat ſolemnitas*, *cum imperaſſet an.* 5. *m.* 6. Porrò eo anno, & Indictione nos Latini cum celebraverimus Paſcha die 14. Aprilis; quinta feria magnae hebdomadae incidit in diem 11. praedicti menſis: non 15.

(*a*) Et. C.C.

Mill. xxxvi. Ind. iiii. Zalate (*a*) ſunt caſe Johannes Ycanato (*b*).

Mill. xxxvii. Ind. v. (*c*).

Mill. xxxviii. Ind. vi. * Deſcendit Michail Patricio, & Dux, qui & Sfondili; & barcavit cum ManiaKi in Sicilia. Et interfecti ſunt in Curte Domnica Capozzati, & filius ejus, & Juda Proto, & zalavit dom. Maracdi Trumar. & de Adraliſto, & Leo conſobrino ejus.

(A) Mill. xxxviiii. Ind. vii. Dirute ſunt domus Maraldi, & Adraliſto. Et deſcendit * Niciforo Catapanus, qui & DoKino (*d*).

(B) Mill. xl. Ind. viii. Objit NiKiforo Katap. in civitate Aſculo. Et ipſi Conterati interſecerunt Chiros facti criti, & Romano ſub Mutule, & venerunt in Bari cum Argiro, & diſperſi ſunt. *

(C) Mill. xli. Ind. viiii. Venit Michail Catap; qui & Du-

(A) *An.* 1059. *Ind.* 7.) Dixi ad Lupum diſtinguendum Nicephorum a Dulchiano, ſive DuKiano; & verum eſt: nam eos diſtinguit noſter. Nicephorus ſane dicebatur etiam *DoKinus*: non *DoKianus*, unde in Lupo error.

(B) *An.* 1040. *Ind.* 8.) Praeſenti, & ſubſequenti anno dici a noſtro videntur *Conterati*, qui erant oppidani Aſculanenſes, quaſi ejus oppidi *Conterranei:* Italicè. *Terrazzani*. In Lupo mendosè nuncupantur. *Contracti*. nec de iis quicquam certi ibi ſtatuebam.

(C) *An.* 1041. *Ind.* 9.) Michaeli Duchiano, ſive Ducaliano, vel Doceano, commiſſum bellum Siculum ab Imp. Michaele IV, qui Paphlagonus appellatus, tradit Guilielmus Apul. lib. 1. E qua Inſula in Apuliam illum hoc anno advenisse ait noſter. Oſtienſis l. 2. c. 67. tacet utrumque, ac tantum perhibet, *tranſmiſſum in Apuliam ab Imperatore Ducalianum Catapanum, trucidato jam Maniaco, eo quod ad Imperium aſpiraſſet*; qui eâ in Inſulâ ſtrenuè ſe geſſerat contra Saracenos. At Georgius hic Maniaces, ſeu Moniacus per ſummam calumniam, quaſi novarum rerum auctor, è ſubacta a ſe Siciliâ captivus tunc Conſtantinopolim, quod perhibet tum Cedrenus pag. 613. tum Zonaras Tomo 3., perductus fuit; cui ſucceſſor datus Michael Doceanus, homo ineptus, Graecorum res in Italia perdidit, eaſque ad recuperandas praefatus Maniaces jam liber rediit, ut conſtabit ad

(*a*) *Se incenſae.*

(*b*) Et cognati ſui Yperiſto C. Car.

(*c*) Multi cives de Capt. (*) & Vari fugeruut timore Imp. in Syria. C. C.

(*d*) Dicebatur. C. C.

(*) Id. *Capitanata*, ſeu *Catapanata*

DuKiano, a parte Sicilie; & pro omicidio, quod fecerunt ipſi Conterati, ibit in Aſculo, & appendit unum hominem ibi propter homicidium, quod fecerunt. Et venit Botunte ipſe Catapanus, & appendit ibi homines tres, & cecavit quatuor. * Et Arduino Lanbardo intravit in Melfi, erat Tepoteriti de ipſo Cap. & coadunavit ubicumque potuit Francos, & rebellium exegit contra ip. Catap. & ceciderunt de ipſis Grecis, & adeo ipſe Catapanus fugiit in Bari.

(A) Mill. xlii. Ind. x. Deſcendit Exaguſto Catapanus filius Bugiano. Iterum fecit prelium cum Normanni, & cum

ad annum ſequentem. Ceterum Arduinus Lombardus verſâ vice falsò a Cedreno dicitur *Dominus cujuſdam regionis, ac nemini ſubjectus*; namque *aurum non modicum Maniaco offerens* (ei inquam, non Ducaliano, quae eſt Oſtienſis relato loco, quamvis implexo in ſermone, mens) *Candidati ab illo honore donatus, & nonnullis Apuliae civitatibus praelatus eſt*: atque ut noſter ait, *erat Tepoterisi de ipſo Catapano*: ideſt conſueto tunc Locumtenentis, ſive Vicari Catapani munere in civitatibus ab Oſtienſi indicatis fungebatur: quo apud Lupum ad an. 1018. functus etiam legitur Ligorius quidam. Gloſſae Graeco Latinae: Τοποτηρητὴς *Vicarius*. Idem etiam *Adjutor*, & *Loci Servator* dicebatur. Capitularia Caroli Mag. l. 2. c. 6. *Vos metipſos coram Deo, & hominibus tales exhibeatis* (Comites alloquitur) *ut & noſtri veri Adjutores* (S. Paulinus Nolan. ep. 39. Adjutores ad civium juvamem nuncupatos refert) *& populi conſervatores juſtè dici, & vocari poſſitis*. Et in Addit. 2. cap. 25. *Sed & hoc obſecramus, ut in eligendis Adjutoribus veſtris, & Reipublicae miniſtris, qui vice veſtra Populum Dei regere, & gubernare, atque judicare debent, ſolertiſſimam providentiam adhibeatis*. Leges quoque Langobardorum lib. 1. tit. 25. l. 78. *Si quis furem, vel latronem ad praeſentiam Judicis, aut Comitis, qui in loco praeeſt, vel Loci Servatoris, qui miſſus eſt Comitis* (& propterea ejus Vicarius) *adduxerit*, &c. Clarè etiam in Auth. Juſtiniani Collat. 2. tit. 2. Novel. 8. cap. 3. & Collat. 9. tit. 14. Novel. 128. cap. 4. eſt Servator Loci, qui Praeſidis agit vices. Inde apud Paulum Diac. l. 6. c. 1. ſive 3. & c. 8. ſive 24. quidam Ado Ducatum Foro Julienſem *ſub nomine Loci Servatoris*, (*quorum etiam vetuſti Lapides meminere* Prat.) cum Dux ipſe non eſſet, dicitur aliquandiù gubernaſſe: ſub nomine ſcilicet Vicarii Ducis. Sed redeo ad Arduinum, quem poſt Siculum bellum, in quo pro Graecis militaverat, a Moniaco fuſtibus per contumeliam caeſum, perhibet Gaufredus Malat. l. 1. c. 8. eâque de cauſa in Graecos exarſiſſe; a cujus dicto non abit Oſtienſis l. 2. c. 67. Verùm Guilielmus Apul. l. 1. & Cedrenus pag. 623. non a Maniace, ſed a Doceano verberibus illum dehoneſtatum produnt: quod rerum poſtea ſequutarum ordini conſonat ſanè magis.

(A) *An.* 1042. *Ind.* 10.) Poſtquam DuKianus, ſeù Doceanus a Francis, vel

cum Atinolfo Dux eorum de Venebento ſub Monte Peluſio; & ceciderunt Greci, & captus eſt Catapanus in Benevento. Et DuKiano ibit Siciliam. Et Adargiro factus eſt Princeps. Et Michail Imp. defunctus eſt. Et ſurrexit Michail Ceſar nepus ejus, qui direxit in Apulia ManiaKi. Poſt mens. v. cecaverunt illum ipſum puditi, qui exiliavit

vel dicas Nortmannis ad Oliventum primùm in an. 1041. ut perhibet Oſtienſis l. 2. c. 67. & Gaufred. Malat. l. 1. c. 9. (*juxta rapidas Lebenti fluminis undas*, ait Guilielmus Apulus l. 1.) iterum ad Cannas, & ad Aufidum bello fuſus fuerat, de quo idem Oſtienſis ibidem, Guilielmus Apul. l. 1. & Cedrenus pag 623. atque in Siciliam receſſerat, ut notat noſter, & praefatus atteſtatur Guilielmus, miſſus fuit ejus loco Exauguſtus, illius Bugiani filius, qui Imperante Baſilio egregiè ſe geſſerat contra Melum, ſicuti praefatus Guilielmus, & Cedrenus citatis locis conteſtantur: etſi Cedreno tum pater, tum filius nomine appellatur *Bojoannes*. Hic itaque nil meliori quàm Doceanus uſus fortunâ, conflixit cum Nortmannis (diem 3. Septembris praefert Lupus) ſub Monte Peluſio (apud Monopolim ait Cedrenus pag. 624.) vivuſque in hoſtium manus devenit, cum eſſet Dux Nortmannorum Atenulfus, frater Principis Beneventi: quod a memoratis Guilielmo, & Oſtienſi ubi ſupra, enarratur. Sed Oſtienſis praefuiſſe Atenulſum Nortmannis etiam in conflictu ad Cannas, & Aufidum tradit. Gaufredus inſuper Malat. l. 1. c. 10. Graecorum Ducem ad M. Piloſum devictum, nomine appellat *Annonem*, nec ſcio quid depravato in illo textu ſubmurmuret de eo tunc interfecto, qui certè vivus a Nortmannis captus eſt, vel Cedreno adſtipulante ubi ſupra. Cum Guilielmo itaque dicam Apulo „ *Ter Gallis illo victoria contigit anno*: nimirum an. 1041. jam ab Oſtienſi denotato. Nortmanni autem praeter ſpem Graecum Ducem ab Atenulfo liberum dimiſſum, *non parvâ pecuniâ ab eo acceptâ*, ut tradit Oſtienſis, cum conſpexiſſent, Ducem, Principemque ſibi conſtituerunt Argyrum, Meli ſuperiùs dicti filium, quod Auctores nuper laudati Oſtienſis, & Guilielmus affirmant. At mortuo inter haec Imp. Michaele Paphlagono die 10. Decembris Indict. 10. cum regnaſſet, ut inquit Cedrenus pag. 618. an 7. & menſ. 8. (Zonaras ait, an. 7. vel paulò diutiùs) & perinde in communi anno 1041. exeunte, qui noſtro eſt ab anteacto Septembri annus 1042. ita ut antecedentia ſub hoc anno deſcripta, peracta intelligamus ab Kal. praefati menſis: exceptâ tantummodo praefatâ ſublimatione Argyri, quae a Lupo facta aſſeritur menſe Februarii, atqueadeò initio communis anni 1042. mortuo, inquam, inter haec praefato Michaele, nepos ejus ex ſorore, qui ei ſucceſſit, Michael pariter appellatus, cognomineque Calaephatus, Maniacem bello jam clarum e carcere eductum miſit adverſus Nortmannos, idque noſtro in omnibus concors ſuperior Guilielmus teſtatur: etſi Cedrenus pag. 621. 623. & 624. a Calaephato quidem illum dimiſſum e cuſtodia affirmat, ſed traſmiſſum in Italiam ab Imperatrice Zoe, demortui Paphlagoni uxore, poſtquam ea in filium adoptaverat praefatum Michaelem ejus nepotem (Zonaras adoptatum ait vivente

vit Z y. Et ſurrexit Conſtanti Monomacho. Et Argiro ibit ſuper Juvenaciem, & comprehenſit ea per fraudis ab intus. Et ManiaKi ſe fecit Imp. in Italia, & venit ſuper civit. Monopoli; & comprehens per ipſa campora plures homines: fecit illos decollare ante Porta. Similiter in civitate Materie truncavit homines cc. Argiro perrexit in Trane, pęr mare, & terra obſedit eam. fecit ibi Turrem excelſam ligneam, & Tractareas manculas, & Berbiçes, ut comphehenderet eam. Inter hec venit miſſo ab Imp. Theodorito Monomacho cum Baſiliſco, mandatora referentes parcentia; et patricato eidem Argiro ilico fecit incendere omne artificium, quod ibi factum abuit, reverſus eſt in Bari.

(A) Mill. xliii. Ind. xi. Deſcendit Pardus Patricius cum

te Paphlagono, & Caeſarem quoque inſtitutum) evexeratque ad Imperialem dignitatem, & poſt menſes 4. (quinque numerat noſter) è ſolio dejiciens, etiam excaecaverat. Qui praeterea addit, a Maniace Francos ex Italia pulſos apud Capuam, Beneventum, & Neapolim, reſque mediocri in quiete conſtitutas. At hoc poſtremum minimè verum eſt; nam res ei cum Nortmannis juxta Monopolim, & Materam tantum fuit, nec admodum ſanè illuſtris, ut noſter, & Guilielmus tradidere. Zoes itaque, deturbato Calaephato, nupſit Conſtantino Monomacho, eumque Imperii ſimul conſortem fecit, quod idem Guilielmus, ſed fuſiùs explicat Cedrenus pag. 619. & ſeqq. Maniaces autem hos rerum caſus cum accepiſſet (jam enim appulerat in Italiam, ac de Tyrannide etiam conceperat, ut ait Zonaras) ab Monomacho, & ab Zoe rebellavit ex occaſione modò dictis Auctoribus expoſita; tuncque per Monopolis, & Materae campos diriùs quam clariùs ſe exercuit. Argyrus interea Juvenacium ceperat, obſederatque deinde Tranum, quam inexpugnatam reliquit, cauſam dimiſſae ejus obſidionis tradentibus eodem noſtro, & Guilielmo l. 1. ad finem. Qui Apulus ſcriptor cum enarraſſet, Barium, Monopolim, Juvenacium, urbeſque alias complures iniiſſe foedera cum Nortmannis, ſubjicit clectum poſtea Argyrum in ipſorum Ducem.

(A) *An.* 1043. *Ind.* 11.) Etiam Cedrenus pag. 624. & Guilielmus l. 1. habent de adveniente in Apuliam Pardo, atque a Maniace occiſo: idemque Guilielmus de theſauris ab eo ſecum ductis, deque ſuſceptis a Maniace Imperii inſignibus, ac Bario fruſtra tentatâ; qui Tarentum receſſit, ac ab Argyro, & Nortmannis irrito conatu circumobſeſſus, Hydruntum poſtea ſe contulit, denuoque ab Argyro, & inſuper ab Catapano Theodorocano (Baſilius hic ille videtur Theodorocanus memoratus Cedreno pag. 613. & 626. & Zonarae Tomo 3.) fruſtra impugnatus, in Bulgariam transfretavit, ubi cum Stephano Sebaſtophoro congreſſus (iſta ex Cedreno

cum TubaKi Protoſpata, & Malg. cum theſauro, & dona Dargiro. & comprehenſis illi ManiaKi in civitate Odronto. Pardus occidit TubaKi necare faſſi, & veſſi ſup. Bari cum ſuo exercitu ad ſumilandum ſe Imperatore; ſed non fuit, qui ei obediret. confuſus reverſus eſt in Taranto. Et venit Guaimari Princeps Salernitanus cum Franci, & obſedit Bari dies (*a*) V. Poſtea deſcendit Theodoro Cano Catap. in Bari, & ibit cum Argiro: ille per mare, & Argiro cum exercitu per terra. Normanni, & Longobardi ſuper Idrontus ad capiendum ManiaKi; & non invenerunt eum, eo quod tranſmeavit Bulgarie. Et fecit prelium cum ipſe Sevaſtoforo, & cecidit ibi, tollentes caput ejus optulerunt Imperatori Monomacho.

(A) Mill. xliiii. Ind. xii. Venerunt Ruſſi per mare ſine numerum ſuper Conſtantinopoli; ſed ante obviavit eis Monomacho, & ſuperavit illos, Deo volente. plurimi religati adduxerunt, reliqui fugiunt (*b*). Et Argiro direxit Stolum ad ipſa Aſta, ubi occiſus eſt Aleſantus Nacleri.

(B) Mill. xlv. Ind. xiii. Periit nave Maraldi, filius Joannis Icananti, ubi Ygio (*c*) pelago dicitur. veniebat de Tharſo. Et in Taranto deſcendit ignis de celo, & incendit maxima pars civitatis. Et venit Chagea, & Catapanus Palatino in Bari. Et Argiro ibit cum Chagea Conſtantinopolim cum ſuis, & ipſe Catapanus remanſit Bari. Mill.

no pag. 624. & 625. & ex Zonara) victus occubuit, ejuſque caput eſt ad Imperatorem delatum. De Guaimario Principe Salerni, qui Barium obſedit, habens ſecum Francos jam ab Argyro dimiſſos, poſtquam Maniaces Hydrunto ſeceſſerat, idem Guilielmus l. 2. initio.

(A) *An.* 1044. *Ind.* 12.) De Ruſſis, qui obſederunt Coſtantinopolim, latè Cedrenus pag. 625. & ſeq

(B) *An.* 1045. *Ind.* 13.) *Ygio Pelago* videtur *AEgeum mare*. Conſtantinus Chages vir eſt bello clarus apud Cedrenum pag. 609. De Argyro Conſtantinopolim accito ab Imperatore, Guilielmus l. 2. initio.

(*a*) *XI*. C. C.
(*b*) *Fugierunt* C. C.
(*c*) *Ogeo* C. C.

Mill. xlvi. Ind. xiiii. Perrexit Ip. Palatino in Taranto, & fecit prelium cum Normani, & ciderunt (*a*) Greci, & multi antopii per gladio, & in mare. Et reverſu Ip. Catap. in Bari. Et fecit (*b*) Bari cum Umfreida Comite. Et deſcendit Rafayl Catap. cum Guaranci, & (*c*) comprehenderet (*d*) .... ſtum.

Mill. xlvii. Ind. xv. Venit Johannes Catapanus, q. & Rafayl, cum ipſis Guarangi in Bari. Intravit in Curte Domnica, & manſit ibi hunum diem; & deinde ibit, & ſedit in ipſa Pinna dies ii. cum ip. Guarangi. Et poſtea iterum venerunt in ipſo porto, & pacem firmaverunt cum Bari, & dimiſit Euſtathium Catap. & reverſi ſunt in Ydrontum. Adraliſto preliavit cum Alfaraniti, & comprehendit illos, & diruerunt domos Johannis Ycanati.

(A) Mill. xlviii. Ind. i. Rebellavit Tornibey cum Makedonis; & Botazzi conſocruneo (*e*) ſuo perrexit Conſtantinopolim; ut faceret ſe Imperatorem. Argiro Magiſtro exivit ſub nocte cum aliquanti Franci; & Greci, & fecit ei damnum maximum. Poſtea comprehenſus eſt ipſe TorniKi a Monomacho, & juſſit eum cecare, & (*f*) Batazzi cecati ſunt ambos. Et comprehenſa eſt Licce ab ipſi Guarangi.

Mill. xlviiii. Ind. ii. Comprehenditur iterum uno Caſtello de Monte garſſo.

(B) Mill. l. Ind. iii. Venit Leo Papa in Siponto. Fecit

(A) *An.* 1048. *Ind.* 1) De Tornibei, qui in menſe Septembri Indict. 1. ſalutatus eſt Imperator adverſus Monomachum Cedrenus pag 620. & 631. ſed ab eo appellatur *Leo Tornica*, & *Tornicus*. Idem Cedrenus inſuper ibidem habet de Argyro Magiſtro Italo, qui ſe Tornicio oppoſuit pro Imperatore, & pag. 6 2. de Joanne Botaza, deque eo, & Tornicio excaecatis, cui conſentit Zonaras.

(B) *An.* 1950. *Ind.* 3.) Eodem anno, quo ordinatus eſt Leo 9. Garganum adiit,

(*a*) *Ceciderunt* C.C.
(*b*) *Fecit par.* C.C.
(*c*) *Ut* C.C.
(*d*) *Sepun & Veſtum* C.C.
(*e*) *Conſanguineo* C.C.
(*f*) *Etiam* C.C.

cit Sinodo. Obiit Tioy Imp̄rati (a).

(A) Mill.lI. Ind.IIII. Venit Argiro Magiſtri in Idronto, menſe Martii cum theſauro, & dona, & honores a Monomacho Imp. Et in menſe Aprilis intravit in Bari. Et occiſus eſt Mel.Malapecza, & Liboni; et zalavit ipſe Judeam (b), & dom̄. Adraliſto & ille fugiit foras civitatem ad Umfreda Comitem, & comprehenſa eſt Rhodia uxor ſua, & filius, & Romoaldo, & Petro fratre ejus, & aliis, miſitque illos Chelandiis (c), & direxit Conſtantinopolim ad Monomacho. Et uſta eſt navis in ipſa Penna, honerata oleo, pro ut hire in Conſtantinopolim. Et occiſus e Drogo Comes in monte Ylari ab incolis ejuſdem. Et A giro compreheñs Barbocca.

(B) Mill.lII. Ind.v.Occiſus eſt Guaimarius Princeps Saler-

adiit, ut tradiit Oſtienſis l.2.c.80. Vide ſupra. *Tioy* eſt Zoes Imperatrix; quam Cedrenus pag. 650. defunctam dicit jampridem ante Indictionem 7. & 8 hoc eſt ante annos 1054, & 1055. Zonaras autem notat, exceſſiſſe annum vitae 70. *Zoes Aug. non ann.* 1054. *defuncta eſt Ind.* 8. *& paulò poſt etiam Monomacus tertius ejus vir. Ipſa obiit etatis ſuae 62. ut ex Ducangii calculo in fam. Byzant., quum primò nupſerit Romano Argyro Imp. ann.*1028. *annos habens* 36. *At non minus Dugangii calculus, quam Cedreni mendoſum autumo.*

(A) *An.* 1051. *Ind.* 4.) De adventu Argyri cum theſauris Guilielmus l. 2. initio. De occiſo Comite Drogone in monte Ylari (*Pontilari* habet praefatus Guilielmus ibidem) ſive in *Monte Olei*, vel *Montolio*, Gaufredus Malat. l. 1. c. 13.

(B) *An.* 1052. *Ind.* 5.) De anno occiſi Guaimarii Princ. Salerni vide infra Sed quae praeſenti loco narrat noſter de Argyro, ea omninò ſi et Guilielmus, alia de illo exponens, noſtro praetermiſſa. Conflictum verò Papae Leonis 9. cum Nortmannis ad Civitatem, quem omnes annum figunt 1053., idem noſter ob id retuliſſe videtur in an. 1052. quoniam annos quamvis anticipare ſoleat per menſes quatuor, ut dictum eſt, & plenius conſtabit paulò poſt; praeſentem nihilominns annum 1052 extendiſſe videtur per menſes octo uſque ad Septembrem anni 1053.; quandoquidem ejus conflictus dies fuit 18. Junii, ejuſdemque Pontificis obitum ceteris concordans Auctoribus ad annum ipſe figit 1054. qui utique communi etiam omnium dicto deceſſit 13. Kal. Maji, ſequenti anno ab accepta

(a) Imperatrix.
(b) *Judaicam* C. C.
(c) *Id.* naviculis.

lernetanus. Et Argiro ibit in Siponto per mare. Deinde Unifreda, & Petrone cum exercitu Normannorum hit ſuper eum, & fecerunt bellum, & ceciderunt de Longobardi ibidem. ipſe Argiro ſemiviuus exiliit plagatus, & ibit in civitate Veſti. Et venit ipſe Leo Papa cum Alamanni, & fecit prelium cum Normanni in Civitate, & cecidit. Comprehenſerunt illum, & portaverunt Benebento, tamen cum honoribus.

Mill. IIII. Ind. VI. Argiro direxit ipſo Eps Tranenſe Conſtantinopoli (*a*) meſſatico.

Mill. IIIII. Ind. VII. Obiit Domino Leo Papa. Et capta eſt Cuperſano. Et ſurrexit Victorino (*b*) Papa.

(A) Mill. Iv. Ind. VIII. Obiit Conſtantinopol. Imp. (*c*) Et ſurrexit Theodora. Et mar Argiro cum Nicolaus Archieps perrexit Conſtantinopol.

(B) Mill. Ivi. Ind. VIIII. Elevatus eſt Michail Impr. (*d*) nobicio. Mill.

prâ clade. Nec Malaterra l. 1. c. 14. dicens, Leonem foedera iniiſſe cum Nortmannis circa annos 1052. quod ſanè non poſt multos ab pugna contigit dies; nec Guilielmus Apulus, qui l. 2. continenti narratione prodit, occiſum Comitem Drogonem, & ſuperatum a Nortmannis Papam, communi ſententiae praejudicio eſſe poſſunt, qui nec annum pugnae definitè deſignat. *Vid. Nat. Alex. Sec. XI. C 2 art. 6. & Pag. Prat.*

(B) *An.* 1055. *Ind.* 8.) Obitum Conſtantini Monomachi, & ſublimationem Theodorae etiam ad Indictionem 8. ſed nullo expoſito menſe, refert Cedrenus pag. 650. Theodora verò, ut idem auctor ſublicit, advixit per totam Indictionem 9. uſque ad exitum menſis Auguſti, ſcilicet anni 1056. cum imperaſſet, ait Zonaras, an. 1. menſ. 9. ex quo intelligimus defeciſſe Monomachum, coepiſſeque Theodoram initio Decembris, communi anno 1054. qui noſtro numeratur 1055. ab anteacto Septembri. De Magiſtro Argyro, qui Conſtantinopolim abiit, ſed illuc pervenit vivente adhuc Monomacho, cui non ſicut olim carus, reliquam in exilio duxit vitam, Guilielmus Apul l. 2.

(B) *An.* 1056 *Ind.* 9.) Die ultimo Auguſti Indict. 9. declaratus eſt Imperator praeſens Michel, defuncta Theodora ſub exitum ejuſdem menſis: Ce-

(*a*) *Pro ſui* C. C.

(*b*) Victor II qui antea Gerardus. Victorinum fort. appellat Chronologus, quod Victor alter prius ſediſſet.

(*c*) Sc. Conſtantinus Monomacus poſt Zoem A. 1054.

(*d*) Stratioticus appellatus.

Mill. lvii. Ind. x. Obiit Umfreda: & ſurrexit Guiſcardus frater ejus. Obiit Victorinus, & ſurrexit Stephanus Papa, qui fuit Cancellarius.

(A) Mill. lviii. Ind. xi. Surrexit Commiano (*a*) Impr. Michail vero Impr. induerat monachium. Obiit Stephanus Papa; & ſurrexit Benedicto. Et Argiro in Vigilia S. Petri perrexit Conſtantinopoli, & dimiſit in Bari ſcinuri. Et obiit Adraliſto.

Mill. lviiii. Ind. xii. Occiſus eſt in Monopoli Leo de Garſali.

(B) Mill. lx. Ind. xiii. Comminiano (*b*) voluntarie de-

Cedrenus pag. 651; diciturque a noſtro *novitius*: hoc eſt recenſior, qui aliis ſenior: nam ſenex erat & iners, ut Zonaras tradit. At de Theodorâ iterum hic ad finem.

(A) *An.* 1058. *Ind.* 11.) Iſaacium Comnenum priùs per factionem ſalutatum Imperatorem octavâ die Junii Indict. 10. anno Mundi 6565. publicè autem, & ſolemniter poſtea in magno Templo coronatum in ſubſequentibus Kalendis Septembris Indictione 11. anno mundi 6566. cum dicat Cedrenus pag. 656. & pag. 662. quae eſt univerſi ejus operis poſtrema, clarè hinc, praeter alia plura rei indicia, aperitur, etiam annos aequè ac Indictiones ab eo duci a menſe Septembri. Noſter itaque ſurrexiſſe dicens Commianum, ideſt praefatum Comnenum, in an. 1058. Indict. 11. de legitimâ ejus inauguratione, peractâ Kal. Septembris, Indictione praeſcriptâ, eſt intelligendus: & praeterea annos Chriſti pari paſſu ac Cedrenus annos Mundi, auſpicari ab eodem menſe: quamvis ad annum Chriſti milleſimum diſertis verbis numeratum ipſum dicat ab Incarnatione, ac perinde ceteros quoque annos ab eodem termino ſubindicet deductos; namque eam inaugurationem, celebratam Kal. Septembris Indict. 11. communi an. 1057 in annum refert 1058. inchoatum juxta ſuum hunc calculum ab ipſis Kal. Septembris. Nec Imp. Michaelem, quem dixerat elevatum in 1056. quemque ad finem Chronici ait per annum imperaſſe, ut etiam habet Zonaras, pronunciaſſet abdicaſſe in an. 1058. niſi annos duceret a Septembri: quippè Michael die ultimâ Auguſti Indict. 9. anno ſibi 1056. exeunte, Imperium ſuſceperat; depoſuerat verò ineunte anno ſibi 1058. Sed praeter ſuperiùs obſervata, manifeſtiſſimè prodit ſe pluribus etiam locis infra. Ceterum de Argyro in hoc ſanè anno 1058. Conſtantinopolim navigaturo verba facit Oſtienſis l. 3. cap. 10. juxta traditum a me canonem annorum vitae & geſtorum Deſiderii Abb. Caſſinenſis, ut infra.

(B) *An.* 1060. *Ind.* 13.) Comnenus Imperium inivit Kal. Septembris communi anno 1057. ſed juxta noſtri Auctoris computum ineunte an. 1058.

(*a*) *Sc. Comnenus.* (*b*) *Comnenus.*

dedit Domino ſuo Conſtantino DuKizzi (*a*), & induit ſibi habitum monachicum.

(A) Mill. lxi. Ind. xiiii. Mortuus eſt Nicolaus Archieps; & a quibuſdam electus eſt Andreas. Defunctus eſt Nicolaus Papa, & conſecratus eſt Domnus Alexander. Et Robertus Dux barcavit Sicilia. Et Maruli Catapanus venit in Bari.

Mill. lxii. Ind. xv. Perierunt tres naves, que pergebant carricate Conſtantinopol; in qua obiit Kiria Maria, mater Ranno in Malea. Et Siriano venit Catap. in Bari.

Mill. lxiii. Ind. i. Venit Arnolfus Archieps Vicarium Pape Alexander; & fecit Sinodum foras in S. Nicolao, qui vocitatur de Eps. Et capta eſt Taranto a filio Petrone (*b*) in menſe Magii.

Mill. lxiiii. Ind. ii. Fecit Andreas Sinodum in ipſo Epiſcopio. Et (*c*) Apochara venit Catap. & capta eſt Idruntum a Gosfreida (*d*) ſuo Comite. Et capta eſt Materia a Robberto Comite ſuo. Et multi nobiles perrexerunt Perino in Durrachio pro tollendum honores. Et Robbertus Dux venit in Bari, & fecimus ei ſacramentum, & ille nobis. Et Gozolino (*e*) perilavit cum ſuis ad Perino. Et Chelandie (*f*) incenderunt navem, que veniebat de Calabria.

Mill. lxv. Ind. iii. (*g*).

Mill.

1058. Idem poſt an. 2. & menſ. 3. ut notat Zonaras, ſe abdicavit: nimirum in Decembri communis anni 1059. qui noſtro eſt annus 1060. jam inchoatus. *Comnenus in Studitano Monaſterio habitum induens, Imperii dignitatem Conſtantino Ducaeo ob grati animi memoriam reſignavit A. 1059. Ducang. in Fam. Ducaena.*

(A) *An.* 1061. *Ind.* 14.) Trajecit in Siciliam Dux Robertus poſt Majum in 1060. ut perhibet Gaufredus Mal. 2. c. 10. 12.

(*a*) *Duca.*
(*b*) *Noriman* C.C.
(*c*) *Ypogari* C.C.
(*d*) *Gotfrit* C.C.
(*e*) *Periteravit* C.C.
(*f*) *Chelandie ſue* C.C.
(*g*) *Kadelus oſtis Pape deulſus.* C.C.

Mill. lxvi. Ind. iiii. Perrexit Andreas Archieps Conſtantinopl. Et Mabrica cum Chelandiis venit Bari cum Guarangi.

Mill. lxvii. Ind. v. Capta eſt galea Petri de Gira a Saraceni in Malea *(a)*. Et galee quatuor Barenſes comprehenſe ſunt a ſtolo Imple.

(A) Mill. lxviii. Ind. vi. Obiit Conſtantino Duchizzi. Et ſurrexit Imp. Romano Diogeni. Obiit Argiro Pedro, & Apochara Catap. Et Amicetta intravit Juvenacie. Et die quinto aſtante Auguſti venit Dux Robberto, et obſedit Bari per terra, et mare.

(B) Mill. lxviiii. Ind. vii. Venit Stephan *(b)* Patriano cum ſtolo. Et perierunt naves xii. in pertinentia civitatis Monopoli onerate victo, omnique bono. Et multi homines necati ſunt, et alii comprehenſerunt Franci *(c)*, et truncaverunt.

(A) *An.* 1068. *Ind.* 6.) Conſtantinus Ducas, qui ab Decembri communis anni 1059. ſeù dicas eum noſtro a praefato menſe inchoati anni 1060. regnavit, ut notat Zonaras, an. 7. & menſ. 6. utique in omnium ſententiâ deceſſit in an. 1067. menſe Junii Indict. 5. ſed noſter continenti ſermone complexus eſt tùm ejus obitum, tum ſucceſſoris Romani Diogenis elevationem, qui poſt ſeptem menſes, & dies aliquos, atque adeò incunte communi anno 1068. ab Eudociâ praemortui Conſtantini uxore in conjugem, & in Imperatorem eſt delectus. De cetero quamvis Argyrus, cujus mors a noſtro notatur anno praeſenti, Barenſium *Proedrus* fuiſſe videatur, quod Latinè valet, *Praeſes*, vel *Anteſignanus*, haud tamen reputandus ille eſt Argyrus Dux Nortmannorum, quem Guilielmus Apulus l. 5. aerumnoſam vitam in exilio clauſiſſe tradit. Sed nec ille erit, qui eodem hoc anno obſeſſae Barii a Duce Roberto, quique eodem anno, quo Dux ille eam obtinuit, ipſi urbi principabatur; ut loquitur Malaterra l. 2. c. 43. ſivè primus habebatur inter Barenſes, ut praefatus ait Guilielmus l. 3. ſed tertius fuit Argyrus inter hos medius, de quo hic an. 1058. ni tamen vel noſter, vel laudati nos fallant Auctores.

(B) *An* 1069. *Ind.* 7) Praeſens Stephanus cognomine appellatur *Pateranus* a Guilielmo l. 2. Edictoque Imperiali datus dicitur Barenſibus Praetor: quem Dux Robertus, captâ Bario, canitiem ejus miſertus, benignè tractavit, & cum ſuis Graecis liberum dimiſit, ut idem Auctor tradit l. 3.

(a) *Maltea* C. C.

(b) id. Stephanus, ut infr.

(c) Sc. Northmanni.

(A) Mill. lxx. Ind. VIII. Octabodecimo die menſis Julius, die Dominicâ interfectus eſt Biſantius Patritius ab iniquis homines, et proinde zalate ſunt caſe Mili Pezzi, et obrute.

(B) Mill. lxxI. Ind. VIIII. In menſe Febr. venit Stephano Patriano, et Gozolino cum ſtolio, et comprehenſa eſt chelandia, in qua erat Gozolino cum auro, et beſtimenta a ſtolo Robb. Dux; et alium gata (*a*) Imple demerſit in mare, et mortui ſunt ibi cl. omines. Et in menſe Martii cattus, qui pergebat Durracchio, ubi erat Kyri Depiſani cum aliis multis, orta tempeſtas; periit in pelago, nec unum hominem inde exivit. * Et in medio menſ. Aprilis fecit (*b*) Bari cum ipſo Duca, et in menſ. Magii exivit, et perrexit Palermo cum nabali exercitus, et obſedit eam per mare, et terram.

(C) Mill. lxxII. Ind. x. Capta eſt Palermo ab ipſo Duca (*c*) x. die intrañt mens Iãn. Et in menſe Julj cattus Diogenes Imp. et (*d*) mortuus eſt.

(D) Mill. lxxIII. Ind. xI. Ibit ipſe Dux, et obſedit Tra-

(A) *An.* 1070. *Ind.* 8.) Dies 18. Julii verè in hoc anno fuit Dominicâ die, qui literam Dominicalem habuit C.

(B) *An.* 1071. *Ind.* 9.) De Gocelino transfugâ Nortmanno, qui Stolium Graecorum, hoc eſt claſſem, ad ſubſidium Barenſium ductabat, loquitur etiam Guilielmus Apul. l. 3. & Gaufredus Malat. l. 2. c. 43. qui perhibet, Ducem Robertum, receptâ Bario in 1070. fuiſſe apud Hydruntum Junio, & Julio menſe.

(C) *An.* 1072. *Ind.* 10.) Romanus Diogenes cum imperaſſet, ut auctor eſt Zonaras, an. 3. & menſ. 8. captus, excaecatus, (*Fueritne excaecatus non planè ap. Scriptores conſtat*) & mortuus eſt: quod contigiſſe oportet menſe Septembri, decurrente communi anno 1071. ineunte Indict. 10. ſed juxta noſtrum Auctorem, ineunte an. 1072. captum tamen, ex eodem noſtro affirmandum in antecedente Julio.

(D) *An.* 1073. *Ind.* 11.) Obſeſſos Tranenſes ait Guilielmus l. 3. *decies jam quinque diebus*, de captâ tunc Juvenacio loquens ſimul.

(*a*) Navilium oblongum, al. *gayta*, & *gattus*.

(*b*) *Opſidio* C. C.

(*c*) Scil. Apuliae Roberto. Vid. Pagi ad h. ann.

(*d*) *Mychail electus, & Diogenes cecatus eſt*. C. C.

Trane per terra, et mare in menſe Jan. Et ſecundo die intrante Febr. fecit cum ipſo Duce. Et die VII. intrante Febr. fecit cum ipſo Duce. Et die VII. intrante Febr. capta eſt Juvenacie.

Mill. lxxIIII. Ind. XII. *Robb. Dux opſedit Benebento.* C. C.

Mill. lxxv. Ind. XIII. *Obiit Algrymo de Monopole.* C. C.

Mill. lxxVI. Ind. XIIII. *Saracini in Calabria ven.* C. C.

Mill. lxxVII. Ind. XV. (*a*)

(A) Mill. lxxVIII. Ind. I. Elevatus eſt Imp. NiKyforo Botoniati menſe Martii; et depoſuit Michail Impr. et tulit uxor ejus ſibi uxorem, fecitque eum Monachus, et fecit vocare (*b*) Baſilahy, et Brioni (*c*).

(B) Mill. lxxVIIII. Ind. II. Menſe Febr. die III. ſtante, rebellavit Bari ab ipſo Duce, et dirutum Caſtello de Portanova. Paſſarizzi, et Stinizzi interfecerunt Baſilium Meli Pezr. intus Sancti Nicolaus de Monte, et eodem die cecati ſunt ambo in feſta Sci Marci.

(C) Mill. lxxx. Ind. III. Ipſe Dux fecit fine cum Bari.

(A) *An.* 1078. *Ind.* 1.) Juſſu Imp. Botoniatis, qui anno, & menſe ab noſtro deſcripto Imperium adeptus eſt, depoſito Michaele Parapinacio (hic regnaverat, ut ait Zonaras, an. 6. & m. 6.) excaecatos Nicephorum Bryennium priùs, & dein Nicephorum Baſilacium (*al. Baſiliacum*) qui unus poſt alium Dyrrachium cum regerent (*& deindè etiam Conſtantinum Ducaeum, quem exilio damnavit Nicephorus*), tyrannidem affectarunt, idem Auctor tradit.

(B) *An.* 1079. *Ind.* 2.) Guilielmus quoque Apul. l. 3. Barium per hos fermè annos ab Duce Roberto rebellaſſe prodit.

(C) *An.* 1080 *Ind.* 3.) De receptâ Bario, Tarento, & Trano a Duce Roberto Guillelmus Apul. l. 3. fine; deque Imp Michaele, quem Botoniates dejecerat; ed Dux praefatus per duos fermè, & amplius annos, expeditionem interea in Graecos parans, ſecum detinuit, idem Auctor l. 4. & Malaterra l. 3. c. 13.

(*a*) *Dux Robb. cum Papa*... C. C.
(*b*) id. Baſiliacus.
(*c*) Briennius.

ri, et menſe Aprili fecit. Taranto cum illo, et Trane. Et ſumilare fecit ibi Michael Imp. Et Urſo Archieps (a) intrav. in ſede Barina die III. intrante menſe Auguſti.

(A) Mill. lxxxI. Ind. IIII. Menſe Martio ipſe Dux Robbertus direxit navigia, et obſedit Corfo; et poſtea ibit ille cum multis; et decimo die ſtante Magii comprehenſit Corſò, & Bothrontò. & in menſe Iuni perrexit per mare, & terra ſuper Durracchio, & (b) congiravit eam per mare, & terram; pugnavitqne ea cum multis machinis. Inter hec venerunt ipſi Venetici, & continebant eam. Et elevatus eſt Alexius Imp. & intravit per vim in Conſtantinopole, & depoſuit Botoniati Imp. & induit eum Monachus.

(B) Mill. lxxxII. Ind. v. Venit Alexius Imp. & commiſit bellum cum Robb. Dux fer. III. in die S. Luce Apoſtoli, & Evangeliſte; & terga vertit ipſe Imp. vi-

cit-

(A) *An.* 1081. *Ind* 4.) Hoc anno, ut inquit Gaufredus Malat. l. 3. c. 24. *Menſe Majo Dux Robertus Hydruntum venit, versùs Romaniam animum intendens; & quindecim naves trans mare aliquam urbem praeoccupatum mittit*. Subdit Guilielmus lib. 4. *Gens, quae praeceſſerat, Botrontinam urbem* (*Buthrotum* Straboni l. 7. aliiſque memoratam) *capit*. Uterque etiam Auctor de captâ tunc ſimul Inſulâ. *Corſò*, id eſt *Corcyra*, & obſeſsâ Dyrrachio, Venetiſque advenientibus ad obſeſſorum ſubſidium pluribus; deque depoſito Botoniate ab Alexio; qui ut perhibet Zonaras, Conſtantinopolim occupavit in quintâ feriâ magnae hebdomadae: ea hoc anno fuit die 1. Aprilis.

(B) *An.* 1082. *Ind* 5.) De bello inter Imp. Alexium, & Ducem Robertum Petrus Diac. l. 3. c. 48. Gaufredus Malat. l. 3. c. 27. & Guilielmus Apul. l. 4. At eo anno, qui a noſtro, ſuo more, ab Kal. Septembris numeratur annus 1082. ſed jam dictis Auctoribus eſt communis 1081. quo nimirum Alexius, ut tradit Zonaras, recens potitus rerum, nunciatâ Ducis Roberti expeditione contra Epidamnum (hoc etiam nomine dictum eſt Dyrrachium) & ipſe illuc profectus eſt, commiſſoque proelio, victus turpiter fugit: eo, inquam, anno 1081. dies S. Lucae 18 Octobris incidit in feriam II. non III. quo anno litera Dominicalis fuit C. De capta autem Dyrrachio praefati etiam Auctores. Sed Guilielmus captum tunc dicit filium Ducis, non ipſum Ducem Venetorum, ut a noſtro perhibetur. Ceterum idem noſter hoc loco uni, eidemque anno contribuit menſem Octobrem, & ſubſequentem Februarium, quippê annos exorditur a Septembri.

(a) i. *intravit*. (b) i. *circumvallavit*.

citque ipſe Dux. Et octabo die ſtante Febr. ipſe Dux cepit in Durrachi, & ibi comprehendit Dux Veneticorum, & navigie eorum cum multi homines.

(A) Mill. lxxxiii. Ind. vi. Tulit ipſe Dux multa milia ſolidorum ab ipſis Barenſes, & fecit eis pro exinde magna tribulatio, & capſiones; & perrexit ſup. civit. Canni, & pugnavit eam. & x. die intrante Julj comprehendit eam per vim.

(B) Mill. lxxxiiii. Ind. vii. *(a)* Diruit Canni; & iterum tulit multos ſolidis in Bari, & perrexit Roma, & ingreſſus eſt in urbem, tulitque inde Papa Idelpdo *(b)*, & adduxit ſecum.

(C) Mill. lxxxv. Ind. viii. Tranſiit ipſe Robb. in Romania in menſe Januarii commiſit bellum in mare cum ipſi Venetici, & vicit. Ildeprando Papa mortuus eſt in Salerno. Et in menſe Julii, in die S. Alexii, obiit Robb. Dux in Kefalonia.

Mill. lxxxvi. Ind. viiii. *(c)*.

Mill.

(A) *An.* 1083. *Ind.* 6.) De Cannis obſeſſis, & expugnatis a Duce Roberto Guilielmus Apul, l. 4.

(B) *An.* 1084. *Ind.* 6.) Dirutas a Roberto Cannas Guiliemus quoque narrat l. 4. quam hoc anno Romualdus Salern. ex noſtratibus: ex exteris Bertoldus Conſtant. aliique Romam profectum affirmant; ſed Malaterra l. 3. c. 33. & 37. accerſitum a Papa ait in 1082. & in 1083. iter intendiſſe.

(C) *An.* 1085. *Ind.* 8.) Adeſſe jam coeperat Autumni tempus, cum Dux Robertus iterum in Romaniam transfretavit, ut habet Guilielmus l. 5. ſed Malaterra l. 3. c. 40. magis ſignatè, congregaſſe ait naves apud Hydruntum menſe Septembri, & dein trajeciſſe. Trajecit itaque, ut perhibet noſter, menſe Ocobri, conflixitque cum Venetis in Januario proximè ſubſequuto, victorque evaſit, quod ab eodem Apulo auctore ibidem affirmatur. Liquidiſſimè hinc etiam patet, annos a noſtro inchoari a Septembri, qui eodem anno 1085 adſcribit menſem Octobrem, & proximum Januarium. Sanè obitum Ildeprandi, ſeù dicas Gregorii 7. & Ducis Roberti omnes referunt ad unicum communem jam dictum an. 1085. Et Malaterra, qui l. 3. c. 41. figit ad antecedentem, quo Solis maximam Eclipſi factam die 6. Februarii, inter Sextam, & Nonam per ſpatium trium horatum notat, Aſtronomi dijudicent, an tempora rectè conſignarit.

(a) *Robb. ipſe Dux* C. C.

(b) Sc. Greg. VII.

(c) *Zalata eſt pars Juvenacie. Syracuſi cap. a Rogerio.* C. C.

Mill. lxxxvii. Ind. x. Nono die intrante Magii adduxerunt noſtri Barenſes Beatiſſimi S. Nicolai corpus.

(Z) Mill. lxxxviii. Ind. xi. * In menſe Sept. x. die intrante, feria vi. magnus Terremotus factus eſt per omnem terram noſtram, ut fundamenta moveret.

(A) Mill. lxxxviiii. Ind. xii. Mortuus eſt Urſo Archieps * & electus eſt Helias. Et fecit pax Bari cum Boamonte.

(B) Mill. lxxxx. Ind. xiii. Menſe Septbr intravit Urbanus Papa in civitate Bari, & conſecravit Helias Archieps in civitate Bari prid. Kal. Octub. Et in Kal. Octub. edificavit confeſſionem Sci Nicolai.

Mill. lxxxxv. Menſe Januar. Ind. iii. Juraverunt Barenſes a Dño Helia Archieps obſcultandum illum, quod juſſerit pro communi ſalvatione.

Mill. lxxxxvi. Ind. iiii. (a).

Mill. lxxxxvii. Ind. v. Inſpirati a Deo multi occidentales, Regib. Comitibus, Princib. cum ſitis multis exercitibus equeſtres, & pedeſtres, magni, & parvi, divi-

(A) *An.* 1088. *Ind.* 11.) Haud in an. 1088 ſed in 1087. dies 10. Septembris incidit in feriam 6. qui annus habuit literam Dominicalem C. Eſt tamen haec conſueta noſtro Auctori annorum anticipatio, qui eos antevertit, ac exorditur ab Septembri, ut pluries dixi; quo etiam calculo Lupus Protoſp. uſus, praeſentem Terraemotum in annum pariter refert 1088 dicens factum *per totam Apuliam*; ſed Barenſis ille ait, *per omnem terram noſtram*; quippè Barium ut Petrus Diac. affirmat l. 3. c. 44. & l. 4. c. 106. caput fuit Apuliae. Lupus autem Canonem annorum a noſtro uſurpatum obſervaſſe deprehenditur: cum ad an. 1017. 1042. 1043. 1047. & 1081. diſpatatorum annorum menſes in unum confert annum.

(B) *An.* 1089. *Ind.* 12.) Barium obtinuit Boamundus poſt initam cum fratre Rogerio concordiam, de qua Malaterra l. 4. c. 4. & 10. Confer. Joannem Archid. Barenſ. relatum ſup.

(C) *An.* 1090. *Ind.* 13.) Si Helias in Archiepiſcopum Barii eſt conſecratus Prid. Kal. Octobris, ut perhibet noſter, utique conſecrationis ejus Diploma exaratum die 9. Octobris, atque; ut ibi aſſeritur, in an. 1089. qui noſtro eſſe coeperat annus 1090. non ipſam conſecrationem eo die actam, dicendum eſt.

(a) *Factum eſt Synodum in Franç.* C.C.

vites, & pauperes ſenibus, & juvenibus, infantib.; etiam multe mulieres cum illis, & Epiſcopis, Presbiteri, Abbatibus, Monachis, & Heremites cum maxima virtutes per conſenſum Pape Urbano; & fecerunt ſibi omnes ſignum ſancte Crucis (*a*) in veſtimentis ſuis; & alii perrexerunt per terram Ungarie uſque Conſtantinopoli: alii intraverunt in navibus. Barenſes ſimiliter per omnes civitates maritime noſtre totius Pronuncie intraverunt dandum naulum, paſſando cum magnis, vel infinitis navibus majores, & minores; quatinus Deo auxiliante irent, et expugnarent, et contererent omnes Sarracenos Deo revelles, et per vim intrarent Hieroſolimis, expellendum inde omnes Paganos, regnandum ibi Xriſticolas omni tempore uſque in perpetuum. Amen. Tandem ipſe Imp. Conſtantinopoli Alexius occupavit illum pro eis magnus timor, vel tremor; ne forte illum a ſuo Regno eicerent. Cepit illi abſconſe., et callide impedire, et per montibus, vel clauſuriis Vulgarie, ſimiliter Ungarie multi ſunt occiſi, et necati fame, quia non erant conjuncti. Poſtquam fuerunt addonti (*b*) magna multitudo Conſtanpl, et concordaverunt ſe cum ipſo Imperatori, et fecerunt ei de ſuo Regno ſecuritatem, tandem optulit eis dona magna, et navigie, cum quo transfretaverunt quaſi ſexcenta milia; et protinus perrexerunt NiKyam; commiſeruntque bellum cum Sarracenis, qui ibi erant; et Deo auxiliante, miſerunt eos in ore gladii, et intraverunt civitate: ipſa in ſua poteſtate tenuerunt. Et inde recedentes, totam Romaniam, atque Armeniam peragrantes cum multimodis periculis, et preliis perrexerunt Antiochia; et obſeſſa eſt igitur ab exercitu Domini viriliter; quam mirabiliter illos expugnantes, et multi ex utraque parte cecidebant. Tranſactis paucis diebus nuntiatum eſt eis, ut Corbaràn Principem militie Regis Perſarum in eorum mortem conjuraſſe; et cum in-

(*a*) *Rubra* C.C. (*b*) i. adjuncti.

Digitized by Google

innumerabili exercitu ad eos veniret, et flumen Eufratem preteriſſe. Deus qui perſeverantes in ſe non deſerit.

MIxxxxvIII. Ind. VI. * Tradita eſt eis Antiochia a civibus in Nonis Juniis. Occiderunt omnes Paganos. Sequenti ergo die adveniens Corbaran cum plure Regibus, & obſedit civitate, & compulſi ſunt commedere carnes equorum, & aſinorum. Inimici autem cupientes compellere eos inopia victus; ſed Deus revelavit eis Lancea, qua perforatum eſt corpus Xpi, ſub pavimento quaſi duo ſtatura homines inventa eſt; & vigilii Apoſtolorum Petri, & Pauli miſerunt nuntios ad Corbaran: Hec dicit exercitus Domini. Recede a nobis, & ab hereditate B. Petri, alioquin armis fugaveris. Quo audito Corbaran, evaginato gladio juravit per Regnum, & Thronum ſuum, quia defenderet ſe de omnibus Francis, & terram ipſam poſſideret, & nec verbum ab illo jam audirent, donec derelicta Antiochia Xpm. denegarent, & Regem Perſarum profiterentur. His auditis Chriſtiani, confeſſione mundati, perceptione corporis, & ſanguinis Xpi firmiter armati, porta egreſſis, Lancea Domini preeunte, & ligno Dominico, ceperunt preliari, Deoque juvante, predictos Principes Turcorum confuſos, & omnino victos in fugam verterunt, & numeros eorum occiderunt feliciter. Igitur cum letitia maxima celebrantes . . . . (a)

(A) MIxxxxvIIII. Ind. VII. * Tertia die intrante menſe Octubr venit Papa Urbanus cum plures Archiepi, & Epi, Abbatibus, & Commitibus, intraverunt in Bari, & ſuſcepti ſunt cum magna reverentia, & preparavit

Dño

(A) *An.* 1099. *Ind.* 7.) Dixi ad Lupum, Synodum Barenſem ab Urbano II. actam in an. 1098. menſe Octobris: eandem quam ſolidiſſimè nunc firmat ſententiam noſter; cui more ſuo celebrata ea aſſeritur in an. 1099. inchoato a Kal. Septembris; nec Lupus, qui eundem calculum eſt profeſſus, ut hic dixi ad an. 1088. quid diverſum prodit.

(a) *S. Apoſtolor. ibcrunt ad illis perſequendi*. C. C.

Dño Helia noſtro Archiepiſcopo mirificam ſedem intus in Eccleſia Beatiſſimi Nicolay confeſſoris Xpi. Et fecit ibi Synodum per unam ebdomada. Poſt completis dies octo perrexit in pace; & in menſe Julii obiit ipſe Papa Urbanus, & ſurrexit Paſcalis Papa. Et in ipſo menſe capta eſt Hieruſalem per vim ab ipſis Chriſtianis, qui ob amore ſancti Sepulchri perrexerant ibi, & miſerunt omnes Paganos in ore gladii.

MCIII. Tolymayde a Xriſticolis cap. per Valduinus R. In Vari mortalitas grandis & fame. C. C.

Mcv. Ind. xiii. Venit Boamundo ab Antiocia in menſe Janu. Et x. Kal. Junii obiit Helias Aichieps.

(A) Mcvi. ind. xiiii. Menſe Septemb. perrexit Boamundus in occiduas partes auxilium exinde,& milites querere; & factum eſt, cum multitudine Francorum inſuper, & filia Philippi Regis, Conſtantinam nomine, in conjugio accepit; & in eodem anno menſe Auguſti reverſus eſt.

Mcvii. Ind. xv. Perduravit hac in Provincia, preparandum navigie magne, & parve.

Mcviii. Ind. i. Menſe Septembr. celebravit ſanctam Miſſam ſuper ſanctum Altare, ubi Beatiſſimi Sancti Nicolai corpus deget. & deinde perrexit ad portum Brindiſinum cum xxxiiii. millia inter equeſtres ſimul, & pedeſtres; & naves magne, vel parve cc. & xxx. galee.

Decimo die intrante Octuber transfretavit pelagus, devenitque in ipſa Velona: intravit in ea pacifice: ſimi-

Vu 2

(A) *An.* 1106. *Ind.* 14.) Annum a Septembri ductum extendit ad ſubſequentem Auguſtum, ut ſolet, noſter; nam Boamundum communi an. 1105. ad Gallias profectum, Chronicon notat S. Albini apud Sirmondum in Notis ad Goffridum Vindocinens. Guilielmus autem Tyrius l. 11. c. 1. Boamundum dicens, Gallias petiiſſe in an. 1104. capiendus eſt de diſceſſu ejus e Syria; quandoquidem in Apuliam ille pervenit menſe Januario, anno 1105. ut tradit noſter. Itaque jam dicto communi anno 1105. menſe Septembri ſuſceptum proſequutus iter, in Galliis aderat an. 1106. eſtque in Apuliam reverſus eodem anno, menſe Auguſti.

Digitized by Google

militer & ipſa Canina (a). Deinde petrexit Durachio, & obſedit ea, nec potuit capere, fecit pacem cum Imperatore..

MCVIIII. Ind. II. Menſe Octubri Boamundus tranſfretavit Idrontum.

(A) MCXI. Ind. IIII. Menſe Feb. obiit Roggerius Dux. Et eodem an. menſe Martii obiit frater ejuſdem Ducis Boamundus.

(B) MCXII. Ind. V.XIIII. die intrante menſe Aprili, Dominico die in Palmis Domnus Riſus intravit in Barinam ſedem. In menſe Junio, in feſta Sanctorum Petri, & Pauli obiit Leo Abbas Sci Benedicti de Baru.

MCXIII. VI. Ind. VII. die intrante menſe Martii Abbas Vincentius intravit Monaſterium Sci Benedicti.

MCXIIII. Ind. VII. (b).

MCXV. Ind. VIII. (c).

Concinniori aliquantulum formâ iſthæc alia in exemplari ſtatim poſt vacuum annum MCXV. Ind. VIII. *exarata, ſtyloque minus deformi deſcripta, haud eidem adſcribenda, ſed alteri, Barenſi nihilominus, videntur Anonymo.*

PAſchalius filius Paſſari, & Nicolaus Tirra nepos ejus, filius Sergii, qui & Ungruli, noctis hora miſerunt duos homines, qui poſita ſcala lignea ſuper domum Nicolai Garzonis aſcenderunt occulte, & leviter in Turrem filiorum Melis Joannis Patricii; nam vigil Turri manebat ſub eo orreo, in quo illi aſcenderunt; & clam deſcendentes intus per ſcalam Turris, apprenderunt vigilem

(A) *An.* 1111. *Ind.* 4.) De anno obitus Ducis Rogerii, & fratris ejus Boamundi dixi ad Falconem.

(B) *An.* 1112. *Ind.* 5.) In hoc anno Biſextili, quo literae Dominicales uerunt G F, eſtque Paſcha celebratum die 21. April. verè Dominica Palmarum incidit in 14. prædicti menſis.

(a) Sc. *Canea*. *& Normanos*. C. C.
(b) *Synodus Benev. contra revelle*, (c) *Treuga Dei datur in Troys*. C. C.

gilem, & comprehenſam Turrem diruerunt uſque ad tria orrea; unde multa bella ſunt commiſſa inter cives utriuſque partis, in quibus nonnulli juvenes occiſi ſunt.

MIll. cxvii. Ind. x. Petrus Joannizzi, & Nicolaus Joannis Uſure cum ſocietate ſua diruerunt Turrim B. Nicolay, que erat prope Turrim Nicolai Melis Peczie; ſub cujus ruina mortuus eſt prefatus Nicolaus Joannis Uſure cum maxima manu nobilium Barenſium. Eodem quoque anno per aſurnarium ſororis Grimoaldi de Guaragna tradita eſt Turris Majonis Polinianenſis prememorato Petro Johannizzi; qui & proditorem a ſummo Turris deorſum prohici fecit: impulerat enim ipſe predicte Turris vigilem Sarracenum a ſumma altitudine ad terram, quando prodidit eam; atque octavo die poſt captam Turrim eam ſubverti fecit.

MIll. cxviii. Ind. xi. Menſe Sept. poſt factas utrimque ſicut dicebatur, ſecuritates, Grimoaldus filius Guaragne ſub conſiliandi ſpecie vocatum ad ſe Argiro, nepotem Danielis, in captione poſuit. Poſt triduum de captione fugit, ſicque magnum bellum inter eos exortum eſt; atque poſt tertium diem belli Riſo Archiepo cum monitionib. B. Nicolay, proibente per omnia Grimoaldo, cum ſervientibus B. Nicolay, pecunia & victu, capte ſunt due Turres predicte, Argiro cum curia, & omnibus domibus ſuis: ipſe vero fugiens, declinavit ad domum conſobrini ſui Petri Johannitii. Poſt aliquot autem dies prememoratus Archieps ibit Canuſium ad Eccleſiam B. Sabini. Ibit & predictus Argiro Tranum; ibique communicato conſilio amicorum expectabat reditum Archiepi. & paucis decurſis diebus, paratis inſidiis prope Eccleſiam B. Quirici infra Cannas, & Barolum, interfecit eum. Revertenti Argiro Tranum, milites Andrenſis Comitis Joffredi redeuntes a vigilia obviaverunt, & captum Barolum duxerunt, & nocte delapſa, die Dominico mane ſuſpendio interiit Grimoaldus, cujus ſupra memini. et Joannes frater Archiepi prenominati dirue-

runt

runt Turres ejus, et domos omnes funditus ſubverterunt.

Quae ſubſequitur notula ex variantis antiquae ſcripturae, & adnotati anni apertiſſimo indicio, tribuenda certè eſt Librario, ſimulque Auctori antedictis recentiori. Peregr.

Mill.cxlix. Luna Mar. xii. Eclypſim paſſa eſt, nocte Sabbati ante Palmas, quippe cum eſſet plena. ſiquidem ſexta feria xxv. die ejuſdem menſis, octavo videlicet Kal. Aprilis extiterat xii. ſequenti nocte Sabbato illuceſcente, & clare lucente nona hora noctis ſubito obſcurate ſunt fere due ejus partes inferiores, & tertia ejus parte clare fulgente ſuperius.

In Cod. Caracc. baec alia ſubnectuntur, quae alterius quidem Scriptoris manu exarata fuerant poſt Anon. Chronicon. Prat.

Mclvi. *Hadrianus Papa venit Benev. & pacificatus eſt tum Rege Vilelmo, qui ſe ligium fecit Dopni Hadriani.*

Mclxvii. *Frigdericus Imp. opſidet Romam, & Papa Alecſander fugit Benev. Faederati ſunt omnes contra Frigdericum, qui ab Italia eſpulſus eſt.*

Et Graecorum hæc Imperatorum Series ex praecedenti Chronico, paucis tantum mutatis, excerpta, poſt binas vacuas paginas manu anterioris Librarii fuerat exarata; quas idem ille per otium erat, fortè, poſt deſcripturus. Sed re non praeſtitâ, Librarii poſteriores ſuis notulis, ut dictum eſt, eas nec totas occuparunt.

(A) Michayl cepit regnare cum prima Ind. Anno iiix. re-

(A) Imperatorum eodem Chronico deſcriptorum Epilogum ad finem ejus adjectum ſic expono. Michael Theophili Imp. filius, qui ſub tutelâ matris imperavit an. 14. ſolus an. 11. ut Cedrenus, & Zonaras produnt, Baſilium adoptavit in filium die 26. Maji, Indict. 14. an. 866. Primus itaque annus poſtremorum XIII. annnrum Imperii ejus ante Baſilium adoptatum (haec enim videtur noſtri Auctoris lectio, & mens ſincera) incidit in Indictionem 1. Baſilius Macedo ab Ind. 14. an. 866. regnavit an. 20. expletos, inchoatos 21. Cum Michaele an. 1. ſolus 19. (ſic ejus tempora diſtinguunt laudati ſuperiùs Auctores) uſque ad Indict. 4. an. 886.

regnavit, & poſt ipſum Baſilio. Baſili ParaKymomeno Ind. quartadecima. xx. annos jam expletos migravit a ſeculo. Filii ejus regnaverunt Leo, & Alexandro. Iſti acceperunt Regnum cum quarta Ind. xxvi. annos regnantes, ſua vita finiunt. Succeſſit Regnum Conſtant, jam dicto Leo filius. Conſtant, qui ſucceſſit Ind. xv. xxxxvii. an-

886. Leo, & Alexander filii Baſilii acceperunt Regnum Indict. 4. an. 886. Regnavit Leo an. 26. praeciſè 25. & menſ. 3. auctore Zonara; ac pervenit ad an. 911. Alexander advixit per alium annum, & menſem, ut idem Zonaras tradit. Obiit Ind. 15. an. 912. Conſtantinus Porphyrog. filius Leonis ſucceſſit patruo Alexandro vita functo Indict. 15. ſed coronatur proxima Indict. 1. an 912. ſive 913. inchoato a Kal. Septembris. Regnavit an. 47. uſque ad Indict. 2 & an. 959. Romanus filius ſuperioris Conſtantini, dictus junior, ſucceſſit in Regnum Indict III. non Indict. II. an. 959. vel dicas 960. inchoato a Kal. Septembris, cujus, & filiorum ejus Baſilii, & Conſtantini tempora, qui cum eo, & poſt eum, imparibus tamen annis ſimul regnarunt (coronatus eſt Baſilius a patre, ut ait Cedrenus, in feſto Paſchae, eadem Indict. 3. an. 960. Conſtantinus natu poſterior triennio poſt.) anni in ſolidum fuerunt 70. ſed cavi, incluſis in eâ ſummâ annis interjectorum Impp. Nicephori, & Tzimiſcae. Porrò annus 41. horum fratrum mihi ex antiquis Tabulis deſcriptus in Prima parte Hiſtoriae PP. Langob erat, fortaſſe, juxta hunc calculum, ſecus ac ibi feci, exponendus, diſcrepantibus quamvis, ut aliàs ſaepe, noſtris calculis a calculis Graecorum (mitto Tabulariorum multimodas ſubducendorum annorum rationes, ſed & hallucinationes) de quâ diſcrepantiâ nonnihil ſupra. Romanus Argyrus ſurrexit Indict. 12. an. 1028. ſive an. 1029. inchoato a Kal. Septemb. quo obiit praeſatus Conſtantinus. Regnavit an. 5. inſuper menſes fere 6. Librario omiſſos: uſque ad Aprilem Indictionis 2. & an. 1034. Michael Paphlago, non Calaephatus, ſurrexit dicta Indict. 2. an. 1034. Regnavit an. 4. (non integros, ait Zonaras) uſque ad Decembrem Indictionis 10. an. 1041. ſive dicas 1042. Michael Calaephatus ex ſorore nepos Paphlagonis, a quo adhuc vivo in Caeſarem, ut perhibet Zonaras, aſcitus, coepit regnare Indict. 10. menſe Decembris, anno dicto. Regnavit per annum, ſed non exactum; nam poſt menſ. 4. vel 5. excaecatus eſt menſe Majo, Indictione, & anno praenotato. Zoes ſuperioris Conſtantini filia, uxor primùm Romani Argyri, dein Paphlagonis, regnavit cum ſorore Theodora poſt Calaephatum per menſ. 3. teſte Zonara: nempè uſque ad Indict. 11. ac Septembrem communis anni 1042. ſive inchoati 1043. Conſtantinus Monomachus tertius Zoes maritus regnavit ab Indict. 11. & anno jam dicto per an. 13. (praeciſè an. 12. menſ. 8. ait Zonaras, qui computaſſe ſimul in hâc ſummâ videtur tres menſes ſolius Zoes) uſque ad menſem Decembrem, Indict. 8. an. 1054. ſive 1055. jam inchoatum. Theodora ſuperiùs dicta, ſoror Zoes, non ſurrexit, ſed obiit Indict. 9. quae poſt Monomachum regnavit an. 2. non exactos: hoc eſt, ut perhibet Zonaras, an. 1. menſ. 9. nempè uſque ad exitum menſis Au-

Digitized by Google

annos vixit , & deſecerat . Romano filius ejus Regno aſcenderat . Romano aſcendit Regnum ſecunda Ind. Septuaginta annos Rex cum Conſtans ; et Baſilio , NiKyforo, et SimisKy balos ſuos filios. Romano gener Conſtant Ind. XII. Poſtquam regnavit annos quinque , Michail ſurrexerat. Michail, qui et Calafati , ſecunda Ind. ceperat : octo annos cum regnaſſet, de hac vita diſceſſerat . Michaeli , qui dicitur Ceſar , ſurrexit cum decima . Primo anno cum regnaſſet , deinde poſtpoſitum , pro qua

Auguſti Indictionis praedictae, elabentis anni 1056. Michael Stratioticus, a noſtro dictus Utringa , a Lupo detractâ literâ *t* , ac mutata *V*. in *B. Bringa*, non ſurrexit, ſed abdicavit ſe ineunte Indict. 11. qui poſt Theodoram regnavit per annum uſque ad praeſatam Indict. & an. 1057. ſive ineuntem 1058. Iſaacius Comnenus aſcendit Kal. Septembr. inennte Indict. 11. communi an. 1057. ſivè 1058. Regnavit an. 2. & ut prodit Zonaras, per alios menſ. 3. uſque ad Decembr. Indictionis 13. & exeuntem communem an. 1059 ſive dicas inchoatum 1060. Conſtantinus Ducas coepit regnare Indict. XIII. non III. regnavit an. VIII. non XVIII. (Librarius per ſummam inertiam denarii notam ab Indictione traduxit ad annos) & pervenit ad Indict. 5 & menſem Junium ; atqueadeò ad an. 1067. Zonaras definitè ei imputat an. 7 & menſes 6. Eudocia uxor antecedentis Conſtantini, cum imperaſſet per menſ. 7. & dies aliquos , uſque ad ineuntem communem an. 1068 & Indict. 6. Romano nupſit Diogeni. Romanus Diogenes Eudociae maritus aſcendit in Regnum Indict. 6. ineunte communi an. 1068. Regnavit an. 5. non integros ; quibus cum ſimul computantur menſ 7. & dies Eudociae. Itaque ipſe regnavit an. 3. & menſ. 8. quot ei adjudicat Zonaras ; ac pervenit ad Septembr. Indictionis 10. communis anni 1071. ſive ineuntis 1072. Michael Parapinacius Conſtantini Ducae filius in Regnum aſcendit inchoata Indict. X communi an. 1071. qui noſtro eſt exoriens an. 1072. non autem aſcendit Indict 11. qui annus noſtro eſſet 1073. communis 1072.; annuſque vacuus inter eum, & Diogenem ſupereſſet. Verum idem noſter quia aſſignat Parapinacio an. 5. quos Zonaras facit 6. & menſ. 6. jam tempora ſic exaequantur , regnaſſeque Parapinacium conſtat uſque ad Martium Indict 1. an. 1078. Nicephorus Botoniates , deturbato Parapinacio , Imperium adeptus , ejuſque uxore abuſus eſt ab Martio Indict. 1. an. 1078. ad April. Indict 4. an. 1081. Imperavit an. 3. Alexius Comnenus intravit Ind. 4. die 1. April. an. 1081. *Regnavit an. 37. menſ. 4. & dies aliquos . Vix. an. 70. aut circiter . Obiit an. Mundi* 6626. (Chriſti 1118.) *menſe Auguſti*: quae addo ex Zonara, noſtro Auctori non deſcripta , quia nec viſa , ut reor . Imperatorum itaque hoc Chronico deſcriptorum tempora ſic dirigenda , ac ſicubi alium Canonem ſecutus ſecus commiſerim , ad hanc normam exponenda dijudico, denuncioque.

quā Theodora exiliavit, evulſerat ejus oculos. Coñst Monomacho Ind. XI. annos XIII regnavit Theodora. Surrexerat Theodora jam cum nona, annos duos vixerat. Michaeli Utringa cum undena, uno anno ſtiterat. IſaKy Conniano aſcendit in ipſa undecima, et regnavit annos duos. Et poſt DuKyza ceperat Coñst. Qui DuKyzi Ind. III. XVIII. annos cum regnaſſet, Romano aſcenderat. Romano, qui et Diogeni, Ind. ſexta, annos quinque. Poſt regnavit Michayl. Aſcenderat Michayl ParapinaKy Ind. XI. annos quinque cum regnaſſet, NiKyforo aſcenderat. Nicifori Botaniati cum prima Ind. per vim intravit, et comprehenſit ParapinaKy miſerum: uxor ejus ſibi vi tulit in lecto ſuo proprio, et ille egecit a regno, induitque eum monachum annos tertio regnavit, progectus eſt a ſolio. Alexius per vim intravit cum IIII. Ind. depoſuit Botaniati, et devenit miſerum, induitque Monachilem, et perrexit irritum Regnav. . .

Nec plura Hiſtorica in Codice Salernitano: annoſque Alexii non adnotavit hic Auctor, quem forte defunctum non vidit.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI
AD
CHRONICON BARENSE.

PRAELOQUIUM.

ADdam huic Anonymi Barenſis Chronico ab Cl. Peregrinio ſuis animadverſionibus illuſtrato, aliud quoque Barenſe Chronicon cum Notis V. Cl. Nicolai. Aloyſiae, quod typis conſignavit non multis ab hinc annis Cl. Muratorius noſter in Diſſert. Medii AEvi To. I. p. 32., quod adſervari dixit in Bibliothecae Vaticanae M. S. Codice Urbinate, in quo etiam Lupi Protoſpatae Chronicon. Auctor illius, ut ipſi videbatur (in quo neque ipſe diſſentio) Monachus Monaſt. Barenſis Caſſinenſium profectò eſſe debuit, quòd & Urbis illius, ſuique Coenobii paſſim geſtas res adnotarit. Peregriniano illi, quod ſuperiùs retulimus, in multis revera eſt hoc Muratorianum non abſimile; immo iiſdem ferè verbis aliquando tranſcriptum. Utriuſque tamen opuſculi non eundem eſſe Auctorem quiſque agnoſcet, utroque conlato. Stylus ejuſdem obſcurus quandoque, & barbarus, ut ea ferebat aetas: in quibuſdam mancus agnoſcitur: neve Aloyſiae notae, atque animadverſiones, in ipſo cuncta penitus caſtigarunt, aut illuſtrarunt, ſicuti Lector apertè noſcet. Multa ex jam ſuprâ in Peregriniano Chronico adnotatis poteris intelligere, & emendare. Eâ quidem ipſe lubens feciſſem, niſi me ad hunc Tomum explendum Amici, & Typographus, qui biennio editionem expectaverant feſtinaſſent: ſique ipſe (ſtudio, laboribuſque meis penitus intermiſſis) inſervire potiùs valetudini, quam eorum genio indulgere debuiſſem. Haec Lectori meo humaniſſimo indicaſſe ſufficiat.

Digitized by Google

CHRONICON BARENSE.

ANno DCV. (1) Obitus S. Gregorii Papae. Phocas regnavit Annis VIII.

Anno DCXII (2) Domitianus regnavit Annis XV.

Anno DCCLXXXII. (3) Hoc anno Carolus Rex celebravit ſanctum Paſcha in Roma, & baptizatus eſt Pipinus filius ejus ab Adriano Papa.

ALOYSIAE NOTAE.

(1) Unius anni anachroniſmo peccavit Chronographus noſter, quo ceteroquin non caruit Lupus Protoſp. Ambo enim ad annum 605. S. Gregorii Magni obitum conſignant, qui fuit ſecundus Sabiniani Pontificis in Suprema Petri Cathedra ſucceſſoris: quum anno 604. Martii XII. Sanctus Gregorius vivendi finem fecerit, ut Pagius pluribus oſtendit.

(2) Certâ, conſtantique tum veterum tum recentiorum ſententiâ, Heraclium annis XXX. imperaſſe conſtat; quamvis non idem ſit veterum de ejus die emortuali conſenſus. Cl. Pagius annis XXX. menſibus IV. diebus VI. imperaſſe, ex Nicephori, aliorumque Chronographorum teſtimoniis putat. Utcumque ſit, ſex annorum anachroniſmus in noſtri Anonymi Chronico deprehenditur, qui quindecim tantum annos ei tribuit. Nos de Heraclio eum heic loquutum fuiſſe non immeritò ſuſpicamur, quem Phocae ſucceſſiſſe certum compertúmque eſt. An & Domitianus adhuc vocaretur, praeter ejus auctoritatem, nobis non conſtat (A).

(3) Amanuenſis lapſum ſuſpicor, annum 782. pro anno 781. ſcribentis; id ex Francorum Annaliſtarum, & Reginonis teſtimoniis liquet. Quare detractâ unitate, quae ob numeros Romanis literis inſcriptos facili negotio ab imperito ſcriptuario addi potuit, remanet annus 781. quo Carolus Magnus Romae iterùm Paſcha celebravit, ejuſque filius Pippinus in Nocte Sanctâ, baptiſmate initiatus fuit, ſacra peragente Adriano Summo Pontifice (B).

(A) *An fortaſſe, ut ab Heraclio Conſtantino ejus filio, & Heraclio Conſtante ipſius nepote, ejuſdemque immediatis ſucceſſoribus, diſtingueretur? niſi credere malis, quod aut Caeſareo Domitiani ſe ſanguine jactitaret, aut moribus: haereſes namque Eutycheorum Monophiſitarum, Monothelitarumque amplexus fuerat.* Prat.

(B) *Quo etiam tempore Lodovicus Rex Aquitaniae inunctus eſt.* Prat.

Anno DCCCII. Hoc anno deſcendit Habraam (4) Rex Saracenorum in Calabriam, et mortuus eſt in Coſentia in Eccleſia S. Pancratii.

Anno (5) DCCCCXV. Hoc anno Orie capta eſt a gente Saracenorum menſe Julio, et obitus Euſebii in Clauſo.

Anno (6) DCCCCXXVIII. Hoc anno comprendit Ita-

(4) Habraymus (vel Habraym, Ignatio Pragenſi in vita Sancti Berthariì MSrâ jn Coenobio Caſinenſi, & aliis; qui omnes ejus interitum ad annum 903. conſignant) periit prope Conſentiam; ſive, ut Auctor ejuſdem vitae S. Bertharii ſcribit, *ſuper Civitatem Conſentiam* in loco, ubi Eccleſia in *S. Pancratii Martyris memoriam* Deo ſacra erat., ſita. Anonymus noſter ad ſuperiorem annum interitum revocat: at neſcio, cui anachroniſmum adſcribam. De loco a noſtro Chronographo adnotato fit mentio in alio chronico Lupi Protoſpat. ad Cod. Excell. Andriae Ducis Caſtig. in quo *fulmine percuſſus interiiſſe* dicitur, ut doctiſſimus Peregrinius animadvertit in notis ad Chronicon Lupi Protoſpat. Habraymum hunc Saracenorum Regem a Petro Diacono in vita S. Placidi Martyris memorari ſcribit Conſtantinus Cajetanus in notis ad Martyr. S. Procopii, de Script. Hiſt. Saracenico-Sicul. tom. 1. part. 2. pag. 272. Rer. Italicarum. Verum hallucinatus eſt vir doctus: enim verò in vita S. Placidi a Petro Diacono interpolatâ non *Habraym*, ſed *Abdalla* Rex Arabum dicitur, nec ipſum in Siciliam adventaſſe, ſed ejus Ducem Mamucham, ſub quo martyrium S. Placidus conſummavit anno Aerae vulg. 541. tradit Petrus: quare loco S Placidi ſubſtituendum reor S. Bertharium Abbatem. Vide quae de Petri Djaconi anachroniſmo notavit doctiſſimus Mabillonius pag. 68. Act. Sanctor. Ordin. S. Benedicti (C).

(5) Ad ſuperiorem annum revocavit Lupus Saracenorum Incurſionem, quâ Oriam Hydruntinae Provinciae Urbem ceperunt, atque ad eundem annum Euſebii obitum in Cluſio conſignavit. An rectè alii viderint.

(6) Peregrinius in Notis ad Lup. Prot. Chron. ex Cod. Andr. diem adjecit, quem & noſter exhibet. At uterque in anno ſtatuendo aberrat. Cl. Scholiaſtes, dum chronographi Chronotaxim ſequitur, ad annum 926. Siponti expugnationem illigat. Et ſane, cum anno 926. Indictio XIV. rectè concurrit, & Feſtum S. Felicitatis, quod VI. Idus Julii celebratur, eo anno in Feriam ſecundam incidit, literâ Dominicali A. recurrente, ut & in hoc noſtro chronographo legimus. Quare caſtigandus eſt hic locus & indictione XIV. ſignatâ, annum reſtituemus 926. qui Lupo Michaël, noſtro Irachaël eſt; Michaël quoque dicitur ab altero Anonymo Barenſi, qui eundem annum cum Indictione XIV. ritè contulit.

(C) *Vide etiam, quae de hoc Habraymo dixerim ſuper. in Chron. Saracenico-Calabro. Heic fort. aut illic Habraymi nomen a Chronographis confuſum videtur.* Prat.

Digitized by Google

Itachael Rex Sclavorum Civitatem Sipontum menſe Julio, die S. Felicitatis, ſecunda Feria, Indictione XV.

Anno (7) DCCCCXXIX. Hoc anno Tarentum captum eſt a gente Saracenorum menſe Auguſti in ſolemnitate S. Mariae.

Anno DCCCCXXXI. Hoc anno obiit Ambroſius (8) Mediolanenſis Antiſtes.

Anno DCCCCXLIX. (9). hoc anno intraverunt Hungari in Italiam, et venerunt uſque ad Idrontum, et fuit interitus. Et Placipoli (10) obſedit Cuperſanum.

Anno DCCCCLXXIX. Heic inchoatum eſt Monaſterium Barenſe S. Benedicti a Domino Hieronymo Venerabili Abbate. (E)

Anno DCCCCLXXXI. Hoc anno fecerunt bellum Sipontini, et Aſculenſes Vado Somilo.

Anno (11) DCCCCXCVI. Hoc anno obſeſſa eſt Materies tribus menſibus currentibus ab iniqua gente Saracenorum; et in quarto menſe ideſt Decembri per vim in-

(7) Non anno 929. ſed 927. Tarenti excidium contigit, ut Marinum Frecciam caſtigando, ex Lupo notavit Cl. Peregrinus loco citato.

(8) Fortaſſis Amanuenſis lapſu Ambroſius, pro Hacho irrepſit. Hachus enim exeunte anno 933. deceſſit, Hilduinumque ſucceſſorem habuit; ſed cur locus heic ſit Archiepiſcopo Mediolanenſi, nemo facile divinet. (D)

(9). Rectè ad annum 949. Hungarorum in Italiam irruptionem conſignavit Chronographus noſter, a quo eos Hydruntum uſque perveniſſe edíſcimus. Eorum ſanè in Italiam ingreſſus meminit Flodoardus in chronico a Cl. Pagio ad hunc annum laudatus. Quare haud recte anno 947. eos in Italiam irrupiſſe Lupus ſcripſit (F).

(10) Lupus habet Platopidi.

(11) Freccia, a Peregrinio in notis ad Lupum laudatus, ad hunc annum Materae obſidionem illigat, quam ad annum 994. revocavit Lupus. Tribus porrò menſibus perduraſſe teſtatur: quatuor verò ejus Auctarius ſcribit. Lupi Protoſpatae epocha amplexanda videtur, Romualdo Salernitano adſtipulante in Chronico ad hunc annum, Tomo VII. Rer. Italicarum pag. 165.

(D) *Fort.* Materenſis, *ſeu* Materienſis *Antiſtes. In Ughelliana tamen collectione de hoc Ambroſio verbum nullum.* Prat.

(E) *Hujus profectò Monaſterii aſſecla fuit Chronographus noſter, ut hocce ex loco induci facilè poteſt.* Prat.

(F) *Vid. inferiùs in Chron. Cavenſ.*

inde eam comprehenderunt, in qua quaedam foemina filium ſuum comedit.

Anno MIII. Hoc anno obſeſſa eſt Civitas (12) Bari a Saphì Apoſtata, atquae Caiti, et perſeveravit ipſa obſidio a menſe Majo uſque ad X. Kal. Oct. Et liberata eſt per Petrum Ducem Venetiarum bonae memoriae.

Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia (13) cum Male ad ipſum Curcua menſe Majo, IX. die intrante. Et fecerunt bellum in Betete (*), ubi multi Barenſes ceciderunt. Et Iſmael fecit bellum in monte Peluſio cum ipſis Graecis, et cecidit illic Paſiano.

Anno MXII. Hoc anno obſeſſa eſt Bari a Catepàno Baſilio cognomento Sardonti undecimo die aſtante menſe Aprilis, et completis diebus ſexaginta unum fecit pacem cum ipſis: et ipſe intravit Caſtellum Bari, ubi ſedes eſt nunc Graecorum Magnatum.

Anno MXXI. Heic fecit praelium (14) Baſilius Vulca-

(12) Lupus ad annum 1002. Barenſis Urbis obſidionem refert, quam porrò quinque menſibus, & decem & ſeptem diebus perduraſſe ſcribit. Noſter vero ad annum inſequentem protrahit, tempuſque obſidionis contrahit ad diem XXII. menſis Septembris, nempe, quo tempore per Petrum Ducem Venetiarum, & Gregorium Imperialem Catapanum, fugaris Saracenis, ſoluta obſidio fuit. Dandulus qui Gregorium cum Petro in praelio adfuiſſe nos edocet, ad hunc annum videtur eam conſignare. Pagius ad annum 1002. Lupi ſententiae adhaeret n. XIII. Caytus idem ac Princeps, Nonnoſo apud Photium, Dux Pagio eſt.

(13) Ad annum 1010 ea Apuliae pars, quae Longobardis olim paruit, Longobardia a noſtro Anonymo, & Lupo Protoſpata dicta, tumultu concitato, a Caeſare defecit, Meli Ducis operâ, qui corrupto vocabulô ab imperito Amanuenſe *Male* dicitur. Noſter porro ad inſequentem annum eam protrahit. Nulla apparet ratio, cur alterutri epochae ſubſcribamus, vel harum alteram ſtatuamus. Corruptum verò locum ita ex Codice Andrienſi Lupi reſtituimus: *Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia cum Melo: at ipſe accurrens menſe Majo* (dies in Codic. Andr. non occurrit) *nono die intrante. Et fecerunt bellum in Botunto, ubi multi Barenſes ceciderunt.* Ex hoc loco intelligimus, ne tempore quidem, quo haec ſcribebat Chronographus noſter, Graecos ex Apulia ejectos fuiſſe.

(14) Ad ann. 1019. Lupus praelium revocavit.

(*) Fort. *Biteɛto oppido prope Barium.*

cano cum Francis, et vicit illos in Civitate Canni.

Anno MXXVII. Hoc anno deſcendit (15) Iſpochitoniti in Italiam cum exercitu magno, ideſt Ruſſorum, Guandalorum, Turcorum, Burgarorum, Ulachorum, Macedonum, aliorumque, ut caperet Siciliam: et Regium reſtaurata eſt a Vulcano Catepano. Sed peccatis praepedientibus mortuus in ſecundo anno (16) Baſilius Imperator: qui omnes fruſtra reverſi ſunt.

Anno MXXXV. Heic in Epiphania Domini obiit Biſantius Epiſcopus, qui fuit piiſſimus Pater orfanorum, et fundator Sanctae Eccleſiae Barenſis, et cunctae urbis cuſtos ac defenſor, atque terribilis Dux, et ſine metu contra omnes Graecos, et electus eſt in ipſo Epiſcopatu ab omni populo Romualdus Protoſpatarius. Et in menſe Aprili vocavit eum ad ſe Imperator in exilium: et quinto Idus, intrante Auguſto electus eſt Nicolaus.

Anno MXL. Heic nono die intrante Januarii, obiit (17) Nichiforus, qui et Dulchiano Catepanus, in Civitate Aſcolo. Et quinto die intrante menſe Maii, occiſus eſt Mahael Catt. qui vocatur Kiroſfacti (18) ſub caſtello Mutulae ab ipſis conterratis (*). Et ſeptimo die aſtante ve-

(15) Lege *Deſpotus Nicus* &c. *Vandalorum*: *Bulgarorum*: Lupus habet *Brunchorum*; rectius crederem in noſtro *Ula·borum*, ſive *Valacchorum*.

(16) Hiſtorici lapſus, Conſtantinum ſcribere debentis, qui hoc anno 1027. extremum clauſit diem, Romano Argyro in ſucceſſorem electo, ut ex Cedreno diſertè conſtat (F).

(17) An Dulchianum a Nicephoro diſtinxerit, an unum eundemque crediderit, depravata Chronici lectio dubitare nos facit. Si conjecturis uti licet, ita locum hunc reſtitui poſſe autumamus. *Heic nono die intrante Januarii obiit Nicephorus* (undecimo habet codex Andr. Lupi, in quo annus 1039 emortualis ejus ſtatuitur) *qui & Dulchianus Catapanus* (lapſum Hiſtorici ex Codice Andr. caſtigandum obſervat Peregrinius in Notis ad Lupum) *in Civitate Aſculo: & quinta die intrante &c.* Quare, vel in eo mendoſus non eſt, ut hoc anno Dulchiani adventum ſtatuat.

(18) Lege *Chiriſactora* pro *Kiros facti*.

(G) *Baſilius Imp. defunctus eſt A. 1025. eique ſucceſſit Conſtantinus, qui A. 1028. obiit, atque Imp. Romanus* ... *Argyropolus ejuſdem locum occupavit*. Prat.

(*) Scili concivibus.

inde eam comprehenderunt, in qua quaedam foemina filium ſuum comedit.

Anno MIII. Hoc anno obſeſſa eſt Civitas (12) Bari a Saphì Apoſtata, atquae Caiti, et perſeveravit ipſa obſidio a menſe Majo uſque ad X. Kal. Oct. Et liberata eſt per Petrum Ducem Venetiarum bonae memoriae.

Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia (13) cum Male ad ipſum Curcua menſe Majo, IX. die intrante. Et fecerunt bellum in Betete (*), ubi multi Barenſes ciciderunt. Et Iſmael fecit bellum in monte Peluſio cum ipſis Graecis, et cecidit illic Paſiano.

Anno MXII. Hoc anno obſeſſa eſt Bari a Catepàno Baſilio cognomento Sardonti undecimo die aſtante menſe Aprilis, et completis diebus ſexaginta unum fecit pacem cum ipſis: et ipſe intravit Caſtellum Bari, ubi ſedes eſt nunc Graecorum Magnatum.

Anno MXXI. Heic fecit praelium (14) Baſilius Vulca-

(12) Lupus ad annum 1002. Barenſis Urbis obſidionem refert, quam porrò quinque menſibus, & decem & ſeptem diebus perduraſſe ſcribit. Noſter vero ad annum inſequentem protrahit, tempuſque obſidionis contrahit ad diem XXII. menſis Septembris, nempe, quo tempore per Petrum Ducem Venetiarum, & Gregorium Imperialem Catapanum, fugatis Saracenis, ſoluta obſidio fuit. Dandulus qui Gregorium cum Petro in praelio adfuiſſe nos edocet, ad hunc annum videtur eam conſignare. Pagius ad annum 1002. Lupi ſententiae adhaeret n. XIII. Caytus idem ac Princeps, Nonnoſo apud Photium, Dux Pagio eſt.

(13) Ad annum 1010 ea Apuliae pars, quae Longobardis olim paruir, Longobardia a noſtro Anonymo, & Lupo Protoſpata dicta, tumultu concitato, a Caeſare defecit, Meli Ducis operâ, qui corrupto vocabulo ab imperito Amanuenſe *Male* dicitur. Noſter porro ad inſequentem annum eam protrahit. Nulla apparet ratio, cur alterutri epochae ſubſcribamus, vel harum alteram ſtatuamus. Corruptum verò locum ita ex Codice Andrienſi Lupi reſtituimus: *Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia cum Melo: at ipſe accurrens menſe Majo* (dies in Codic. Andr. non occurrit) *nono die intrante. Et fecerunt bellum in Botunto, ubi multi Barenſes ceciderunt.* Ex hoc loco intelligimus, ne tempore quidem, quo haec ſcribebat Chronographus noſter, Graecos ex Apulia ejectos fuiſſe.

(14) Ad ann. 1019. Lupus praelium revocavit.

(*) Fort. *Bitecto oppido prope Barium.*

cano cum Francis, et vicit illos in Civitate Canni.

Anno MXXVII. Hoc anno deſcendit (15) Iſpochitoniti in Italiam cum exercitu magno, ideſt Ruſſorum, Guandalorum, Turcorum, Burgarorum, Ulachorum, Macedonum, aliorumque, ut caperet Siciliam: et Regium reſtaurata eſt a Vulcano Catepano. Sed peccatis praepedientibus mortuus in ſecundo anno (16) Baſilius Imperator: qui omnes fruſtra reverſi ſunt.

Anno MXXXV. Heic in Epiphania Domini obiit Biſantius Epiſcopus, qui fuit piiſſimus Pater orfanorum, et fundator Sanctae Eccleſiae Barenſis, et cunctae urbis cuſtos ac defenſor, atque terribilis Dux, et ſine metu contra omnes Graecos, et electus eſt in ipſo Epiſcopatu ab omni populo Romualdus Protoſpatarius. Et in menſe Aprili vocavit eum ad ſe Imperator in exilium: et quinto Idus, intrante Auguſto electus eſt Nicolaus.

Anno MXL. Heic nono die intrante Januarii, obiit (17) Nichiforus, qui et Dulchiano Catepanus, in Civitate Aſcolo. Et quinto die intrante menſe Maii, occiſus eſt Mahael Catt. qui vocatur Kirosfacti (18) ſub caſtello Mutulae ab ipſis conterratis (*). Et ſeptimo die aſtante ve-

(15) Lege *Deſpotus Nicus* &c. *Vandalorum*: *Bulgarorum*: Lupus habet *Brunchorum*; rectius crederem in noſtro *Ulachorum*, ſive *Valacchorum*.

(16) Hiſtorici lapſus, Conſtantinum ſcribere debentis, qui hoc anno 1027. extremum clauſit diem, Romano Argyro in ſucceſſorem electo, ut ex Cedreno diſertè conſtat (F).

(17) An Dulchianum a Nicephoro diſtinxerit, an unum eundemque crediderit, depravata Chronici lectio dubitare nos facit. Si conjecturis uti licet, ita locum hunc reſtitui poſſe autumamus *Heic nono die intrante Januarii obiit Nicephorus* (undecimo habet codex Andr. Lupi, in quo annus 1029 emortualis ejus ſtatuitur) *qui & Dulchianus Catapanus* (lapſum Hiſtorici ex Codice Andr. caſtigandum obſervat Peregrinius in Notis ad Lupum) *in Civitate Aſculo: & quinta die intrante &c.* Quare, vel in eo mendoſus non eſt, ut hoc anno Dulchiani adventum ſtatuat.

(18) Lege *Chiriſactora* pro *Kiros facti*.

(G) *Baſilius Imp. defunctus eſt A. 1025. eique ſucceſſit Conſtantinus, qui A. 1028. obiit, atque Imp. Romanus Argyropolus ejuſdem locum occupavit.* Prat.

(*) Scil. concivibus.

venerunt omnes in Civitate Bari cum Argyro fillo Meli. Tunc ipſe Argyro ſauciavit Muſundo, qui erat primus inter eos; et, ligatis manibus, miſit eum in carcere cum Johanne Oſtonenſe. Et omnes conterrati diſperſi ſunt.

Anno MXLI. Heic venit a Sicilia in Lombardia Michael Protoſpatarius, et Catepanus, qui et Dulkiano junior. Menſe Novembri intravit in Bari, qui et juſſit in patibulo furcae appendi quatuor homines ſupra murum Botontinum. Menſe Martio, decimo ſeptimo intrante, factum eſt praelium Normannorum, et Graecorum juxta Fluvium (19) Dulibenti. Et ceciderunt ibi multi Ruſſi, et (20) Obſequiani. Ipſe vero Dulkiano cum reliquo exercitu, qui remanſerat ex ipſo praelio, fugam petierunt in Montem Peloſum. Deinde collectis menſe Maii (21) in unum omnibus Graecis apud Montem Majorem juxta fluenta Aufidi, initiatum eſt praelium quarto die intrante, ubi perierunt plurimi Natulicki, et Obſequiani, Ruſſi (22), Trachici, Calabrici, Longobardi, & Capitantes (23). Et Angelus Presbyter Epiſcopus Trojanus, atque Stephanus Acherontinus Epiſcopus, ibi interfecti ſunt. Nam nempe, ut dictum eſt ab omnibus, qui haec noverunt, haud plures quam (24) duo millia Normanni fuerunt, Graeci vero decem et octo mil-

(19) Lege *Beneventi* pro *Dulibenti*; forte Sabbatum, quod adjacebat Melphiae, unde Protoſpatarius ad expugnandos Normannos diſceſſerat, & Beneventi campos irrigat (*).

(20) Pro *Obſequiani* legit Peregrinus *Oſſacani*. Sed mihi praeferenda videtur lectio codicis noſtri. Vide Du Cangium in Gloſſario ad vocem *obſequium*.

(21) *Menſis Martii die IV.* habet codex Andrienſis a Caracciolo in notis laudatus.

(22) Deſunt in Andrienſi *Trachici*, ideſt *Thraces*. Pro *Calabrici* idem codex habet *Apuli*.

(23) Capitanantes: fortaſſe *Capitanantes* ex *Capitanata* Provincia (G).

(24) *Quatuor millia* in Codice Andr.

(*) An fort. melius *Olibenti*?

(H) *Apuliae citerioris, quae etiam Daunia vocitatur.*

millia, exceptis ſervitoribus. Hinc rediens Michael confuſus cum paucis relictis ſemivivis pro pavore Normannorum ſervientium, ſcripſit ad Siciliam, et venerunt ipſi Muſeri (25) Macedones, et Paulikiani, et Calabrenſes, et collectis inſimul cum reliquis in Catuna (H) Montis Piluſi. Tunc deſcendit Catepanus filius Budiano in Apuliam. Michael rediit ad Siciliam, jubente Imperatore, unde venerat.

Anno MXLII. Hoc anno, tertiâ die intrante menſe Septembri, Graecorum exercitus deſcenderunt ex Monte Piloſo; et Normanni ex Caſtello Siricolo inter duos Montes inierunt conflictum maximum, in quo omnes miſeri Macedones ceciderunt, et pauci de reliquo remanſerunt exercitu. Ibi quippe Bugiano vivus captus, et portatus eſt per totam Apuliam uſque Beneventi Patriam. Nam, ut ajunt veraciter, qui in ipſo bello inventi ſunt, Normanni ſeptingenti, et Graeci decem millia fuerunt. Poſtmodum peracto bello tertio jam dicto inierunt pactum cum ipſis Franchis Materienſes, et Barenſes, dum non eſſet, qui ex ipſorum manibus eas eriperet. Deinde menſe Februarii Normanni, et Cives Bariſani (*) elegerunt Argyro, qui et Meli, Principem, et Seniorem ſibi. Menſe Aprilis deſcendit Manichi in Tarentum, qui et Magiſter, et coadunavit omnem exercitum Graecorum, et fecit (26) Suda in loco, qui dicitur Tara. Tunc ſcripſit Argyri in Averſam ad ipſos Normannos, et in Melfiam, et omnes venientes, quos ſe-

(25) *Paulo, & Macedonio* in Codice Andrienſi, qui Calabrorum ſubſidiariorum Duces fuiſſe videntur, a quibus Paulikiani, & Macedones milites fortaſſe dicti: *Aptiorem expectaſſem interpetrationem*. Prat.

(26) *Suda* ideſt *foſſam*, ſeu potius *Vallum*, vel *Sudes*, quibus vallum ipſum, & Caſtra muniuntur. Vide Du-Cangium in Gloſſar. Med. & infim. Latinitat. Tom. 3. pag. mihi 1000.

(H) Catuna, *adhùc vulgaritèr apud Calabros* Catojo, *locus cavernoſus, paluſtris, & ſubtùs montem aliquem ſitus, in qua armenta aſſervantur*. Prat.

(*) i. *Barenſes*.

ptem millia in Mutulam . . . . Tunc ipſe iniquus Manichi una cum cuncto agmine hoſtium pavore nimio exterriti, nocte fugientes, recluſi ſunt in Tarentum. At ipſi Normanni quum ſtarent ante Portam terraneam, quaerentes pugnam, et minimè eſſet qui eis percunctaret, depraedaverunt totam Terram Oriae, et ſic reverſi ſunt ad ſua (27). Menſe quidem Julio miſeri Juvenatienſes, peracto foedere cum ipſis Graecis manentibus in Trane, ipſe Princeps Argyro circumdedit eandem miſeram Juvenatiam cum Normannis, et Barenſibus: et ea flebilis tertiâ die ſuae obſeſſionis per vim capta eſt, et expoliata omni ſuppellectili. Et Graeci nec non interfecti in eâdem ſunt. Populum verò ipſe Princeps virorum, ac mulierum prece liberàvit ex Normannorum manibus. Poſtea verò dum Tranenſes non acquieſcerent Bareſanis malum ingerere, ultimâ hebdomadâ menſis Junii ipſe Princeps cum Normannis, et Barenſibus obſederunt eam trigintà ſex diebus. Quam praeliis, vel aliis calamitatibus anguſtiavit tandem fortitèr. Nam talem Turrem ex ſtrue lignorum ibidem componere fecit, qualis humanis oculis nuſquam viſa eſt modernis temporibus. Sed ipſe Argyro ſuſceptis Imperialibus literis foederatis, et Patriciatus (*) an Catepanus (**), vel Veſta-

ti

(27) Haec a Lupo breviter hoc anno geſta narrantur, fuſius a noſtro Anonymo deſcripta, qui & obſidionem Tranenſem graphice exponit triginta ſex dierum ſpatio confectam, ut videtur, ab Argyro, quem a Barenſibus Ducem creatum antea adnotarat. Menſe uno obſidionem perduraſſe, teſtatur Lupus: at praeferenda Codicis noſtri lectiò, nam Anonymus noſter per ea tempora chronicon hoc conſarcinaſſe videtur ex hoc loco, quum ait: *Nam talem Turrem exſtrue lignorum ibidem componere fecit, qualis humanis oculis nuſquam viſa eſt modernis temporibus*. Et antea Normannicum bellum ex eorum relatione ſe didiciſſe fatetur; qui veraciter in eo inventi ſunt. Contra verò Lupus, qui Chronicon ſuum ad ann. 1102. protraxit, longè ab his temporibus res geſtas ſcribebat: nihilque de iis habet, quae poſt Trani obſidionem Argyrus egit, ab altero Anonymo Barenſi recitata.

(*) Lege: *& Catepanatus*.

(**) Sc. *Turrim*, aliaſque belli machinas.

ti (28) honoribus, juſſit argumenta incendi. Et reverſi Bari ad laudem de Imperatore Conſtantino Monomacho, cum ſuis concivibus hactenus facti talia. Nunc ad (29) Maniachi impietatem reducam articulum. Igitur remotis, ut dixeram, Normannis ab ejus finibus, conglobato in unum exercitu menſe Junio, Maniachi ſub nocte unâ ad Materiem Civitatem profectus eſt: ubi quantos per ſegetes, et undecumque homines cepit, ante coram Materianorum oculis pluſquàm ducentum occidi fecit impius. Similiter ſecundâ profectione in Monopolim iniquus facere non timuit.

Anno MXLIII. Hoc anno menſe Septembri deſcendit Tubachi Protoſpatarius, et Pardus Patricius, et Nicolaus Archiepiſcopus Idruntum cum Chryſobulo, et Simbatia. Tunc ipſe iniquus Maniachi pacificâ fraude eis obviam exiens, ſtatim occidi juſſit Pardum (30) gladio, et Tubachi retrudi in cuſtodia, quem menſe Octobris occidi ſimiliter fecit.

(28) Vide Du-Cangium in Gloſſar. Med. & Infim. latinit. Tom. 3. ad vocem *Veſti*.

(29) Quae de Maniachi feritate habentur heic deſcripta, in Lupo deſiderantur. Ea non praetermiſit Anonymus alter, qui primum in Materenſes eum ſaeviſſe ſcribit, deinde in Monopolitanos. Matera urbs eſt Lucaniae, haec Apuliae.

(30) Perperam a Pardo Tubachin occiſus dicitur ab Anonymo Barenſi Tom V. pag. 151. Rerum Italicarum, ſed a Maniacho cum interemtum Hydrunti, recte a noſtro Chronographo refertur. Haec tamen ad annum 1043. conſignari debebant, Amanuenſis certe oſcitantia ad antecedentem annum revocata. De Nicolao forte Barenſi Archiepiſcopo, ne verbum quidem, tum in Lupi, tum in alterius Anonymi Chronicis.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

Ad Chronicon Monaſt. S. Sophiae Beneventi
Anonymo Authore.

PROLUSIO.

P*Arvum hoc Chronicon Monaſterii S. Sophiae Beneventi ab Anonymo Monacho ejusdem Monaſt. deſcriptum* De rebus geſtis in Ducatu Beneventano ab Anno Chriſti DCCLXXXVIII. uſque ad A. MCXIII. *perductum, quod extat in Bibliotheca Vaticana M. S. characteribus Langobardis, jamdiu ediderat praeclariſſimum Italiae decus, & ornamentum Ludovicus Antonius Muratorius Tomo I. Antiquit. Med. AEvi p. 254. & ſeqq. cum notis V. Cl. Nicolai Aloyſiae. Idipſum A. MDCCXXIV. Septembri menſe in capsâ quadam ſtanneâ in parietinae domui ſuae adnexae demolitione (priſcis fort. temporibus ibi incluſum) invenit V. Cl. Joannes de Nicaſtro Patricius, & Archidiaconus Beneventanus. Codex, qui apud heredes adſervatur operimento ligneo inaurato cum imaginibus Deipare Virginis, & S. P. Benedicti utrinque anaglypho opere exornabatur, illumque ad intercludendum, fibulum uncinatum nimis ſolidum ex orichalco perbellè quidem circumcirca caelato, affixum erat. Eo in codice erant* Litaniae Sanctorum cum orationib. multis. Acta S. Barbati Epiſcopi Benevent. S. Sycundini Ep. AEcanienſis. SS. Septem Fratrum. Et S. Vitaliani Capuae Epiſcopi, *quae diu optabantur, eaque, D. O. M. annuente, notis illuſtrata typis dabimus: poſt quae* Chronicon de Rebus geſtis in Ducatu Benev. *aliaeque chartae quamplurimae erant ad ejuſdem Coenobii res pertinentes. Chronicon autographum ſtatim ab dilectiſſimo Amico Archid., quem adhuc lugeo, exſcribi fidiſſimè datum fuit. Characteribus illud etiam Langobardis in membranaceis paginis deſcriptum erat; multòque auctius,*

atque

atque emendatius illo, quod Muratorius edidit, Benevolus Lector agnoſcet. Ea quae novus Nicaſtrianus Codex Muratorianum ſupplent, aut corrigunt, aſteriſco ſignavi, meaſque animadverſiones numeris (quum Aloyſiae notae literis ſignentur) indicabo. Illo ex tempore ad Hiſtoriae Princ. Langobardorum Cam. Peregrinii novam editionem, noviſque additionibus locupletatam oculos, mentemque adverti; quod ſcilicet alia quaedam opuſcula, chartas, & inedita diplomata collegeram, aliaque me collecturum ſperabam. Quâdere diu anceps haeſi, num Muratorio Codicem iſtum mittere debuiſſem ad ſuam Ital. Script. Collectionem exornandam: at animi mei anxietatem Nicaſtrius ipſe praecidit, qui ne aliis theſaurum hunc (ita ipſe Codicem ſuum jure quidem merito adpellabat) communicarem, vetuit omninò; eo magis (ſubdebat) quod ego Hiſtoriam Lang. Principum Peregrinii recudere excogitabam, cui Hiſtoriola iſthaec lucem profecto plurimam praeſtare poterat; ipſeque mihi, quoad vixit, ſtimulos ad diem addebat fere importunos; ad quod & alii quoque cordati viri, me quotidie incitabant. Nec vota tandem incaſſum impenſa. Opus diu meditatum caepi, & S. Sophiae Chronicon Vaticanum, hoc novo invento Codice, illuſtratum magis iri, atque auctum cognovi, quare id publicae luci donandum fore exiſtimavi. Ceterum & aliud hujuſce Coenobii Chronicon habes apud Ughellium Ital. Sac. to. ult. editionis Venetae Coleti: at id nihil ad nos; quum chartas ſolummodo conceſſionum, ſive Praecepta, Placita, Bullas Summorum Pontificum, Imperatorum, ac Principum Diplomata, eaque quae ad monaſticam diſciplinam, oeconomicas res, & diſtributiones, privilegia, indulta, atque exemptiones pertinebant, complectatur: Neque eadem abſque maculis, plurimiſque mendis ob amanuenſium inſcitiam dignoſcuntur. Hinc quoniam parum nobis utilitatis, aut commodi ſuppeditarent, ea lubenti animo praetermittere duxi, ne taedio Lectorem afficerem. Atque haec de Chronico Sanſophiano dicta ſint ſatis.

BRE-

Digitized by Google

BREVE CHRONICON

Monaſterii S. Sophiae Beneventi.

Anni Domini.	Indictiones.	
DCCLXXXVIII.	X.	Menſe Auguſti VII. Kal. Septembris obiit Arechis Princeps, et Dux Samnitum, atque Fundator (a) S. Sophiae.
A. 787. Ind. IX.		Θ. *Romoaldus fil. Arechi in prid. Kal. Aug. & poſt menſem ejus Pater Arichis extinctus eſt: qui fuit Dux Langobardorum, & noſtri Monaſt. fundator.* Chr. ined.
A. 788.		*Ajo fil. ejus.* C. in.
A. 790.		*Rodualdus, & Grimualdus fratres: hic factus eſt Rex Langob.* C. in.
DCCCVI.	XIII.	Θ. Grimoaldus Princeps ſucceſſor Domni Arechis (1); & electus eſt Grimoaldus Theſaurarius Princeps in Benevento.
DCCCXVIII.	XI.	Electus eſt Sico Princeps in Benevento, de quo fama fuit (b) venenaſſe Grimoaldum Principem.

Syco

(a) Anno 774. circitèr Monaſterium, Eccleſiaque alterius ad inſtar Conſtantinopoli a Juſtiniano excitatae, Sanctae Sophiae nomine aedificaſſe videtur Arechis ex praecepto donationis bonorum, eidem conceſſorum, ab altero Chronographo Sanſophiano apud Ughellium to. 8. Ital. Sac. in append. part. 34.

(b) Grimoaldum Theſaurarium, ſive Grimoalt Comitis Compſihi inſidiis a Sycone morti proximum jugulatum fuiſſe, veteres hiſtorici omnes fatentur; at venenum eidem a Sycone propinatum, nemo. Eum ergo moribundum adhuc necatum qui ſcribant, fortè vel veneno hebetem interimere ſecuriùs voluere. Vide Herchempertum p. 283.

(1) *Rodualdi* Chr. ined.

Anni Domini. Indictiones.

A. 830. *Syco Princeps in Neapolites*. C. in.

DCCCXXXI. IX. Θ. Sico Princeps (*c*)

DCCCXXXII. X. Electus eſt Sycardus filius ejus in Benevento (2).

DCCCXXXVIII. I. Translatum eſt Corpus S. Bartholomaei in Benevento (*d*).

DCCCXXXIX. II. Occiſus eſt (*e*) Sycardus Princeps, & electus eſt Radelchis; & eodem anno dedicatum eſt Oratorium S. Bartholomaei.

DCCCXXXXIX. XII. Obiit Radelchis Princeps (*f*) & electus eſt Radelgarius filius ejus.

DCCCLIV. II. Obiit Radelgarius Princeps, & Adelgis frater ejus electus eſt filius Radelgarii Principis.

Θ. *Madelmus Abbas*. C. in.

Com-

(c) Metachroniſmus. Ad annum enim 833. Siconis emortualis annus protrahendus eſt; atque Sycardi electio, Patre adhuc vivente, qui eum Ducatus conſortem anno praeſignato effecerat, huic anno illiganda eſt; etſi anno 833. ſolus imperare coeperit; cum in ejus diplomatibus & praeceptis ab eo anno Ducatus anni numerentur.

(d) Pagius ad inſequentem annum ex Leone Oſtienſi, aliiſve monumentis, translationem hanc protrahit, & quidem exeuntem: nam cum tertio Praefecturae Baſſacii anno, qui exeunte Februario 837. ordinatus fuerat, eam copulat. Noſter porrò hoc anno. Anaſtaſius apud Pagium ad hunc uſque annum Liparis fuiſſe facrum pignus, annoque 839. Beneventum translatum fuiſſe dehinc ſubjungit.

(e) Quum annos 6. & men. 10. ei tribuat poſt Patris deceſſum Chronographus alter Sanſophianus, ſequitur ut anno 839. exeunte deceſſerit.

(f) Quia Radelchim ann XI. & men. 10. regnaſſe ex altero Sanſophiano Chronographo certum eſt, ſequitur duorum annorum Metachroniſmo Anonymum noſtrum peccaſſe: quare ad annum 851. ejus emortualis annus conſignandus eſt. Sicuti rectè Radelgario quatuor annos tribuit, ita memoriâ lapſus, cum Adelgim, ſive rectiùs Radelchim filium Radelgarii ſcripſit, quem revera ejus fratrem, Radelchis porrò filium, tum ipſe infra, tum veteres omnes fuiſſe tradunt.

(2) *Θ. Syco Princ. & electus Sycardus fil. ejus*. Chr. ined.

Anni Domini.	Indictiones.
DCCCLXI.	IX. Comprehenſum eſt Varum (*g*) ab Imperatore (3).
DCCCLXVI.	XIV. Venit Lwodicus Rex, & pugnatum cum Sotane Rege Iſmaëlitarum, & vicit eum.
A. 869. 2. Ind.	*Comprehenſum eſt Varium ab Imp. Lugdovico*. C. I.
DCCCLXXII.	V. Comprehenſus eſt a Beneventanis Lwdovicus Rex (*h*) (4).
DCCCLXXV.	VIII. Graeci ingreſſi ſunt Varum (*i*).
DCCCLXXVIII.	XI. Electus eſt Princeps Gayderis filius Radelchis, & occiſus eſt Adelchis Princeps frater ejus.
DCCCLXXXI.	XIV. Ejectus eſt de Benevento Gayderis Princeps menſe Januario, & electus eſt Radelchis junior.
DCCCLXXXV.	III. Radelchis junior expulſus eſt de Benevento, & electus eſt Alo Princeps.
DCCCLXXXVIII.	VI. Perditio fuit facta in Varo per Graecos.

Obiit

(g) Non hoc anno, ſed ferè poſt decennium, hoc eſt anno 871. id accidit. Ludovici adventum anno 866. rectè illigavit Chronographus noſter, praeliumque cum Saracenis in Apulia geſtum a Francis: Quod cum felicitèr noſtri geſſiſſent, inſequenti anno Barium obſidione cinxit Ludovicus, quae triennio fermè integro perduravit. Vide Herchempertum loc. cit. num. 32.

(h) Ad annum antecedentem revocandum eſt Ludovici infortunium. Nam cum Hadriano II. Papa adhuc ſuperſtite, qui anno Chriſti 872. Januarii menſe currente deceſſit, vinculis mancipatum fuiſſe certum ſit, ſequitur quod anno 871. comprehenſus fuerit Ludovicus. Vid. Annaliſtam Bertinianum tom. 2. rer. Ital. p. 557. & Pagium ad hunc annum.

(i) Videſis praelaudatum Herchempertum num. 76. ibidemque Peregrinium. Porrò ſub Ayonis Principatu, qui ab anno 875. exeunte imperare caepit, Graeci potiti ſunt Bario.

(3) *In Chr. ined. habetur:* Incenſum eſt Auſculum a Saracenis.

(4) *In C. ined. hoc fuiſſe dicitur in* A. 870. 3. Ind.

Digitized by Google

Anni Domini.	Indictiones.	
DCCCXCI.	IX.	Obiit Alo Princeps menſe Octobris, & electus eſt Urſus puer filius ejus.
DCCCXCII.	X.	Intravit Sybbaticius Stratigo cum Graecis in Benevento menſe Octobris, & in Sipontum de menſe Junii.
A. 893.	12. Ind.	*Graeci a Salernitis debellati per Weimari Princ.* C. in.
DCCCXCV.	XIII.	Expulſi ſunt Graeci (*k*) de Benevento per Guidonem Marchionem.
DCCCXCVIII.	I.	Radelchis Princeps junior recuperatus in Principem.
DCCCXCIX.	II.	Hungari in Italiam venerunt. *Et Atenolfus in Benev. ingreſſus pulſo Radelchi* Chr. ined.
DCCCC.	III.	Beneventani ejecerunt (*l*) Radelchim Principem de Principatu, & ele-

(k) Rectè ad hunc ann. conſignatur expulſio Graecorum; nam Graeci Leone Hoſt. lib. 1. cap. 4. & Anonimo Salernitano teſtibus, nonniſi annis tribus & menſibus novem Beneventi dominati ſunt.

(l) Rectè quidem: Atenolphus enim Capuano Principatu potitus eſt Sabbato poſt Epiphaniam, quod in VII. Idus Januarii incidit, litera Dominicali A. Herchemperto teſte. Atqui nonniſi cum anno 887. indict. 5. copulari poteſt haec ab laudato hiſtorico chronologica nota. Quare cum ille annis 13. Capuae imperarit, ut Johannes Archidiaconus in chronico Comitum Capuae refert, ſequitur ut primus annus ejus Principatus in Benevento illigandus ſit anno 900. Corrigendus eſt tamen Anonymus Salernitanus, qui par. 4. pag. 255. tom. 2. rer. Ital. initium anno LI. accidiſſe ſcribit, poſtquam nova Capua condita fuerit, quod anno 856. contigit, cum ſtare non poſſint cum iis, quae antea tradidit, ſcilicet Guidonem Marchionem duobus annis, menſibus ſex, expulſis Graecis, Beneventi regnaſſe: totidemque annis Relelchim; quorum Principatus anni ad invicem collati annos V. integros reddunt. Hinc eo referente, Graecis anno 895. depulſis, ſupereſt ut additis quinque Guidonis nempe & Radelchis annis, Atenulphi initia contrahamus ad annum 900. & loco LI. XLIV. notam eidem Salernitano apponamus.

Anni Domini. Indictiones.	
	electus (5) eſt Atenolfus Cognatus ejus a Capua.
DCCCCII.	V. Tertio anno (m) Principatus Domini Atenolfi electus eſt Landulphus filius ejus. Iſte Landulphus fuit Patricius, & Princeps.
A. 904.	*Hungari per omnia loca vaſtant, & incendunt. Et Saraceni per Calabriam* (6).
A. 910.	*Obiit Papa Sergius: Anaſtaſius ſuccedit.*
DCCCCXI.	XIV. Electus eſt Atenolphus Princeps.
DCCCCXII.	XV. Obiit Atenolphus Princeps.
DCCCCXVI.	IV. Saraceni ejecti ſunt de... & Gariliano. *De tota Gaeta* (7), *& Garelliano*. Chr. ined.
A. 919.	*Tres Imperatores facti ſunt in Francia* (8).
DCCCCXXI.	IX. Intravit Dominus Atenolphus in Sypuntum.
DCCCCXXII.	X. Intraverunt Hungari ſecundò in Italiam menſe Februario.
DCCCCXXVI.	XIV. Michael Rex Sclavorum comprehen-

(m) Diſſentit Chronographus alter Sanſophianus, qui annum unum integrum Atenulpho Patri tribuit, cum ſcilicet ſolus regnavit, decem vero & menſes ſex cum filio. Verum cum nonniſi anno 900. exeunte Principatum Beneventanum obtinuerit XIII. Capuani Principatus anno, qui cum eodem anno 900. exeunte copulari debet, ſequitur ut anno 902. ejus Principatus tertio ineunte, filium collegam elegerit.

(5) Coronatur in Kal. Decembr. Ind. III. Atenolphus de Capua *Chr. ined.*

(6) *Iſthaec in eundem coire non poſſunt Annum. Hungari namque in Annis* 900 901. *&* 902. *Italiam infeſtarunt: Saraceni Calabriam poſt A.* 904. *ut alibi notatum.*

(7) *Scil. de toto Ducatu, qui Minturnas uſque protendebatur.*

(8) *De hoc Imperii Occidentalis Schiſmate vid. Pag. ad h. A. Bar, Panvin. de Comitiis Imp. alioſque.*

Anni Domini. Indictiones.		
		hendit Sypuntum.
A. 928.		*Moritur Papa Johannes in caſtro jugulatus: & Leo ſublimatur.*
DCCCCXXXVIII.	XI.	Sol obſcuratus eſt.
DCCCCXLI.	XIV.	Obiit Atenolphus (n) frater Domni Landulfi.
A. 952.		*Saraceni diripiunt Sanctuarium S. Michaelis in Gargano, & depraedantur loca Beneventi.*
DCCCCXLIII.	I.	Obiit (o) Landulphus Antipater frater ejus.
DCCCCXLVII.	V.	Intraverunt tertiò Hungari in Italiam.
DCCCCLIV.	XII.	Translatum eſt (p) corpus Sancti Matthaei in Salernum.
DCCCCLVIII.	I.	Electus eſt Landolphus Epiſcopus.
DCCCCLX.	III.	Obiit (q) Conſtantinus Imperator.
DCCCCLXI.	IV.	Obiit Landulphus Princeps, & electus eſt Landulphus Germanus Pandulphi Principis.

(n) Emortualem annum Atenulphi junioris, primus hic noſter prodit Chronographus.

(o) Annis XLIV. regnaſſe in ſerie Comitum Capuae dicitur Landulphus apud Peregrin. computatis annis, quibus ſimul cum Patre Regno praefuit. Quare rectè ejus initia ad annum 902. conſignantur a Chronographo noſtro: certamque ejus Regni annorum vel hinc periochem habemus, quam ex veteribus monumentis exoptabat ediſcere C. V. Peregrin. Antipatri nomen occurrit in ejus charta in Chronico Sanſophiano apud Ughellium tom. 8. vet. edit.

(p) Vide Hoſtienſem in Chronico lib. 5. cap. 2. & Chronicon Cavenſe tom. 7. rer. Ital. ejus memoriam pridie nonas Maji, Caſſinenſes recolebant, ut ex eorum ordine apud C. V. Patrem Martene de Antiq. Monac. Rit. tom. 2. p. 596. habetur. Quare hac die anno 954. accidiſſe non immeritò inarguere licet.

(q) Conſtantini emortualis annus ad antecedentem 959. retrahendus eſt. Obiit enim eodem anno menſe Novembri, ut recte Pagius ſtatuit.

Anni Domini.	Indictiones.	
DCCCCLXIV.	VII.	Obiit (r) Romano Imperator filius Conſtantini. Otto Senior Rex Romam venit.
DCCCCLXVII.	X.	Septimâ die intrantis menſis Septembris venit Papa Johannes (ſ) in Beneventum.
DCCCCLXVIII.	XI.	Sol obſcuratus eſt decima die ſtante menſe Decembris. Obiit Landolphus Princeps (t), & electus eſt Pandulphus filius ejus.
A. 969.		*Nicipborus Imp. occiditur: & Simiski extollitur.*
DCCCCLXX.	XIII.	Papa Johannes (u) primùm conſecravit Landulphum Archiepiſcopum Beneventanum.
A. 970.		*Otto Romae Teofanu ducit uxorem* (9). *Papa Johannes.*

Otto

(r) Ad annum antecedentem conſignanda eſt Romani II. Auguſti depoſitio: Ottonis verò Magni Romam adventum anno 962. ſecundum vulgarem Epocham eſt illigandus.

(ſ) De Johannis XIII. Papae Beneventum appulſu nemo veterum, quem ſciam, verbum fecit. Quod ex Oſtienſis Chronico certum apparet, anno 965. Pagio emendante, Capuam is Pontifex venit. Verùm ſi noſtro Chronographo fides, ſententia Baronii ſtabit aſſerentis, bis Capuam appuliſſe Johannem, nempe anno praeſignato; tùm anno 968.

(t) Septem annos & menſes ſex Landolpho Principi tribuit Anonimus Sanſophianus alter. Quare cum anno 961. electus antea hic dicatur, ſequitur eum reipſa hoc anno deceſſiſſe die 28. Decembris, cum a V. Kal. Julii anni 961. alterius Landolphi emortuali regnare caepiſſe eum viderimus. Chronographus Cavenſis ejus mortem ad ſuperiorem annum revocat.

(u) In Concilio Romano Metropolitani dignitas Beneventanae primùm acceſſit Eccleſiae, poſt quam jam Capuana eâ praerogativâ fuerat inſignita: Quidquid perperam in retractione ſuâ dicat nuperus eruditus criticus. Extat tom 9. Conciliorum col. 1238. Edit. Labeanae. Epiſt. Johann. XIII. Papae, Data Romae VII. Kal. Junii Indict XII. Pontificatus anno IV. Quare in antecedentem annum protrahenda ſunt ea, quae ad hunc annum Chronographus noſter conſignavit. *Sed haec alibi aptiùs erunt expendenda*. Prat.

(9) *Potiùs ſequenti A.* 1071.

Anni Domini.	Indictiones.
A. 973.	*Otto magnus moritur: & M.... Abbas.*
A. 975.	*Obiit Simiski, & regnavit Baſilius* (10). *Et Papa Benedictus a Cincio occiſus. Donus eligitur: qui paulò poſt defunctus eſt* (11).
A. 981.	*Otto junior venit Beneventum contra Saracenos.*
A. 982.	*Otto a Saracenis victus fugit Salernnm, & Capuam. Illi Calabriam omnem depraedantur.*
DCCCCLXXXIII.	XI. Electus eſt Alphanus Archiepiſcopus. Obiit Otto Rex Romae.
DCCCCLXXXIV.	XII. Gregorius Papa conſecravit Alphanum Archiepiſcopum.
DCCCCXC.	III. Octavo Kalendas Novembris factus eſt terremotus magnus in Benevento, pro quo ceciderunt multa aedificia, & plures homines mortui ſunt.
A. 994.	*Matera a Saracenis incenſa.*
A. 996.	*Obiit Papa Johannes: Gregorius eligitur.*
A. 997.	*Rex Otto venit Beneventum, & fecit praeceptum noſtro Monaſt. de omnibus ſuis rebus. Poſtea ivit in Monte Gargano.*
A. 998.	*Idem Rex Otto redit Beneventum.*
DCCCCXCVIII.	XI. Otto Rex (x) venit Beneventum. Obiit

(x) Cum non ſemel Beneventum venerit Otto III. obſervante Pagio ad hunc annum n. 20. hoc tamen anno veniſſe, vel ex Leonis Hoſtienſis ſcho-

(10) *Sed ſimul cum Conſtantino ejus germano.*

(11) *Haec potius antecedenti anno reponenda.*

Anni Domini.	Indictiones.
MI.	XIV. Obiit Alphanus Archiepiſcopus: *Et Otto Rex* (12).
MII.	XV. *Saraceni venerunt ſuper Varum die ante Nonis Junii, ſed poſt . . . . dies pulſi ſunt, & poſtea apprenderunt Aſculum, & caſtrum S. Angeli, & incenderunt. Et* tertia die intrantis menſis Auguſti venerunt Saraceni in Beneventum, & nocte tranſierunt ad Capuam, & ad Neapolim.
MIII.	I. Beneventani expulerunt Landulphum Principem, & miſerunt vinctum uſque Surrentum. *Sylveſter Papa obiit: & Joannes ſublimatur, qui paulò poſt moritur; & alter Joannes fit Papa in die Natalis Dom.*
MV.	III. Reverſus eſt Pandulphus de exilio. Electus eſt Alphanus Archiepiſcopus.
A. 1007.	*Capua iterum a Saracenis infeſtatur.*
A. 1009.	*Saraceni comprenderunt Botuntum, & caſtrum Natii.*
MX.	VIII. Fuit deſtructum Sepulcrum Domini.
MXIV.	XII. Obiit Pandulphus Princeps menſe Auguſti.

Sa-

Scholiaſte eruditiſſimo ediſcimus, qui Caſinum adventaſſe, praeceptumque confirmationis bonorum eidem Archimonaſterio conceſſiſſe datum VIII. Kal. Junii anni 998. ex Regeſto n. 125. refert. Quare inde Beneventum uſque pervenit. *Ibique praeceptum confirmationis bonorum Mon. S. Sophiæ induſit; quod habes in Chron. S. Sophiæ ap. Ughell. to. ult. Edit. Colet.* Prat.

(12) *At Otho Imp. non hoc Anno, cuſſum apud Scriptores. ſed inſequenti defunctus eſt; ut incon-*

Anni Domini. Indictiones.

A. 1016. *Saraceni obſiderunt Salernum, & vaſtaverunt omnia uſque Acropolis, & Capatium.*

MXVII. XV. Menſe Majo venerunt Normanni in Apulia, & in menſe Julio fecerunt bellum cum Graecis.

MXVIII. I. Apparuit ſtella Crinita.

A. 1020. *Venit Rex Heinricus Beneventum Prid. Kal. Majas (13), & confirmavit Mon. noſtro omnia bona per praeceptum.*

MXXV. VIII. Obiit Henricus Rex (14).

MXXIX. XII. Inundaverunt aquae fluminis Caloris, & Sabbati. *Et fuit magna fames, & peſtilencia in toto Principatu.*

MXXXIII. I. Eclypſis Solis menſe Junio *valde tenebroſus.*

MXXXIV. II. Obiit Landulphus Princeps menſe Septembris. Die S. Petri Sol obſcuratus eſt.

MXXXVIII. VI. Menſe Junio venit Conradus Rex in Beneventum, *qui nobis praeceptum fecit de rebus Monaſterio pertinentibus.* Menſe Auguſto factus eſt Landulphus Junior. *Scil. Princeps.*

MXLIV. XII. Fuit Terraemotus in Caena Domini horâ tertiâ menſe Aprilis.

MXLV. XIII. Obiit Alphanus Archiepiſcopus, & ele-

(13) *Contra Graecos praeliaturus advenit Henricus. Vid. Oſtienſ. l. 2. c. 40. & 44.*

(14) *Non anno 1025. ſed A. antecedente obiit Henricus Imp. Miror, Aloyſiam hunc errorem non emendaſſe. Fort. in autbographo deficit ante V primus numerus, qui additur in Indict. quae eſſe debuit VII.*

Anni Domini. Indictiones.

electus eſt Madelfridus:

MXLVII. XV. Venit Henricus Rex (*y*) filius Conradi ſuper Beneventum cum Papa Clemente. Et Leo Sanctus Papa excomunicavit eos.

MXLVIII. I. Fuit fames valida *in omnem terram cum multa deſolacione hominum, & beſtiarum pre ſiccitate, & frigore.*

MXLIX. II. Menſe Aprili deſcendit Leo Papa in Apuliam ad Oratorium Sancti Angeli.

A. 1050. *Beneventum Papae Leoni conceditur, propter quod plurima diſſidia commiſſa ſunt.*

MLI. IV. Leo Papa miſit Legatos ſuos Beneventum, qui acceperunt (*z*) Saccummattum a Beneventanis ad .... *portam civitatis ingreſſi die poſt Idus Juliis.*

MLIII. VI. Deſcendit Leo Papa in Apuliam, ubi facto bello cum Normannis (*a*), reverſus eſt Beneventum, ubi poſtquam ordinavit Uderiſium Ar-

(y) Eadem Hermannus Contractus & Wippo in vita Conradi lib. 2. cap. 4. tum Hoſtienſis apud Pagium ad hunc annum. Lapſus Librarii, Leonem pro Clemente excomunicatione Beneventanos perculiſſe ſcribentis. Porrò illi Agnetem Auguſtam contumeliis affecerant. Ceterum Leo IX. Papa anno nonniſi 1049. Clementi II. ſuffectus fuit, qui eos contra, teſte Hoſtienſ. ab excomunicatione per Clementem deceſſorem ſuum latâ abſolvit.

(z) Pro ſaccummattum fortaſſe ſcribendum *ſchaccum mattum*.

(a) Immerito Hoſtienſ. prælium Normandicum conſignans a Pagio carpitur, quaſi unius anni Anachroniſmo peccarit, & in ſubſequentem illud protraxerit, cum apertis verbis Epocham ſignet cap. 77. dicens, *poſt hac adjunctis ſibi ferè cunctis partium iſtarum militibus, Apuliam cum Normannis dimicaturus perrexit Anno D.* 1053.

Digitized by Google

Anni Domini.	Indictiones.	
		Archiepiſcopum „ reverſus eſt Romam, & obiit XIII. Kal. Maji.
MLIV.	VII.	Obiit Leo Papa.
MLV.	VIII.	Tertiadecima die ſtante menſe Junio factus magnus ſonus in celo hora tertia.
A. 1057.		*Victor Papa obit. Et Stephanus eligitur.*
MLVIII.	XI.	Factus eſt Pandolphus Monachus in Sancta Sophia.
MLXI.	XIV.	Menſe Februario obſedit Nicolaus Papa (b) Alipergum, *al. Alibengam*, & ſequenti menſe Julio obiit. *Et Alexander Papa ordinatus eſt poſt tres menſes*. Chr. ined.
MLXII.	XV.	Alexander Papa ordinatus eſt (c) & Riccardus Princeps cepit Capuam.
MLXIII.	I.	Tertio Nonas Octobris fuerunt grandines magnae ſicut ova poſt cenam. *Concilium celebratur in Varo*.
MLXV.	III.	Cecidit reſina nimia (d) de menſe Novembris.

(b) De hac Alipergi obſidione apud hiſtoricos, ne jota quidam. Quis etiam locus indicetur, nondum didici.

(c) Alexander II. Papa anno antecedenti Nicolao II. ſufficitur; Quare haud copulari poteſt cum Capuana expugnatione, quae rectè ad hunc annum conſignatur, conſentiente Hoſtienſi lib. 3. cap. 15.

(d) Reſina ideſt pluvia faetida, ſeu immunda. Vide Ducangium in Gloſſar. lat. verbo Bromoſus, Brumoſus. Idem infra repetitum ad ann. 1081. (*)

(*) *Potiùs heic* reſina *accipienda eſt pro nebulâ, ſeu caligine, quæ humorem quemdam deponit faetidis vaporibus imbibitum, ejuſque factorem nimis caput, nareſque offendentem emittit: in paluſtribus locis frequèns iſthaec illuvies invadit, ut omnes norunt.*

Anni Domini. Indictiones.

MLXVI. IV. xvi. Kal. Maji (e) apparuit Stella Cometis. III. die ſtante menſe Februarii factae ſunt tenebrae hora nona; & permanſerunt horae tres. Poſtea ſubſecuta eſt pluvia rapida nimium. Dux Gotefredus (15) venit. Et Normanni bella crudeliſſima fecerunt cum Britannis in terra Anglorum & Saxonum.

MLXVIII. VI. Obiit Udalrigus Archiepiſcopus.

MLXXI. IX. Capta eſt Palermus a Roberto Duce. *Varum a Roberto Duce: & poſtea Palermus in Cicilia, & Saraceni plurimi occiſi* (16). Chr. ined.

MLXXII. (f) X. xi. Kal. Maji obiit Alexander Papa, & Gregorius fit Papa menſe Aprili.

MLXXIII. XI. Obiit Pandulphus Princeps (g) menſe Februarii, & Burgum a Porta Rufina crematum eſt menſe Auguſti. Gregorius VII. Papa venit Beneventum. Ele-

(e) Ad hunc annum tum Graeci, tum Latini hiſtorici, qui tamen menſe Majo viſam ſcribunt, & Arnulphus Mediolanenſis, declinante vere. Quae cum per menſem & ultra viſa fuerit, rectè ejus apparitio ad illum diem conſignari poteſt. Corrigenda indictio in Chronico Cavenſi, & Annus in Lupo. Gotifredi adventum hoc anno confirmat Anonymus Caſinenſis: Quare corrigendus Sigonius, qui lib. 9. de Regno Italiae praecedente anno illigavit.

(f) Librarii ſphalma. Annum 1072. pro 1073. ſcribentis: Quo tempore & Alexander II. deceſſit praenotato rectè die; & Sanctus Gregorius VII. electus fuit die 22. Aprilis.

(g) In hâc rerum narratione ordo praepoſterus obſervatur. Praemittitur Pandolphi mors, quae exeunte hoc anno contigit. Porrò Gregorii VII. adventus hoc eodem anno Indict. XI. menſe Auguſti.

(15) *Dux Hetruriae cum Pontifice Nicolao contra Northmannum Riccardum Capuae Principem foederatum.* C. in.

(16) *Panormum hoc A. obſeſſum, ſed inſequenti anno captum, ut oſtendit Pagius, & Caruſius in Hiſt. Sicul.*

Anni Domini.	Indictiones.	
MLXXIV.	XII.	Electus eſt Domnus Madelmus (h). & conſecratur in Abbatia Sanctae Sophiae a Domno Papa Gregorio. Et Milo fit Archiepiſcopus.
MLXXV.	XIII.	Robertus Dux perrexit ſuper Salernum, quod tenebat Giſolfus Princeps Cognatus ſuus; & ſedit ſuper eum a menſe Magio uſque in feſtum Sanctae Luciae: & in ipſa nocte cepit eandem Civitatem. Obiit (i) Milo Archiepiſcopus.
MLXXVI.	XIV.	Roffridus fit Archiepiſcopus.
MLXXVII.	XV.	Quintodecimo Kal. Decembris obiit Landulphus Princeps, & quarto decimo Kal. Januarii venit ſuper Beneventum (k) Robertus Dux, & ſedit ibi uſque in VI. Idus Aprilis.
MLXXVIII.	I.	Gregorius Papa tradidit Roberto Ducatum.
MLXXIX.	II.	Gelavit flumen Calor, itaut deſuper homines calciati tranſirent *abſque periculo*. Chr. ined.
MLXXX.	III.	Henricus Imperator venit Romam

Aaa 2 *in*

(h) Rectè Madelmi ordinatio in Abbatem Sanctae Sophiae cum Milonis ordinatione conjungitur: Quem hoc anno Beneventanae praefuiſſe Eccleſiae ex Synodico ejus judicato ediſcimus in Chronico Sanſophiano, quamvis ibi mendoſa ſit indictio.

(i) Milonis obitus rectè deſignatur, qui inſequente ineunte anno Roffridum ſucceſſorem habuit. Corriggendus Ughellius, in annum ſequentem ejus obitum protrahens.

(k) Rectè: Nam VI. Idus Aprilis obſidionem pene reliquit Robertus, a Deſiderio Caſinenſi Abbate monitus, uti praeter Romualdum narrat, Hoſtienſis lib. 3. cap. 44. Porrò S. Gregorius VII. hoc eodem anno praedicti Beneventani Ducatus inveſtituram Junio decurrente, Aquini Roberto Guiſcardo conceſſit, a quo ſacramentum fidelitatis accepit: Quare perperam a noſtro Chronographo in ſubſequentem annum id protrahitur.

Anni Domini.	Indictiones.	
		in Italiam C.in.(*l*).Et in eodem anno Robertus Dux perrexit ſuper Civitatem Tiburtinam . Et Jordanus Princeps fecit pactum cum praedicto Henrico Imperatore . *Corpus S. Matthaei inventum eſt Salerni*.
MLXXXI.	IV.	Tertio Nonas Februarii cecidit reſina die ac nocte, quanta nullus meminit . Henricus Imperator iterum Romam venit. *Viſcardus multa loca cepit in Romania*; *ſed poſtea pulſus eſt*.
MLXXXII.	V.	Electus eſt Imperator Alexius Conſtantinus . *Troja rebellavit a Normanis* .
MLXXXIII.	VI.	Henricus Rex venit Romam , & obſedit eam . *Cannenſis civitas proſtrata* .
MLXXXIV.	VII.	Henricus Imperator (*m*) ordinavit Clementem Papam Romae , qui erat Archiepiſcopus Ravennae . Menſe Maji perrexit RobertusDux ſuper Romam , & cepit eam fraude Romanorum , & depoſuit de Arce Sancti Angeli Gregorium Papam

(l) De Henrici in Urbem] hoc anno adventu, apud Scriptores ne verbum quidem. Faederis autem cum Roberto innovati meminit Romualdus in Chronico , qui Ciperani fuiſſe Ducem ſcribit . Roberti ſuper Tiburem adventus , & cum Henrico confaederationis meminit nemo . Guilielmus Apulus Beneventi faedus iterum ictum memorat . Si divinare licet , Tibure id accidiſſe, a noſtro Chronographo ſubindicatum exiſtimarem, inde Beneventum cum Gregorio proceſſerit , atque in Ducatus Metropoli ſolemni ritu ſancitur; quod fortè Tibure definitum erat.

(m) Hoc eſt intronizavit: namque eum Brixiae a Schiſmaticis eligi antea, & ordinari fecerat.

Anni Domini.	Indictiones.	
		pam, & cum eo venit Beneventum. Demorati ſunt ibi aliquibus diebus. Ivit Salernum, & dedicatum eſt ibi (n) Oratorium Sancti Matthaei.
MLXXXV.	VIII.	Obiit Gregorius Papa apud Salernum. Obiit Robertus Dux trans mare.
MLXXXVI.	IX.	Obiit Girardus Comes *VI. Idus Maji ordinatus eſt Deſiderius, qui & Victor Papa dictus eſt, & in Capua coronatur a Concilio.*
MLXXXVII.	X.	Translatum eſt Corpus Sancti Nicolai in Varum. Sexto Idus Magi ordinatus eſt Deſiderius, qui & Victor Papa dictus eſt, & obiit XV. Kal. Octobris.
MLXXXVIII.	XI.	Menſe Martio ordinatus eſt Urbanus Papa, *& venit in Apuliam*. C.in.
MLXXXIX.	XII.	Piſani & Genuenſes Africanam Regionem afflixerunt. *Concilium celebratur in Melſe per Urbano Pontifice, qui poſtea in Siciliam transfretavit cum Rogerio* (17). *Capuani rebellaverunt.*
A. 1090.		*Rogerius Saracenos de Sicilia expellit.*

Sic-

(n) De Oratorio S. Matthaei a Roberto Guiſcardo anno 1077. conſtructo meminit Guillielmus Apulus, extatque Epiſtola reſponſiva S. Gregorii VII. Alphano Salernitano Archiepiſcopo ſcripta, quae eſt octava libri 8. qui Sanctum Pontificem de ea re monuerat. Conſecrationis tamen ejus Oratorii Epocham ex noſtro Chronographo nunc primum diſcimus.

(17) *Errat Baron., hoc Concilium Trojae hoc A. celebratum, quod revera fuit in A. 1093. convocatum, ut etiam infra Chronologus noſter: & recte poſt eum Labbaeus to. X. Conc. & Pagius ad h. a. num. 3.*

Anni Domini.	Indictiones.
A. 1091.	*Siccitas magna fuit per menſes ſeptem.*
A. 1092.	*Urbanus Papa venit Salernum cum multis Cardinalibus.*
A. 1093.	*In Troja Urbanus celebravit Concilium cum CC. Epiſcopis, & Abbatibus; & poſt rediit Romam* (18).
MXCIII.	I. Menſe Aprilis viſae ſunt a multis quaſi in unum Stellae in occidente cadere de celo.
MXCIV.	II. XIV. die intrantis menſis Januarii factus eſt tremor magnus, & in quarto die *renovatus eſt cum multa ruina Civitatis, & magnus frigor venit cum ventis, & nive.*
MXCVI.	IV. Gens Chriſtianorum tranſit mare dimicatura contra Paganos.
MXCVII.	V. Alma Hieruſalem eſt reddita Chriſtianis. Obiit Datmarus (*o*).
MXCVIII.	VI. Capua eſt reddita *Rogerio. Concilium in Varo.* AEſtas fuit fervida plus ſolito, ut pro eo vites cum uvibus areſcerent.
MXCIX.	VII. Obiit Urbanus Papa tertio die ſtante menſe Julio, & electus eſt Paſchalis, qui & Raynerius Cardinalis: inde ceſſavit Schiſma.
MC.	VIII. Obiit Clemens (*p*) Papa *intruſus. Obiit*

(o) Dathmarus fuit Beneventanae urbis Praeſes, de quo Contin. Hoſtienſ. lib. 4. c. 19.

(p) Clemens ſcilicet Antipapa: Quo confirmatur annus ejus emortualis a Pagio ſignatus ad hunc annum n. 2.

(18) *Romam regreſſus eſt Urbanus ſequenti A. 1094. ut probat Pagius ad h. a. n. 3.*

Anni Domini.	Indictiones.
	Obiit Rogerius Comes. Paſchalis Papa deſcendit in Apuliam, & fecit Synodum in Melphia menſe Octobris, & excomunicavit Beneventanam Civitatem, & permanſit ita excomunicata menſes XI. dies XXI.
MCI.	IX. Rogerius Comes Siciliae, & Calabriae, Paſchalis Papa, cum Duce Rogerio, & multitudine militum, hominumque innumerabilium venit ſuper Beneventum: quorum timore perterritus Anſo Dathmari filius fugit X. Kal. Octobris *Indict. X.* Alio verò die triumphans ingreſſus Urbem ſuo dominatui ſubdens.
MCII.	X. Fuit fames valida, itaut modium frumenti venderetur centum denarios, & mortalitas fuit hominum maxima.
A. 1103.	*Buamundus a Sancta Civitate rediit Apuliam* (19).
MCV.	XIII. Apparuit Stella Cometes X. die intrante menſe Februarii ab occidente. *Paſchalis Papa ivit in Franciam contra Heinricum*.
MCVI.	XIV. Obiit Henricus Rex.
MCVII.	XV. Obiit Roffridus Archiepiſcopus. Obiit Domnus Adelmus Abbas, & Do-

(19) *Boemundus hoc anno e Saracenorum captivitate liberatus fuit operâ ſui nepotis Tancredi. Quare potiùs inſequenti Anno in Apuliam regredi potuit.*

Anni Domini. Indictiones.

& Domnus Benedictus ſit Abbas.

MCVIII. I. Paſchalis Papa venit Beneventum, & facto Synodo menſe Octobris conſecravit Landulphum VI. Id. Novembres.

MCIX. II. Secundo die intrantis menſis Novembris combuſtum eſt Theſaurum S. Mariae.

MCX. III. Apparuit Stella Cometis menſe Junio per triginta dies. Filius Henrici Regis venit Romam menſe Februario: fraude cepit Papam Paſchalem & Cardinales. Obiit Robertus Dux VIII. Kal. Martii: & Boemundus frater ejus poſt eum (20).

MCXII. V. Paſchalis Papa fecit Synodum Romae menſe Martio, infringens pactum, quod fecerat cum Rege ſicut praecedenti anno juraverat cum Cardinalibus, & confirmato decreto Pontificum praedeceſſorum ſuorum de inveſtiendis Pontificibus Germaniae. XII. Kal. Julii apud Neapolim mare receſſit tantum, & aqua quaſi *per quadraginta paſſus retroducta eſt*, itaut piſces remanſerint in ſicco. Poſtmodum autem apparuit Stella clariſſima. XI. Kal. Auguſti ceptum eſt aedificari Orato-

(20) *Anno ſequenti autumant alii. De laudibus Boemundi vid. Anna Comnena lib. XIII. Ipſi Tancredus nepos ſucceſſit.*

Anni Domini. Indictiones.

torium S. Bartholomaei a novo ſundamento.

MCXIII. VI. Jordanes Comes & Robertus ſimul cum Principe Capuano ſumentes arma venerunt ſuper Beneventum II. Id. Auguſti. Qui turpiter fugati ſunt a Landulpho Comiteſtabili ſimiliter cum Beneventanis.

Hucuſque Chronicon Muratorii. Quae ſequuntur, ab Nicaſtriano Codice te habere ſcito.

1114. Fuit celebratum Concilium in Cipparano. Pandulphus Archiep. deponitur.

1116. Trojae concilium convocatur pro Treuga Dei (21).

1117. Aliud in Benevento concilium celebratur, ubi CXIII. Archiepiſcopi, & Epiſcopi cum multis Abbatibus de tota Italia convenerunt cum Papa Paſchali: qui ſequenti anno mortuus eſt, & Gelaſius electus.

1119. Obiit Papa Gelaſius. Calliſtus ſuppſtituitur in Gallia.

1121. Papa Calliſtus venit Salernum pro pacificatione Normannorum.

1123. Rediit Papa Beneventum cum magna leticia.

(21) *Diſſident Scriptores in hujus Concilii epoche. Baron. illud ad A. 1117. figit. Falco Benev. Petr. Diac. l. 4. c. 57. quos ſequitur Nat. Alex. ad A. 1115. conſtituunt.*

Anni Domini.

1126. Obiit Dux Guilielmus Salerni. Rogerius Comes in Apuliam deſcendit (22).

1130. Rogerius Comes, qui multa loca debellaverat, in Salerno, Rex Italiae honorificatus eſt a ſuis, & a Sergio Duce Neap. civitas tradita eſt; propter quod bella plurima facta ſunt, quae ab aliis deſcribi poſſunt (23).

F I N I S.

FRAN-

(22) *Amanuenſis fortaſſe ſphalma. Anno namque 1127. Wilielmus Dux Apuliae Salerni diem clauſit, qui haeredes non relinquens ſuos, Sanctam Sedem heredem inſtituit. Eapropter Rogerius Apuliam invaſit. Vid. Alex. Teleſ. Baronius, & Pagius h. a. n. 5. & 6.*

(23) *Suo Chronico heic finem dedit Anonymus, non quòd aut facta ignoraverit, vel obierit; ſed quoniam tunc temporis Beneventana urbs Anacleto Pſeudo Pontifici adhaeſerit, ipſeque Anacletus Rogerio Regi faverit, dignum Viro Monacho exiſtimavit, quae dein contigerint, reticere; ne alterutri partium ſe ingerendo, aut Innocentium Pontificem offenderet, aut in Rogerium, ſuoſque fautores, non ſine timore delinqueret: utraque profectò res ſcandalum, aut periculum, aut pro ſuis Monachis, civibuſque formidinem ſatis inferebant. Quare ſibi meliùs conſulens, cuncta reticuit, aliis locum linquens, ut quae inpoſterum acciderint, deſcribere ſecuriùs poſſent.*

FRANCISCI MARIAE PRATILLI
AD
CHRONICON CAVENSE
PRAELOQUIUM.

EN Cavenſe *ineditum uſquemodò* Chronicon *hunc Tomum IV. abſolvit. Ineditum revera dixi, quoniam licèt hoc eodemmet alterum titulo inſignitum a Cl. Muratorio To. VII. Coll. Ital. editum fuerit, illud attamen parùm, aut nihil ad Cavenſe Coenobium pertinere dignoſcitur; neque noſtratum Principum Langobardorum, quàm vix quaedam ſolummodò delibat; & Graecorum potiùs Impp. ſucceſſionem, quam illorum Dynaſtarum hiſtoriam congeſſit: plurima prorsùs quidem inutilia, innumeriſque mendis oppleta continens, quae vel nobis omninò nihil, aut parùm certè poterit ſuffragari. Huic profectò Chronico a me fortuitò jamdudum invento (poſtquam igne, Peregrinii noſtri mandatò autographum, ut ſuſpicor, ejuſque deinde apographum, peſſimâ poſſeſſoris oſcitantiâ, ut ajunt, perierint) laudes impertiendae, quòd lucem plurimam noſtris rebus emiſerit, multaque illuſtraverit, quae aut ignota priùs, aut obſcura videbantur. De ejus inventione pauca dicam, quum ipſius ſimile aliud exemplar, neque in Cavenſi prorsùs Coenobio; neque alibi adſervetur, quod diù fruſtra expetivi, ſive ejuſdem ad lacunas ſupplendas, vel ad ſaniorem fortaſſe in aliquibus locis lectionem inveniendam.*

Fabius Vecchionius, pluries a me hocce in opere commendatus, Campanus ſacerdos, Cl. Peregrinii comes, & amanuenſis plurima rerum patriarum e ſui Directoris penu deſcripta collegit, eaque in Tomos XXIV. diſtribuit (in quibus multa, quae Peregrinius in ſuae Campaniae

 Diſ-

Diſſertationibus , *atque* in Principum Langob. Hiſtoriā *ediderat , parùm tamen quandòque appoſitè , conſarcinavit*) *in Tomis XXII. XXIII. & XXIV. ſuae collectionis , Anecdota quaedam , vel jam a Peregrinio typiſ conſignata , vel adbuc inedita , variaſque chartas ſeu Diplomata , multaque ad ſacra noſtrae urbis Capuae Coenobia non indiligenter incluſit . Extat ibi inter alia , Chronicon iſtud Cavenſe* ſuā manu (*ut ipſe fatetur*) ex Cavenſi autographo apud Camillum Peregrinium tunc extante tranſcriptum Anno MDCLIII. cui Titulus inſcribebatur : Incpt. Chronicon Sacri Mon. S. Trinitatis Cavenſis per Petrum de Sal. Cancellarium , & Girbertum Archivar. collectum ſub P. (fort. Petro) Abb. ejusdem Mon. *Initium habet hoc Chronicon a Catalogo Principum Salerni (quem ſequenti Tomo cum aliis Langob. Principum Catalogis dabo) utique aliis omnibus accuratiore : inde vitas habet IV. priorum Abbatum ipſiuſmet Coenobii , quas lubentèr omiſi , quòd nulla ad Langob. Hiſtoriam illuſtrandam conferat ; illaſque habes apud Muratorium Coll. Ital. To. VI. p.* 201. *Eas proſequitur Series Summorum Pontificum , quae errores plures adglomerat , nec nova aliqua , aut neceſſaria producit: quare ipſam quoque lubentiùs praetermiſi : eò magis quod aliis in Chronologis eadem , ac fortaſſe meliùs , exhibetur. Subſequitur Chronicon , quod incipit ab Anno DCCVC. in quo praecisè Monaſterium Caſinenſium Salerni aedificatum, hiſtoriamque Scriptores ſuam producunt ad An. uſque MLXXXV. in quo prima Cavenſis Eccleſiae ſolemnis Dedicatio a Gregorio PP. VII. celebrata fuit . In fine verò hujus Chronici Chartae aliquot veteres Salerni Principum pro Cavenſi Monaſterio , aliiſque ſibi adnexis , referuntur , quas Cl. etiam edidit Muratorius in Diſſ. Med. Aevi . Hic , ſicuti ſupra monui , To. VI. profert* Vitas primorum IV. Abb. Cavenſium ; *ipſaeque parùm ab iis , quas Vecchionius noſter exhibuit , differunt . Deindè To. VII. p.* 915. Cavenſe *quoddam* Chronicon *edidit , ceptum ab A. DLXVIII. ad A. uſque MCCCXVIII. In eo praefatiun-*

uc-

tulam ſuam de more repoſuit, quam heic ſubdere placuit, ut diverſitatem horum Chronicorum, cuique major adhibenda ſit fides, recognoſcere ex ſe quiſque valeat. Ex Cod. M. S. (*ait ille*) exiſtente in Monaſt. S̄m̄ae Trinitatis Cavae deſumtum eſt hoc breve Chronicon ab A. Ch. 569. deductum ad A. 1318. Legebatur ibi: Chronicon Anglorum a Beda Presbytero compoſitum, & in margine addita erant Chronologica iſta, quae in unum collecta Chronicon Cavenſe inſcripſi. Subſequuntur excerpta ex Martyrol. Caſin...., Tum excerpta e Necrologio itidem Caſ. cui identidem inſcribebantur quicumque Principes, & Nobiles devotiorem animum gerebant, aut geſſerant erga Caſ. Monaſt...... Utrumque utile Italicorum Hiſtoriae.

Utrumque profectò Chronicon Cavenſis Coenobii eademmet aliquando profert: ineditum tamen multa quidem quam ea, quae in edito extant, continent; illaque ad Langob. Hiſtoriam utiliora aequè, ac opportuniora exiſtimanda omninò ſunt: quippe plurimorum annorum Chronotaxis in Muratoriano deficit, quae plenius in noſtro explicatur ferè annuâ continenti ſerie. Illud itaque typis mandare propoſui, quòd plurimùm revera ad noſtrorum Langob. Hiſtoriam, atque Salerni Dynaſtiam elucidandam, reſque aliquas ad Comitatum Capuae, ad Neapolitanum Ducatum, necnon Beneventi, Salerni, Capuae Principatus cognitionem nimiùm conferat. Et ne obſcura aliquot, aut dubia, falſave ſuis deficiant animadverſionibus, notuliſque ad plenam ejuſdem Chronici illuſtrationem, has equidem, quâ potui diligentiâ, adjicere curavi. Excogitaveram ſanè Chronicon quoque Muratorii huic adnectere; at quoniam paucula illa, quae noſtrâ intereſſe poterant (ipſaque ſuo exponam loco) in noſtro M. S. Codice continebantur, ſatiùs duxi, ineditum ſummodò publicae luci impertiri: altero tamen Muratoriano in rebus iis reproducto, in quibus noſtrarum rerum aliqua ſaltem attingit. Annorum ſupplementum, quo loco Codex ineditus finem

nem facit, cum Editi excerptis, abſolvam; in iis ſcilicet tantùm, quae nobis opem, lucemque praeſtare poterant: ne ſex ſaeculorum hiſtoria mutila; atque imperfecta ſub Lectorum oculis incongruè relinquatur: neque hoc aut mihi, aut illis laborem ullum, ſive incommodum, immò utilitatem potiùs deferet.

At id profectò utilitatis, ad quod magis bujus parvi Chronici editio conducat, id ſanè eſſe autumò, Cavenſis ſcilicet Coenobii initium, quod apud eoſdem Caſſinenſes, & Cavenſes Monachos adhuc ignotum, incertumque. Quandoquidem hocce in Chronico, non tam Salernitani S. Benedicti, necnon S. Laurentii, quàm & Cavenſis S. Trinitatis, aliorumque plurium eo in Principatu Coenobiorum primordia, aut ſaltem monumenta clariſſimè proferuntur, ſicuti legentibus patefiet. Hanc equidem Cavenſis Mon. extructionis epochem V. Cl. Mabillonius, Ughellius, & poſt eos attentiſſimus Rerum Caſſinenſium deſcriptor Abbas Eraſmus Gattula, vix de eodem pauca attingentes, firmare adnixi ſunt. Sed ipſorum primus, Mabillonius ſcilicet, veritati magis approperavit, aſſerens, intrà annorum circiter XXX. ſpatium (ab An. nimirùm VM. ad A. MXXV.) Cavenſe Monaſterium fuiſſe aedificatum: quod equidem veriſſimum. At indubiam Fundationis aetatem (quam unicè e Chronico noſtro deſumere tantummodò datum foret, ſi in ejus Archivo adhuc adſervatum fuiſſet; quum illic Scriptor iſte perdiù degeret) penitùs ignoravit, validis licèt conjectationibus, ſuis in Annalibus, veritatem aliquomodo detegere conatus ſit. Neque parcendum omninò Chronologo alteri Cavenſi apud Ughellium, qui hujus Coenobii initium figit ad A. DCCCCLXXX. quum eo potiùs anno S. Petri Monaſterium in ipsâmet Salerni Urbe extrui ceptum fuerit; non autem Cavenſe extra Urbem, & penè tribus ab illâ diſtans milliariis in Metelliano, *ſeu* Arſitiâ, *quem vocant*, monte, *nunc* S. Eliae *vulgò adpellatum, ſitum. Mirabar ſanè, Anonymum Salernitanum, qui quidem Monachus vel Salernitani, vel Cavenſis Coenobii*

fue-

fuerat, quique tot inutilia, imò nugas, ac pueriles fabellas ſuo in Chronico immiſcuit, ſuorum Monaſteriorum extructiones penitùs praeteriiſſe: ea porrò utiliora magis, atque ad Hiſtoriam ſuam neceſſaria videbantur. At quid ab incultiſſimo illius aevi Viro ſperandum erat, qui totus in Grammaticalibus nugis, in Sacrae Scripturae apophtegmatis ineptiſſimè emendicatis, atque adſutis totus incubuit? Hâc igitur ratione ductus Chronicon iſtud typis conſignare ſtudui, ut celeberrimi Cavenſis Monaſterii exordium uſquemodò latitans, aperirem, ejuſque decori me aliquid in grati animi teſtimonium, retributurum ſperarem.

De Cavenſi hoc illuſtri omni ex parte Coenobio heic modò aliquid dicere excogitaveram; at ne crambem, coctam toties, recoquere debuiſſem (quum de eo Scriptores alii verba fecerint) ad Mabillonium, Ughellium, Muratorium, Gattulam, alioſque ſtudioſos meos Lectores remitto, apud quos multa profectò hujus Monaſterii peculiaria, ac decoroſiora inveniri poterunt. Hujus Chronologi utriuſque ſtylus pro ſaeculi barbarie parùm excultus; cultior aliquantulùm poſterior Gerbertus, qui hiſtoriam ſuam attentiùs, extentiùſque concinnavit: niſi dicere malis utrumque ſimul, ac intermiſtè, Chronicon iſtud ab veteribus Monaſterii monumentis, & chartis eruiſſe, collectaque indè ordinatim ad poſteritatis inſtructionem deſcripſiſſe: fabellis fort. illis, quas vulgus ineptè crediderat, quaſi ad arae focos, retentis. Atque haec ad hujus Chronici, & Cavenſis Monaſterii cognitionem brevî dicta ſufficiant. Vale.

INCIPIT CHRONICON

SACRI MONASTERII

S. TRINITATIS

CAVENSIS

Per Petrum de Salerno Cancellarium, & Girbertum Archivarium collectum ſub Petro Abbate ejuſdem Monaſterii.

ANno Dom. 794. Ind. I. decurrente (1) temporibus Conſtantini Aug. & Hadriani Pape Guibaldus Monachus Beneventi, qui in Civitate Salerno de nobilibus Langobardorum ortus erat, Grimuald Principem eſoravit (2), quatenùs Cenovium Monachorum in Salerno (3) iſtrui faceret ſub invocatione S. Patris Benedicti. Quod & poſt aliquos menſes factum eſt, & Guibaldus ipſe Prepoſitus ejuſdem Cenovii ordinatur, per quem a Principe ipſo multa dona, & predia optenta ſunt in caſtro nempe Metuliano, in partibus Ebulo, in Tiſcianu, in Rota, & Capaque (4).

Anno 795. Ecleſia, & Cenovium cepit havitari a Guibaldo Prepoſito cum duo Monachis, & aliis ſervientibus in ſollepnitate S. Andree (5) A. Ind. III. Moritur Hadrianus Papa in Rom. civitate. Et Langobardi de Benevento opſiderunt totam Leburiam denuo uſque ad Neapoles (6). Anno

(1) An potius Ind. 2.? Error quoque infra corrigendus.
(2) Exoravit.
(3) Extrui.
(4) Adhuc *Capaccio* adpellatum.
(5) Id. Apoſtoli.
(6) Frequentes fuiſſe haſce Langob. irruptiones, in Liburia ex relatis, in ſupèriobus Tomis apud Chronogrophos notiſſimum eſt. Hinc dicendum, eas Sarace-

Anno 796. Agilmundus Salernitanus optulit in hoc Monaſterio fil. ſuum Wectari, qui donavit Caſale de Pinianu cum aliis rebus, ſervis, & ancillis ſuis in Lucania (1), & Geſuni.

Anno 797. Pepinus Rex contra Grimuald deſcendit, & zalationes multas, & mala in Benevento commiſit. Poſt que tributum a Principe pro pacis ſedere datum eſt eidem Regi (2)

Anno 798. Ind. VI. Grimuald Princeps Salernum venit, & in noſtro Monaſterio pro ſua devocione avitare (3) voluit tres dies. Tunc Malſitani cum ipſo ſedus pacis confirmati ſunt per annos XV. a menſis Madio, & per Ducem, & Conſulem Sergium, & Johannem Bajulum Grecorum de Calabria ſacramenta .... (4).

Anno 800. Ind. VI. (5) Karolus ordinatur Aug. per Leonem Apoſtolicum in civitate Romà, & Pepinus venit iterum contra Grimuald e partibus Marſiorum cum valida manu Francorum. Et tunc Tiates deſtructa eſt per ipſos (6).

cenorum in Neap. agrum irruptiones, quas Ubaldus Monachus in Chron. Ducum Neap. memorat ante IX. Xpi ſaeculum, ad Langobardos potius, quam ad Saracenos pertinere, ut rectè advertit V. Cl. Joſeph Aſſemanus to II. Script. Rer Ital. p.400. ubi me rite arguit, hanc Chronologi illius hallucinationem neutiquam agnoviſſe, & aliquomodo adprobaſſe. Quare gratias illi maximas refero, mihique ille reddere prae mercede non dedignetur, quod ipſe eodem Tomo II. p. 191. me injuſtè carpens adfirmet *nullum Gunduino locum inter Duces Neap. fuiſſe tributum*: quum praeclariſſimè ipſe to. 3. Hiſt. Princ. Lang. p. 28. Gunduinum 4. loco poſt Gudiſcaleum Ducem in ſerie adtexverim, ut patet. Neque hunc ſpectatiſs. Scriptorem, aut mendacii, aut calumniae criminari audeo, quod me offenderit fortaſſe: mente quidem excidere potuit.

(1) For. in partibus Urbis Peſtanae ſitum erat hoc caſale Piniani, ut alibi notatum.

(2) Confer quae alibi in Erchemp. aliiſque Chronologis dicta ſunt.

(3) i. habitare.

(4) In foederis jurejurando obfirmato inter Amalfitanos, & Salernitanos, Bajulus (qui & fort. Catapanus) interfuit, idemque e Calabriâ illuc progredi neceſſe habuit. Videant Amalfitani, quam debili eorum Reſp. fundamento innitatur, ſi Graeci Imp., aſſenſus pacis ſacramenta confirmet.

(5) Malè Indictio VI. ſignatur, quum potius VII. decurrebat.

(6) Fallitur Eginhardus in Annal. *Reatem* Urbem incendio traditam fuiſſe, quae quidem *Theate* (*Chieti*) fuit, ut apertè tradit Erchemp. ut ſupto.

Anno 801. Niciphorus fit Imp. & Heirinam expellit. Rachildis Abbatiſſa monaſterii . . . .

Anno 803. Winigiſis (1) a Grimuald liberatur. Indulſus Comes Potentie Salerni mortuus eſt, & in Monaſterio noſtro ſepultus XI. die ſtante menſis Aug. Hic donavit Monachis ſ. Caſale S.Donati cum pertinenciis ſuis in dicto Comitatu pro veſtiario Monachorum.

Anno 805. Moritur Guibaldus Prepoſitus menſe Julio die 23. & Aidulſus ejus nepos electus eſt in ejus locum.

Anno 807. Grimuald Princeps obiit Salerni poſtridie Kal. Februarii Ind. X. poſtquam regnaſſet in Principatu Annis XX. & hic ſepultus eſt (2). Grimuald alter ei ſuccedit.

Anno 808. Hic Princeps cum Neapolitis pacem firmavit per ſuos Comites, & affines Majonem de Potentia, & Gaytum de Acerentia. Poſt quae Salernites horrendis malis irretivit pro ſue ſuperbie conſilio (3).

Anno 809. Stella grandis apparuit a parte occidenti parum ſupra mare tertia die intrante Nobembre: & cepit hiemizare cum frigore magno uſque ad meſſionem agrorum (4).

An-

to. I. Neque profecto *Reate* (*Rieti*) Urbs ad Spoleti Ducatum pertinens, Pipinum aliquomodo offenderat.

(1) Winigiſus Spoleti Dux Pipino foederatus Grimoaldi Princ. Beneventi captivus poſt Pipini ab Apulia diſceſſum anno 802. effectus fuerat. Grimoaldus, ut Italiae Regem ſibi amicitia devinctum redderet, Winigiſum libertate donavit, Regique multis auctum muneribus remiſit. Quod quidem ſpem ſuam non fruſtravit, ſicuti antea excogitaverat.

(2) Sepulchri Inſcriptionem habes ap. Anon. Salern. to. 2. hujus operis. Deceſſit abſque filiis, quadere electus eſt Grimoaldus alter, Storeſayz, ſive Theſaurarius appellatus. In Chron. Cavenſi ap. Murat. legitur. *Anno 807. Ind XV. Grimoaldus*, ſcil. Princeps, qui Principatum eo iniit anno.

(3) Salerni Chronologi profecto hujus Grimoaldi Princ. manſuetudini, aut pietati invidentes, illum maledictis peſſundant. Sed calumniatos fuiſſe ſuſpicor ex eo, quod Erchempertus, *virum mitem*, *ſuavem*, *pacificumque* adpellaverit, ut ſup. to. I. Uter vera dixerit, alii judicent.

(4) Scil. uſque ad menſem Junium, quo ſegetes in agris metuntur.

Digitized by Google

Anno 810. Quiricus Sacerdos Salernit. optulit huic Monaſterio Caſale cum curti in S. Severino, & caſas duas in civitate ad Portam Roteſe.

Anno 811. Michael Curpolates. Agareni veniunt ad Siciliam (1), & devaſtaverunt plurima loca.

Anno 812. Multi Salerni proceres ad Neapolites confugiunt, ut Benev. Principis ſevitiam, & malivolentias evitarent.

Anno 813. Lugdovicus fil. Karoli factus eſt cum patre ſuo Imp. Aidulfus Prepoſitus noſtri Monaſterii Romam proficiſcitur pro confirmacione noſtri Monaſterii, & ab Apoſtolico cuncta proſpere optenta ſunt. Precatus eſt etiam Lugdovicum ut Grimoald .... contra Beneventum exercitum mitteret. Poſt que Karolus Imp. Francorum (2) defunctus eſt Februario menſe. Et Lugdovicus ejus fil. federis pactum firmari cum Grimoald, & Salernites pro defenſione commendavit (3).

Anno 816. Dauferi Grimuald aggreſſus eſt prope Salernum (4); ſed a ſuis revelata nequitia fugit ad Nuceriam cum paucis ſociis; atque alii a Principe necati ſunt. Poſt que exercitum comparavit, & Nuceriam profectus eſt. Sed fugiens Dauferi Neapolim, Grimuald Neapolites multos pro deſpectu vapulari fecit, aut occidi, & agros incendi. Leo Apoſtolicus moritur. Ind. IIII. (5)

Anno 817. Ind. IV. Obiit Grimualt Princeps a ſuis occiſus, & Sico de Spoletio (6) electus eſt cum auſilio

(1) Neſcio an vere heic loquatur Chronologus, quum ad Siciliam Saracenici adventus nimis feſtinanter epocham praeſignaverit, ut alibi.
(2) Carolus A. 814. diem ſuum clauſit extremum.
(3) Certè A. 815. Ludovicus Imp. in Germania miſſos a Princ. Grimoaldo Legatos, pacis firmandae causâ, tributo etiam exſoluto, benignè excepit, paciſque foedus renovavit, in quo fort. Salernitanorum protectionem incluſit, ut Chronologus noſter teſtatur. At hujus pacti conditionem irritam fuiſſe noſcimus ex iis quae ſequuntur.
(4) Haec diſtinctiùs habes apud Anon. Salern. To. II. hujus operis.
(5) Indictione potius III. Librarii error.
(6) In Chron. Murat. A. 818. legitur: *Sico*.

Radelchi de Contia, Dauferi, & Salernitanorum in ipſis Kal. Decemb. Leutarius fit Imp. in Francia.

A. 818. Sico nuncios ſuos miſit in Francia ad Lugduicum Imp., Rathpertum nempe Gaſtald Venuſie, & Riſonem conſanguineum ipſius Principis, qui dona multa illi ferentes, de nece Grimualt eum excuſarent, ne Imp. iram incurreret. Quod & optentum eſt per illos, & cum magna leticia reverſi ſunt.

A. 820. Radelchis de Contia efficitur Monachus in Caſino ſub Apollinare Abbate, & uxor ejus Monaſterium in dicta Urbe Contia ingreditur pro Dei famula. Saracenorum claſſis totam undique Siciliam, Calavriam, & noſtras plagias, necnon Neapoles, & Gajete uſque ad Romam infeſtantur (1). Leo Armenicus a ſuis occiditur, & Michail ſublimatur, qui etiam fuit ſceleſtiſſimus. Adelmus Archipresbiter Salerni eſtruxit hoſpitale S. Maximi prope noſtrum Cenovium, cui omnia bona ſua donavit per manus Rotfridi Judicis, & dedit illud ad regendum Adulfo Prepoſito thio ſuo.

A. 821. Ind. VIII. Sico qui Sicard filium ſuum ad principandum conſociaverat, Neapolem cum grandi exercitu perrexit, a quo civitas opſidetur per circuitum. Stephanus magiſter militum a ſuis occiditur cum omnium diſplicencia (2).

A. 823. Leutarius Lugduici filius coronatur Auguſtus a Papa Paſchali. Landulphus Gaſtaldus fit Comes, & Sicepoles eſtruitur pro ſui comitatus cuſtodia (3).

A. 825. Moritur Paſcalis (4). Et paulo poſtea obiit Adulphus Prepoſitus, cui ſupſtitutus eſt Aleprand de Buſentio (5).

A. 827.

(1) Haec quidem ſeriùs accidiſſe vidimus ſup.

(2) Vid. Chron. Ducum Neap. Tom. ſup. in quo haec fuſiùs enarrantur.

(3) Erchemp. n. 9. to. 1. hujus operis, &. to. 2., ubi de hoc *Landulfo plurima*.

(4) A. potius 824. ut Pagius, aliique evincunt.

(5) Fort. *Cuſentia*.

A. 827. Landulfus Comes de Capua cum Principe Sicone inemicatus eſt pro Aguenard Caſtald (1).

A. 829. Teofilus regnavit in Grecia poſt patrem Michail etiam peſſimus & nefandus. Sico, & Sicard filius ejus denuò Neapolem (2) opſident.

A. 832. Ind. VII. (3) Panormus a Saracenis Sicilienſibus poſt multos annos debellatur, & poſt eam quaſi tota Sicilia in ſervitutem damnatur preter Siracuſia, & Caſtrumedianu.

A. 833. Sico Spoletius moritur, & Sicard regnavit pro ipſo ſolus cum grandi immanitate pro malo ſuorum conſilio (4), qui ſequenti anno germanum ſuum Sichenolſum in Tarento ad exulatum commiſit.

A. 834. Sicard Princeps demoniaco inſtigatus conſilio ſanctiſſimum (5) B. Benedicti in Caſino Abbatem Deodedit depoſuit, & carceribus detruſit, adque res omnes prefati Monaſterii per violentiam apſtulit. Quod a cuntis quidem in illo tempore lacrimas, & miſericordiam aſſequitur (6).

A. 835. Surrentus a Sicard aggreditur; ſed Dei ope ſtatim liberatur ab opſidione per ſocios ſuos. Poſteà Neapolem aggreditur pro tributo, quod ei debebant Neapolites per Ind. 14.

A. 837. Malfia capta eſt cum dolo a militibus Sicardi Principis in ipſis Kl. Marczi.

A. 838. Hoc anno menſe Auguſto per Indict. I. corpus S. Bartolomei Apoſtoli ad Beneventi Urbem tranſlatum eſt per manus (7).....

A. 839.

(1) Vid. ſup. To. II. in Diſſert. Capuae Com.
(2) Erchemp. n. 10.
(3) Si haec in A. 836. contigere, aut indictio mendax, aut narratio oſcitanter anteverſa. Vid. Caruſ. in Collect. Sicula T. I.
(4) Erchemp. n. 12. aliique ut ſup.
(5) Beati.
(6) Vid Oſt. l. 1. c 21. alioſq.
(7) Vid. Pagi ad A. 840. n. 12.

A. 839. Princeps ſceleſtiſſimus Sicardus a Daiferio occiditur in foribus Sacri Palatii. Ejus occiſor poſt paulum tempus etiam peremtus eſt. Ratelchiſius ſublimatus eſt Princeps, qui fuit Theſaurarius illius, & Gamalus (1).

A. 840. Sichenolfus a Salernitis, & Daiferio cum filiis, aliiſque de primoribus Beneventi, Princeps Salerni factus eſt, poſtquam a Tarenti cuſtodia fugiit per mare latenter cum thio ſuo, & Salernitis, & Malfitanis multis (2). Landulfus Comes de Capua ad Sichenolfum properavit cum donis, & militibus multis, etiam Neapolitis, qui ei federati erant contra Beneventanos.

A. 841. Ratelchiſius Saracenorum turmas contra rebellantem Comitem Landulfum miſit, qui Capua Urbe potiti, illam funditus devaſtarunt. Deinde in ſequenti anno Salernum aggreditur; ſed Sichenulfus cum Comitibus, & Senioribus ſuis de Urbe egrediens fortiter eum proſternit, & perſecutus eſt uſque ad S. Angelum in Montauro. Beneventani innumeri vel occiſi vel ſauciati: alii captivati. Vix cum paucis ſuorum evadens Radelchiſius, Beneventum trepidans, & cum multo rubore poſt noctis crepuſculum introgreſſus eſt. Saraceni introierunt in Calabriam, & apprenderunt Tarentum.

A. 843. Landulfus Sicopoles Caſtro magis munivit, & Saracenos profligavit in Calacta; que ab illis antè incenſa fuerat cum auſilio Beneventanorum, deindè in Furcolo Sichenolfus de Ratelchiſio triumphavit, & in Benevento bellum magnum factum eſt: quod nempe per Widum Spolitenſem turbatum eſt. Landulfus Comes moritur in Caſtro Sicopole, & illut reliquit filiis ſuis cum aliis locis ſimul.

A. 844. Poſt Idus Januario menſe Ind. VII. obiit Gregorius Papa, qui Cenovio noſtro dona aliqua miſit per ma-

(1) Sc. de ſua cognatione.
(2) Iſthaec in Murator. Chron. eveniſſe leguntur in A. 843. Neutiquam haec, anno uno confici poterant.

manus Severini Prepoſiti, & Heribaldi de Venuſiu ejus conſanguinei. Ob quam cauſam in Kalendario Monaſterii ejus memoria ſcripta legitur pro remuneracionem. Fuit hoc anno magnus terremotus in Salerni Urbe, & aliis viciniis. Dux (1) Guntardus a majoribus Civitatis Neap. fuit occiſus; & fuit fames in tota regione Legurie. Siconolfus Romam vadit ad Lugdoicum.

A. 846. Saraceni Romam invadunt, qui partem Urbis devaſtant, & dexpoliant. Sergius Papa fugiit in Caſtro Romanie. Saraceni Gajetam aggrediuntur. Sed Dux Neapoles debellavit eos, & ſuus Caliſus peremtus eſt in prelio.

A. 847. Landulphus Comes de Capua cum noſtris multis de Salerno in Sicopole, Limatulu, & S. Agata Beneventanos, & Saracenos denuò profligatus eſt in menſe Madio. Deinde cum exercitu ſuo veniens Salerno, in Calabriam pugnaturus ingreditur, & multas ibi urbes in ſuo dominio accepit uſque Cunſentiam, & Tarantum.

A. 848. Leutarius Aug. in Principatum Ben. ſuos exercitus conducſit contra Saracenos quos ab illis finibus feliciter eſpulit. Sed illi denuò Principatum Ben. introgreſſi ſunt, devaſtantes cuncta in circuitu. Comes Comſinus occiſus eſt ab eis, & etiam Atelchis nepos ejus. Barim per Saracenos occupatur, Paldo occiſo.

A. 849. per Ind. XII. Sichenolfus Leutario Aug. fidelitatem juravit, & cum ipſo ſociatus eſt. Saraceni prope Nuceriam a Sichenulſo diſperſi ſunt in octabo ſtante Julio.

A. 850. Lugdoicus fil. Leutarii fit Imp. a Papa Leone decembri menſe, & ad inſtigationem Landoni Comitis de Capua venit ipſe Beneventum pro Saracenis eſpellendis. Tunc facta eſt pax inter Ratelchiſium, & Sichenolfum, diviſo inter utroſque Principatu facto federe cum fa-

(1) Ejus occiſio fuit potius praecedenti anno, ut videre eſt in Chr. Duc. Neap.

ſacramentis ab ipſis. Hinc Lugdoicus Saracenos omnes, qui aut Ratelchiſio, aut Sichenolfo ſavebant, facile ſubmittere potuit, & a totius (1) Principatus locis eos eſpulſare.

A. 851. Ind. XIV. Moritur Sechenolfus primus Salerni Princeps, & illi ſuccedit Sico ejus filius adhuc puer ſub cuſtodia Petri Caſtaldei (2).

A. 852. Obiit Ratelchiſi Ben., & Ratelchari Princeps regnavit pro eo. Lugdoicus Imp. contra Saracenos venit, & Barim deſcendit, ſed fruſtra. Exinde pergit in Salerni Civitate, ubi Adimario viro belligero Principatum Salerni dedit, ſecumque in Francia Siconem puerum aſportavit ex Landonis Comitis Capue (4), & ejus fratris conſilio. Poſt hec defunctus eſt Severinus Prepoſitus noſtri Monaſterii, & electus Hilarius Gravinenſis.

A. 853. in ipſis Kal. Auguſti I. Ind. Obiit Hilarius, cui ſucceſſit Teobaldus de Salerno, qui fuerat de Com. Capudaquei.

A. 854. Moritur Ratelchari in Ben. & Atelchiſi ejus germanus regnavit poſt eum. Mortuus eſt quoque Sico Sal. Princeps in Capua venenatus a ſuis (5).

A. 855. Obiit Leutarius Imp. Confini (6) rebellantes a ſuo Comite Landemario, occiderunt eum in porta Civitatis equitantem cum ſuis proceribus.

A. 856.

(1) Scil. ab integro, ut prius erat, Beneventi Principatu cum ejus Comitatibus ipſi adnexis, & foederatis, ſive tributariis, de quo alibi dicendum.

(2) In Chron. Murator. Haec leguntur in A. 849. accidiſſe.

(3) In Chr. Mur. A. 853. *Radelgarius*.

(4) Aliter haec ab Anon. Salernit., aliiſque enarrantur. Verè quidem Lando Capuae Comes Ademario favebat, a quo Comitatus ſui patrocinium ſperabat, Radelgarii Benev. Principis, ſuorumque foederatorum potentiam metuens.

(5) Fort. Salernitanis; a Landone Comite Capuano ſeductis, ne Ademarius Principatui cedere debuiſſet, Sicone regreſſo. At heic, ne chronotaxis nutet, valdè timeo: haec namque anno potiùs inſequenti reponenda autumo. Alibi aptiùs expendam.

(6) Compſani.

A. 856. Nova Capue (1) civitas a Lando Comite eſtructa eſt, & Neapolites, & Beneventani non valuerunt eam impedire. Saracenorum claſſis Neapolem in penam aggreditur, que per virtutem Sergi Conſulis, & ejus filii Ceſarei poſt menſes aliquos liberatur.

A. 858. Wido Spolitenſis opſedit Canſolinum (2), & optinuit Soram ab eis, Salernitani cum Benev. pugnarunt in Canne cum Saracenis, & perſecuti ſunt uſque Rubos.

A. 859. Neapolites cum Capuanis confliſtantur, quos Lando Comes deſtruxit, & Ceſareus Conſul captivatus eſt. Qui poſtea liberatur, & Neapolites cum Capuanis fedus confirmarunt ſub Lando Comite Capue, & Sergio Conſule VII. Id. Novembrio menſe.

A. 861. Sol opſcuratus eſt in meridie die Kal.II. (3) Apriles menſis per mediam horam indiſtione IX. Segetes in hoc anno eſiccate ſunt ante meſſionem. Lando ſenior Comes Capue ibi paralipſe eſtinctus eſt, cui ſucceſſit Lando alter fil. ejus. Guaiferius in Ademarium Princ. inſurgit, qui ſtatim quaſi per tanolam (4) captus eſt & carceri mancipatus; & ipſe Guaiferius cum ſupſidio Landulfi Epiſcopi (5) fit Princeps Salerni.

A. 862. Saraceni per totam Apuliam, & Benev. excurſas plurimas, & occiſiones fecerunt, Aſculum, Minorbinum, & Canuſias incenderunt, & captivatos multos ſecum adduxerunt in Barim.

A. 863. Relandus Judex de Salerno arrigavit (6) in

(1) De novae Capuae extructione Vid. Diſſert. to. 3.

(2) Scil. Capuam novam, quae aliter Caſilinum dicebatur a ponte Caſilini, penes quem eam Langobardi extruxerunt.

(3) Secunda Videl. poſt Kal.

(4) *Tanola*, eadem quae deſcipula, laqueus, tendicula, pedicia, in qua ferae capiuntur L. ſi in pedica & L. ſi quis feram de Venatorib. ap. Margarin. in Dict. Langob.

(5) Capuani. In alio Chron. Murator. *Guaiferius Princ. Salerni* ſublimatus legitur in ſequenti anno 862.

(6) Sc. donavit, ſeu obtulit.

hoc Monaſterio calicem unum cum ſuo operculo inauratum, planetas duas de ſerico (1) corcirato, & alias veſtes miniſteriales pro eccleſia: item quatuor candelabra de ereo (2) obrizato, & colomulam (3) coloratam pro cereo majore; & curtem grandem prope Rotenſe ad ſupſidium pro noſtro veſtiario. Actum in Salerno in ipſis Kal. Nobembri per manus Atenulfi Judicis, & Potoni ....

A. 864. Piſcis grandis apprehenſus eſt prope litus Tuſciani cum duabus bracchiis, & cum capite canino cum duobus cornibus, & barba: ſtellam albam habebat in fronte, & aliam ſupra caudam: vocem magnam emiſit per plures vices, & ſubito mortuus eſt, quod non erat amplius viſum, neque auditum ab omnibus. Ipſe quidem poſtea iſtringatus (4) eſt, & cor abebat quaſi hominis grande, ſed in una parte ſcapellatum (5). Hoc quidem accidit quarta die intrante Octobris per Ind. XIII.

A. 865. Landulſus Epiſcopus ſuos nepotes morigeros Capue Comites eſpellit, qui a Guaiferio Sal. Principe, & Atelchiſi Beñ. in eorum Urbem exinde regredi facti ſunt cum magna ſuorum leticia. Neapolites aput Nuceriam, & Sarnu a Beneventanis ceſi ſunt, & tributum dare coabiti (6) ſunt in biſanteis aureis CCC.

A. 866. Saraceni denuo Apuliam, & Beñ dexpoliati ſunt. Propterquod Lugdoicus Imp. Beneventum venit cum ſua conjuge Anguelpergia, & ſtatim in Barim exercitum miſit ſub Chuonrado Comite, qui a Saracenis aggreſſus eſt ſuper Aufenti fluvium, & leudatus (7).

Sed

(1) Fort. *concinnato*. An. *Corcyrato* ab Corcyra Inſula adpellato? divinandum.
(2) Id. *aere inaurato*.
(3) A *Colo* fort. deducta Machina, quae Cereum ſubſtinebat. Vel forma columbae, & legendum *Colu mbulam*.
(4) Sc. *eviſceratus*.
(5) I. *ruptum* ſeu *mutilatum*.
(6) Id. *coacti ſunt*.
(7) Fort. *interfectus*, a verbo ſc. *Leudus* qui *interfector* dicebatur; unde *Leudum*, precium ſcilicet ſeu valor hominis interfecti L. ſi quis ex levi de Homic. lib. hom. ap. Margarinum in Diction. Langob.

Sed poſtero die auxilio novi exercitus confortati ſunt Franci & Ben., qui Saracenos detorquerunt uſque ad Silicitum (1); & poſtea Barim opſiderunt. Exinde in ſequenti anno venit quoque Lugdoicus Aug. cum aliis ſederatis, & cepit Venuſium, Materam, & Oream, & Meſſapias, ubi plurimi Saraceni deſtructi, aut captivi facti ſunt per circuitum.

A.868. Franci cum Salernitanis Rodulfo Comite (2) eos conducente in Calabriam contra Saracenos irrumpunt, ubi tres Seodas ſummictunt cum ſuis exercitibus, paucis ex eis ſuperſtantibus, qui ad Tarentum inermes, & ſauciati fugierunt.

A. 869. Obiit Teobaldus Prepoſitus, & electus eſt poſt menſes duos Leotarius de Langobardia, qui erat Vicecancellarius Imp. Lugdoici. In principio hujus anni bellum magnum factum eſt in Bari cum Saracenis, & quarta die ante Kal. Martias capta eſt Civitas illa, & Seodas captus eſt. Auguſtus Beneventum cum ejus Principe cum gaudio magno recepti ſunt ab Epiſcopo cum ſuis Sacerdotibus, & Monachis. Sed poſtea a Beneventanis pro Grecorum vafritia, & ſue ucſoris malignitate in carceribus traditur Lugdoicus (3). Et poſt dies plurimos ad interceſſionem Joannis Epiſcopi (4) liberatus eſt, & a Benevento per Capuam cum exercitu ſuo diſceſſus eſt per Ind. ſecunda.

A. 870. Saracenorum claſſis ab Africa in Salernum venit prope Oct. Kal. & Civitatem opſiderunt. Sed Dei ope a Beneventanis, Malfitanis, & Sergio Conſule cum Neapolitibus ſuis ſupſidium attulerunt nobis: exinde in anno ſequenti etiam per Francos ob preces Landulfi Epi-

 ſco-

(1) Fort. Appiae Viae, aut Trajanae praerupti *ſilices*, *ſiliceti* ibi nomen indidere.

(2) Fort S. Severini, ut ex charta quadam ejuſdem Monaſt. anni 908. in qua dicitur *Rodulfus fil. quondam Rodulfi Comitis de Sancto Severino.*

(3) Haec alibi jam diſcuſſa.

(4) Beneventani.

ſcopi Capue, & noſtri Abatis de S. Benedicto in Caſino ſubvenitur. Qua de cauſa opſidio ſtatim apſoluta eſt, & Saracenorum claſſis fugiit in Calabria, ſed multum confracta propter pelagi procellas, que illam triduo rebolberunt.

A. 871. Leotarius Prepoſitus factus eſt Abbas in Langobardia, & diſceſſit cum ſuo Imp. Lugdoico. Factus eſt ſucceſſor Radenolſus de Sancto Severino, qui fuerat Principis collactaneus.

A. 872. Lugdoicus Imp. contra Benev. Civitatem minas multas ructabat, quare Atelchiſus Princeps ad Joannem Apoſtolicum ſe commendavit, quatenus cum Aug. pacem, & amicitiam faceret: qui prope Beñ adveniens Atelchiſo veniam pro ſua feditate commiſſa a Piiſs. Imp. impetravit, & ſecum Romam versùs progreſſi ſunt, ut veniam a B. Petro impetraret (1).

A. 873. Multa locuſtarum, & rumulorum (2) copia agros, & vitimina funditùs depopulavit in Principatu Beñ & Salerni, & per alias provincias in circuitu: ob quam cauſam fames valida fuit in toto illo anno, & ſequenti, itaut modium frumenti valeret ſol. LX. & fabarum L. Radenolſus Prepoſitus Moñ noſtri apud Lugdoicum Imp. diſceſſit, & ad nos miſſus eſt novus Prepoſitus a venerabili Berthario Caſinenſe Abbate Andreas de Aquino ſuus Cancellarius, qui donavit duos libros evangeliorum, Antiphonarium cum graduale, & planetam ſericam auro intextam pro hoc Monaſterio.

A. 874. Guaiferius Princeps Sal. ob invidiam, & malignitatem Landulfi Epiſcopi Capue in carcere mancipatus eſt per Lugdoicum Aug. ſed poſt menſem datis filiis

ſuis

(1) An ut peccati ſatisfactoriam aliquam paenam lueret? Judicent alii.

(2) Fort. inſecta illa, quae vulgò *muroli* appellantur, arborum frondes, viteſque corrodentes, & a rumore quem agunt aut volantes, aut comedentes, *rumoli* eo tempore adpellati: ſpecies ſunt locuſtarum, ſeu bruchorum, aeſtivo tantummodo tempore quandoque apparentium.

ſuis opſidibus liberatus eſt, & a Capua Salernum repedavit. Regillus Imperialis ſtationarius a Cotruno confugiit in Salerno cum ucſore ſua, & filiis, necnon divitiis multis locupletatus, & in noſtro Moñ S. Benedicti donavit aliqua vaſa miniſterialia pro ſolepnitatibus in Ecclesia.

A. 875. Moritur Imp. Lugdoicus, qui fuit valde pius, miſericors, & magnanimus in ipſo die Id. Auguſti per Ind. VIII. Saraceni videntes Imp. longinquum in finibus Langobardie denuò Apuliam devaſtantes multa mala feceiunt in toto Baru, Canuſio, Monerbino, & viciniis: & Atelchiſus contra eos irruens in Cannis non prevaluit, ſed conquiſus eſt, & multi ſuorum in aquis Aufenti ſubmerſi ſunt.

A. 876. Saraceni magis contra Beñ arma converſi ſunt: Teleſis, & Allifis incenderunt, necnon Bujanum, & Sernias, aliaque loca multa uſque Troadem. Atelchiſus Princeps bis eſpulſus eſt ab eis. Gregorius Vajulus cum Grecis in Barim urbem introgreſſus eſt. Claſſis Saracenorum per Romana littora dapna plurima, occiſiones, & predaciones commiſerunt.

A. 877. Atelchiſus Pr. Beñ occiſus eſt, cum regnaret An. 24. & ſedit Guaideri nepos ejus pro eo. Sergius Neapolitum Conſul a Joanne Papa interdicitur, quod nempe Saracenis fidelitatem juraverat, & in urbem ſuam portaverit ad avitandum. Guaiferius Sal. ab ipſo Conſule inimicatus eſt, quia Pape preceptis obedire voluit, pro qua cauſa Sergius in ſuum Principatum cum Saracenis profectus eſt, & prelia multa & ſtrages fecit in Sarnenſi, in Sanſeverino, Montaureo, & Jeſuni. Sed ipſe Princeps poſtea debellavit eos in Nuceria, & Conſul a fratre ſuo apprenſus. & deoculatus ad Apoſtolicum Rome deportatur, & Atenaſium inde ſublimarunt in Conſulem ſuum.

A. 878. Saraceni denuò Romam, & Calabriam eſcurrunt, & incendunt, & in Sal. Principatum .... uſque ad Acropoles, & Capaqueum funditùs devaſtant; & Lucaniam,

niam, ruptis bocheturis (1), eſpugnant.

A. 879. Landulfus Epiſcopus in Capua de functus eſt, & magna diſcidia, & bella inter Nepotes, jurgia & mala inibi acciderunt, ex eo quod unuſquiſque fratri ſuo, aut conſanguineo machinamenta moliebatur in patulo ad ſuam ditionem augendam. Guaiferius Princ. pacificare tentavit eos, ſed irrito conatu: unde dapnis plurimis Capua fuit diveſſata etiam pro ſequenti anno: quippe a Beñ, Sal., Neapolitib., Saracenis, & Spolitinis Capua, & Caſtrum vetus (2) adgreſſi ſunt, & incenſi per circuitum.

A. 880. Pandenolfus Comes in fratres & conſanguineos ſuos debellaturus diſceſſit, & cum Saracenis, & Neapolitis federatur, qui totam Leburiam primo impetu inſiliunt, & devaſtant, Seſſulam incendunt, & Calactum; necnon Caſtrum vetus, & totam Capuam in circuitu funditùs exterminati ſunt. Joannes Apoſtolicus Capuam venit pro reconciliatione eorum Comitum; & Epiſcopatum Capue inter Landulfum, & Landinulſum diviſit ad preces Bertarii Abbatis. Greci de claſſe Saracenorum victoriam deportarunt ſub Gregorio Cenſuleo Duce eorum in mari Iſculano. Carolus fit Imp. Rome in fine anni. Guaiferius Princeps fit Monachus, & obiit in Teano, eique ſucceſſit Weimarius filius ipſius (3).

A. 881. Hoc anno Octobri menſe (4) per Ind. XIV. Monaſterium S. Vincentii in capite Volturni maximo omnium gemitu & merore a Saracenis incenditur (5). Monachi vix a periculo liberantur in caſtro S. Benedicti confugientes. Ratelchiſus de Beñ eſpulſus eſt, & Ajo ejuſdem germanus ſublimatur (6). A. 882.

(1) Arginibus videl., ſive tranſitus impedimentis, ut ex Legib. Langob patet.
(2) *Caſtrum Celaſſenſe*, cujus ſupra memini.
(3) Cuncta ab Eremperto expilata videntur.
(4) Fuit Die XX Octob.
(5) Haec potius in antecedenti anno ſunt conſignanda. Sed alibi opportunius.
(6) Vid. Annal. Francor. apud Leibnitium, Baron. Pagium, alioſque.

A. 882. Joannes Papa occiſus eſt a ſurone Armenico ejus Dapifero, qui partem theſauri ſui ſtatim apſtulit, et fugiit Biſſancium. Gauderiſus Pr. Ben. carceribus mancipatur a ſuis, & Ratelchiſus eſt elevatus (1).

A. 883. Per I. Ind. Bertharius ſanctiſs. Abbas Caſinenſis Cenobii a Saracenis truculenter peremtus eſt; & cenobium dexpoliatum, & inde incenſum factum eſt; & exinde ad Garillanum cum ſpoliis multis retrogreſſi ſunt (2). Atenaſius Conſul interdictus denuò Capuam invaſit, ſed a Comite Landone fugatus in Leburia. Poſt hec ipſe dictus Comes ryptiſia (3) correptus occubuit, & Landenolſus ſucceſſit.

A. 884. Saraceni in Calabria a Grecis deſtructi ſunt ſub . . . . . . Duce, qui trasfixus Lancea & truncatus eſt. Greci ſtatim ceperunt Tropiam, Sanctam Severinam, & Amantheum (4). Salernitani cum Saracenis Neap. in Malfia confligant, & ceſi ſunt multi ex illis. Sed poſtea ad prelium revertentes altera die eos funditus profligarunt prope Nucerias. Inde ad Salernum cum tripudio magno, & Oſanna noſtrorum, ſpoliis multis & captivis ditati, reverſi ſunt 7. die ſtante Septembri III. Ind.

A. 885. Atenaſius Conſul Neap. interdictus iterùm Capuanites inſiliit, & impietate deteſtabile ſcalari fecit muros civitatis in circuitu in ſanctis diebus Paraſceve Domini. Sed Dei profundo judicio a viris, & feminis adcurrentibus ſtatim eſpulſi ſunt (5), & precipitati cum multa ruina ſuorum ſciſmaticorum. Hadrianus Papa moritur, & elegerunt Stefanum.

A. 886. Wido Spoletinus de Saracenis victor evaſit

(1) Accinit etiam Chron. ap. Murat.
(2) Male Baron. hoc ad A. inſequentem
(3) Apoplexià fort.
(4) Vid. Conſt. Porphyr. in vita Baſilii & Cedren. qui fusè de hac victoria verba faciunt.
(5) Haec etiam habes in Erchemp. aliiſque.

ſit in Garillano, et poſtea Capuam ingreſſus eſt; quare Atenaſius Neapolim ſubitò fugiit cum ſuis. Ajo Princ. Ben. captivatus a Widone in Apulia liberatur a ſuis. Angelarius venerabilis Abbas Caſini Salernum venit, et Prepoſitum noſtrum fecit Ludgerum de Putentia ſuum Cancellarium. Reliquit in hoc Monaſt. Antiphonarium, et Pſalterium novum bene (1) paginatum; et multa varietate depictum per totum (2). Inde ad Ben. proceſſit. Vaſilius Imp. obiit, et Leo. . . . . . Greci Capuam invadunt, ſed ab eorum Comite (3) perſecuti ad Atellis uſque cum ſuo Duce Atenaſio Conſule. Guaimarius Princeps in Biſſancio Patricius factus eſt, & Sebaſtius a Baſilio Aug.

A. 887. Lando Comes ob ſuam ignaviam Capuam amiſit per Atenulfum ejus conſanguineum, et Atenaſium Conſulem Neap., qui multa optinuit in Leburia, et Acerris, et filium prefati Atenulfi opſidem pro federe accepit: et exinde ipſe Comes Atē (4) regnavit in Capua. Interim a Widone Spoletino auſiliatus eſt, a quo filium opſidem a Neapolitis liberatur. Cenovium (5) S. Benedicti in Caſino eſtructum eſt a Ven. Abbate Angelario.

A. 888. Karolus Imp. a ſuis eſtinctus eſt. Et Verengarius regnavit in Italia; et poſtea quoque Wido, qui alternatim ſe preliis profligarunt. Saracenorum claſſis in freto Regienſe a Grecis diſſipata eſt, et funditus everſa, aut incenſa (6). Ajo Ben. Barim recepit eſpulſis Grecis, aut enecatis a civibus (7). Cum Atenolſo Capue Co-

(1) I. *compatum*.
(2) *Circumcirca*.
(3) Sc. Landone juniore, ut in Erchemp. to. 1.
(4) Atenulfus.
(5) Vid. Peregrin. to. ſequ. in Serie Abb. Caſſ.
(6) Vid. Erchemp cap. ult.
(7) Initium Ajonis Principatus heic non exprimitur: In Chron. Murat. legitur: *A. 885. Ind. III. Ajo Subdiaconus ejus Frater, ejecto fratre*, ſc. Radelchi.

Comite ſederatus Neapolites exterminatus eſt a Caſtro (1) Cap., et a tota pene Leburia. Sed venientes inde Greci Barim obſiderunt, et Ajo ab iis valde detritus, ceſſit iis eam Urbem; et Beñ cum rubore repedatus eſt antecedente die ad Kal. Decembri. Atenaſius cum Neap. Avellanum Caſtrum dolo cepit.

A. 889. Verengarius Rex a Widone devictus eſt, et a regno Italico dejectus. Atenulſus de Neapolitibus iterum triumphat in Acerris. In hoc monaſterio venit Stephanus de Cuſentia, & optulit in eo duos filios ſuos Walteri, & Guinigiſi, eique adſignavit curtes quatuor in Schiſanu, & Perulliu in Cuſentia; item alia multa dona auri, argenti, & ſericea obrizata; & poſt dies aliquos ad ſuos reverſus eſt.

A. 890. Lugdoicus alter Italicus Rex conſtituitur a Papa Stephano. Ajo Princeps obiit, & Urſus ejus filius ſedit in Beñ pro eo. Eribertus Caſtaldus monaſt. noſtro ſua bona per hereditatem reliquit; & in paradiſo ſiniſtrorſum ſepultus eſt in arca lapidea ſignata.

A. 891. Greci obſiderunt Beneventum die ante Id. Julii, & optinuerunt eum ad..... XX. Octobres apſque prelio & ſanguine. Wido Imp. coronatur cum Aceltrude ucſore ſua, & Alecſander Grecorum Aug. fecerunt edilma (2) mon. noſtro per Georgium Protoſpatarium, Sebaſtum, & Strategum Imperialem menſe Marcio die tercia Ind. X.

A. 892. Civitas Capua per Georgium prefatum Protoſp. cum Grecis, & Saracenicis plurimis fuit opſeſſa per quaſi quatuor menſium curriculos, & non ceperunt eam, licet fame ultima eſſet ipſa civitas afflicta, & deſolata. Lantpert Widonis filius fit quoque Imp. cum patre ſuo (3).

(1) Caſtro ſcil. *Coloſſenſe*, ſeu Arce veteris Campani Amphitheatri, quod & *Borolaſis*, ut alibi dictum.
(2) Scil. privilegium confirmationis bonorum monaſt.
(3) In Mur. Chr. leg. *Urſus filius Ajonis &c.*

A. 893. Aliqui Salerni proceres, qui Guaimarium oderant, ad Georgium (1) Protoſpatarium in Beñ clam fugierunt, & inſidias moliti ſunt, ut urbem illi traderent. Sed patefacta earum tradicione per Romoalt fidelem ſuum Guaimarius in Grecos nocte prope Nuceriam ex inopinatu inſiliit, qui ſtatim retroverſi ſunt cum rubore; & Princeps perſequens eos loca multa circa Beñ dexpoliatus eſt, multoſque captivos in Salerno aſportavit. Poſt hec Dauferandum, Polfritum, Magenaldum, & alios rebelles ſuſpendi fecit foris portam ſuperam: Egit poſtea fedus cum Atenulfo Comite Cap. contra Grecos, & Benev.

A. 894. Wido Imp. defunctus eſt, & Lantpert fil. ejus regnavit, qui preliatus eſt ſtatim cum Verengario. Sikelgaita nepos Guaimarii efficitur Sanctimonialis in Monaſt. S. Juſte in Conſia cum duabus ſuis adfinibus.

A. 896. Arnulfus accepit Imperii coronam a Papa Formoſo; & paulò poſt fugiit in Franciam, & Lantpert regnavit: & ipſe Papa etiam mortuus eſt in Jul. Kl. & ſucceſſit Bonefacius. Wido Spoleti, & Guaimari Pr. cognatus ejus apprenderunt Beñ eſpulſis Grecis, & ipſe Wido factus eſt Princeps, Dux, & Marchius. Guaimari a ſuis traditus pro ejus nequitia exoculatus (2) eſt. Interim Greci cum Saracenis fines Principatus invadunt in Calabria, nempe in Cuſentia, Beſinianu, Latinianu, & Ruſſianu uſque Potentiam (3).

A. 897. Rachetrudis Auguſta poſt Widonis diſceſſum Ratelchiſi fratrem ſuum ad Beñ regredi fecit Principem poſt ann. XI. cum conſenſu Beñ procerum. Apparuerunt ſigna in celo de ſtellis que videbantur cadere in terram XII. die intrante Aug. Ind. I. Atenulfus Comes Gem-

(1) A. 893. *Georgius Patricius*. ibid.

(2) Ab Adelferio nempè Abellini Caſtaldo ejus nepote, ut rectè Pereg. advertit in Stemmate Princ. Salern.

(3) Iſthaec fort. Loca ſeu Urbes eo temporis Principatum Salernitanum circumſcribebant in Calabria, & Lucania, ut alibi enodandum.

Gemma filiam Atenaſii Coſs filio ſuo Landulfo dedit ucſorem, quia nempe non potuit optinere a Guaimario Sekelgardam ejus filiam. Sol opſcuratus eſt 17. die ſtante Jun. men. ab hora 6. uſque ad horam 7. & vix dies adparebat in mundo.

A. 898. Salernitani contra ſuos Principes rebellati ſunt, ſed Gualmarius pater, ejuſque filius rebelles profligati ſunt intro & foris cibitate multoſque a muris, & turribus precipitare fecerunt, vel in mare necare, vel laqueis ſuſpenſuri ſuper lignis in muro de circa eum: multi Neapoli fugierunt, aut Siciliam. Rome ſciſſura multa facta eſt propter duos Apoſtolicos B. Petri Joannem, & Sergium. Guaimarius junior bonus Princ. ſuum Patrem a Principatu poſtea ſuſpendit (1), & ad Ecleſiam S. Macſimi ab ipſo conſtructa relegatus eſt, ut ſuis ſupditis gratiam diſpenſaret pro ſui genitoris crudelitate, & malicia multa.

A. 899. Moritur Lantpert, precipitatus, & Arnulfus (2) venenatus, & Lugdoicus alter regnavit in Francia pro eo. Atenulfus Comes Cap. cum aliquantis ſuis conſortibus Beneventi contra Princ. Ratelchiſi inſidias molitus eſt, ut illum detroniczarent a ſua ſede Principali, & ipſum elevarent in ſuo loco, quod factum eſt in die poſt Kl. Nobembres.

A. 900. Ungri per Italiam devaſtantes eſcurſitare ceperunt a menſe Apreli cum macſima omnium deſolacione, & Verengarius cum ſuo exercitu funditus proſtratus eſt ab eis. Benedictus fit Papa. Atenulfus ſolepniter

(1) Hoc potius A. 899. ut etiam 900. evenire debuit: quum ex Cavenſi Charta ejuſdem anni 900. abſolute ſignatur Guaimarius (qui fuit II.) abſque Patre Guaimario I. jam Principatu abdicato: neque tunc filios habebat, annuſque ejus Principatus deſignatur VIII. Indict. III. quae quidem ad annum collimant 900. ut patet.

(2) Arnulfo ſucceſſit Ludovicus III. ejus filius ſeptennis, qui ultimus fuit e Caroli Magni progenie legitima; nam e Luitgarda ejus uxore liberos neutiquam obtinuit. Vid. Sleidan. lib. 3.

niter coronatus eſt Princeps in Beñ Civitate cum (1) Capuanorum, & Beneventanorum leticia. Joannicius de Nuceria miſſus eſt noſtro Monaſt. Prepoſitus ab Abbate Ragibrando.

A. 901. Lugdoicus Rex coronatus eſt Imp. a Papa Benedicto cum magno gaudio Rom̃, qui deſpectabant Verengarium. Landulſus fil. Atenulfi Pr. cum patre in Cap., & Beñ principatus eſt. Herimannus Comes Conſie optulit chartam in hoc monaſt. de Caſale Serpilli, & curtibus in Balinulo (2), & Montilla, que fuerunt Potoni thii ſui, qui degebat in ipſo hoſpitale noſtri Moñ per manus Joannis Judici de Venuſia per Non. Sept. ex Ind. IV. Ebraimus Rex Saracenorum debaccatus eſt per totam Calabriam, & Principatum uſque Cuſentiam, ſed percuſſus eſt a fulmine (3).

A. 902. Verengarius Italiam ſuam recuperatus eſt per Ind. VI. Petrus Epiſcopus Benev. propter inimicitias aliquorum civium a Principe Atenulfo e ſua ſede pulſus, in Salernum ſe (4) confugiavit cum nepotibus, & fratruelibus ſuis, et benignè hic receptus eſt ab omnibus.

A. 903. Saraceni in Calabriam fortiter armati multa loca cum igne, et rubariis vaſtati ſunt. Scillacium, et Teſene caſtrum a Grecis apſtulerunt. Atenaſius Epiſcopus, et Conſul Neap. ad fidem converſus obiit in pace; et Gregorius electus eſt. Moritur Papa Benedictus, et illi ſuccedit Leo, qui ſtatim defunctus eſt: et poſt ejectionem cujuſdam Sciſmatici iterum Sergius ſedit (5).

A. 904. Caſinenſe Cenobium per Leonem Abbatem iterum eſtruitur, quod a Saracenis nempe prius incenſum,

(1) Accinit Chron. ap. Murat. ubi: *A. 900. III. Ind. Atenulfus Magnus Princeps*; ſicuti & inſequenti A. *Landulfus filius ejus*.

(2) Adhuc *Bagnuoli*, & *Montella* adpellatae.

(3) Non hoc anno iſthaec contigiſſe ait Chronologus Saracenico-Calaber, ut To. III. dictum eſt.

(4) Neque hoc An. Petri Epiſcopi expulſio; ſed potius A. 905. Vid. Anon. Salern. c. 159. ſup. To. II. Amanuenſis fort. lapſus.

(5) Vid. Baron. ad A. 907. Nat. Alex. ad A. 906. & Pagi ad h. ann.

ſum, et eſpoliatum fuerat: monachi a Tiano, aliiſque Cenoviis recollecti ſunt in Caſino, et dies dedicationis celebrata eſt in Feſto S. Andree Apoſt. Luidgerus Judex de Nuceria optulit in hoc monaſterio omnia bona ſua, et ipſe monachus factus.

A. 905. Lugdoicus Imp. per Verengarium in dolo exoculatus eſt. Ungri Italiam invaſerunt. Saraceni ſupra Cuſentiam inſederunt, et Principatum uſque (1) Capſianum diſrupti ſunt per eſtatis tempus, et in autupno vinee devaſtate.

A. 906. Saraceni de Garillano Tianum, Calena, et alia loca uſque Capuas predati ſunt: et in Calabria ceperunt Catanzarium, et cives occiderunt.

A. 908. Urbs Regium a Saracenis capta eſt in tribus diebus, et Cuſentia (2). Atenulfus Princ. cum Conſule Neapoles victi ſunt a Saracenis in Garillano. Terremotus magnus fuit in tota Calabria, et Principatu.

A. 909. Atenolfus miſit in Greciam Landolfum filium ſuum majorem, ut ab Imp. ſtolium mitteretur in Saracenos de Garillano. Ipſe Princeps tunc factus eſt Patricius, et Antipatus, et poſtea (3) moritur, et filii regnaverunt pro eo (4).

A. 911. Obiit Leo Imp., & Conſtantinus regnavit. Moritur etiam Papa Sergius, & ſucceſſit illi Anaſtaſius. Sol opſcuratur per duas quaſi horas in . . . .

A. 912. Saraceni inter ipſos in Calabria belligerati ſunt, & occiſus eorum Dux. Lugdoicus Rex Francie defunctus eſt, & Conradus coronatur. Grandines magni ponderis, & lapidifici fuerunt in tota Terra Neap., & Leguria, qui homines, & animalia multa occiderunt in Kl.

(1) Adhuc *Caſſani* Civitas extat in Calabria.
(2) Malè conſignantur res in Calabria a Saracenis peractae. Vid. Chron. Sarac. tomo ſup.
(3) Scil. A 910.
(4) In Chron ap. Mur. legitur; A. 910. *Atenolfus frater ejus*, ſc. Landulfi: uterque Magni Atenulfi I. filius, Capuae, & Benev. Princ.

Kl. Aug. Paulò poſt Saraceni a Neapolitibus profligati ſunt in paludibus Leuterniis (1) per Gregorium Conſulem , & Arsbetium Ducem Romanie.

A. 913. Landus factus eſt Papa poſt Anaſtaſium. Sed poſt annum mortuus eſt , & coronatur Joannes de Rabenna . Saraceni in Calabria predati ſunt Murtoranum , & Ciricum . Guaim̃ Pr. miſit Unfrid. Gaſt. in Montilla , quem Alſerius Com̃ de Conſia expulit e finibus ſui Gaſtaldus a filio ſuo Adelſerio , & in Abellino ob metum predicti Com̃ Algerii contutari.

A. 914. Manſo Dux Malfie multa optulit in noſtro Monaſterio; & ipſe Monachus quoque factus. Domninus Sacerdos itidem donavit noſtro Monaſterio Curtem ſuam cum Eccleſia S. Petri in Rota , & ſilbam in monte Piloſo.

A. 915. Verengarius Rome coronatur Imp. a Joanne Papa in die Natalis Domini Sol opſcuratus eſt per multas horas : magna tonitrua , & fulgores fuerunt. Locrea eſpoliata , & deſtructa a Saracenis , qui Principatum infeſtantes , a Guaimario in Grumenti (2) occiſi ſunt , & captivati per inſidias , quando reverſi ſunt.

A. 916. Tandem ex gratia Dei omnipotentis Saraceni a Garillano eſpulſi ſunt, & pro majori parte trucidati, aut exuſti in eorum cavernis per Dopnum Apoſtolicum Joannem, per Principem Capue, & Salerni (3) per Duces Gajete , Neapoles , & Malfie , & cum auſilio Verengarii Aug., & ſtolio magno Grecorum , & Zeruſcorum. Ob mortem Joannicii Prepoſiti in ſolepnitate Sanctorum, ſupſtitutus eſt in noſtro Cenobio Tibaldus de Salerno, qui erat de adfinibus Guaimarii Pr.

A. 918.

(1) *Paludes* excifae Urbis *Literni* , quae adhuc le *Paludi di Patria* vocitantur.

(2) Ubi nunc oppidum *Saponara*.

(3) Hujus Saracenorum expulſionis , multa ſuperius dicta ſunt , quae vide.

A. 918. Cuonradus obiit, & illi ſucceſſit Heinricus Rex Romanorum vocatus. Sarnenſis flubeus per tres dies in Feſto Pentecoſte currebat turbidus quaſi aquas ſanguine miſtas haberet, de quo omnes ſtupebant.

A. 919. Regium civitas in Calabria a Saracenis acquiritur, & omnes maſculi in ore gladii occiſi ſunt: ſemine ad eorum luxuriam ſunt reſervate: propter ſcelera nempe civium percuſſit eos Dominus (1) plagâ deſolacionis.

A. 921. Rodulſus Rex regnavit in Italia contra Verengarium. Saraceni de Scillacio pugnaverunt cum aliis Saracenis de Regio, qui rupti in totum, & fugati ſunt. Interea Calabri cum Grecis, Salernitanis, & Malfitanis pactum fecerunt jurantes inter eos, quod Saracenos omnes exterminarent a tota Calabria, & loca ſuis Dominis reddi, & eorum ſpolea diſtribuere inter ipſos. Quod factum eſt, & validè pugnatum in Valle Grate, ubi Saraceni deſtructi ſunt, & pauci ex eis confugierunt in Regio. Cuſentia recuperata eſt noſtris, & Catanzanum, Beſunianum, et Scillacium, aliaque loca Grecorum ſuplata ſunt.

A. 922. Federati in Calabria pugnaverunt etiam cum hiberno frigore, et ceperunt Regium, occidentes plurimos de Saracenis cum eorum Rege (2) Usbeco, et Braimo ejus fratre.

A. 923. Herimannus Comes Agerentie ſupdidit huic Monaſterio de Sal. ſuas Eccleſias S. Benedicti, et S. Agnetis de Monte (3) cratono, et S. Petri in Matelliano, et S. Marie Matridonni in Materienſe, et S. Fauſtini in Coſelliano, que omnes erant ſub ſua dicione. Saraceni videntes federatos Criſtianos in patria eſſe regreſ-

(1) Heic ſe monachum fuiſſe oſtendit Chronologus noſter.
(2) Confer quae habet Chronologus Sarac. ut ſup. To. III. Aut Cavenſis, aut alter erravit, ut vides.
(3) Mons inter Acherontiam, & Materam, qui adhuc, ut ajunt, eandem retinet denominationem.

greſſes, convocaverunt ſtatim alios ſocios de Sicilia, qui opſederunt Regium, et Cuſentiam, et ceperunt eas cum pauca ſanguinis effuſione. Poſt hec ſine mora invaſerunt Apuliam, et ceperunt Uriam, et Brindiſium.

A. 924. Verengarius occiſus eſt poſt Paſcha celebratum . . . . . .

A. 926. Venerunt Slavi, et cum magno furore depredarunt omnia in Principatu Capue, Neapoles, et in Leguria (1) Salernitana. Sipuntum, et alia loca a Saracenis comprenduntur cum multa civium ſtrage. Et etiam Tarentum propter Grecorum deſidiam. Ugo Rex in Italia . . . .

A. 927. Abellinenſis Com̄ Dauferi preceptum fecit huic Monaſt. de opnibus curtibus, caſis, ſilbis, et vineis cum Eclesia S. Petri in Salerno cibitate, et rebus, et finibus ſuis cum conſenſu, et boluntate noſtri Principis. Hoc factum eſt in ſolepnitate S. Benedicti menſe Marczio per manus Aliprandi Judicis de Sal. Federati bene armati prope Uriam belligerati ſunt cum Saracenis, et exterminaverunt eos, et recuperati ſunt cunta loca, que ipſi ceperant antea.

A. 928. Papa Joannes ſtragulo ſericeo occiditur a Widone Tuſcanenſi; et Leo elevatus eſt, ſed ſtatim eſtinguitur; et Stefanus ſedit pro eo (2).

A. 929. Landulfus Princeps cum Guaimario Sal. contra Grecos pugnant, eo quod ipſi Apuleam non defenſaverant. Multa proindè . . . .

A. 931. Lotarius fil. Ugonis Regis fit conſocius Regni in Italia cum conſenſu Pape Stefani, qui poſtea mortuus eſt, et Joannes electus. Alfanus Abbas Mon. no-

(1) *Leguria*, ſeu *Liburia* Salernitana, quae Principatui Salernitano tunc erat adnexa: eam ſic denominabant regionem, quamvis impropriè, in qua pars Nolani, Sarnenſis, & Nucerini agri continebatur. Vide quae dixerim in Diſſert. *de Liburia*.

(2) De hac Pontificiae Sedis invaſione, Vid. Baron. Pag. aliique, qui hoc ſcandalum execrantur.

noſtri in Caſinum profectus eſt, ut multa ibi cum Abbate perficeret pro noſtro Mon., et cellis in Principatu (1).

A. 932. Tibaldus Cancellarius noſtri Monaſt. in Caſinum quoque ſeceſſit cum opnibus chartis, et illi ſupſtitutus eſt interim Gregorius de Agerentia frater Herimanni Comi, qui multa optulerat in hoc Monaſt. pro amore germani ſui, cui tradidit in tirocinium ſuorum monachorum puerulum Agelmannum nepotem ſuum, et Aliprandum adfinem ſuum de Putentia cibitate.

A. 933. Guaimarius Princ. moritur, et ejus fil. Giſulfus quatriennis ſublimatus eſt in Principem ſub tutela Priſci Teſaurarii, et Comitis. Alfanus Abbas, de Caſino revertitur pro ſolepnitate S. Benedicti, et multa dona optinuit a Joanne Abbate Moñ Caſin. ſimul cum charta confirmationis per Ind. VI.

A. 934. Navale prelium commiſſum eſt prope Capreas inter Neapolites, et Saracenos de Sicilia, qui ſuperati ſunt, et multe eorum naves plumbate ſunt in equore, et quinque alias Neapolites acquiſiti ſunt; una in Capreis reducta, ab incolis occupata eſt cum occiſione omnium Saracenorum, qui guerniſabant eam (2).

A. 936. Otto Magnus factus eſt Rex in Francia poſt mortem Heinrici. Joannes fit Papa . . , ...

A. 937. Ungri per Campaneam, et Legurias diſcurrentes omnia devaſtaverunt per circuitum radicitus pro ſua barbarie, et feritate: Sarnum, Abellam, et Cemeterium incendunt. Leo Papa electus eſt poſt Joannem, qui confirmavit omnia bona, et Ecleſias noſtro Moñ per manus (3) Petri Subd.

A. 938. Conſtantinus, et Romanus Auguſti multa privilegia, et eximitiones conceſſerunt huic Monaſt. au-

(1) Undè huic Salernitanae Prov. *Principatus* nomen invexit, quod Salerni olim Principi ſubjecta fuerit.

(2) Cuſtodiebant.

(3) Servatur adhuc haec charta confirmationis in Cavenſi Archivo.

rea bulla ſignata; per manus Zenonis Strategi nobis tradita; et ſub ſua protecione recepit omnes cellas, Eccleſias, et Monaſteria nobis ſubjecta cum rebus, pertinentibus, et atnexis ipſorum, et hominibus, ſerbis, et ancillis ad ipſum . . . . Abbas Caſinenſis Adelpertus ad rogatum, et preces olim factas a Guaimario Principe, et ejus conjuge, et filiis huic noſtro Monaſt. Sal. conceſſit omnia alia Cenovia, que ad illud pertinebant in toto Principatu, et in Calabria, que a Saracenis dextructa, aut proſtituta fuerant, et ipſi univit, et adſignavit, faciens Monaſt. S. Benedicti de Sal. omnium aliorum caput (1). Et in quo Domus reſidebat Abbas Alfarius: qui preſtare debebat in ſingulis annis Abbati S. Benedicti de Caſinenſi Cenobio Sol. aur. LX. in Feſtivitate S. Benedicti de menſe Marczio. Multa propterea in Salerno feſta et gaudia facta ſunt; et ipſe Giſulfus Princeps in noſtra Eccleſia venit cum plurima Comitum, et Primorum ſuorum turba ad cantica Solepnitatis in Miſſa.

A. 939. Moritur Papa Leo, et in ejus locum Papa Stefanus per Ottonem Regem ſublimatus, deindè a Romanis baccantibus ceſus (2), et vituperatus eſt cum fidelium ſcamnalo (3).

A. 940. Atenulfus Princeps moritur, et Landulfus frater ejus, et . . . . a Kl. Nov. Greci Langobardos prope Materiam . . . . et Calabriam rapinati ſunt.

A. 941. Claſſis Saracenorum de Africa a Grecis funditus incenditur in . . . .

A. 942.

(1) Quadere ſubſequentibus ſaeculis Abbas Cavenſis dicebatur: *Magnus Abbas*, ejuſque Prior: magnus Prior, ut paſſim in Chartis ejuſdem Caenobii.
(2) De hoc paſſim Scriptores Eccl.
(3) In Chron. Cav. ap. Murator. legitur. *Anno 939. Ind. XII. Landulfus frater ejus*, ſc. Atenulfi. Sed malè, ut ex ſequentibus patebit.

A. 942. Stephanus Papa defunctus eſt, cui Marinus ſucceſſit. Giſulfus Princeps cepit eſtruere Monaſt. S. Trinitatis in Venuſiu ad preces Indulfi Comitis conſanguinei ſui, qui poſtea factus eſt ibi Mon. Sol obfuſcatur per tres dies in menſe Magio, et tenebre erant cum terrore ſuper faciem univerſe terre.

A. 943. Obiit Landulfus ſenior Princ. IV. Id. Apriles (1). Comes Giſuni optinuit a Giſulfo Princ. totum Caſtaldatum S. Severini cum Montaureo uſque Serrinas de Ripilea.

A. 944. Greci cum noſtris pugnaverunt prope Cuſentiam cum Saracenis, qui profligati ſunt; et eorum Rex Acimelek remanſus eſt ſauciatus, et fugiit. Noſtri, et Greci plura loca recuperati ſunt ab illis.

A. 945. Verengarius Regnum Italie cepit, et Ugo in Franciam fugiit relictus a ſuis. Comes Laurini optulit in hoc Monaſt. Caſale de Moriano, et Silbam de Monte piloſo, qui ſibi pertinebant de dotario Engilperge matris ſue. Pandulfus . . . .

A. 946. Saraceni venerunt iterum a Sicilia in Calabriam, et multa loca a Grecis, et a nobis apſtulerunt. Ugo Rex Monacus factus eſt in Francia, et mortuus eſt ibi.

A. 947. Ungri Apuliam iterum devaſtant excurſitando in circuitum per tres menſes. Alfanus Abbas noſtri Monaſt. ſincope in choro correptus poſt biduo Non. menſe Octobri revaluit. Gilbertus de Scillacio cum Joanne de Cutruno venerunt . . . .

A. 948. Aque multe diruptim cum tempeſtatib. magnis fuerunt per ſeptem menſes a Kl. Julias, itaut meſſis pene tota corrupta eſt, et vindemia; nec ſeminati ſunt agri in toto Princ.

 A. 949.

(1) Heic noſcis quam male Chron. Murat. horum Principum Atenulfi, & Landulfi obitum deſignarit, ibique non Landulfum, ſed Pandolfum dixerit A. 939., & 946., & Landulfi mortem ad A. 959. protraxerit.

A. 949. Peſtilentia magna cepit in menſe Magio per omnem locum Principatus, et in Salerno; et multa etiam loca dextructa ſunt. Moritur etiam Alfanus Abbas valde ſenex, et electus Gregorius Agerentinus poſt Veſperas Aſcenſionis Dom. Ind. VII.

A. 950. In Lucania XV. Kl. Januar. per Ind. VIIII. inventum eſt pro Dei omnipotentia corpus S. Mathei Apoſt., quod Principi, & Preſuli Sal. referens Joannicius Comes Capudaquei ſtatuerunt eum in Sal. transferri. Ejus ſolepnitas facta eſt cum multis comitantibus, ut habetur in Legenda per prefatum Preſulem deſcripta. A Grecis opſeſſa eſt Urbs Aſculum in Apulia, & comprenderunt eam ab hoſtibus ſuis. Regienſes quoque multos Saracenos occiderunt.

A. 951. Saraceni opſeſſi ſunt Regium, ſed Regienſes ſe valide defenderunt; & poſt 38. dies illi fugierunt.

A. 952. Malchianus cum Calabris, cum noſtris, multiſque Romanenſibus preliavit in Nicotri cum Saracenis, qui funditus profligati ſunt; & pauci qui remanſerunt partim in montibus contutati ſunt, partim ad Apuliam excurrerunt, & multa loca uſque Beneventum incendiati ſunt. Comes de Caputaqueo plenus hitropiſi Salerni eſtinctus eſt, et in Ecleſia S. Laurentii ſepultus VII. ſtante Auguſti per Ind. XI.

Heic annorum X. deficit Chronotaxis, vel quod aliqua exciderit pagina: vel quod primus Chronologus fato functus, alteri locum dederit proſequendi; nec niſi ab A. 963. ab Othonis Imp. Neapolim adventus epoche, Chronicon ſuum incipiendum exiſtimarit. Me aliorum ſententiae ſubſcribo. Stylus certe pro ſaeculi imperitia aliquantulum cultior, quamvis barbariſmo etiam, fabelliſque intermixtus.

A. 963. Otto Imp. Romae coronatus Neapolim venit, omneſque Principes illi homagium praeſtiterunt, & auxilium contra Saracenos promiſerunt, qui Calabriam, & Apuliam inceſſanter veſſabant, Graecis nullimodo reſiſten-

ſiſtentibus. Inde iterum Romam reverſus eſt, ut Romanos rebellantes puniret. Antipapa deponitur. Monaſt. S. Laurentii in Salerno aedificat Giſulfus Pr. & omnia ſibi jura reſervavit.

A. 964. Otto Imp. per ſui exercitus peſtilenciam a Deo multatus eſt per quatuor menſes circiter. Ipſe a Dom. veniam impetrabat.

A. 965. Johannes Narnienſis in Papam eligitur, qui paulò poſt a Rofrido Comite, & Hugone Conſule Roma depulſus, in Caſtro Circenſi (1) damnatur. Sed Domini auxilio, & Capuanorum Principum conſanguineis clam fugiens, Capuam validis equis pervenit ſequenti die, ſcilicet de ſerò Nativitatis Domini, quaſi exanimis ob timorem, & triſticiam (2).

A. 966. Papa per multos menſes egrotavit in Capua, & in ſolepnitate Deiparae Virginis poſt Idus Aug. cum multis Epiſcopis, & Abbatibus Johannem germanum Pandulfi Principis fecit Capuae Archiepiſcopum, ſubjiciens illi decem Epiſcopos. Poſthaec cum Pandulfo, & ſuis militibus Romam pergere voluit, ubi pacificè a Romanis acceptus eſt; & Rofridus, ejuſque fratres, & filii, aliique quamplurimi occiſi ſunt. Hugo Conſul ad Greciam fugit. Ermericus Praep. Cellae S. Mauri in Centulis a Saracenis deſtructae Cellam prope Salernum ad latus Feneſtellae Montis fecit cum Giſulfi, & Abbatis noſtri conſenſu.

A. 967.

(1) Fort. meliùs: *Circejenſi*.

(2) Hucuſque de Papae Johannis XIII. Roma expulſione, ejuſque in Circaeo caſtro cuſtodia aliorumque ſubſequenter geſtorum proſecutione parum, & confuſim a Scriptorib. coarrata fuerunt; quaſque Pontifex ille res Capuae profuſus geſſerit a Pandulfo Principe liberatus, benigneque exceptus. Chronographo noſtro gratias, qui diſtinctè omnia poſteritati tradidit, & præſertim Capuanae Metropoliae erectionem clarè, diſtincteque enarraverit, ut Beneventanos inter, Capuanoſque adſertores pro Metropoliae hujus Primatu in Regno Neap. omnis acquieſceret concertatio. At de litigio iſto plenam dabo differtationem in fine hujus operis, quae Capuanae Eccleſiae patrocinium, immò juſtitiam luculenter oſtendet. In eaque de decem Epiſcopis Campanae Provinciae, Metropolitano Capuae ſubjectis verba faciam.

A. 967. Otto Imp. ad Johannem Papam venit (1) cum filio ſuo, quibus Pandulfus Princeps cum ſuis occurrit in Spoletio. In Vigilia Nativit. Domini Otto Junior in Aug. coronatur cum grandi triumpho; & interfuit quoque Pandulfus cum conſanguineis, & primoribus ſuis. Inde diſceſſit, ut Saracenos e Calabria, & Apulia exterminaret (2).

A. 968. Otto Imp. Barium cum exercitu ſuo progreſſus eſt, ut de Graeco Imp. vindictam faceret pro Theophane. Sed inde poſt menſem diſceſſit. Landulfus Cap. & Beñ Princeps obit, & Pandulfus Capiteferreus ejus germanus ad ſolium evectus eſt.

A. 969. Praefatus Imp. Bibinum, Uriam, Neritonum, Caſſanum, Acheruntiam, & Materam, aliaque Caſtella vi cepit: deinde totam Calabriam ad uſque prope Salerni fines depopulatur (3). Graeci primo de Teutonicis victoriam reportarunt in poſtr. Kl. Sept. Sed poſt dies

(1) De hoc Othonis adventus vid. Contin. Regin. Baron. ad A. 966. Liutprand. in Legat. & Herm. Contract. Pandulfus jamdiu vel a Berengario, ut dixi Tõ. I. vel ab Othone in Spoleti Ducem, & Camerini Marchionem ſublimatus, Imp. occurrit, ut fidei ſuae homagium confirmaret: eundem Romam ſecutus, ubi Romanae Synodo interfuit, quod plenius ap. Murator. in Ital. Annal. habes. Male igitur Peregrin. hanc Ducatus Spoleti adquiſitionem conſignat A. 969. cum jam ab A. 968. Pandulfus inſcriberetue Princeps, Dux, & Marchio!, ut alibi: & in chartis plurimis A. 966. 967. 968 id etiam evincitur.

(2) Hujus in Graeco-Saracenicos Imperatoris diſceſſu vid. Witichindus Annal. l. 3. Chronol. Saxon. ap. Leibnit. Oſtienſ. l. 2. c. 4. Quare neſcio cur Peregrin. in Lup. Prot. A. 867. aliique crediderint, inanem hanc Othonis expeditionem in Graeco-Saracenos. Eam namque Witichind. Ditmar. l. 2. Sigebert. Anon. Salern. aliique adfirmarunt, ejuſque apertiſſima monumenta habentur in veterib. chartis, necnon apud Graecae Hiſtoriae Scriptores.

(3) Imp. ad Salerni uſque fines furoris ſui ſtimulos incitans, rapinas, incendiaque aſportavit, quoniam Sal. Princeps Giſulfus Graeco Saracenicis foederatus Othoni ſubſidia fort. denegaverit, illiſque adhuc adhaeſerit: quum primùm Auguſti foedus amplexus fuerit Neap. Dux, & Capuae Princeps. Quod fort. cauſae fuit, ut timens Giſulfus, cum Othone novi foederis pactiones aliquas produxiſſet, Unde Saraceni in ejuſdem Sal. Principis territorium excurrerint, praedaſque commiſerint (ut in ſequenti anno ex Chronographo noſtro patefit) ne a ſua, Graecorumque amicitia deſciſcerent Langobardi.

dies quinque Otto cum univerſo exercitu Graecos aggreſſus eſt prope S. Marcum in Plano Suberani, & proſternit eos uſque ad Beſinianum, & captivatis fecit dexteram precidere, & aures, & nares, pro opprobrio, & abjectione omnium hominum (1).

970. Saraceni mille & ſexcenti excurrerunt per Caſtrum Amantei uſque Acropolim, multaſque occiſiones, & praedas commiſerunt in menſe Marzio: milites Imp. conducti per Comitem Guntarium, dum illi regrediebantur, apprenderunt in inſidiis prope ſilvas Clarimontis, & multos caederunt, & praedam ſuam praedati ſunt ipſi. Otto in Capuam redit, ut Neapolites.... Niciphorus Imp. occiſus eſt, & Semiſces elevatus, a quo Princ. Capuae a carceribus liberatur (2).

A.971. Theophane Ottoni Juniori Aug. in conjugium traditur a Semiſce, & paciſcuntur Imperatores inter eos (3). Ipſa ſequenti Anno Romam venit poſt ſanctum Paſcha Id. Apriles. Et Auguſti Pater & filius in Teutoniam regreſſi ſunt, multa jura, poſſeſſiones, et privilegia concedentes Capuae Principi Capitiferreo; imo et milites multos pro defenſa ſui Principatus (4)..... Abbas, et electus eſt Fauſtinus de Abellino, qui erat Praepoſitus in Grimento.

ſcia

(1) An haec cauſa occiſionis Nicephori Imp. fuerit, aut alia, vid. Script. Hiſt. Byz. qui non iſtam ſolummodo, ſed alias ad Nicephorum trucidandum occaſiones adſignant. Hoc A. Chron. Murat. refert Landulfi obitum, & Solis Eclypſim II Kal. Januarii Ind. XII.

(2) Princeps Pandulfus in pugna cum Graecis habita non longe a Bibino captivatus eſt, & Conſtantinopolim miſſus; ſed ſtatim, Nicephoro e vivis ſublato libertati reſtitutus. Vid. ſup. To. II. in Anon. Sal. C. 164. &, Murator. h. a. p. 431. & ſeq.

(3) Uſque ab A. 966. Theophaniam Romani II. Imperatoris filiam per Liutprandum Legatum ſuum Otho Magnus expetierat pro Othone ejus filio uxorem. Sed a Nicephoro rejecta poſtulatio. Quod indignè ferens Otho, bellum Graecis indixit. Extincto exinde Nicephoro, Joannes Zemiſcius ſucceſſor, Auguſto Othoni Theophaniam conceſſit.

(4) *Multa jura, & privilegia*, quaſi ejus in Italiae Regno Vicarium conſtituens. Sed haec ad Annum pertinent 972.

A. 973. Pandulfus Princeps cum Azzone (1) de Tuſcia deſcenderunt in Apuliam contra Saracenos, et perſecuti ſunt eos uſque Calabriam, occidentes quamplurimos eorum, et captivantes. Caliphus Bekelech remanſit ſauciatus, et fugiens in Siro merſus eſt. Deindè ipſi cum magno exercitu contra Neapolim deſcenderunt, ſed contra Salernitanos poſt Nuceriam depredatam nihil . . . . .

A. 975. Landulfus fil. Atenulfi Benev. Principis a ſuo patruo expulſus, qui Salerni a ſuo conſanguineo Giſulfo Principe receptus erat, pro ſumma inhumanitate, et nequitia ſua Principem, ſuamque conjugem cum dolo captivavit: et ſe in Salerni ſolium ſublimavit cum auxilio Neapolitum, et Malfitanorum. Sed Dei judicio Pandulfus Capuanus Giſulfum auxiliando venit Prid. Non. Jun. Salerno potitus eſt, et Giſulfum in ſuo Principatu reſtituit. Qui filios cum non haberet, adoptavit ſibi Pandulfum juniorem, filium minorem Capiferrei, in proprium filium, qui poſtea pacificè regnavit poſt eum (2).

A. 976. Gravinum a Saracenis obſeſſum, liberatur in Kl. Majas a Langobardis, qui aderant in Bibino, in Aſculo, et Venuſia; et multi ex illis caeſi ſunt in valle. Apium caſtrum cum Pariſeano, S. Amato, et Noritiano a Saracenis incenſa ſunt. Otto junior ad preces Paldulfi Salernitani Princ. confirmavit Monaſt. noſtro omnia alia,

quae

(1) Lup. A. 972. eum vocat *Aſtonem filium Traſmundi Marchiſi, qui pugnavit cum 14. mill. Saracenorum; & Otto in ſubſidium miſit ſex millia ſuos: & vicit Aſto, perſequens Agarenos uſque Tarentum*. Sex millia Teutonicos non miſit Otho, ſed jam Pandulfo reliquerat: qui ſimil cum A:20. ne Tuſciae Marchione Saracenos de Apulia repulere, ut ſup. dictum. Vid. Anon. Salern. C. 168.

(2) Haec plenius ap. Anon. Salern. C. 167. & ſequ. Peregrinius, aliique iſthaec ad A. 974. reponunt. At conciliari perquam facile poſſunt Authores. Conjuratio namque, & Giſulfi captivatio exequi nullimodo potuit, niſi in fine A. 964. Auxilium a Pandulfo Principe praeſtitum, militum collectiò, expeditio, aliaque ad ejus libertatem ſolicitandam multum quidem temporis exigebat. Propterea eventus initium A 974. finis verò inſequenti anno contigiſſe debuit. Chronologus noſter exordium cum fine commiſcet.

quae erant in toto Principatu, et Calabria cum cellis, et ſua mobilia, ſtabilia, animalia, ſervos, piſcaria, ſilvas, aliaque bona in XII. Kl. Aug. Anno Imperii ſui XI. Ind. IV.

A. 977. Orea per dolum a Saracenis compreènditur, omneſque cives in Siciliam captivatos miſerunt in menſe Novembrio. Nix magna fuit poſt illum menſem, et pene cuncta animalia, et pecudes periere in Principatu noſtro, et Calabria.

A. 978. Giſulfus Princeps magnanimus, pius, illuſtris defunctus eſt; cui ſucceſſit Paldolfus, et ejus Pater Capiferreus Capuanus, et Benev. Princeps (1).

A. 979. Landulfus fil. Atenulfi, qui Salerni Principatum arripuerat, et poſtea transfugit a Coſtantinopoli in Itruntum rediit cum quinque navibus magnis, et militibus multis. Sed nihil profecit (2).

A. 980. Otto junior in Italiam deſcendit cum maximo exercitu Teutonicorum, ut Regnum Graecorum Italiae in Apulia, et Calabria ſibi arriperet pro Theophania uxore ſua (3). Graeci propterea cum Saracenis novum foedus impie pacti ſunt in Caſtro Scillacis. Neapolitani prope Siciliam de navibus Saracenis victoriam retulerunt ſub Duce Marino.

A. 981. Capiferreus Princeps obiit IV. Id. Majas, cui ſucceſſit Landulfus fil. ejus, eique Otto Imp. firmavit Spoletium, et Marchiam: indè Aug. venit Capuam in Kal. Sept. et audiens quod Salernitani rebellaverant a Paldulfo Pr. et Manſoni Malfitano ſe dederant, exercitu

(1) Habes iſthaec pleniſſimè ap. Chronologos, & Peregrin. quos conſule.

(2) Hujus expeditionis ne verbum quidem apud alios Scriptores. Graeci in Pandulfum Capiteferreum nepotem ſuum immiſerunt, ut ejus nimiae potentiae ſuperbiam infringeret.

(3) Otho Theophaniae nubens juſtè ſibi pollicebatur Calabriam, & Apuliam (quod Thema Langobardiae adpellabant) ad ſuum ſpectaſſe Imperium: nulla enim alia Viro ſuo bona pro dote uxor dederat; tametſi Graecus Aug. ipſi Calabriam, ut ejus Scriptores adfirmant, ſpopondiſſet.

congregato venit ad obſidendum Salernum in 3. die poſt Non. Oct. & cepit eam poſt 42. dies : & Paldulfus revocatus cum Manſone Duce pacificati ſunt, & faederati cum Imp. ejuſque germano Landulfo, & Traſemundo Tuſciae Marchione ejus adfine. Qui ſimul cum XVI. mill. de eorum militibus profecti ſunt contra Graecos, & Saracenos verſus Apuliam, & Calabriam per Tarentum, quem comprenderunt ſequenti menſe Februar. & hybernati ſunt ibi per menſes duos. Pandulfus vero novus Beſi Princeps (1) noluit Ottoni ſociari, ſed tantum ſuos milites miſit cum Umfrido Theſaurario, & Aldegiſio Comite in Tarentum.

Hoc anno Otto Imp. confirmavit noſtro Monaſterio omnia ſua bona, Cellas, & Eccleſias, quas habebat in Salerno, & Calabria per manus Petri Cancellarii in menſe Dec. Ind. IX. (2).

A. 982. Otto cum ſuis in 4. die poſt Idus Majas a Tarento diſceſſit cum grandi exercitu, & cepit multa loca Graecis, & Saracenis, quos bis debellavit prope Cotrunum, & Ruſcianum. Sed poſt captas has Urbes, et Catanzarum, volentes faederati obſidere Scillacium, ubi omnes Graeci, et Saraceni ſe fortiter copulaverant prope fluvium Crotulum factum eſt ibi praelium maximum a mane ante. Id. Jul. uſque ad meridiem, in quo Graeci omnino profligati fuerunt, fugientes verſus Scillacium. Teuthonici abſque conſilio, depoſitis armis, ſpolia hoſtium colligere ceperunt : & ſtatim Saraceni magno robore inſilierunt in eos, et plurimos interſecerunt, et ſubmerſerunt ; et Otto in fugam per naviculam ſalvatus eſt in fluvio ad Ruſcianum ſemivivus per-

(1) *Pandulfus novus Ben. Princ.* quod Landulfo IV. Capiteferrei filio e Benev. Principatu pulſo, ſubrogatus illi fuerit Pandulfus ejus frarruelis, filius ſcil. Landulfi III. Capiteferrei germano. Timebat fort. Ottonis iram ob Benev. occupationem, inſcio, & inconſulto Aug. cui fidelitas praeſtanda.

(2) Charta adhuc in Archivo Cavenſi adſervatur.

pervenit. De Principibus primis plerique extincti ſunt, inter quos Princeps Capuae, et fratres ejus, Traſemundus, Dagobertus, et alii. Poſtea loca plurima jam ab Aug. occupata, ab inimicis recuperata ſunt, et multi captivati. Ipſe Imp. cum conjuge ſua vix evaſerunt cum paucis militibus per Marſicum, et Abellinum Capuam, ubi Aluarae Principiſſae, et ejus filio Landenulfo Principatum confirmavit in menſe Octobris Ind. X. (1).

A. 983. Otto Imp. poſt unitum exercitum ſuum tam de Italia, quam de aliis ſuis faederatis, miſit illum Beneventum, quatenus ipſe poſtea iret ad ulciſcendum ſe, et debellandos ſuos inimicos. Sed in nonis Decembris Romae infirmatus ardenti febre fere furens poſt dies aliquos pie defunctus eſt, et ſtatim flavus totus in pelle factus eſt, et in S. Petri forib. ſolepni pompa ſepultus. Otto ejus filius puerulus in Teutonia Rex ſublimatus eſt. Salernitani ſuos Principes expellunt; et in eorum Principem extulerunt Joannem de Lamberto Tuſcanenſe in prid. Kl. Januarias. Ejus Urbis Epiſcopus Amatus (2) Romam ad Pontificem fugit per mare.

A. 984. Benedictus Papa moritur IV. die poſt Kl. Januar. et ſuccedit Joannes, qui poſt ſex menſes decumbit propter potentiam ſchiſmaticorum. Theophania Auguſta Roma diſcedit, et in Teutoniam pergit ad filium adjuvandum contra rebelles. Barium a Grecis capitur cum conſenſu civium. Poto de Sarno optulit Monaſterio noſtro curtem ſuam de Macerano cum omnibus ſibi pertinentibus.

A. 985. Boneſacius ſchiſmaticus obit in impietate ſua, et electus Joannes poſt Non. April. Saraceni vaſtant Calabriam, et Apuliam uſque Venuſio: Regium capiunt, Ty-

(1) Non eadem apud Scriptores hujus belli narratio. Pro ſua quiſque natione certaminis fatum oſtendunt.

(2) Ille idem Amatus Epiſcopus, qui poſtea Pallium obtinuit A. 986. a Johanne PP. XV. ut infra.

Digitized by Google

Tyropeas, et Manteam: et poſtea Cotrunum. Fauſtinus Abbas paralyſi extinctus eſt; et ſucceſſit Domnicus, qui vix annum explevit, et ſupſtitutus Angelarius in ſequenti anno III. Kal. Aug.

A. 986. Amatus Eps. Salernitanus factus eſt in ſua Sede Archiepiſcopus, et ipſi ſubditur totus Principatus (1) cum aſſenſu Papae Joannis, et Principis. Saraceni cum novis ſociis appreenderunt Catanzarium, Tabernas, Ruſcianum, et alia loca, excurrentes uſque ad Tuſcianum, et praedantes omnia. Monachi noſtri ad Salernum fugientes vix evaſerunt ab eorum manibus in . . . .

A. 987. Papa Joannes propter tyrannidem Creſcentii Praefecti fugit in Tuſciam. Sed cum audiret quod Ottonem de Teûtonia vocaſſet ad deprimendum eum, converſus ad Apoſtolicum, veniam petiit, & Romam revertere fecit illum ante ſolepnitatem Nativitatis Domini. Leutius Monachus de Caſino propter mala quae erant in dicto Monaſterio ex Abbatis (2) ferocia, cum aliis fratribus venerunt Salernum; & poſt dies aliquos habitare ceperunt cellam noſtram in Matelliano. Sed volentes pergere Hieroſolymam, ingreſſi ſunt in navem Veneticorum, quae in Soriam proficiſcebatur de Salerno; & cum iis ſociatus eſt Paulus Praepoſitus Venuſi, & alii duo e Monachis noſtri Monaſterii, & Malefrit Comes de Monte Aureo cum Magefrit ejus filio.

A. 988. Oppidum Montis Piluſi fere totum ab igne incenſum eſt; ſed a Joanne Principe ſtatim fuit extructum, melius quam antea fuerat. Amalfitani contra Manſonem Ducem rebellant, ejuſque filium occiderunt in porticu Eccleſiae. Coſentia a Saracenis capta. Guaimarius factus eſt Princeps a patre ſuo, defuncto Widone 9. die ſtante m. Aug.

A. 989.

(1) Id. totius Principatus Sal. Epiſcopis.
(2) Scil. Manſonis. Vid. Oſtienſ. l. 2. C. 12.

A. 989. In Acropole, & Lucania lupi multi famelici venerunt, & multas greges pecudum devaſtaverunt in circuitu, & etiam homines. Grandines lapidoſi fuerunt in Acherontia, qui cuncta ſata ſepelierunt, & beſtias multas occiderunt.

A. 990. Nova ſtella cum grandi cauda rubea per multos dies apparuit; & terremotus (1) magnus fuit in toto Principatu, & Benev. & Capua; & Conſia concidit, & pars Matere, & Urie, & Tarenti.

A. 991. Sichinolfus de Conſia optulit Monaſt. noſtro Magelfridum ejus filium, & multa bona, que ipſe poſſidebat in ipſa Conſia, in Caſtro vetere, & in Vallemura. Atto Comes bellavit in Tarento cum Saracenis; ſed ibi cecidit ipſe cum ſuis, & multis Barenſibus.

A. 992. Aluara Principiſſa Capue defuncta eſt. Fames magna pro aquarum inundatione fuit in omni parte noſtri Principatus, & etiam in Benevento, in Capua, & in Apulia. Alferius Princ. conſanguineus fit Monachus in noſtro Mon.

A. 993. Prope Sarnum occiſus eſt ſerpens baſiliſcus, qui deglutibat homines in campis laborantes, & animalia, que paſcebant in ſilbis (2). Mortuus eſt Landenulfus fil. Aluare a quibuſdam malignis, ſeductis a Laydulfo peſſimo ſuo germano. Propter quod Traſemundus Comes cum ſuis obſedit Capuam, que a peſte vorabatur. Interim Otto Imp. miſit illùc etiam Hugonem (*Tuſcie*) Marchionem, & apprehenderunt civitatem, & impios homicidas laqueis ſuſpenderunt. Laydolfus ſe innoxium fingens factus eſt Princeps (3). . . . . .

A. 994. Tempeſtas magna fuit in poſtr. Kal. Martii in Civit. Salerni cum fulminum multitudine, propter quod

(1) Hujus terremotus verba faciunt Romuald. Salern., & Leo Oſt. l. 2. C. 11.

(2) Fabellam olet, ut vides. E vulgi ſimplicitate haec hauſit Chronographus.

(3) De hac immani occiſione ſatis ſupra.

quod Turres , Eccleſie , & Caſtrum conquaſſata ſunt, & in noſtro Monaſterio campanas truncavit , & crucem campanarii . Joannes Princeps mortuus eſt in maledic-cione ſempiterna ; & Beſubius in igne ſuo recepit eum cum ſcorto ſuo , a demonio nocturno ſuffocati propter ſcandalum civitatis in V. poſt Idus Aug. Matera opſeſſa eſt a Saracenis per tres menſes continuos , & poſtea capta eſt , & incenſa . Guaimarius ſolus fit Princeps .

A. 995. Angelarius , qui poſt biennium Rome morabatur , Abbatem nobis miſit Conrhadum de Teutonia Ottonis Aug. familiarem , qui cum ipſo Romam advenerat menſe Madio ; & paulò poſt rediit (1) . Leutius ab Urbe Sancta Hieruſalem cum ſociis ſuis ; ſed Prepoſitus Venuſi ibi mortuus erat ; & Comes Malefrit remanſus eſt illic . Siccitas magna fuit a menſe Madio uſque ad Nativitatis Domini Feſta . Guaiferius Comes , & Joannes Comes filii Landoarii Comitis de S. Severino optulerunt in hoc Monaſterio Curtem in Matelliano , & Silbam grandem in Feneſtra cum piſcariis , & vinea quae dicebatur Capitella cum molendino , & caſis , & hortis in ipſo loco , ut ex charta per manus Petrijanni Judicis de Salerno in 3. die intrante Sept. Ind. (2) .

A. 996. Mortalitas magna hominum fuit . Saracini multos cives de Coſentia occiderunt , quod rebellare volue-

(1) Oſtienſ. l. 2. C. 30. ait , *Leutium regreſſum , qui primò quidem apud Salernum in quadam heremo , ubi nunc Monaſt. Cavenſe S Trinitatis conſtructum eſſe dinoſcitur ; aliquandiu remoratus eſt . Ubi a Guaimario Principe agnitus , atque in maxima eſt reverentia habitus* . Ibi Abbas Nucaeus notat : *Ante Sanctum Cavenſis Monaſterii Abbatem Alpherium , vel forte cum eodem tunc heremicola cryptae illius habitator extitit Liutius . Crevit poſtea in ampliſſimam dignitatem Cavenſe Monaſt.* Hinc ex Oſtienſis , & Nucaei mente deducitur , initium Cavenſis Caenobii Leutio huic eſſe referendum , quod Cellam in Metelliano , & in Feneſtrâ monte , antequam Hieroſolymam pergeret , incoluerit ; atque Salernum regreſſus , cum ſociis illuc etiam ſolitariè vitam egerit , cellam eandem amplificans , uſque ad Alpherii adventum , ut infra . At Cella in Matelliano jam incolebatur , ut ſuperiùs dictum eſt A. 987. hujus Chronici .

(2) Chartam iſtam non adſervat Cavenſis Arca .

luerant ; & Salernitanos recipere . Sed Dei judicio inter ipſos preliati ſunt , & occiſi permulti ipſorum ; & Coſentia capta eſt a noſtris ob prudentiam, & virtutem Uberti Comitis, & ſui fratris Joannis Epiſcopi . Obiit Papa Joannes.

A. 997. Otto Imp. Romam reverſus eſt, ut (1) Romanos rebellantes , ejuſque Urbis Tyrannum Creſcentium Prefectum extirparet , & pacem Apoſtolico impertiret , quod ut precogitaverat factum . Guatelgrima Principis uſor optulit noſtro Monaſterio Curtem unam in Vetere , & aliam in Murico cum ſervis , & ancillis ſuis pro remedio anime ſue , & fratris ſui Pandulfi. Theobaldus factus eſt Abbas in Salerno.

A. 998. Joannes Sciſmaicus a Teutonicis, & fidelibus Romanorum apprehenſus eſt, & ſtatim obcecatus, & carceribus traditus, catena ad collum alligata. Creſcentius in Turre S. Angeli captus eſt ; & in Foro majore decapitatus. Romani ſe omnes ſubmiſerunt, & pax facta eſt . Inde Aug. Caſinum profectus eſt , & poſtea Beneventum, & Capuam.

A. 999. Moritur Papa Gregorius, et ſupſtitutus eſt illi Sylveſter Rabennenſis . Laydolfus Princeps Capuanus, qui germanum ſuum piiſſimum Landenulfum mactare fecerat , ab Ottone Aug. propter ſuam improbitatem a Principatu ſuo depulſus eſt, et in vinculis mancipatus : Ademarius Aluarae affinis factus eſt Princeps. Sikelgaita mater Guaimari Pr. defuncta eſt poſt Kl. Apr.

A. 1000. Ademarius Princeps a Capuanis pellitur, qui

(1) Poſt mortem Johannis Pp. XV. A. 996. electus eſt Gregorius V. Auguſti Othonis adfinis , qui in die Pentecoſtes eundem Imperiali diademate coronavit . Vix tamen Otho Româ diſceſſerat , Creſcentius Pſeudo Pontificem Johannem intruſit , & Gregorius in exilium miſſus , qui ad Imperatorem confugit ſequenti A. 997. Neque Otho ante annum inſequentem Romam rediit, & tunc Pontificem ſuae Sedi reſtituit, debellatis rebellibus , eorumque Pſeudo-Pontifice deturbato , atque carceri mancipato .

qui Landulſum Sancte Agathe Comitem filium Princ. Benev. in Capuanum Principem ſtatim ſublimarunt cum conſenſu ejus Patris , et Archiepiſcopi (1) S. Stephani, qui oderat Ademarium . Otto Imp. Romam iterum venit , et poſtea Barium (2) .

A. 1001. Otto a Beneventanis deluditur pro corpore S. Bartholomei Apoſtoli : propter quod eam opſidere cepit civitatem . Sed nihil contra eam praevalere potuit ob ſui exercitus mortalitate . Et poſt tres menſes regredi cogitur, acceptâ tamen auri magna quantitate ad devitandas militum rubbarias , et agrorum zalationes .

A. 1002. Prefatus Otto Imp. prope Romam in Caſtro Paterno mortuus eſt febre peſtifera X. die poſt Idus Januar. in quo die infirmatus erat ; et cum eo mortuus eſt quoque Comes Tuſculanus , Marchio Tuſcie , et Bernardus ejus Cancellarius , et alii Primores exercitus ſui ab eadem febre correpti . Saracini audito Imp. diſceſſu ſubitò Barim ad opſidendum venerunt ; ſed a Veneticis liberatur poſt XV. dies . Illi poſtea venerunt Beneventum , et per Furculas proceſſerunt ad Capuam , et Neapolim , excurrentes totam Leburiam , et plurimis predacionibus onuſtati ſunt .

A. 1003. Defunctus eſt Papa Gerbertus , qui cognominabatur Sylveſter ; et ſucceſſit illi Joannes , qui poſt quinque menſes etiam mortuus eſt , et Joannes alter ſubſtitutus in die S. Natalis Domini . Saraceni debaccantes opſiderunt Conſiam , Montem Gabioſum , et Caſtellittum (3) ; ſed virtute Dei , et S. Benedicti , cujus

jus

(1) Sc. Capuae , cujus Epiſcopium S. Stephano dicatum erat , ut alibi notatum .

(2) Corr. *Garganum* , quo pedeſtri itinere ſe contulit Imp. Otho , ut perjurii crimen purgaret ob Creſcentium capite detruncatum . Vid. Oſt. S. Petr. Dam. Romoald. Salern. alioſque .

(3) Fort. *Caſtellaneta* .

jus duo (1) Monachi ſimul incedebant, nihil in eas profecerunt, ſed repulſi ſunt a Comite Magefrido. Landulfus Ben. Princeps a ſuis captus eſt in proprio Palatio, et ad Surrentum captivus ductus eſt.

A. 1004. Romae fuit magna peſtilentia, & fames propter ſcelera Romanorum. Regium a Saracenis de Sicilia opſidetur ab poſtr. Id. Jul. ſed a claſſe Piſanorum, & Populonum incenſa eſt Saracenica, & Civitas liberata eſt per illos, quibus a Regienſibus data ſunt dona plurima per eorum Epiſcopum Nicomedem (2). Saraceni fugerunt in Milito.

A. 1005. Landulfus de Surrento liberatur, & in ſua ſede reponitur in Non. Junias. Fames fuit magna per omnes partes, itaut modium frumenti in Salerno vendebatur tribus viſanciis aureis, & corba una fabarum viſanciis duo. Fuit ſiccitas magna per novem menſes, & fluvii pene deſiccati videbantur. Poſtea fuit etiam peſtis, quae innumerabiles homines in omni loco occidebat. Indicta fuit omnibus penitentia cum jejunio ad Dominum obſecrandum.

A. 1006. Propter magnam peſtilentiam Saraceni plurimi in Calabria, & Apulia extincti ſunt, & ideò quievit terra a facie eorum. Mortuus eſt Salerni Guipertus Comes Venuſie, & ejus veſor Herimanna de Putentia, qui non habebant filios, ſed una tantum filia Imula nomine, que data eſt Comiti Moaldo filio Madelmi, Guaimarii Pr. conſanguineo. Joannicius Judex, & Petrus Sacerdos cuncta ſua bona donaverunt cellae Metelliani, ut ibi alios Monachos alerent pro Dei ſervicio. Alferius ibidem reſidere voluit pro Dei famulatu.

A. 1007. Capua a Saracenis per dolum capta. Teobaldus in Tuſciano necatus occubuit in Vig. Epiphanie; & Aripertus ejus Cancellarius Abbas factus eſt in Idib.

(1) Fabuloſi aliquid redolet haec Chronographi enarratio.
(2) Ab Ugell. nulla hujus Epiſcopi mentio.

Jan. qui in Metelliano (1) nova edificia fecit, & cum primis ibidem incolentibus tres alios Monachos diſtribuit (2). Capue pro languore obiit Landulfus Pr. VIII. Kl. Aug. & ſucceſſit illi Pandulfus, qui cognominabatur Rufus.

A. 1008. In Metelliano nocte & die voces magne audite ſunt, clamantes: *Vae nobis, fugiamus hinc, quia Benedictus nos hinc expellit* (3). Com. Caputaquei, & filius Ducis Malfie in Salerno mortui ſunt, & in noſtro paradiſo ſepulti. Mulier de Magliano peperit quatuor filios in tres dies.

A. 1009. Saraceni apprenderunt Cuſentiam, Beſiniam (4), Uriam, Moctilam, & Botunti. Obit PP. Joannes in X. intrante Apr. & ſublimatus eſt Sergius, qui Petrus Peſſularius. Pandulfus Cap. inſociavit ſibi Paldulfum de Benev. patruum ſuum, quia filios non habebat. Nix magna cecidit, & omnia deſiccata ſunt etiam arbores, & vineta: etiam pecudes pene extinctae ſunt.

A. 1010. Capta eſt iterum per Saracenos Cuſentia, poſtquam Greci illam per fraudem Jeſimundi Bajuli recuperati ſunt in Feſto Aſcenſionis; & poſtea venerunt ad infeſtandum Salernum. Sed noſtri exierunt contra illos in planicie de Montepiluſi, ubi commiſſum eſt prelium, & Califus Sayrus occiſus eſt, & Saraceni plurimi aut mactati ſunt, aut captivati: reliqui per montes fugierunt. Hec facta ſunt in ultima Auguſti Ind. VIII. de mane ad poſt meridiem. Romoaldus Comes ibi occiſus eſt cum ſexaginta octo noſtrorum militum. Sepulcrum Domini a Saracenis in S. Civitate Hieruſalem deſtruitur: propter ſcelera populi ſui plaga iſta percuſſit nos Dominus. Peregrini, & incolae Chriſtiani pene omnes oc-

(1) Ubi B. Patris Alferii Cella poſita erat, ſimul cum Leutio, & Leone ſociis ſuis.
(2) En Cavenſis Caenobii exordium.
(3) Monachorum ſomnia, quae phanatiſmum quandoque provehunt.
(4) Vid. Lup. Prot. h. a.

occiſi. Greci nihil agentes . . . . . contra Saracenos in Apulia, concitaverunt Apulienſes ad rebellandum, & Dux eorum factus eſt Melus, & Dactus frater ejus (1), qui depulerunt eos de multis locis de Baro, Rubo, Aſculo, Monerbino, & Canuſio . . . . .

A. 1011. Fames magna fuit per cuncta loca. Greci opſiderunt Barum; ſed poſt XL. dies Melus clam fugit in Aſculo: & inde cum Dacto fugierunt per montana in Beneventum, ut adjutoxium a Principe illo optinerent. Inde pergit etiam Capuam, & Salernum, ut omnes feſtinarent contra Grecos in Apuleam . . . . qui Barum jam apprehenderant, & cuncta loca quae illos depulerant, recuperati fuerant. Sergius Conſul Neapoles voluit juvare Grecis, timens virtutem Longobardorum, qui erant in circuitu per totam Liburiam, & Sarnum, & Nuceriam. Mortuus eſt in Moñ S. Benedicti Teobaldus Abbas II. die poſt Pentecoſtes prima noctis vigilia; & poſt tres dies electus eſt in Abbatem Alferius, qui erat Praepoſitus Cellae in Matelliano, & ibi reſidere voluit; & in Moñ Salerni miſit Rotpertum affinem ſuum Praepoſitum, & Petrum germanum Comitis Malliani pro ſuo Cancellario (2).

A. 1012. Papa Sergius obiit in Kl. Auguſti, & poſt aliquos dies ſucceſſit Benedictus, qui poſtea a Gregorio S. Crucis (3) pulſus, in Teutoniam ad Regem Heinricum ſe contulit, quem Apoſtolicus ipſe Imperatorem coronavit. Humbertus Comes Aggerentinus optulit in hoc Monaſt. Rodipertum puerulum nepotem ſuum cum multis donariis, & veſtibus precioſis cum auro, & argento pro noſtra Ecleſia, & calicem unum deauratum pond. V. libr., cum Antiphonario, & miſſali bene deſcripto, & de-

(1) Potius cognatus, ut alii.
(2) Iſthaec quidem addi poſſent Vitae S. Alferii Abbatis, quam vulgavit Murator. to. VI. ut ſup. notavi.
(3) Fort. illius Eccleſiae Titularis.

decorato (1). Alſerius Abbas Eccleſiam S. Trinitatis edificare cepit cum hoſpitio peregrinorum. Dauſerius Benev. oblatus eſt in hoc Monaſt.

A. 1013. Saraceni denuo Capuam infeſtati ſunt. Heinricus in Italiam venit cum Apoſtolico; & in Ticino S. Domini Nativitatem celebravit cum eo. Tempeſtas magna fuit in Malfia, & aquae maris intraverunt in Urbem, & ceciderunt turres in Epiſcopio, & multae naves ſubmerſae ſunt in portu, & in mari. Comes Comſinus, & Humfridus de Putentia preliati ſunt cum Saracenis in Vatillianu, & multos illorum occiderunt, & poſtea alios captivati ſunt in Plajanu in die Kl. Octobr. ſequente.

A. 1014. Gutelpertus Abbas S. Vincentii de Bolturno conſtituit Symeonem Cancellarium Monacum hujus Monaſt. Praepoſitum Monaſteriorum, & Cellarum cum Ecleſiis ſuis, curtibus, terris, ſylbis, & cum ſervis, & ancillis ſuis per totum Principatum Salerni ſibi pertinentibus: Scil. in Acropoles, in Capudtuſciano, in Vallo, in Aquivillia, in Caſtro Ruchi, in Lucania, in Monteaureo, Lucinianu, Peſculoſu, Centulu, Amanteu, Vayra, & Cuſentia, aliiſque locis hujus Principatus (2). Defunctus eſt Pandulfus Princeps in Idib. Aug.

A. 1015. Saraceni per Abellinum, & Venuſium venerunt ad depredandum Lucaniam, & Capudaqueo, & Acropole cum multo damno. Luna converſa eſt in ſanguinem per dies tres a IV. Jul. Locuſtae dextruxerunt ſegetes, & arborum folia dexpoliaverunt per totum Principatum a Calabria uſque ad Beneventum in menſe Majo, & Junio. Greci, et Saraceni in Bujanu, Teleſia, et Allifis excurſaverunt: ſed a Principibus Landulfo, et Adinulfo diſrupti ſunt in Valle Teleſiae, et Saracenorum Califus Albikes ſauciatus eſt. Heinricus Piiſs. Imp. Monaſt.

(1) Scil. imaginibus, & picturis, ut tunc moris erat.
(2) Vid. Chron. Vulturn. ad h. a.

naſt. noſtro cuncta ſua bona confirmat (1): quod etiam fecit . . . . . per Benedictum Papam.

A. 1016. Saraceni opſiderunt noſtram Civitatem Sal. de parte tam maris, quam terre in ſecunda poſt Non. Majas. Sed poſt menſem, et dies tres pervenerunt in Malfia Civitate quatraginta novem de Noritmanis Primoribus, qui peregrinati fuerant in Civit. S. Hieruſalem cum aliis ſociis Francigenis; et ad preliandos Saracenos hortati ſunt per Rutfridum Comitem Abellini. Qui ſtatim omnes (preter unum ſenem nomine Ruſimund, qui voluit in patriam repedare) in armis poſiti, cum XXX. aliis ſociis ſuis, cum multis Malfitanis, Abellinenſibus, Nucerianis, et aliis venerunt in Salernum, et hoſtes poſt trium dierum prelium nocte et die fugati ſunt, & cum eorum navibus in Siciliam redierunt XII. Kl. Julias de Noritmanis quidam cum Princ. noſtro Vaimario remanſerunt, alii in montem Garganum ad S. Michaelis gryptam pedeſtri itinere, & peregrinorum habitu profecti ſunt.

A. 1017. A Melo Duce Apulianenſium Noritmani ad bellum contra Grecos conducuntur; & in Aſculo pugnatum eſt cum ipſis, & Greci ſuperati ſunt, plurimi eorum ceſi, etiam Leo Patricius, & Iſacius Comes. Vaimarius cum ſuis Noritmannis exierunt in prelium contra Saracenos, qui proſtrati ſunt prope Lucaniam; & poſtea in Caſſiano, expellens eos de cuncto ſuo Principatu, & Cuſentia. Mortuus eſt Dauferius Comes Laurini a ſuo equo precipitatus in valle.

A. 1018. Multae ſtelle cadentes de celo viſae ſunt in menſe Julio, & una grandior apparuit crinita, & caudata in partibus auſtralibus: & ingentes procellae multos homines occiderunt cum fulgurationibus, & tonitribus, & diverſa aedificia, & Ecleſiae per Principatum quaſſata ſunt ex ipſis in menſe Auguſto. In Apulia prae-

lia-

(1) Seruatur adhuc in Arch. Mon. Cavenſ.

liatum eſt cum Baſilio Catapano, & Melus Dux cum Noritmanis . . . . . victor evaſit. Sed poſtea victi ſunt in Caſtrumontis. Vaimarius Princ. filium ſuum Vaimarium in Princ. ſociavit in ſolepnitate S. Mathei Apoſt. cum interventu Archiepiſcopi, & aliorum Epiſcoporum, & Abbatum, & omnium Comitum, & Gaſt. ſuorum.

A. 1019. Melus Dux poſt multas victorias a Grecis propter ſuorum deſidiam ſuperatus eſt in Cannis. Ipſe ſauciatus in brachlo, & capite fugit ad Pandulſum Princ. in Capua, & in valetudine ſua reſtitutus poſt dies triginta pergit in Teutoniam; & Noritmani iverunt ad Salernum cum aliis ſuis ſociis. In Non. Novembr. dedicata eſt Eccleſia S. Trinitatis a B. Abbate Alſerio . . . . .

A. 1020. Pandulfus Cap. Princeps timens nimiam potentiam Grecorum, cum ipſis pacificatus eſt, & hominium fecit Baſilio Auguſto per Paldonulſum nepotem ſuum, quem miſit Byzancium. Propterquod Apoſtolicus ivit contra illos in Teutoniam, ubi Melus paralyſi maligna mortuus eſt. Saraceni in Calabria apprenderunt Caſtrum Maydanum, Verguſium, & Beſinianu cum multa ſtrage ſuorum civium; & inde per . . . . .

A. 1021. Dattus frater (1) Meli Ducis captus eſt, & in mare precipitatus. Heinricus Imp. in Longobardiam deſcendit, ut preliaret Grecos, qui inſolenter omnia devaſtabant. Alſerius Abbas multa dona habuit a Francia per manus Rodulfi Monachi, & Dyoniſi de Burgunda in ſolepnitate S. Michael. IV. Ind.

A. 1022. Prefatus Imp. Heinricus in Apuliam profectus eſt, & cepit Trojam, Traconarium, & Aſculum. Pandulfus Capuanus captus eſt, & in Teutoniam relegatus. Landulfus Benev. Princ. cum Auguſto paciſcitur, & in Benev. magno honore eum recepit; & cum ſublimi triumpho hoſpitatus eſt: quod quidem accidit paucos dies ante S. Paſca Domini menſe April. Hoc etiam fecit

(1) Sive cognatus, ut ſup. notavi.

ſecit Vaimarius Princ. Sal., & Conſul quoque Neapoles, qui ſeipſos, & ſua in Heinrici homagium tradiderunt, quia videbant ſuos Grecos jam pene dextructos. Imp. deinde ivit Capuam, et fecit Principem ibi Pandulſum Tianenſem, nepotem Pandulfi relegati; et inde profectus eſt in Caſinum . . . .

A. 1023. Pando Comes Laurini donavit Monaſt. noſtro S. Trinitatis Curtem S. Heliae cum omnibus adjacentibus ſuis: item molendinum in ribo Furari, et trapezium in Rota cum oliveto ſuo, quod dicitur Frainetu de S. Marco. Nova noſtro Monaſt. Cenobia, et Cellas aſſignavit Guaiſerius Princ. Alſerio Abbati per totum Principatum, quae prius a Saracenis erant dextructa. Sed Guaiſerius, Majo, et Magenolſus ejus Nepotes occupaverunt Monaſterium S. Benedicti intus Salerni civitatem ad habitandum, et Monaſt (1) . . . . . a Principe ſublatum eſt.

A. 1024. Hoc anno multum Ecleſia concuſſa eſt, quia mortui ſunt Benedictus Apoſtolicus, cui ſucceſſit Joannes laicus; et Heinricus Imp. Cuonradus electus eſt pro eo juxta ſuum conſilium.

A. 1025. Pandulſus Capuanus e Teutonia liberatur ad preces Vaimarii Princ. Sal., qui ab illo ſupſidium contra Saracenos ſperabat opportunum; eoquod a Calabria iterum in Acropoli reverſi erant. Waimarius Princeps fecit chartam (2) . . . . . .

A. 1026. Conſtantinus Imp. Graecorum miſit ſtolium in Sicilia; ſed pro peſtilentia nihil profecit, et ipſe quoque poſtea mortuus eſt. Pandulſus Cap. auxiliante Vaimario Salernit. Cognato ſuo, et Grecis de Apulia cum ſuis Noritmanis Capuam opſedit, & cepit eam poſt menſes octo, & plus. Pandulſus Teanenſis cum filio ſuo Joannicio Neapole liber eductus eſt per Grecos. Ipſe

(1) Vide Oſtienſ. l. 3. C. 14. & Gattulam to. 1. p. 220.
(2) Hanc donationis chartam exhibuit Muratorius To. VI. Coll. Ital. p. 201.

Ipſe Cap. Princeps Paldulſum filium ſuum ad Principatum aſſociatus eſt in X. ſtante Sept. Ind. . . . . .

A. 1027. Cuonradus coronatus eſt Imp. ab Joanne Apoſtolico in die ſolepni Paſche, & ſua etiam conjux Geſela. Poſtea cum exercitu ſuo ſubjugavit ſibi Capuam, & Beneventum, & tradidit Noritmanis Aſculum, Canuſium, & Rubos ad Graecorum cuſtodiam. Pandulſus Cap. Neapolem opſedit cum grandi exercitu ſuorum, & cepit eam. Sed Pandulſus Teanenſis, & Sergius Conſul fugientes ſalvati ſunt per mare. Etiam Putiolum (1) occupavit, & dedit Atenulſo Com̃ nepoti ſuo.

A. 1028. Vaimarius Salern., & Pandulſus Capuan. praeliati ſunt cum Saracenis prope Acropolem, & vicerunt eos in III. ſtantis m. Sept. & cum magna preda Salernum reverſi ſunt. Magenolſus Comes, qui ſauciatus fuerat obiit poſt X. dies in Pyranu Acropoles. Salipertus, Guiſelgardus, & Herimannus germani, Comites Malliani optulerunt in noſtro Moñ multa dona pro Ecleſia, & veſtiario Monachorum, & curtem unam cum Caſalenis, & Vineis quatuor in Peſclo nigro.

A. 1029. Raycus Dux Barenſis poſt Dattum praeliatus eſt cum Graecis, qui victi ſunt prope Botuntum; et cepit eam cum Caſtrumonte, et Tranu cum Rubi. Sed Tranum poſtea a Chriſtophoro Bayulo reprehenſum eſt in die IV. poſt Kl. Novemb. propter Civium timorem.

A. 1030. Sergius Conſul Neap. cum ſupſidio Graecorum, & Noritmanorum receptus eſt in Neapoles, eſpulſo Pandulſo Cap. qui Urbem illam funditus dexpoliatus eſt. Sergius Rannulſum Noritmanum Comitem praemiavit, et donavit ei terras in Octabo, ubi extruxerunt aliam (2). Urbem Atellam, quam poſtea dixerunt Ad-

(1) Sc. *Puteolos*, ad Neap. urbis cuſtodiam.
(2) Averſanae Urbis initia prope locum, qui adhuc ad *Octavum* dicebatur, de quo multa in Appiae Viae deſcript. lib. II. egimus.

Adverſam inter Neapolem, et Capuam, eoquod in medio adverſabatur ipſis. Rannulfus, ut Comes ab omnibus ſuis, et Neapolitibus ſalutatus eſt.

A. 1031. Vaimarius Sal. Princeps defunctus eſt in prid. Id. Octob. poſt mediam noctem, in qua fuit magna procella in mari, et in terra. Ejus filius regnavit pro eo. Saraceni comprenderunt Caſſianum, Grummentum, et Planulam, ubi novum Caſtrum fecerunt, ab eorum nomine Caſtrum Saracenum vocatum. Plotius Grecorum Bayulus ab illis captus, ſuſpenſus eſt cum aliis in Valle Planulae.

A. 1032. Navis valde dives, et onuſta Veneticorum fracta eſt in ſcopulis prope Veteri, et res per Salernitanos, et Tuſcianenſes navicularios, alioſque de confiniis captae ſunt, et pro medietate oblatae ſunt Monaſt. noſtro pro ſuffragio illorum, qui in mare omnes perierunt ſupmerſi. Comes Montiſaurei Polfridus a febre pharnetica extinctus eſt; ejus ucſor Riſperga fit ſanctimonialis in Venuſio, ubi nata erat a ſuis Comitibus.

A. 1033. Moritur Papa Joannes, et ſupſtitutus eſt ei Benedictus de Alberico, qui nondum a pueritia exceſſerat. Vae mundo ab ſcandalis. Greci de Saracenis in Africa magnam in mari victoriam optinent, que per totum orbem celebrata eſt. Solis eclypſis fuit valde diffuſa in po. . . . . .

A. 1034. Multi Peregrini ab Hieruſalem . . . . Salernum, et multi dona optulerunt in Altare S. Mathei. Guaiferius Princeps cuncta bona confirmavit Moñ noſtro: item omnes Cellas, Curtes, piſcaria, molendina, montes . . . . (1), cum ribis ſuis, et alia quecumque erant in ſuo Principatu. Landulfus Princeps defunctus eſt.

A. 1035. Sol per multas horas opſcuratur poſtquam Veſubius magnum fecit incendium (2). . . . .
. . . .

(1) Servatur adhuc charta in Cav. Archivo.
(2) Haec fort. ad inſequentem Annum (qui deficit in hoc Chronico) remittenda

Comitis de Putentia cum ſociis pugnaverunt Caſtrum Saracenicum, et expugnaverunt, quia Saraceni peſtilentia . . . . fil. Ratiperti Comitis Sarnenſis optulit in hoc Moñ Caſale ſuum de . . . . cum ſylbis, et . . . . . Majo Judex de Nuceria edificavit ibi Cellam S. Benedicti pro Monachis noſtris in hoſpitium Peregrinorum, et . . . .

A. 1037. Cuonradus Imp. venit Capuam in Pentecoſtes, et coronatus eſt ibi, poſtquam ea potitus eſt. Pandulfus Princ. fugit, et ſe proinde ſupmiſit, dans Imp. aurum multum, et opſides praebuit filiam ſuam, et nepotem; et reſtituens Moñ S. Benedicti in Caſino cuncta, que ibi eripuit. Capuae Principatum conceſſit Imp. Vaimario Princ. Salern., et Atenolfo ſuum Archiepiſcopatum: et Pandulfus Pr. trans mare in Greciam profectus eſt. Imp. Cuonradus propter peſtilentiam in exercitu ſuo per Caſinum regreſſus eſt (1).

A. 1038. Saraceni in Sicilia pugnaverunt inter eos diviſi. Propterquod Greci cum Noritmanis iverunt contra illos, et ceperunt Meſſanam, et Sirracuſum. Poſtea preliati ſunt cum ipſis, et Saraceni ceſi ſunt ad viginti millia circiter a Maniaco Duce Grecorum cum ſuis Noritmanis, et eorum ſociis. Salipertus, et Guiſelgardus Comites Malliani bona multa . . . . . .

A. 1039. Cuonradus Imp. obiit, et Heinricus ejus fil. regnavit pro eo. Malfia a Vaimario Sal. et Cap. Princ. ſupmittitur. Noritmani cum Grecis dexguſtati ſunt propter horum avaritiam, & diſceſſi in Calabriam occiderunt

tenda arbitror. Chron. Murat. habet: *A. 1037. Ind. 5. Mons Veſuvius Kal. Febr. eructlavit incendium; itaut uſque ad mare diſcurreret*. Vid. quae ſup. p. 73.

(1) Haec aptius ad A. 1038. reponi debent: Conradus enim Aug. non ante annum quidem 1038. Caſini morabatur, ut alibi dictum eſt. Heic Cavenſe Chronicon ab Amanuenſibus fort. interpolatum eſt, quod mutilum, & corruptum apparet. Ad A. quidem 1038. haec refert Chron. ap. Murat. Vid. ſup. p. 74.

runt multos Grecos , et eorum Civitates ſupmiſerunt ſibi in paucis dieb. . . . .

A. 1040. Noritmani ceperunt Melſe, et Caſtrum fecerunt in ea ; et poſtea apprenderunt Aſculum, Venuſium, Minerbinum, Labellum, et alias Urbes finitimas, Baris a filio Meli Ducis recuperatur cum civium conſenſu, et Graeci omnes in vindictam Patris ſui occiſi ſunt, et necati. Vaimarius etiam Surrentum adeptus eſt ; nec Neapolites ſuccurrerunt ei , ut per cives ſuos poſtulati ſunt pluries, et per Sergium Manſonis Conſulis.

A. 1041. Noritmani cum Atenulfo Benev. Pr. conſociati, Graecos in Labento primum, et inde in Auſento fluviis vicerunt ; et Catapanus fugit in Bario (1). Argyrius Meli fil. fit Dux , & Princeps a Noritmanis in Baro , & multa alia loca ceperunt a Grecis in Apulia.

A. 1042. Argyrius cum ſuis , & Noritmanis praeliati ſunt in Ciſternio (2), & funditus everſi ſunt poſt Kl. Julias . Noritmani diſpartiti ſunt Apuliam inter eos: & Atenulfum Beñ a ſe dexpectati ſunt. Maniachus Catapanus apprendit Monopoles , Urias , & Materam cum magna civium ſtrage . Argyrius cepit Tranum, & Natium (3). Joannicius Princ. Vaimari fil. moritur, dum Pater ſuus obſidebat Barium, & Geſulſus in Principem eſt ſublimatus a Patre in IV. die ſtante Auguſti . In Moñ noſtro S. Laurentii Sal. obiit . . . . . .

A. 1043. Stella cometes apparuit cum cauda nigra in Fer. II. Pentecoſtes hora prima noctis . Argyrius Barenſis factus eſt Patricius a Conſtantino A. & cum eo fedus fecit firmans eidem ſuum Principatum , ut antartum (4) Maniacum ſuo ſupmitteret imperio . Ipſe cum Noritmanis contra prefatum antartum in Tarentum ſimul

Iii 2

(1) Potius *Botunto*.
(2) Ciſternium nunc oppidum *Ciſternino*, non longe a Monopoli Urbe. Cedrenus ait in *Monopole* .
(3) Adhuc *Juvenacium* adpellatur .
(4) i. rebellem , ut alibi .

mul profecti ſunt, a qua Urbe fugit ipſe Maniacus Duracium incognitus quaſi piſcator aut nauta, & ibi recognitus a quodam Tarantino ſtatim occiſus eſt. Argyrius habuit pro ſe quoque Hitruntum, Naritum (1), & Mallii Caſtrum, & iterum in Bari reverſus eſt.

A. 1044. Fuit terremotus in toto Principatu Sal. & Benev. in Feria V. de Cena Domini hora ſexta poſt meridiem, & prima Tenebrarum (2). Vaimarius Sal. & Cap. Princ. & Dux Malfie, & Surrenti fit etiam Dux Italiae; & cum Noritmanis federatus in Calabriam contra Saracenos, & Graecos ivit, apprendens ab iis multas civitates, & eorum exercitum in Squillacio. . . . .

A. 1045. Droco Noritmanus Comes cepit Bibinum, & dextruxit. Marcualdus, & Ragembrandus Comites preliati ſunt inter eos pro Caſtro Saracenico, & a Vaimario pacificati ſunt. Hic Princeps Dalmaticas duas cum ſua Planeta cum pretioſis margaritis interceptas optulit in Altari S. Benedicti in noſtra Eclesia pro conjuge ſua, & Joannicio filio . . . .

Deficiunt Anni 1046. & 1047.

A. 1048. . . . . Argyrius contra Noritmannos pergit in Biſancium. Eorum Dux Vilelmus obiit. Neapolites a ſuo Comite Atinulfo apſtulerunt Urbem Putiolum, & . . . . in cuſtodiam Maginol. . . . . . .

A. 1049. Argyrius a Bayulo Catapano leudatus eſt, qui tamen ſtatim convaluit, & inſurrexit contra eum; & in Cuperſano prelium commiſerunt; & Catapanus occiditur in fovea, in qua cecidit equitans. Leo Papa (3) venit in Apuliam ad paciſcendum Apulienſes . . . . Pandulfus Capue mortuus eſt, & ſucceſſit Pandulfus. In

(1) *Neritum*, nunc *Nardò*, & *Magli*.
(2) Sc. *Matutini* officii, *Tenebrarum* adpellati.
(3) Amanuenſis annos 1049. & ſequentem 1050. immiſcuit, & Chrono.axim confudit.

In die magna Caenae Domini Ind.7. obiit B. Alferius Abbas annorum 109.eique datus eſt ſucceſſor Dopnus Leo, qui ejus adjutor fuerat (1).

A. 1051. Iterum Leo Papa deſcendit in Apuliam, mittens Legatos ſuos ad Beneventanos pro reconciliatione. Sed Beneventani Legatos ipſos multis contumeliis ornarunt (2). Apoſtolicus aliquantulum Capue remoratus eſt, & poſtea venit Salernum, & in noſtro Monaſt. poſt multa reconciliatus eſt cum Beneventanis, qui cum eorum Archiepiſcopo veniam quotidie expetebant. Ad preces Abbatis noſtri Leonis confirmavit omnia privilegia Moſi noſtro S. Trinitatis, atque alia Monaſteria, & Cellas ſibi conjunctas. Droco occiditur a ſuis in Apulia cum dedecore . . . .

A. 1052. Vaimarius ob nequitiam Sayri nepotis ſui cum aliquibus Malfitanis, & Salernitanis malignantibus, & flagitioſis, qui clam conjuraverant, occiſus eſt, & extra civitatem viliter tractus; ſed ab ejus germano Vidone, auxiliantibus Noritmanis, Geſulfus eſt repoſitus in Principatu ſuo, & conjurati partim ferro, partim igne, & laqueo multati: Dux eorum in partes multas diſciſſus eſt ante Palatium abſque pietate. Beneventum in manus Apoſtolici contraditum eſt ab Heinrico Pio Imp. quod invidiam, & livorem dedit Noritmanis, qui illam Urbem pro ſeipſis optabant in regnum. Apoſtolicus ab Heinrico contra eos ſupſidium petiit. Laurencius Monachus Prepoſitus Celle S. Mauri in Planula, & S. Benedicti in Centulis a furonibus occiſus eſt prope Tuſcianum, veniens Salernum, & in totum bonis dexpoliatus.

A. 1053. Leo Apoſtolicus venit iterum Beneventum cum exercitu ſuo, & pugnavit cum Noritmanis in Traconaria, & victus eſt, et captivatus, qui Beneventi mul-

(1) Errant qui dicunt eum obiiſſe A. 1050. Major fides Chronographo noſtro praeſtanda.

(2) Lege: *oneraruns*.

multum afflictus eſt pre rubore, et poſtea liberatus Capuam regreſſus eſt. Malfis rebellatur. Majo Comes S. Severini, et Monſauri a Paldo germano ſuo occiſus eſt propter ſuam incontinentiam, et improbitatem. Ejus uxor Madelma fugit Salernum cum filiis ſuis, quos tradit Rotfrido fratri ſuo Decano Moſi noſtri ad educationem. Vaimarius Comes Corneti factus eſt Monachus in noſtro Monaſterio ſub Leone Abbate, cum quo multimodè conjunctus erat.

A. 1054. Idem Leo Apoſtolicus Capue remorans infirmatur. Illi Archiepiſcopo plura tribuit beneficia, & privilegia. Deinde cum Richierio Abbate ivit Caſinum, & poſtea Romam, ubi defunctus eſt V. die poſt Id. Apriles; & ſucceſſit poſt multos menſes Victor, qui dicebatur Gerardus Noritmanorum hoſtis. Noritmani in Apulia ceperunt Tranum, Canuſium, & alias civitates, expulſantes Grecos, & Saracenos, qui dominabantur iis. Deinde cum valida manu profecti ſunt in Calabriam, & pene totam ſupmiſerunt ſibi.

A. 1055. Celebratur concilium contra Verengarium. In Salerno ingreſſus eſt urſus, & quatuor viros, & duas puellas occidit; ſed a Petro Theſaurario jacolo per feneſtram confoſſus eſt. Noritmani apprenderunt Trojam, & Caſtrumontis in Apulia; & in Calabria Catanzarum, Valeam, & Tabernas. Riccardus de Adverſa opſedit Capuam, & recepta quantitate auri, & argenti diſceſſit ab ea. Juvencus Monachus noſter, & Sacerdos in cella ſua fulmine eſtinctus eſt; & ab alio fulmine Turris Ecleſie concuſſa eſt in Kal. Sept.

A. 1056. Moritur Heinricus Imp. cui aſtitit Victor Apoſtolicus, & ſupſtitutus eſt illi filius ſuus Heinricus alter, qui erat puerulus in anno poſt. Noritmani ceperunt Beſinianum, Ileriam, Cariatum, & Geocaſtrum cum caſtro Menſula, et Montalto in Calabria. Saraceni clauſerunt Sepulcrum Domini in S. Civitate. Obiit Rodulfus Abellinenſis, et reliquit theſaurum magnum filio ſuo Heri-

Herimanno, qui veniens poſt dies aliquot Salernum ad praeſtandum hominium Geſulfo Principi, optulit illi precioſa munera; et poſtea etiam noſtre Ecleſie, et Moñ . . . . . .

A. 1057. Victor Papa obit; & Stefanus Abbas Caſin. . . . . ipſe etiam defunctus eſt; et Benedictus intruditur (1) ob potentiam Alberici Conſulis Rom, et aliorum de populo. Mortuus eſt in Apulia Omfridus Comes Noritmanicus, et ſucceſſit ei Habailardus filius ſuus. Sed a Roberto patruo ſuo depulſus eſt apſque miſericordia a cunctis finibus Apulie. Incenſum eſt molendium, cellarium, et ſervatorium veſtiarii, et farinarum in noſtro Moñ, ſed interceſſione S. Patris Benedicti ignis poſt duas horas a ſe deſtinctus eſt.

A. 1058. Romoaldus Judex fabricare fecit omnia, que a flammis devorata fuerant prō ſua devocione. Fuit fames magna in toto Principatu, et Calabria: et bruchii voraverunt etiam herbas, et frondes, et fructus, propterquod ſupervenit mortalitas grandis hominum, et pecudum, et magna locorum deſolacio: Eſtendit brachium ſuum Dominus ſuper nos pro peccatis noſtris. Rogerius novus Dux multas Urbes cepit in Calabria, et hoc etiam fecit Viſcardus, qui duxit uxorem Sikelgaytam ſororem Geſulfi Princ. Et ipſe Viſchardus multa loca in Calabria reſtituit Geſulfo cognato ſuo, que erant a Grecis, et Saracenis ablata, pro reconveniencia ſue affinitatis . . . .

A. 1059. Dauferius, qui fuit hujus Moñ Monachus . . . Card. S. Ecleſie . . . . . a Nicolao Apoſtolico . . . . .

. . . .

. . . .

Viſchardo occcupata in tota Calabria, et Apulea, et etiam in Sicilia, quatenus a Saracenis liberaret (2) . . . . . . Riccardo honorem Principatus Capue, ſi eſpulſaret Landul-

(1) Intruſio fuit menſe Majo ſequentis anni. Vid. Pag. aliosq.
(2) Chron. Murat. haec habet in A. 1058.

dulſum. Propterea Noritmani conſociati ſunt cum Apoſtolico, et hoſtes Ecleſiae ſupmiſerunt . . . .
. . . .
Riccardus accepit Capuam in menſe Auguſto; ſed poſtea ab illa pulſus eſt.

A. 1060. Rogerius navigat in Siciliam cum LXXVI. navibus contra Saracenos poſt captum Scylacium, et Caſtella Inſule, et Metiloni. Viſchardus cepit multa loca prope Barim, volens eam opſidere. Sed tunc non potuit, quia ſiccitas magna fuit a menſe Januar. uſque ad Majas Idus, et ſata parum profecerunt. Tempeſtas horribilis accidit in ultima cadentis Maii, que multa dapna fecit in terra, et in mare: ubi prope Acropole necati remanſerunt tres Monachi Moñ noſtri, qui ab Regio Urbe redibant.

A. 1061. Papa Nicolaos obiit in Florencia, et poſt menſes quatuor electus eſt Alexander. Cadalunus intruditur a Teutonicis. Rogerius cum Viſchardo apprenderunt Meſſanam, et venientes Saraceni contra Noritmanos occiſi ſunt multa millia eorum. Noritmani predati ſunt Barim poſt captam Urbem poſt multos menſes, et Greci multi qui exiverant occiſi ſunt. Indulſus Sacerdos Ecleſie Salernitane ad eſtremum vite ſue perductus, ſalvatur per merita S. Benedicti: quare Monachicum habitum induit in Moñ noſtro, eidemque donavit cuncta ſua bona, que habebat in Salerno, in Veteri, in Caſſelliano, et in Rotenſi.

A. 1062. Riccardus eſpugnavit totam Capuam cum turribus ſuis, pulſo Landulſo ejus Principe. Poſtea ivit Romam ad ſupſidium Apoſtolici, ubi pugnatum eſt cum Sciſmatico Cadaluno, qui fugere coactus eſt, et poſtea depoſitus. Viſchardus cepit Moctylam, Oream, et Brundiſium, et occidit Patricium Pulcharium in Caſtro S. Martini. Ipſe deinde exaſperatus eſt cum Rogerio, cum quo preliavit acriter in Melito, et Yracio, quas occupavit Rogerius; et volens eas recuperare Viſcardus captivatus eſt.

eſt . Sed a Rogerio dimiſſus pacto inter ipſos federe, quod Calabria dividatur inter eos poſt eſpulſionem Graecorum . Jordanus fil. Riccardi factus eſt etiam Princ. Capue cum patre ſuo , & cepit Calenam , Traconi , & Tiano a Langobardis : Et poſtea Trajectu , Gajetam , & caſtra prope illas in Garillano .

A. 1063. Rogerius in Sicilia multas victorias de Saracenis reportavit . Tarantum a Viſchardo captum eſt . Naves alique de Piſa incenderunt claſſem Saracenorum in Panurmo . Mortuus eſt Vidoni Comes Marſicenſis apſque liberis , & Agneſſa ejus ucſor in ultima die anni poſt menſes tres ; & illa reliquit Moñ noſtro Curtes duas , & Caſale S. Helie in Marſico cum vinea , & curte in Cavitella (1) .

A. 1064. Viſchardus cepit Caſtrovetete , Caſſianum , & Materam in menſe Marczio , & Aprile ; & poſtea navigavit in Siciliam ad auſilium Rugerii , opſidentes validè Panurmum ; ſed non ceperunt eùm propter improvitatem Grecorum , & Sicilienſium . Riccardus Princ. Capue cepit Aquinum , Soram , & alia loca cum Jordane ejus filio . Joannes Comes Conſiae venit in noſtro Moñ , & optulit Curtem de Verrone in Conſia , & Caſale S. Donati cum opnibus pertinenciis ſuis (2) .

A. 1065. Viſchardus alia multa loca in Calabria a Grecis apſtulit ; & Rogerius in Sicilia etiam multas Urbes Saracenorum . Nova Caſini Baſilica edificatur per Abb. Deſiderium Cardinalem Monachum noſtri Moñ . Robertus , & Jordanus Princ. Capue opſiderunt Cajacium , & Allifis , & ceperunt eas , & eorum Comites remanſerunt in hominium eorum , qui novas ibi Turres , & in Capua eſtrucſerunt . Per grandinem magnam in Idus Sept. vinee , & oliveta diſſipata ſunt in Principatu . Hugo Comes de Parentia de partibus Veneticorum rediens ab Aleſſan-

(1) Habes chartam in Arca Cav. Mon.
(2) Hanc etiam poſſidet Arch. Cavenſe.

drea procellam horribilem paſſus eſt, & in Malfiam deportatus, venit in noſtro Moñ, & habitum induit Monachicum, donans ibi omnia ſua.

A. 1066. Guimarius de Jeſuno, Vaiferius de Capudaqueo, & Radulfus de Potentia Comites, & conſanguinei Vaimarii olim Principis optulerunt in hoc Moñ S. Trinit. montem (1), qui dicitur de Galluſi cum aquis, & ripis fluminis Cepilloſi, molendino, piſcaria, Trapitu, oliveto, & aliis rebus cum Ecleſia S. Marci, & Caſale Cocci pro redemcione animarum ſuarum, & prefati Vaimarii in prid. Non. Februar. Viſchardus cepit Veſti, & captivavit Cyriaci Catapanum: et poſtea etiam Sepuntum, et Termulas. Rogerius in Siciliam magnam victoriam reportavit de Saracenis.

A. 1067. Papa Alexander venit Capuam facta pace cum Princ. Riccardo, qui Apoſtolico dedit omagium cum Jordane fil. ſuo; et ambo in Principes cum multorum Epiſcoporum concilio coronati ſunt. Multa etiam dona conceſſit Ecleſie Cap., ejuſque Archiepiſcopo Yldeprando dedit totam Eclam̃ de Bolturna cum opnibus pertinenciis ſuis in Leburiis, cum Ecleſiis (2) S. Naczari, S. Apollinaris, et S. Petri, et multas etiam gracias fecit Alfano Archiep. Sal. et Uldrico Benev. Arch., et Abbati noſtro, quem ego ſociatus ſum, qui inibi omnes interfuerunt. Viſchardus cepit Ytruntum, Leſianum, Caſtrum Leocadium, et alia caſtra in finibus Calabrie uſque ad Alitium. Inde cum ſuo exercitu proceſſit ad Barum debellandum pro eſterminandis Grecis ab Apulia; qui tamen nihil timentes, irridebant ei.

A. 1068. In Nuceria vacca nigra peperit bovunculum monſtruoſum, quem omnes vidimus cum capite, et

(1) Haec charta deſideratur.

(2) Quid ſibi velit heic Chronograhus noſter cum conceſſione Eccleſiae Vulturnenſis Capuano Archiepiſcopo, haeret aqua. Nam dudum Eccleſia iſta Capuano Praeſuli adjuncta erat, ut in Chronol. Epiſc. Cap. alibi diſceptabimus. An fort. ejuſdem Eccl. confirmatio?

cauda equi cum ſex pedibus, et quatuor corniculis ſuper oculos, pellis erat bovina albiſſima cum aliquibus baccillis nigris (1). Poſt quinque dies mortuus eſt. Rogerius Comes in Sicilia aggreſſus eſt a Saracenis, ſed fracti ſunt ab eo uſque ad ultimum cum eorum Califo Mamedio. Viſchardus apſtulit a Goffrido de Cuperſano nepote ſuo montem . . . . Nix magna fuit in Moñ noſtro in die S. Crucis de men. Sept. Neapoli occiſus eſt a populo Demitrius Tribunus, et poſtea etiam duo ejus filii, et domus ejus everſa, quod multa flagitia contra populum feciſſet per VI. annos.

A. 1069. Viſchardus venit ſuper Barum, et pugnavit cum Grecis, qui . . . .
. . . .
Joannicius Dux Malfie obiit, et reliquit Moñ noſtro ſuam veſtem clamydalem pro ſervicio Ecleſie . . . .

A. 1070. Rogerius Comes venit cum navibus Sicilienſibus Barum in ſupſidium Viſchardi . . . . ſubſternit (2) eam cum Duce ſuo. Quod videntes illi de Urbe ſupmiſerunt ſe illi, qui ſtatim ingreſſus eſt in . . .
. . . . progreſſi in Siciliam ad eſpugnandum Panurmum per mare . . . .
. . . .
. . . .

A. 1072. Viſchardus poſt captam Panurmi Urbem, dedit Rogerio Comiti totam Siciliam, tantummodo reſervans ſibi prefatam Civitatem cum caſtro ſuo, et Meſſanem. Obiit Salerni Rangarda Comitiſſa neptis Geſulfi . . . .

A. 1073. Alexander Papa defunctus eſt, et electus Gregorius Monachus S. Benedicti in IX. Kl. Majas. Ipſe ivit Beneventum, ubi Landolfus Princ. illi praeſtitit omagium

(1) An poeticum aliquod monſtrum fixerit Chronologus, judicent alii.
(2) Scil. Claſſem Graecorum, quam miſerat in auxilium Graecus Imp., uti ab eorum eruitur Scriptoribus.

gium pro ſuo Principatu : quod item fecit Riccardus Cap. in ſua Civitate. Pandulfus Princ. obiit in VII. die ſtante menſ. Decembr.

A. 1074. Guiſelgardus Comes Malliani mortuus eſt in aetate multum decrepita annorum CIX., et reliquit Moñ noſtro aliqua bona in S. Severino, in Nuceria, et Montaureo, et curtem in Salerno prope Epiſcopium, et palacium in porta maris, ubi dicitur Curſana (1). Geſalſus Princ. cum noſtro Abbate Leone, et alii Comites cum Archiep. profecti ſunt Romam ad Concilium; ſed non potuerunt amovere Apoſtolicum, ut anathema faceret contra Viſchardum, qui omagium praeſtare nolebat, ut alii, Domno Apoſtolico. Nicotrum ex improviſo a Saracenis captum, et depopulatum eſt, et Ecleſia incenſa, et ſtatim regreſſi ſunt.

A. 1075. Viſchardus ſub pretextu, quod Geſulſus cognatus ſuus feciſſet illum anatematizare a Papa Gregorium, opſedit Salernum poſt Kl. Apr., et poſt ſeptem menſes ſupmiſit eam. Sed nihil mali fecit in Civitate, ſolummodo theſaurum ſuum eſpoliavit, et armamentariam (2). Haec fuerunt in Idib. Dec. Geſulſus Princ. qui aufugerat in caſtro poſt XXXII. dies pacem firmavit cum cognato ſuo; et ipſe Romam exutus omnibus bonis petiit, ubi a Gregorio Papa factus eſt Dux Campanee, dum viveret. Viſchardus poſt captum Salernum, apprendit etiam Malfiam.

A. 1076. Rugerius Comes multos Saracenos occidit in Mazaria, qui ceperant eam; ſed ejus Ductor, qui erat

(1) Legitur in Arca Cav. Monaſt.

(2) De anno Salernitanae Urbis ſubjectione, ſuperiùs, quàm inter ipſos diſſenſiſſent Chronographi, vidimus. Cavenſis noſter, qui ibi fort. morabatur, rem acu tetigit: neque aliter Peregrinius opinatus fuit, ut ex ejus nota in Lup. Prot. ad A. 1077. educi poſſe autumo. Quare hallucinatur Murator in Annal. dicens, A. 1077. Salernum a Viſchardo fuiſſe ſubmiſſum, nimis Guilelmo Apulo fidens, qui neque tempus Salernitanae obſidionis, neque veros Northmanni Ducis praetextus nobis propoſuit.

erat conſanguineus Regis, captivatus eſt. Saraceni poſtea ordiuntur inſidias Hugoni Genero Rugerii Comitis, qui occiſus eſt ibi: Sed veniens Com̄ Roger. profligavit eos, nemini volens condonare ſuas penas. Viſchardi filia nupſit Conſtantino Aug. Imperatori, et ivit Byſſancium cum multis Primoribus tam Noritmanis, quam noſtris, et Grecis. Heinricus Imp. Teutonie fuit ab Apoſtolico publice anatematizzatus.

A. 1077. Salerni Dopna Imma Comitiſſa peperit tres filios, et duos mures apſque cauda, que tamen citò eſtincta remanſit, et omnes quos peperit intra tres dies etiam mortui ſunt. Riccardus Cap. Princ. opſedit Neapolem, ſed irrito conamine: nam poſt aliquos menſes ipſe mortuus eſt. Heinricus Imp. venit ad Italiam, et a Papa Gregorio ad penitentiam recipitur; ſed ille fingebat ſantificacionem, ut ſecurius poſſet Apoſtolico tendere ſuas inſidias. Landulſus Princ. obiit Beneventi, ad quam Urbem profectus eſt Viſchardus, qui paulò ante e Byſſancio rediverat, ut comprenderet eam. Sed nihil facere potuit ob civium virtutem, et minas Apoſtolici, qui iterum anatemizavit eum. Viſchardus Dux interea novum in Salerno Oratorium edificavit ad honorem S. Mathei Apoſt., quod ſacravit Alſanus Archiep. in Dominica poſt Kl. Dec. Ind. I.

A. 1078. Jordanus Princ. Capue cum Papa Gregorio inivit fedus contra Viſchardum, qui multas tunc amiſit civitates: ſed poſtea pacificati ſunt inter eos in Feſtivitate Omnium Sanctorum propter zelum Deſiderii Abb. Caſin. qui pluries cum ipſis confabulatus eſt vadens, & rediens apſque interrupcione. Viſchardus duas alias filias ſuas fecit ucſores Comiti de Tuſcia, & Remundo Comiti de partibus Spanie. Redulſus Vicecomes Sarnenſis optulit in hoc noſtro Mon. filium ſuum, & donavit partem montis de S. Angelo in Cirritu, & Caſale de Capuponte cum pertinenciis ſuis. Ylardus Caſt. Conſiae ſeipſum precipitavit propter ſui theſauri de-

depredacionem a ſuronibus conludioſis (1).

A. 1079. Nix maxima fuit in menſe Januario per totum Principatum, ut aque, fluminum apparerent omnibus congelatae, et ſupra tranſitare poſſent homines, et jumenta: quod numquam antea viſum fuerat. In Mon. noſtro non poterat egredi, et clauſa fuit Ecleſia per decem dies, nam nix erat elevata per ſex cubitos, et plus. Barum denuo rebellavit Viſchardo, et ſtrangulatus eſt Umbertus Strategus Civitatis, qui male cum civibus procedebat in juſticia, et libertate. Jordanus Capuanus ſe intromiſit pro eis, et a Viſchardo pro ejus injuria condonantur. Mortalitas magna fuit, et fames per totam terram de Principatu. Mortuus eſt cum omnium dolore, et triſticia B. Leo Abbas Mon. noſtri valde ſenex in prid. Idus Jul. Ind. II. decurrente, et multa ab illo miracula facta ſunt. Mane poſt, congregato concilio Monachorum, elevatus eſt in ejus ſede Petrus de Salerno, venerabilis Abbatis Alferii nepos eximius, et ſanctiſſimus in poſtrid. Idus.

A. 1080. Heinricus deponitur ab imperio ſuo, et elevatur Rodulfus pro eo. Ille volens venire in Italiam contra Apoſtolicum, qui ob hanc cauſam federatus eſt iterum cum Jordane, et Viſchardo, cui reſtituit nomen Magnifici Ducis . . . . :

. . . .

Jordanes fil. Rogerii Com. victoriam reportavit in Sicilia de Saracenis, qui Cataneam ceperant; ſed ſtatim fugere coacti ſunt. Corpus S. Mathei Apoſtoli ab Alfano Archiep. inventum eſt. Ejus facti deſcriptio facta eſt per Marinum ſuum Archidiaconum.

A. 1081. Heinricus venit in Italiam . . . . . Viſchardus cum Claſſe ſua LXXVI. navium abſque aliis lintris, ſcherafatis, et ſcyfonibus, navigavit de Brundiſio in Greciam, linquens filio ſuo Rugerio Ducatum: ibi

(1) Id. qui dolo malo illum deceperunt. Bullar. Caſin. to. 2. Conſt. 61.

ibi cepit Corifium, et alias urbes. Sed poſtea ejus claſſis rupta fuit per Veneticos, et Buamundus Viſchardi fil. vix ſalbatus eſt cum paucis navibus. Ipſe tamen Dux in terra habuit victoriam de Grecis, qui fugierunt ab illo, et Durachium captum eſt. Heinricus Romam opſedit cum exercitu ſuo, ſed fruſtra ob conſtantiam Romanorum, qui eum oderant. Aquarum inundatio per tres dies vix aliquando interrupta a Non. Novembr. multa dapna fecit Moſi noſtro, et partem Ecleſiae conquaſſavit: ſed ſtatim dapnum reparatum eſt, et novi parietes aggerati ad defenſionem . . . . . .

A. 1082. Abbas noſter voluit praefatam Ecleſiam intus renovare, et eam multis picturis, et muſivis ornavit, et novum fecit pavimentum opere (1) grecanico: item novum Caemeterium, et Hoſpitale Peregrinorum, et Oratorium pro Monachis infirmis ſupra Clauſtrum S. Martini. Iterum venit Romam Imp. Heinricus cum ſuo Sciſmatico Guiberto, et oſpedit eam: qui cum poſuiſſet incendium ad Baſilicam S. Apoſtolorum, Apoſtolicus accurrens cum ſuis, ſigno crucis ſtatim ignem eſtinſit. Imp. ab opſidione receſſit in fine Madii. Troja rebellavit a Rogerio Viſchardi fil. qui in Caſtro ſe munivit, et habens ſupſidium opportunum a ſuis Urbem recuperat, multos ſuſpendit ſuper muros in circuitu. Quod etiam fecit Jordanes Rogerii fil. . . . . . qui a Patre poſtea multatus eſt, et alii conjurati excaecati, vel ligno ſuſpenſi. Fulmen cecidit Salerni prope portam Rotenſem, et accenſa palea, et ſarmentis multas domos incendit . . . . . .

A. 1083. Heinricus pro tertia vice venit ſuper Romam cum alio exercitu magno valde, ſed etiam irrito conatu: qui enim habitat in adjutorio Altiſſimi in protecione Dei morabitur. Jordanes interea Capuae Princ. cum praefato Imp. treugam fecit. Dux Viſchardus deſtrucſit

(1) Sc. *teſſelato*.

ſtrucſit funditus Cannes in Apulea, quia rebellaverat ab eo. In noſtro Moſi in menſe Auguſto, et Septembre craſſavit peſſima febris cum piticulis, et parotibus, ex qua defuncti ſunt novem fratres, duo Oblati, et quatuor ſervientes laici: quae res valde terruit omnes alios. Hoc anno omnes fructus a vermibus conſumti ſunt.

A. 1084. Heinricus tandem Romam pacifice ingreſſus eſt in die X. ante Kl. April. Gregorius Papa ſalvatus eſt in Caſtro S. Angeli, et Guibertus ſciſinaticus intronizatus eſt cum maximo fidelium ſcamnalo in Feſtivitate Palmarum, qui poſtea in Paſchali Reſurrectione coronavit Imp. Heinricum. Viſchardus cum grandi exercitu Romam vadit pro Papae adjutorio, & Imp. ſtatim diſceſſit a Romana Urbe per Tuſciam. Igitur liberatus eſt Papa per Noritmanicos, qui ſciſinaticos Romanos occiderunt, et eorum domos incenderunt; atque ſimul cum Viſchardo proceſſerunt Caſinum, & deinde Capuam, ubi per dies quindecim remoratus eſt; & poſtea venit Salernum cum laeticia magna.

A. 1085. Ecleſia Mon. noſtri cum compleretur per Petrum Abbatem hujus Caenovii; idem Abbas Apoſtolicum ſupplicavit, quatenus eam dignaretur conſacrare in Solepnitatibus Paſchalibus. Quare invitati ſunt omnes Epiſcopi, & Archiepiſcopi ad iſtam Feſtivitatem, que celebrata eſt in die Dominico ante Kl. Majas per manus Gregorii Pape cum interventu quatuor Archiepiſcoporum ſcil. Capuani, Beneventani, Salernitani, & Malfetani, & aliis XXVIIII. Epiſcopis, & VIII. Abbatibus cum Abbate Caſinenſi, & Petro Abbate noſtro. Hujus ſolepnitatis acta ſcripta ſunt per Odonem Cancellarium hujus Mon. in hoc anno, quae preſentavit Dopno Apoſtolico, cui valde placuit. Idem Papa multa dona, & privilegia conceſſit omnibus Archiep. & Epiſc. qui interfuerunt. Ecleſiae itidem Salernitane, & ſuis Sacerdotibus, & Diaconis multa privilegia conceſſit in Feſtivitate S. Michaelis Arcangeli, cujus

jus S. Altare plurimum exornavit, atque ditavit, poſtquam illud ab eo fuit conſacratum. Renovata eſt febris peticularis in noſtro Mon. in Salerno, & toto Principatu, & ipſe Papa illam paſſus eſt, & poſt aliquot dies defunctus eſt in Dei gratia, & cum omnium triſticia, & dolore in VIII. Kal. Junias in Sal. Eccl. ſepultus.

F I N I S.

Hucuſque Cavenſis Chronologus ſuam proſecutus eſt Hiſtoriam. Neque dubitandum autumo, quin aut eodem anno 1085. in quo deſiit, diem ſuum obierit, aut inſequentis initio anni ejus Authbor, febri fortaſſe illâ peticulari, ſeu malignâ, quam deſcripſit, extinctus. An alius ejuſdem Caenobii Monachus Chronicon iſtud suppleverit, ignoramus. In Cavenſi profectò Archivo, aliiſque illius Provinciae, aut in Caſſinenſi, aut Neapolitano, aut Averſano, in quibus mihi pervolutare pro eorum Patrum humanitate datum eſt, nihil omninò invenire conceſſum. Muratorius quidem Cavenſe aliud Chronicon edidit, ut dixi. Sed illud nec mendis, neque rebus ad nos omninò impertinentibus caret; nec Salernitanae Urbis, aut illius Principatus, vel Cavenſis Monaſterii peculiares res (niſi incidenter, aut ex neceſſitate) enarravit. At ne Lectori meo quidquam ad medii aevi, & Langobardorum Hiſtoriam pertinens reticerem, illius recudendam, eam tantummodo partem putavi, ex qua ſuppleri poſſit integra Chronotaxis uſque ad finem, quoniam ad hiſtoriae noſtrae lumen, & complementum aliquod revera conducit, quamvis neque ipſa mendis ſcateat, ut vides. Faxit Deus Opt. Max. ut alia inedita adhuc monumenta mihi ſuppeditentur, & Regni noſtri Neap. obſcura ſaecula ab IX. ad XIII. uſque elucidari aptiùs queant. Sed (ne animi mei dolorem inſimulem) difficillimè hoc ſperandum mihi promitto; quum aut veterum chartarum, charakterumque inſcitia, tenebricoſae inſtar umbrae, pene omnium oculos,

tos, menteſque obfundat; aut irrationabilis timor (ſacrorum praecipue Archivorum) animos obvertant, ne ſacra haec adyta aperiantur; & inanis denique fere a cunctis hic labor, aut cura prorſus inutilis reputetur: non animadvertentes, rerum noſtrarum agnitionem, & Literarae Reip., & ſuis reſpectivè urbibus maximam potiſſimùm laudem, atque utilitatem parere potuiſſe. At haec ipſi viderint inſipientes, qui damna iſta inſanabilia ad diem nobis inferunt, perpetuòque illaturi, quum pretioſa iſthaec monumenta, aut pulvere, aut carie, aut incuriâ diſperdantur. Parce precor, Lector humaniſſime, ſi denuò animi mei dolorem hâc lenire eructatione contenderim.

SUPPLEMENTUM
CHRONICI MURATORIANI

ANno 1087. Deſiderius Abbas Romae in Victorem Papam invitus eligitur ab Epiſcopis, & Cardinalibus Romanis ipſo die Pentecoſtes 7. die Maii. Quo die Sancti Nicolai Corpus Barium devenit. Idem Victor apud Caſinum omnium Fratrum conſenſu ordinato Abbate Oderiſio, poſt tertium diem defungitur XV. Kal. Octobris.

1091. Jordanus Princeps obiit, & Capuani rebellaverunt.

1092. Eccleſia S. Trinitatis dedicata eſt ab Urbano II. Papa Nonis Septembris.

1096. Rogerius Comes Siciliae cum exercitu valido Chriſtianorum, & Saracenorum, Syleris fluenta pertranſiens, obſedit Nuceriam 2. Kal. Julii Vigilia Pentecoſtes, & tradita eſt. Inde profectus Malfiam obſedit cum Rogerio Duce Apuliae, & Calabriae terrâ, marique. Mox Amalfitani Marinum Sebaſtos Ducem ſubſtituunt, reverſuſque

ſuſque eſt Comes ſinè effectu iter quo venerat.

1097. Eccleſiam Sancti Pauli dedit Urbanus Papa Petro Abbati S. Trinitatis de Cava.

1098. Rogerius Comes Siciliae, & Rogerius Dux obſederunt Capuam cum magno exercitu, & ceperunt eam, & reddiderunt eam Riccardo filio Jordani.

1100. Rogerius Dux obſedit Amalfiam, & cepit eam.

1101. Rogerius Comes Siciliae obiit. Paſchalis Papa obſedit Beneventum cum valido exercitu Apuliae, & Calabriae, & cum Rogerio Duce cepit eam.

1105. Riccardus Pr. filius Jordani obiit.

1106. Petrus Abbas S. Trinitatis Cavenſis emit Caſalem in Apulia, qui dicitur Fabrica mill. &c. ſchifat. Robertus filius Jordanis invaſit Capuam, & ex parte igne eam ſuccendit.

1110. D. Abbas Petrus S. Trinitatis Cavenſis emit Caſtrum S. Adjutoris 1500. ſchifat. de menſe Februario. Eodem menſe Rogerius Dux obiit, & Boamundus poſtea obiit 8. die.

1113. Saraceni ab Africa venientes Lucaniam depopulantur. Salernum applicaverunt: auctore Deo Salernitani, Amalfitani, & Neapolitani ceperunt eos, & interfecerunt in mari.

1119. Domnus Conſtabilis ordinatus eſt Abbas.

1120. III. Non. Junii obiit Riccardus Princeps VI. Kal. Jun. unctus eſt Riccardus filius ejus in Principem. II. Id. Junii obiit Riccardus Princeps. IV. Non. Julii unctus eſt Jordanus Princeps. Domnus Abbas Venerabilis Petrus conſtructor, atque inſtitutor hujus Monaſterii S. Trinitatis cum eo perenniter regnaturus, migravit ad Dominum.

Eodem anno Indict. . . . . . temporibus noſtri Domini Gulielmi magnifici Ducis, atque Religioſi Abbatis noſtri Conſtabilis X. die intrantis menſis Octobris Caſtellum noſtrum S. Angeli in Cilentum firmare cepimus.

1124. Domnus Conſtabilis hujus Monaſterii S. Trinitatis Venerabilis Abbas obiit.

1125. Domnus Simeon Venerabilis Abbas ei ſucceſſit.

1127. Obiit Guilielmus Dux, & Jordanus Princeps.

1128. Rogerius Comes Siciliae, Calabriae factus eſt Dux.

1130. Rogerius Dux, Rex efficitur 8. Kal. Januarii. Eodem anno dum Dux eſſet, obſedit Salernum terrâ, marique, & cepit eam. Et anno quo factus eſt Rex, obſedit Amalfiam, & cepit eam.

1132. Rogerius Rex obſedit Barum terra marique, & cepit eam. Eodem anno obſedit Nuceriam, & pugnavit cum Principe apud Schifatum flumen, & aufugit.

1134. Cepit Capuam, Averſam, & Nuceriam.

1135. Idem Rex ab obſidendum Neapolim terra, marique ivit. Piſani ceperunt Amalfim, ſed ab eodem Rogerio Rege fugati ſunt, & quamplures capti, nonnullique interempti.

1137. Lotharius Imperator intravit Apuliam cum Papa Innocentio ſalvus cum Piſanis; & conſtituto Duce Raynone reverſus eſt. Cui ſucceſſit Conradus nepos Henrici Imperatoris. Eo anno factum eſt bellum inter Regem Rogerium, & Ducem Raynonem, ubi multa millia hominum Regis interfuerunt inter . . . . . . & Caſale novum; Et Rex aufugit. Mortuo Duce Raynone, dum in Sicilia ageret, Malfia reddita eſt illi: Poſt hoc Salernum veniens, Mons Veſuvius magnum eructavit incendium, quod ſecutus eſt pulvis tantae denſitudinis, ut totum aerem obtenebraret, & totam hanc operuit Regionem uſque Principatum, & Calabriam, & cepit paulatim decreſcete. Per triginta dies, totidemque noctes ſiccus ventus eumdem pulverem aſportabat, & terram operiebat, qui quievit die Apoſt. Petri, & Pauli. Poſt hec Innocentius Papa cum exercitu Romanorum Campaniam adveniens

veniens Rex egreſſus eſt contra, et fugam Papa arripiens, captus eſt a Rege cum maxima parte exercitus Romanorum qui coactus eſt . . . . non tantum ſui populi Romani: Regi vexilla tria tradidit, unum Regni . . . . aliud Ducatus Apuliae, tertium Principatus Capuae. Poſtea Rex Barum proficiſcens cum magna difficultate reddita eſt illi, ubi Principes, et Barones interfecit. Et ſiluit terra in conſpectu ejus. Et veniens Salernum filium ſuum, quem Capuae Principem fecerat, etiam Neapoli Dominatorem conſtituit.

1141. Domnus Simeon hujus Monaſterii S. Trinitatis Cavenſis Abbas obiit, & Domnus Falco Abbas ſucceſſit ei.

1146. Rex Rogerius ſtolium ſuum in Romaniam miſit, & Corfu, & Cephaloniam, & Eſtivam, & Corintum, omnemque illam Maritimam uſque ad Malvaſiam cepit. Principes, & omnes Majores, & cunctos Judeos illius terrae captivos ad Siciliam duxit.

1147. VIII. Id. Junii obiit Domnus Falco noſtrae Congregationis Abbas, & 7. Id. Julii Marinus Veſtararius loco ejus ſucceſſit. In prefato menſe Junio Rogerius Rex Siciliae miſit ſtolium ſuum.

1154. Obiit Rogerius Rex, & Guilielmus filius ejus ſubſtituitur.

1170. D. Marinus Abbas S. Trinitatis obiit.

1191. D. Benencaſa eligitur Abbas S. Trinitatis II. Kal. Februarii.

1174. In hoc anno multitudo Saracenorum in partibus Tarentum ab habitatoribus . . . .

1185. Rex Guilielmus II. miſit ſtolium ſuum in Romaniam, & apprehendit Durachium, & totum illum Ducatum uſque Theſſalonicam, & ipſam Theſſalonicam cepit.

1190. Rex Guilielmus II. obiit, & Tancredus Comes Rex efficitur. Primo anno Regni ejus venit Henricus Teſta cum Alemannis in Apuliam, & deſtruxit ibi Cor-

Cornetum, & venit uſque ad Aquamputridam, & poſtea reverſus eſt. Imperator venit uſque Neapolim, & obſedit eam, & poſtea illic infirmatus rediit in Alemanniam.

1193. Id. Jan. obiit Benencaſa Abbas S. Trinitatis.

1194. Hoc anno reverſus eſt Imperator Henricus, & miſit ante ſe ſtolium in Siciliam, & ipſe venit per terram ſuper Salernum, & obſedit eam, & eadem die obſidionis ſuae capta eſt Civitas, videlicet 15. Kal. Octob. quarto die ante feſtum S. Matthei; & omnes fugerunt viri, & mulieres, & Civitas depopulata eſt, & deſpoliata. Et poſtea perrexit, & cepit totam Siciliam. Cepit filium Tancredi, quem fecerant Regem, & matrem ejus, & ſorores, & Archiepiſcopum Salernitanum, & fratres ejus, & multos alios, & vinctos duxit ſecum in Alemanniam.

1208. 11. D. Balſamus eligitur Abbas S. Trinitatis VI. Id. Martii; & poſt III. diem obiit Petrus II. Abbas Trinitatis.

1220. Hoc A. coronatus eſt Federicus Imp. & D. Coſtantia uxor ejus Imperatrix a Domno Papa Honorio III. in Urbe Roma in feſto videl. S. Caeciliae.

Eodem etiam A. recuperavimus Caſtrum S. Adjutoris in Vig. ſcil. Natalis Domini, Domno Balſamo Vener. Abbate multum perinde laborante. Et ipſomet A. Capuana Curia exitit celebrata per ipſum Dom. Imperatorem.

1231. VIII. Kal. Dec. obiit Balſamus noſtrae Congreg. Abbas; & D. Leonardus Veſtararius, Abbas eligitur Id. Dec.

1249. In hoc A. deſtructa eſt Civitas Benev. In hoc etiam A. translatum eſt corpus S. Bartholomaei, et alia multa corpora SS., et reliquiae a Dom. Leonardo Abbate in Monaſt. Cavenſi videl. XIX. Kl. Feb. Et in ſequenti A. mortuus eſt Fredericus Imp. in partibus Apuliae in Caſtello Florentini.

1252.

1252. In hoc A. Corradus Rex venit de Alemannia, et obedivit ei totum Regnum praeter Neapolim, Capuam, et Nuceriam, et quaſdam alias terras.

1253. In hoc anno omnes terrae quae rebellatae fuerant Corrado Regi reverſae ſunt ad eum preter Neapolim; unde iratus congregavit totum Regnum, et obſedit eam 18. Jun. a mari, et terra, et circumdata eſt Civitas viriliter, et fecit contra eam multas machinas, et exquiſita ingenia. X. itaque die intante menſe Octob. cogente eos ſame ſimul, et exercitu reverſi ſunt ad eum et precepit Rex, et deſtruxerunt totum murum ejus per circuitum uſque ad ſolum, et multos ex eis exiliavit. Similiter fecit Capuae.

1254. Mortuus eſt Rex Henricus parvulus in Civitate Melfiae in menſe Decembri. In eodem anno mortuus eſt Rex Conradus.

1255. XVIII. intrante menſe Auguſti obiit Leonardus Cavenſis Abbas; et D. Thomas Prior magnus Clauſtralis eligitur Abbas.

1258. In hoc anno Manfredus Princeps Tarenti vocavit omnes Prelatos, cum eſſet Bajulus Regis, et apud Panormum . . . . . in feſto S. Laurentii.

1264. VIII. Kal. Aprilis obiit Thomas Abbas Cavenſis, et Jacobus Abbas S. Benedicti ex mandato Urbani PP. IV. effectus eſt Abbas Cavenſis.

1266. Carolus Comes Provinciae intravit Romam XIII. Kal. Jan., et Senator effectus eſt. In die Epiſaniae coronatus eſt Rex . . . . Manfredus, qui vocabatur Rex dextruxit terram Cavae, et depopolavit eam.

Heic bellum inter Carolum, & Manfredum narrat. Deinde bellum cum Conradino anno 1267. *quod apud alios habes.*

1268. Hoc anno 23. Jan. mortuus eſt Amicus Abbas Cavenſis Monaſterii, et elegerunt Leonem Monacum, et Camerarium ejuſdem Monaſterii.

1296. Hoc anno XIV. Kal. Septembris mortuus eſt Ab-

Abbas Leo, et concorditer elegerunt Rainaldum Monachum, et Praepoſitum ejuſdem Monaſterii in Abbatem.

1318. Frater Robertus hujus Monaſterii Abbas in ipſo itinere dum ibat in Concilium apud Viennam graviter apud Marſiliam infirmatus 20. Octob. diem clauſit extremum, et elegerunt Fratrem Bernardum Priorem Sanctae Mariae Montis Serrati, cujus electio poſt quinque annos extitit annullata, et translatus in Abbatem Frater Filippus Abbas Sancti Joannis in Venere.

F I N I S.

ERRATA	CORRIGE
Pag. 31. l. 34. Caſilius	Baſilius
60. l. 35. Joviauns'	Jovianus
76. l. ult. Praepoſteto	praepoſtero
84. l. 29. alere	aleret
103. l. 8. fultius	fultus
ibib. l. pen. Scriſalium	Seriſalium
110. l. 13. parre	patre
112. l. 25. partibus vulgo	partibus fauma (vulgò &c.
117. l. 30. Conveneus	Conventus
142. l. 27. Judicium	Judicum
150. l. 8. fecere	facere
197. l. ult. fiellorum	bellorum
215. l. 34. impedit;	impendit
282. l. ult. lverunt	iverunt
285. l. 10. privilegiis	privilegii
313. l. 29. erudrtone	eruditione
326. l. 33. clectum	electum
328. l. ult. 1950.	1050.
329. l. 15. tradiit	tradit
337. l. 30. Occobri'	Octobri
363. l. 36. Relelchim	Radelchim
391. l. 32. 332.|	832.
405. l. 30. ut	aut
408. l. 9. Gaſtaldus	Gaſtaldtus
418. l. 30. A.zone	Azzone
ibid. l. 36. 964.	974.
419. l. 2. fervos	ſervos

IN-

I N D E X

T O M I IV.

A

ABella pag. 411
Abellinum 222. 224. 233. 241. 266. 279. 430
Abenaula familia. 266
Acernum opp. 197
Acerra 402. ſeq.
Acheruntia, Acerunntia urbs 41. 45. 423. incenſa. 50
Acropolis 369. 399. 423. 430. 434
Adelchis Pr. 361. occiſus 362. id. 394. 398. ſeq. occiſus. 399
Ademarius Sal. Pr. 394. Pr. Cap. 425
Æſernia Civ. 399
S. Agathæ opp. 292. 295
Agnes Aug. 370
Ajo Pr. Ben. 18. 19. 362. 400. 402. ſeq. obit. 403
Alexius Comnenus Imp. 45. ſeq.
Aliphis a Rogerio incenſa 95. a Raynulfo recepta 289. 292. à Rog. denuo incenſa 293. 399. 430. 443
Aloara Cap. Princ. 420. obit. 423
Amalfis obſeſſa a Cōm. Rogerio 51. capta 88. eidem deditur 209. iterum a Roger. capta 223. 255. a Piſanis 270. 278. a Longob. 391. 401. 430. 436
Andreas de Rupecanina 103. 105. 107. ſeq.
Anfuſus Cap. Pr. 307. 91. obit. 96
Antiochia capta. 80
Apicis Caſt. 151. 196. ſeq. 292
Apulia a Princ. Cap. & aliis Rogerio ablata 218. ſeq. 232. Tancredo Com. deditur 250. a Rog. recuperata 251. ſeq. a Lothar. Imp. ſubmiſſa 277. a Rog. iterum recepta 283. ſeq. cum Melo rebellat 352
Aquini mœnia deſtructa 103. capta a Riccardo Cap. 443
Arcaturia quæ fuerit. 151
Arechis Princ. 360
Argyrus Bar. Princ. 38. ſeq. 40. Barium ingred. 40. 437.
Arianum 196. 295. 297. ibi Rog. R. curiam tenet. 308
Arnulfus Imp. 404
Aſculum a Græcis captum 25. 28. 36. 37. ejecti ab eo Norman. 44. 323. 353. 431
Atella 402. 434
Atenaſius Dux Neap. 401. 403. Dux & Epiſc. obit 406. 402. ſeq. 407
Atenolfus I. Pr. 363. obiit. 364
Aten. II. 364. obiit 365. 411
Atenulfus Ben. Pr. 437
Atrupaldi mons 240. ſeq.
Atto Comes. 423
Averſa 355. 434. a Rogerio R. deſtructa 269. 91. reædificata 270. 93. iterum Rog. ceſſit 269. & Rob. Princ. ibid.
Aufidus fluv. 354. 399

B

BAjulus qui. 18
Balba Caſtr. 248
Balduinus Rex obiit. 114
S. Barbati oſſa translata 39. 199. 397. 429. 421
Barium occupatum 17. 18. 393. a

Græcis 19. 28. 31. 36. a Sarac. obſid. liberatur 30. 353. a Ludov. Imp.captum 315. 362. ejus cives ſuſpenſi 37. 327. 426. a Norman. 42. 333. obſeſſum captum 43. a Rogerio 89. rebellat 44. ad Norm. redit 45. 335. ejus concilium 55. 340. ſeq. 371. caſtrum dirutum 105. 232. a Roger. obſeſſum 256. a Lothario Imp.277. 295. a Rog. aggreſſum 304. ſeq. a Pr.Ajone Græcis ceſſum 403. 437
Baſiliſcus ſerpens. 423
Baſilius Imp.19. obiit. 33
Beneventum 18. Græci expulſi 19. Obſidetur a Norm.44. a Baronib. quibuſd. 160. civilis diſcordia 177. 238. a Roger. R. prædatum 247. Concilium Benev. 170. ibi corpora SS. inventa 180. & tranſlata 221. Papæ conceſſum 370. a Græcis obſeſſ.403.a Conrado Imp. 434. Papæ traditum 439.
S.Bartholomæi tranſlatio 361. 391
S. Bernardus Abb.Clar.284. 287
Bertoldus Com. Imper. Henrici 120. ſeq.
S. Bertharius Abb. Caſſ.a Sarac.occiſus. 401
Berengarius Imp.402. dejectus 403. rediit 406. 408. occiſus. 410
Biſiniani Urbs 33. 404
Boamundus fil. Rob.Ducis 46. frater Rogerii 49. 377. obiit 84. 146. 342. 378
Bojanum 339. 420
Botontum 354. 368. 434
Bruchi 130. ſeq.
Brunduſium urbs 41. 43. 48. 232. 341.
Burdinus Pſeudo Pontifex. 173

C

Cajacia 443. & Calatia Caſt. 406
Cajeta 172. 390. 393. 443
Calenum cum Cajeta confuſum 171.
Calinium 172. 407
Calor fl. 184. 279. 292. 369. 373
Calvum urbs. 291
Cannenſis urbs 47. 337. 353. 374. 450
Canuſia 395. 399
Canonicus L. tributarius. 179
Capua Metrop. Eccl.211. ſeq.366. 415. 444
Capua Civ. a Sarac.liberatur 32. a Rogerio capta 53. 217. 376. a Sarac. impetita 70. 392. a Pand. Pr. obſeſſa 71. a Nortmannis 81. a Tancredo 116. ab Enrico Imp. 118. Rob.Pr.dedita 273. ibi Lothar. Imp. 283
Capuæ novæ ædif. 395. diſſidia 400. Ejus Epiſcopatus diviſio 400. a Neapol. invaditur 401. & Græcis 402.ſeq. a Saracenis 427. a Conrado cap. 434. a Rogerio incenſa 283. ubi Curiam habet. 308
Capuani rebellant 80. Rogerio R. ominium præſtant 87. & Henrico 117. 125. 128
Capacium urbs 369. 399. 414
Carnaria quæ. 220
Carbonarium quid. 303
Carnellus fl. 95
Carolus M.Imp. 387. mors. 389
Carolus II. a ſuis extinctus. 402
Caſerta. 122
Caſilinum. 395
Caſſanum 32. 34. 322
Caſtellaneta urbs 45. 319
Catanzarium 407. 409. 440
Cavenſe Monaſt. 191

Ce-

Cemeterium, Nola. 411
Ceparani Concil. 159
Ceppaluni Caſt.210. 221. 291
Ceſarius Dux Neap. 395
Conradus Imp. Capuæ coronatur 73. 369. 436
Conradus fit Imp.95. 99. obit 436. 101. Henricus ejus fil. 370. 407. obiit 409. 433. coronatur. 434
Conſini 394. 423
Conſtantinus Porph. Imp.20. obiit 25. Monomachus 39. obiit 40. Ducas 41. obiit 42. 376
Conſtantia uxor Henrici Imp.114. filium parit 124. obiit. ibid.
Coſentia 20. 393. 403. 409. a Sarac.capta 31.404. 407. 428.413. a Langob. 425
Cotrunum urbs Græc. 398
Cruceſignati. 51

D

Dattus captivatus 33. 71. 320. 432
Dies intrantis, mediantis, & ſtantis menſis qui fuerint. 300
Diopultus Dux Imp. Henrici 119. 121. ſeq.
Diviſio Principatus Ben.& Sal.394
Drogo occiſus 40. Comes 438. occiſus. 439
Durrachium redit ad Imp.Græcor. 31.obſidio 45. captum. 46

E

Equi in funere Princ.ducti. 207
Expeditio Terræ S.52.ſeq.80. 99. ſeq.338. ſeq. 376

F

Faii, & phajæ quæ? 207
Falco Benev.Judex 251.ſeq.
Farnitum Caſt. 249
Federicus Imp. 101. 109. 111. 113. obiit. 117
Florida Imperatrix Loth.uxor. 280
Forum Claudii, dictum quoque Popilium. 172
Funus Magn. Procerum quomodo celebratum. 206

G

Gaidery Pr. 362
Gallucium caſt. 95
Gariliani Trajectus 106. ab illo depelluntur Saraceni. 316
Geſunum 387. 399
Gentilitia cognomina quomodo cepta. 156
S. Germani opp.112. 273. 298.ſeq.
Giſulfus Sal.Pr.411. 415. 418. adoptat Pandulfum Cap.Pr. ibi moritur 419. Giſulfus alter 437. 439. 446. expellitur. ibid.
Gontardus Dux Neap.occiſus. 393
Gravina urbs 28.30.318. 418
Gregorius Dux Neap.406 408
Grimoaldus Pr.360. 387. ob. 388
Grim.II. 388. ſeq.occiſus. 389
Grumentum. 408
Guaideris Pr. Ben. 399. captivatus 401
Guaiferius Pr. Sal. 395. 398. ſequ. 400. fit Mon. 400
Guaimarius Sal. Pr. obiit 34. 322. 400. 402
Guaim.in Calab.39. fit Princ.Cap. 73. occiditur 75. 329. ejus fil. Pr.405.408. obiit 411. alter 422. 424. 431. ſeq.obiit 435. Guaim. fit Cap.Pr.436. Amalfis, Surrenti, & Italiæ Dux. 438
Guaimarius de Jeſuno 160. 444
Guido Spoleti Dux 19. 363. 395. 401.

401.ſeq. Alter factus Pr.Ben. 404
Guido Imp. 402. coronatur 403. mors. 404
Guilelmus Dux 159. ſeq. morit. 87. 206. 438. fil. Rogerii 96. 195. fit Rex 101. 105 obiit. 109
Guilelmus II. Rex 109. Capuam venit 111. cum Federico Imp. pacifcitur 114. moritur. 115
Guglielmus Caſertæ Com. 122
Guglielmus Siciliæ Regulus cum Henrico Imp. pacifcitur. 123
Guipertus Com. Venuſis. 427

H

HElena Rob. Guiſcardi fil. 43
Henricus Imp. 32. venit Benev. 33. 369. obiit 33. Henr. III. Romæ coron. 39. 45. ſeq. obiit 69. Henr. Romam venit 71. 78. Capuam 74. obiit 83. 145. 369. ejus fil. Henr. 373. 83. 173. obiit 377. 86. 205. 429. 431. 447
Henricus fil. Federici Imp. Conſtantiæ nubit, & Regnum ingredit. 117. obiit. 124
Henricus frater Guilelmi Regis 110. ſeq.
Hieruſalem capta 55. ſeq. 81
Hydruntum urbs 45. 326. ſeq. 332. 342. 351. 357. 438

I

JOhannes PP. XIII. Capuam fugit. 415
Johannes Princ. Sal. 421. obiit. 423
Jordanus I. Pr. Cap. 44. 78. obiit 50. 79. 374
Jord. II. 85. obiit 87. electus 186. 197. 443. 447
Jordanus Comes Ariani 150. 157. 159. 177. ſeq. 185. 195. ſeq. 208. obiit. ibid.
Iſacius Comnenus Imp. 41
Judices iidem ac Patricii 41. ſeq. 281.
Juvenacium urbs 39. 326. 356. 368

L

LAcuſpenſilis. 278
Lampertus Imp. 403. præcipitatus. 405
Landenulfus Cap. Com. 401. Princ. Cap. occiſus. 423
Landenulfus de Spinio. 87
Lando I. Cap. Com. 393. ſeq. II. 401. 111. 402
Landulfus I. Cap. 390. ſeq. Princ. 21. 364. mors 365. Epiſc. Cap. 395. ſeq. obiit 400. 70. 11. 365. 111. 369. IV. 369. 410. 418. 373. 405. 411. 416. Capiferr. fil. Princ. Cap. Salerni, & Dux Spoleti 419. 435
Landulfus Ben. Princ. 427. obiit 428. 432
Landulfus de Græca Comeſt. Ben. 148. 153. ſeq. 159. 165. 173. 179. 196. 199
Landulfus Borrellus. 152
Landulfus de S. Agatha Cap. Princeps 426. ſeq.
Lapilloſa Caſt. 216. 256
Laydolfus Cap. Pr. 423. pulſus. 425
Lauri Caſt. 268
Lauritelli Com. 168
Liburia 386. 393. 400. 402. 407. 411. 426. Salernitana 410. 429
Liguria quæ, ejuſque fines 92. 93. 100.
Literna palus. 408
Litium urbs. 40
Locri Civ. 408
Lotharius Rex 390. 86. in Italiam venit 89. & 38. 58. coronatur ibi. Apulia potitur 94. obitus 95. 394
Lotharius Imp. 250. ſeq. 271. ſeq. 410

Lu-

Lucania Pæſtum. 399
Ludovicus Imp. captiv. Benev. 18. 352. 389. 396. ſeq. mors. 399
Ludov. Rex Franc. 99. 393. 403. obcæcatur. 407
Lupus Protoſp. quis ? 14. ſeq.

M

Magiſter militum Neap. 265
Manſo Dux Amalf. 408. 419
Mantellum curtare quid? 195
Marilianum Caſt. 267
Matera 51. 397. 414. incenſa 18. 23. 315. 357. 367. a Sarac. capta 29. 318. 351. a Nortmannis 42. 45. ejecti 45. a Rogerio capta 253
Materenſis Epiſcop. & Acherontin. 33. 46
Mathilda Comitiſſa 46. 232
S.Matthæi corp. inventio 414. 448. translatio 365. 374
Melfia urbs 37. 246. 277. 293. 437. 324. 355. ibi Concilium 49. 375. 377
Melus Dux 31. 320. 429. 431
Merculianum Caſtr. 234
Meſſapiæ Caſt. 397
Metellianus mons 428. ſeq.
Michael Imp. 38. 41. Parapinac. 42
Moaldus Com. 427
Monaſt. S. Vincentii Vulturn. dedicatum 168. incenſum a Sarac. 400. 430. S.Sophiæ Benev. extructio 360. Cavenſe extructum 413. 429. 445. ſeq. Salernitanum 386. Caſinenſe 77. 402. 406. ſeq. 443
Moneta Rog. R. 300
Monopolis urbs 38. 357. 437
Mons S.Angeli. 272
Montaureum 399 446
Mons Corvinus. 383
Mons Apertus opp. 171. 178
Mons Corvinus. 196
Mons Piloſus Opp. 38. 42. 253. 325. 354. ſeq. 413. 412
Mons Militum opp. 171. 178
Mons Falconis. 185
Mons Jovis. 196
Mons Vicus. 196
Monteſuſcum 187. 196. 208. 220. 247. 264. 282
Montefarculum 217. 283
Montiſardi Caſt. 233
Montemaranum. 291
Morconum opp. 196. ſeq. 294
Mottula Caſtellum fabricat. 33. 36. 353. 356

N

Naufragium claſſis Rog. R. 260
Neapolis urbs a Pandulf. Pr. Cap. ſubacta 72. 344. a Richardo Cap. obſeſſa 44. 78. 447. a Rogerio R. obſidetur 266. 271. deditur ejuſq. fil. fit Dux 302. ingreſſus ejus Neap. 309. ejus menſura 312. paciſcitur cum Grimoaldo Benev. 368. a Sicone obſeſſa 390. ſeq.
Neapolites cum Capuanis pugnant 395. paciſcuntur 495. tributum dabant Lang. 393. 395. 396. occidunt Tribunum 445.
Nicephorus Imp. 25. Botaniates 45. fit Monac. 45
S.Nicolai corp. translatio 48. 338. 375
Nicotera Urbs 446
Nortmannor. cum Græcis conflictus 37. ſeq. cum Argyro Barenſi 39. cum Alemannis 40. veniunt in Apul. 369. Norm. cum Melo 71. cum Leone Pp. pugnant 75
Nuceria 241. 267. 389. 393. 396. 399. 429. 444. 446
Nuſcum Urbs 195

Ob-

O

OBbianum 42
Oria 18. 22. a Sarac. incenſa 28.350. 316. a Normannis 41. a Boamundo impetita 51.315.356. 397.410.419. 437
Otho I. Capuæ Principatum Pandulfo confirmat 211
Otho Imp. intravit Romam 366. 26.& fil.26.ſeq. 69.411.414.416. pugnavit cum Sarac. 28. 318. 416.ſeq.ejus obitus 28.30.367.
Otho II. 366. ſeq. victus a Sarac. 367.419. ſeq. obit 367. 426. ſeq.
Otho III.367. obitus 368

P

PActum quid, ejuſq.explicatio 98
Palma Caſt. 267
Paludis Caſt.197.284.287. 293
Pandenolfus Cap.Com. 400
Pandulfus Pr.365.ſeq.obit 368
Pandulfus, & Guaimarius in Apuliam intrant 22. obiit 24. Pand. IV.Cap.obſidet 71.372. Teanenſis 71. 433
Pandulfus Capiteferr.416. ſeq.418. mors 419
Pandulfus Cap. Pr. 428. obiit 430. ſeq.captiv.432. liber.433. filium Pand. fociat Pr. 434. 436. obit 438
Pandulfus Ben.Pr.420.428. 431
Panormum obſidio ſublata a Nort. 42. in eam intravit Rob. Dux 43.334. 372
Pipinus R. 387
Piſani cum Rob.Princ.Cap. & Rainulfo, & Neap. foederati 265. Neap. ſubveniunt 270
Piſcaria fl.272. 307
Piſcis mirabilis prope Sal. 396
Piſcium copia in fl.Calore, & Volturno 198
Pleſcum Caſt. 250
Pons S.Valentini prope Benev.185. 234.241. 292
Pons major Benev.219.239. 274
Pons Leproſus Benev. 187
Potentia Urbs 278
Preſentianum Caſt. 293
PrincipesCapuae oleo inuncti 211
Puteolanus portus 270
Puteoli Urbs 438

R

RAbellum, Ravellum 278
Radelchis Pr. 392.361.Rad. II.362.ſeq.exploſus 400. ſeq. rediit 404.denuo pulſus 405
Radelgarius Pr.361.394. obit ibid.
Rao de Ceppaluni 152. 157. 178. 185.ſeq.mors 186
Rao de Fraineta 290.ſeq.
RaynulfusComes 90.94.ſeq.obit 95. Com. Abellini, & Calatiæ 177. 179. 184. ſeq. 196. Averſae 435. 215. 217.230. ſeq. 239.243.250. ſeq. Regi Rogerio deditur 269. Salernum obſidet 278.Dux Apuliae factus 279. obiit 296. ejus cadaver exhumatum a Rog. R. 302
Regium captum 33. 407. 409. obſeſſum a Saracen. 410. 414. 421. 427
Richardus I.Capua potitur 75. 77. 37
Richardus Cap.Pr.42. obit 44. 78. 83.441.Jordani fil. 53
Rich.fil.Roberti 85.paulò poſt morit. ibi.185. ejus conſecratio, & mors ibid.
Richardus de Caleno 86. 115. 119. 121
Richard.Acerr.Com. 115

Ri-

Richardus de Aquila 87. 105. 125. 127.
Rocca Romana 293
Robertus de la Marra 250. 281
Robertus de Loretello 105. 107. 109
Robertus de Caſerta 121
Robertus I.Cap. Pr.83. obit 85. II. 87. Principatu ſpoliatur a Rog. Rege 90.ſeqq.255. 269. dictus de Surrento 103.ſeq.obit 106
Robertus Dux 40.ſeq.45.ſeq.Pontifici auxilium praeſtat 48. 159. 251.ſeq. Pontif. Salernum comitatur 78.211. 215. 225. Rogerio coronam imponit 223. 230. ſeq. 239. 241
Rob.Comes 375. 378
Rocca Guglielmi 108. 123. Mondraconis 122.Sicca 84
Rodoaldus Princ. 360
Rodulfus Rex Ital.409. 448
Rogerius de Surrento 305. Comes Andriae 115. de Ariano Jordani Com.fil.250.281. 306
Roger.Com. Sicil. 51. obit 57. 84. 192.208.377.Dux factus 39. 40. 49. 87. 219. 342. 373. Rex efficitur 88. 223. confirmatus 301. in Africam pergit 99. 101. Nuceriam aggreditur 242. ibi victus 245. in Sicil. pergit 247. in Apul.redit cum Sarac. 252. omnia ſubmittit 283. ſeq. a Raynulfo Com. devictus 284. Benev. intrat 294. excommunicatur 297. Barium tentat 297. ſeq. obit 102. 146.ejus fil. mors 100. 195
Romanus Imp.24.ſeq.
Romoaldus Princ.Ben. 360
Roſetum Caſt.196. 262
Rupecanina 299

S

SAbbatus fl.152.241.273. 369
Saccumattum! 370
Salernum Urbs 69. 191. obſeſſum 32.368.a Sarac. 319. a Normannis 44.78.373. deditur Com.Rogerio 209.electo ibi ſe Duce 219. 246. 269. ab Henrico Imp. captum 123.126. Lothario Imp.deditur 278.proditio Civium 404. ſeq.Princ.expellunt 421. Metropolis 422.a Sarac. infeſtatur 428. 431
Saraceni in Calab. 20. a Gariliano pulſi ibi, & 21. 364. 408. M. Garganum praedantur 365. & Calabriam 29. 335. & Barii terram 29. & Tarenti ibi. Eorum claſſis 390. devicta prope Capreas 411. a Piſanis 443. Siciliam invadunt 391. ſeq. & Romam 393. 399. & Salernum 397.a Græcis diſſipatur 402. invadunt Benev.Cap.& Neap.368. a Roger. Sic. pulſi 375. inter eos praelium 407. Capuam infeſtantur 430
Saracenum Caſtrum 435. 438
Sarnus fl.242.267. 409
Sarnus Caſt.396.399.411. 429
Scafati pons ligneus 242
Scala civ. 278
Scillacium 409
Sclavorum incurſio 410
Sepultura occiſorum diviſa ab aliis 192
Series Impp.Graecor.344.ſeqq.
Sergius Dux Neap.387. 395. interdictus 399. 429
Setium Caſtrum 169
S.Severini Comites 397.399. 413
Sicardus Pr.361.390.occiſus 392
Sicilia ceſſa Rog. 445
Sico Pr.360.ſeq. 389.mors 391

Sico Sal.Pr. 394.
Siconulfus Sal.Pr. 391. mors 394.
Sicopolis extructa 390. 392. ſeq.
Sipontum 19. 22. 272. 316. 363. 365. 410
Spoletum 271
Squillacii Caſt. 39. 419
Stephanus Dux Neap. occiſus 390
Sueſſa Urbs 105. 121. 125
Sueſſula Caſt. 400
Surrentum 368. 391. 427. 437
Sybilla Regina obit 101
Syracuſæ captæ a Com. Rogerio 49

T

TAncredus de Converſano 250
Tancredus Boem. nepos 84
Tancredus Comes III. electus Rex Sic. 115. Apuliam, & Camp. ſubjicit 116. & Capuam 117. & alia loca 119
Tarentum 18. 351. 327. 356. 22. 38. 41. 318. 315. ſeq. a Norm. obſidetur 45. Lothario Imp. deditur 277. a Sarac. captum 392. 397. 410. 419. a Viſcardo 443
Teate 387
Teleſia 399. 430
Termulenſis Civ. 272
Terracina a Roger. ſubjecta 97.
Terraemotus magnus in Apulia 49. 101. 204. 306. 338. 367. 369. 376. in Caſino 70. 84. ſeq. 92. 96. 109. 113. 129. ſeq. 132. Salerni 393. 423. 438
Theanum 105. 122. 400. 407. 443
Toccum Caſt. 293
Trajectum Caſt. 443
Trani Urbs 32. obſidio 39. Normann. ingreſſus 43. a Roger. capta 253. 334. 356. 434
Treuga, & Treva quid? 167
Tripolis a Rog. R. capta 98
Troja Urbs Apul. 33. 71. 255. 297. ſeq. Concilium 166. 375. ſeq. 303. ſeq. 399. rebellat a Normann. 374
Tuſum Caſt. 178. 185

V

UBianum prope Benev. 279
Venafrum 121. 125. 293
Venuſia 250. 397. 421. 430
Veſuvii incendium 72. 73. 95. 297. 424
Victor Pp. Capuae in Concilio coronatur 375
Viſcardus cum Rog. Calabriam, & Apuliam partiuntur 443. ſeqq. 447
Viterbium Civ. 272
Umfredus Comes 40. obiit ibi. 328. ſeq.
Ungarorum incurſio 21. 23. 25. 316. 351. 363. ſeq. 411
Volturna Urbs 444
Urſus Pr. 363. 403

Z

ZOe Aug. 34. 35. 38. obiit 40. 219
Zoto L. Benev. Dux, ejus initium, 8. ſeq.
Zimiſca Imp. 27. 317. 321. 417

FS334

[illegible] by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google